ÖRNEKLİ - TANIKLI
ÇORUM AĞZI SÖZLÜĞÜ

Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş
Üçüncü Baskı

İbrahim GÖSTERİR

ÇORUM - 2015

Birinci Baskı: 2009
İkinci Baskı: 2010
Üçüncü Baskı: 2015

ÇORUM-2015

Basım Yeri
TEKOFSET
Tekmatsan Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş
Gülabibey Mah. Milönü Cad.
Sancaktar İşmerkezi No: 1/8 ÇORUM
Tel: 0364 224 05 05

Yayına Hazırlayan / Kapak Tasarım
İrfan YİĞİT

ISBN
978-605-89223

İsteme Adresi
Çorum Belediyesi Kent Arşivi
Yeniyol Mahallesi Gazi Cad.
Turgut Özal İşmerkezi Kat: 4
ÇORUM

Tel: 0 364 225 08 10 / 1539 / 1541

Bu kitabın bütün hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince yazarına aittir. İzinsiz çoğaltılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. Ancak sanatsal amaçlı etkinliklerle tanıtım amaçlı kullanımlarda yazar, yapıt adı belirtilerek alıntı yapılabilir.

Bu eser Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayınıdır.
PARA İLE SATILAMAZ

İÇİNDEKİLER

Takdim ……..……..… III
Sunu ….……..… IV
Kısaltmalar ……..…….. VII
Çorum Ağzının Başlıca Özellikleri ……...……. VIII
Sözlüğün Düzenlenmesinde Tutulan Yol ……...…… XII
Sözlük ……...……... 1-434
Kaynakça ……. 435

TAKDİM

Bir kabilenin, bir topluluğun, ulus olmasının olmazsa olmaz şartları vardır. Bu şartlara millet olmanın unsurları diyoruz. Bu şartlar; tarih birliği, vatan (toprak) birliği, dil birliği, din birliği, kader birliği, kültür birliği gibi ölçülerdir. Bir milletin sonsuza kadar ayakta, hayatta kalabilmesini de bu birlikler, ortak değerler sağlayabilir. Bir millete tabi olmanın, bir ulusa ait olmanın da bireysel olarak sorumlulukları vardır. Dil, bir milletin düşünce sistemini, fertlerin zihninin nasıl çalıştığını gösterir. Dil milli bir düşünce tarzıdır. Dil, milli hafızanın, milli hatıraların, duygu ve düşüncelerin, buluşların, bütün maddi ve manevi değerlerinin müşterek hazinesidir.

Türkçemiz; milli kültürümüzün, kültür birliğimizin, dil birliğimizin ve ulus olmamızın en büyük varlığı, en kıymetli bağıdır. Bu bağın kopması veya gevşemesi milli hayatımızı temelinden sarsar. Türkçe, millet dili olarak canlılığını ve tabii halini, güzelliğini daima korumuştur. Bu sebeple; Türkçenin güzelliğini, üstünlüğünü gösteren Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügati't Türk'ünden, Ali Şir Nevai'nin "Muhakematü'l Lugateyn" adlı eserinden, Orhun Kitabeleri'nden Dede Korkut Hikâyeleri'ne kadar, Kutadgu Bilig'den Yunus Emre'ye, Karacaoğlan'dan Köroğlu'na ve daha nicelerine kadar Türk kültürünün ifadesi olan yüzlerce eser ve şahsiyet tarihimizin sayfalarını süslemektedir.

Anadolu Selçukluları devrinde Türkçe, Farsçanın büyük ölçüde tesirinde kalmıştı. Devlet dili olarak adeta Türkçe unutulmuştu. İşte bu sırada Karamanoğlu Mehmet Bey, Türkçeyi resmi devlet dili olarak ilan eden fermanını yayımlamıştı. 15 Mayıs 1277 tarihinde yayımlanan bu fermanda şöyle demişti: "Bu günden sonra; divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka bir dil kullanılmayacaktır."

Türk dilini her Türk vatandaşı önemsemeli, sahip çıkmalıdır. Millet olmanın ölçüsü olan dilimizi korumanın, geliştirmenin bir ödevimiz olduğunun da bilincinde olmalıyız. Tümdengelim yöntemiyle düşünürsek milli dil, şive ve yöresel ağızların toplamından oluşmaktadır. Yöresel ağız ve şivelerin önemi bu açıdan büyüktür. Şehirlerin soyut kültür unsurlarının toparlanmasında şive ve ağız özellikleri, diğer unsurlardan ayrılmaz bir bütünlük arz etmektedir. Çorum Belediyesi olarak bu öneme binaen Öğretmen İbrahim Gösterir'in büyük emekler sarf ederek hazırlamış olduğu "ÖRNEKLİ TANIKLI ÇORUM AĞZI SÖZLÜĞÜ" kitabının bastırılmasının Kent Arşivimize ve şehrimiz hakkında araştırma yapan araştırmacı, akademisyen ve öğrencilerimize faydalı olacağını düşündük.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen Sayın Öğretmen İbrahim Gösterir'e bu faydalı çalışmasından dolayı teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Muzaffer KÜLCÜ
Çorum Belediye Başkanı

SUNU

Ülkemizde ağız incelemeleri 1930'lu yıllarda başlamıştır. 1932 yılında Türk Dil Kurumu'nun kurulmasıyla başlayan Dil Devrimi, Anadolu ağızlarına olan ilgiyi de artırmıştır. Bu ilginin verimleri kendini daha çok söz derleme alanında göstermiştir. 1932-1934 yılları arasında gerçekleşen ilk derleme çalışmaları sonunda 150 bin söz fişi toplanmıştır. 6 ciltlik Türkiye'de Halk Ağızlarından Söz Derleme Dergisi, bu çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

1952 yılında başlatılan ikinci derleme çalışması sonunda 450 bin söz fişi elde edilmiş, sonucunda 12 ciltlik Derleme Sözlüğü yayınlanmıştır. Halk ağzından derlenen sözlerin yazarlara, sanatçılara, aydınlara ulaşmasıyla birlikte bu sözlerin bir bölümü yazı dilinde de kullanılır olmuştur.

1932-1934 yılları arasındaki ilk derleme çalışması sırasında TDK'ye dil fişi gönderen derleyicilerin sayısı dört beş bin dolayındadır. Ancak elde bir derleyici listesi olmadığı için bu çalışmaya Çorum'dan kimlerin, ne ölçüde katkı sağladığı da bilinmemektedir.

1952-1959 yılları arasında yapılan ikinci derleme çalışmasına katılan 917 derleyicinin 10'u Çorum ağzına ilişkin söz fişi göndermiştir. Bu derleyicilerin Çorum ili, Alaca, Mecitözü, İskilip ilçelerinden derleyip gönderdiği toplam söz fişi sayısı 6261'dir. (Tok, 2004: 590). Bunların 3126'sını tek başına gönderen Eşref Ertekin, Türkiye'de Türk Dil Kurumu'na en çok söz fişi gönderen üçüncü kişi durumundadır. Kurum'a söz fişi gönderen öteki derleyiciler Ahmet Tulu, Cevdet Musaağaoğlu, Faruk Çağlayan, Hüseyin Duru, Hüseyin Kırıcı, İrfan Özen, İsmet Çetintürk, Kazım Şahin, Mehmet Coşkunçay, Necmi Şamlı, Turgut Üner, Yusuf Kılıç ile Zeki Ceylan'dır (Tdk, 1993: XXXI).

Anadolu ağızları üzerine ilk çalışmaların başlamasından bugüne değin yaklaşık 80 yıl geçmiştir. Buna karşın Çorum ağzı üzerine yeterli çalışma yapıldığını ileri sürmek güçtür. Yapılan çalışmalar, Sayın Tayyar Kerman'ın Çorum Ağzından Derlemeler adını taşıyan, Çorum ağzından örnekleri sergilediği değerli çalışması ile birkaç bitirme tezinin, gazete, dergi yazısının ötesine geçememiştir.

Yirminci yüzyılda bilimsel, teknolojik alandaki hızlı gelişmelerin getirdiği kültürel değişim süreci, kırsaldan sanayileşen kentlere doğru yoğunlaşan göçler, Anadolu ağızlarının aşınmasına, giderek ortadan kalkmasına yol açmaya başlamıştır. Bu nedenle, ekonomik, kültürel gelişmelerin hızlandığı ilimizde Çorum ağızlarının, halk yazını ürünlerinin derlenip kayıt altına alınması öncelikli bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır (Tok, 2004: 594). İl merkezinden kırsal alanla-

ra doğru açıldıkça yerel dil özelliklerinin korunduğu göz önüne alınırsa bu görevi başaracak olanaklara sahip olduğumuzu da görebiliriz.

Öte yandan, Çorum ağzı üzerine çalışma yapılmasını sağlayacak yazılı malzeme konusunda yeterli birikim olduğunu söylemek olanaklıdır. 1938-1946 yılları arasında Çorum Halkevi'nce yayımlanan Çorumlu Dergisi ile bu derginin üretken yazarı Eşref Ertekin'in 1971 yılında kitaplaştırdığı Çorum'da Derlenen Maniler, Çorum ağzı üzerine yapılacak bir çalışma için önemli kaynaklardır.

Konusu bakımından Çorum'la ilgili romanların incelenmesi de bu konuda büyük katkılar sağlayacak niteliktedir. Başta Çorum Cezaevi'nde yatmış, romanlarını yazarken Çorumlu mahpusların anlatılarından yararlanmış Kemal Tahir'in birbirinin süreği olan Yediçınar Yaylası, Köyün Kamburu, Büyük Mal, Damağası romanları, Çorum ağzına ilişkin örneklerle doludur. Yine ortaokul yıllarını Çorum'da geçirmiş Mehmet Seyda'nın 1930'lu yılların Çorum'unu yansıtan İhtiyar Gençlik adlı romanı, Etem İzzet Benice'nin İskilip'e öğretmen olarak atanan bir genç kızı anlattığı Yakılacak Kitap'ı, Hasan Latif Sarıyüce'nin Birinci Dünya Savaşı yıllarından başlayıp Cumhuriyet dönemine değin Kalınsaz (Sungurlu) kasabasında savaşın acılarını anlattığı Savaş ve Gonca Güller kitabı, İbrahim Destanoğlu'nun Çorum'un bıçkın delikanlısı Tıkı Enver'in yaşamını konu edindiği Ağır Ceza adlı romanı Çorum ağzının önemli yazılı kaynakları arasında sayılabilir. Yine çok genç yaşta yitirdiğimiz değerli yazar Şükrü Gümüş"ün henüz yayınlanmamış romanı "Topal Karınca", baştan sona Çorum ağzını yansıtan bir içeriğe sahiptir.

Çorum ağzı üzerine veri elde edilecek önemli kaynaklardan biri de halk ozanlarıdır. Özellikle köyde yaşayan ya da köy kökenli ozanların yaratıları köy halkının özgün dil özelliklerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Alaca ilçesi İsahacı köyünden Âşık Haydar, Sungurlu ilçesi Körkü köyünden Hüseyin Çırakman, merkez ilçeye bağlı Serban köyünden Hilali Baba, Evciortakışla köyünden Şekip Şahadoğru, Mislerovacığı köyünden Müslüm Koygun (Cefai), Palabıyık köyünden Kemal Özgür, Sarimbey köyünden Halil Çimen (Borani), Eskiekin köyünden Rifat Kurtoğlu şiirlerinde yer yer Çorum ağzında kullanılan sözcüklere yer vermişlerdir.

Bu yapıtın gerçekleşmesinde yukarıda adlarını saydığım ya da kaynakçada belirttiğim bütün araştırmacıların, yazarların, ozanların emeği vardır. Bunların dışında kırsal kökenli tanıdıklarımın söyleşilerini dinlerken tuttuğum notlardan, bilgisine başvurduğum kişilerden edindiğim verilerden de yararlandım. Hepsine teşekkür borçluyum. Çorum ağzı üzerine derleme notlarından yararlandığım Sayın Cesur Terzi'ye, Hasan Paşa Halk Kütüphanesi'nin her zaman yakın ilgilerini

gördüğüm güler yüzlü çalışanları Sayın Ali Çağlayan ile İsmail Öztorun'a, Çorum Belediyesi Kent Arşivi sorumlusu Sayın İrfan Yiğit'e teşekkür ediyorum.

Bu derlemeyi hazırlarken en büyük yardımı Sayın Atillâ Lâçin'den gördüm. Varlığından haberdar olmadığım kimi kaynaklara ulaşmamı sağladığı gibi, yazdıklarımı büyük bir dikkatle okuyup düzeltisini yaptı, yol gösterdi. Çalışmamı onun yüreklendirici desteği ile tamamladım. Kendisine teşekkür ediyorum. Ayrıca, eşim ile oğlumdan çaldığım zamanları da bu çalışma için kullandım. Anlayışları için onlara da teşekkür borçluyum.

Dili halk yaratır; aydınlar, sanatçılar geliştirip güzelleştirir. Aydınların, sanatçıların halk ağzından alıp yazı diline kazandırdığı pek çok söz vardır. Ancak, bu çalışmanın amacı, derlenen sözlerin konuşma dilinde ya da yazı dilinde kullanılmasını sağlamak değildir. Olanakların elverdiği ölçüde Çorum ağzının söz dağarcığındaki zenginliği örnekli, tanıklı bir biçimde ortaya koymak, ilimiz sınırları içinde söylenen sözleri dilseverlere tanıtmak, bunlar üzerinde yapılacak araştırmalara taban hazırlamaktır. Çünkü ağızların derlenmesi dilin doğal gelişiminin bilimsel olarak incelenmesi için gereklidir.

Bir derlemede bulunacak yanlışlıklarla eksikliklerin yanı sıra halkın her geçen gün yeni sözler yaratması göz önüne alınırsa bu derleme çalışmasına da tamamlanmış gözüyle bakmak doğru olmaz. Öte yandan, varlığını bilmeme karşın kişisel çabalarımla ulaşamadığım kaynaklar olmuştur. Çalışmamı Çorum'a, Çorumluya karşı gecikmiş bir görevin yerine getirilmesi olarak görüyorum. Daha iyisinin yazılmasını dileyerek araştırmacıların, dilseverlerin ilgisine sunuyorum.

Sözlüğün basımını sağlayan Çorum Belediyesi'ne teşekkür ediyorum.

İbrahim GÖSTERİR
Çorum 2010

KISALTMALAR

Al.	Alaca
Ank.	Ankara
Ba.	Bayat
Bas.	Basım, baskı
Bo.	Boğazkale
Bty.	Basım tarihi yok
Byy.	Basım yeri yok
C.	Cilt
Çr.	Çorum
Dbk	Dünden Bugüne Kargı
Do.	Dodurga
Gkb	Gökköy'ün Kültür Bohçası
İs.	İskilip
İst.	İstanbul
Ka.	Kargı
La.	Laçin
Ltd. Şti.	Limited Şirketi
Mat.	Matbaası, Matbaacılık
Me.	Mecitözü
Oğ.	Oğuzlar
Or.	Ortaköy
Os.	Osmancık
S.	Sayı
s.	Sayfa
Su.	Sungurlu
Tdk	Türk Dil Kurumu
Uğ.	Uğurludağ
Üni.	Üniversitesi
Yay.	Yayınevi, Yayınları

ÖRNEKLİ - TANIKLI
ÇORUM AĞZI SÖZLÜĞÜ

Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş
Üçüncü Baskı

İbrahim GÖSTERİR

ÇORUM AĞZININ BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Anadolu ağızlarının sınıflandırılması üzerine yapılan çalışmalarda Çorum ağzının yeri, iki değişik biçimde açıklanır. Ahmet Caferoğlu, Anadolu ağızlarını 9 kümeye ayırdığı çalışmasında Çorum ili ağızlarını Amasya, Ankara, kısmen de Yozgat ağızları bölgesine koymaktadır. Leyla Karahan, Çorum ili ağızlarını Batı Grubu Ağızları içinde saymaktadır. Bu araştırıcı, Batı Grubu Ağızlarını 9 alt kümeye ayırmakta, Çorum ili ağızlarını 6., 8. kümeler içinde göstermektedir. 6. kümede Çorum merkez ilçe ile İskilip (dağ köyleri dışında), Bayat, Kargı, Osmancık ilçelerinin ağızları yer almaktadır. 8. kümede Çorum merkez ilçesi ile bunun güneyindeki ilçeler gösterilmektedir (Tok, 2006: 589-590).

Çorum ağzı, örnek İstanbul konuşmasından önemli ayrılıklar gösterir. Çünkü her yörenin çok eskiden beri konuştuğu, kendine özgü bir konuşma dili vardır. Bu özelliklere şive, ağız gibi adlar verilir. Şive ile ağız anlamdaş sözcükler değildir. Şive, bir bölge ya da yörede yazı dilindeki sözcüklerin bozularak o yörenin özelliğine uygun seslendirilmesidir. Örneğin, "geliyorum" yerine "geliyom" denmesi şive özelliğidir.

Her yöre ağzının ayrı bir söz dağarcığı vardır. Konuşma dilinde daha çok bu sözler kullanılır. Ayrıca, tümce kuruluşunda, düşüncelerin anlatımında da kendine özgü özellikler, ayrıcalıklar bulunur. Sözgelimi, merdivene "badal", pencereye "toplu" denmesi; "Gel oturalım" tümcesinin "Gel heeri! Ecik oturalık" biçiminde söylenmesi ağız özelliğidir (Kerman, 1997: 7-8).

Çorum ağzında, ses bilgisi bakımdan bugünkü İstanbul ağzına uymayan çok sayıda sözcük vardır. Bu sözcükleri ait oldukları gruplarda toplayarak köklerde, eklerde, eylemlerde göze çarpan özelliklerini görmek mümkündür.

Ünlülerdeki Değişmeler

1. Kimi sözcüklerde a'lar e'ye dönüşür: Tane-dene (*İki d**e**n**e** ağaç kaşık, sallıyoduk keşik keşik*), maşrapa-meşrebe (*M**e**şr**e**b**e**nin kalayı, geçti güzel alayı*), kiraz-kirez (*Ye kir**e**zi, al siyezi*), çanta-çente örneklerindeki gibi.

2. Kimi ı'ların sözcük içinde a'ya dönüştüğü görülür: Kıkırdak-kahırdak (*K**a**hırda ekmamize dürerik =Kıkırdağı ekmeğimize düreriz).*

3. Kimi a'lar söz içinde o'ya dönüşür: Fistan-fiston (*Bayramda garip karına fist**o**n alıp verdin mi hiç?*).

4. Kimi sözcüklerde i'ler e ya da e'ler i olur: Ninni-nenni (*Benim yavrum şimdi uyur n**e**nni bebek n**e**nni n**e**nni*), hiçle-heşle (*Onculayın gızı h**e**şlediler, bu evlilik olmadı*), özene özene-özeni özeni.

5. Kimi ü'ler e olur: Üvez-eyvaz (*Dur anam pazardan **e**yvaz gurusu mu alıyon hemen öyle?*).

6. Kimi yerde e'ler o'ya ya da u'ya dönüşür: Dereotu-dorotu (*Bir demet maydanoz, bir demet d**o**r**o**tu, bir demet taze soğan, bir demet taze nane*), dereotu-d**o**ruotu.

7. Kimi sözcüklerdeki ü, u'ya döner: Gülüm-gulüm, güçlükle-gucele (*İneği, koyunu, tavuğu sattık, ancak zor g**ü**cele borcu kapattık*).

8. Kimi sözcüklerde ı harfi ile u harfi birbiriyle yer değiştirir: Pınar-punar (*Derviş der bu sözü, kanlı yaşlı p**u**nar gözü*), çamur-çamır (*Eşşek çam**ı**ra çokünce yol gösteren çok olur*).

9. Çorum ağzında sözcük içindeki u ünlüsü çoklayın o olarak söylenir: Nuri-Nori, memnun-memnon, malum-malom.

10. Dilbilgisinde, bir sözcük içinde birbirini izleyen iki ünsüzün yer değiştirmesi olarak tanımlanan göçüşme olayı Çorum ağzında da görülür:

Çömlek–çölmek, kibrit-kirbit, yalnız-yanlız.

11. Geniş zamandan (-r) gelen 1. çoğul şahıs eki "ız", "ık" biçimine dönüşür: Biziz-bizik, geliriz-gelirik, yaparız-yaparık.

Ünsüzlerdeki Değişmeler

İstanbul ağzındaki kimi ünsüzler Çorum ağzında değişir.

1. Söz başındaki **k**'ler a, ı, o, u harflerinin önünde **g**'ye dönüşür: Kapı-gapı, kız-gız (*On beşimde sevdim bi köylü kızı, **g**ız **g**ız değil, sanki çıtlık sakızı*), koyun-**g**oyun, kuzu-**g**uzu (*Yarabbi bana **g**uzu gibi ölmeyi nasip et*) örneklerinde olduğu gibi.

2. Söz başındaki kimi **s**'ler **z** olur: Sopa-**z**opa (*Baba senin yaptığını ben yapsam beni **z**opalarsın*), sabah-**z**abah (*İyi iyi, yarın **z**abaha çokelek, çemenle bi gozel çay içerik*) örneklerinde görüldüğü gibi.

3. Sözcük içinde l'nin b'ye dönüştüğü olur: İskemle-iskem**b**e.

4. Kimi sözcüklerde b'nin p'ye, kimilerinde ise p'nin b'ye dönüştüğü görülür: Pişirmek-bişirmek, pek-bek (*Limon idim sıktın yar **b**ek hatırım yıktın yar*).

5. Bir sözcüğün l, r ünsüzleriyle başlaması durumunda sözcüğün önüne i ünlüsü eklenir: Renk-irenk (*Güzel beni etmez merak yaşım geçmiş solmuş **i**renk*), lazım-ilazım (***İ**recep, **i**limonu al da **i**rafa goy, **İ**ramazan gelinci **i**lazım olur*), rençber-ireçber (*Niye attı şu **i**reçber tırpanı, kara kağnı ile kara sabanı*).

6. Kimi sözcüklerde m'nin b'ye ya da n'ye dönüştüğü görülür: Malak-**b**alak, mumbar-mi**n**bar.

7. Kimi yerde ç ünsüzü ş ünsüzüne dönüşür: Hiçle- heşle (*İnsanoğlu denen garip yaratık bu güzel dünyayı he**ş**lememiş mi?*).

8. Çoğu zaman konuşma sırasında r ünsüzü düşer: Bir-bi (*Az geçmeden bi dâ vurulmuş, sôna bi dâa, emme gıracâmış gibi*), sonra-sona, getir-geti (*Çağırdım Satı deyi sındıyı geti deyi*).

9. Kimi sözcüklerde t sert sessizi yumuşayarak d'ye dönüşür: Tane-dene (*Gaç **d**ene gorlar acaba külaha?*).

10. Kimi yerde k ünsüzünün yerine h ünsüzü geçer: Arkama-arhama (*Aha ben gidiyom düşme ar**h**ama,a dilliksiz yâr yalnız yat bundan kelli*), okumak-ohumak, yıkanmak-yıyhanmak.

11. Kimi sözcüklerde d ünsüzü z'ye dönüşür: Merdiven-merzuvan, merzivan (*Merzivandan tıkır mıkır inerken, yazması boynuma dolanıyor öperken*).

12. Kimi yerde v ünsüzü f ünsüzüne dönüşür: Alev-alaf (*Sülük Beyin öğle uykuları zamanı bunalıyordu ki, of çektikçe ağzından, düpedüz ala**f** harlamacasına*).

13. Ünlü ile biten bir sözcükten sonra g, k sessizleriyle başlayan bir sözcük gelirse ikinci sözcüğün başındaki g, k sessizleri düşer: Buraya gel-burayael, dolmakalem-dolmaalem.

14. Türk dilinin sesbilgisi kurallarına göre –çi eki çiçek-çi, kaşık-çı, örneklerinde olduğu gibi yalnız süreksiz sert sessizlerle biten sözcüklerin sonuna gelir. Oysa Çorum ağzında bu genel kurala uyulmaz. Kızar-**çı**, yalan-**çı** örneklerinde görüldüğü gibi süreksiz yumuşak sessizler, süreksiz sert sessizlere dönüşür.

Kimi zaman da atkı**çı**, ge**çe**, ko**ça**, ne**çe**, ni**çe** örneklerindeki gibi sözcük içindeki süreksiz yumuşak sessizler sertleşebilir.

Örnek: *Gor imdi deveyi ne**çe** oturur, ağır ağır yüklerini gotürür.*

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE TUTULAN YOL

1. Değişik söyleniş biçimleri bulunan bir sözün her türevi ayrı madde başı olarak alınmıştır.

Örnek:

dölek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).
düğlek Kavun - karpuzun olmamışı, kelek (Çr.).
dülek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).
düvelek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

2. Yazılışları özdeş, ancak anlamları birbiriyle ilgisiz olan sözler ayrı madde başı yapılmış, bunlar (1), (2), (3) rakamları ile gösterilmiştir.

Örnek:

çitilemek (1) Çamaşırı elle ovarak yıkamak (Çr.).
çitilemek (2) Kumaş ya da örgülerin yırtıklarını örmek, dikmek (İs., Su.).

3. Birbiriyle ilgili birkaç anlamı bulunan sözcüklerin her anlamı, aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamlarıyla ayrılmıştır.

Örnek:

diyir diyir 1. Bir yüzeyin pürüzlü, diş diş, pütürlü olduğunu anlatır (Çr.). 2. Cilt üzerindeki ince kabarcıkları anlatır (Çr.).

4. Derlemeye alınan sözcüğün, deyimin anlamını daha da belirginleştirmek, ağız özelliğini göstermek amacıyla kaynakların olanak verdiği ölçüde kullanış örnekleri verilmiştir. Bu örnekler, anlam açıklamalarından sonra 9 puntolu harflerle yazılmıştır. Tanık olarak, sözcüğün geçtiği örnek tümcenin alındığı kaynak; yazarın soyadı, kaynağın basım yılı, alıntının yapıldığı sayfa belirtilerek gösterilmiştir.

Örnek:

bilerzik Bilezik (Eskiyapar-Al.).
"Kollar top **bilerzik** altın döşünde
Allı turnam çeker gençler peşinde" (Barışcan, 2001: 64)

5. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler belirtilirken, eğer sözün derlendiği yer bilinmiyorsa ya da söz yalnızca il merkezinde kullanılıyorsa bunların derleme yeri (Çr.) biçiminde belirtilmiştir.

Örnek:

bızdık Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (Çr.).

Derleme yeri belli ise, derlemenin yapıldığı köy adı, ilçe kısaltmasına bağlı olarak verilmiştir.

Örnek:

aba çürüten Belli belirsiz, çiseleyerek yağan yağmur (Çalyayla-Çr.).

6. İlçe adları kısaltılarak gösterilmiştir.

Al.	: Alaca	Oğ.	: Oğuzlar
Ba.	: Bayat	Or.	: Ortaköy
Bo.	: Boğazkale	Os.	: Osmancık
Çr.	: Çoum	Ka.	: Kargı
Do.	: Dodurga	Su.	: Sungurlu
İs.	: İskilip	Uğ.	: Uğurludağ
La.	: Laçin		
Me.	: Mecitözü		

7. Bir söz birkaç yerden derlenmişse bu yerler noktalı virgül ile ayrılmıştır.

Örnek:

gidek Keçi yavrusu, oğlak (Al.; Kızılhamza-Or.; Ovasaray, Kayı-Çr.).

8. Birçok yerde kullanılmakta olan bir sözün derlendiği yerlerin gösterilmesinde yer adlarının ilçe, köy sırası gözetilerek abecesel sıraya konmasına özen gösterilmiştir. Yalnız merkez ilçe en sona konulmuştur.

Örnek: **kuşkuş** Sebze gibi pişirilen ya da çiğ olarak da yenen bir çeşit ot (Al.; Çağşak, Çayhatap-Çr.).

9. Zamanla köy adları ile bunların bağlı olduğu ilçelerde değişiklikler olmuştur. TDK'nin Derleme Sözlüğü'nde köy adları ile bunların bağlı olduğu ilçeler, derlemenin yapıldığı zamana göre belirlenmiştir. Çalışmamızda bu yer adları ile bağlı olduğu ilçeler konusunda da güncelleme yapılmıştır.

Örnek:

Ahmetoğlan köyü daha önce Mecitözü ilçesine bağlı iken merkez ilçeye bağlanmış; Osmancık ilçesinin Seciğen köyünün adı Çampınar, Sungurlu ilçesinin Diği köyünün adı Oğlaközü olarak değiştirilmiştir.

10. Türkçe kökenli olmamakla birlikte halk ağzında yer alan kimi sözlere de değiştirilerek kullanıldığı için derlemede yer verilmiştir.

Örnek: Beddafa (İlenç, beddua), lağap (takma ad), made (mide), meşrebe (maşrapa), tüken (dükkân).

A

ā (1) 1. Ağa (Çr.). 2. Baba (Çr.). "Omar **ā**nın ayānda bulduk ayakgabıy." Abaz, 2004: 101

ā (2) Ak, beyaz (Su.; Çr.). "Sufra donat **ā** pakladan, cacıktan." Yoksul, 2011: 87

ā (3) Aha (Karkın-İs.). " **Ā** şindi olan duman buruya da doluy." Abaz, 2004: 143

aah Hayır, yok, olmaz, istemiyorum (İs.). "Kara İsmail yerden taşa davrandıysa da, **aah**, o taşı atmaya yürek ister." Seyda, 2006: 185

aarek → Arek (Al.).

aarice Nişanlı kız ile arkadaşlarını pikniğe ya da geziye götürme (Al.).

aba (1) 1. Abla, büyük kız kardeş (Çopraşık-Al.; İs.; Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). "Şuşun şuşun, guyban oluyum **aba**larım!" Özçatalbaş, 2002: 29 2. Anne (Kayı-Çr.). "Kız Zernişan **aba**n nerede?" www.ahiskalilar net

aba (2) Çobanların, devecilerin, göçebelerin giydiği uzun, yakasız üstlük, kepenek (Alacahüyük-Al.; Yazır-Bo.; Altınbaş, Eskiekin, Palabıyık, Serban-Çr.). "Bir **aba**m var atarım, nerde olsa yatarım." Yoksul, 2013: 140

ābaba Akbaba (Su.; Çr.).

ababak Ahmak, budala, sersem, aptal (Göcenovacığı-Çr.). "Gendin gibi **ababak**ları bulup benim başıma getirirsin." Çorumlu, 2009: 1652

aba çürüten Belli belirsiz, çiseleyerek yağan yağmur (Çalyayla-Çr.).

abalı Bol, biçimsiz giyinen kimse (Su.).

abani Eskiden kavuk yapımında kullanılan sarımtırak bir kumaş (Çr.).

abaniye Beyaz zemin üstüne safran renginde dallar işlenerek süslenen bir dokuma cinsi (Çr.)

abansız Ansızın, birdenbire (İs.).

abaro Şaşma ünlemi (Külah-Al.).

abartmak Olduğundan çok göstermek, büyütmek (Gökçam-Su.).

abayı yakmak Aşık olmak, gönül vermek, tutulmak (Kirazlıpınar, Sarimbey-Çr.). "Benim oğlan komşu kızına **abayı yaktı**." Yoksul, 2013: 129

abbak Bembeyaz, apak (İs.).

abbo Baba (Al.).

abdil Nisan ayının ilk beş günü (Su.).

abdis Abdest (İs.). "Yalan söyleme yōdu, namaz **abdis** çōdu." Abaz, 2004: 104

abıca Amca (İkipınar-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). "**Abıca** öyle diyon emme, ben senin oğlundan yiğidimdü…" Saraçer, 2000: 261

abıgat Avukat (Os.). "**Abıgat**a dil lazım, kol lazım değil." Saraçer, 2000: 317

abıla Abla (İkipınar-İs.; Ka.; Os.; Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Çalkala Fadik **Abıla**." Saraçer, 2000: 258

abızambak Ahmak, budala, sersem, aptal (Çr.).

ābi Ağabey (Örenseki-İs.; Su.; Çr.). "Āşamdan **ābi**m geldi." Abaz, 2004: 125

abla (1) Hanım, hanımefendi (İs.; Çr.). "Hele harman zamanı gelsin kolay **abla**." Tahir, 2006: 335

abla (2) Yetişmiş, buluğa ermiş kız kardeş (Çr.). "**Abla**sı saçını başını yolar." Tahir, 2007: 185

ablacı Sevici kadın (Çr.). "Vaktiyle Çorum'u alt üst etmiş Emey'in güzel liği… Salt erkekleri değil, **ablacı** karıları da yakmış kül etmişti."

Tahir, 2004: 16

ablak Geniş dolgun çehreli (Evci-Bo.). "**Ablak** yüzlü, bön bakışlı Kezik bile ondaki değişikliğin farkına varmıştı." Sarıyüce, 2004:98

abo Şaşma, korku ünlemi (Göce-novacığı-Çr.). "**Abo** bu senin salta mı, buna ne olmuş." Çorumlu 2009: 1652

abov Şaşma ünlemi (Çr.). "**Abov** abov, sesleriyle ellerini yüzlerine kapadılar." Seyda, 2006: 130

abra 1. Boş kabın ağırlığı; dara (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). 2.Teraziyi dengelemek için hafif olan kefeye konan taş, demir, çivi gibi ağırlık (İs.; Çr.). "Şu kabın **abra**sını alıver."
Tdk, 1993: 27

abraş (1) Pinti, hasis (Çr.).

abraş (2) Tedirgin edici, obur (Çr.). "**Abraş** at yükçü olmaz"
Yoksul, 2013:2

abraz Kısır kadın ya da hayvan (Su.).

abrıl Nisan (İs.). "**Abrıl** geldi yetişti, dudak ota yapıştı." Yoksul, 2013:2

abrılmak Birinin üzerine eğilmek, yaslanmak, abanmak (Çr.). "Bağların içinden geçerken oraya buraya **abrılacak** mı bakalım?"
Gümüş, 1977: 98

abril Nisan (Me.). "Kork **abril**in beşinden, öküzü ayırır eşinden."
Yoksul, 2013: 462

abrul Nisan (Or.). "Gork **abru**lun beşinden, oküzü ayırır eşinden."
Kerman, 1997: 37

abrulmak Çullanmak, bir şeyin üzerine bütün gücüyle çökmek (Me.; Çr.).

absut Demir çemberi olmayan kağnı tekerleği (İs.).

abu 1. Abla, büyük kız kardeş (İs.; Gölet-Ka.; Düvenci-Çr.). 2. Anne (Çr.).

abuca Amca (Kurusaray-İs.).

abuhun Ahmak, budala, sersem, aptal (Çr.).

abukat Avukat (Kadıderesi-Çr.). "**Abukatı** kuvvetli olanın çenesi de kuvvetli olur." Yoksul, 2013:2

abuk sabuk Saçma sapan, gelişi güzel, ileri geri, boş söz (Çr.). "Fadik bir mana veremediği bu **abuk sabuk** laflara daha fazla sabredemedi." Özçatalbaş, 2003:8

abuzambak Ahmak, budala, sersem, aptal (Çr.).

acap Acaba (Kalecik-Me.; Körkü-Su.; Eskiekin-Çr.). "**Acap** yâr mi gelecek / Gine sâridi gözüm"
Kurtoğlu, 1998: 65

acar (1) Güçlü, gürbüz, dinç, iri yarı, kabadayı, atılgan, gözü pek, yiğit (Evci-Bo.; Me.; Su.; Çr.). "Sonra dövenlere **acar** tosunlar koşulacak, ho denecekti." Güven, 2013: 58

acar (2) Yeni, taze (Çayan-Su.; Gökköy-Çr.).

acarık Yoksul (Külah-Al.).

accık Biraz (Çopraşık-Al.; Yarımsöğüt-Su.).

acçig Azıcık (Su.).

aceğrek Mide ekşimesi (İs.).

acēp Acayip, tuhaf (Su.).

aceplemek Şaşmak (Çr.).

acer (1) Duyulmamış, yeni haber (Su.). "Size bir **acer**im var."
Tdk, 1993: 44

acer (2) 1. Taze (Al.; Oğ.; Kamışlı-Su.). 2. Yeni, sağlam, çok iyi (Al.; İs.; Me.; Oğ.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Olursa **acer** olsun / Nideceğim ben dulu?"
Aytekin, 2003: 16

acıca İçmeye elverişli olmayan tuzlu, kireçli, kükürtlü su (Çr.).

acı damak Gemin atın ağzına gelen yuvarlak demir kısmı (İsmailköy-Çr.). "Kır atın ağzına **acı damağı**nı tamamen gevşetip

boşalttı" Güven, 2013: 157

acıgerek olmak Mide ekşimesinden dolayı geğirmek (İs.).

acıgici Abur cubur (Çr.).

acıh Yabani elma; acık (Çr.).

acık (1) Az, biraz (Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Aşıkların gözü sevgiyle bakar / **Acık** anlatması zor gibidir aşk" Çimen, 2004: 47

acık (2) 1. Dağlarda yetişen bir çeşit yabani elma (Beydili-Çr.). 2. Ham, olmamış meyve, özellikle elma (Çr.) "**Acık**la elmayı karıştırma, atınan eşeği yarıştırma." Yoksul, 2013:3

acı kireç Sönmemiş kireç (Su.; Çr.).

acıktan Biraz sonra, birazdan (Çalyayla-Çr.). "Aç gannımız guruldaşır **acıktan**." Yoksul, 2011: 87

acımık (1) Böğürtlen (Çr.). "**Acımık** aşlandı, sıpa dişlendi." Caferoğlu, 1994b: 117

acımık (2) Çok sık dallı, acı, kötü kokulu bir yaban otu (Su.; Çr.).

acın kabadayısı Çok yoksul olmasına karşın varsıllar gibi davranmaya çalışan kimse (Mustafaçelebi-Çr.).

acır Üzeri kavun gibi girintili çıkıntılı beyaz hıyar (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Ovakara-pınar-Çr.).

acırak Az acı, acımsı (Çr.).

acışmak Birinin ölümüne, felaketine hep birlikte üzülmek, yanmak (Çr.).

acicik Biraz, azıcık, pek az (Gökçam-Su.).

acik Az, azıcık (Sarimbey-Çr.). "Güldüğünen Ahvaz tespih çekiyor Urluların suyu **acik** akıyor" Çimen, 2000: 59

acor → Acır (Çr.).

acuğu çıkmak Çok zayıflamak (Gölet-Ka.).

acuk Yabani elma (Gölet-Ka.; Os.).

acumuk Çokça buğday tarlasında biten; delice, karamuk da denilen ot ile bunun tohumu (Çr.).

acur → Acır (Su.; Çr.).

āç Ağaç (Harunköy-İs.). "İki āç uzadularıdı şöyle." Abaz, 2004: 129

açacak Anahtar (Toyhane-Ba.; İmirli-Su.).

aç enik Maddi sıkıntıdan dolayı sağa sola saldıran; yasaya, ahlaka aykırı eylemlere yönelen kişi (Çr.). "**Aç eniğin** biri, saldıracak yer arıyo." Kerman, 1997: 55

açuk Açık (İs.). "O zaman kor şeytan **açuk**dan gezeridi." Abaz, 2004: 109

ada Irmağın menderesleri arasında kalan toprak parçası (Gölet-Ka.) "**Ada**yı gene ırmak basmış diyorlar." www.golet.tr.gg/

adamakıllı İyice (Çr.). "Mayısın ilk haftası olduğu halde güneş **adamakıllı** kızdırıyordu." Tahir, 2004: 58

adamlık (1) İnsanlık (Eskiekin, Serban-Çr.). "Geçenlerde baktım, **adamlık**tan temelli çıkmış." Tahir, 2006:83

adamlık (2) Bağ, bahçede yapılacak bir işi kaç kişinin bitireceğini gösteren ölçü (Su.). "Bu bağ iki **adamlık**." Uçakcı, 2006: 354

adamlıklı Hatır, gönül sayan, insancıl (İs.; Su.; Çr.).

adamlıksız İnsancıl olmayan, değer bilmez, görgüsüz kişi (Su.; Çr.).

adamsıma İnsana önem verme, candan yaklaşma (Su.).

ade 1. Gelenek görenek (Su.). "Herkesin bi **ade**si töresi vardır."

Uçakcı, 2006: 299
2. Beceri, ustalık (Su.).
3. Gösteriş (Su.).
adeleşmek İddialaşmak (Su.).
adeli töreli Görenekli, yol yordam bilen (Su.).
adı batası Ölesice anlamında ilenç (Su.). "**Adı batası** hastalık demek buraya kadar ulaştı."
Sarıyüce, 2004: 18
ādık (1) 1. Angarya (Çr.). 2. Yük (Çalyayla-Çr.).
adık (2) Densiz (Su.).
adıkmak İyi ya da kötü ad ile ünlenmek (Çr.).
adıma vurmak Adımla ölçmek (Su.).
ādırıklı Dengesiz, bir yana eğik (Çr.)."Çuvalı eşeğe **ādırıklı** sarmayın." Tdk, 1993: 66
ādırmak Yükün bir yana ağır gelmesi (Çalyayla-Çr.).
adıyaman Şeftali (İs., Hacıhamza-Ka.).
ado Düşman (Çr.).
adok Adak, öndül (Çr.).
afaangı artmak Ateşi yükselmek (Çıkrık-Çr.).
afacan Zehir gibi acı (Çitli-Me.).
afağan Yürek oynaması, çarpıntı, heyecan, tasa, iç sıkıntısı, hafakan (Çr.).
afağanı galkmak Sinirlenmek, nefesi daralmak, bayılacak gibi olmak (Çr.). "Durduk yere Fadime Nene'nin **afağanını galdırdın**." Kerman, 1997: 55.
afağanlara boğulmak Afağanı galkmak (Çr.).
afalak Aptal, sersem, şaşkın (Çr.).
afeyin tohumu Haşhaş (Çalyayla-Çr.).
afgurmak Boş yere kızıp bağırmak (Bademce-Ka.).
afguru Boş konuşan (Bademce-Ka.).
afıl uful Nefes nefese, çabuk çabuk, şapır şupur (Çr.).
afır Hayvan damı; ahır (Eskiekin-Çr.). "**Afır**da buldular püsküllü fesi / Giyelim karayı çekelim yası"
Oğuz, 2006d: 60
afilli Çalımlı (Çr.).
afire Arife, öngün (Su.).
aflak Kolayca kandırılabilen, saf (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).
afūn elması Bir elma çeşidi; sütlü elma (İs.)
afur Ahırlardaki hayvan yemliği (İs.; Çr.).
afur tafur Çalım, gösteriş, kurum (Su.). "Hem de benim bildiğim beyler **afur tafur**lu olur."
Sarıyüce, 2004: 292
agıt Ölen birinin iyiliklerini, ölümünden duyulan acıları sayıp dökmek üzere söylenen ezgi; ezgi ile ağıt söyleyerek ağlama (Çr.).
a gızım Bir çocuk oyunu (Ka.). "Birdirbir, **a gızım**, tura oyunları oynanır, çıngırşağa binilirdi."
Dbk, 2003: 80
agubat Avukat (Su.; Çr.). "Sayı sizin o mahkeme nooldu? **Abugat** duttun mu?" Tuluk, 1991.
ağ Beyaz, ak (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.; Sarimbey, Turgut-Çr.). "Estirelim yeli dağda / Karanın gözü var **ağ**da"
Gardaş, 1979: 25
ağa 1. Ağabey, büyük erkek kardeş (Ka.; Çitli-Me.). "Doğru ya, **ağa**n var. Önce seni evlendirse, köy yerinde duyulmamış bir şey olur." Güven, 2010: 143
2. Baba (Al.; Gökçam-Su.; Çitli-Me.). "**Ağa**mın arazisini de alırım ortağına…" Gümüş, 1977: 7

3. Cömert, eli açık (Su.).
4. Kayınbirader (Su.).

ağacalık (1) Bir iş yapana ücretinden başka verilen şey, para (İs.; Çr.).

ağacalık (2) Gelinin erkek kardeşine oğlan evince yapılan giysi (Çr.).

ağaçdelen Ağaçkakan kuşu (Çr.).

ağal Malların yazın tutulduğu yer (Al.; Su.).

ağalık (1) → Ağacalık (1) (İs.).

ağalık (2) Hamamlarda varsılların soyunduğu, kafesle çevrili bir kişilik bölme (İs.). "Bunu soğuklukta iyice kurulasınlar, **ağalık**ta sıcak havlulara sarsınlar." Tahir, 2008: 158

ağar 1. Ağır (Su.; Çr.). "Çölmekçiden aldım tağar, tereziye goydum **ağar**." Caferoğlu, 1994b: 108
2. Yavaş (Su.). 3. Ağırbaşlı (Su.).

ağarıberi Öteberi, ufak tefek şey (Çr.).

ağarma Sığırlarla koyunlarda sıcaktan, yağlılıktan ileri gelen bir hastalık (İs.).

ağartı 1. Süt, yoğurt, ayran gibi ürünler (Külah; Kıcılı-Al., İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). "**Ağartı**sı bol olanın misafirden korkusu olmaz." Yoksul, 2013: 14
2. Sarımsaklı yoğurt (İs.).

ağartmak 1. Beyazlatmak (Su.). 2. Temizlemek (Su.).

ağaz → Ağız (2) (Arpalık, Morsümbül-Çr.).

ağ bakla → Ak bakla (Çr.).

ağbaş Ekine tane tutturmayan bir hastalık (Ovasaray-Çr).

ağbi Ağabey, büyük kardeş (Çr.). "Sülük **ağbi**m az kalsın yağlı ilmeğe gittiydi." Tahir, 2004: 249

ağ bulut Kışın görülen yağmur bulutu (Çr.).

ağca (1) Ak, beyaz (Su.; Gökköy-Çr.). "**Ağca** yüzüm islendi / Güzel adım pislendi" Aytekin, 2003: 22

ağca (2) Kadınların başlarına taktığı gümüş tepelik (İs.). "**Ağca**nın gümüş pulları puşinin kenarlarından sarkıyor." www.evvelzamanda.blogspot.com

ağca ağaç Beyaz gövdeli, parlak, dayanıklı kerestesi olan bir ağaç (Çr.).

ağcalık → Ağacalık (1) (Külah-Al.).

ağcıl Beyazlı, beyazı çok (Çr.).

ağda Kaynatılarak koyulaştırılmış pekmez ya da şeker (Çr.). "Herkes **ağda**nın donmasını bekliyordu." Özçatalbaş, 2002: 92

ağdık (1) Angarya iş, mânevi yük (Çr.).

ağdık (2) 1.Yük (Çalyayla-Çr.)
2. → Ağdırık (Külah-Al.).

ağdık (3) Kusur, hata, eksik taraf, kabahat, ayıp, örgensel kusur, hastalık (Çr.).

ağdık (4) Minnet (Çr.). "Kimsenin **ağdığı** altında değiliz." Tdk, 1993: 87

ağdık (5) Yaramaz, sırnaşık, densiz, nâdan (Çr.).

ağdırı devürü Ağır ağır (Yağcılar-Ka.).

ağdırık Dengesiz, eğik, bir yana devrik yük (Çr.).

ağdırıklı → Ağdırık (İs.).

ağdırmak (1) Ağır basmak, çökertmek, mat etmek, bozmak (Ka.; Çalyayla-Çr.).

ağdırmak (2) → Ağdırık (Külah-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Eşek **ağdırmayınca** taş gurbete düşmez." Türkoğlu, 2007: 163

ağdurmak 1. → Ağdırık (İs.). 2. Asma çubuğunu ağaca sardırmak (İs.).
ağ ekin Bir buğday türü (Su.).
ağelmek Eğilmek (Su.).
ağesmek Eksiltmek, azaltmak (Su.).
ağı (1) Zehir (Çr.). **"**En mazaratı dedi, mantarların en **ağı**lısı…"
Gümüş, 1977: 23
ağı (2) Kırağı (Çr.).
ağılamak Zehirlemek (Çr.). "Hasan'ı nasıl **ağıladı**, sonunda kafasına kurşunu nasıl sıktı?"
Tahir, 2006: 321
ağır ayak (1) Gebe, yüklü, doğurması yakın (Çr.).
ağır ayak (2) Yavaş yavaş, ağır ağır (Çr.).
ağırlama (1) Halay türü bir halk oyunu (Çr.).
ağırlama (2) Konuğa bakma, yedirip içirme (Su.; Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr.).
ağırlık Başlık parası (Su.).
ağırma → Ağarma (İs.).
ağırsamak Yiyeceğin kokmaya, bozulmaya yüz tutması (Çr.).
ağırsımak → Ağırsamak (Çr.).
ağırşak Kır menekşesi (Çr.).
ağırtı → Ağartı 1 (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Bizim onca çor çocuk bir kıdım **ağırtı** deyi yavıncısın, sen avradına inek dana bağışla."
Gümüş, 1977: 9
ağıt yakmak Ağıt söylemek (Çr.).
ağız (1) Bıçak, keser, balta gibi araçların keskin kısmı (Çr.).
ağız (2) Yeni doğurmuş hayvanın ilk sütü (Külah, Kıcılı-Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.). "**Ağız** emmeyenin sesi güzel olmazmış."
Koşay-Işıtman, 1932: 4
ağız aramak Sezdirmeden birinden bilgi almaya çalışmak (Su.; Çr.). "Babanı buraya sürgün mü göndermişler? Deyip kızının **ağzını aradı**." Seyda, 2006: 223
ağız bağı (1) Çuval ağzı bağlamakta kullanılan ip, sicim (Külah-Al.).
ağız bağı (2) Yalancı tanıklık yapacak kimseye verilen rüşvet (Çr.).
ağız dalaşı Tartışma (Su.). "**Ağız dalaşı**, gelecek kötülüklerin başı."
Yoksul, 2013: 15
ağız eğmek Minnet etmek, birinden bir şey istemek zorunda kalmak (Su.; Çr.).
ağızla Su arkından suyun çevrildiği yer (Su.).
ağızlamak İşe başlatmak (İsmailköy-Çr.). "İşçileri **ağızladım**."
Tdk, 1993: 97
ağızlanmak Otun yeni yeni bitmesi, büyümesi (İbek-Me.).
ağızlatmak Bir işe başlayıp kolaylamak, işi sonuna getirmek (Çr.).
ağızlık (1) 1. Çözgü dolaplarında ipliğin düzenli gidişini sağlayan araç (Çr.). 2. Dokuma tezgahında mekiğin işlemesi için bırakılan çözgü aralığı (Çr.).
ağızlık (2) Kavunun çekirdekli kısmından kesilip alınan yüzbeği (Çr.).
ağızlık (3) Su arkının sulanan yerlere açılan kısmı, ark başı (İs.; Çalyayla-Çr.).
ağızlık (4) Bir şeyin başladığı yer (Göcenovacığı-Çr.). "Ekin yığınlarının birisinin **ağızlığı**nı açub içine girüb sapları başıma çeküb

gömülüp yattım."
Çorumlu, 2009: 1649

ağızlık açmak Bir şeye başlangıç yapmak (Çr.).

ağızlık değneği Dokumacılıkta arışları ayırmak için kulanılan tahta (Çr.).

ağız tadı vermek İyi bir şey vaat etmek (Çr.).

ağlak (1) Asma çubuğunun kesilen yerinden akan su, özsuyu (Çr.). "**Ağlak** başladı, bağları budamayalım." Tdk, 1993: 101

ağlak (2) Vara yoğa ağlayan, sulu gözlü (Çr.). "Aman, ne **ağlak** çocuk." Tdk, 1993: 101

ağlamsı Ağlıyacak hale gelmiş, ağlamaklı (Su.).

ağleşmek (1) Durmak, beklemek (Su.).

ağleşmek (2) Alay etmek, dalga geçmek (Su.).

ağlık (1) Pudra, düzgün, aklık (Çr.).

ağlık (2) Üstübeç (Çr.).

ağmak (1) Yükselmek, yukarı çıkmak (Sarimbey-Çr.)."Sürü yamaca **ağdı**." Tdk, 1993: 103

ağmak (2) → Ağdırık (Sarimbey-Çr.). "Yıkılıp bir yana **ağmaz** ki dünya / Bütün eller araç olsa emmoğlu" Çimen, 2006: 21

ağ milican Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

ağnak At, eşek gibi hayvanların debelendikleri tozlu, topraklı yer (Çr.).

ağnamak Anlamak (Ba.). "Devrüş durumu **ağnamış** ama gaduna sezdürmemiş." Akbaş, 1983: 21

ağnanmak (1) Ferah bulmak (Çr.).

ağnanmak (2) Hayvanların toprakta yatıp yuvarlanması (İsahacı-Al.; Obruk-Do.; İs.; Gölet-Ka.; Çr.). "Eşeğe marifetini göster demişler, yıkılıp **ağnanmış**."
Yoksul, 2013: 291

ağnanmak (3) Üzerine çullanmak, çökmek (Çr.).

ağnatmak Anlatmak (Ba.). "Size başımdan geçen bir hadise **ağnadayım**." Akbaş, 1983: 21

ağnayış Anlayış (Gökçam-Su.).

ağ pakla Beyaz kuru fasulye (Arpalık, Morsümbül-Çr.).

ağre Kağnılarda mazıyı tutan çatal (Su.).

ağrek → Arek (Külah-Al.).

ağrı (1) → Ağarma (Çr.).

ağrı (2) Yönünden, tarafından, -den doğru, -ya doğru, -nın boyunca (Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Üç güzel geliyor bağlardan **ağrı**, taramış zülfünü gerdana doğru."
Tdk, 1993: 108

ağrık Düşkün, müptela (Çr.). "Evdekilerin hepsi de boğaz **ağrığı**."
Tdk, 1993: 110

ağrıklı Hastalıktan kurtulamayan kimse, ağrılı sızılı (Su.; Çr.). "105 yaşı, 120'lik kilosuyla Halime ebe, belinden dizlerinden **ağrıklı**ydı." Özçatalbaş, 2002: 50

ağrımak (1) Hayvanların sıcağın etkisiyle bir çeşit hastalığa yakalanması (İbik-İs.).

ağrımak (2) → Ağırsamak (Çitli-Me.).

ağrice Hıdırellez (Su.).

ağsak Topal, hafifçe topallayan insan ya da hayvan; aksak (Su.; Çr.).

ağsamak Topallamak, aksamak (Çitli-Me.; Su.; Eskiekin-Çr.). "Deyzeni sorarsan, **ağsıyo** kıçı, Çebişin postuna benzedi saçı"
Kurtoğlu, 1998: 16

ağsırmak Aksırmak (Çr.).

ağşam Akşam (Al.; Su.). "**Ağşa-**

mın şerri, zabahın hayrı."
Yoksul, 2013: 14

ağşar Küllü su (Çr.).

ağşaşmak Ortalığın birbirine girmesi, aşırı gürültü patırtı olması (Çr.). "Bunu eşitmedik kimse kalmadı. Cihan **ağşaştı**."
Çorumlu, 2009: 1640

ağşer → Ağşar (Çr.).

ağu Zehir (İmat-Al.; Körkü-Su.; Karahisar, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Eğer cenazemde imam olursan / **Ağu**lar içeyim, öleyim güzel" Özgür, 2002: 72

ağulamak Zehirlemek (Çr.). "**Ağularım** Osman itini, kaldı mı diyeceğin?.." Tahir, 2004: 246

ağulanmak Zehirlenmek (İs.). "Suratı zehir yeşiline kestiğinden a**ğulanmış** besbelli, dedik."
Tahir, 2008: 174

ağuz → Ağız (2) (Os.).

ağzı barabar Ağzına dek dolu (Su.).

ağzı kara Kötü haber vermekten hoşlanan kimse (Çr.).

ağzı keşli Yerli yersiz konuşan; tatsız, can sıkıcı sözler söyleyen kimse (Su.; Çr.).

ağzı kilitli (1) Alt, üst dudakları beyazlı at (Çr.).

ağzı kilitli (2) → Ağzı pek (Çr.).

ağzı kokulu yaren Kişinin sürekli yakınında olan sevgilisi (Os.). "Ben onun **ağzı gokulu yaren**i miyim?" Saraçer, 2000: 330

ağzım var diye laf söylemek Bilmediği konularda, yerli yersiz konuşmak, bilgiçlik taslamak (Çr.). "Habire ahkam kesiyo, **ağzım var diye laf söylüyo**."
Kerman, 1997: 56

ağzın fal ola Geleceğe ilişkin söylenen bir sözün doğru çıkması için yapılan dilek (Çr.). "Senin işin olacağa benzer. **Ağzın fal ola**." Tdk, 1993: 119

ağzı pek Sır vermeyen, ketum kimse (İs.; Su.).

ah Ak, beyaz (Çayhatap-Çr.). "Söledin sözler hahdır / Hahdır deyenin yüzü **ah**dır" Caferoğlu, 1994: 139

aha İşte, orada, hemen şurada, bu (Eskiyapar-Al.; İkipınar-İs.; Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "Görüyon ya goçum sinek govalıyok **aha**."
Özçatalbaş 2002: 109

aha anān babān Şaşma ünlemi (Çr.).

ahabbağ → Apakça (Çr.).

ahacığına → Ahacık (Çr.).

ahacık İşte, orada, hemen şurada, bu (Çr.). "Ötmezdi, ama gözden kaçırmazlardı işte **ahacık**…"
Seyda, 2006: 197

ahacıma → Ahacık (Su.).

ahacına → Ahacık (Çr.).

ahah İşte, orada, hemen şurada, bu (Çr.).

ahapça → Apakça (Çr.).

ahbap Dost, tanıdık (İsahacı-Al.; İs.; Gökköy-Çr.). "Pek çabuk **ahbap** olduk." Benice, 2002: 117

ahca (1) Beyaz (Çitli-Me.). "Benim defter seninkinden **ahca**."
Tdk, 1993: 127

ahca (2) Akçe, para (Turgut-Çr.). "Pul oldu vicdan **ahça**sı / Bağlandı fikir bohçası" Gardaş, 1979: 11

ahı gidip vahı kalmak İşe yaramayacak duruma gelmek, yaşlanmak (Çr.).

ahıl Akıl (Harunköy-İs.; Çr.). "Nahal bu **ahıl**ıña geliyo da ūraşıyoñ sen."
Abaz, 2004: 152

ahılgan Çamsakızı, reçine (Çr.). "Çik taraflarındaki çukura **ahılgan** ya da balmumu doldurularak fazlaca ağırlık temin edilir."
Çorumlu, 2009: 589

ahıl gutusu Çok akıllı (Su.).

ahıllı Akıllı (Harunköy-İs.; Çr.). "Or-

da çok **ahıllı**lar va." Abaz, 2004: 155

ahıret evi Gerdek odası (Su.).

ahır sekisi Kışın, sıcaklığından yararlanarak oturmak için ahırın bir yanına set biçiminde yapılan, yüksekçe oda (Çopraşık-Al.; Gökçam-Su.; Budakören-Çr.). "Oturduğu yer **ahır sekisi**, çağırdığı padişah türküsü." Tdk, 1993: 131

ahıtma (1) Hayvanların alnındaki aklık (İs.).

ahıtma (2) Saç üzerinde ya da tepside pişirilen çörek (İs.).

ahıtmak Küçük çocuk çiş etmesi (Çr.).

ahizar Ağlama, inleme (Çr.). "Kanadın yere vurdu / Benim **ahizar**ımdan" Ertekin, 2006: 33

ahkırık Balgam çıkarırken boğazdan gelen hırıltılı ses (Çr.).

ahlına yanıyım Bir kişinin bir işi yanlış yaptığını belirtmek için söylenen söz (Su.).

ahman Koç katımında koyunların gece yattığı üstü açık, çevresi kapalı olan yer (Çavuşcu-Su.).

ahmetbağ Bir çeşit tatlı üzüm, (Os.; Çalıca, Çalyayla-Çr.). "Kara üzüm, ak üzümler, gelinparmağı, **Ahmetbağ** çeşitleri…" Özçatalbaş, 2002: 80

ahmetbey → Ahmetbağ (Os.; Çalyayla-Çr.). "**Ahmetbey** üzümü var, gelin parmağı desen var…" Tuluk, 1991

ahmın Hayvan pisliği, gübre (Gökçam-Su.; Kuşsaray-Çr.).

ahraç → Argaç (2) (Su.).

ahraz Dilsiz, hem sağır hem dilsiz (İmat-Al.; Os.; Su.; Arpalık, Çıkrık, Dutçakallı, Eskiekin, Evciortakışla-Çr.). "**Ahraz**ın dilini sahibi anlar." Yoksul, 2013: 25

ahren Yaşıt, emsal (Su.).

ahretlik Öte dünyada da arkadaşlık ilişkisinin sürmesini sağlamak için iki kadın arasında yapılan sözlü anlaşma (Çr.). "Bir de Fitnat annenin kel **ahretliği** Kamuran." Seyda, 2006: 22

ahseri Çoğunlukla, ekseri (Su.).

ahşam Akşam (İs.; Çr.). "Bahriyar, banyuyu **ahşam** kitleyip giderken…" Abaz, 2004: 112

ahur Hayvanların barındığı yer, ahır, tavla (Kürt aşireti, Çomar-Al).

ahurlamak Herhangi bir hizmet hayvanını kış süresince ahırda beslemek (Çr.).

aka Gelinlik yapımında kullanılan bir tür kumaş (İs.). "Gelinlik üçeteğin kumaşına **aka** diyorlar." Benice, 2002: 128

akabbağ → Apakça (Çr.).

akabbak → Apakça (Çr.).

akapağ → Apakça (Çr.).

akapça Çok beyaz, tertemiz (Çr.).

akarca Sürekli akan çıban, sıraca, fistül (İs.).

akat İçi kurşun, zift, sakız gibi maddelerle doldurularak ağırlaştırılmış aşık (Çr.). "Bu aşıklara **akat**, bey, kurşunlu gibi adlar verilir." Oğuz, 2006b: 10

akay Adam, erkek (Kalecikkaya-Al.).

ak bakla Beyaz kuru fasulye (Kıcılı-Al.; Ka., Os.; Arpalık, Morsümbül-Çr.).

akbaş Tane tutmamış ekin başağı (Kıcılı-Al.; Çr.).

ak bekmez Elle çarpılmış, yumurtalı katı pekmez, bulama (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).

ak böğürce Kuru fasulye (Ka.).

ak bulama Elle çarpılmış, yumurtalı katı pekmez, bulama (Çr.).

akça Beyazca, beyaza yakın (Çr.). "Eşi İfakat Hanım **akça** pakça kadın dı." Seyda, 2006: 85

akçıl Beyaza yakın, beyazı çok, rengini atmış, solmuş nesne (Al.).

akger Tüyleri alacalı kıl keçisi (Boğabağı, Çalyayla-Çr.).

ak gözübüyük Kalın kabuklu, dayanıklı bir üzüm cinsi (Os.).

akılbağ Aklı eren (Su.).

akılgan (1) Ağacın kabuğu ile gövdesi arasındaki ince tabaka (Çr.). "Şu ağacın **ahılgan**ına kadar balta kessin." Koşay-Işıtman, 1932: 5

akılgan (2) Çam sakızı, reçine (Çalyayla-Çr.).

akıtmak İşemek (Çr.).

akıtmalı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

akkanat alayı Saçı sakalı ağarmış yaşlılar (Çr.).

aklık Pudra, düzgün (Çr.).

akmak Yılan gibi hayvanların bitkiler arasına ya da deliğine girmesi (Çr.). "Koynuna yılan **aksın** Nasıl yatıyon bensiz"
Gösterir, 2011: 322

akmın Gübre, fışkı (Al.).

akpakla → Ak bakla (Os.). "**Akpakla**nın gapçığı…"
Saraçer, 2000: 367

akren Aynı yaşta, yaşıt, denk (İs.; Os.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "**Akren**i ile uçmayan kuşun sesi havadan değil, tavadan gelir."
Yoksul, 2013: 361

aksata, aksate Alışveriş (Eskiekin-Çr.). "Çalışmayla değil, para **aksata**yla kazanılar." Yoksul, 2013: 199

ak sıva Beyaz badana (İs.).

akşam süreği Düğün için komşu köylerden gelen konukların davul zurna eşliğinde karşılanıp yatıya kalacakları evlere yerleştirilmesi (Bademce-Ka.).

aktaracak Saçta yufka ekmeği çevirmeye yarayan tahta aygıt (Gökköy-Çr.).

aktar kotar etmek Bir şeyi altüst etmek, karıştırmak, savurmak, boşaltmak, devretmek, çevirmek (Eskiekin-Çr.). "Doldurdum doluya, dolu almıyor / **Aktar kotar ettim**, boş da dolmuyor"
Kurtoğlu, 1994: 67

aktarmak 1. Tarlayı ikinci kez sürmek (Çr.). 2. Harmanda dövülen arpa, buğday saplarını alt üst etmek (Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Kimi dirgenle, yabayla sürülen döşeği **aktarıyor**." Sarıyüce, 2004: 35

aktoprak Pekmez yapılırken içine katılan toprak (Çr.).

akubat Avukat (Yağcılar-Ka.).

akyıldız Akşama yakın doğan parlak yıldız, çoban yıldızı, sabah yıldızı (Satıyüzü-İs.).

al (1) 1. Kırmızı (Su.). 2. Geline tozağı takılınca yüzünü örten kırmızı bez (Su.). "Al almanın **alı**nı Rüzgâr kırmış dalını"
Gösterir, 2011: 131

al (2) Hile, tuzak (Çitli, Sarıdere-Me.; Dutçakallı, Morsümbül, Palabıyık-Çr.). "**Al**ınan beni tuzağa düşürdü." Yoksul, 2013: 37

ala (1) Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı (Su.). "Aygar Dağı'nın yüksek tepeleri **ala** kar içinde." Sarıyüce, 2004: 176

ala (2) Siyah, beyaz lekeli bir çeşit deri hastalığı (Çr.)

ala (3) Gizli düşmanlık, kin (Su.; Çr.). "Hiçbir zaman **ala**sını dışa vurmadı." Sarıyüce, 2004: 92

alaarga Ala karga (Su.).

alaâz 1. Sır saklamayan, boşboğaz, geveze (Külah-Al.; Su.). 2. Bilgiçlik taslayan (Su.).

alabacak (1) Ahlâksız, ara bozucu, dönek, uğursuz adam (Çr.).
alabacak (2) Dört ayağının bilekten yukarısı beyaz at (Ba.). "Yarışa koyverdim **alabacağı** / Dolandı da geldi koca bucağı" Akbaş, 1983: 69
ala bahar Baharın ilk günleri (Su.). "Bir gün **ala bahar**da turnalar Budaközü bucaklarına dönerken..." Sarıyüce, 2004: 166
alabaş (1) Başı benekli hayvan (Çr.).
alabaş (2) Karısının başkalarıyla ilgisine göz yuman adam (İs.).
alabaşlı (1) Yarım yamalak (Su.).
alabaşlı (2) Başında ala renk olan hayvan (Su.).
alabele Çok renkli, karışık renkli (İs.; Su.).
alabula → Alabele (İs.).
alaca (1) Ahlâksız, ara bozucu, dönek, uğursuz adam (Çr.). "Hele bakalım bey! Adamın **alaca**sı için de…" Tahir, 2006: 77
alaca (2) → Alabele (Ortaköy-Su.; Çr.). "Kız ne bakan bacadan / Urbası **alaca**dan" Ertekin, 2006: 82
alaca (3) Hapishane (Çr.)
alaca (4) Keklik avında kullanılan, çeşitli renklerle boyanmış bez tuzak (Çr.). "**Alaca** görmüş keklik gibi birbirlerine karışıyorlar." Yoksul, 2013: 34
alaca (5) Kıldan dokunmuş sergi, bir çeşit kilim (Çr.).
alaca (6) 1. Üzüme düşen ben (Çr.). 2. Olgunlaşmak üzere olan meyve (Su.; Ovakarpınar-Çr.).
alaca (7) Aydınlanmak üzere olan hava (Su.).
alaca (8) Bahçe kapısı (Aşağıfındıklı-Su.).
alaca belece → Alabele (Göcenovacığı-Çr.). "Kazlara da kömür çalarak **alaca belece** bir hale koydum." Çorumlu, 2009: 1653
alaca bulaca → Alabele (Çr.). "Başı da, şakaklarına kadar, eski bir kelliğin **alaca bulaca** izleriyle parıl parıldı." Tahir, 2007: 130
alaca kar Karın yer yer eriyerek toprağın görünmeye başladığı zaman (Çr.).
alaçakır 1. Yarı olgunlaşmış sebze ya da meyve (Kıcılı-Al.; Su.). 2. Yarı sarhoş kimse (Tolamehmet-Çr.).
alaçık Üzeri dal ya da hasırla örtülen çoban evi; tarla, bostan, bağ kulübesi, çardak (İs.). "Şehre gelin oldu Yörüğün kızı / **Alaçık** çadırı çulu unuttu" Gösterir, 2014: 104
alaçiğ 1. Pişmek üzere olan yemek (Su.). 2. → Alaçakır 1 (Su.).
alaçuk Derme çatma kulübe (İs.).
aladdirik Elektrik (Su.).
alaf (1) Alev (İsahacı-Al.; Ka.; Su.; Çıkrık, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Yüreğim **alaf** atar / El söze hile katar" Gösterir, 2011: 263
alaf (2) Hayvanların kışlık yiyeceği, saman, ot, mısır sapı gibi nesneler (Al.; Bademce-Ka.; Su.). "Bu yıl **alaf** bol, sığırlar semiz olur." Tdk, 1993: 183
alafını suyunu kesmek Bir kimseyi güç durumda bırakmak, gelirini kesmek (Ka.).
alafirik Yarı kuru, yarı yaş (Su.).
alaflamak Yakmak (Su.).
alagarda boz dumanda Olağanüstü durumlarda, kışta kıyamette (Su.).
alagün Güneşli, az bulutlu hava (Os.).
alağaz Sır saklamayan (Su.).
alağun Alabildiğine bağırarak ağlamak (Os.).
alağuncu Alağunlu ağlamayı

adet haline getirmiş olan (Os.).
ala karga Saksağan (Çr.).
ala kesbir Yarım yamalak (Su.).
alakise (1) Saksağana benzer bir kuş (Evci-Bo.). "Bir türlü yerli papağan olan **alakise** kuşları Aygar'da yuvalanmışlardı." Sarıyüce, 2006: 70
alakise (2) Üçkağıtçı kimse (Çr.)
alakise (3) Yarı olmuş, yarı olmamış (Çr.).
ālamak Ağlamak (Çr.). "Eller guler ben **ālarım** gulemem / Niçin böyle talihsizim bilemem"
Caferoğlu,1994: 144
Alaman Alman ulusundan olan (Su.).
Alamancı Avrupa ülkelerinde işçi olarak çalışan kimse (Su.).
alamet 1. Gösteriş, caka (Su.). 2. Nedeniyle (Su.).
alanbaç Yüksek alev; çalı, ot ateşi (Su.).
alarmak Kızarmak (Çr.). "Akşam **alardı** gitti, benzim sarardı gitti"
Akbaş, 1983: 43
ala sabah Gün ağarırken (Su.). "Ertesi gün **ala sabah**ta bir ulak geldi." Sarıyüce, 2004: 169
alaş Köpek adı (Su.; İsmailköy, Kertme-Çr.). "Karabaş'la **Alaş**'ı da sal, yolumuza gidelim." Güven, 2013: 82
ala şafak Çok erken, gün ağarırken (Çr.). "Birliğimize katılmak üzere bizi **ala şafak**ta yola çıkardılar."
Sarıyüce, 2004: 167
alatav (1) Yarı yaş, yarı kuru toprak, az tavlı yer (İs.). "Çavdara **alatav** iyi geliyor." Tdk, 1993: 201
alatav (2) Az sıcak (Su.).
alatirik Elektrik (Bademce-Ka.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).
alatokaç Ağaçkakan (Bademce-Ka.).
alay 1. Hep, bütün (Su.). 2. Kala balık (Çr.). "İçerisi bir **alay** kadın erkek, çoluk çocuk dolu."
Sarıyüce, 2004: 170
alayı Hepsi, bütünü (Obruk-Do.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Gümpürleri çekti çekti götürdü / Pürçüklünün **alayı**nı bitirdi" Kurtoğlu, 2006: 16
alaz Alev (Su.; Arpalık, Çıkrık-Çr.). "Köy kıyısına ulaştığında bir **alaz** daha daladı yüzünü."
Sarıyüce, 2004: 341
alazlama (1) Hafif pişirme (Kıcılı-Al.; Su.; Ovakarapınar-Çr.).
alazlama (2) Yüzde, vücutta çıkan çıbanlar, kızartılar (Al.; Çitli-Me.; Su.; Gökköy-Çr.).
alazlamak (1) Ateşe odun atmak (Al.).
alazlamak (2) Yüzdeki şişlikleri üzerine sıcak demir uygulayarak iyileştirmek (Külah-Al.).
al basma Lohusa kadınlarda görülen bir hastalık, lohusa humması (Kızılyar-Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.). "Aman loğusayı yalnız bırakmayın **al basar**." Tdk, 1993: 207
al başlı Al duvaklı gelin (Su.).
albayrak Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
alçevre Erkeklerin kullandığı kırmızı mendil (Çr.). "Tutup **alçevre**min kördüğümünden / Halay çeke çeke öldüm bu gece"
(K. Sayın) Çorumlu, 2009: 996
aldamak Aldatmak, kandırmak (Çr.). "Dünya tadı bal tadı / Dünya beni **aldadı**" Gösterir, 2011: 118
aldangıç Avutacak, kandıracak, gönül alacak şey, söz (Me.; Or.).
alddan aşşa Dikine aşağı (Su.).
ale Açık kahverengi, ela göz (Eskiekin-Çr.). "Yedi yıl emek verdim **Ale** gözlü bir kıza" Ertekin, 2006: 70
âle Yavaşla, dur, durdur (Gökçam-Su.; Çr.). "Ale **ale** cezaevinde inecek var." Sağmen, 2009: 70
âlemek Durdurmak (Çopraşık-Al.;

Karadona-Çr.).

alemiyon Alimünyum (Tatar-Çr.). "Demliğim **alemiyon** / Derdimden bilemiyon" Çağıl, 2013: 19

âlen Yavaşla (Çr.).

âlenme Durma, yavaşlama (Çr.).

âlenmek (1) Alay etmek, eğlenmek, dalga geçmek (Gökçam-Su.; Çr.). "Adamınan ne **âleniyon** oğlum, get işine." Kerman, 1997: 14

âlenmek (2) Durmak, yavaşlamak (Gökçam-Su.; Çr.).

âlenmek (3) Geç kalmak, oyalanmak (Çr.). "Orda burda **âlenme**den çabuk gel." Kerman, 1997: 14

âleşmek (1) → Âlenmek (1) (Çr.). "Adamınan ne **âleşiyon** oğlum, get işine. " Kerman, 1997: 14

âleşmek (2) → Âlenmek (2) (Su.; Çr.). "Ateşe 'nerde **âleşiyon**' demişler, 'ambarın eşiğinde' demiş." Kerman, 1997: 32

âleşmek (3) → Âlenmek (3) (Külah-Al.; Çr.). "Orda burda **âleşme**den çabuk gel." Kerman, 1997: 14

aletirik 1. El feneri (Al.). 2. Elektrik (Al.).

aleyciği Hepsi (Al.).

aleyi Hepsi (Al.).

al garaguşun yavrusu Kızların düğünlerde mani söyleyerek oynadıkları bir oyun (Çr.).

algı Ganimet, doyumluk (Çr.). "Düşmandan **algı** aldılar denilse, heriflerin burunları bile kanamamış…" Tahir, 2008: 20

algın (1) Renksiz, cılız, zayıf, hastalıklı, kötürüm insan ya da hayvan (Külah-Al.; Ba.; Su.; Eskiekin-Çr.). "Bir yanın **algın**, bir yanın çalgın olsun." Oğuz, 2007a: 63

algın (2) Lâğım, su yolu (Os.).

algöynek Bir çeşit kırmızı erik (Çr.).

algun → Algın (2) (İs.).

al gülüm ver gülüm 1. Alışverişi peşin yapmak (Çr.). 2. Bir işi tarafların rızası ile yapmak (Çr.). "Söz olsun diyedir, **al gülüm ver gülüm** hesabıdır." Seyda, 2006: 206

alha Hayret, şaşma ünlemi (Kamışlı-Su.). "**Alha** işte Mehmet de geldi." Tdk, 1993: 215

alıcı Atmaca (Çr.). "**Alıcı**nın biri bir serçeyi tutmuş çığırtıyordu." Gümüş, 1977: 86

alıcı kuş Atmaca (Akçalı-Su.; Evciortakışla-Çr.). "Şerife ablam Veli'nin başına **alıcı kuş** gibi çöktü." Tahir, 2006: 105

alıcı melek Azrail (Çr.). "**Alıcı melek** bir gün gelir dayanır kapına." Yoksul, 2013: 36

alık (1) Hayvanın beline konulan eski çul (Çitli-Me.; Oğlaközü-Su.). "Eşeğin **alığı**, kızın kalığı ne kadar süslense de fayda etmez." Yoksul, 2013: 292

alık (2) Yırtık, çok eski giyim eşyası ya da yatak yorgan (Külah-Al.; Su.; Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Çıkar gayri şu **alık**ları." Tdk, 1993: 216

alık (3) Hastalıklı (Me.).

alıklı Yırtık pırtık giysiler giyinen kimse (Su.).

alımcıl Alıcı, satın almaya istekli olan kimse (Çr.). "Ahmet bizim dükkana **alımcıl**." Tdk, 1993: 218

alımını almak 1. Bir işte başarısızlığa uğramak, zarar etmek (Çr.). 2. Hak ettiği cezayı görmek, paylanmak, hakarete uğramak (Çr.). "O konuşmasını bilme dikçe benden **alımını alacak**tır." Tdk, 1993: 218

alımkâr → Alımker (Çr.). "Çalık oğlum şimdi **alımkâr** olsun." Tahir, 2006: 07

alımker Satın almaya istekli olan (Çr.). "Bir şeyi bir kimse **alımker**se, ikinci bir kişi isteyemezdi." Güven, 2010: 12

alımsar → Alımker (Çr.). "Sen Kenan Efendi'nin tarlalarını **alımsar** olmuşsun!" Tahir, 2006: 274

alışmak Tutuşmak, yanmaya başlamak (Çr.). "Soba **alışadursun**, gel iki lâf edelim." Tdk, 1993: 220

alikopter Helikopter (Gökköy-Çr.).

aliyçin Mısır calasından yapılan, gelinlerin başına takılan başlık (İmat-Al.).

alkara kılçık Siyah kılçıklı bir çeşit buğday (Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "Üveyik, Rus, deli buğday, İngiliz buğdayı, devedişi, **alkara kılçık**, Hicaz, turnadili yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445

alkarısı Lohusalarla, yeni doğan bebeklere musallat olarak onları boğduğuna inanılan görüntü (Evci-Bo.). "Yamalı urbalı, çirkin **al karıların**ın dolaştığı pınarlar vardır." Sarıyüce, 2006: 51

Allah sıvamış da yaratmış Çok güzel, alımlı kadınlar için kullanılan övgü sözü (Çr.).

allalem → Elleham (Çr.). "Kenefe girdi **allalem**, senin başkomser." Tahir, 2004: 65

allanmak Utanmak, arlanmak (Çr.). "Arsız **allanmaz**, bozkır çillenmez." Yoksul, 2013: 68

allasen Allahını seversen (Os.; Çr.). "Kim söyledi **allasen** ağa, şunun adını biz de bilelim." Tahir, 2006: 269

allem kallem etmek Bütün kurnazlığını kullanarak inandırmaya, kandırmaya çalışmak (Çr.).

allı gelin Bir çeşit kırmızı erik (Çr.).

allı turna Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Morsümbül, Örencik-Çr.).

alma Elma (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Büyükgülücek, Çalyayla, Çayhatap, Dutçakallı-Çr.). "Bir acayip kokun var / Çorum'da **alma** mısın?" Ertekin, 2006: 65

almacık Kalça kemiği, uyluk başı (Çr.).

alma dilimi Bir motif adı (Su.).

alnaltın Alna takılan altın (Çr.).

altıkıran Başağı altı sıralı olan arpa (Sarimbey-Çr.). "Arpa nevile rinden yılandili, **altıkıran**, tokak yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1446

altı kis çıkmak Boş çıkmak, asılsız çıkmak (Çr.). "Konuşunca onun da **altı kis çıktı**." Yoksul, 2013: 461

altına üstüne goyma Cenaze kaldırma giderleri (Su.).

altınbaş Beyaz pamuk ipliğinden dokunan bir çeşit ince bez (Çr.).

altından çapanoğlu çıkmak Güvenilmez birisinin yaptığı bir işin içinden hile, kandırmaca çıkacağı anlamında bir deyim (Su.). "Bakalım **altından nasıl bir Çapanoğlu çıkacak**?" Sarıyüce, 2004: 221

altını çalmak (1) Toplamak, hesabı kapatmak, ilişiği kesmek (Çr.).

altını çalmak (2) Ahırda hayvanların yattığı yeri çalgı ile temizlemek (Çalyayla-Çr.).

altını çalmak (3) Birinin ağzını aramak (Su.).

altını üstünü görme Hayvanların tımarını yapma, yemini suyunu verme (Su.).

altı parmak Sırma işlemeli, altı yol çizgili ya da çiçekli ipek kumaş; bu kumaştan yapılan gelin giysisi (Çr.).

alt tekneye inmek İflas etmek; batmak (Bademce-Ka.).

altucu Sonuçta, en sonda (Çr.).

altun Altın (Evciortakışla-Çr.). "**Altun** ibrik delinmez / Evme menzil alınmaz" Ertekin, 2006: 15

aluk → Alık (2) (Os.)

alvala İnce ipekten dokunmuş kırmızı tülbent, gelin baş örtüsü (Çr.). "Gelin der ki **alvala**lı başım var Kudretten çekilmiş kalem kaşım var" Çorumlu, 2009: 1330

amaç Karşı, ön taraf, göz önü, her yandan görülebilen yer, meydan, açıklık (İs.).

aman hēri Aman sen de (Çr.).

amanin Korku, dehşet, hayret, üzüntü, sevinç bildirir ünlem (Su.).

aman otarafı Güçsüz yönü (İs.). "O senin **aman otarafını** bekliyor." Akalan, 1996: 30

amarat Çalışkan, işbilir, hamarat (Çr.). "**Amarat** kadın evinden belli olur." Tdk, 1993: 237

amasken Bir çeşit küçük, siyah erik (Hamamlıçayköy-Çr.). "Orta boylu, kara kalem kaşlı, **amasken** erik gözlü…" Çorumlu, 2009: 79

amasya Bir çeşit misket elması (Çr.).

ambardelen Fare, sıçan (Çalyayla-Çr.). "**Ambardelen**in kızını alacağız ona." Yoksul, 2013: 55

amedenden Habersiz, ansızın, birdenbire (Çr.).

âmel (1) Eğim, meyil, eğik (Su.).

amel (2) İshal (Su).

amesken → Amasken (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Beydili, İsmailköy-Çr.).

amıca Amca (Eskiyapar, İsahacı-Al.). "Bıyıklar buz tuttu dönmez dilimiz Ünüm gitmez **amıca**ma dayıma" Arısoy, 1970: 74

amruksamak Arzu duymak, imrenmek (Gölet-Ka.).

an (1) Don ya da pantolonda iki bacak arasındaki kısık yer, ağ; bu kısma konulan üçgen parça (Çr.). "Donun **an**ını sarkık yapmışsın." Tdk, 1993: 241

an (2) Eklem, mafsal, boğum (Çr.).

anacak Yadigâr, hatıra (Çr.).

anaç (1) Analaşmış, çok yavru doğurmuş, yaşlanmış kümes havyanı, kuş ya da evcil memeli hayvan (Su.; Çr.). "Feriğini bulurum / **Anacını** kovar da" Gösterir, 2011: 71

anaç (2) Kurnaz, deneyimli, bilgili (Mislerovacığı-Çr.). "Belli değil büyük küçük baksana / **Anaç** olmuş dünkü cücük baksana" Koygun, 2002: 32

anadan üran Çırılçıplak (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

ana donluğu Düğünde kızın annesine verilen giysilik kumaş (Çalyayla-Çr.).

anadut Ekin demetlerini arabaya koymaya, harmanı aktarmaya yarayan, bir üstte iki altta çatalı olan, uzun saplı aygıt (Büyükhırka, Kıcılı, Külah-Al.; İs.; Beğdili, Çıkrık , Eskiekin-Çr.). "**Anadut**u tuttum, ağzıma aldığımı yuttum." Yoksul, 2013: 56

anah Aman, amanın (Göcenovacığı-Çr.). "Uyku semesi ne olduğunu bilemedim, **anah** dedim." Çorumlu, 2009: 1650

analı gız Boncuk örgü motifi (Su.).

analık Üvey anne (İs., Gökköy-Çr.). "Bizim evde **analığım** bulguru kazana sayı ile atmaz mı?" Tahir, 2006: 100

ānamak Anlamak (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.). "Tüfek ayarsız **anadın** mı?" Destanoğlu, 2006: 28

anana her yer tekne Çevresine, başkalarına önem vermeyen, kendi bildiği gibi davranan kişiler için kullanılan deyim (Çr.).

ānanmak Yerde sırt üstü yuvarlanmak (Çopraşık-Al.).

ana oğul Bağda iki karık büyük-

lüğünde açılan bölme (Su.).

anar Eğer, şayet (Çr.). "**Anar** o nazlı yâr benim olmasa / Bahın gozlerimin yaşına benim"
Caferoğlu, 1994: 146

anarat Saf, katıksız, temiz, öz (Çr.). "Bu yıl tohumluğu **anarat** buğdaydan koydum." Tdk, 1993: 252

anarıberi Ufak tefek, öteberi, sandık eşyası (Çr.).

ānatmak Anlatmak (Çr.). "Dilim dönmez, her bi şeyi sayası / Hepisini **anadamam** doyası"
Kurtoğlu, 1998: 17

anatut → Anadut (Al.; Seydim-Çr.).

anavul Sebze ekmek için ayrılmış toprak parçası, evlek (Doğla-Me.; Çıkrık-Çr.).

ana yolluğu → Ana donluğu (Çr.).

anca Ancak (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Evciortakışla, Karahisar, Serban-Çr.). "Arzumanım dosttur **anca** / O dostu bulak bakalım" Koçak, 1980: 110

ancılayın → Ancileyin (Çr.).

ancileyin Öyle, onun gibi (Os.).

anda bunda Orada burada, ötede beride (Çr.).

andal 1. Bahçe, bağ ya da bostanda sulamayı kolaylaştırmak için, toprağın eğimine göre ayrılan parçalar, maşala (Me.; Or.). 2. Evlek sınırı (Külah-Al.; Or.; Çıkrık-Çr.).

andallamak Dikişi seyrek seyrek dikmek (Çr.). "Bize gel de şu yorganı **andallayıver**." Tdk, 1993: 257

andılı andılı Aç kalmak (Al.).

andırmak Hatıra getirmek, hatırlamak, anmak (Çr.). "Karı koca ara sıra eski dostlarımızı **andırırı**z."
Tdk, 1993: 260

anduz Kırda yetişen, nezleye karşı kökü toz haline getirilip buruna çekilen bir çeşit ot (Çr.).

anedder daşır Kadın aile reisi (Su.).

anehter Anahtar (Al.).

anetter Anahtar (Gökköy-Çr.).

Angara Ankara (İkipınar-İs.). "İki senedür **Angara**'da çalışıy."
Abaz, 2004: 120

angın Ünlü, tanınmış, namlı (Çr.).

angıt (1) → Angut (1) (Su.; Çr.). "**Angıda** bak, kaza bak, şu giden kıza bak." Yoksul, 2013: 59

angıt (2) → Angut (2) (Su.; Çr.).

angıtmak Aptal aptal, şaşkın şaşkın bakarak durmak (Su.; Çalyayla-Çr.).

angut (1) Ördekten daha iri, kiremit renkli bir kuş, angıt (Evci-Bo.; Sarimbey-Çr.). "Yeşil başlı yaban ördekleri, **angut**lar, çolpalar eksik olmazdı bu suda." Sarıyüce, 2006: 36

angut (2) Aptal, saf (Çavuşoğlu-İs.; Ka.). "Bizim bu adam **angut**, angut valla." Abaz, 2004: 138

anığın çatı Alın çatı, alnın ortası (Çr.).

anırgan Çok anıran eşek, azgın erkek eşek (İs.).

anırşak Kirmanın yuvarlağı, ağırşak (Çitli-Me.).

anıştırmak Anımsatmak (Su.).

anıtmak (1) → Angıtmak (Kavşut-Su.).

anıtmak (2) Elle kovalamak, ürkütmek (Os.). "Arıyı **anıtma** büsbütün azar." Tdk, 1993: 271

anız 1. Ekinin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sapı (Os.; Gökköy-Çr.). 2. Ekini biçildikten sonra sürülmeden boş kalan tarla (Su.; Çr.). "Bıldır ektin oldu **anız**, bu yıl niye ektin bitli domuz?."
Yoksul, 2013: 59

aniym Şaşırma ünlemi (İs.).

ankarla Çocuk oyunlarında sonuncu (Çr.). "Obir diğeri bunlardan

aşağı durmamak için **ankarla**nın ardıyım diyerek oyuna başlanır."
Çorumlu, 2009: 1229

ankıt → Angut (1) (Çr.).

ankut → Angut (1) (İs.).

annaç (1) Yanıt, karşılık (Os.; Çr.). "Mektubumun **annacı**nı çabucak yolla." Tdk, 1993: 277

annaç (2) Karşı, ön taraf, göz önü, her yandan görülebilen yer, açıklık (İs.; Çitli, İbek-Me.; Os.; Kamışlı-Su.). "Bıldır bana neler ettin unutma / **Annacım**da bilmez gibi sorutma" Gösterir, 2008/84: 11

annaltın Alna takılan altın (Çr.).

annamak Anlamak (Çr.). "Goşu kömüşünün çokdur guvveti / **Annar** goşannar gormez gilleti"
Caferoğlu, 1994: 151

annat İri taneli, kalın kabuklu siyah üzüm (Çr.).

annı 1. Alnı (İs.; Su.). "**Annı**na altun balalla, gınalalla goçu."
Abaz, 2004: 95
2. Tam karşısı (Su.). 3. Karşılığı (İs.). "Elli gaymanıñ **annı** deel o."
Abaz, 2004: 167

annığın şakı Alnının ortası (Su.).

ansırık Aksırık (İs.).

ansırmak Aksırmak, öksürmek (Çr.).

anteri Entari (Os.). "**Antari**si mıklama / Ufacık ilikleme"
Ertekin, 1971: 17

anur Kibir, gurur (Me.).

apakça Bembeyaz (Çr.). "Saçları, kirpikleri doksanlık dedeler gibi **apakça** idi." Özçatalbaş, 2003: 42

ā pakla → Ak bakla (Çr.). "Sufra donat **ā pakla**dan cacıktan."
Yoksul, 2011: 87

apalak Tombul, sevimli çocuk (Su.).

apalamak 1. Çocuğun emeklemesi (Çavuşoğlu-İs.; Os.). "**Apalıyarak** gittim dışarı." Abaz, 2004: 139
2. Sendelemek (İs.; Çr).

apannamak Geniş adımlarla hızlı hızlı yürümek (Kavşut-Su.).

aparmak Çalmak, aşırmak, alıp kaçmak, habersiz götürmek, gizlice almak (Al., İs.; Küçükpalabıyık-Çr.).

apartmak → Aparmak (Çr.).

apıç Bacak (Su.).

apık Ahmak, budala, sersem, aptal (Çr.).

apış (1) Bacak arası (Çr.). "**Apışı**n arası,yüzünün karası."
Yoksul, 2013: 59

Apış (2) Abdullah (Çalıca-Çr.).

apışak Tarla kenarlarına çit yerine konulan çatallı çam ağacı (Kuzuluk-İs.).

apirlo Hoparlör (Su.).

aplamak Atlamak (İs.).

apo Saf, aptal (Su.).

apörla Hoparlör (Al.).

appağ Bembeyaz (Çr.).

apraz Yavru yapmayan, doğuştan kısır hayvan (Su.).

april Nisan (Külah-Al.; Gökköy-Çr.). "Kork **april**in beşinden, öküzü ayırır eşinden." Çorumlu, 2009: 738

aprul Nisan (Me.; Or.).

apul apul Yavaş yavaş, ağır ağır (Su.). "Uzunca boylu, pehlivan gibi **apul apul** yürüyen..."
Sarıyüce, 2004: 126

arabaşı Tavuk eti ile hamur kullanılarak yapılan bir çorba (Çr.). "Çorum halkı **arabaşı** yemeyi bahane ederek toplanıp hoş vakit geçirmekte..." Oğuz, 2006a: 29

aradoş Mayıs'ın ilk günlerinde çıkan fırtına (Çr.). "**Aradoş** geldi yakın, elma çiçeğin sakın."
Yoksul, 2013: 61

arageçti Bir çocuk oyunu (Gökçam-Su.). "Eski köyü baştan başa boylasam / Harmanlarda **arageçti** oy-

nasam" (A. Sapaz) Sağmen, 2009: 151

arakçı Hırsız (Os.; Su.).

arakçın Eskiden gelinlerin giydiği bir çeşit taç, takke (Ovasaray-Çr.).

ara kesdim Erkek çocukların koşarak, kovalayarak oynadığı bir oyun (Su.).

aralarından çamırlı köpek geçmemek İleri derecede içtenlikli, senli benli olma durumu (Çr.). "Hani Amet'le Mehmet gavga etmişlerdi. Şimdi **aralarından çamırlı köpek geçmiyo**." Kerman, 1997: 56

aralatmak Soruşturmak, araştırmak (Çr.). "Sözlerin nereden çıktığını el altından **aralattım**." Tdk, 1993: 296

aralık Mahallelerdeki dar sokaklar (Çr.).

arap Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

arasına darı tanesi sığmamak Sözleri normal aralıklarla, özen göstermeden peş peşe ulamak (Os.).

arastak Çatı, tavan (Çr.).

arayış Budama (Çr.). "Ağaçlar yapraklarını döküyor, **arayış** zamanı geldi." Tdk, 1993: 301

arbılmak → Ardılmak (Su.).

ardak (1) Çürümüş, çürümeye yüz tutmuş ağaç (Külah-Al.; İs.; Gökköy-Çr.). "**Ardak** ağaçtan alet yapılmaz." Yoksul, 2013: 62

ardak (2) Yaşlı adam (Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Ben, Mincinin Çelebi, **Ardağın** Veli, evde oturuyoruz." Sağmen, 2009: 145

ardak (3) İşlenmiş derilerin ezginleri (İs.).

ardenseleyin Arkası sıra (Su.).

ardılmak Yük olacak biçimde abanmak, yaslanmak, üstüne binmek (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.). "Eşşē **ardılıp** da binemiyom." Abaz, 2004: 121

ardına sıvamak Bedel olarak arkasından harcamak (Su.).

ardı sıra Hemen ardından, ardınca (Çr.).

ardmak Yüklemek, asmak (İs.; Çr.). "Şu çuvalı arkama **ardıve**r." Tdk, 1993: 307

arek İnsan ya da hayvanların sıcak, soğuk, yağmur gibi doğal etkenlerden korunmak için toplandığı yer (Su.).

arek yeri Boş vakit geçirme yeri (Al.).

argaç (1) Dokumalarda çözgü üzerine enine atılan ip (Çr.).

argaç (2) Koyunların topluca yattığı yer (Külah-Al.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "**Argaca** yonca ektim, Koyunlar dersin diye" Gösterir, 2011: 115

argadaşcak Arkadaşça (Çr.).

argalı Yaban koyunu (Al.).

argın Yorgun, güçsüz, bitkin (Çr.). "**Argın** eşek yük taşımaz." Yoksul, 2013: 62

arha Arka (İkipınar-İs.). "Birini de **arha**mıza alıduk." Abaz, 2004: 120

ārı (1) -den doğru, -den yana (İs.). "Doğudan **ārı** bir fırtına koptu." Tdk, 1993: 313

ārı (2) Ağrı (İs.). "Ārı çekiyom derdi." Abaz, 2004: 104

arı (3) Temiz, tertemiz, saf, iyi (Çr.).

arı dalağı Oğul arılarının el büyüklüğünde yapıp bıraktığı petek (Çr.).

arığ Zayıf, cılız (Çr.).

arık Zayıf, cılız, sıska (İsahacı, Sincan-Al.; İs.; Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Malın **arığı**, üzümün koruğu yenmez." Türkoğlu, 2007: 165

arılık Arı kovanlarının bulunduğu yer, yapı (Çr.). "**Arılığa** ayı da-

dandırma." Yoksul, 2013: 63

arın Alın (Gökçam-Su.).

arındırmak Temizlemek (Evci-Bo.). "Ömrü uzattığına, hastalıklardan **arındırdığına** sarsılmaz inançları vardır." Sarıyüce, 2006: 51

arınmak Temizlenmek, yıkanmak (Büyükhırka-Al.; İs.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Bahar ol çiçekler açsın dalında / Yun **arın** şiirin engin gölünde"
Ercan, 1997: 117

arış Araba, kağnı oku (Çr.).

arıtmak (1) Temizlemek (Akçalı-Su.; Çayhatap, Serban, Sarimbey-Çr.). "Kimse **arıtamaz** kustuğun şerri Kalem seni parça parça kırarım"
(S. Örgel) Ercan, 1991: 429

ārıtmak (2) Ağrıtmak (Haydar-Al.; Çalyayla-Çr.). "Sevilelim bana atma taşını / Ben feleğin **ārıtmışım** başını"
Erdugan, 2005: 76

āri Eğri (Su.; Çayhatap-Çr.). "**Ari** buke tazı olsun / Guvaya daş atıp ürenner" Caferoğlu, 1994: 141

ariym Şaşırma ünlemi (İs.).

ark Su yolu (Dereyazıcı-Al.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Baba oğul dereden bahçeye su taşıyan **ark**ı yeniden kazıyorlar."
Sarıyüce, 2004: 30

arkaç (1) → Argaç (1) (İs.).

arkaç (2) → Argaç (2) (Evci-Bo.; Gökçam-Su.). "Çalarım kaval ötmez / Koyun **arkaç**ta yatmaz"
Ertekin, 2006: 37

arkaçlık Dokumada argaç olmaya elverişli ip (Çr.).

arkalı Büyük, çok kalabalık (Çr.). "O köy **arkalı**dır." Tdk, 1993: 326

arkalık (1) Tahta dildirilecek tomruğun dört köşesinden çıkarılan kalın yumru tahtalar (Çr.).

arkalık (2) Delmelerin arkasına konulan, "mavibez" de denilen, bir çeşit yerel dokuma (Çr.).

arkap Eğitim, terbiye (Çr.).

armıt Armut (Gökçam-Su.). "**Armıdı**ma saplı, üzümüme çöplü diyo."
Uçakcı, 2006: 215

armudubaş Barut, saçma ile doldurulan bir çeşit av tüfeği (Çr.).

armut Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

arnat → Annat (Çr.).

arnaltın Alna takılan altın (Çr.).

arogıç Dokumada atkı ipliği (Çr.).

arpacık Tohumluk soğan (Kıcılı-Al.; İs.).

arpa kuşu Tahıl tarlalarında bulunan serçe büyüklüğünde bir çeşit kuş (Çr.).

arpalama Çok arpa yemekten ileri gelen bir hayvan hastalığı (Çr.). "Atlar **arpalama**ya yakalandı."
Yoksul, 2013: 84

arpalık Arpa ekilen, köye yakın küçük tarla (Su.).

ars Gelincik denilen hayvan (İs.).

arsana Değirmen taşının ters döndürülerek buğdayın bulgur haline, kiremit parçalarının inceltilerek kum haline getirildiği yer (İs.; Beydili, Çalyayla, Ovasaray, Palabıyık-Çr.). "**Arsana** beygiri gibi dönüp durma." Yoksul, 2013: 68

arsıkmak Utanmak, sıkılmak (Sarimbey-Çr.). "Gam kervanı dolanıyor kapımda / **Arsıkı**p da gitmez diye korkuyom" Çimen, 2004: 50

arsınmak → Arsıkmak (İs.; Aşağıfındıklı-Su.).

arşun Arşın (Çr.).

artağan Çoğalan, artan, bereketli (tarım ürünleri için) (Çr.). "Sizin bulgur **artağan**mış." Tdk, 1993: 333

art göp Kağnıların arkasında bulunan, okların sağa sola kımıldamamasını sağlayan tahta (İbik-İs.).

artık Fazla, çok (Beydili-Çr.). "**Artık** mal göz çıkarmaz."

Yoksul, 2013: 69

artıklamak Yemekte artık bırakmak (Çalyayla-Çr.).

artılmak → Ardılmak (İs.).

artmak Yükletmek (İs.).

aruv İyi, güzel (Kalecikkaya-Al.).

arvana Dişi deve (Çr.).

avrat 1. Kadın, avrat (Su.). 2. Erkeğin eşine karım anlamında-kullandığı seslenme sözü (Su.).

arzuman İstek, şiddetli istek (Yazır-Bo.; Maksutlu-Ka.;, Sarimbey, Serban-Çr.). "Soyun da gir koynuma, **Arzuman**ın kalmasın"
Koşay-Işıtman, 1932: 15

āsak Topal, aksak (İncesu-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

āsamak Topallamak, aksamak (Çr.).

asamakta kalmak Sürüncemede kalmak, geriye atılmak (Çr.).

asancakta kalmak → Asamakta kalmak (Çr.).

asātek Kadın, eksik etek (Çr.).

asbap Giysi, üst baş (Al.; Demirşeyh, Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "**Asbap**ların kansız gitsin de kanlı gelsin"
Yoksul, 2011: 70

asbap daşı Çamaşır yıkama taşı (Su.).

asdar 1. Evin tavanı (Su.). 2. Evle çatı arasında ot ya da odun konulan yer (Bademce-Ka.).

ases gobel Filmde başrol oyuncusu (Çr.). "**Ases gobel** dala gelmedi." Yoksul, 2011: 70

asfinik Naftalin (Çr.). "**Asfinik**li giyme yakınlarını ürkütürsün."
Yoksul, 2011: 70

asgellik Askerlik (İs.). "Ombeş sene **asgellik** edellerimiş." Abaz, 2004: 108

ası Sinirli (Su.).

asık Asılmış adam (Çr.).

āsırık (1) Aksırık, hapşırma (Çr.).

asırık (2) Tavan (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

āsırmak Hapşırmak, aksırmak (Çr.).

āsik (1) Eksik, noksan (Al.; Su.).
"Gonu gomşu bizden **āsik** olmazdı
Sevmediği gelirse helva çalmazdı"
(C. Terzi) www.corum.com.tr

āsik (2) Kadın, karı (Çr.).

āsik etek Kadın (Çr.).

āsikli 1. Kadın (Su.; Çr.). 2. Erkeklerin eşlerine seslenirken kullandığı söz (Su.).

āsilmek Eksilmek, azalmak (Çr.).

asker anası Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

aslahatten Çok şey anlamında şaşma ünlemi (İs.).

aslaretten "Hadi ordan, sanki" anlamında küçümseme sözü (İs.).

aslım aslım asılmak Zorlamak (Çr.).

asmak Ağır gelmek (Gölet-Ka.).
"Çuvaldaki son bir kürek pirinci de koyunca, terazinin kefesi aşağı doğru **astı**." www.golet.tr.gg/

aspur Sarı boya olarak kullanılan yaban safranı (Al.).

astar Tavan (İsahacı-Al.; İs.; Çayhatap, Çıkrık, Sarimbey-Çr.). "Korkmadın mı Veli Kâ'nın enikten / Nasıl indin **astar**daki delikten"
Arısoy, 1970: 64

astırmak Ağır gelmek (Gölet-Ka.).
"Tahterevalliye sen binince üçünü de **astırdın**." www.golet.tr.gg/

asvab Giysi, üst baş (Al.).

asvata Alışveriş (Al.).

aş 1. Bulgur pilavı (İs.). 2. Çorba, yemek (Su.; Çalyayla, Evciortakışla, Turgut-Çr.). "**Aş** dostu değil, baş dostu olmalı" Yoksul, 2011: 73

aşağ Tımar tarağı (Su.).

āşam Akşam (Çr.). "Garı bazarından birez pancar al, az da basdırma yolla

gobelden, **āşam**a bişiriyim."
Özçatalbaş, 2002: 27

āşamaca Akşama kadar (İs.). "Beni otturdula, **āşamaca** orda otdum."
Abaz, 2004: 168

āşamınan Akşam vakti, akşamleyin (Su.).

āşamlēn Akşamleyin (Su.).

aşdavul Bir çeşit ekşi elma (Çr.).

aş dezgahı Mutfak tezgahı (Çr.). "Getmiş bakmış. **Aş dezgâ**nın üstünde bi dıhım ekmek." Çorumevi, 2000: 18

aşena Evde yemekle ilgilenen reis kadın (Su.).

aşene Mutfak (Os.; Su.). "Annem bu mutfağa, karanlık **aşene** diye isim takmıştı." Saraçer, 2000: 62

āşer Meşe külünün ıslanmasıyla elde edilen bir çeşit çamaşır suyu, küllü su (Beydili-Çr.).

aşerp Eşarp (Al.).

aşerpi Eşarp (Çalyayla-Çr.).

āşeşmek Yıkılmak, birbirine girmek, aşırı gürültü patırtı olmak (Çr.). "Ben meydana çıktığım an / **āşeşir**di yer gök cihan"
Yoksul, 2011: 44

aşevi (1) Mutfak (Çıkrık-Çr.). "Sonra **aş evi**nde odun ocağını yaktı, çorba koydu." Özçatalbaş, 2003: 69

aşevi (2) Lokanta (Su.). "Hem han larda, hem de kasabaların **aşevleri**nde yemek yenebilir." Sarıyüce, 2004: 101

aşgar (1) Kir çıkarıcı, çamaşır yumuşatıcı olarak kullanılan, üzerlik otu ya da meşe külünün kaynatılmasıyla alde edilen sulu karışım (Su.).

aşgar (2) Yüzsüz, biçimsiz (Su.).

aş garışdırma Yayla çorbası (Su.; Büyükgülücek-Çr.).

aş gatma İki çeşit yemeği karıştırma (Su.).

aşı (1) Hayvanların kulağı kesilerek yapılan im (Su.).

aşı (2) Koyun sürülerini birbirinden ayırmak için kullanılan kiremit renginde bir boya (Çr.). "Kınalı koçları **aşı**lamalı / Eyvah güzel gelin ömrüne yazık"
Çorumlu, 2009: 198

aşığı cuk oturmak 1. Çocukların oynadığı aşık oyununda aşığın kazanacak biçimde yere oturması (Çr.). 2. Bir kimsenin işlerinin iyi gitmesi (Çr.). "Kiremit işinde Ali'nin **aşığı cuk oturmuş**."
Kerman, 1997: 57

aşık (1) 1. Davarın diz kemiği (Çr.). 2. Oyun için kullanılan kemik (Çr.). "**Aşığın** bini bir para; ama ütülmesi kötü" Yoksul, 2011: 74

aşık (2) Bir çeşit kumar oyunu (Su.).

aşır aşı Aşure tatlısı (Kıcılı-Al.; Su.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.).

aşırma Köylerde oynanan bir halk oyunu (Örencik-Çr.).

aşırtma Semer paldımının aşağıya düşmemesi için sağrı üzeri ile iki yandan paldıma bağlanan yün ya da kayış kemer (Çr.).

aşkar Biçim, eşkal, nişan (Çr.). "Şu adamın **aşkar**ına bak."
Tdk, 1993: 358

aşkarsız Yüzsüz, biçimsiz, sevimsiz, çirkin (İs.).

aşlak (1) Aşılı fidan, aşı yapılmış bitki (Çr.).

aşlak (2) Ekli, eklenmiş (Su.). 2. Yama (İs.)

aşlama (1) Aşılanmış meyve fidanı (Çalyayla-Çr.). "Dere boyu **aşlama** / Aşlamayı daşlama"
Gösterir, 2011: 77

aşlama (2) Ekleme (Su.). "Yemeği ne su **aşıla** ki çoğalsın."
Yoksul, 2013: 649

aşlamak (1) Katmak, karıştırmak (Çr.).

aşlamak (2) 1. Ağaçları aşılamak (İmat-Al.; Körkü-Su.; Evciortakışla-Çr.). "Cevizi taşlıyayım / Dalını **aşlıyayım**" Çağıl, 2013: 13
2. Sebze fidesi dikmek (Çalyayla-Çr.). "Domates **aşladım**."
Tdk, 1993: 360

aşlamak (3) Katmak, eklemek (Eskiyapar-Al.). "Altı yüz beşte gelince söze / Gülücük **aşlamış** asılan yüze" (G. Barışcan) Taşlıova, 2008: 508

aşlanmak Büyümek, boy atmak (Çr.).

aşlık Açlık (İkipınar-İs.). "Çocuklarım **aşlık**dan ölücek."
Abaz, 2004: 121

aşma Erkek hayvanın dişi hayvanla cinsel ilişkide bulunması (Su.; Çr.).

aşmak (1) Açmak (İs.). "Yere pıtdan düştü, **aşdım** bakdım."
Abaz, 2004: 159

aşmak (2) Devrilmek, yıkılmak (Çavuşoğlu-İs.). "Ne oldūnu bilmiyom, oruya **aşdım**." Abaz, 2004: 137

aşmalı Erkek çocuklar arasında oynanan birdirbire benzer bir oyun (Çr.).

aşocağı Mutfak (Çr.). "Yemek pişirilen odaya aşevi ya da **aşocağı** denir."
Çorumlu, 2009: 1202

aşrı Uzak (Beydili-Çr.).

aşşā Aşağı (Esentepe-İs.; Gökçam-Su.; Eskiekin, Tarhankozlusu-Çr.). "Badalı **aşşā** ineken o eltim geldi."
Abaz, 2004: 123

aşşıh Aşık, saz şairi (Çr.).

aşur Tuzlu pişirilip sıcak yenen aşure (İs.).

aşurtma Hayvanın kuyruk altından geçirilen, semeri tutan keçe ya da deri kemer (İs.).

atak Cömert, eli açık kimse (Çr.).

atanak Çocukların ok atmak için yaptığı oyuncak yay (Gölet-Ka.).

ataş Ateş (Haydar-Al.; Körkü-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Ben seni sözüne sadık sanardım / Gece gündüz **ataş**ınla yanardım" Çırakman, 2002: 122

Atatürk yüreği Bir motif adı (Su.).

at cırtlığı Çayırlardan toplanarak yenen bir çeşit ot (Kamışlı-Su.)

atgı Ekmek pişirmek için tandıra atılan kes, ot gibi şeyler (Çr.).

atgıcı Yufka ekmeği pişiren, çeviren kadın (Çr.).

atık Artık, gayrı (Çr.). "Neyse şimdik bulundu ya, **atık** tezcene bitiririk."
Çorumevi, 1996: 23

atkıçı → Atgıcı (Çr.).

atlampa Dört nala koşmak (Os.).

atlampaya kalkmak Önünü ardını gözetmeksizin dört nala koşmak (Os.).

atlangaç Çaydan geçebilmek için aralıklarla konan iri taşlar (Çr.).

atlankaya Çocukların bir tür oyunu (Os.).

atlemek Temizlemek, ayıklamak, seçmek (Tutçakallı-Çr.). "Bizim bağın başını / Ben **atledim** taşını"
Gösterir, 2011: 131

atlı Erkek tavırlı kadın (Çr.). "Anam sen o **atlı**yla başa çıkabilir misin?" Yoksul, 2013: 57

atlık At, eşek bağlanan ahır (Beydili-Çr.).

atma Kış geceleri sırayla, haftada bir yapılan yemekli sohbet (İs.). "Yarın akşam **atma**mız var, beni mazur görün." Tdk, 1993: 372

atmaca Sapan (Su.).

atmış Altmış (İs.). "**Atmış** sene olmuşdur ben gelin olalı."
Abaz, 2004: 169

atmış ahıl yetmiş fikir Bir örgü motifi (Su.).

at paklası Siyah, büyük bakla (Çitli-Me.).

atuk Artık (İs.). "Birbillene sungu

sunguye düşüyola, **atuk** naalisa."
Abaz, 2004: 102

ava 1. Baba (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). 2. Ağabey (Çopraşık-Al.).

avadan, avadanlık Araç, aygıt (Eskice-Çr.). "Onları da çoktan satardı ama, zenaatinin **avadanlık**ları oldu ğundan…" Tahir, 2008: 353

aval aval Aptal aptal bakmak (Sarimbey-Çr.). "Etrafıma **aval aval** bakındım." Özçatalbaş, 2003: 23

avanak Kolayca kandırılabilen kimse (Göcenovacığı-Çr.). "Bizim buraya koca Kürt kılıcıyla gelmemiz, Çorumluya heybet göstermek içindi, **avanak** dedi." Tahir, 2004: 76

avanas Küp (Su.).

avanta Avare, işsiz, aylak, kötü kimse (Çr.).

avar Parsel (Doğla-Me.).

avara 1. Şaşkın, kararsız, beceriksiz, işsiz (Külah-Al.; İs.; Akçalı-Su.; Arpalık, Sarimbey, Turgut-Çr.). "Az kazandın çok çalıştın / Sen **avara** durdun mu hiç" Gardaş, 1979: 3
2. İşe yaramaz, verimsiz, kötü, bozuk, iyi olmayan her şey (İs.; Kavşut-Su.; Çr.). "Bu adam **avara**dır demedim mi?" Tdk, 1993: 376

avara ayı 1. Kasım ayı (Su.).
2. Ekim ayı (Bademce-Ka.). "Pazarın yolu, **avara ayı** diye diğer sorulara cevap veriyormuş."
Uçakcı, 2006b: 247

avara gasnak Çalışmak istediği halde, koşullar çalışmaya elverişli olmadığı için işsiz güçsüz gezen kimse (Çr.). "Bir **avara kasnak** gibi boş döndüm / Hiçbir işe yaramadım neyleyim"
(Körhasan) Ercan, 1991: 380

avaralık İşsizlik (Çalyayla, Düdüklük-Çr.). "**Avaralık** döneminde okuma yazma kursu veriyormuş." Akkaya, 2011: 371

avcıl İyi av avlayan hayvan (Çr.).

avgın 1. Üstü kapalı ya da açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği (Külah-Al.; Boğabağı-Çr.). 2. Lâğım (Su., Me.).
3. Küçük su yolu (Su.). "**Avgın**, insanoğlunun yarattığı ilk su yoludur."
Yoksul, 2013: 86

avgun (1) Ayçiçeği (Al.; Dutçakallı, Eskiköy-Çr.). "Haydin la gobeller **avgun** yolmaya gidek." Tuluk, 1991.

avgun (2) → Avgın (Beydili-Çr.).

avhalaşmak 1. Oynaşmak (Çr.).
2. Şakalaşmak (Çr.).

avı 1. Zehir (Su.). 2. Acı (Su.).

avırt Çene (Su.).

avil Bayağı, adi, açıkgöz (Os.).

avkalamak 1. Çalkalamak, elemek (Çr.). 2. Yakalamak, tutmak, avuçlamak (Çr.). 3. Eziyet etmek (Kamışlı-Su.).

avlağa Avın bulunduğu yer (Su.).

avlağı Bahçelerin çevresine ağaç ya da ince dallardan yapılan çit, engel (Çr.).

avloğ →Avlağı (Gölet-Ka.). "**Avloğ**a diken kesmeye gidiyorum."
www.golet.tr.gg/

avrana Dişi deve (Çavuşcu-Su.).

avrat Kadın, eş; evli erkeklerin eşlerine seslenme sözü (İsahacı-Al.; Os.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Eskiekin, Palabıyık-Çr.). "**Avrada** sırtımı dönük yatarım / Beden yorgun, aşka ırık patıran" Özgür, 2002: 92

avrat ağızlı Hanımının her dediğini yapan erkek (Gökçam-Su.).

avratbaz Kadın avcısı, zampara (Çr.). "Ulan Avratbaz, bu sıralar sen **avratbaz**lığı da iyicene maskara ettin." Tahir, 2007: 288

avrat pazarı Kadınların öteberi sattıkları yer (İs.). "İnanmazsan bu hafta Çorum'un **Avrat Pazarı**'na git."
Tahir, 2006: 89

avsata Alışveriş (İs.).

avsunlamak Hastaları iyileştirmek için okuyup üflemek, bir takım göreneksel işlemler yapmak (Çobandivan-Çr.). "Ziyaretçileri **avsunlamak** için ecdatlarından kalan bir kılıcı da gece çalıp giderler." Akkaya, 2011: 358

avsunnamak → Avsunlamak (Çıkrık-Çr.).

avsunnu Okunmuş, üflenmiş (Su.).

avu Zehir, ağı (Karkın-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.; Karahisar-Çr.). "Kız ben senin uğruna / **Avu** zehir içerim" Gösterir, 2011: 214

avukçu İri taneli, kalın kabuklu bir çeşit beyaz üzüm (Çalyayla-Çr.).

avukdurmak Aldatmak, kandırmak, oyalamak (Çr.).

avukturmak → Avukdurmak (Çr.).

avul Çitle çevrili, üstü açık küçükbaş hayvan barınağı; ağıl (Gökköy-Çr.).

avul avul etmek Öfkeli bir biçimde, anlaşılmaz sözler söylemek (İsmailköy-Çr.). "Morarmış bir vaziyette, **avul avul** edip duruyor." Güven, 2013: 33

avur Ağır (Kalecikkaya-Al.).

avurt 1. Ağzın bitim yerleri (Körkü-Su.; Gökköy-Çr.). 2. Ağız boşluğu (İs.; Ka.). "Çok aradım ama **avurduma** göre kaşık bulamadım." Yoksul, 2013: 213

avurtlamak Anlaşılmaz homurtularla sözü değiştirmek (Çr.).

avur zuvur etme İleri geri konuşma (Çr.).

avuş Avuç (Kalecikkaya-Al.).

avuşturmak Aktarmak (Kalecikkaya-Al.).

avut Bağırarak ağlama, sesli ağlama (İs.).

avutmak Oyalamak, teselli etmek, aldatmak (Serban-Çr.). "Erkek kısmının mal gibisinden, eli sopalısı iyidir diyerek **avutmaya** çalışırlardı." Tahir, 2006: 32

avuz → Ağız (2) (Gökçam-Su.).

avuzbav Çuval ağzı bağlamada kullanılan ip (Kalecikkaya-Al.).

aya güne şah demek Buyrulan işi yapmayanlara sitem olarak söylenen söz (Gökköy-Çr.).

ayağı almak Ayak hareketini çalınan çalgıya uydurmak (Su.; Çr.).

ayağı karıncalı Adı çıkmış hafif kadın (Os.).

ayak altı Ortalık, merkezi yer (Su.).

ayakcak (1) Merdiven, merdiven basamağı (Çr.).

ayakcak (2) Yürüteç (Os.).

ayakçak Tırpancının çalışırken ayağına taktığı ayaklık ya da ot demeti; tönge (Su.; Beydili-Çr.).

ayak gezinmek Tuvalet gereksinimini gidermek (Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

ayak işi Kadın donu, don (Su.).

ayak tehrizi Odanın içinde, kapı arkasındaki sahanlık (Çr.).

ayak yolu Tuvalet (Al.; Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Bundan sonra **ayak yolu**na gidenler radyo, müzik çalarak şaapacaklar!" Özçatalbaş, 2003: 136

ayallama Ayarlama (İs.). "Böyle bi **ayallama** yapdık." Abaz, 2004: 116

ayancak Dokuma tezgâhında kücüyü aşağı yukarı indirip çıkarmak için basılan düzenek; ayakçak (Alacahüyük-Al.).

ayarsız Davranışları uygun olmayan, kendini bilmeyen kişi (Aşağıfındıklı-Su.).

ayartmaç Ayartılmış, şaşırtılmış(Çr.). "Bizim yapının üstüne bir **ayartmaç** güvercin kondu."
Tdk, 1993: 408

aybatçı Gürültücü, şamatacı (Çr.).

aydamak Hayvanları sürmek, çobanın sürüsüne katmak (Kalecikkaya-Al.).

aydaş 1. Zayıf, cılız (İs.; Gölet-Ka.). 2. Alabildiğine zayıflamış bebek (Os.). 3. Bir bebek hastalığı (Su.). "Şu haline bak! **Aydaş**ın çıkmış." www.golet.tr.gg/

aydede Ayçiçeği (Su.).

aydıngul Ayçiçeği, çekirdek (Su.).

aydınlık Cam (Çr.).

aydişmek İddia etmek (Ka.).

aygırı Aykırı, ters, yanlış (Çr.).

aygırsak Erkek isteyen hayvan ya da kadın (Or., Me.).

aygırsamak Dişi hayvan, çoğuncası kısrak, erkek hayvan, aygır istemek (Çr.). "**Aygırsamış** kısrak gibi yelesini savurarak kişnemeye başlamasın." Tahir, 2004: 203

ay görüktü Saklambaç oyununa benzer bir çocuk oyunu (Çr.). "Geceleri **aygörüktü**, sinembitti, çöğdürümçüş, güvercin takla geç vakitlere kadar sürerdi." Tuluk, 1991.

aygul Ayçiçeği, çekirdek (Su.).

ayı (1) Topaç (İs.; Su.; Çr.). "İyi dönen **ayı**lar için "Ula gobelin ayısı dondu" demekten kendimizi alamazdık." Tuluk, 1991.

ayı (2) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

ayı boğan Yenmesi güç, boğaz tıkayan bir çeşit armut (Çr.). "Dayadı önlerine iğdeyi, **ayı boğan** armudunu." Seyda, 2006: 193

ayı döndürmek Kamçı yardımıyla topaç döndermek (Su.).

ayık Uyanık, açıkgöz (İsahacı-Al.). "Mekanınız kayaların koğuğu / Size derler hayvanların **ayığı**"
Arısoy, 1970: 64

ayıkmak Ayılmak, uyanmak, aklını başına almak (Çr.).

ayın bayın olmak Şaşırmak, şaşkına dönmek, tuhaflaşmak (Çr.).

ayınga Kaçak tütün (Çr.). "Bunlar kaçağı pusulamasınlar, geçende gelen **ayınga**yı?" Tahir, 2004: 66

ayın oyun olmak Oyuncak olmak, eğlence konusu olmak (Çr.). "**Ayın oyun**, kör oyun."
Yoksul, 2013: 92

ayıpsamak Ayıplamak (Çr.).

ayıtlamak → Atlemek (İs.; Aşağıfındıklı-Su.; Karahisar-Çr.). "Bizim bağın başını / Kim **ayıtlar** daşını"
Gösterir, 2011: 131

aykırsamak Dişi hayvanın, çoğuncası kısrağın, erkek hayvan istemesi (Oğlaközü-Su.).

aylak Açık, belli (Çalyayla-Çr.). "Gözünü kim oydu, gardaşım oydu; **aylak** derin oymuş."
Yoksul, 2013: 343

aylamak Devam etmek (Bo.). "Yağmur **aylayacak**."
Koşay-Işıtman, 1932: 20

aylandırmak Çevirmek (Kalecikkaya-Al.).

aylı günlü Doğurması yakın kadın (Çr.). "**Ayı günü** yaklaştı."
Yoksul, 2013: 92

aymak Ayılmak, kendine gelmek (Os.).

aynalamak Tek tırnaklı hayvanların tökezleyip dizini yaralaması (Çr.).

aynalı Bir tür heybe ya da kilim motifi (Su.).

aynalı fistan Kuşak bölümü bedene oturan, eteği büzgülü bir kadın giysisi (Çr.).

ay peceden aşmış 1. İş işten geç-

miş (Su.). 2. Gece yarısı olmuş (Su.).

ayran Düğünlerde oynanan, başlık parası için gurbete çıkan delikanlıyı dönüşte sevdiği kızın tanınmamasını konu edinen seyirlik köy oyunu (Turgut-Çr.). "**Ayran** oyunu ile canlandırılmak istenen olay Turgut köyünde yaşanmış bir olaydır." Oğuz, 2006c: 12

ayranlığı kabarmak Öfkelenmek, kızmak (Çr.). "**Ayranlığın kabarıp** sen mi bulaştın birine, yoksa senin mi ananı bellediler?" Özçatalbaş, 2003: 15

ayrı enmek Gelinin, ayrı oturmak amacıyla kayınbabasının evinden başka bir eve inmesi (Su.).

ayrıksı Normal insandan ayrı biçimde davranan; ters, inatçı (Çr.). "**Ayrıksılık** etme oğlum, gel sen de gatıl oyuna." Kerman, 1997: 14

ayruksa Huysuz, tabiatsız (İs.).

ayu Ayı (Bademce-Ka.).

ayucu Yakın yer, ayak ucu (İs.; Su.). "Babam şoyle beş arık **ayucu**ndaymış." Abaz, 2004: 105

ayvah Eyvah (Gökçam-Su.). "**Ayvahh**! Bu da mı gelecağidi bu yaştan sonra?" Sağmen, 2009: 120

azap Çiftlik işlerinde çalışması için bir yıllığına tutulan erkek hizmetçi, uşak (İsahacı-Al.; Sarayköy-Ba.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Beydili, Palabıyık-Çr.). "İstersen küpünde şarap olayım / Kapına kul eyle **azap** olayım" Özgür, 2002:51

azbar Çitle çevrili ahır avlusu (Kalecikkaya-Al.).

azbuçuk Az da olsa, biraz (Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.).

azdırmak Yoldan çıkartmak, şımartmak, sapıtmak (Körkü-Su.; Mislerovacığı-Çr.). "Kim büyüttü, kim bunları **azdırdı** / Kim ne söyledi de böyle kızdırdı" Koygun, 2002: 23

aze Âza, vücut organları (Os.; Akçalı-Su.; Göcenovacığı, Sarimbey-Çr.). "**Aze**mdeki yaraya bak, mora bak Nasıl vurdu felekteki zora bak" Gösterir, 2014: 94

azenmek Oyalanmak (Çr.).

azı Kağıda tekerlekleri birleştiren, ekseni iki yandan tutan ağaç çivi (Çr.).

azımsımak Az görmek (Çr.).

azınsamak Az görmek (Al.; Su.).

azırēl Azrail (Su.).

azıtmak (1) Kedi, köpek yavrularını evden uzak bir yere bırakmak (Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

azıtmak (2) → Azdırmak (İsahacı-Al.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Doğru yürü **azıtma**dan / Kalyon alıp tozutmadan" Arısoy, 1970: 43

azmak (1) Yolunu yitirmek, şaşırmak, kaybolmak (İsahacı-Al.; Çalyayla, Evciortakışla, Serban-Çr.). "İlim Hakka giden bir ulu yoldur, **Azarsın** o yoldan şaşarsan oğul" Özgür, 2002: 73

azmak (2) Şımarmak, yoldan çıkmak (Al.; Mislerovacığı, Evciortakışla, Karahisar-Çr.). "**Azar** ki Allah beterinden saklasın kudurup Çorum'a sığmaz olur." Tahir, 2004: 26

azmak (3) Yaranın ya da hastalığın çekinceli duruma gelmesi (Körkü-Su.; Eskiekin, Evciortakışla-Çr.). "Savağın başında çağlayanı yok, **Azmış** yaraları, bağlayanı yok" Kurtoğlu, 1998: 8

aznaşmak Ağız dalaşı yapmak, bozuşmak, tartışmak (Su.). "Çöl Omar'ın uşakları **aznaşmış**lar." Uçakcı, 2006: 378

B

bā (1) Bağ (İs.; Su.; Çr.). "Bizim **bā**da bi sürü tosba gördüm." Tuluk, 1991.

bā (2) Düğüm (Su.).

bā (3) Bana (Karkın-İs.). "**Bā** bi çarşı banyosu yapdurucān acele."
Abaz, 2004: 112

baa Bey (Os.; Çr.). "Valla seni de öldürür, beni de öldürür **baa**!"
Saraçer, 2000: 349

baaktan → Bayaktan (Ovasaray-Çr.).

baalamak Bağlamak (Çr.).

baalı Büyülü, büyülenmiş (Su.).

baalim → Bayliği (Çr.).

baanmek Beğenmek (Gökçam-Su.; Çr.). "Ben de **baandim**, o da baandi."
Sağmen, 2009: 51

baar Bağır, göğüs (Su.).

baarmak Bağırmak (Çr.).

baarsakları meydanda galmak Çabuk bitirilmemesi durumunda sıkıntı doğacak bir işte sıkışıp kalmak (Çr.).

baarsaklarına göğ dolanmak 1. Baharda hayvanların yeşil ota kavuşması (Çr.). 2. Ekonomik sıkıntısı olan bir kimsenin durumunun düzelmesi, zengin olması (Çr.). "**Baarsaklarına göğ dolandı** ya, garısının üstüne evleniyo." Kerman, 1997: 57

baartlak Geveze, yaygaracı, çok bağıran, gürültücü (Çitli-Me.; Gökçam-Su.).

baba (1) Büyük, onulmaz çıban; veba, dert, hastalık (ilenmelerde) (İs.). "Elinde kolunda **baba**lar çıksın." Tdk, 1993: 447

baba (2) Zehir zıkkım (ilenmelerde) (Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Baba**nın bekini, zıhımın kokünü yiyesice."
Uçakcı, 2006: 222

baba (3) Erkeklik organı (Çr.).

baba (4) 1. Çatılarda kullanılan omurga direği (Su.). 2. Kalın, kısa sopa (Su.).

babacan İyiliksever, merhametli (Çr.).

baba çıka Öl, geber anlamında ilenç (İs.)."**Baba çıksın**! Edemezlerse geldikleri gibi giderler…"
Tahir, 2008: 282

baba çıkasıca →Baba çıka (Çopraşık-Al.; Su.; Çalyayla, Karadona-Çr.). "Irıssız yâr haşat oldum elinde / Çok gılladın **baba çıksın** dilinde"
Gösterir, 2008/84: 11

baba çıkmıyasıca Olumsuz an lam taşımayan ilenme sözü (Çr.). "**Baba çıkmıyasıca**, ellerin gırılsın, nasıl doodün sabiyi?"
Tuluk, 1991.

baba hesabı Miladi takvimdeki her ayın on üçü, ayın biri olarak alınan rumi takvim (Al.).

babal Günah ya da suç sayılacak eylemler; vebal (Al.; Su.; Arpalık, Gökköy, İsmailköy-Çr.). "**Babal**ı altında kalmak istemiyorum."
Yoksul, 2013: 99

babalanmak Zıkkımlanmak (Su.).

babalı boynuna Vebali boynuna, sorumluluğu sana (Su.). "Ben varam köyünüze / **Babal**ım boynunuza"
Ertekin, 2006: 31

babalık Üvey baba (Çr.). "**Babalığ**ında bol para vardı, koklatmıyordu."
Destanoğlu, 2006: 54

babana rahmet Doğru söyledin anlamında onaylama sözü (Çr.). "Tamam! **Babana rahmet!** Biz 'yaren' deriz." Tahir, 2007: 217

babuç Ayakkabı, pabuç, bir çeşit terlik, yemeni (Eskiekin-Çr.). "Cici

babuç cız eder / Kız oğlana göz eder"
Ertekin, 2006: 39

baca Toprak dam, evin üstü (Al.).

bacalık Ocağın yanına ya da üstüne yapılan; lamba, kibrit gibi araç gereç konan raf (Os.).

baca üstü → Bacalık (Çr.). "Bu siperin üstünde **bacüstü** denilen yine alçıdan yapılmış raf bulunur."
Çorumlu, 2009: 1203

bacca Bahçe (Su.).

bacı 1. Kız kardeş (Örenseki-İs.; Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Ne umuyon **bacı**ndan, o da ölüyo acından." Yoksul, 2013: 505
2. Kadınların birbirlerine seslenirken abla, arkadaş anlamında kullandıkları söz (Su.).

bacılık Kadınlar arasında kardeş yerine tutulan yakın arkadaş, kardeşlik (İsahacı-Al.). "Gelin **bacılık**lar uğut vuralım / Üç çinik buğdayı suya koyalım" Arısoy, 1970: 72

baç Hayvan vergisi (Al.; Evci-Bo.; Su.). "Satıştan **bac** almak için isteksiz isteksiz hayvanlar arasında dolaşıyordu." Sarıyüce, 2004: 286

bāça Bahçe (İkipınar, Örenseki-İs.). "Şindi de aha goca **baçā**lar boz galıy gidemiyom." Abaz, 2004: 121

bāçayuz Büyük bahçe (İs.). "Boyle aralar **bāçayuz** boyük bāça bulularıdı." Abaz, 2004: 97

badak Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (İs.; Gökçam-Su.; Boğabağı-Çr.).

badal (1) 1. Merdiven, merdiven basamağı (Külah-Al.; İs.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla, Gökköy, Karadona-Çr.). 2. Basamak türü engebe (Su.). "Gobelin biri **badal**dan yuvalanmış, toplunun dibine çömüdomuş." Kerman, 1997: 14

badal (2) Ceviz içinin dörtte biri (Çr.).

badal badal Gayri muntazam, gelişigüzel (Çr.). "Çocuğun tıraşı **badal badal** olmuş." Tdk, 1993: 462

badala basmak Çocuğun yaşına girmesi, yaşını doldurması (Çr.).

badallamak Basamak yapmak (Çr.).

bade Başka (Su.).

bademli Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

badem parmak İşaret parmağı (Çr.).

badı Kaz (Külah-Al.; İs.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Çayhatap-Çr.). "Yemek iy'olmazsa karnı hep açtır / Tavuğu, **badı**yı yemesi hoştur"
(S. Örgel) Ercan, 1991: 428

badı badı Kazları uzaklaştırmak için söylenen söz (Su.).

badımak Yol kıyılarında biten, ufak yapraklı, yemeği yapılan bir ot (Çr.).

badi 1. Kaz (Os). 2. Kaz ya da ördek yavrusu (Çr.). "Suların mazgaldan geçmeden önce oluşturduğu gölcükte, gün boyu ak yeşil gerdanlı **badi** badiler yüzerdi."
Özçatalbaş, 2002: 10

badik Kaz ya da ördek yavrusu (İbek-Me.; Konaklı, Üçköy-Çr.).

bagaj Hayvanlara yem konulan yer (Al.).

bagartak → Bağardak (Çr.).

bağ Bey (Su.). "Avni **Bağ**, Osman Bağ." Uçakcı, 2006: 356

bağanmek Beğenmek (Çr.). "Hadi ordan yalak Osoo, şimdi **bağanip** varmıyom da sana, erkek olunca mı alacağım seni." Özçatalbaş, 2002: 120

bağarcak Çobanın gece yatarken sürünün kaçmaması ya da kurt geldiğinde haberdar olabilmesi için bir ucunu koyunlardan birine bir ucunu koluna bağladığı ip (Çr.). "**Bağarcak**lı koyun, bilmez ki art niyetli oyun."

Yoksul, 2013: 101

bağardak Çocuğun düşmemesi için beşiğe ya da salıncağa bağlanan enli kuşak (Kışlacık-Me.).

bağbozumu Bağlardaki üzümün toplanması (Kıcılı-Al.; Kamışlı-Su.; Çr.). "Eylülde **bağbozumu**, bahçelerin bozulması olur." Doğan, 2004: 104

bağcak → Bağarcak (Oğlaközü-Su.; Boğabağı-Çr.).

bağça Bahçe (Gökköy-Çr.).

bağçe Bahçe (Çr.). "Karanfilim ek beni / Has **bağçe**ne dik beni" Ertekin, 2006: 73

bağenmek Beğenmek (Su.).

bağ eşgisi Olgunlaşmamış üzümden yapılan, sulandırılarak yenen pekmez türü bir yiyecek (Su.; Çalıca-Çr.).

bağ gazanı Yaklaşık 30-40 litre su alan bakır kazan (Su.).

bağırdak 1. → Bağardak (Os.; Dutçakallı-Çr.). 2. Çocuk kundağı (Çr.). "Sinem yarin beşiği / Kollarım **bağırdağı**" Ertekin, 2006: 106

bağırtlak 1. Geveze, yaygaracı, çok bağıran, gürültücü (Al.; İs.; Os.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Yumurtlayan tavuk **bağırtlak** olur." Yoksul, 2013: 662

2. Asabi, titiz, sert (Çr.).

bağilâni İçinde pekmez kaynatılan büyük bakır leğen (Çr.).

bağkal Yazma, kayıt (Kızılhamza-Or.). "Öğrencinin **bağkal**ını bulamadım." Tdk, 1993: 4440

bağ kaynatmak Bağdan toplanan üzümlerin ezilip şiresinden pekmez yapılması (Çr.). "**Bağ kaynatmak** için kara tandıra / Guzün küre guruşumu sorma heç" Kurtoğlu, 1998: 27

bağ kesmek Asma ya da teveklerdeki üzümleri toplamak (Gölköy-İs.; Çr.). "İçeridere'de **bağ kesme**ye gitti." Özçatalbaş, 2002: 107

bağlama şalvar Ayağa giyilen geniş pantolon (Çr.).

bağlantı (1) Arabalarda dingil üzerindeki parçaları birbirine bağlayan demir (Çr.).

bağlantı (2) Yeni yapılan binaların direncini arttırmak için köşelere konulan kılıç biçiminde demir, betonarme binalardaki köşebent (Çr.).

bağ leğeni → Bağilâni (Çr.).

bağlılık Cinsel bakımdan iktidarsızlık (Çr.).

bağli Başka (Su.). "Ondan **bağli**." Uçakcı, 2006: 356

bağlik Olgunluk, aklı erme (Çr.). "Seninle akla **bağlik** olunca konuşalım." Yoksul, 2013: 564

bağrıbütün Top çekirdekli bir çeşit kavun (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.).

bağrı geçik Karnı içine çekik insan ya da hayvan (Çr.).

bağrı yoha Yufka yürekli, merhametli (Çr.).

bağtap Din, dinsel inanç (Kızılhamza-Or.)."Bu kişinin **bağtabı** yoh." Tdk, 1993: 4440

bah Evet, peki, olur, öyle (Çr.). "Kız güzel mi ?- **Bah**, -Bayrama gidecek misin? Bah." Tdk, 1993: 486

bahanak Geviş getiren hayvanların körelmiş tırnakları (Çr.).

bahasınmak Pahalı bulmak (Alacahüyük-Al.).

bahça Bahçe (Gökçam-Su.; Turgut-Çr.). "**Bahça**ya it bile yanaştırmıyo baban yav…" Sağmen, 2009: 51

bahınmak → Bakınmak (Su.; Çr.).

bahır Bakır (Su.).

bahmak Bakmak (Su.; Mislerovacığı-Çr.). **"**Anar o nazlı yar benim olmasa / **Bahın** gozlerimin yaşına benim" Caferoğlu, 1994: 146

bahraç (1) → Bakraç (Akçalı, Gök-

çam-Su.). “Takmış kola **bahracını /** Dağıtmış rüzgar saçını”
Arız, 2005b: 100

bahraç (2) Tunçtan dökülmüş aşık (Çr.).

bahşış Bahşiş (Çr.). “Düğünlerde kınalarda, hamam muhabbetlerinde çengilere soktukları **bahşış**ları…”
Tahir, 2004: 294

baka Kurbağa (Kalecikkaya-Al.).

bakale Şaşırma ünlemi (Al.).

bakara Makara (Çr.).

bakıncak Ayna (Aşağıbüyük-Su.).

bakınmak Doktora muayene olmak, tedavi olmak (İs.).

bakır çakır Kapkacak (Su.). “Beş on **bakır çakır** var.” Tdk, 1993: 494

bakla Fasulye (Çr.). “Bitli **bakla**nın kör alıcısı olur.” Yoksul, 2013: 154

baklacı Falcı (Çr.).

bakla kırı Üzerinde kara benekler bulunan beyaz at donu (Evci-Bo.). “Yalnız biri **baklakırı,** öbürü yağız iki binek hayvanı bırakılmıştı.”
Sarıyüce, 2006: 82

baklava kesimi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

bakraç Bakır ya da çinkodan yapılmış kova (Os.).

bal Çocukların oyun oynadıkları aşıkların girintili çıkıntılı kısımları (Çr.). “On iki ya da on altı aşığı **bal** ya da mukabil tarafları yere gelmek suretiyle dizerler.”
Çorumlu, 2009: 590

bala Küçük yavru, çocuk (Kalecikkaya-Al.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Koklarım **bala**m seni / Kundağa saram seni” Aytekin, 2003: 107

balaban Büyük, iri (Kalecikkaya-Al.; Çr.). “Oğlum **balaban** olsun / Boyu değsin çardağa”
Aytekin, 2003: 95

balak 1. Manda yavrusu (Çopraşık, İmat-Al.; İbik, Satıyüzü-İs.; Os.; Çıkrık, Dutçakallı, Gökköy, Karadona-Çr.). 2. Kedi, köpek yavrusu (İs; Os.; Çalyayla-Çr.).

bālamak Bağlamak (İs.; Çalyayla-Çr.). "Annına altun **bālalla**."
Abaz, 2004: 95).

balbardağı Erken olgunlaşan, yeşil renkli, çok sulu, tatlı bir çeşit armut (Çalyayla-Çr.). “**Balbardağı** bir mi gelinboğanla? / Kondudaki eş mi köşkte doğanla?”
Gösterir, 2014: 77

balbaşı Koyu pekmez (Çalyayla-Çr.). “Çorum’un meşhur has baklavası İle **balbaşı** pekmezini anmadan geçmek olmaz.” Çorumlu, 2009: 1269

baldırbacak (1) Açık saçık gezen, yarı çıplak (Çr.).

baldırbacak (2) Aç, yoksul (Su.).

baldırbayrak Eski püskü, yırtık, kılıksız (Çr.)

baldırcan Patlıcan (Al.; Yağcılar-Ka.; Çitli-Me.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “**Baldırcan**ım sarka rım / Sallanmaya korkarım”
Ertekin, 2006: 25

baldırı çıplak 1. Yoksul (Su.). 2. Yoksul olmasına karşın varlıklı görünen (Su.). “**Baldırı çıplak**tan kime ne hayır gelmiş ki?”
Yoksul, 2013: 108

bal dudak Karşısındakine şirin görünmek, yaranmak için tatlı sözler söyleyen kimse (Os.).

balgam → Balgan (Çr.).

balgan Sazlık, bataklık (Ka.).

balgınmak Parlamak, parıldamak, göz alıcı olmak (Çr.)

balgun Balkon (Çavuşoğlu-İs.). "Şoyle **balgun**umuz varıdı."
Abaz, 2004: 138

balıklı Dokuma çantaların üzerine işlenen bir motif (Alacahüyük-Al.).

balım Sevgili kardeşim, arkadaşım, şekerim anlamında (Çr.).

"**Balım** az gelsene." Tdk, 1993: 505

balım duzu gibi parlamak Buyrulan işi yapmayanlara sitem olarak söylenen söz (Gökköy-Çr.). "Maşallah sen de **balım duzu gibi parladın**." Gkb, 2002: 22

baliim → Bayliği (Su.; Çr.).

balkabağı Enayi, aptal (Çr.). "**Balkabağı** gibi sırıtıp duruyor." Yoksul, 2013: 109

balkan Su birikintisi (Ka.).

balkaymak Çorum'un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.).

balk balk balkımak Parıl parıl parlamak (Çalyayla-Çr.).

balkımak 1. Parlamak, parıldamak, göz alıcı olmak (İmat-Al., Yazır-Bo., Karahisar, Serban-Çr.). "Bir aydınlık **balkıyıp** duruyordu her yanda." Sarıyüce, 2004: 13
2. Şimşek çakmak (İs.).

ballıca Ballıbaba (Çr.).

ballı callı Çocukların oynadığı bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

baloğlu Ballıbaba (Al.).

baltacık Değirmen taşının ortasında bulunan, onu döndüren demir (Çr.).

baltacık demiri →Baltacık (Çr.).

baltası kütükten çıkmak İşleri yoluna girmek, rahata ermek (Çr.). "**Baltayı kütükten çıkarıncaya** kadar eyvallah et." Yoksul, 2013: 109

baltayı taşa vurmak Boş bulunup birisinin yanında hoşa gitmeyecek söz söylemek (Çr.). "**Baltayı taşa vurmak**la balta kırılmaz, gönül kırılır" Yoksul, 2013: 109

bambal 1. Şımarık, nazlı, hoppa, yılışık (Me.; İs.). 2. Tembel (Çr.).

bamballanmak Nazlanmak, cilvelenmek, şımarmak, çocuksu davranışlarda bulunmak (Karadona-Çr.). "İstemem diye ne **bamballanıp** duruyon?." Kerman, 1997: 58

bamıya Bamya (Karkın-İs.). "Beş buçuk kilo **bamıya** aldım." Abaz, 2004: 143

bamiye Bamya (Dutçakallı-Çr.). "Bahçelerde **bamiye** / Sıra geldi yemiye" Gösterir, 2011: 116

banak 1. Lokma, sunak, ekmek parçası (Gölet-Ka.; Kalecik-Me.). "Yufka ekmeğini **banak** yapıp madımağa girişti." Kerman, 1997: 14
2. Sulu yemek, sulu katık (Çr.).

banakçı Onun bunun yemeğinden faydalanan, çöplenen kimse (Gölet-Ka.).

banda Yabanıl armut, ahlat (Çr.).

bandırma İri taneli, beyaz üzüm, razakı (Çıkrık- Çr.).

bandırmak → Banmak 1 (İs., Su.; Çıkrık-Çr.). "Halkı açlığa **bandırıp /** Ezenleri gördük Atam…" Kurtoğlu, 2006: 18

bandik 1. Köy kadınlarının giydiği bol şalvar (Su.; Çr.). "Şu gelen **bandik**li garı benim ebem." Kerman, 1997: 14
2. Çocuk ayakkabısı, patik (Çr.).

bangıl bangıl Yüksek sesle acı acı ağlayış (Çr.).

bangir Zengin, varsıl, banker (İsmailköy-Çr.). "O zaman **bangir** olduk." Güven, 2013: 229

bangonot Kağıt para (Çr.). "Bir arkadaştan alaydın birkaç yüz **bangonot**…" Tahir, 2007: 312

bankırmak Böğürmek (Ovasaray-Çr.).

bankunot Kağıt para (Çr.). "Ben iki ayağan arasına bi gaç **bankunot** koyacağam." Özçatalbaş, 2003: 72

banma Çamaşır yıkamak, pekmez kaynatmak için kullanılan büyük bakır kazan (İs.; Os.; Beydili, Palabıyık-Çr.). "Binlerce **banma**ya sığmadı eti / Böyle sinek gördünüz mü ağalar" Özgür, 2002: 60

banmak 1. Kurutulacak meyve leri sıcak küllü suya batırmak (Beydili, TurgutÇr.). 2. Suya, çamura batmak (Su.). 3. Lokmayı yemeğin suyuna sokmak (Gölet-Ka.) "Yavan sunağımı içi boş kaba / Usandım ben **bana bana** bilen yok" Gardaş, 1979: 5

bannak Parmak (İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). "**Bannağımın** ucuna bak!" Benice, 2002: 114

bannak gadar başinen Boyundan büyük işlere kalkışanlar için söylenir (Su.).

bar (1) 1. Sirke, pekmez gibi sulu yiyeceklerin üzerindeki köpük, küf, mantar (Çr.). 2. Ateşten, mide bozukluğundan, ağızda, dil ile dişlerde oluşan acılık, sarı tortu, pas (Çr.).

bar (2) Yemiş, meyve (Çr.) "Bahçede **bar**sız adam." Koşay-Aydın, 1952: 13

bar (3) Beraber, birlikte (Gölet-Ka.). "Bekle de, ikimiz **bar** gidelim." www.golet.tr.gg/

barabar Birlikte, beraber (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Çr.). "Biziynen **barabar** onar da ehliyet aldıla." Abaz, 2004: 155

baradan almak Birdenbire parlamak, yanmak (Derekışla-Su.). "Kara soyka sanki barut mu kesildin **baradan** aldın." Uçakcı, 2006b: 141

barak Köstebek (Çr.).

barana Grup, takım, kafile, kalabalık, göç, küçük kervan, aile üyeleri (İs.).

barbunye Alafasulye, barbunya (Al.).

bardak Çamdan yapılmış su testisi (Alacahüyük, Kıcılı-Al.; Kuzuluk-İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Kamışlı-Su.). "Eski çamlar **barda**k oldu." Yoksul, 2013: 289

bardaklık Odada çam bardakların, testilerin konulduğu bölüm (Beydili, Çalıca-Çr.).

barıkmak Susamak (Gölet-Ka.).

barmak Parmak (Çr.). "Hoca **barmânı** yoorda batırıp birez almış." Çorumevi, 2000: 18

bārmak Bağırmak (Harunköy-İs.). "Beri geçedeki de zabānan **bāru**, geliñ bize." Abaz, 2004: 128

barnak Parmak (Al.; Dutçakallı-Çr.).

barnak çöreği Sac üzerinde yapılan, parmak biçiminde çörek (Su.).

bartıl Yedirmelik, rüşvet (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "**Bartıl** yiye yiye karnı küp gibi olmuş." Koşay-Işıtman, 1932: 27

basak Merdiven, merdiven basamağı (Bademce-Ka.; Çr.). "Merdiven **basak** basak / Yukarı çıkmak yasak" Gösterir, 2011: 174

basamak Merdiven, el merdiveni, merdiven basamağı (Su.).

basdık Pekmez, ceviz, yarma ile yapılan bir çeşit tatlı yiyecek; pestil (Su.).

bas etmek Fırlatıp atmak (Su.).

bas geri Hayvanları geri yürütmek için söylenen söz (Su.).

basgı Baskı, inzibat (Çr.).

basırak Basınç, ağırlık (Çr.).

basırık Gizli, kapalı yer, hücre (Çr.). "Kimbilir hangi **basırık**ta kal dı." Tdk, 1993: 541

baskı Belin sapına geçirilip üzerine ayakla basılan tahta kısım (Çr.).

baskına gitmek Gelin almadan bir gün önce oğlan evinin kız evine gidip töre yapması (Çr.).

basma Anjin (Çr.).

basmak Kümes hayvanlarını kuluçkaya yatırmak (Çr.).

bastık Pestil (İsahacı-Al.). "Alaca'nın kızları kaşı rastıklı / Eskiyapar kızları cebi **bastık**lı" Arısoy, 1970: 68

bastırma Kışın hayvanlara yedirmek için biriktirilmiş yapraklı dallar (Büğdüz-Çr.).

baş Sayı, adet, tane (Su.). "On **baş** malım var." Uçakcı, 2006: 356

başa atma Kına gecesi geline verilen armağanların gelinin başının üstüne gerilen çarşafın içine atılması (Bademce-Ka.).

başaca Sonuna kadar (Akçalı-Su.). "Binde bir bulunur **başaca** gülen / Gidip de var mıdır geriye gelen?" Arız, 2005a: 777

başacak Sonuna kadar (Çr.)."Bu dert böyle giderse / **Başacak** hayıf etti" Ertekin, 2006: 34

başağı Baştan çıkmış; söz, öğüt dinlemeyen, terbiyesiz çocuk (Çr.). "Çocuğu azarlaya, tekdir ede, terbiyesini bilemediler. **Başağı** ettiler." Tdk, 1993: 550

baş ağrısı dutmak 1. Hamilelik sancılarının başlaması (Su.). 2. Sara krizine girmek (Su.).

başak Tarım ürünleri toplandıktan sonra geriye kalan döküntüler (Çr.). "**Başağı** topladım, yığından hopladım." Yoksul, 2013: 112

başaklama Tahılları, meyveleri devşirdikten sonra geriye kalanları toplama (Ka.).

başarat Aldanmayacak biçimde gerçeği açıkça görebilme yetisi; basiret (Çr.). "**Başarat**ım bağlandı da vaktinde yetişemedim." Tdk, 1993: 552

başayak Tek başına, yalnız başına, kendi kendine (Çıkrık-Çr.).

başçı Oyuna önderlik eden çocuk (Çr.). "Aynı zamanda **başçı**lar düzeni temin ederler." Çorumlu, 2009: 1384

başçıl 1. Başkan, önder, amele başı (Eskiekin-Çr.). "Üç beş komşu ile dünür gidilir / Yol yordam bilenler **başçıl** edilir" Kurtoğlu, 1994: 164 2. → Başçı (Çr.). "**Başçıl**lar birer birer çocukları çağırarak, bunlardan hangisini istiyon diye sorarlar." Çorumlu, 2009: 1385

başdak (1) Ağaçların başından kesilmiş parçalar, lüzumsuz kısım (Çr.).

başdak (2) Başı açık (Çıkrık-Çr.). **Başdak** yemek yemek günah sayılır. Tdk, 1993: 556

baş dermek (1) Gelinin başını süslemek (Çr.). "Kendi **başını deremeyen**, gelin başı dermeye kalkar." Tdk, 1993: 556

baş dermek (2) Geçinip gitmek (Çr.).

başetmek Bitirmek, üstesinden gelmek (İsahacı-Al.; Su.; Çayhatap, Göcenovacığı-Çr.). "Orağı **başettik** kurduk harmanı / Köylünün kalmadı dizde dermanı" (S. Örgel) Ercan, 1991: 427

başev Köyde ekonomik durumu iyi aile (Su.).

başgöz etmek Evlendirmek (Al.; Os.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Ne etsek de şu çocuğu **baş göz etsek**?" Dbk, 2003: 119

başı ağrıklı Saralı, marazlı (Su.).

başı bağlı (1) Başı kapalı (Su.).

başı bağlı (2) Evli (Su.).

başı bozulmak Dul kalmak, boşanmak (Ba.; Su.)."**Başı bozulmuş** fıkaranın, dul kalmış kırkında.." Gümüş, 1977: 118

başı bütün İlk evliliğini bozmayan kimse (Al.). "Düğün davetiyeleri **başı bütün** birine yazdırılır ki, bu evlilik de uzun sürsün." Ayhan, 2002: 280

başı gayısi Başı dertli, sorunlu (Su.).

başı kalabalık Çok meşgul ol-

mak, çok işi olmak (Çr.).

başıkel 1. Suçlu (İs.). 2. Başkalarının minneti altında olan kimse (Çr.). "**Başı kel** olmamalı kimsenin yanında." Gümüş, 1977: 108

başına çapıt bağlamak Evlendirmek, evlendirmeye çalışmak (Çr.).

başına çökmek Birinin ırzına geçmek (Su.; Çr.). "Bu Çorum, bağlarda **başına çökülen** yiğitlerden çok çekmiştir." Tahir, 2004: 266

başına guyulmak Sara nöbeti ya da sinir krizi geçirmek (Bademce-Ka.).

başına yetmek Bıktırmak, usandırmak (Su.).

başın bacadan mı çıktı? Evlenme konusunda ivedi davranan erkek ya da kızları kınamak için söylenen söz (Çr.). "Askerliğini yapmadan evlenme! **Başın bacadan mı çıkdı**?" Kerman, 1997: 58

başında bi çıhacak olmak Başına bir iş gelecek olmak (Su.).

başında kavak yelleri esmek Düşünmeden, akılsızca hareket etmek (Çr.).

başını bağlamak (1) Bir iş için kesin karar vermek (Çr.).

başını bağlamak (2) Evlendirmek, nişanlamak (Ka.; Gökköy-Çr.). "**Başımı bağladılar** / İstemediğim yere." Gösterir, 2011: 112

başını bağrını yesin Kahretsin anlamında bir ilenme (Çr.).

başını dönlemek Birinin başında beklemek (Çr.). "İşim bitene kadar yanından ayrılmadım, **başını dönledim**, işimi yaptırdım."
Tdk, 1993: 560

başı tutmak Sara nöbeti gelmek (Çr.). "**Başı tutuyor** denir, okutulup, üfüttürülüp, muska takılırdı boyuna."
Güven, 2010: 10

bāşiş Bahşiş (İs.). "Gız tarafı da oña ne verüse **bāşiş** verüdü."
Abaz, 2004: 95

başitmek Bitirmek (Harunköy, İkipınar-İs.). "O tallayı **başitmelüydük**."
Abaz, 2004: 131

başkahağı Başa kakılan iş, olay, durum (Çr.). "Düğünüme gelmedi diye **başkahağı** yaptı."
Tdk, 1993: 561

başkalarına ağız eğmek Başkalarına muhtaç olmak (Çr.).

baş koşmak Bir işin önemle üzerinde durmak, ilgilenmek, önayak olmak, uğraşmak (İs.; Çr.).

başlı (1) Tepeleme dolu, ağız ağıza dolu (Çr.). "Üç teneke **başlı** buğday verdim." Tdk, 1993: 562

başlı (2) 1. Bitmemiş, yarım kalmış iş (İsahacı-Al.; Çıkrık, Serban-Çr.). "Ancak elinde bir **başlı** işi vardı." Arısoy, 1970: 58
2. Sürekli, daima (Karkın-İs.). "**Başlı** geçinicekle sanıyodum."
Abaz, 2004: 146

başlık (1) Erkek tarafının kız tarafına verdiği para, mal ya da ziynet eşyası, ağırlık (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "**Başlığı** indirin bir kap turşuya / Baban beni bedavadan eversin" Arısoy, 1970: 70

başlık (2) Gem (Çr.).

başlık (3) Tekerlek parmaklarının çakılı olduğu kısım, top (Çr.).

baş olmak Bitmek, tükenmek (Çavuşoğlu-İs.; Körkü-Su.; Serban-Çr). "Saymakla yaptığın **baş olmaz** felek / Bir kalp bu kadar da taş olmaz felek" Nalıncı, 1958: 82

baş örme 1. Kınadan önce yapılan, gelinin saçının dualarla taranıp örülmesi töreni (Beydili-Çr.). 2. Kına gecesinde gelinle güveyin eline kına yakma işi,

kına gecesi töreni (Çr.). "Çarşamba öğle sonu **başörme**dir."
Özçatalbaş, 2002: 15

başşah Bahçede ya da tarlada ürünün son kalıntısı (Su.)

başşak düzmek Ekin başak vermeye başlamak (Çr.).

başşaklamak Tahıl ya da meyveleri devşirdikten sonra geriye kalanları toplamak (Çıkrık-Çr.).

baştaklık Odun yararken alta konan büyük kütük (Çr.).

baştan çıkmak Doğru yoldan sapmak (Çr.). "**Baştan çıkan** başa ayak hayır etmez." Yoksul, 2013: 118

baş yokarı Yukarıya doğru (Su.).

başyoldaşı Çok samimi arkadaş, dost (Çr.).

bat Yağ, salça, bulgur, maydanoz, dereotu ile hazırlanıp haşlanmış üzüm yaprağı ile yenen bir çeşit pilav (Al.).

batasıca İlenç olarak kullanılan bir söz (Çr.).

batılgan Sazlarla, çayırlarda kaplı küçük bataklık (Çr.).

batman Bir sıvı ölçü birimi (Su.). "Ağır otur, **batman** götür."
Yoksul, 2013: 15

batsat Ara sıra, bazen, seyrek, tek tük (Çr.). "Ahmet bize batsat gelir." Tdk, 1993: 572

battal Kullanılmaz, işe yaramaz (Yazır-Bo.; Su.; Çr.). "**Battal** silahınan harbe girilmez."
Yoksul, 2013: 119

battı balık Daire biçiminde oturan oyuncuların bir mendili bacaklar arasından öteki oyuncular geçirerek oynadığı bir çocuk oyunu (Çr.).

batundan batundan Göğün uzaktan uzağa, boğuk boğuk gürlemesi (Çıkrık-Çr.). "Gök yine **batundan batundan** gürlüyor."
Tdk, 1993: 573

bayā Epey, oldukça çok (İs.). "Gız, onların **bayā** bilgisini ōlandan ōreniyo." Abaz, 2004: 112

bavıl Bavul (Su.).

bay Zengin (Kalecikkaya-Al.).

bayahtan → Bayaktan (Kayı-Çr.).

bayak → Bayaktan (Al.; Kayadibi-İs.; Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Bahçeye girdim **bayak** Ayvaya vurdum dayak"
Ertekin, 2006: 30

bayaktan Demin, az önce, şimdi (Çopraşık-Al.; İs.; Os.; Demirşeyh, Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). "Ahmet **bayaktan** buradaydı, neriyeetti ula?"
Kerman, 1997: 15

bayatsımak Bayatlamak, bayatlamaya yüz tutmak (Çr.). "Bu ekmekler **bayatsımış**." Tdk, 1993: 578

bayıldan → Bayıltan (Çr.).

bayıltan Karnıyarık yemeği (Çr.).

bayım bayım bayılmak Sık sık bayılmak (Çr.).

bayır Yokuş, iniş (Çr.).

baylı → Bayliği (Çavuşoğlu-İs.). "Gız ölücek ellēm, anasına **baylı** habar etseñiz." Abaz, 2004: 139

bayliği Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise (Çıkrık-Çr.).

baylime → Bayliği (Çr.). "Elbiseye o kadar emek verdim, beğeneydi **baylime**." Kerman, 1997: 15

baymak Aldatmak, kandırmak, göz boyamak, etki altında bırakmak (Çr.).

bayra Saban oku, kağnı tekeri yapılırken kullanılan ağaç balyoz (Alacahüyük-Al.).

bayrak kaldırma Oğlan evine bayrak dikerek düğüne başlama (Su.; İsmailköy-Çr.). "Yarın **bayrak kaldırarak** oğlanın düğününü başlatacağım." Güven, 2013: 151

bayraklu Şımarık (Bademce-Ka.).

bayraktar Düğünlerde bayrak taşıyan kişi (Su.). "**Bayraktar** bayrağını ele kaptırırsa sonuç çok acı olur." Yoksul, 2013: 120

bayraktar yolu Düğünde bayrağı taşıyan kişi ile onun arkadaşlarına verilen küçük armağan (Su.).

bayram bâ Bayram günleri ortaya çıkan geçici rahatsızlık (Su.).

bayramcalık → Bayramlık (Su.; Çr.).

bayramlık Bayram öngününde nişanlıya gönderilen giysi gibi armağanlar (Eskiekin-Çr.). "Pancarlık, **bayramlık**, hıdırellezlik / Töredir gençleri başgöz ederken"
Kurtoğlu, 1994: 164

bazar 1. Çarşamba (Çr.). 2. Pazar (Al.; Dutçakallı-Çr.).

bazar ekmeği Çorum'a özgü 50 cm uzunluğunda pide (Çr.). "**Bazar ekmeği** gibi uzatırım valla!"
Özçatalbaş, 2002: 88

bazarın yolu Mal ya da sebze pazarından önceki gün (Su.).

bazıytesi Perşembe günü (İs.).

bazitesi Perşembe (İs.).

bazlama Mısır, arpa, darı ya da buğday unundan yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, kalın pişirilen sac ekmeği (Al.; İs.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çıkrık, Sarimbey-Çr.). 2. Yuvarlak, yassı çörek (Su.). "**Bazlama**yı yapan değil, kapan yer." Yoksul, 2013: 121

bazlamaç → Bazlama (Al.).

bazlambaç → Bazlama (Çr.). "Buna bazı yerlerde **bazlambaç** da derler." Çorumlu, 2009: 1272

bebe 1. Çocuk (Çr.). "Yirmi yaşına varmış karıya **bebe** dedin mi, ben senin aklından şüphe ederim."
Tahir, 2004: 157
2. Yapma bebek (Al.).

bebecik Yaşlı hoppayla alaylı konuşma (Çr.). "**Bebecik** yine her zamanki gibi keyfin yerinde."
Yoksul, 2013: 121

bebeg Bebek, kukla (Çr.).

bebek (1) Düğünlerde, özellikle kına gecelerinde davul zurna eşliğinde oynanan, kol oyunu da denilen köy seyirlik oyunu (Elma-lı-Çr.).

bebek (2) Yetişkin erkek (Çr.). "Gideyim bakayım, dedi. Koca **bebek** ne istiyor?" Sarıyüce, 2004: 191

bebek sebek Çoluk çocuk (Os.).

bebük Leblebi (Ka.).

becana Çok büyük, kocaman, heyula, iriyarı (Çr.).

becek Köşe (Al.).

becellemek Hazırlamak (Çalyayla-Çr.).

beceyiş Becayiş, yer değişme (Çıkrık-Çr.).

becik Buzağı (Alembeyli-Su.).

becit Gerekli, önemli, öncelikli, çabuk, ivedi (Ka.; Tanrıvermiş-Me.; İncesu-Su.; Serban-Çr.). "**Becit** işe şeytan karışır." Kerman, 1997: 15

becit (2) İyi, mükemmel (Çr.).

bed Yüz, yanak (Su.).

bedā → Bedafa (Su.).

bedafa Bedava, karşılıksız (Harunköy-İs.). "Tabi **bedafa** olu mu?"
Abaz, 2004: 131

beddafa İlenç, beddua (Çalyayla-Çr.). "Senden gayli seversem / **Beddafa**lar say bana" Gösterir, 2011: 80

beddıva → Beddafa (İs.). "Dede, yel olsun diy, **beddıva** ediy."
Abaz, 2004: 104

bedel Merdiven basamağı (Os.).

bedil bedil Anlamsız anlamsız (Çr.). "Dilsiz kalasın da **bedil bedil** bakasın." Yoksul, 2013: 116

bedirik 1. Taranmış, temizlenmiş, eğrilmeye hazırlanmış yün

ya da pamuk yumağı (Çr.).
2. Kadınların iplik doladıkları, otuz santim uzunluğunda, kalem sapı kalınlığında bir çöp (Göcenovacığı-Çr.). "Kızın topuğunun üstünden **bedirik** gibi kanfışkırıyor." Çorumlu, 2009: 1655

bediriş Kadın erkek birlikte oynanan bir halk oyunu (Su.; Çr.).

bediz Resim (Kızılhamza-Or.).

bedrik → Bedirik (Çr.).

beduhadan Birdenbire, ansızın (Çr.).

bedürük → Bedirik (İs.; Os.).

bege Hayvanlara yem konulan yer (Al.).

beğ Arı beyi, ana arı (Çr.).

beğirmek Hayvanın bağırması, melemesi, acı acı ses çıkarması (Al.). "Dağdan gelir dak gibi, boynuzları budak gibi, eğilir su içer, **beğirir** oğlak gibi / Bilmece." Ayhan, 2002: 217

beh Bir şey satın alınırken ya da yaptırılırken, önceden verilen bir miktar para, pey (Çr.). "**Beh** parası namus borcudur." Yoksul, 2013: 122

behir Nizam, âdet, görenek (Acpınar-Çr.). "O devrin **behri**nde bunlar ayıp sayılırdı." Tdk, 1993: 599

behlemek Tembihlemek, göz koymak, kestirmek (Ka.; Çr.). "Eşeğini dehledim / Öpük verdim **behledim**" Gösterir, 2011: 204

behni Ahırda tahta ya da taştan yapılmış, oluk biçiminde hayvan yemliği (Os.). "Başını kasılacak biçimde bağladım **behni**ye sıkı sıkı." Saraçer, 2000: 352

beh vermek Bir şeyi satın alırken önceden bir miktar para vermek (Çr.).

bek Sert, katı, pek, sağlam, güçlü, çok (Eskiyapar-Al.; Kayaağzı-İs.; Çalyayla, Sarimbey, Serban-Çr.). "Limon idim sıktın yar / **Bek** hatırım yıktın yar" Ertekin, 2006: 85

Bekdeş Bektaş (Çalyayla, Eşençay-Çr.).

bek donuz Çok sinirli (Yağcılar-Ka.).

bekere Çadırı gerdirmek için kullanılan ipe takılan ağaç (Küçükpalabıyık-Çr.).

bek gadun etmek Çok iyi yapmak (Bademce-Ka.).

beki → Bek (Su.).

bekimek İyice yerleşmek, sağlamca tutunmak (Çr.). "Derdim derde ek imiş / Dert içime **bekimiş**" Gösterir, 2011: 309

bekinmek 1. İnat etmek, direnmek (Kalecik-Me.). 2. İyice yerleşmek (Çr.). "Allah koymuş taş gibi oturduğun yere **bekindin**." Yoksul, 2013: 45

bek irād Çok rahat (Su.).

bek islah Çok iyi, pek güzel (Çr.). "Gızı enstitü mektebine vermişiniz ha! **Bek islah** etmişiniz." Kerman, 1997: 15

bekişgin (1) Sağlam (Su.).

bekişgin (2) Vurdum duymaz, aldırmaz (Su.).

bekişmek (1) Pekişmek, sertleşmek, katılaşmak, sıkışmak (Çr.).

bekişmek (2) Alışmak (İs.). "Oruya **bekişicēmiş** vadın mıydı." Abaz, 2004: 98

bekiştirmek → Bekitmek (Çr.).

bekitmek (1) Sağlamlaştırmak, pekiştirmek, sıkıştırmak, sertleştirmek katılaştırmak (Su.; Çr.). "Duvarı **bekittik**, yıkılması zor." Yoksul, 2013: 256

bekitmek (2) Bir yere gözcü dikmek, nöbetçi koymak (Çr.). "Bekçileri etrafa **bekitmiş**ler, yine bir şey var." Tdk, 1993: 603

bekitmek (3) Tokat vurmak (Su.).

beklik Berkitilmiş, sağlamlaşmış (Çr.). "Kaya kayaya **beklik /** Kayanın ardı keklik" Çorumlu, 2009: 432

bekmez Pekmez (Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Bolatlı **bekmez**i gibi ne şireleniyon." Uçakcı, 2006: 216

bekmez ebesi Pekmezin ağartılmasında kulanılan yoğurt ile yumurta karışımı (Çr.).

bekmez kefi Açık pekmez rengi, kulanın baz koyu donlu at (Çr.).

bekmezli ufamaç Kuru yufka ile pekmez karışımından elde edilen bir yiyecek (Su.).

bekmezli yoôrt Yoğurt üzerine pekmez dökülerek elde edilen yiyecek (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Büyükgülücek-Çr.).

bekmi Peki (Çr.).

bek yörü Hızlı yürü (Çr.).

bel (1) İm (Kızılhamza-Or.).

bel (2) Meni, sperma (Su.; Çr.). "Dilaver Paşa tutuğunun **beli** olmadığını bilmeyen mi var?" Tahir, 2004: 178

bel (3) Toprağı kazmakta kullanılan, ayak basacak yeri olan tarım aracı (Su.; Çalyayla-Çr.). "**Bel**inen küreğinen işim yok benim." Yoksul, 2013: 125

belbağı Kuşak, kemer (Su.).

bel bel bakmak Boş boş, aptal aptal bakmak (Çr.). "Bol bol yiyen **bel bel** bakar." Yoksul, 2013: 156

belci Bağ, bahçe bellemede çalışan işçi (Su.).

belçek Cenazeyi mezara koyarken, tabutun altından geçirilip üstte birleştirilen, kuşak gibi kaput bezi parçası (Çr.).

beldir beldir Canlı, parlak (çocuk gözü için) (Çr.).

belek Kundak, çocuk bezi (Serban, Üçköy-Çr.). "Çözdüğün zaman **beleği** yaştır / Her zaman yaş tutar bezi çocuklar" Koçak, 1980: 367

belemek (1) Çocuğu kundakla mak, beşiğe bağlayarak, sararak yatırmak (Yazır-Bo.; Do.; Oğ.; Os.; Körkü-Su.; Kuşsaray-Çr.). "Güzel gelin bebeğini **beliyo /** Kanlı düşman kamasını biliyo" Çorumlu, 2009: 199

belemek (2) Bulamak, bulaştırmak (Su.).

belen Dağ üzerindeki yüksek geçit; dönemeçli, dik dağ yolu (Çr.). "Yedi derenin başını bir **belen** zapteder." Çorumlu, 2009: 379

belenlemek →Belinlemek (Çr.). "**Belenliyor**, kuşkuya düşüyordu kardeşinin evdeliğinden." Gümüş, 1977: 70

belenmek (1) Çocuk kundalanmak, beşiğe sarılarak yatırılmak (Çr.).

belenmek (2) Toz toprak içinde yuvarlanmak (İsahacı-Al.; Kirazlıpınar-Çr.). "Eşek küllükte **belenip** duruyor." Yoksul, 2013: 293

belermek Gözün haddinden fazla açılması, açılıp kalması (Çr.). "Duyunca gözleri **belerdi**." Yoksul, 2013: 256

belertmek Gözlerini haddinden fazla açarak korkutmak amacıyla bakmak (Külah-Al.; Os.; Su.). "Baba gözlerini bir **belertti**, çocuklar sıçan yavruları gibi girecek delik aradılar." Yoksul, 2013: 98

belgizar Armağan, hatıra, anmalık (La.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Sana bir **belgizar**ım var / Bakar da ağlar mısın?" Türkoğlu, 2007: 177

belgüzar → Belgizar (Çr.). "Yarim bir **belgüzar** ver / Ölenecek daşıyım" Ertekin, 2006: 101

beli benzer Belli belirsiz, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü,

önemsiz (Çr.). "Bunun gannı **beli benzer** aşınan doyar mı ki?"
Çorumevi, 2000: 18

beli bıkını kırılmak Çok yorulmak (Ka.; Çalyayla-Çr.). "Akşamaca deste tırmık, **beli bıkını kırılıyor** fıkaranın." Gümüş, 1977: 79

belik Saç örgüsü (Evci-Bo.; Körkü-Su.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Kızımı gelin ettim / Omzu çifte **belik**li"
Gösterir, 2011: 151

beli kırılmak 1. Çok yorulmak (Çr.). 2. Ölüm gibi çok ağır bir olayla karşı karşıya kalmak (Çr.).

belinlemek 1. Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürkmek, uykudan sıçrayarak korkuyla uyanmak, afallamak (Külah-Al.; Su.; Çr.). 2. Uykuda konuşup hareketlenmek (Su.).

belipester Yorgun, bitkin (Çr.).

beli salık Bel kemiği kırılmış, aşağı çökmüş olan hayvan (Kuşsaray-Çr.). "Boyu uzun, burnu büyük demezler / Aklı kısa, **beli salık** demezler"
(M. Koçak) Taşlıova, 2008: 313

belkid Belki (Su.).

belkim Belki (Çr.). "Küsmesin da rılmasın / **Belkim** kendinin olam"
Ertekin, 2006: 87

belkime Belki (Çr.). "Çorumlu, belki **belkime** yasak dinler ama…"
Tahir, 2007: 256

bellek yapmak Tanımak, bellemek, işaret koymak (Or.). "**Bellek yap** üğrün de gel / Gözüme görün de gel" Gösterir, 2011: 184

belle ki Sanki (Su.).

belleme Binek hayvanını soğuktan korumak için beline sarılan ya da eyerin altına konulan keçe (Os.; Çr.). "**Belleme**sini vur şu hayvanın sırtına." Yoksul, 2013: 125

bellemek (1) Eğilmek, bel vermek (Çr.). "Ahırın orta ağacı **belledi**, kırılacak." Tdk, 1993: 623

bellemek (2) Zannetmek, sanmak (Akçalı-Su.; Çr.). "Her ağsayanı topal **belleme**." Yoksul, 2013: 366

bellemek (3) Bel ile toprağı alt üst etmek (İs.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Gittim **bağ bellemeye** / Zeynep'i kollamaya" Gösterir, 2011: 92

bellemek (4) Tanımak (Su.). "Beni çok yanlış **bellemişsin**."
Sarıyüce, 2004: 184

bellemek (5) Öğrenmek (Esentepe-İs.; Su.; Os.; Sarimbey-Çr.). "Acemi nalbant, nal mıh çakmayı Kürt eşeğinde **beller**." Çorumlu, 2009: 1072

bellencelik İlk öğrenilen, öğrenmelik (Su.).

belletmek (1) Öğretmek (Çr.). Laz ağası buna çok şey **belletmiş**.
Tahir, 2006: 11

belletmek (2) Bel ile toprağı alt üst ettirmek (Su.). "Döne Kadın o gün imece ile bağı **belletecek**ti."
Sarıyüce, 2004: 281

bel vermek Kamburlaşmak (Çr.). "Uzun direkleri çürümüş, kimi yerinde **bel vermişti**." Seyda, 2006: 93

ben düşmek Meyvelerin, en çok üzümlerin olgunlaşmaya başlaması (Hışır, Kıcılı-Al.; Evci-Bo.; Büyükgülücek-Çr.). "Burada domateslere yenile **ben düşüyor**."
Sarıyüce, 2006: 36

benli Bir halk oyunu (Çr.).

benzine gan gelmek Dinçleşmek, yiğitleşmek (Su.).

bepez Pekmez (Çr.).

berağal Beri gel (Çr.).

berber Kapalı alanlarda oynanan seyirlik köy oyunu (Deliler-Çr.).

berçi Mavi göz (Os.).

berçin (1) Perçin (Çr.). "Çekmecenin **berçini** / Açamadım içini"
Ertekin, 2006: 38

berçin (2) Tarlada bir yere top-

lanmış taş yığını (Ahmetoğlan-Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Sakızlık Burnu'nda **berçin** sökersin, Kepir'de habire fidan dikersin" Kurtoğlu, 1994: 34

berdi Kamış yaprağı, hasır örgü (Su.).

beri benzer Sıradan, benzeri çok olan (Çr.). "Sen bizi **beri benzer** cer mollası belleme…" Tahir, 2006: 164

berk Sert, katı, sağlam, güçlü (Arpalık, Dutçakallı, Sarimbey, Serban-Çr.). "Köpek Hasan şapkasını **berk** tutup, göğsüne bastırmıştı." Seyda, 2006: 106

bertikmek 1. Yaranın azması (Çıkrık-Çr.). 2. İncinmek, burkulmak (Çr.).

bertilmek Kasın zedelenmesi (Os.).

bertlek Patlak, devrik göz, patlak gözlü (Çr.).

besdil → Bestil (Harunköy-İs.; Su.). "Ezeli **besdil** erüklerimiz oludu." Abaz, 2004: 128).

beslek Besleme, hizmetçi, evlatlık (İs.; Os.; Çıkrık-Çr.). "**Beslek** getirdikleri sümüklü kızı seviyorlar, beni sevmiyorlardı." Aksu, 2013: 12

besleme Küçük yaşlardan itibaren ailesinden alınarak büyütülen hizmetçi kız, evlatlık (Çr.). "Say ki, **besleme** değil, öz kızı…" Tahir, 2004: 12

besmeç Bulgurla yapılan bir çeşit çiğ köfte (Su.).

bestil Pekmezle nişastadan yapılan bir çeşit tatlı yiyecek; pestil, köfter (Çr.). "**Bestil**i bol olan baharı kolay getirir." Yoksul, 2013: 130

beşbıyık Muşmula (Bademce-Ka.).

beşibirlik Kadınların süs için takındıkları, beş altın lira değerinde olan altın (Eskiyapar-Al.; İs.). "**Beşibirlik** isterim / Sarrafa yaptır da gel" Gösterir, 2011: 183

beşibiyerde → Beşibirlik (Çr.). "Kız imana gelmen mi? / Taksam **beşi bir yerde**" Aytekin, 2003: 13

beşik Kağnıya fazla yük yüklemek için okları arasına konulan çatallı ağaçlar (Çr.).

beşik kertiği → Beşik kertmesi (Su.).

beşik kertmesi Çocukları beşikte iken nişanlama ya da böylece nişanlanmış kız, erkek (Çr.). "Ali'nin **beşik kertmesi** değil mi Döne?" Gümüş, 1977: 103

beşik örtüsü İki yana akıntısı olan çatı (Çr.).

beşli Beş fişek alan tabanca, tüfek (Al.; Çr.). "Şart olsun, **beşli**yi çeker, hepinizi kuş gibi avlarım." Tahir, 2004260

beşlik → Beşibirlik (Çr.).

beşşik Beşik (Esentepe-İs.). "Bebē **beşşiğe** beliyok." Abaz, 2004: 117

beş taş Misket iriliğinde beş adet taşla oynanan kız oyunu (Gölet-Ka.; Su.; Gökköy-Çr.).

bet (1) Kötü, çirkin (Do.; Mislerovacığı, Serban-Çr.). "İyi dedik sağır dilsiz **bet** huya / Böyle gelmiş böyle gider bu diye" Koygun, 2002: 36

bet (1) Yüz, çehre (Su.).

beterleşmek Kafa tutmak, surat asmak, sert, kaba davranmak (Çr.).

betermek → Beterleşmek (Çr.).

beti benzi (atmak) sararmak Kişinin renginin solması (Çr.). "Ağzından laf kaçırdığı için **beti benzi sararmış**tı." Tahir, 2004: 44

betine gitmek 1. Fenasına gitmek, beğenmemek (Çr.). 2. Zoruna gitmek (Çr.). "**Betine giden**leri sevmek, ... boyunlarına sarılmak geliyordu içinden." Seyda, 2006: 139

bey İçi kurşun, zift, sakız gibi maddelerle doldurularak ağır-

laştırılmış aşık (Çr.). "Bu aşıklara akat, **bey**, kurşunlu gibi adlar verilir." Oğuz, 2006b: 10

beyle Böyle (Örenseki-İs.; Gökçam-Su.). "Ula arhadaş ben hayatımda **beyle** it doğme gormedim." Sağmen, 2009: 51

bezek Şalvar ya da donun uçkur geçirilen yeri (Os.; Su.). "Paçala rından bağlayıp, **bezeği**nden üfleye üfleye şişirdi." Özçatalbaş, 2002: 48

bezeme Vücutta akşamları çıkıp, sabahları batan kabarcıklar şeklinde olan deri hastalığı (Çr.).

bezenmek Hoca tarafından okunup üflenmek (İs.).

bezermek Solmak, rengini atmak (Çr.).

bezevu → Bezek (İs.).

bezi → Pezi (1) (Su.; Çr.).

bezirganbaşı En az on çocuğun, açık havada kız erkek karışık oynadığı bir oyun (Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, … körebe, **bezirganbaşı**, ebem çıt…" Özçatalbaş, 2002: 87

bezmek Usanmak, bıkmak (İsahacı-Al.; Örenseki-İs.; Körkü-Su.; Serban-Çr.). "Yârden ümit üzülmez / Elin dilinden **bezdim**" Ertekin, 2006: 100

bıcak (1) Köşe, bucak, uç, açı (Ka.; Çr.).

bıcak (2) Mutfak dolabı (Su.).

bıcaklık → Bucaklık 1 (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Göcenovacığı, Gökköy-Çr.). "Elimi çaldım, **bıcaklık**taki kap kacak takırdadı." Çorumlu, 2009: 1655

bıcık Buzağı (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

bıcıldak Pişik (Çr.).

bıcılgan Birikinti, çöküntü (Su.). "Küpün dibi **bıcılgan** bağlamış." Tdk, 1993: 654

bıcımak Mızıkçılık etmek, sözünden dönmek, pişman olmak (Çr.). "Çocuk işten iyice **bıcıdı**, kaçacak yer arıyor." Yoksul, 2013: 212

bıcırık Cüce (Al.).

bıcıtmak Bıktırmak (Çr.). "İşe zorlayı zorlayı çocuğu **bıcıttı**." Yoksul, 2013: 403

bıçak Pulluk (Al.).

bıçgın 1. Kabadayı, hovarda, serseri (Çr.). 2. Yiğit, çevik (Su.).

bıçık Sel yatağı, dere, dere yatağı (İncesu-Su.).

bıçkı Testere (Çr.). "**Bıçkı** vurdum çayıra / İyi kötü ayıra" Aytekin, 2003: 35

bıçkırlı Bir çeşit kilim (Su.).

bıdak Budak (Gökçam-Su.). "Gürgen **bıdak**lanır mı? / Dalları saklanır mı?" Gösterir, 2011: 126

bıdığım Çok az (Bademce-Ka.).

bıdık (1) Gerdan, çenenin altı (Os.).

bıdık (2) Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (Çr.). "Idıktır, **bıdık**tır ama devlere meydan okuyor." Yoksul, 2013: 385

bıdık (3) 1. Küçükleri severken kullanılan bir söz (Çr.). 2. Sevgili, sevimli (Me., Çr.).

bıdıkı Azıcık (Bademce-Ka.).

bıdıl bıdıl 1. Bebeklerin yarım sözcüklerle sürekli konuşması (Os.). 2. Kısa adımlarla çabuk yürüyen kimse, çocuk (Gölet-Ka.). "**Bıdıl bıdıl** ayağımın altında dolaşıyor." www.golet.tr.gg/

bıdılga İğde dallarından tespih biçiminde yapılan, genellikle hayvanların boğazına takılan takı (Tolamehmet-Çr.). "**Bıdılga**yı taktım boynuma, yâr gelip yatmıyor koynuma." Yoksul, 2013: 134

bıdımık Azdan daha az, çok ufak, küçük (Gölet-Ka.). "Ekmeğin kenarından **bıdımık** ısırmış."

www.golet.tr.gg/

bıdır bıdır Mırıldanma, anlaşılmayacak biçimde konuşma (Su.). "Bundan sonraki konuşmalar **bıdır bıdır** ölçüsünü pek aşmadı." Sarıyüce, 2004: 87

bıdış Sevimli, tavlı küçük hayvan (Su.).

bığıl bığıl Şarıl şarıl, çağıl çağıl (suyun akışına ilişkin) (Çr.).

bığır bığır bitmek Çok şişmanlamak (Çr.).

bıhalık → Bıhanık (Çr.).

bıhanık Hayvanların ayağına bukağı takılacak yer, bilek (Çr.).

bıhtı Pıhtı (İs.).

bılaşuk Bulaşık (Esentepe-İs.). "Çamaşur, **bılaşuk** yıhıyok." Abaz, 2004: 117

bılbıl Çocuğun erkeklik organı (Dutçakallı-Çr.).

bıldık Az ya da küçük miktarda olan şey (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

bıldır Geçen yıl (Al.; Os.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Eskiekin, Kavacık, Karadona, Sarimbey-Çr.). "**Bıldır** bana neler ettin unutma / Annacımda bilmez gibi sorutma" Gösterir, 2008/84: 11

bılık Sevimli, besili hayvan yavrusu (Su.).

bılkımak Olgunlaşmış, en olgun halini almış her türlü meyve (Gölet-Ka.). "Bu kavun **bılkımış** bir kaşıkla yemeli." www.golet.tr.gg/

bınanık → Bıhanık (Çr.).

bıngıldak Küçük bebeklerin başının üst yanındaki yumuşak kısım (Çr.). "Gafası, **bıngıldağı** nasıl, sertleşti mi?" Özçatalbaş, 2002: 85

bıngıldamak Etin titremesi, oynaması (Çr.). "Karaman kuyruğu gibi **bıngıldayan** sağrısının eriyip kemiğe dönmesi…" Tahir, 2004: 334

bırak allasen Boş ver, uğraşma, bırak Allahını seversen (Çr.). "**Bırak allasen** bre emmi… Ben öl müşüm." Tahir, 2008: 35

bırak hēri Yapma, bırak sen de (Çr.).

bırçak Burçak (Gökköy-Çr.). "Tekkenin ardı **bırçak /** Tırpan getirin biçek" Ertekin, 2006: 109

bırçalık → Burçalık (Tatar-Çr.). "**Bırçalık** kazmadık mı / Mektuplar yazmadık mı" Çağıl, 2013: 9

bırda Burada (Su.).

bıtbıdı Geveze (Çr.).

bıtırak Kırlarda yetişen yabanıl bir otun dışı dikenli tohumu (İs.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Kaya dibi **bıtırak /** Gelin kızlar oturak" Türkoğlu, 2007: 175

bıyıl Bu yıl (Gölköy, Harunköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "**Bı yıl** boyna o bişürdü, biz çaluşduk." Abaz, 2004: 132

bızā Buzağı (Çr.).

bızağı Buzağı (İbik-İs.).

bızalacı Karnında yavru olan inek (Su.).

bızalamak İneğin doğurması (Çalyayla-Çr.).

bızdık Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (Çr.).

bi Bir (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "Bi kemik **bi** deriydim ben" Yoksul, 2011: 44

bibaş Doğruca, duraklamadan, aralıksız (İs.).

biber çiçeği Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

bibi Hala (Büyükcamili-Al.; Demirşeyh, Gökçam, Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Şemşi **bibi**m, yerden çakıl taşlarını alıp sinemanın beyaz perdesine savurur." Sağmen, 2009: 69

bibik Leblebi (İs.).

bi bile Asla (Su.). "Onun dediğini **bi bile** yapmam." Uçakcı, 2006:356

bicaklık Raf (Çıkrık, Boğabağı-Çr.).

bîce Bir gece (İkipınar-İs.). "**Bîce** gun

çıhanda yatıyok.” Abaz, 2004: 120

bici (1) Güzel giysi (Çr.).

bici (2) Koşum hayvanlarını işe sürmek için kullanılan haydi, çabuk anlamında ünlem (Ovasaray-Çr.).

bici bici Hayvanları çağırma ünlemi (Su.; Çr.).

bicik (1) Köşe, bucak, uç, açı (Kuzuluk-İs.; Me.; Dutçakallı-Çr.). “Mendilimin **biciği** / Gönlümün biteceği” Gösterir, 2011: 146

bicik (2) Meme (Bademce-Ka.; Küçükpalabıyık-Çr.).

bicik (3) Sevimli buzağı (Su.).

bicik bicik Hayvanları çağırma ya da kovalama ünlemi (Çıkrık-Çr.).

bicilik Küçük, ufak tefek (Çr.).

bicimcik Ufacık, bir parçacık, bir tutam, çok az, çok küçük (Külah-Al.; Os.; Su.; Ovasaray, Çıkrık, Gökköy-Çr.). “Yemeğe **bicimcik** duz ekiyom, ondan da pêriz bozulur muymuş heeri?” Kerman, 1997: 15

bico Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

biçala Bir aralık, bir an (Çr.). “**Biçala** uyuyuvermişim.” Tdk, 1993: 682

biçalap → Biçala (Aşağıfındıklı-Su.)

biçik (1) → Bicik (1) (Çr.).

biçik (2) İnek yavrusu, buzağı (Al.; Gölet-Ka.; Çalyayla-Çr.). “Para buçuktan, dana **biçik**ten artar.” Ayhan, 2002: 215

biçik biçik Büyükbaş hayvanları çağırma ünlemi (Gökköy-Çr.).

bida Pide (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.).

bida doğdürmek Pide yaptırmak (Su.).

bide Bir de (Göcenovacığı-Çr.). “**Bide** ne göreyim salta bu hallara gelmiş.” Çorumlu, 2009: 1652

bidelemek Çorabın taban kısmını pide biçiminde örüp bırakmak, konçsuz çorap örmek (Çr.).

bi dıhım Çok az, bir lokmacık (Os.; Su.; Ovakarapınar-Çr.). “Getmiş bakmış. Aş dezgânın üstünde **bi dıhım** ekmek.” Çorumevi, 2000: 18

bi dınnak Çok az (Karkın-İs.; Çr.). “**Bi dınnak** tallıya ne şeydiyon?” Abaz, 2004: 145

bidil bidil Küçük çocuk yürüyüşünü anlatır (Evci-Bo.; Os.). “Ortalığı güvenli bulmuş olmalı ki, **bidil bidil** ilerledi.” Sarıyüce, 2006: 48

bidilik Çok küçük ceviz (Os.).

bi dinnak → Bi dınnak (Çavuşoğlu-İs.). “Otdōm yerden ā şöyle **bi dinnak** gozüm yumulmuş.” Abaz, 2004: 140

bidinnacuk Azıcık, küçücük, çok az miktarda (İs.).

bidirem Azıcık, ufacık (Al.).

bi dolu Birçok (Al.). “Çirkin zengin kızının / **Bi dolu** seveni var” Gösterir, 2011: 264

bidümük → Bi dınnak (Gölet-Ka.).

bi gadem ezel Bir an önce (Su.). “Bir an önce için **bi gadem ezel** / Diyeni görürsen Çorumludur o” Gösterir, 2014: 79

bi gıdım → Bi gısım (Os.; Çr.).

bi gısım Azıcık, birazcık (İkipınar-İs.). “Her şey bitdükce **bi gısım** alıyom.” Abaz, 2004: 122

bi hamlada Çabucak (Bademce-Ka.).

bi hoş Alışılmışın dışında olan (İs.).

bike Kadın, hanım (Kalecikkaya-Al.).

biki Birkaç, bir miktar (Karkın-İs.; Gölet-Ka.). “Hēbeynen **biki** ufak defek getdüle.” Abaz, 2004: 167

bi Köroğlu bi Eyvaz Bir kadın bir kocadan oluşan aile (Su.).

bilabar Beraber (Çitli-Me.).

bilader Erkek kardeş (Gökköy-Çr.). “Bana ne söylersin **bilader**?”

Seyda, 2006: 243

bildik Tanıdık, tanış (Su.; Çalyayla, Kirazlıpınar-Çr.). "**Bildik** bilmedik herkes oradaydı." Seyda, 2006: 184

bildik gördük Eş dost (Çukurlu-Su.; Çr.). "**Bildik gördük** gelsin falan gelmesin" (Kul Hüseyin) İvgin, 2009: 51

bildirbi → Birdirbir (Çr.).

bildirbiç →Birdirbir (Çr.).

bile Beraber, birlikte (İmat, İsahacı-Al.; Evciortakışla, Mislerovacığı, Serban-Çr.). "Ölüm var ayrılık var / Sarılıp **bile** yatak" Gösterir, 2011: 177

bilece Beraber (Çr.).

bilek Boyna takılan 25-30 sıra has inci (Çr.).

bilemek Kesici aletleri bileği taşıyla ya da çarkla keskinleştirmek (Beydili, Üçköy-Çr.). "Dişlerini **bilemiş**ler / Sapı köke ulamışlar" (Mırık) Ercan, 1991: 295

bilerzik Bilezik (Eskiyapar, Kalecikkaya-Al.; Gökköy-Çr.). "Kollar top **bilerzik** altın döşünde / Allı turnam çeker gençler peşinde" Barışcan, 2001: 64

biley taşı Bileği taşı (Su.). "Bir **biley taşı** eksik, kalmamış, dedi." Sarıyüce, 2004: 178

bilezik Düven sürmek amacıyla halka biçiminde yere serilmiş sap (Su.).

bili bili Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi (Çr.). "**Bili bili** tavukçuğum, yumurtası kovukçuğum." Yoksul, 2013: 138

bilik (1) Ocaklarda sac altında ya da köy fırınlarında pişirilen iki kişinin doyacağı büyüklükte ekmek (Gölet-Ka.). "Tek başına bir **biliği** yedi." www.golet.tr.gg/

bilik (2) Çelik çomak oyununda sayı (Gölet-Ka.). "Üç **bilik** aldım." www.golet.tr.gg/

bilik (3) Kırık leblebi (Os.).

biliş Tanıdık, bildik (Çr.). "Hiç kimse bu karayağız, garip yiğidi **biliş** çıkaramadı." Tahir, 2006: 8

billik Küçük çömlek (Çıkrık-Çr.).

bilmezlenmek Bilmez gibi görünmek (Çr.).

bilmiş Bilgiç, ukala (Çr.). "Üst sınıftaki **bilmiş**lere sorarsan hocanın zalımlığı uzayan bekarlığındanmış." Özçatalbaş, 2003: 22

bilya 1. Misket (Su.). 2. İri saçma (Su.).

bindallı Genellikle mor ya da kırmızı kadifeden yapılan, ayakların üzerine kadar uzanan bir giysi (Çr.). "**Bindallı** giyer ama bin dilli konuşur." Yoksul, 2013: 140

bindiğim eşek İki çocuk kümesinden birinin, diğer kümedeki çocukların omzuna binip ellerindeki topu birbirine attıkları, topu tutamayan kümenin ebe olduğu bir oyun (Çr.).

binit Binilecek yer, durak (Su.).

bir çala Bir aralık (Çr.). "Yâri gördüm **bir çala** / Az kaldı aklım ala" Gösterir, 2011: 75

bir çimdik İki parmak tutamı kadar, azıcık (Evci-Bo.)."İçki içerek durgun kasaba yaşantısında **bir çimdik**lik neşe tatmaya gelen…" Sarıyüce, 2004: 75

birdirbir Oyuncuların birbirinin üzerinden atlaması esassına dayanan çocuk oyunu (Gölet-Ka.; Çr.). "Söndür de gel lambayı / **Birdirbir** oynayalım" Aytekin, 2003: 96

birebir Denenmiş, sınanmış, kesin etkili (Çr.).

birelleş Birer tane (İs.). "Şindi iki yasduk goyola, **birelleş** yatıyola." Abaz, 2004: 168

birelleşi → Birelleş (Çr.). "Babalarından **birelleşi** dayire düşmüş." Kerman, 1997: 15

birem birem Birer birer (Çr.). "İşte dediğim nasıl **birem birem** çıktı." Tahir, 2006: 190

birerelleşi → Birelleş (Çr.).

birez Az, çok az (Gökçam-Su.; Çalyayla, Eskiekin, Kavacık-Çr.). "Çekilin de **birez** de biz dokünelim anam." Özçatalbaş, 2002: 19

birezden Birazdan (Çr.).

birezicik Çok az, azıcık (Çr.). "Otursun Enver'im, otursun da soluk lansın **birezicik**." Lâçin, 2007/63: 6

bir gönül Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

birlemek Bir araya getirmek, toplamak (Haydar-Al.; Evciortakışla, Turgut-Çr.). "Madem sen de yalnızlıktan yakınıyorsun, **birleyelim** sizi." Gümüş, 1977: 84

biroğurttan Birdenbire (Çr.).

biroğütten Birdenbire (İs.).

biroottan Birdenbire (Çr.).

bi süyem Küçük bir parça (İs.). "Şuncacuk, **bi süyem** uzun saçın ucundan kesdi." Abaz, 2004: 109

bir tahtası eksik olmak 1. Akıl yönünden dengesiz olmak (Çr.). 2. Ne konuştuğunun ayırdında olmamak (Çr.).

bir yol Bir kez (İs.; Kalecik-Me.; Akçalı-Su.). "Eğil **bir yol** öpeyim / Cennetecek gidersin" Ertekin, 2006: 78

bir yolcuk Bir kerecik (İs.). "Bir bannak al da **bir yolcuk** yağı gör." Benice, 2002: 155

bisaderki Ondan sonra, efendime söyleyeyim (İs.).

bisge Kibrit (Al.).

bislaaç → Aktaracak (İs.).

bi sokum Çok az, bir lokmacık (Os.; Su.; Çr.).

bi soluk Bir nefes alımlık süre (Su.).

bisürgeç → Aktaracak (Çalyayla-Çr.).

bi şaal Bozuk, biçimsiz, bir tuhaf (Su.; Çr.). "Herif **bi şaal** olmuş, hık mık diyecek emme…" Çorumevi, 2001: 16

bişe Bir şey (Su.; Çr.). "**Bişe** çalındı mı kulağına?" Tahir, 2007: 263

bişeğen Çabuk pişen (Çr.).

bişek → Bişeğen (Çr.).

bişgun Alışkın (Harunköy-İs.). "Yoñsa **bişgun** mü oluduk?" Abaz, 2004: 131

bişî (1) Bir şey (Esentepe-İs.; Çr.). "Dipsiz ambar gibi **bişî** bu herif." Çorumevi, 2000: 18

bişi (2) Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği (Çopraşık-Al.; Gölet-Ka.; Me.). "Keşkek yemeği, **bişi** adı verilen bir yufka ile yenmektedir." Oğuz, 2006a: 21

bişirik Dama atılan ince çamur (Su.).

bişiy Bir şey (Esentepe-İs.). "Sizde **bişiy** va diyom." Abaz, 2004: 118

bişmek Biçmek (Esentepe-İs.). "Dırmū da çekdük, tırpan da **bişdü**k." Abaz, 2004: 117

bitay Hayvan yükünün yarısı (İs.).

bitecik Bir tanecik (Acıpınar, Büğet, Sarimbey-Çr.). "Mendilimin biciği / Gönlümün **biteciği**" Gösterir, 2011: 148

bitek (1) Bir tane (Dutçakallı-Çr.). "Ulan yavrum buna meze derler, yer iken **bitek** bitek yerler." Türkoğlu, 2007: 170

bitek (2) Verimli (Fındıklı-Me.).

biti (1) Mektup (Çr.).

biti (2) Son, uç (İs.).

biti (3) Yazman (Os.).

biti kanlanmak Sıkıntı içinde yaşayan kişinin para ya da varlık yönünden güçlenmesi (Çr.). "**Biti kanlandı**, el âleme meydan okuyor." Yoksul, 2013: 154

bitiğ Bir parça, azıcık, biraz (Çıkrık-Çr.).

bitiği → Bitiğ (Me.).

bitirgen Verimli (Çr.).

bitişli Bitince (Çalyayla-Çr.). "Madımak **bitişli** aş gelsin arta / Galan heşlenmesin azık goy sırta"
Yoksul, 2011: 87

bitmek (1) Tükenmek (Çr.). "Üç ahbap çavuş, **bitmeden** yetişme maksadıyla çarşı kalabalığında çoktan kaybolmuşlardı bile."
Özçatalbaş, 2003: 110

bitmek (2) Pekmezin ya da şekerli maddelerin koyulaşması, donması (Su.).

bi tüğümcük Parçanın en küçüğü (Os.).

bitüycek Bir parça, azıcık, biraz (Os.).

biyocuk Bir kez (Çr.). "**Biyocuk** öpmeyinen ? Bir yanını yedim mi?"
Gösterir, 2011: 153

biyo → Biyol (Çavuşoğlu-İs.; Çr.). "**Biyo** garısına yaturdu."
Abaz, 2004: 138

biyol Bir kere, bir defa (İs.; Kamışlı-Su.; Çr.). "Kulak ver dinle **biyol** Kalbim sana ne diyor"
Ertekin, 2006: 10

biyolcuk Bir kez (Tatar-Çr.). "Kara gözlü sevdiğim / **Biyolcuk** beni ara"
Çağıl, 2013: 27

biyortdan Birden, birdenbire (Karkın-İs.). "Öte beri alalım usul usul, **biyortdan** hepsini alamak gaylı."
Abaz, 2004: 147

biyucuk Bir kez (Çr.).

bizaal Birazdan, ikindi üzeri (Çıkrık-Çr.). "**Bizaal**den uğra da berâber çarşıyâdek." Kerman, 1997: 15

bizağal Akşam üstü, akşama doğru (Gökköy-Çr.).

bizāl Birazdan, biraz sonra (Çr.). "Gonşu şimdik gelemem, **bizal**eyin gelirim." Tuluk, 1991.

bizaledin → Bizāl (Çr.). "**Bizaledi**ne doğru gelebilirim."
İl Yıllığı 1967: 123

biz burda eşşek başı mıyık? Buyurma yetkisi olanların, kendisinden aşağıda ya da yetkisiz olup da işe karışanlara söylediği azarlama sözü (Çr.). "**Biz burda eşşek başı değilik** ya, işleri yörüdüyok işde!" Kerman, 1997: 58

bizeel Biraz sonra (İs.).

bizeğel Az sonra (Os.).

bizehem Çok az, çok küçük miktarda (Gölet-Ka.). "**Bizehem** düşün."
www.golet.tr.gg/

bizim herif Koca, eş (Al.).

bizimki Karı kocanın birbirleri için kullandıkları sözcük (Çr.).

bizlengiç Sebzelerin dibini gevşetmede kullanılan ucu sivri ağaç ya da demir parçası (Gökköy-Çr.).

bi zorlu bi zorlu Çok güzel, çok iyi (Os.).

bobbili Bir halk oyunu (Al.; Su.).

boca Baca (Harunköy-İs.; Ka.). "Bacaya **boca**, efendisine koca … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

bōce Bu gece (İs.). "Size arpa ney geldi mi **bōce**?" Abaz, 2004: 160

bocut Çam ağacı veya topraktan yapılmış küçük testi, yuvarlak, kulpsuz testi (Çr.).

bōça (1) Bohça (İs.). "Dayıya, emmiye gelinin gotdō **bōça**ları, çıhıları…"
Abaz, 2004: 100

bōça (2) Bu geçe (Harunköy-İs.). "Gelinleri de buradan evünece **bōça**den aldın mı ötaçiye gadar yörüyerek gidelleridi." Abaz, 2004: 129

bodi Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz (İs.).

bodu Kaz (Al.).

boduç (1) 1. Çam ağacı ya da topraktan yapılmış küçük, yu varlak, kulpsuz testi (Doğla-Me.). 2. Bidon (Al.).

boduç (2) Kısa (Me.).
bodur 1. Cüce (Al.; İs.; Su.). 2. Kısa, kalın insan ya da ağaç (Çr.). "**Bodur** tavuk her gün piliç." Yoksul, 2013: 156
bodurum Bodrum (Su.).
boğanak Sağnak, şiddetli yağmur (Çr.).
boğarsak (1) Obur, çok yiyen (Al.).
boğarsak (2) Çiftleşmeye hazır hayvan (Su.).
boğarsuk Barsak (Ka.).
boğassak → Boğarsak (Çr.).
bôğaz Aç gözlü, çok yiyen (Su.).
boğaz açmak Bitki diplerindeki toprağı gevşetmek (Çr.).
boğaza durmak Kötü sözlerle karşısındakini kırmak, kızdırmak (Çr.).
boğaz ağrığı Hazır yiyici (Çr.).
boğaz basması Bir çeşit boğaz hastalığı (Su.).
boğaz geçmek Söz vermek (Çr.).
boğazından kısmak Tutumlu olmak (Çr.). 2. Güç koşullarda para biriktirmek (Çr.).
boğaz kökü Bitkilerin boğaza yakın kökleri (Çr.).
boğazlağa 1. Huni (Su.). 2. Değirmende buğday konulan ağızlık (Su.).
boğazsak → Boğarsak (Çr.). "Bak ağzın bunnun yôort bulaşığı içinde. Ne **boğazsak** adammışın?" Çorumevi, 2000: 18
boğba Akılsızca iş yapan kimse (Gölet-Ka.). "**Boğba** yapmasaydı." www.golet.tr.gg/
boğma (1) Kanı çıkmadan öldürülen hayvan (Çr.).
boğma (2) Üzümden yapılan bir çeşit rakı (Kıcılı-Al.; Çr.). "Haplardan birer avucu, **boğma** rakıda eritilip içirildi." Tahir, 2006: 290
boğonküğün Bugünkü gün (Su.).
boğön Bugün (Su.; Çıkrık-Çr.).
boğsa Dolapların, sergenlerin üst kısmı, yüksek yer (Gölet-Ka.). "Lütfen, şunu **boğsa**ya koy." www.golet.tr.gg/
boğürtlen Böğürtlen (Çr.).
bohça Güveye gönderilen armağan çıkını (Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Pul oldu vicdan ahcası / Bağlandı fikir **bohça**sı" Gardaş, 1979: 11
bohça gönderme Kız evinin nişanı bozduğunun ifadesi olarak, erkek tarafının takılarının geri gönderilmesi (Su.).
bok Aşığın alttaki düz yanı (Çr.).
bok dökmek Hayvan gübresinden tezek yapmak (Su.).
bok kırığı sele götü Hiçbir işe yaramayan şeyler ya da sözler (Os.).
boklu Küfürbaz (Ka.). "Güvercine hokgu, küfürbaza **boklu** … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
bokluk Hayvanların pisliğinin biriktirildiği yer (Gökköy-Çr.)
bokun adını bad-ı saba komuşlar Hiç değeri olmayan şeylerin yüceltilmesini anlatır (Os.).
bokun boku Serkis'in kalpağı Anlamsız sözler ya da işler (Os.).
boküs Boks, yumruk oyunu (Su.).
bolani bolani Sürüne sürüne (Alacahöyük-Al.).
bolaramak Genişlemek, çoğalmak (Çr.).
bol bolamat Bol bol, döke saça, geniş (Eşençay-Çr.). "**Bol bolamat** meyvenin bahçenin içinde eycene bir ömür sürsün." Gümüş, 1977: 118
bōn Bugün (Örenseki-İs.). Şimdi **bōn** ohudōnu şindi dutarımış."

Abaz, 2004: 105

bondi Bidon (Yarımsöğüt-Su.).

bonduruk → Bonduruk (İsahacı-Al.; Dutçakallı-Çr.). "**Bonduruk** kırığından tapanı yapmış / İrende küştere hızardan çekmiş" Arısoy, 1970: 91

boolce Börülce (Doğla-Me.).

boon Bugün (Esentepe, Örenseki-İs.; Çr.). "**Boon** dādıp hocuya vedim." Abaz, 2004: 119

boorce Fasulye (Yağcılar-Ka.).

boş buvaz Sır saklamayan, geve ze (Su.). "**Boş buvaz**ın cuvarası yanmazmış." Uçakcı, 2006: 216

boör Böğür, vücudun yanı (Su.; Çr.).

boöz Bu kez, bu sefer (Su.).

borana (1) Şiddetli kar, fırtına, kasırga (Çr.).

borana (2) Yumurta, yağda kızartıldıktan yahut suda haşlandıktan sonra üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek (İs.; Çıkrık-Çr.). "Canım çekti **borana /** Merhem yoktur yarama" Aytekin, 2003: 49

borhanı Açılıp içine kıyma konulmuş küçük hamur parçalarının haşlanıp üstüne sarımsaklı yoğurt dökülerek hazırlanan yemek (Çr.). "**Borhanı**nın hamurlu, mantarlı şekilleri de bulunmaktadır." Oğuz, 2006a: 45

boruk Dağlarda yetişen, süpürge ya da yakacak olarak kullanılan çalı, ot (Evci-Bo.; Su.). "B**oruk** otlarının arasında sıçrayarak koşan bir tavşan gördüm." Sarıyüce, 2006: 68

boruş Elmas gerdanlık (Su.).

bōrülce Fasulye (İkipınar-İs.). "Bi bāçam oludu, bi **bōrülce** çıhıyodu." Abaz, 2004: 123

bosboör Yan üzeri boydan boya (Su.).

bostan 1. Kavun, karpuz (Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Sarimbey, Üçköy-Çr.). "Bütün tarlayı gezmişler / Olgun **bostan**ı sezmişler" (Mırık) Ercan, 1991: 295

2. Sebze bahçesi (Kirazlıpınar, Üçköy-Çr.). "Yarim **bostan** suluyor / Gözünün yaşı ile" Ertekin, 2006: 12

bostan korkuluğu Uzun, işe yaramaz kişi (Çr.). "**Bostan korkuluğu** gibi sırıtıp duruyorsun." Yoksul, 2013: 158

bostili Oğlak (Çampınar-Os.).

boşatmak Boşaltmak (Harunköy-İs.). "Bu adam niye kesesini **boşatmış**?" Abaz, 2004: 134

boşay Aralık (Su.).

boş bilezik Bir halk oyunu (Al.).

boş böğür Kalça ile kaburga arasındaki bölüm (Os.; Çr.). "**Boş böğrüme** vurdu Rıza efendi!" Tahir, 2007: 27

boş koymak Yoksun bırakmak (Çr.). "Komşumuz oğlunu **boş koydu**." Yoksul, 2013: 460

boşnak Kocasından kaçıp başkasıyla evlenen kadın (Alacahöyük-Al).

bovün Bugün (Al.).

boy Yem olarak kullanılan, çemen yapılan burçağa benzer bir tahıl çeşidi (Demirşeyh-Su.).

boyamak Ağır söz söylemek, aşağılamak (Çr.). "Bizi **boyama**ya mı geldi?" Tahir, 2004: 141

boyana Boya evi (Çr.).

boydan ayağa Sonuna dek (Su.).

boydah 1. → Boydak 1 (Me.). 2. Bekâr, yalnız, serbest (İs.).

boydak 1. Yükü olmayan yaya (Kalecikkaya-Al.; Me.). 2. Bekâr, yalnız, tek başına, serbest (Kalecikkaya-Al.; İs.; Su.).

boydanlık Bütün bedeni kaplayacak biçimde giysisi (Acıpınar-Çr.).

boyna Sürekli (Külah-Al.; Harunköy-İs.; Ka.; Su.). "Bı yıl **boyna** o bişürdü, biz çaluşduk." Abaz, 2004: 132

boyra Değirmen oluğunun ucuna konulan aygıt; bu aygıtın deliği (Çr.).

boyraz Poyraz (Su.).

boyunbağı Atkı, kaşkol, kravat (Al.; Su.).

boyunduruk Kağnı, araba, saban, pulluk, düven çekebilmeleri için hayvanların boyunlarına takılan tahta çatal (Alacahüyük-Al.; Su.; Beydili, Eskiekin-Çr.). "Üvendere **boyunduruk /** Öküz koca, dana kırık" Kurtoğlu, 1994: 37

boyunküğün Bugün (Al.).

boz (1) Beyaz ile sarı karışımı renk (Su.).

boz (2) Sürülmemiş tarla (Yazır-Bo.; Kalecik-Me.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr.). "**Boz**a bostan ekilmez." Yoksul, 2013: 162

boz bulamaç Karışıklık, belirsizlik (Su.).

bozmancalık yapmak Arayı bozmak, pazarlığı bozmak, sözden caymak, caydırmak (Çr.). "**Bozmancalık yapan** ettiğini er geç bulur." Yoksul, 2013: 162

bozulamak Devenin acı acı bağırması (Serban-Çr.). "Deveci görünce terk etti canı / Develer **bozuladı** kervan ağladı" Koçak, 1980: 80

bö Korkutmak için söylenen söz (Kalecikkaya-Al.).

böbürlü Gururlu, kibirli (Palabıyık-Çr.). "İrabet bulur mu kurumuş pınar? / **Böbürlü** kişiyi el âlem kınar" Özgür, 2002: 69

böcelemek Bocalamak (Çr.)

böcü Kurt, böcek (Çr.). "Ekinlerine **böcü** düşer, sürülerine kıran girer." Tahir, 2004: 13

böcük Böcek (İsahacı-Al.; Alpagut-Do.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Yaz gelince çiftleşiyor **böcük**ler Arkasından civ civ eder cücükler" Arısoy, 1970: 66

bödek Fasulye (Kunduzlu-Ba.). "Fasulyeye **bödek**, ebeye güdek / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

bödelek Böbrek (İs.; Ka.; Su.).

bödürük →Bedirik (Çr.).

bögelek → Büvelek (Çr.).

böğ Akrep, çıyan, örümcek gibi böcekler (Çr.).

böğelek → Büvelek (Külah-Al). "İyi kıvırdık danayı **böğelek** tuttu yalanını." Güven, 2010: 210

böğemek Suyun önüne bent yapıp toplanmasını sağlamak, kapatmak, tıkamak (Bademce-Ka.).

böğet Akan suyun önünü kesmek için yapılan set (Bademce-Ka.).

böğrek Böbrek (Çr.). "Dünya bir **böğrek**, yağlıdır yiyebilene aşk ol sun." Çorumlu, 2009: 1528

böğrü yastıklı Rahatına düşkün olan kimse (İsahacı-Al.). "Kıcılı kızlarının **böğrü yastıklı /** Ana bana bir sürmeli kız alın" Arısoy, 1970: 68

böğün Bugün (Ka.; Çr.). "Oğlum siz nerede olacaksınız **böğün**?" Seyda, 2006: 253

böğür Vücudun yan tarafı (İsahacı-Al.; Su.; Çayhatap, Eskiekin, Kavacık-Çr.). "Kıcılı kızlarının **böğrü** yastıklı / Ana bana bir sürmeli kız alın" Arısoy, 1970: 68

böğürce Fasulye (Bademce-Ka.).

bökelek → Büvelek (Bademce-Ka.).

bölene bölene Rahat rahat, sağa sola dönerek yatmak (Çr.).

bölenmek Bulanmak (Mislerovacığı-Çr.). "Çok körlendim, çok bilendim / Toza toprağa **bölendim**" Koygun, 2002: 45

bölme Beştaş oyununa benzer bir çocuk oyunu (Gölet-Ka.).

bön (1) Ahmak, saf, sersem, bu-

dala (Su.; Çr.).

bön (2) Kavrulup öğütülmüş kahve (Çr.). "Ağzına bir çimdik **bön** at da mideni bastırsın."
Koşay-Işıtman, 1932: 43

bön bön bakmak 1. Bir işe yardımcı olması gerektiği halde seyretmek (Çr.). 2. Alık alık bakmak (Çr.). "Zavallı oduncu şaşırmış etrafına **bön bön bakıyor**."
Çorumlu, 2009: 92

bönleşmek Bilmemek, bilmezden gelmek (Çr.). "**Bönleşti** iyice, ne yapacağını bilemiyor."
Yoksul, 2013: 162

börgüce Fasulye (Çr.).

börtlemek Az haşlanmak (Kıcılı-Al.; Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).

börtletmek Az haşlamak (Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

börtmek Haşlanmak, tam pişmeme durumu (Os.). "Hava sıcak, biz de **börttük** bir tamam."
Gümüş, 1977: 133

börttürmek Bir şeyi haşlamak (Çopraşık-Al.; Gökçam-Su.; Karadona-Çr.).

börü Akrep, çıyan, örümcek gibi böcekler (Çr.).

bövelek → Büvelek (Çr.).

bövülce Fasulye (Doğla-Me.).

böy İri, zehirli örümcek (Çr.).

böyemek Dağılmak, çıkmak (Çr.). "Bir güzel koku ortalığı **böyedi**."
Tdk, 1993: 773

böylence Böylece (Çr.).

böyük Büyük (Eskiyapar-Al.; Akça lı-Su.; Çalyayla, Erdek, Gökköy-Çr.). "O da **böyük** gibi birden fıkaralaşıyo." Akbaş, 1983: 11

böyümek Büyümek (Or.; Su.; Bayat, Elmalı, Göcenovacığı, Sarimbey-Çr.). "Pek mi gönün **böyüdü /** Burdan gideli yarim" Ertekin, 2006: 16

buanak Sağnak, şiddetli yağmur (Büyükbolatlı-Su.).

buba Baba (Ka.; Küçükpalabıyık-Çr.). "Onun **buba**sı zenginimiş."
Dbk, 2003: 88

bucak Köşe, çevre, dolay (Su.). "Bereket kaynağı, ilim ocağı
Kahraman büyütür her bir **bucağı**"
Nalıncı, 1958: 153

bucak damı Kiler (Gökçam-Su.).

bucaklık 1. İçine tabak konulan raf (Kızılhamza-Or.; Yarımsöğüt-Su.; Domu-Çr.). 2. Mutfak (Al.). "**Bucaklık**ta siniler / El değmeden iniler"
Gösterir, 2011: 275

bucud → Bocut (Çr.).

bu faat Bu vakit, bu zaman (Su.).

bugasamak Boğaya gelmek, ineklelerin çiftleşmek için boğa istemesi (İs.).

bugasay Boğaya gelmiş, boğa isteyen inek (Çr.).

bûğ Örümcek cinsi zehirli bir böcek (Su.).

buğak Sis, buğu (Kalecikkaya-Al.).

buğana → Boğanak (Çr.).

buğanak Yağmur bulutlarıyla kapalı hava (Çr.).

buğarsak → Boğarsak (1) (Arpalık, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).

buğda Buğday (Dutçakallı-Çr.).

buğelek → Büvelek (Çr.).

bûğrü Kambur (Su.).

buğu Nem (Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Sıcak, bayıltıcı, **buğu**lu bir hava yayılmıştı evin içine." Seyda, 2006: 174

buğun Bugün (Çr.).

buğur Azgın deve (Çr.). "Kara **buğur** gibi çöktün oturdun / Götürdün Hurşud'um nerde yaturdun"
Çorumlu, 2009: 1399

buk Sarmaşık (İs.).

buka Kelepçe (Çr.).

bukağılık Ayak, bilek, diz eklemi (Su.). "**Bukağılık** çukurlarını sabunlu suyla yıkadı, kuruladı."

Sarıyüce, 2004: 140

buke Orman (Çayhatap-Çr.). "Ari **buke** tazı olsun / Guvaya daş atıp ürenner" Caferoğlu, 1994: 141

bu kerez Bu kez (Çalyayla-Çr.). "İrezil ürüsvay olduk **bu kerez** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 79

bu kes Bu kez (Su.).

bukme → Bükme (Su.).

bukulmek Bükülmek (Çr.). "Bitti artık oyunnarı, **bukulmüştür** boyunnarı." Caferoğlu, 1994b: 115

buküm Üç yufkadan oluşan içi katıklı azık ekmeği (Su.). "Fil mi bu adam bir günde dört **buküm** ekmek yiyecek?" Uçakcı, 2006b: 231

bulaç Yoğurdu ayran yapmak için çarpmaya yarayan aygıt (Eskice-Çr.).

bulak Çeşme (Me.).

bulama Koyu bir çeşit un çorbası (Eskiekin-Çr.). "Dudaklarım yalamaydı / Hele çorbam, **bulama**ydı" Kurtoğlu, 1994: 38

bulamaç 1. Ayran (Çr.). 2. Koyu bir çeşit un çorbası (Yazır-Bo.; Aşağıfındıklı, Kamışlı-Su.; Çalyayla-Çr.). "Kösem gitti dolamaca / Bıyığı battı **bulamaca**" Gösterir, 2011: 329

bulamak Karıştırmak, bulaştırmak (Su.; Eskiekin-Çr.). "Felek bin bir derde **buladı** beni / Un ufak etti de, eledi beni" Kurtoğlu, 1998: 39

bulancımak Çok istediği bir şeyi elde edince kafası karışmak (Su.).

bulanmak Buluğ çağına ermek, ergen olmak (İsahacı, Kıcılı-Al.) "Oğlan çıkmış şu gazayı dolanır Kızıllı kızları yeni **bulanır"** Arısoy, 1970: 67

bulaşık Karışık, kötü, olumsuz (Çr.). "Sen olmaz de bakalım! Var bi **bulaşık** iş…" Tahir, 2004: 65

bulaşmak Çatmak, sataşmak (Çr.). "Hanefi'ye **bulaştın** mı, seni paralayacaklarından hiç şüphen olmasın!" Tahir, 2008: 316

bulatmak Bulandırmak (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "Bir iki vurguncu suyu **bulattı** / Bulanıkta balık tutanlara hoşt" Çimen, 2000: 23

bulcumak İstediğini bulmuş ya da elde etmiş gibi davranarak kendini avutmak (Su.).

buldur bucak Yıkık dökük, harap (Çr.).

bulgur Dolu yağmuru (Su.).

bulgur aşı 1. Bulgur, soğan, kıyma katılarak yapılan suluca bir yemek (Çr.). 2. Bulgur pilavı (Çr.).

bulgur püskürmesi Küçük dolu tanesi, dolu (Çr.).

bulgur püskürtmesi Bedende çıkan kızarılıkların sağaltılması için ağızda çiğnenen bulgurun kızarıklık üzerine püskürtülmesi biçiminde uygulanan halk hekimliği yöntemi (Killik Al.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Kadın Bacı, parpı ile **bulgur püskürmesi** yapardı." Doğan, 2004: 83

bulgurşak Dolu (Bademce-Ka.).

bulut üzümü Özel bir rengi olan, iri taneli üzüm (Çr.).

bum Çocuk dilinde su (Su.).

bumbar Keçi, koyun bağırsağına pirinç ya da bulgur doldurularak yapılan bir çeşit yemek (Çr.). "Ucuz bir lokantada **bumbar** yiyorlardı." Seyda, 2006: 92

bun Sıkıntı (Evci, Yazır-Bo.; Çayyaka-Su.; Eskiekin, Serban-Çr.). "Allah kimseyi **bun** günde komasın." Kurtoğlu, 2006: 81

bunatmak Bunaltmak (Ovasaray-Çr.). "Siz beni **bunatma**dınız, Allah da sizi bunatmasın." Oğuz, 2007a: 26

buncacık Bu kadarcık, az (Su.).

buncıkmak Çok acıkmak (Çr.).

bundan kelli Bundan sonra (Çr.). "Aha ben gidiyom düşme arhama Dilliksiz yâr yalnız yat **bundan kelli**" Gösterir, 2008/84: 11

bunukmak Elde ettiğinin daha çoğunu istemek (Çr.). "Buldukça **bunukuyon**." Gürsel, 1997: 251

bural Buraya gel (Çr.).

burç Ağaçların üzerinde asalak olarak yaşayan ot, ökseotu, purç (Evciortakışla-Çr.). "Deve dahi **burca** boynun uzatır / Güzel görüş dost gönlünü düzeltir" Şahadoğru, 1995: 128

burçalık İlkbaharda yaprak açan, yumru kökleri yenen bir bitki (Tolamehmet-Çr.). "Çobanın azığı **burçalık**tır." Yoksul, 2013: 211

burgu Ağaç delme aracı, matkap (Su.; Çr.).

bur gun Bir gün (Çr.). "Urun urun yâr seven **bur gun** olur belli olur." Caferoğlu, 1994b: 122

burgunmak Eğilmek (Su.).

burguntu Mide kazınması (Su.).

burğazan Laf taşıyan, fesatlık yapan (Çr.).

burğazanlık Fitnelik, dalaverecilik, fesatlık, laf taşıma (Çr.).

burğun İshal, dizanteri (Çr.).

burma Musluk (İs.). "Pınarın başı **burma** / Öyle göz süzüp durma" Gösterir, 2011: 78

burmak (1) Çevirmek (Çr.). "Ko lumu tutup **burup** gömgök gövertmedikçe…" Tahir, 2004: 329

burmak (2) Hayvanların üreme organlarını burarak erkekliğini gidermek, enemek (Çr.). "Tosunu **burdular** öküz ettiler." Yoksul, 2013: 610

burmalı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

burnukızıl Kızılcık (Çr.).

burnunun direği yıkılmak Çok kötü koku içinde kalmak (Çr.).

buruk 1. Aksak, topal, eğri basan (Çr.). 2. Eğri, çarpık (İs.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr.) "Şu Çorum'un içinde / Boynum **buruk** koyan yar" Ertekin, 2006: 99

burulgan 1. Kramp, adale kasılması (Gölet-Ka.). 2. Şiddetli, ani olan sancı (Gölet-Ka.). "Hayvanın karnında **burulgan** var." www.golet.tr.gg/

burum Eğirilmek üzere bükülmüş yün (Çr.).

burum burgaç Çapraşık, karmakarışık iş (Çr.).

burun Pekmez yapmak için kaynatılan şıranın ilk suyu (Çr.).

burunlatma Saban demirinin ucunu onartma (Çr.).

burun otu Enfiye (Kavacık-Çr.). "İstanbul'dan gelir gutu, içi dolu **burun otu**." Caferoğlu, 1994b: 110

burun pekmez Üzümün pekmez toprağı ile çiğnenen ilk şırasından yapılan kara pekmez (Çr.).

burunsak Harman sürerken hayvanlar buğday yemesin diye burunlarına takılan selemsi demir korumalık (İsmailköy-Çr.).

burunsalık 1. At koşumunda, başlığın burun üstüne gelen parçası (Su.). "Koşumların **burunsalık** kısımları mavi at boncuklarıyla, nazar boncuklarıyla donatılmıştı." Sarıyüce, 2004: 298 2. Anasını emmemesi için buzağının bur nuna geçirilen başlık (Çalyayla, Gökköy-Çr.).

buruntalık Yularda, başlığın burun üstüne gelen parçası (Me.).

buruşmak Kırışıklıklar oluşmak (Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr). "Biri **buruşur**, biri gırışır." Kerman, 1997: 47

buruşuk (1) 1. İş bilmez (Su.). 2. Zayıf, cılız (Su.).

buruşuk (2) Yüzünde kırışıklıklar çoğalmış kimse, yaşlı (Çr.). "Hemen olur demeyelim, yolunca soruşturalım, demedim miydi **buruşuk**." Tahir, 2004: 307

burutmak Darılmak, küsmek, somurtmak (Çr.).

bus bus bunaltmak Büyük sıkıntıya sokmak, canından bıktırmak (Çr.).

buvanak Sağnak, şiddetli yağmur (Çr.).

buvarsak İneğin çiftleşme zamanı (Su.).

buvarsık Bağırsak (Su.).

buvaz Boğaz (Su.).

buvez Bu kez (Su.).

bu yannı Bu taraf, bu tarafa (Çr.).

buylu Kağnı, araba tekerleğine çakılan tahta çivi (Alacahüyük, Eskiyapar-Al.).

buymak Soğuktan donacak duruma gelmek, çok üşümek (Külah-Al.; Su.; Çalyayla, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Aç sevdiğim kapıyı **Buydu** kaytan bıyıklar" Gösterir, 2011: 260

buynuz Boynuz (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).

buyruk Emir (Me.). "Birliğine **buyruk** veren bir komutan gibi konuşmam gerekmez mi?" Sarıyüce, 2004: 25

buzā → Buzağı (Kirazlıpınar, Palabıyık-Çr.). "Kuzular koç ile vuruşuyor bak / Dana **buzā**ya karışıyor bak" Özgür, 2002: 32

buzağı İnek yavrusu (Sarimbey, Gökköy-Çr.). "Önüne biraz oğlak kuzu, biraz **buzağı** malak katalım…" Tahir, 2006: 90

buzağı dili Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

buzalacı Gebe inek, manda, gebe hayvan (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "**Buzalacı** ineği yazıda bırakmak hangi cesaretli çobanın işidir?" Güven, 2013: 124

buzalama İneğin doğurması (Çr.). "Deli ineğin mazlım **buzalama**sı olur." Çorumlu, 2009: 379

buzalatma Korkutma, sıkma, üzme (Çr.).

buzili Gelinlik giysisi (Çr.).

buzoğu → Buzağı (Gölet-Ka.).

büğelek → Büvelek (Çr.). "**Büğelek** tutmuş dana gibi tezikiyor." Çorumlu, 2009: 1366

büğelez Kamburlaşmış (Çr.).

büğlük Büyü, büyücülük (Çr.). "Dokuz söz bir **büğlük** yerine geçer." Çorumlu, 2009: 1529

bük (1) 1. Ova ya da dere kıyılarındaki çalı, diken topluluğu (Evci-Bo.; Su.; Çalyayla-Çr.). "O sırada **bük**ün içinde bir tavşan gördüm." Sarıyüce, 2004: 172 2. Sarmaşık (İs.). 3. Böğürtlen (Çalyayla, Dutçakallı, Şendere-Çr.).

bük (2) Dönemeç (Çr.) "Çukuravlağı **bük**te / İki güzel bir yükte" Gösterir, 2011: 114

bükelek → Büvelek (Gölet-Ka.; Çalyayla-Çr.). "İnekleri **bükelek** tuttu." www.golet.tr.gg/

büklük Çalılık, sazlık, ormanların en sık olduğu yer (Şeyhmustafa-Çr.).

bükme İçine ıspanak, peynir, soğan, kıyma ya da yumurta konularak sacda pişirilen bir börek çeşidi, yanıç (İmat, Kıcılı, Külah-Al.; Obruk-Do.; İs.). "İskilip'te **bükme** adı ile bilinen bu yemek Çorum ile diğer ilçelerinde yanıç olarak bilinmektedir." Oğuz, 2006a: 39

bükmeç Dönemeç (Çr.).

büküntü Karın ağrısı (İs.). "Davarın başına birini koyup ben de gele-

cem tayyare bakmaya. Yoğsa **bükün-tü** tutar."
www.evvelzamanda.blogspot.com

bük üzümü Böğürtlen (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.).

büllemek Örtmek (Çalyayla, EskiekinÇr.). "Seysanası üç kağnıya **büllenir /** Töredir, gençleri başgöz eder ken" Kurtoğlu, 1994: 169

büllenmek Örtünmek (İkipınar-İs.). "Gaylı **büllendim** sallandım, eşşē dutdum." Abaz, 2004: 121

büllü Örtük, örtünmüş (İs.). "Herkes **büllü**, örtük öldü gitti."
Abaz, 2004: 104

bünek → Burunsalık 2 (Alacahüyük-Al.; Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

bünelek → Büvelek (Al.). "Ağustosta yatanı zahmeride **bünelek** tutar."
Ayhan, 2002: 213

büñelek dutmak 1. Büvelek denen kan emici böceğin ısırdığı hayvanın çılgına dönmesi (İs.). 2. Bir kimsenin başına gelen bir olaydan dolayı aşırı tepki göstermesi (Çr.). "Goyunu bi **büñelek dutdu**." Abaz, 2004: 107

büngül büngül Suyun topraktan kaynayarak çıkması (Evci-Bo.; Su.). "**Büngül büngül** kan kusasın."
Yoksul, 2013: 173

büngüldemek Suyun topraktan kaynaması (Çr.).

bürgü 1. Baş örtüsü (Çr.). 2. Çarşaf, çar (Çr.). "Saçların örgü örgü, Yakışır sana **bürgü**" Çağıl, 2013: 49

bürgün Öbür gün (Eskiekin-Çr.). "Bugünlük yârim ol da / Yarın **bürgün** bacım ol" Kurtoğlu, 1998: 63

bürkülük Havanın bunaltıcı sıcak zamanı (Hacıhamza-Ka.).

bürlenmek İyice örtünmek (Su.; Çr.).

bürüde Kara çarşaf (Ka.).

bürük 1. Baş örtüsü, yazma, yemeni (Çopraşık, İsahacı-Al.). "Altı kızın biri Ferik / Başında var kara **bürük**" Arısoy, 1970: 75
2. Kadınların sokakta giydiği, yalnız yüzü dışarıda bırakan siyah üstlük, çar (Akçalı-Su.; Ka.; Çr.). "Gören aşıkların aklın alırsın, Bin **bürük** bürünsen yine benimsin"
Çorumlu, 2009: 1642

bürüklü Örtünmüş kadın, kız (Çr.).

bürümek Örtmek, kaplamak (Kalecik-Me.; Akçalı, Oğlaközü-Su.; Serban, Tatar, Turgut-Çr.). "Yavaş yavaş haksızlığın dumanı / Hak dağını **bürüme**ye başladı"
(H. Şahin) Ercan, 1991: 514

bürüncek 1. Baş örtüsü (Çr.). 2. İç çamaşırı yapımında kullanılan, ham ipeğe az miktarda keten ipliği katılarak dokunan yazlık kumaş (Çr.). "Al **bürüncek** bürün yâr / Konaklardan görün yâr"
Ertekin, 2006: 15

bürünecek → Bürük 2 (Çr.).

bürünmek Örtünmek (Kalecik, Köseeyüp-Me.; Os.; Körkü-Su.; Evciortakışla-Çr.) "Çirkin **bürünür**, güzel görünür." Çorumlu, 2009: 1527

bürün yünü Temiz yün (Ovasaray-Çr.).

büsguut Bisküvi (Çr.).

büsleğeç → Aktaraç (Gölet-Ka.).

büsürgeç → Aktaraç (Os.).

bütün tor Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

bütün turşu Küçük kavun, karpuz ya da keleğin kesilmeden, bütün olarak konulmasıyla yapılan turşu (Çr.).

büvelek Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek (Çr.)."Yazın yatanı kışın **büvelek** tutar."
Çorumlu, 2009: 738

büyük 70'lik rakı (Çr.).

büyük ev Ailenin en yaşlı erke-

ğinin oturduğu ev (Dutçakallı-Çr.).

büyümüş de küçülmüş Yaşının üzerinde hareket eden ya da sözler söyleyen çocuk (Çr.).

büzme Büzgü (Çr.).

büzüdük Büzülmüş, kırışmış (Su.).

büzük (1) Kıç, kalça, makat, anüs (Os.; Gökçam-Su.; Arpalık, Göcenovacığı-Çr.). "Verin bana şu değneği de kıçını **büzük**lerini bi çıpartayım şunların!"
Özçatalbaş, 2002: 49

büzük (2) Kenarı köşesi çekilmiş, kıvrışmış olan (Os.; Gökçam-Su.).

büzük kese Ağzını büze büze, ne dediği güç anlaşılır biçimde, bilgiçlik taslayarak konuşan kimse (Çr.). "O **büzük kese**nin lafına ne bahıyon sen?"
Kerman, 1997: 59

büzütmek Soğuktan uyuşup büzülmek (İs.; Su.). "Bir kısmı kayaların duldasına sığnenmiş **büzütme**sine karşı çoban ortacıklarda görünmüyormuş." Uçakcı, 2006b: 213

C

ca (1) Bez torba (İs.). "Hazırlanan bu iç, **ca** adı verilen bez torbalara doldurulur." Oğuz, 2006a: 31

ca (1) → Cağ 4 (Os.).

cââl Genç, deneyimsiz (Su.).

caba (1) Güveç, toprak tencere (Çr.).

caba (2) Bağış, bahşiş, fazladan verilen para (Akçalı-Su.) "Enayi haddini bilmedi, tatlı canı **caba** verdi."
Tahir, 2007: 307

cabarız Korku, baskı, sıkıştırma (Çalyayla-Çr.).

cabcık → Capcık (İs., Su.; Şeyhmustafa-Çr.).

cabcuk Terbiyesiz, saygısız (Hacıhamza-Os.).

cabe Caba (Su.).

caca Geveze, dedikoducu (Çr.).

caddırı cudduru Görgü, saygı kural, büyük gözetmeden konuşma (Çr.). "Büyüklerin huzurunda şimdilerde olduğu gibi öyle **caddırı cudduru** konuşmak abesti…"
Özçatalbaş, 2003: 70

ca dolması İskilip dolmasına verilen bir başka ad (İs.).

cafayer En iyi, en değerli maden; cevahir (Su.).

cağ (1) Büyük bez ya da deri torba, tuluk (İs.).

cağ (2) Çorap şişi (Çıkrık-Çr.).

cağ (3) Kağnının yan taraflarına, yükün düşmemesi için konulan ağaçlar (Os.).

cağ (4) Lavabo, banyo (Çr.).

cağıldak Değirmende buğdayın bittiğini haber veren bir aygıt (İs.).

cağıldamak Suyun ses çıkarması, çağlaması (Çr.).

cağşamak Para, zincir, çakıl taşı gibi cisimlerin birbirine çarparak ses çıkarması, şakırdaması (Çr.).

cağtorba → Cağ (Çr.).

cahal Cahil (Çr.). "**Cahalı** ehil etmek zordur." Yoksul, 2013: 176

cahcahlı Gösterişli (Su.).

cahil Genç (Yaylacık-Or., Çalyayla-Çr.). "İstemem pek **cahil**i / Ortaca yaşlı gerek" Ertekin, 2006: 42

caket Ceket (Al.).
cal Aşığın alttaki düz yanı (Çr.).
cala 1. Mısır koçanını saran yapraklar (Alacahöyük-Al.). 2. Hayvanlara yedirilen tahıl sapları, mısır koçanı (Çr.).
calay Dilsiz, kekeme, peltek konuşan kimse (Gölet-Ka.; Çr.). "Konuşsana be adam! **Calay** mısın?" www.golet.tr.gg/
calaz Mısır koçanı, sapı (Külah-Al.).
calbal Dört yanı taşa sürtülerek aşındırılmış, düzleştirilmiş aşık (Çr.).
calim Killi toprak (Çr.).
callı ballı Aşık oyununun dört türünden biri (Çr.).
cambul cumbul Düzensiz biçimde yüzmek için söylenir (Os.).
cam güzeli Pencere önünde, saksıda yetiştirilen, kırmızı çiçekler açan bir süs bitkisi (Çr.).
camış Manda (Çopraşık-Al.; Karadona-Çr.). "**Camışı** kışın burçakla, yazın çayırla besle." Yoksul, 2013: 177
camız Erkek manda (İsahacı-Al.; Evci-Bo.; Gökçam-Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Koşardım kara **camızı** Yanıkça öterdi mazı" Kurtoğlu, 1994: 36
can alıcı Azrail (Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Belki celallandın meydana çıktın / **Can alıcı** gibi yüzüme baktın" Koçak, 1980: 135
canavar Kurt (Evciortakışla, Küçükpalabıyık, Sarimbey-Çr.). "**Canavar** alışmış kuzu yutmaya / Dişine kan değinir azanlara bak" Şahadoğru, 1995: 39
cancak İmrendirme eylemi (Os.).
can çıktı Orak tarlasında, ikindi vaktinde yenilen yemek (Kıcılı-Al.; Beydili-Çr.). "**Can çıktı** yemeğini hangi ırgat sevmez ki?" Yoksul, 2013: 178
candarma Jandarma (Çr.). "Köylüden, **candarma**dan yediği sopanın hesabı belirsizdi." Tahir, 2007: 289
canfes Bir tür ipekli mat kumaş (Çr.). "Allı yelek, pullu yelek; **canfes** neye gerek?" Yoksul, 2013: 51
canfos Renkli ipekten dokunan, kendinden desenli kumaş (Çr.).
canı çekmek İmrenmek, istemek (Çr.).
canı gılık gılık etmek Herhangi bir şey için çok istekli olmak (İs.).
canı küynemek Çok acele etmek (Yağcılar-Ka.).
canına cakcak → Cancak (Çr.). "Oh ya, senin daşeneğin yok ya, **canına cak cak**." Tuluk, 1991.
cankaza Geveze (Çr.).
cannalası Canı çıkası (Os.).
cannı Canlı, diri (Çr.). "**Cannı** mı ki? Böyle sormuş bulundu." Kemal, 2002: 38
can otu 1. Ispanak (Çr.). 2. Madımalak (Çr.).
cansız Sıska, zayıf, cılız (Ka.).
cansız otu Çok ince, sarılgan bir ot (Çalyayla-Çr.).
can suyu Fide ya da fidan dikiminden hemen sonra verilen su (Küçükhırka-Al.; Çr.). "Yeşile boyanmış ovalar, dağlar / **Can suyu** akıtır çeşmeler, çaylar" (N. Çavdar) Taşlıova, 2008: 593
can tahtası Göğüs kemiği (Çr.).
canucak Aceleci (Yağcılar-Ka.).
capcık 1. Şımarık, hoppa (Kamışlı-Su.). 2. Lüzumsuz (Çopraşık-Al.). 3. Aceleci (Çr.). "Şirikli gôzünü, yoluk gaşını / **Capcık** gobellere çat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11
capcık anşa Yerli yersiz her işe karışan, sıra saygı gözetmeyen kimse (Çr.). "**Capcık Anşa**'lık etme, sonra evde galırsın."

Kerman, 1997: 59

capcıklık etmek 1. Her işe herkesten önce yerli yersiz atılmak (Çr.). 2. Sıra saygı gözetmemek (Çr.). 3. Acele etmek, aceleyle işleri karıştırmak (Çr.).

capcuk 1. Elinin, ayağının birbirine dolanması (Çr.). 2. Sözleri ile eylemleri tutarsız olan (Os.).

Capon Japon (Çr.). "Ona **Capon** doğüşü derler oğlum, bak bööle…" Özçatalbaş, 2002: 57

car → Çar (2) (İs.). "Kadınlar hep siyah **car**la geziyorlar." Benice, 2002: 118

cāra Sigara (Dutçakallı-Çr.).

carcar Geveze, yaygaracı (Çr.). "**Carcar** ağızlının ağzını kapatamazsın ki!" Yoksul, 2013: 181

carcur (1) Fermuar (Çr.).

carcur (2) Şarjör (Su.; Çalyayla-Çr.).

carhadan yığılmak Birdenbire yere yığılmak (Su.).

carhetmek Birdenbire düşmek (Su.).

carhıdak → Carkıdak (Çr.). "**Carhıdak** uçtu gitti." Yoksul, 2013: 181

carıl carıl konuşmak Saygısızca gürültülü konuşmak (Çr.).

carını atmak Himayesine sığınmak (Serban-Çr.). "O Tamam'ın evine imdada gitti / Orda olanlara **carını attı**" Çorumlu, 2009: 198

carkıdak Hemen, birdenbire (Çr.). "Bir sumsada **carkıdak** uçtu." Yoksul, 2013: 149

cartıdak Yırtma sesinin anlatımı (Çr.).

cartıllamak Yorulmak, güçten düşmek, hamlaşmak (Çr.).

casvavlak (1) Çıplak baş ya da beden (Göcenovacığı-Çr.). "Biz o gün akşama kadar **cascavlak** olup çıktık." Tahir, 2007: 388

cascavlak (2) Çevresi açık, her yanı görülen yer (Evci-Bo.). "Bıçaklar hiç nazlanmadan bir ustura gibi yüleyerek orasını **cascavlak** bırakırdı." Sarıyüce, 2004: 117

caşdak Oturaksız, üstüne düşmeyen işlere kalkışan kimse (Os.).

cavıldak Konuşkan, sıcak kanlı (Çr.).

cavkırmak → Çemkirmek (2) (Ka.).

cavlak 1. Kaygan (Su.). 2. Kel (Su.).

cavmak Amaçtan şaşmak, yol değiştirmek (Çr.).

cavrama Yardım alamayacağını bile bile ısrarla yardım isteme (Gökköy-Çr.).

cavzıkmak İşi uzatmak, yarıda bırakmak, usanarak işten kaçmaya çalışmak (Çr.).

cayak Vazgeçen, işin ardını bırakan, dönek (Çr.).

caydak (1) İçi boşalmış eşya (Os.).

caydak (2) Yalınayak (İbik-İs.).

caydak (3) Yavan, sade, saf ; ekmeksiz yemek (İs.).

caygancalık Bir işten cayılmayacağı konusunda karşı tarafa verilen güvence parası (Çalyayla-Çr.).

cayırdak Birdenbire, şiddetli, çarçabuk (kırılma, yanma, kaçma durumu) (Çr.).

cayırdanak → Cayırdak (Şeyhmustafa-Çr.).

cayırtı Telâşla bağırıp çağırma, velveleye verme (Çr.). "Sanki hiç doğurmamış gibi ortalığı **cayırtı**ya boğma kızım!" Seyda, 2006: 175

cazgır Gereksiz yere itiraz eden kimse (Su.). "**Cazgır**ın biri." Yoksul, 2013: 182

cazı Kötülük yapmaya hazır yaşlı kadın, cadı, fitneci (İsahacı, Külah-Al.; Ka.). "Yeleğendir cinsi ayıdan azma / Böyle bir **cazı**ya yolum düş geldi" Arısoy, 1970: 101

cazu Cadı (Ka.).

cebelleşmek Tartışmak, uğraşmak (Çr.). "Elin itiyle **cebelleşip** durma." Yoksul, 2013: 280

cebiş → Çebiş (İs.). "Banyuya sokmuşla **cebiş**i." Abaz, 2004: 170

cecim 1. → Cicim (Çopraşık-Al.; İs.). 2. Yatak, masa, tepsi örtüsü, yaygı (Çr.).

ceddirik Fittirik (Su.).

cedele Eleştiri, karşı çıkma (Su.).

cedelleşmek Karşılıklı tartışmak, benim dediğim olsun diye diretmek, çekişmek, dalaşmak (Külah-Al.; Su.; Çr.). "Onunla **cedelleşme**, dediği dedik, çaldığı düdüktür." Kerman, 1997: 59

cedit Yeni (Çr.). "Cılbak oturmasın deyi **cedit** astarlı bi pantolon verdim, geyindi." Özçatalbaş, 2003: 75

ceğüz Ceviz (Ka.).

cehiz devesi gibi çökmek Konuk olduğu evde, arsızlık ederek uzun süre oturmak, kendini ağırlatmak (Çr.). "**Cehiz devesi gibi çöktü**." Yoksul, 2013: 183

cehre Çehre (Çr.). "Ne gızarsın gırmızı biber **cehre**li."
Caferoğlu, 1994b: 108

cehri Küçük boncuk biçimindeki meyveleri boya yapımında kullanılan bir çeşit bitki (İsmailköy-Çr.). "**Cehri** ne Mehmet Emmi? Diye sordu gencin birisi." Güven, 2013: 65

cehri yarenliği Boya yapımında kullanılan cehrinin toplandığı dönemde yapılan eğlence, kız beğenme, nişanlanma, sohbet gibi etkinliklere verilen genel ad. (Çr.). "Çorum'da bu şenliklere '**cehri yarenliği**' adı veriliyordu."
Bayram, 2008: 177

cekcek Serçe büyüklüğünde boz renkli bir kuş (Çr.). "**Cekcek** zikrile bekler deliği / Balıkçıl zikrile gözler balığı" Çorumlu, 2009: 1265

cekceki → Cekcek (Evci-Bo.; Su.). "Bizim oralarda onlara **cekceki** de nir." Sarıyüce, 2006: 128

cekcek kuşu Geveze, dedikoducu (Çr.).

Celal Bayar Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

celbe Grup, küme (Su.). "Bir **celbe** keklik vardı." Uçakcı, 2006: 357

celep Büyükbaş hayvanları köylere götürüp parası harman zamanı ödenmek üzere satan kişi (Su.; Gökköy-Çr.). "**Celebin** kârı senin zararınadır." Yoksul, 2013: 184

celke Sırılsıklam ıslat (Su.).

cello Hafiflik, sıradanlık (Su.).

cember → Çember (Alacahüyük-Al.; Harunköy-İs.; Os.; Tarhankozlusu-Çr.). "**Cember**imin boyasına varışdāni vedi."" Abaz, 2004: 133

cemedan Yelek (Su.). "Sırtımıza otuz kırk kilo çeken bir **cemedan** saracaklar." Sarıyüce, 2004: 143

cemek 1. Övendirenin ucundaki demir sıyırgı (Külah-Al.; Beydili, Gökköy-Çr.). "**Cemeği** yemeyen porsuk harmandan ıramaz."
Yoksul, 2013: 185
2. Deynek, baston (Al.). 3. Saban (Su.). 4. Bel (Su.).

cemeke Erişkin olduğu halde aklı ermeyen kimse (Su.). "Cahil **cemeke**nin içinde kaldık."
Uçakcı, 2006: 357

cemenek Bilye (Çr.).

cemkirmek 1. Sırıtmak (Su.). 2. → Çemkirmek (2) (Su.).

cemle Cemre (Çr.).

cenber → Çember (Çr.).

cendek (1) İnsan ya da hayvan

ölüsü (Me.).

cendek (2) Ucunda kazıyıcı bulunan büyük sopa (Su.).

cendekli Sert, eli sopalı (Su.).

cendere Kıskanç (Su.).

cenderme (1) Jandarma (Al.; Gökçam-Su.). "Adı verilmiş **cenderme**ye, muhtar mecbur göndermeye."
Yoksul, 2013: 12

cenderme (2) Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Morsümbül-Çr.).

cenefe Arık, ince, zayıf (Çalyayla-Çr.).

cengari Bakır pası rengi (Çr.). "Antarisi **cengari /** Cenk ile aldım yâri" Ertekin, 2006: 18

cengirdeme Can sıkıcı sözler söyleme (Su.). 2. → Çemkirmek (2) (Su.). "Üsüğün Iramazan'ın zaarı gibi ne **cengirdiyo**."
Uçakcı, 2006: 223

cenik Atik, çevik (Çr.).

cepken 1. Cekete benzeyen üstlük (Beydili, Eskiekin-Çr.). 2. Kadın ceketi (Su.). "Laz zıpkası, sırmalı **cepken**le kara başlık..."
Tahir, 2006: 28

ceple Topluluk (Su.).

cer Toplamak (Beydili-Çr.).

ceran Ceylan (Çr.). "Dağlarda **ceran** izi / Yürekte kaldı sızı"
Ertekin, 2006: 43

cerane Cephane (Çr.).

cere Toprak testi (Su.).

cerek (1) İnce uzun, yuvarlak sırık, dilme (Ba.; Yazır-Bo.; Beydili, Gökköy, Karadona-Çr.). "Çuha çektim **cerek**ten / Bir ah ettim yürekten"
Ertekin, 2006: 40

cerek (2) Uzun boylu kimse (Çopraşık-Al.; Karadona-Çr.). "Uzun boya **cerek**, kısaya pontik / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 79

cereme 1. Ücret, eder, paha (Yazır-Bo.; Su.; Dutçakıllı-Çr.). "**Cereme**sini ben çektim, sefasını o sürdü."
Yoksul, 2013: 186

cerge (1) Çadır, tente (Çr.). "**Cerge**nin altında hangi ceylan gözlünün olduğu bilinmez." Yoksul, 2013: 186

cerge (2) Süslenmiş gelin arabası (Çr.).

cev cev de geçer Karnı ağrıyanlara takılmak için söylenen bir söz (Çr.). "Biz çocukların karnı ağrıdığında, "**cev cev deyin geçer**" diyen analarımız, ağrıyan dişlerimiz için cami önündeki musalla taşını götserirlerdi." Özçatalbaş, 2002: 9

ceviz Eskiden köylerde, özellikle gençler arasında oynanan bir oyun (İsahacı-Al.; Kızılhamza-Or.; Su.). "Kızılhamza'ya vardık oynadık **ceviz /** Göbücün finisi ne yaman yavuz" Arısoy, 1970: 89

ceyiz Çehiz (Su.).

ceylan Cereyan, elektrik akımı (Harunköy-İs.). "Şey dönüy, **ceylan**nan oluy emme." Abaz, 2004: 133

cıba Bebeklikten çıkmış çocuk (Su.).

cıbara 1. Geçim darlığı çeken, yoksul (Çr.). 2. Çıplak (Çr.).

cıbarmak Yaranın iltihaplanması, su toplaması (Su.). "**Cıbarır** kangren olur / Eski yarayı deşme"
Aytekin, 2003: 74

cıbıbık Bir şeyden usanıldığı, bıkıldığı, bir işten cayıldığı zaman söylenen sözcük (Çr.). "Aman şaştım bu işin içinden çıkılacak hal kalmadı. **Cıbıbık** illallah."
Tdk, 1993: 890

cıbıbık dedirtmek Bıktırıp usandırmak (Os.).

cıbıl 1. Yoksul (Aşağıfındıklı-Su.). 2. Çıplak (İs.; Su.). "Şimdi kadınlar insana **cıbıl** gibi geliyor."
www.evvelzamanda.blogspot.com

cıbıl cıbıl Yıkanmayı anlatan zarf (Eskiekin-Çr.). "Şifa arardım sülükte / **Cıbıl cıbıl**, pis olukta"

Kurtoğlu, 1994: 38

cıbıldak (1) 1. Çıplak (Çr.). "**Cıbıldak** atınan düğüne gideceğine evde otur da dürümünü ye."
Yoksul, 2013: 187
2. Parasız pulsuz kimse (Çalyayla-Çr.). "Bi **cıbıldak** bulup gendine ayar / Onun ile çalım sat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

cıbıldak (2) Kırkılmış keçi (Tolamehmet-Çr.).

cıbır (1) 1. Cılbak 2 (Külah-Al.; İs.; Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "**Cıbır** yâri neyleyim? / Motoru katırı yok" Aytekin, 2003: 75
2. Zayıf (Kuşsaray, Sarimbey-Çr.) "**Cıbır** inek içecek süt verdi mi? Koyundan, kuzudan, maldan ne haber?" Çimen, 2005b: 27

cıbır (2) Tüyü dökük, kel (Gökçam-Su.). "**Cıbır** keçiden filik alınmaz." Yoksul, 2013: 187

cıbır (3) Üzerinde ot bile kalmamış toprak (Külah-Al.; Gölet-Ka.). "Tarla **cıbır** kaldı." www.golet.tr.gg/

cıbırlamak Parasız kalmak, dara düşmek (Çr.).

cıbış 1. Çıplak (Su.). 2. Tüyü dökük (Su.).

cıcığı sarkmak Çok imrenmek, çok istemek (Çr.).

cıcık (1) Ağaç ya da madeni çivi (Çr.).

cıcık (2) İmrenme, istek (Çr.).

cıcık (3) Çocuk dilinde süs eşyası ya da yeni giysi (Su.).

cıcıklı Süslü (Su.). "Halk buraya **Cıcıklı Kahve** der." Sarıyüce, 2004: 346

cıda (1) Süs (Or.).

cıda (2) İnce, uzun yakışıklı kimse (Su.).

cıda (3) Cirit oyununda bir terim (Su.).

cıdağı İnsanın ya da hayvanların omuzbaşı, kürek kemiğinin üstü (Çr.). "Atın **cıdağı**na binme."
Yoksul, 2013: 82

cıdavu → Cıdağı (Çr.).

cıddane Azıcık, bir parça (Su.).

cıddırık Kendini beğenen, çelimsiz (Çr.) "Aaaah ah, oğlanı öyle bi avucuna aldı ki **cıddırık** gelin, utanmasa, ana bilem demiyecek gavur gobel." Özçatalbaş, 2002: 67

cıfıt (1) Etsiz butsuz, çelimsiz, zayıf (Gökçam-Su.).

cıfıt (2) Sinir edici, moral bozucu kimse (Gölet-Ka.). "Adamı **cıfıt** etme." www.golet.tr.gg/

cıgara Sigara (Yağcılar-Ka.; Göcenovacığı, Kavacık-Çr.). "Kişinin kimliği **cıgara** içişinden belli olur."
Yoksul, 2013: 458

cıgga Küçük parça (Su.).

cığcığ Güneşin dikey gelen ışınlarına ilişkin kullanılır (Çr.). "Bayram yerinde **cığcığ** güneşin altında beynim kaynadı." Tdk, 1993: 900

cığırdık Sinirsiz, yağsız et (Çr.). "**Cığırdık** etin yahnisi olmaz."
Yoksul, 2013: 188

cığıştak Hayvan sürmek için kullanılan 25-35 cm boyunda, ucunda sivri bir cisim bulunan zincirli bizlengiç (Çr.).

cığıt Çekirdek (Ka.).

cık (1) "Yok, hayır olmaz" anlamında ünlem (Su.; Çr.). "Biri bi hacet isteyince **cık** deme."
Kerman, 1997: 15

cık (2) 1. Sade, arı, yalnız (Çr.).
2. Tüm, tamamen, hep (Çr.).

cıkcık (1) Gizli söz (Çr.). "Senin damağın altında bi **cıkcık** var ama anlaşılmıyor." Tdk, 1993: 905

cıkcık (2) Kırmızı boya (İs.).

cıkcıkını tüketmek Reddetmesine karşın birinden bir şey istemekte ısrar etmek (Çr.).

cıkgada Azıcık, çok az (Ka.). "Çok aza **cıkgada** … derler Kargı'da."

Dbk, 2003: 134

cıkı Küçük bohça (İs.).

cıkla Karışık olmayan, yalın, sade (İs.).

cılangaz Arık, cılız (Çr.). "Zayıfa **cılangaz**, korkağa ödek / Diyeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 80

cılbak (1) Çıplak (İs.; Gökçam-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "**Cılbak** ata binen tez düşer." Yoksul, 2013: 208

cılbak (2) Geçim darlığı çeken, yoksul, züğürt (Çıkrık-Çr.). "**Cılbağı** soysan neyini bulabilirsin ki?"
Yoksul, 2013: 188

cılbak (3) Tek başına, yalnız (Su.).

cılbaklık Çıplaklık (İs.). "Açukluk **cılbaklık** aldı başını gidiy."
Abaz, 2004: 169

cılbanmak Soyunmak (Çıkrık-Çr.).

cılbır (1) 1. Yoğurtlu yumurta (İs.). 2. Soğan, domates ile yapılan sulu yemek (Su.; Çalıca, Çalyayla, Çıkrık-Çr.). 3. Soğan ka vurması (Al.).

cılbır (2) Yoksul, perişan (Çr.). "Cılbır, **cılbır**ın yemeğidir."
Yoksul, 2013: 188

cıldır cıldır Dupduru, suyu pek çok olan yemek (Ka.; Os.).

cılga Bir insanın yürüyebileceği genişlikte dar yol, patika (Külah-Al.; Evci-Bo.; İs.; Yağcılar-Ka.; Çıkrık-Me.; Os.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.). "**Cılga** yola düş de gel / Karlı dağlar aş da gel" Gösterir, 2011: 184

cılgı → Cılga (Çr.).

cılgısız → Cılkısız (Çr.).

cılgıyetsiz Terbiyesiz (Ka.).

cılhı çıkmak Bozulmak, çok yıpranmak, aşırı yorulmak (Çr.). "**Cılhı çıkmış**, daha bundan ne bekliyorsun?" Yoksul, 2013: 188

cılıbın Yeni süren filiz, sürgün (Al.).

cılımak Mızıkçılık etmek (Ka.).

cılındırık (1) → Cıyındırık (1) (Çıkrık-Çr.).

cılındırık (2) İşe yaramayacak denli yumuşamış meyve, sebze (Su.).

cılk (1) 1. Bozuk, içi kokuşmuş yumurta (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "**Cılk** yumurtadan cücük çıkmaz."
Yoksul, 2013: 188

cılk (2) Sözünün eri olmayan (İs., İmat-Al.). "Kime iyi dediysek **cılk** çıktı." Yoksul, 2013: 454

cılka → Cılga (Çr.).

cılkımak Cılk olmak, bozulmak, içi kokuşmak (Çr.). "Çürük domates gibi **cılkımış**." Yoksul, 2013: 219

cılkını çıkarmak Bir işi iyice abartmak, sulandırmak (Çr.). "Anlata anlata **cılkını çıkardın**."
Yoksul, 2013: 59

cılkısız Terbiyesi eksik, yaramaz (Çr.).

cıllak İnce, pürüzlü ses (Çıkrık-Çr.).

cıllık 1. Bir yıllık ya da daha küçük horoz (Çıkrık-Çr.). 2. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv (Çıkrık-Çr.).

cıllımak Yorulup güçten kesilmek (Çr.).

cılpımak Cıvıklaşmak (Çr.). "**Cılpıyıp durma**." Yoksul, 2013: 188

cımbak Çıplak (Os.; Göcenovacığı-Çr.). "**Cımbak** azeme küseği çok dokunmadı ise de kaba büzüklerim filan epiyce haşlandı."
Çorumlu, 2009: 1656

cımbar (1) 1. Filiz, sürgün (Çalyayla, Çıkrık-Çr.). 2.Deynek kalınlığında budanmış odun (Al.). 3. iki üç metre boyunda, soba borusu kalınlığında çam, meşe ya da benzeri ağaç (Dutçakallı-Çr.)..

cımbar (2) Curhalıkta, dokumanın genişliğini ayarlayan aygıt (Su.).

cımbaşlı Cümbüşlü, eğlenceli (Çr.). "Büründücek büründürür / **Cımbaşlı** göründürür" Gösterir, 2011: 306

cımbı Küçük üzüm salkımı, üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar (Os.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Sen bir **cımbı** üzüm ol / Ben de çiğit olayım" Gösterir, 2011: 202

cımbıldama Şımarma (Su.).

cımbıldatmak Yayık yaymak (Göcenovacığı-Çr.). "Çoktan beri evde besledikleri ala danayı kestiler, yayık **cımbıldattılar**."
Çorumlu, 2009: 1653

cımbıt → Cımbı (İs.).

cımcıbılak Çırılçıplak (Sarimbey-Çr.). "Soydu bizi mafyalar **cımcıbılak** kıç kaldık / Rüyamızda havyar yedik uyanınca aç kaldık."
Çimen, 2006: 125

cımcılık Sırılsıklam (Çr.).

cımçıplak Çırılçıplak (Sarimbey-Çr.). "Kız çocuğu istemiyor tumanı, **Cım çıplak** kalacak kızımız bizim"
Çimen, 2000: 56

cımlı → Cımbı (Çr.).

cınbar atmak Dayak atmak (Kamışlı-Su.).

cınbı → Cımbı (Çr.).

cınbıltı Kap içindeki suyun çalkalanmasından doğan ses (Çr.).

cınbış Cümbüş (Çr.).

cınbüzük Olmadık şeylerden etkilenip ağyalan, sızlayan (Os.).

cıncık 1. Kırık cam ya da porselen parçaları (Çopraşık-Çr.). 2. Camdan yapılmış süs eşyaları (Al.; Su.; Dutçakallı-Çr.). 2. Misket, bilye (Gökçam-Su.; Karadona-Çr.). "**Cıncığınan** boncuğunan gönül eğleyip durma." Yoksul, 2013: 188

cıncık göz Mavi gözlü olanlara takılan lakap (Çr.). "Latife Nenen gurban olsun **cıncık göz**lü Mıstığım sana!" Özçatalbaş, 2003: 13

cıngan Çingene (Al.).

cıngar Kavga, gürültü patırtı (Al.; Acıpınar-Çr.). "Eve gelelerdi **cıngar** çıkarırdım." Tdk, 1993: 920

cıngar çıkarmak Yerli yersiz kavga çıkarmak (Os.; Çr.).

cıngı Kıvılcım (İs.).

cıngıl Süs (Çr.). "**Cıngıl**larına ay ışığı vurdukça parlıyorsun."
Yoksul, 2013: 188

cıngıldak Çıngırak, zil (Çr.).

cıngıldamak Suyun bulunduğu kabın içinde çalkalanması (Çr.). "Sağ elimde su tası / **Cıngıldatma** şu tası" Ertekin, 2006: 100

cıngıllı Süslü (Çr.). "Kaynanamın adını / **Cıngıllı** köpek koydum"
Gösterir, 2011: 224

cıngıllı melek aşı Mercimekli hamur çorbası (Çr.).

cıngır Cam bilezik (Çr.).

cıngırak Zil (Su.).

cınnak Tırnak (Çr.).

cınnaklamak Tırmalamak (Karadona-Çr.).

cıpcıp Çırpınarak yıkanmayı anlatır (Çr.).

cıpıldak Çıplak (Çr.). "O et rengi çoraplar, **cıpıldak** capone gollar."
Özçatalbaş, 2002: 118

cırcır (1) Ağustos böceği (İs.). "Uzaktan uzağa bir iki kurbağanın vıyaklaması, **cırcır**ların cırcırı hesaba alınmazsa …" Tahir, 2006: 244

cırcır (2) Fermuar (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.). "Pantulumun **cırcır**ı gırılıncı ordağlara malamat oldum."
Uçakcı, 2006: 379

cırcıvık Çok sulu (Çr.).

cırhıdanak Cırk diye ses çıkararak, çabucak (Çr.)."Cam tabağını **cırhıdanak** düşürdü, gırdı."
Kerman, 1997: 15

cırık (1) Büyümemiş, gelişmemiş, zayıf, yağsız (Çitli-Me.). "Yağlı koyunda **cırık** et arama." Yoksul, 2013: 632

cırık (2) Serçeye benzer bir çeşit kuş (Çr.).

cırık (3) Bozuk, çürük, kokmuş (Ka.).

cırık çıkma Güvenin boşa çıkması (Os.).

cırıl Tiz sesle öten kuş, tarla kuşu (Su.; Çalyayla-Çr.).

cırılmak İçeceği çok içmek, yemeği fazla kaçırmak (Çr.).

cırındırık Sinirli, yağsız et (Su.).

cırıtlavuk Söğüt dallarından yapılan su tulumbası, patlangıç (Su.).

cırkıdak Aniden (Çr.).

cırkıdanak Çabucak, hemencecik (Çr.). "Herif tam iş bitirici, **cırkıdanak** yaptı işi." Genç Hitit, 2006/2: 8

cırlak 1. İnce ses (Çr.). "Bu sesime ne oldu böyle? Tıpkı kız sesi gibi, **cırlak**, ince." Özçatalbaş, 2003: 20 2. İnce, sürekli sesle bağırıp ağlayan çocuk (Çr.). 3. Çabuk ağlayan (Cr.).

cırlamak (1) 1. Ağlamak (Çr.). 2. Gevezelik etmek (Çr.).

cırlamak (2) Kuşlar ötmesi (Çr.).

cırlayık Ağustos böceği (Çalyayla-Çr.). "**Cırlayığın** bağlaması varsa da / Kurbağanın saz çaldığı yalandır" Gösterir, 2014: 94

cırmalamak Tırmalamak, tırnaklamak (Bademce, Gölet-Ka.; Su.; Çr.). "Kedi elimi cırmaladı." www.golet.tr.gg/

cırman İri fare (İs.; Bademce, Yağcılar-Ka.).

cırmık 1. Çimdik (Çr.). 2. Tırnak (Ka.). 3. Kedinin cırmıklama sonucunda bıraktığı tırnak izi (Gölet-Ka.). "Şu **cırmık** izlerine bak." www.golet.tr.gg/

cırmıklama Tırnakla çizme (Ka.).

cırnak Tırnak, pençe (Os.; Gökçam-Su.; Çr.). "**Cırnak** tarihin en etkili silahıdır." Yoksul, 2013: 189

cırnaklama Tırnaklama eylemi (Os.).

cırrık mırrık Sıradan, değersiz (Su.). "Öyle bana **cırrık mırrık** adam ilazım dael." Uçakcı, 2006: 358

cırt bırt İkide bir (Ka.).

cırtcılı En sonuncu (Os.).

cırt cırt 1. Her işe karışan (Çr.). 2. → Cırtık (Çr.).

cırtık Şımarık, hoppa, züppe (Çr.).

cırtlak 1. Ses tonu kulak tırmalayıcı olan (Çr.). "**Cırtlak** sesiynen türkü çağırmaya galkmış." Kerman, 1997: 15 2. İnce sesiyle gereksiz yere bağıran (Su.).

cırtlamak Düşünmeden konuşmak (Çr.).

cırtlambuk Ağacın özü boşaltılarak yapılan su fışkırtan oyuncak (Çr.).

cırtma Cacık (Çalyayla-Çr.). "Sen gibi hıyarı yapar da cacık / Bizim köyde derler **cırtma** Filani" Gösterir, 2014: 38

cıs Çocukları ateşten, çekinceli yerlerden korkutmak için söylenir (Su.).

cıscıbıl Çırılıplak, hiçbir şeysiz (Su.). "Büsbütün **cıscıbıl**… Olmadı." Tahir, 2004: 168

cıscıbıldak → Cıscıbıl (Kirazlıpınar-Çr.). "**Cıscıbıldak** kapıya attı da çıkıverdi." Gümüş, 1977: 107

cıscılbak Çırılçıplak (Çr.).

cıscımbak Çırılçıplak (Çr.). "Aha ananı looo… Bebâ bahala, **cıscımbak** olmuş." Tuluk, 1991.

cıscıplak Çırılçıplak (Çr.). "Soydu-

ğunu kayırmam / **Cıscıplak** koydu beni" Ertekin, 2006: 69

cıscıvık Çok cıvık (Çr.). "Bu iş bulaşıktır ki, **cıscıvık**…" Tahir, 2004: 148

cısmak Vazgeçmek, caymak (Çampınar-Os.).

cışkınmak Oyunda mızıkçılık etmek (Çr.).

cıtlak Tüfek kapsülü (İs.).

cıv Kırda oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "Sert ağaçtan kazgıçlar; top, ok, **cıv** gibi kır oyunlarına mahsus aletler hazırlanıyordu." Çorumlu, 2009: 93

cıvak Şeytantırnağı (Çr.).

cıvık (1) Katı ile sıvı arası, az sulandırılmış (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Sonra kendini **cıvık** hamur gibi salıverdi." Tahir, 2006: 126

cıvık (2) Ciddiyetsiz, sulu davranışlarda bulunan kimse; şımarık (Su.; Çr.). "**Cıvık**lık yapıp durma, al başını git buradan." Yoksul, 2013: 189

cıvılamak Ansızın kaçmak (Su.).

cıvmak Kaçmak, hemen yok olmak (Su.).

cıvzıtmak Boşvermek, caymak (Su.).

cıyındırık (1) Sinirli, yağsız et (İsmailköy-Çr.). "**Cıyındırık** etten yahni olmaz." Yoksul, 2013: 189

cıyındırık (2) Meyve ağaçlarının küçük dalları (Çalyayla-Çr.).

cıymık Çok az miktarda (Ka.).

cıynak (1) Tırnak (İmat-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Çalyayla-Çr.). "Ya bir şahin olsam ya bir balaban / Alsam **cıynağıma** girsem yola ben" (Mehemmet) Ercan, 1991: 116

cıynak (2) Seyrek dişli mekanik dokuma aleti (Al.).

cız → Büvelek (Gölet-Ka.).

cızbız Izgara ya da mangalda pişirilen et, köfte (Kıcılı-Al.; Akçalı-Su.; Beydili-Çr.). "Yapılırdı has baklava börekler / Hoş kokulu **cızbız**, yağlı çörekler" Arız, 2005b: 169

cızgı Çizgi (Al.; Su.).

cızı (1) Cızılı aşık oyununda aşıkların içine dizildiği daire çizgisi (Çr.). "**Cızı**dan üç metre uzaklıkta atış çizgisi çizilir." Ozulu, 2013: 28

cızı (2) Sınır, kıyı (Su.).

cızıdan çıkmak Doğru yoldan çıkmak (Çr.).

cızıhdırmak Yazmak, karalamak (Çr.).

cızık (1) Oyunbozan, mızıkçı (İs.).

cızık (2) Çizgi, çizik, iz (Gökçam-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.).

cızık (3) Çocukların belirli kurallara göre çivi ile yerleri çizerek oynadıkları bir oyun (Su.).

cızıkdama Nedensiz yere olumsuz davranma, sızlanma (Ka.; Os.).

cızılak Yağda ya da sacda pişirilen sulu hamurdan yapılmış yağlı ya da yağsız ekmek (Karadona-Çr.).

cızılı Cızı adı verilen daire çizgisi içine dizilen aşıkları saha ile cızı dışına çıkarmaya dayanan çocuk oyunu (Çr.).

cızım 1. Çizim (Su.). 2. Bir satır yazı (Su.). "Bir **cızım**lık mektup yaz, Rahat etsin yüreğim" Gösterir, 2011: 208

cızırttırmak 1. Baştan savmak (Çr.). 2. İşten kaçmak (Çr.).

cızlak (1) Mayasız hamurdan yapılan bir tür sade gözleme (Kıcılı, Külah-Al.; Gökçam-Su.; Büyükgülücek, Karadona-Çr.). "Mimkin mi zabaha **cızlak** olması / Sor da gannımızı doyurak heri" Yoksul, 2011: 88

cızlak (2) Güvercin yavrusu (Çr.).

cızlak (3) Her şeye ağlayan (Gökçam-Su.).
cızlamak Yanmak, kaynamak (Su.). "Ateşe yanaşma **cızlarsın**." Uçakcı, 2006: 358
cızma Çizme (Al.).
cızmak Çizmek (Akçalı-Su.). "Demesinler niye yazmış / Karalamış, silmiş, **cızmış**" Arız, 2005b: 60
cız tutmak Büvelek tutmak (Gölet-Ka.). "İnekleri **cız tuttu**. Hepsi bir tarafa dağıldı." www.golet.tr.gg/
cızvıtmak Oyun bozanlık etmek (Al.).
ciba Yeni kırkılmış tiftik keçi (Al.).
cib cib 1. Ara ara damlama (Ka.). 2. Çocukları yıkamak, banyo yaptırmak.
cibelemek 1. Sevmek (Çr.). 2. Şımartmak, yüz vermek (Çr.).
cibelmek Şansını fazla zorlamak (Çr.).
cibicik Alkış (Çopraşık-Al.; Yarımsöğüt-Su.).
cibidik Sırılsıklam ıslanma (Su.).
cibik Köşe (Os.).
cibil Huy, ahlak (Su.).
cibilindirik → Cibinlik 1 (Su.).
cibiliyet Soy, sop, kök (Su.; Çr.). "**Cibilliyet**in kurusun." Yoksul, 2013: 190
cibilliyetsiz Soysuz, ahlaksız (Ka.; İsmailköy-Çr.). "Bak nasıl kalktı şimdi **cibilliyetsiz**." Güven, 2013: 191
cibinlik 1. Açık havada damda yatmada kullanılan koruyucu tül bölüm 2. Şemsiye (Çr.). "**Cibinliği**ni cebinde gezdiriyor." Yoksul, 2013: 190
cibre Suyu alınmış üzüm posası (Külah-Al.; Ayva-Do.; Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "**Cibre**sini sıkadursun cendire / Şire içtim tas bandıra bandıra" Kurtoğlu, 1998: 27
cibtirmek Bir vuruşta kesmek (Çr.).
cice Hala (Küçükpalabıyık-Çr.).
cici (1) Amca eşi, yenge (Su.).
cici (2) Yeni (Su.).
ciciği şişmek Aşeren kadınların gördüğü bir yiyeceği yiyememesi durumu (Ka.).
cicik (1) Güzel (Aşağıfındıklı-Su.).
cicik (2) Meme (Ka.; Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.). "Suya sakın işeme, anayın **ciciği** kör olur." Gkb, 2002: 93
cicik aşı Yoğurtlu hamur çorbası (Çr.).
cicikleri sarkmak Çok istemek, imrenmek (Çr.). "Mayıl mayıl baktıkça **cicik**leri sarkıyor" Gösterir, 2011: 294
cicili Süslü (İs.). "Bütün yerli kadınların dış görünüşleri bu; siyah car, **cicili** basmadan bir önlük, kaloş potin." Benice, 2002: 120
cicim İnce dokunmuş renkli, nakışlı kilim (Külah-Al.; Kuzuluk-İs.; Gökköy-Çr.). "Tüylü Erzurum **cicim**lerinin bunların da üstüne çekilen kilimlerin altında bile uyumak mümkün olamadı." Tahir, 2004: 322
cidoğ Pis, kirli olmak (Gölet-Ka.). "Gömleğin yakası **cidoğ** gibi olmuş." www.golet.tr.gg/
cigara Sigara (Al.; Bademce-Ka.; Göcenovacığı-Çr.). "Oğlum, sen şu Çorum'dan iki **cigara** içimi yere gittin mi?" Tahir, 2008: 91
cigarayı heteşli yerinden içmek Çok sigara içmek (Bademce-Ka.).
cigit Çekirdek (Ka.).
ciğer deldi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
ciğersek Bağlı, içten seven (Gökçam-Su.).
cihet 1. Yön, taraf. 2. Cesaret (Su.). "Ne **cihet**le yaptın?" Uçakcı, 2006: 358
cikcik Kırmızı boya (İs.).

cilat Jilet (Çr.).
cilbeden kesmek Bir anda, aniden, hemencecik kesmek (Çr.).
cilbir 1. Yoğurtlu yumurta (Çr.). 2. Domatesli, kıymalı, soğanlı hafif sulu bir yemek (Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).
cilde Saraçların kullandıkları tahta mengene (Çr.).
cilet Jilet (Çr.). "Cebinden **cilet**leri almayı başaran polisler onu vali ile görüştüreceklerine söz verdiler."
Destanoğlu, 2006: 74
cilliyen Gerçekten (Os.).
cimbek Çok esmer (Çr.). "Bizim **cimbek** kız Araplara benziyor."
Tdk, 1993: 968
cimbilli 1. Sümüklü (Su.). 2. Sinirli, ağıtçı (Su.).
cimbit → Cımbı (Ka.).
cimcik (1) İki parmak ucuyla alınan miktar, tutam (toz şeylere ilişkin) (Külah-Al.; Harunköy-İs.; Su.). "Halvayı galan **cimcik** cimcik herkeziñ eline verü." Abaz, 2004: 130
cimcik (2) Çimdik (Os.; Çalyayla-Çr.). "İki **cimcik** attım, derisi mosmor olmuş." Yoksul, 2013: 392
cimcik (3) Hamurlu, yoğurtlu bir çorba (Me.; Çalıca-Çr.).
cimciklemek Çimdiklemek (Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Eli yetişti mi, hiç bakmaz, **çimdikler** de."
Tahir, 2008: 302
cimcilik Sırılsıklam (Su.).
cimcim etmek Yıkamak (Ka.).
cimcime Ufak tefek güzel kadın (Çr.).
cimcort İri damla (Çr.).
cimin Tatarcık (Çıkrık-Çr.).
ciminnik (1) Cibinlik (Çıkrık-Çr.).
ciminnik (2) Şemsiye (Çr.).
cimiş cimiş Yaranın zonklamasını anlatır (Çr.).
cimiz Minik, küçük (Çr.).
cimmek Yıkanmak (İs.).
cimşir Yaranın elle dokunma sonucu bozulması (Su.).
cin İdare lambası (Çr.). "**Cin**i al da ahırdaki hayvanlara yem ver."
Tdk, 1993: 974
cin arabası Bisiklet (Çr.). "**Cin arabası**na bozmuş aklını şimdi de."
Özçatalbaş, 2002: 30
cin atına binmek Öfkelenmek, sinirlenmek (Çr.). "**Cin atına binme**ynen bir yere varamazsın."
Yoksul, 2013: 192
cinbüzük 1. Küçük yapılı olan becerikli çocuk (Çr.). "Bu çetin işi de **cinbüzük** becerdi."
Çorumlu, 2009: 92
2. olmadık şeylerden etkilenip, ağlayıp sızlayan (Os.).
cincik Ziynet eşyası (İs.).
cindal Kedinin yavrusu (Al.).
cinder Cinlerle ilgili olduğu söylenen kişi (Su.).
cin dutmak Sara hastalarının kriz geçirmesi (Su.).
cin düğümü Bir çeşit tığ oyası (Çr.).
cinemen Beş altı oyuncunun belli aralıklarla daire oluşturduktan sonra önlerine birer çukur kazdıkları, ebenin elindeki topu hangi oyuncunun çukuruna girdirirse onun sırtına bindiği çocuk oyunu (Çr.).
cin emeni Emenli top oyununda yere oyuncu sayısından bir fazla olarak kazılan çukur (Çr.). "Fazladan emenaçılır ki, bunun adı da **cin emeni**dir." Ozulu, 2013; 17
cingan Çingene (Gökçam-Su.; Çr.). "Caggıdı caggıdı! O ne öyle cilveli **cingan** garıları gibi."
Özçatalbaş, 2003: 112
cingen Çingene (Ka.; Çr.).
cingil (1) Küçük bakraç (Büğdüz,

Sarimbey-Çr.).

cingil (2) Uç, doruk, tepe (Os.). "Kayanın **cingil**inde bir o yana bir bu yana seğirtip duruyor." Saraçer, 2000: 360

cingilli top Dörder kişilik iki çocuk kümesi arasında sopalarla oynanan bir top oyunu (Çr.). "**Cingilli top** oyununda ilk önce dörderli iki grup oluşturulur." Oğuz, 2006b: 46

cingit Çingene (Çopraşık-Al.; Ka.; Kamışlı-Su.; Çr.).

cip Jeep (İs.; Su.; Çr.). "Bi **cip** varıdı esgiden." Abaz, 2004: 98

cipre Sıkılıp suyu alınmış üzüm posası (Gökköy-Çr.).

ciptirmek Bir vuruşta kesmek (Çr.). "Bıçağı öyle keskin ki, **ciptirip** atıyor." Yoksul, 2013: 133

ciraat İrin, ur (Su.)

cirman İri fare (Çr.).

cirp Hemen, birdenbire (Çr.). "Derdi tasası **cirp** deyip geçecek öyle mi?" Özçatalbaş, 2002: 102

cirpeden Birdenbire, ansızın (Su.).

cirpitli Çapaklı (Su.).

cirpitme Başından kesme (Su.).

ciscibil Sırsıklam, sulu (Çr.).

cisli Cinsi, çeşidi (Çr.). "Her gozele gedip gonül verilmez / Aslını **cisli**ni danışmayınca" Caferoğlu,1994: 145

civan Tarla sahiplerince bentten suyu tarlalara getirmesi için parayla tutulan kimse (Gölet-Ka.).

civankaşı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

civci Civciv (Bademce-Ka.).

civek (1) Küçük taneli, siyah yabanıl üzüm (Ka.).

civek (2) Kadın donlarının bacak bağı (İs.).

civek (3) Kıvılcım (Ka.).

civelek 1. Küçük tipli kimse (Ka.). 2. Sokulgan, cana yakın (Çr.) "**Civele**k sevdiğimin / Elekçi anası var" Gösterir, 2011: 264

civlen Bezelye (Ka.).

civretmek Bir organı bükerek acı vermek (Os.; Çalyayla-Çr.).

civriz Buruşuk (Su.).

ciyaz Tavuk yemi, buğday (Çr.).

ciynak Tırnak, pençe (İs.).

cizlavut Bir çeşit lastik ayakkabı (Su.).

cizlembe → Cızlak 1 (Gölet-Ka.).

coblan Yüksek dağlar arasındaki derin vadi (Su.).

cobul olmak Çok bulmak, bıkmak (Şekerpınar-Su.).

cocili Neşe yaratan, dili tatlı çocuk (Os.).

coday Tarla kuşu (Çr.).

codi Serçegillerden başı ibikli bir kuş (Su.).

codura Lâzımlık (İs.).

cofcof Gösteriş, parlaklık (Çr.).

cofcoflu Gösterişli, parlak (Çr.).

coğul coğul Kaynaktan çıkar gibi çokça çıkma (Os.).

comaat Topluluk, cemaat (Su.). "Ceddinle **comaat**ı karıştırma." Yoksul, 2013: 182

comak Fasulye tanelemek için kullanılan ucu topuzlu değnek (Os.).

comart Eli açık, cömert (Kuzuluk-İs.; Yazır-Bo.; Gökçam, Körkü-Su.; Palabıyık-Çr.). "**Comardın** elini kesen namert misin?" Yoksul, 2013: 194

comartlık Cömertlik, eli açıklık (Yazır-Bo.; Körkü-Su.). "Günahım çok sen affeyle sevdiğim / **Comartlık** şanında ihsana geldi" (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 48

comba (1) İki ile dört yaş arasında erkek manda (Su.; Çıkrık, Eskiekin, Sevindikalan-Çr.). "**Comba**yınan guleş dutar yıhardım / Kır tayı-

nan yarışımı sorma heç”
Kurtoğlu, 1998: 25

comba (2) İri yapılı olan (Al.).

combadan Suya atlanırken söylenen söz ya da sudan çıkan ses (Su.).

comba gibi Güçlü, sağlıklı (Çr.).

comba havası Kapalı, serin ya da hafif esintili hava (Çr.). “Ne yol alabilirsek bu **comba havası**nda alırız.” Kerman, 1997: 60

combalak Takla (Küçükpalabıyık-Çr.).

combam Aslanım, koçum, aferin anlamında yüreklendirme sözü (Çr.). “Haydi **comba**m haydi haydi, haydi gozelim haydi.”
Kerman, 1997: 15

combuldum su Gereğinden fazla sulu pişirilmiş yemek (Çr.).

combultum Derin uçurum (Çr.).

conba → Comba (1) (Çr.).

conculus Hortlak (Çr.).

conkuldamak Kalınlı inceli çıngırak çalınmak (Çr.).

coplandere Sarp dağlarla çevrili (Bo.).

corhudak (1) Boğazdan çıkan hırıltılı ses (Çr.).

corhudak (2) → Corkudak (Çalıca, Ovakarapınar-Çr.). “**Corhudak** yuttu.” Yoksul, 2013: 194

cork cork Soluk almadan su içmek (Çr.). “**Cork cork** yutma.”
Yoksul, 2013: 194

corkudak Çiğnemeden, hızlıca yutmak (Çr.). “Agop’un kazı gibi **corkudak** yutuyor.” Yoksul, 2013: 13

coruğunu goşmak İnat etmek (Su.).

coruk (1) Fıtıklı, yarık husyeli kimse (Çalyayla, Çıkrık-Çr.).

coruk (2) İnat (Su.).

coruk (3) Oburluğu ile tanınan bir çeşit kuş (Çr.). “**Coruk** kuşu gibi lâk deyince et, lök deyince su istiyorsun.” Tdk, 1993: 1002

coruk (4) Güçsüz, cılız (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

corukları koşmak Güçsüz olmasına karşın güçlü görünmeye çalışmak, inatlaşmak (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

corzail Bir kuş türü (Bademce-Ka.).

coş → Çoş (Çr.). “**Coş**lar çocukların oyun sopalarıdır.” Ozulu, 2013: 25

coştar 1. Cömert, eliaçık (Su.). 2. Aklı bir karış havada (Çr.). 3. Yaranmak, öne çıkmak isteyen (Gölet-Ka.; Gökçam-Su.). “Benim sana son öğüdüm **coştar** yar Elevay bulaman Ozani kadar”
Gösterir, 2008/84: 11

coylak Zayıf, çelimsiz kimse (Çr.).

coz 1. Oyunda topu kapan ebe (Al.). 2. Kareli taş oyununda oyunu bitien kişi (Al.).

coz demek Yanan kömürün su ile söndürülürken çıkardığı ses (Çr.). “Yakamazsam **coz** da mı dediremem?” Yoksul, 2013: 634

cozurdama Soba üzerine dökülen suyun çıkardığı ses (İs.).

cozurtma → Cızlak (1) (Ka.).

cozurtu Kaynama sesi (Su.).

cöher Ermişlerin mezarından ya da kutsal sayılan bir yerden şifa için alınan toprak (Çr.). “**Cöher**i koynunda geberesice.”
Yoksul, 2013: 194

cökelez Sincap (İs.).

cölbüt Toprak ibrik (İs.).

cönk Uzunlamasına açılan eski şiir, destan dergisi (İs.).

cörredene akmak Bol suyun kısa sürede birdenbire boşanması (Os.).

cört Zayıf, işe yaramaz (Su.).

cörül cörül Herhangi bir nedenle

ıslanmış bir giysiden akan su (Os.).

cöttürdemek Uğraşmak, oyalanmak (Çr.).

cu Bir çeşit çocuk oyunu (Çr.).

cucuk Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv (Çr.).

cudam (1) Cüzam (Çr.).

cudam (2) Kötü adam (Kayı-Çr.). "Beni beğenmiyodun / Sevdiğin **cudam**a bak" Ertekin, 2006: 27

cugga İnsan ya da hayvan memesi (Su.).

cugguya atmak Cebine koymak, göğsüne saklamak (Su.).

cugullanmak Hastalıktan bitkin duruma gelmek (Çr.).

cuğara Sigara (Al.; Os.).

cuğul Tarladaki taş yığını (Tanrıvermiş-Me.).

cuklamak Olmaz anlamında ses çıkarmak (Çr.). "Al dedim de **cukladı** / İşini buçukladı" Aytekin, 2003: 22

cula Karga (İs.; Os.; Göcenovacığı-Çr.). "Epice **cula**lar gibi kağıldaştılar." Çorumlu, 2009: 1652

cula kuşu Karga (Çr.).

culfa Kilim (Al.). "**Culfa** dokuyan gömlek bulamaz." Yoksul, 2013: 194

culfalık 1. Dokuma aygıtı (Al.). 2. Kilim dokunan yer (Al.).

culha Dokumacı (Çr.).

culhalık 1. Dokuma aygıtı (Çr.). 2. Kilim dokunan yer (Çr.). "Evleri çukur m'ola / **Culhalık** dokur m'ola" Ertekin, 2006: 50

cullamak → Curlamak (Çalyayla-Çr.).

culluk Hindi (Çopraşık-Al.; Çr.).

culuk Hindi (Külah-Al.; İs.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Çıkrık, Dutçakallı, Karadona-Çr.). **"Culuk** akıllılık etme, al şu gızı." Kerman, 1997: 16

culuz Parasız pulsuz (Çr.). "İt uyuz, maymun **culuz**." Yoksul, 2013: 408

culuzu düşürmek Boynunu eğmek (Gökçam-Su.). "Pilav gözümüze durdu, bizim **culuzu düşürdü**." Sağmen, 2009: 110

cuma āşamı Perşembe (Bademce-Ka.; Kamışlı-Su.).

cumaî Cuma günü (İs.). "Perşembe ye pazartesi, cumaya **cumaî** diyorlar." Benice, 2002: 154

cumay Cuma (Bademce-Ka.).

cumayalık Her perşembe akşamı yoksul, kimsesiz insanlara götürülen yemek (Gökköy-Çr.).

cumartelik Cumartesi günü hocaya götürülen armağan (Beydili-Çr.).

cumayı Cuma günü (İs.).

cumbar Dokuma tezgâhlarında bezi gerdirmek için kullanılan iki tarafı dişli bir aygıt (Sarimbey-Çr.).

cumbuldamak Su, ayran, süt gibi sıvıların çalkalanması (Çr.).

cumbuldum Büyük, derin dere (Hacıhamza-Os.).

cumbuş Eğlence, cümbüş (Çr.).

cumiytesi Cumartesi (İs.).

cur Kimi çocuk oyunlarında hedefe ulaşıldığında söylenen söz (Çr.).

cura Ufak tefek, gelişmemiş (Su.).

curgut Fıtık hastalığı olan kimse (Su.).

curhalık Dokuma tezgahı (Su.).

curlamak Bir yeri ya da bir nesneyi başkalarından önce sahiplenmek, özellikle çocuk oyunlarında yer kapmak (Külah-Al.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).

curu Tadı beğenilmeyecek kadar duru (Gölet-Ka.). "Anne ya, bu çorba çok **curu** olmuş." www.golet.tr.gg/

cuvap Yanıt, karşılık (Ba.; Dutçakallı, Göcenovacığı-Çr.). "Ben razıyım gelmezse gelmesin, diye **cuvap** veriyo." Akbaş, 1983: 21

cuvara Sigara (Çopraşık-Al.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). "Boş buvazın **cuvara**sı yanmazmış."
Uçakcı, 2006: 216

cüce → Cücük (İsahacı-Al.; İbik-İs.; Körkü-Su.). "Ananın bastığı **cüce** ölmez." Çorumlu, 2009: 378

cücuk Civciv (Çr.).

cücursağı Yemeği yapılan bir çeşit ot (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

cücü Tavukları çağırmada kullanılan söz (Su.).

cücük (1) Filiz, çil (İsahacı-Al.). "**Cücüğü** toplu iğne başı kadar olunca boşaltılıp tahtaya serilir."
Arısoy, 1970: 70

cücük (2) 1. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv (İsahacı-Al.; Evci-Bo.; İs.; Akçalı, Gökçam, Kamışlı-Su.; Eskiekin, Karadona, Misleroyacığı, Serban-Çr.). 2. Kuş yavrusu (Evci-Bo.). "**Cücük**ler elimizde sevinçten uçtuk." Sarıyüce, 2006: 94

cücüklenmek Filizlenmek, yeşermek (Çr.). "Buğdaylar **cücüklenmedi** bile." Sarıyüce, 2004: 13

cüfer → Cöher (Çr.). "Kelin **cüfer**i olsa önce kendi başına çalar."
Yoksul, 2013: 440

cüher → Cöher (Külah-Al.; Çalyayla-Çr.). "**Cüher**i yalamadan toprak arama." Yoksul, 2013: 196

cühnüz 1. Arık (Çr.). 2. Buruşuk (Çr.).

cülü → Cücük (İs.).

cülük 1. Hindi. 2. → Cücük (İs.).

cümbül cemaat → Cümbür cemaat (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

cümbür cemaat Hep birlikte, toplu olarak (Evci-Bo.; Karadona-Çr.). "**Cümbür cemaat** düğüne gittiler." Yoksul, 2013: 196

cümbüş Düğün ya da benzeri bir etkinlikte bulunan kalabalık (Su.). "**Cümbüş** yapıp eğlenmeynen karın doymaz." Yoksul, 2013: 194

cümbüzük → Cinbüzük 2 (Gölet-Ka.). "Ona şaka yapılmaya gelmez. **Cümbüzüğün** tekidir. Hemen ağlar."
www.golet.tr.gg/

cümcük (1) Çimdik (İs.).

cümcük (2) Çok az (İs.).

cümiyelik Cuma günleri düzenli olarak yoksullara yapılan yardım (Su.).

cümle gapısı Evin en dış kapısı, avlu kapısı (Su.; Çr.). "Hoca, **cümle gapısı**nın zelzesiynen birlikte sallandığını eşitmiş." Çorumevi, 2001: 16

cümüye Cuma (Su.).

cünüp Cenabet, abdestsiz (Su.; Çr.).

cürdük → Çördük (1) (Çr.).

cürümsüz Güçsüz, zayıf (Dutçakallı-Çr.).

cüsün Cins, şekil, tür (Çr.).

cüsün cüsün Çeşit çeşit, çeşitli (Çr.).

cüvap Yanıt, karşılık, söz (Göcenovacığı-Çr.). "Sen olsun iki **cüvap** söyle şu herife yavrım."
Gümüş, 1977: 85

cüvere Sigara (Al.). "Sorduğun yer, bir **cüvere** içimi ilerde."
Kerman, 1997: 16

Ç

ça (1) Bebek, çocuk (Çıkrık-Çr.).
ça (2) İri taş parçası (Çr.).
ça (3) → Çağ (2) 1 (Al.; Su.).
çaal Çakıl ya da taş yığını (Külah-Al.; İs., Me.).
çaarmak Çağırmak (Su.).
çabaa → Çabağ (Çr.). "Onun gibi **çabaa** adam az bulunur."
Kerman, 1997: 16
çabağ Çalışkan, gayretli (Çr.).
çabcık Geveze, dedikoducu (İs.).
çabık Çabuk, tez (Çr.). "Bir çabıkken on **çabık** olmasın mı?"
Tahir, 2004: 275
çabıt → Çaput (Çr.). "Ölüleri öldümüycük onları erimiş muma batırır, **çabıt**lara sarar öyle saklarlardı."
Özçatalbaş, 2003: 89
çaç Buğday yığını (Çr.).
çadır Çadırıma çardak oyununda çizilen daire (Çr.). "İlk olarak **çadır** adı verilen bir daire içine 8-9 taştan oluşan bir çardak dikilir."
Oğuz, 2006b: 40
çadırıma çardak Üst üste konulan 8-9 adet taşı düşürme esasına dayanan çocuk oyunu (Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, **çadırıma çardak**, saklambaç…" Özçatalbaş, 2002: 87
çağ (1) Bebek, çocuk (İs.).
çağ (2) 1. Kağnının yanlarına, yükün düşmemesi için konan ağaçlar (Çr.). 2. Kalın, uzun sırık (İsmailköy-Çr.). "Ellerinde koca **çağ**larla urganın başında bekliyorlardı." Güven, 2013: 156
çağa (1) Bebek, çocuk (Çr.). "**Çağa** çocuğa eğlence olduk."
Gümüş, 1977 : 18
çağa (2) Uzun sırık (Su.).
çağal Örülü duvar (Yağcılar-Ka.).
çağbağ Hamarat (Çr.).
çağel Çok fazla (Su.).
çağıldak → Çakıldak (1) (Çr.). "Davar tuzsuz kalmış, yünlerini tekmil diken, **çağıldak** sarmış!"
Tahir, 2008: 285
çağırban 1. Tellal (Çr.). 2. Mübaşir (Çr.).
çağla Badem ağacının yeşilken yenen meyvesi (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Eşençay, Ovakarapınar-Çr.). "Köpeklik'in **çağla**sı / Ak gerdanın bal tası" Ercan, 1997: 88
çağlayıken çatlamak Yaşı küçük olmasına karşın büyüklere özenerek kötü işler yapmak (Çalyayla-Çr.). "**Çağlayıken çatlamış**, on beş yaşında gız gaçırmaya galhışmış.
Kerman, 1997: 60
çağmak Yükselmek, çıkmak (Çukurköy-İs.). "Can kafesten **çağarken** İmannan, Kuran'nan gönder beni"
Oğuz, 2007a: 33
çağmel Kancalı demir (Su.).
çağşak (1) Eski (Çr.).
çağşak (2) Berçin (2) (Gökköy-Çr.).
çağşır Erkeklerin giydiği bir tür şalvar (Su.).
çahıldaklı İshal olmuş, kuruyan pisliği temizlenmemiş hayvan (Çr.).
çakal Titiz, huysuz (Çr.).
çakaralmaz İyi çalışmayan tabanca, tüfek (Su.; İsmailköy-Çr.). "Bir **çakar almaz**ım olsa korkmam da, o da yok." Güven, 2013: 37
çakıldak (1) Koyunların yünlerine yapışarak kurumuş pislik (Su.; Çalyayla-Çr.). "Koyunların kuyruklarını diken, **çakıldak** kapladı.
Tahir, 2006 : 18
çakıldak (2) Titiz, huysuz (Çr.).

çakırcımbit Küçük taneli siyah üzüm (İs.). "Başka hangi yerde bu kadar çarpıcı üzüm adı vardır? Çatalkara, kızmemesi, **çakırcımbit**…" www.evvelzamanda.blogspot.com

çakırcımmıt → Çakırcımbit (Çr.).

çakmak Pantolonun dizlerine ya da arka kısmına vurulan yama (Çr.). "Gözü açığın biri epeski bi pantolu getirmiş **çakmak** vur deyi, Kamil ağam da yeniyi giydirip göndermiş gelir deyi." Özçatalbaş, 2003: 76

çal 1. Taşlık yer (Os.). 2. Ağaçsız alan, çıplak tepe, çalılık tepe (Or.; Arpalık, Beydili, Dutçakallı-Çr.). "Divan Köyü ile Memişler arasındaki Hacı Paşa Köyü **çal**ına geçtiler." Güven, 2010: 161

çala (1) Bir an, bir ara (İkipınar-İs.; Çr.). "Biraz Urgancıyı ansıtıyor, bi **çala** şöyle…" Gümüş, 1977: 37

çala (2) Maya (Kızılhamza-Or.) "Çörek **çala**sı, yoğurt çalası." Tdk, 1993 : 4475

çala (3) Ara renk (Su.).

çala dutulmuş Az kullanılmış (Çr.).

çalağan Azgın, yırtıcı (Çr.).

çālamak Çağlamak (Çr.). "Taus guşu cennet çıhtı da ağlar / Papağan coşup da su gibi **çālar**" Caferoğlu, 1994: 150

çalapaça Zorla yürüterek, sürük leyerek (Çr.). "**Çalapaça** alıp götürdü polisler." Yoksul, 2013: 198

çalarmak Ekinlerin, meyvelerin olmaya yüz tutması (Ka.; Budakören-Çr.).

çalçap Acele, gelişi güzel iş gören (Çr.).

çalçene Kapı kapı dolaşıp herkesle uzun gevezelik ya da dedikodu yapan kimse (Çr.). "**Çalçene**nin birisi, gelmiyor lafın gerisi." Yoksul, 2013: 198

çaleli Kumsal toprak (Su.; Çalyayla-Çr.). "**Çaleli** toprak iyi bağ yetiştirir." Tdk, 1993: 1051

çalgı Avlu, ahır, harman temizliğinde kullanılan dikenli çalılardan yapılmış kaba süpürge, dam süpürgesi (Alacahüyük-Al.; Çalyayla, Göcenovacığı, Gökköy-Çr.). "Elime bir **çalgı** verüp ortalığı süpürttüler." Çorumlu, 2009: 1653

çalgıç Erkek yaban domuzu (Ka.; Su.).

çalgın Kötürüm, inmeli, sakat, çalınmış, çarpılmış (Ba.; Beydili-Çr.). "Bir yanın algın, bir yanın **çalgın** olsun." Oğuz, 2007a: 63

çalguç Domuzun uzun azı dişi (İs.).

çalguçlu Utanmaz, arsız (İs.).

çalgun → Çalgın (Gölköy, Kuzuluk-İs.). "ōlu va **çalgun**, galhamıy." Abaz, 2004: 165

çalhama 1. → Çalkama (Al.; Me.; Su.; Eskiekin-Çr.). 2. Ekşi pekmeze su katılarak yapılan içecek (Dutçakallı-Çr.). "Sırayla dizilir **çalhama** tası / Bademli, cevizli düğün helvası" Kurtoğlu, 1994: 177

çalhamak Tahıl elemek (Esentepe-İs.). "Savuruduk, **çalharduk**, getürüdük hayvanlanān." Abaz, 2004: 117

çalıbasan İri, sert taneli, uzun saplı, kılçıklı bir cins buğday (Kurşunlu-İs.).

çalık (1) 1. → Çalgın (Kamışlı-Su.; Çr.). 2. Renksiz, kansız, zayıf kişi (Al.). 3. İnce, eğri bacaklı (Su.). "Ağzı gözü **çalık** çoynak olasıca." Yoksul, 2013: 18

çalık (2) Doğal rengini yitirmiş (Çr.). "Bu meyvelerin rengi çok **çalık**." Yoksul, 2013: 166

çalınmak (1) İnme inmek, çarpılmak (Me.; Su.; Çıkrık, Dutçakallı, Sarimbey-Çr.)."Sol tarafı **çalınmış** gibiydi adeta" Aksu, 2013: 137

çalınmak (2) Kendi kendine aranmak (Su.; Çr.). "Aa… dedi, döşemesine **çalındı**."
Tahir, 2007: 219

çalıyı tepesindenn sürümek İşi yöntemine göre yapmamak, işe ters yönden başlamak (Çr.). "**Çalıyı tepesinden sürüyor**."
Çorumlu, 2009: 1527

çalkama Sulandırılmış yoğurt, ayran (Kıcılı, Külah-Al.; Me.; Akçalı, Kamışlı-Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). "Çalkana çalkana **çalkama** oldu." Yoksul, 2013: 199

çalkamak Tahıl elemek (Çr.).

çalkantı Elenen tahılın kalbur üstünde kalan çöpleri (Çalyayla-Çr.). "Kalburdan çıkan **çalkantı** bir yana, çeç bir yana gitti."
Yoksul, 2013: 419

çalkatura Sayım, hayvan sayımı (Çr.).

çalkazan Geveze (Çr.).

çalkı → Çalgı (Çr.).

çalkın → Çalgın (İs.). "Arslan gibi delikanlıma o eli ayağı **çalkın** kız ne yaraşır." Çorumlu, 2009: 80

çallı ballı Bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

çalma (1) Çiğ sütten yapılan yoğurt (Hallı-İs.).

çalma (2) Kibrit (İs.; Su.). "O **çalma**ları kirpitleri çabalallarıdı."
Abaz, 2004: 96

çalma (3) Koyulaştırılmış pekmez, bulama (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Çr.).

çalmaç (1) → Çotuk (1) 1 (Os.).

çalmaç (2) Mısır unundan yapılan bir çorba (Gölet-Ka.).

çalmak (1) 1. Ekmeğin üzerine bir şey sürmek, sıvamak (Su.). 2. Süpürmek (Su.).

çalmak (2) Atmak, fırlatmak (Su.). "Hey ağalar bu yavrunun suçu ne? / Yavruyu kenara **çal** Kızılırmak"
Oğuz, 2006d: 58

çalmak (3) Yoğurt mayalamak (Su.; Çalyayla, Kirazlıpınar-Çr.).

çalmak (4) Kenara çekmek (Gölet-Ka.). "Veteriner, Ahmet'ten hayvanın poposunu kenara **çalmasını** istedi." www.golet.tr.gg/

çalmak (5) Saldırıp ısırmak (Çalyayla-Çr.). "Domuz domuzu **çalmaz**."
Yoksul, 2013: 250

çalman Ağıl (Küçükpalabıyık-Çr.).

çalpantıya binmek İşi aceleye getirmek (Çıkrık-Çr.).

çalpatur Katırcı, kervancı (Çr.).

çaluk → Çalgın (Çr.).

çalyaka etmek Yakasından tutmak (Çr.). "**Çalyaka ettim**, cendermeye teslim ettim."
Yoksul, 2013: 200

çamaşır taşı Üzerinde tokaçla vurularak giysi yıkanan yassı taş (Çr.). "Giysiler bahçeye yakılan ocaklarda küllü sularla, **çamaşır taşı**nda tokaçla yıkanırdı."
Özçatalbaş, 2002: 17

çambardak Çamdan oyularak yapılmış su kabı (Saraycık-İs.; Beydili, Çıkrık-Çr). "Tırpanı güzel biçer / **Çam bardak**tan su içer"
Gösterir, 2011: 271

çamça Çamdan oyularak yapılmış su kabı (Çr.).

çamdelen Ağaçkakan (Çr.). "**Çamdelen** virdini ağaçta eder / Karga tesbihini havada çeker"
Çorumlu, 2009: 1264

çamdu Evin iç duvarı (Bademce-Ka.).

çamır Çamır (Gökçam-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). "Gônümün köşgüne **çamır** sıvadın / Küllükleri mekan tut bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

çamır çığnamak Yorulmak, eziyet görmek (Su.).

çamsımak Erkek, kadına meyletmek (Çr.).

çamurluk Yemeni üzerine giyilen çizme koncu (Çr.).

çanak çatlatan 1. Gelincik çiçeği (Çr.). 2. Yenilen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

çanak kıran Gelincik çiçeği (Çr.).

çançana Hacı karşılarken kullanılan, çan çan ses çıkaran, pirinçten bir çalgı (Çr.). "**Çançana**lar çalıyor / Yâr hacıdan geliyor" Aytekin, 2003: 52

çandı Ağaç direkler üzerine çakılmış çıtalara sıva yapılarak oluşturulan duvar ya da tavan, bağdadî (Çr.).

çangal (1) Dallı budaklı, eğri ağaç (Me.).

çangal (2) Güreşte bir ayak oyunu, çelme takma (İsmailköy-Çr.). "Alt alta, üst üste, **çangal**, tırpan, boyunduruk…" Güven, 2013: 165

çangal çangal Salkım salkım, küme küme (Su.). "Gökyüzünde binlerce yıldız **çangal çangal** parlayıp sönüyordu." Sarıyüce, 2004 : 259

çangıl çangıl Küme küme (Evci-Bo.). "Üzerleri **çangıl çangıl**, dizim dizim çiçek." Sarıyüce, 2006: 30

çangal çungal Eğri büğrü (Os.; Çr.). "**Çangal çungal** bir burun ki, bu burun nefsinde bütün renkleri övünerek toplamış." Saraçer, 2000: 304

çanılmak Kafa üstü yere düşmek (Gölet-Ka.). "Kamyon köprüden aşağı dikdepe **çanıldı**." www.golet.tr.gg/

çani Küçük ev köpeği (Karadona-Çr.).

çanlağa Gerdan (Su.). "Bu hanımın **çanlağa**sı geniştir." Tdk, 1993 : 1071

Çan Saat Saat kulesi (Çr.). "Yükselmiş binalar semaya gider **Çan Saat**'i bulutlarla cenk eder" Nalıncı, 1958: 54

çanşak Çağlayan (Bayat-İs.).

çantal Etek (Yağcılar-Ka.).

çantı Tavan (Çr.).

çap Köşe (Çr.).

çapa Bahçe ya da tarlada toprağı çevirmek için kullanılan tarım aleti (Su.; Beydili, Çayhatap, Sarimbey-Çr.). "Terden beyaz olmuş rastıksız kaşı / Dayanmış **çapa**ya duruyor Fatma" (S. Örgel) Ercan, 1991: 435

çapak Göze inen beyaz leke (İs.)

çapar (1) Sarışın mavi ya da yeşil gözlü insan (İs.). 2. Güneşe bakamayacak denli sarışın, kaşı, kirpiği beyaza yakın renkte olan kimse (Os.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). 3. Yüzünde bol miktarda çili olan insan (Külah-Al.; Gökköy). "Sarışınım **çapar**ım / Buluttan nem kaparım" Gösterir, 2011: 200

çapar (2) Alacalı boz renkli köpek (Külah-Al.).

çapı Meyve toplamağa yarayan merdiven (Çr.).

çapıla Kaba deriden yapılmış ucu sivri, arkası basık yaz ayakkabısı, yemeni (Os.).

çapıldamak Su ya da çamur içinde tepinmek (Çr.). "Yağmur sonu, çocuklar diz yukarı sıvayıp eteği, pantolonu, sel suları içinde **çapıldar**dı…" Özçatalbaş, 2002: 118

çapıt → Çaput (Gökçam-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Karadona, Morsümbül-Çr.).

çapile Altı kösele, üstü meşinden yapılmış yumuşak ayakkabı (Çr.).

çapraşuk Karışık (Ka.).

çaprı Bir çeşit oyalı, pullu başörtüsü (Çr.).

çaput Eski bez parçası (Evci-Bo.; Ka.; Gökköy-Çr.). "Evet, **çaput** maput ne varsa yak savuş…" Tahir, 2008: 144

çap yapmak Söz verdiği işi yapmamak (Ka.).

çar (1) Bel bağı (Çr.).

çar (2) Kadınların sokakta giydiği, yalnız yüzü dışarıda bırakan siyah üstlük, çarşaf (Körkü-Su.; Beydili, Tatar-Çr.). "Yamaçtan gelen kara **çar**lı kadınlar yanından ürkerek geçtiler." Özçatalbaş, 2002: 108

çara (1) Memeli hayvanların kızgınlık zamanları ile doğumları yaklaşınca dişilik organlarından akan sıvı (Ka.; Su.).

çara (2) Yağsız ince et (İs.). "Etin **çara**sını fakir yer." Tdk, 1993: 1080

çara pabuca binmek Bir yere gitmeyi çok istemek, gitmek için acele ile hazırlanmak (Çr.).

çarçan Birdirbir oyunu (Satıyüzü-Ba.).

çarçarı → Çarçan (Satıyüzü-Ba.).

çar çarmağı Nişanla düğün arasında oğlan evinden kız evine gönderilen bohça (Ka.). "**Çar çarmağı** adı verilen bu bohçayı getiren kişiye kız evince bahşiş verilir." Dbk, 2003: 71

çardak (1) Çadırıma çardak oyununda üst üste konulan taşlara verilen ad (Çr.). "İlk olarak çadır adı verilen bir daire içine 8-9 taştan olu şan bir **çardak** dikilir." Oğuz, 2006b: 40

çardak (2) Odun istifi (Büyükdivan-Çr.).

çardaklı Uzun eşek oyununa benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.). "**Çardaklı** oyunu 4-5 kişilik iki takım arasında oynanır." Oğuz, 2006b: 26

çarığı yedi sıra çorapta Bütün varını bitirdi, harcayacağı bir şey kalmadı (Su.).

çarık (1) Tek parça deriden yapılan, burnu yukarı kıvrık ayakkabı (Alacahüyük, İsahacı-Al.; Su.; Palabıyık, Turgut-Çr.). "**Çarık** delik, abam yırtık / Mutluluğa kapım örtük" Özgür, 2002: 63

çarık (2) Bakırları saç yağı ile parlatırken kullanılan deri (Çr.).

çarık burnu Yufka ekmekle yapılan büyük sunak (Çr.). "Kaşıkla yemek yok ama **çarık burnu** yapmak da yok." Çorumlu, 2009: 1270

çarkıt Eski, bozuk (Su.).

çārmak Çağırmak, davet etmek (İs.). "Ōlan tarafunu gız tarafu **çāru**." Abaz, 2004: 100

çarmıh Elbise kurutmak için yapılmış askı (Çr.).

çarpana Sahan kapağını andıran, birbirine vurularak çalınan büyük zil (İs.).

çarpım On beş yirmi dolayında yufka ekmeği (Kıcılı-Al.; Çalyayla-Çr.).

çarpuk çurpuk Eğri büğrü (Evci-Bo.). "Köydeki kısraklar **çarpuk çurpuk** bacaklı, çelimsiz piç taylar kulunlarken..." Sarıyüce, 2006 : 78

çarşaf Kenefi denilen yerel dokumadan yapılan, yamurmalı, oyalı, kabarcıklı, tek çıbıklı, çift çıbıklı gibi çeşitleri olan sokak giysisi (İs.; Su.). "Handan çıkarken **çarşaf**ıma sıkı sıkıya büründüm." Benice, 2002: 118

çarşak Ayaklarını birbirine çarparak yürüyen insan ya da hayvan (Gölet-Ka.).

çarşakmē Fırında yapılan ekmek İs.). "Āşamaca ekmek yapıyoduk, **çarşakmē** gelmeyodu." Abaz, 2004: 158

çarşı ekmeği Somun (Al.).

çartlak Bağırtlak (Çr.).

çaşak Bayırlardan akarak yığın durumuna gelen çakıl (Çıkrık-Çr.).

çat İki dere ya da iki yolun birleştiği yer (Ka.). "Yedi **çat**ın ortasında gevezelik yapmanın sırası mı?" Yoksul, 2013: 646

çat ağzı Ortalık yer (Su.).
çatal Sap toplamakta kullanılan tahta alet (Kamışlı-Su.). "Kadınlar biçilen buğdayları **çatal**la yığın haline getirirler." Doğan, 2004:117
çatalaş → Çatalaşı (Kıcılı-Al.; Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).
çatalaşı Yarma, mercimekle pişirilen bir çeşit çorba, oynaşlı çorba (Su.; Mustafaçelebi-Çr.).
çatalca 1. Baş tarafı çatal baston (Dutçakallı-Çr.). 2. At, eşek gibi hayvanlara yük yüklerken kullanılan ucu çatal ağaç dalı (Çıkrık-Çr.). "Bir tarafı bittikten sonra **çatalca**yı dayayıp yükün öbür tarafına geçiyor." Akkaya, 2011:437
çatal gapı Kanatlı avlu kapısı (Su.).
çatalkara Bir çeşit siyah üzüm (İs.; Çalıca-Çr.). "Başka hangi yerde bu kadar çarpıcı üzüm adı vardır? **çatalkara**, kızmemesi, çakırcımbit…" www.evvelzamanda.blogspot.com
çatalkavak Güvercin taklası da denen bir çocuk oyunu (Örencik-Çr.).
çatana Ona buna sataşan (Ka.).
çatayaz (1) Çok soğuk hava (İkipınar-İs.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Bekledim gecenin **çat ayaz**ında / Ellerim donarken nerelerdeydin" Çimen, 2005b: 25
çatayaz (2) Orta yer (Çr.).
çatayaz (3) Parası olmayan (İs.).
çatçat çarığı Duvara ya da ağaca yaslanan oyuncunun belinden tutarak eğilen ebenin sırtına binen oyuncunun, parmaklarının birkaçını açıp, kaçının açık olduğunu sorduğu, ebe soruyu bildiğinde oyuncunun yer değiştirdiği çocuk oyunu (Çr.).
çatçat çarığım → Çatçat çarığı (Çr.).
çat çat kaynana En az yedi kişi ile iki grup arasında oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "**Çat çat kaynana** / Çatır patır kaynana" Oğuz, 2006b: 27
çatı çatma Bakır kazanların dipleri ile yan kısımlarını birleştirme (Çr.).
çatık kaş Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
çatırık → Çat (Çr.).
çatkı Gelin başına örtülen kırmızı, yeşil renkli iki yazma (Göleto-Ka.). "Gelinin **çatkı**sı bağlanırken annesi ağlıyor." www.golet.tr.gg/
çatlak Tabanca, tüfek kapsülü (Çr.).
çatma Duvarları ağaç gövdesinden birbirine takılarak, çivisiz olarak yapılan yayla evi, yığma ev (Ka.).
çatma ağacı Birbirine çapraz bağlanmış üç ağaç (Dutçakallı-Çr.).
çatuk Ağaç kökü (Ka.).
çav Hayvanların erkeklik organı (Ka.; İsmailköy-Çr.). "… hayvanın **çav**ı dışarıda." Güven, 2013: 172
çavkırmak → Çemkirmek (2) (Ka.).
çavmak Amaçtan şaşmak, yol değiştirmek, kaçmak (Su.). "Çavdar ekdim anızına, **çavdı** getti gö yüzüne." Caferoğlu, 1994b: 114
çavşak Tarlalardaki taş yığını (Me.). "Beni öldürecekti, tarlanın içindeki **çavşağın** içine kaçtım." Akkaya, 2011: 336
çavullamak Karanlıkta ya da görmeden elle aramak, yoklamak (İs.).
çavuş üzümü İnce kabuklu, bol sulu bir üzüm cinsi (Os.).
çavzurtmak İvmek, oraya bura-

ya koşuşturmak (Çr.).

çay Çamaşır (Su.).

çayan Yılana benzer, kertenkele gibi yürüyen hayvan (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.). "Çok cefalara sürerler canını / Yılan **çayan** gelir sarar tenini" Çevik, 2007: 179

çaykara 1. Çay kıyısında çıkan göze, kaynak, pınar (Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Kar ya da yağmur sularının kırlarda açtığı yol (Su.). "**Çaykara**lar gibi kurumaz asla, Ulubahtan çağlar gelen selim var" Çimen, 2005a: 38

çay kazanı Genellikle çamaşır kaynatmada kullanılan, banmadan büyük iki kulplu kazan (Beydili-Çr.). "**Çay kazanları**nda güzel kokulu pekmez, ağır fıkırdayışlarla kaynıyordu." Çorumlu, 2009: 1594

çay kuşu Balıkçıl (Çr.).

çaylamık Çay kıyısı (?) (İsahacı-Al.). "Garip Ağa'nın ardı sıra gittiler **Çaylamık**ta ensesinden yettiler" Arısoy, 1970: 26

çaylık Kadınların, iş yaparken giydikleri geniş, uzun don (Su.)

çaynak → Çolak (Çr.).

çaynik Çaydanlık (Os.).

çebiş (1) Bir yaşındaki keçi yavrusu (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.; Boğabağı, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). "Oğlun esgerden gelmiş, bi **çebiş** kes de yiyelim heeri!" Kerman, 1997: 16

çebiş (2) Zayıf, arık (Çr.).

çebişlenmek Üzümün tevek üzerinde kurumaya yüz tutması (Çalyayla-Çr.).

çeç Savrularak samandan ayrılmış tahıl yığını (Evci-Bo.; Köseeyüp-Me.; Gökçam-Su.; Beydili, Eskiekin, Göcenovacığı-Çr.). "Harmanda **çeç** olayım / Yârden güleç olayım" Gösterir, 2011: 202

çeddik Çiğdemin soğanı (Gökköy-Çr.).

çedene Kendir, kenevir tohumu (Külah-Al.; Su.; Çıkrık, Gökköy-Çr.). "Bahçelerde **çedene** / Toplarım dene dene" Ayhan, 2002: 166

çedik Hafif ayakkabı ya da terlik (Gökçam-Su.).

çeğin Omuz (Çr.).

çeğir → Berçin (Çr.).

çeğşek Kırılarak küçültülmüş taş (İs.). "Yolların **çeğşek**leri hep çıkmış." Tdk, 1993: 1107

çek 1. Hallaç tokmağı (Su.; Çr.). 2. Pamuk atarken yayın kirişini çekmek için kullanılan araç (Alacahüyük-Al.).

çeki (1) 1. Kadınların başlarına bağladıkları başörtüsü (Akçasu-İs.; Ka.; Çr.). "Dilberler adetidir / Alnına **çeki** bağla" Gösterir, 2011: 75 2. Fesin üzerine bağlanan, yeşil ince bezden üç köşeli olarak dikilen ince bir kumaş (Çr.).

çeki (2) Tarlanın ekilen bölümü (Al.).

çeki (3) Kantar, tartı (Su.).

çekilmedik yarması olmak Bir kişiyi daha önceden rahatsız eden bir durumun bulunması (Çr.).

çekindirik Mum içindeki fitil (Alembeyli-Su.).

çekirce Çekirge (Çalyayla-Çr.).

çekirge Bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Örencik-Çr.).

çekiş Ağız kavgası (Esentepe-İs.; Ka.; Su.; Çalyayla-Çr.). "**Çekiş**e çekişe pazarlık yapılmaz ki." Yoksul, 2013: 204

çekişmek Tartışmak, atışmak, ağız kavgası yapmak (Çavuşoğlu-İs.; Çr.). **Çekişme**yle kimin eline ne geçer ki?" Yoksul, 2013: 204

çekiştim çehreli Asık suratlı (Çr.).

çekme (1) Topraktan yapılmış derince kap (Os.).

çekme (2) Benzeme (Su.; Çalyayla-Çr.).

çekmen Küçük küp (İkipınar-İs.; Çr.). "Felan **çekmen** yok didim."
Abaz, 2004: 123

çektik Hayvana yüklenen eşyanın üzerine bağlanan urganın gerginliğini sağlamada kulanılan küçük çatal ağaç (Dereyazıcı-Al.).

çekü Başörtüsü (Bademce-Ka.).

çelen Yakışıklı, babayiğit delikanlı (Çr.). "Kendi yiğit cebi boş, **Çelen** yiğitler geldi"
Aytekin, 2003: 112

çelenk Yığıltı üzerine çıkıntı biçiminde yapılan süs (Su.).

çelermek Büyümek, gelişmek (Ka.).

çelik (1) Çocukların sopa ile oynadıkları oyun (Su.; Çr.). "Ebe takım **çeliği** havada yakalamaya çalışır."
Oğuz, 2006b:13

çelik (2) Köklü bir ağacın dipten çıkan dalını kesip, başka bir yere dikerek köklendirilmişi (Çr.). "Bu yıl bağda çok **çelik** yapıldı."
Tdk, 1993 : 1123

çelik (3) Sekiz buçuk litrelik ölçü birimi (Gökçam-Su.).

çelik çomak 1. Erkek çocukların özellikle kırsal alanlarda oynadığı bir oyun (Çr.). "**Çelik çomak** oynamak da tarihe karıştı."
Yoksul, 2013: 205

çelik çomak oynamak 1. İşi gücü bırakıp kendini oyuna kaptırmak (Çr.). 2. Birisiyle yüz göz olacak biçimde samimiyet kurma (Çr.).

çelik çülük Bölük, parça, işe yaramayan şey (Çr.).

çelikleme Kısa odun (Çr.).

çelmeci Çelmeli top oyununda topu çelen oyuncu (Çr.). "**Çelmeci** ölünceye kadar çelmeye devam eder."
Ozulu, 2013: 16

çelmek Bir şeyin desteğini almak ya da altına oymak (Su.).

çelpeşik → Çopraşık (Alembeyli-Su.; Çıkrık-Çr.). "**Çelpeşik** işlere burnumu sokmam ben."
Yoksul, 2013: 205

çeltek (1) Yardımcı, çobanın yardımcısı (Çopraşık-Al.; Su.).

çeltek (2) → Çeltik (Ka.).

çeltik Kabuklu pirinç (Os.). "Ba cak ıslanmayınca **çeltik** alınmaz."
Yoksul, 2013: 100

çember Beyaz, büyükçe başörtüsü, yemeni, yazma (Eskiyapar, Külah-Al.; Ortayoncalı-Ba.; Bayat-İs.; Oğ.; Düvenci-Çr.). "Dul kadının çemberinden **çember** örtün."
Oğuz, 2007a: 74

çemirlemek → Çemrenmek (Çr.). "Osmanlı kolları **çemirlemiş**, "Ya Allah! Ya pir!" diyerekten…"
Tahir, 2004: 88

çemkirmek (1) 1. Yüze gelme, birisi ile konuşurken kural tanımadan karşısındakinin sözünü kese kese azarlar gibi yanıt verme (Külah-Al.; Os.; Çr.). 2. Gevezelenmek (Al.). "Yârime **çemkirenler /** Olsunlar kara köpek"
Aytekin, 2003: 102

çemkirmek (2) Köpeğin ya da yavrusunun kesik kesik havlaması (İs.; Çitli-Me.). "İnsanın yüzüne **çemkirip** durur / Zamane gölbezi zağar mı zağar" Gösterir, 2014: 82

çemkürmek → Çemkirmek (2) (Ka.).

çemrek 1. Becerikli, düzenli kimse (İs.; Ovasaray-Çr.). 2. Çevik, eline ayağına çabuk (Çr.). "Sanatkarın **çemrek** olan elleri Marangozsa yongasıdır gülleri"
H. H. Ucar, 1957: 28

çemrenmek Kolunu ya da paçalarını sıvamak, eteğini toplamak (Akçalı, Kavşut-Su.). "Çaya varmadan **çemrenme**."
Yoksul, 2013: 204

çenber → Çember (Os.).

çenber yağı Karın zarı (Çr.).

çencire Tencere (İkipınar-İs.). "Şindi **çencire**y gotürüyon, orda herşiyi ediyoñ." Abaz, 2004: 120

çen çen 1. Gereksiz yere çok konuşma (Su.). 2. Köpeğin çenilemesi (Su.).

çene Köşe, köşe başı (Külah-Al.; İkipınar-İs.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Beni sana vermezler / **Çene** başı bekleme"
Ertekin, 2006: 17

çene çalmak Boş sözler etmek, gevezelik yapmak, derin bir söyleşiye dalmak (Çr.). "**Çene çalma**yla bir yere varılmaz."
Yoksul, 2013: 205

çenet Kalça, bacak (Gökçam-Su.; Çr.). 2. İkiye ayrılmış nesnelerin parçalarından her biri (Gökçam-Su.). "Gelirsem yanına **çenedini** ayırırım." Kerman, 1997: 81

çengi Çok konuşan, geveze (Serban-Çr.). "Gayet edepsizdir bulunmaz dengi / Bize de bulaştı edepsiz **çengi**"
Koçak, 1980: 251

çengülçüş Tahterevalli (Kızılhamza-Or.).

çenilemek Köpek can acısından havlamak, ürümek (Külah-Al.; Çukurlu-Su.). "Ulan Binci itlerini al da git. **Çenileyip** durmasınlar."
Güven, 2010: 94

çente Çanta (Alacahüyük-Al.; Su.; Çalyayla, Eşençay-Çr.). "Dağdan gelenin **çente**sine baharlar, dağ eriği var mı diye." Uçakcı, 2006: 216

çentek Eğri, düz olmayan (Çr.).

çentek çüntek → Çentek (Çr.).

çenteleme Yaralama, yara açma (İs.).

çentük çüntük Diş diş, pürüzlü, yontulmuş (Çr.). "Bizim kapların ağzı **çentük çüntük** oldu."
Tdk, 1993: 1140

çepel (1) Çamur, pislik, bulaşık, kir (Su.; Serban-Çr.). "Bu yakında yine **çepel** töredi / Sevinirdim edepsizler yıradı" Koçak, 1980:251

çepel (2) Engebeli arazi (Maksutlu-Ka.). "Bu yol çok **çepel**."
Tdk, 1993: 1141

çepelli Karışık, pislikli, çöplü (Ka.).

çepin Küçük çapa (Su.).

çepiş → Çebiş (Çr.).

çepken → Cepken 1 (Çr.). "Çevreler **çepken**ler zıvgalar renk renk / Bu yiğit bu güzel bu soylu ahenk"
Ercan, 1997: 61

çerçi Köylerde ufak tefek eşya satan gezgin satıcı (Kamışlı-Su.; Arpalık, Beydili, Çayhatap, Dutçakallı-Çr.). "**Çerçi** kızı boncuğa âşıktır."
Yoksul, 2013: 206

çerçici 1. → Çerçi (Aşağıfındıklı-Su.; Çalyayla-Çr.). 2. Manifaturacı (Al.). "**Çerçici** eşeği gibi kokuyor."
Yoksul, 2013: 206

çerçilik Çerçinin yaptığı iş (Ka.; Beydili-Çr.). "Eşkıyalık, hırsızlık, bilhassa **çerçilik** aldı yürüdü."
Tahir, 2007: 36

çerge Derme çatma çadır (Çr.). "**Çerge**nin içinde yaz geçer; ama kış geçmez." Yoksul, 2013: 207

çeri Eşkıya (Su.). "Hırsız gapısızdır, eşkıya **çeri** / Çekirdek çitlektir, Pazar da deri" Gösterir, 2014: 80

çerik Altı ya da sekiz kiloluk bir çeşit tahıl ölçüsü (Alacahüyük, İsahacı, Külah, -Al.; Yazır- Bo.; Me.; Os.; Su.; Saray-Çr.). "Birer **çerik** buğdayı çeşmede yıkamışlar."
Arısoy, 1970: 71

çerikçi Köylerden topladığı hayvanları hayvan pazarında satan

kimse (Eskiekin-Çr.). "Ham demire tav vermede körükçün / Merkep alır, merkep satar **çerikçi**n"
Kurtoğlu, 2006: 74

çerik çürük → Çelik çülük (Çr.).

çermek İyileşmek (Ka.).

çerpeşik Karışık, dolaşık (İs.; Ka.).

çeşber Baston, ucu topuzlu çoban değneği (Su.).

çeşlemek Harmanda, buğdayı ya da arpayı samandan ayırmak (Ka.).

çetel Kura (Su.).

çetele atmak Kura çekmek (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

çete mete kaç Uzun eşeğe benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.).

çetemük Sakız ağacının meyvesi, çitlembik (Ka.).-

çeten Saman taşımak için kağnılara konulan çubuktan örülmüş büyük sepet ya da kanat (İsahacı, Külah-Al.; Os.; Beydili, Büyükdivan, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). "Hiç ıras gelmedim böyle oyuna / Pek yaktı canı mı saman **çeten**i" Arısoy, 1970: 99

çetene → Çedene (Beydili-Çr.).

çetik Atik, çevik (Su.).

çevirme (1) 1. Etrafı duvarla ya da çitle çevrilmiş küçük bahçe (Ka.). 2. Avlu (Al.).

çevirme (2) Yiyeceklerin küçük parçalar halinde doğranıp pişirilmesiyle yapılan yemek, sote (Evci-Bo.). "Ben en çok mantar **çevirme**sini severim."
Sarıyüce, 2006: 135

çevirtme Topaç (Çr.). "Anne şu oğlana baksana benim **çevirtme**mi aldı da kaçıyor." Tdk, 1993: 1153

çevirtmeç Topaç (Çr.).

çevlik Etrafı çevrilmiş bahçe ya da tarla (Gökçam-Su.). "Ertesi gün cami **çevliği**nde iki taraf toplandı."
Özçatalbaş, 2002: 34

çevlük Pirinç (İs.; Eşençay-Çr.). "Kızılırmak akar gelir dolanır / Senem gelin **çevlük**lerde fırlanır"
Oğuz, 2006d: 58

çevre (1) 1. Mendil (Aşağıfındıklı-Su.). 2. Başörtüsü (Kalecikkaya-Al.; Çr.). "**Çevre** işledim sana / Çorap başladım sana" Aytekin, 2003: 60

çevre (2) Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

çevrilmek Dönmek (Çr.). "Başımda bir çevrinme var yeni peydah oldu, bazı arada **çevrilip** duruyor."
Tdk, 1993: 1154

çevrim Daire (Su.). "Kanatlarını hiç çırpmadan dönüyor, geniş **çevrim**ler çiziyordu." Sarıyüce, 2004: 133

çevrinmek Dönmek (Çr.).

çevşen Küpenin kulağa takılacak yeri (Su.).

çeyiz sandığı Ağaçtan yapılan oyuncak sandık (Çr.).

çeyiz yazma Düğünlerde, geline takılan takıların ya da eşyanın geline ait olduğuna ilişkin tutanak (Su.).

çezenmek Oyalanmak, tembellik etmek (İs.).

çezilmek Çözülmek (Çalyayla-Çr.). "Gönül bir ibrişimdir / Düğlenince **çezilmez**" Ertekin, 2006: 58

çezmek Çözmek (Karkın-İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Mani çuvalı bende / Şimdi ağzın **çezerim**"
Gösterir, 2011: 218

çıbartma İnce bir çubukla vurulması sonucu vücutta duyulan sızı (Os.).

çıbık Çubuk (Çalyayla-Çr.). "**Çıbık** iken çıt, hezen iken küt."
Çorumlu, 2009:1527

çıbıl Yoksul (Çr.). "Senin pankan olsa, **çıbıl** takımını uğratır mısın kapıya?" Tahir, 2004: 24

çığdırmak Delirmek (Çr.).

çığıl Bir araya toplanmış küçük

parçalar (Me.).

çığıltı Gürültü, hafif gürültü (Çr.).

çığır Karlı yerlerde kürekle açılan yol (Perçem-Al.; Evci-Bo.; Bayat-İs.). "Üzerinde kayıp gittiğimiz **çığır** işlekçe." Sarıyüce, 2006: 120

çığırmak Çağırmak, söylemek (Ka.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Moskof topunu alıvereyim, diye **çığırdı** herif." Tahir, 2004: 134

çığırtı Çığlık (Göcenovacığı-Çr.). "Karı noluyon kız dedi emme **çığırtı**dan ortalık çınlıyo." Çorumlu, 2009: 1655

çığırtmak Çağırtmak (Çalyayla-Çr.). "Nerde **çığırtmış** bu tellalı hükümat?" Tahir, 2004: 358

çığnak Ayak altı, çok çiğnenen yer (Su.; Çr.).

çığnamak Çiğnemek (Akçalı-Su.). "Herkes sahız **çığnar** da Kûrt gızığmı dadını çıharan heç olmaz." Uçakcı, 2006: 218

çığrıngaç → Çıkrıncak (Çr.).

çığrışım gibi bitmek Meyvelerin çok sık ya da bol olması durumu (Çr.).

çığrışmak Yüksek sesle bağrışmak (Evci-Bo.; Su.). "Ölmüş bu yahu! diye **çığrıştılar**." Sarıyüce, 2004: 214

çığşak Yüzük (fincan) oyunu sonunda, kazananların yenilenlere söylediği deyiş, mani (Çr.). "Hasan'ı yanımdan **çığşak**lıca kovdum." Koşay-Aydın, 1952: 34

çıhı Çıkın, torbacık, bohçacık (İs.; Çr.). "Dayıya, emmiye gelinin gotdō bōçaları, **çıhı**ları…" Abaz, 2004: 100

çıhışdāni Çıkıncaya kadar (İkipınar-İs.). "Ocakdan **çıhışdāni**, ocakdan çıkdı mıydı ileşiyola." Abaz, 2004: 122

çıkacak Başa gelecek, kaza, bela (Su.). "Elinden bi **çıkacak** var bunun." Uçakcı, 2006: 359

çıkarım Yaklaşık 25 kg undan yoğrulan hamur (Çalyayla-Çr.).

çıkarma Evlerde oturmak için kullanılan yer (Bademce-Ka.).

çıkı Küçük bohça, çıkın (Ka.; Arpalık, Dutçakallı, Sarimbey, Turgut-Çr.). "Açılmadık **çıkı**da ne olduğu bilinmez." Yoksul, 2013: 6

çıkılamak Bohça haline getirmek, çıkın yapmak (Çr.).

çıkım Tarla, sürülürken, çapalanırken ya da ekin biçilirken 1,5 -2 m. genişliğinde ayrılmış tarla boyunca uzanan bölümlerin her biri (Seydim-Çr.). "Bu tarla üç **çıkım**lıktır." Tdk, 1993: 1167

çıkın Bohça (Çr.). "Yâre çörek pişirdim / **Çıkın**ım çaylak kaptı" Gösterir, 2011: 139

çıkışmak (1) Bir iş için paranın ancak yetiyor olması (Dutçakallı, Göcenovacığı-Çr.). "Bir toptancı açacağız aha, yok, **çıkışmıyor**."

çıkışmak (2) Sert konuşmak, azarlamak (Ka.; Akçalı-Su.; Çr.). "Güzel gine varamadın dengine / Doğru sözlerime **çıkışıyorsun**" Arız, 2005a: 88

çıkışmak Üstün gelmek, başa çıkmak (Çr.). "Çene yarıştırmada ben seninle **çıkışamam**." Yoksul, 2013: 205

çıkla Sade, arı, yalnız (Su.).

çıkma Balkon (Gölet-Ka.).

çıkrık (1) Üzerine iplik sarılan çark (Bademce-Ka.; Beydili, Gökköy-Çr.). "**Çıkrığın** dönsün de ipin nasıl olursa olsun." Yoksul, 2013: 208

çıkrık (2) Kına gecelerinde genç kızlar arasında oynanan köy seyirlik oyunu (Elvançelebi-Me.). "Hatta elindeki baltanın sapı / Bendendir, **çıkrık**la kirman kaçakçı" Çağlar, 1954: 56

çıkrık (3) → Çıkrıncak (Çr.).

çıkrık kulağı Özel et sinirinden ya da gön parçalarından yapılarak çıkrıklara iğ takmak için kulanılan alet (Çr.).

çıkrıncak Çocukları yürümeye alıştırmak için kullanılan üç tekerlekli korkuluklu araba (Çr.).

çıkrınkaç → Çıkrıncak (Çr.).

çılbez Oğlaktan ya da kuzudan çıkan küçük aşık (Çr.).

çılçıbıldak Çıplak (Çr.). "Koyvermeyin dışarı uğrar haaa…. **Çılçıbıldak** dışarı uğrar." Tahir, 2008: 157

çılçıpıl Çıplak, çırılçıplak (Çr.). Aanh… Boş ki, **çılçıpıl**… Tahir, 2004 : 271

çıldırık Terbiyesiz (Çr.).

çılkı Bahçe süpürgesi (Çr.).

çılkıdır Vücudunun etleri gevşemiş kimse (Çr.). "Hastalıktan kalkmış vücudu cıvımış, **çılkıdır** bir şey olmuş." Tdk, 1993: 1174

çılpı → Çırpı (Ka.).

çılpık Şımarık, hoppa, züppe (Çr.).

çıltak İftira (Çr.). "Çıltakçı mı **çıltak**çı ellerinde kara hemen çalacak adam arıyor." Tdk, 1993: 1175

çıngı Kıvılcım (İs.; Or.; Akçalı-Su.; Çıkrık, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Hay halvara halvara / **Çıngı** düştü şalvara" Ertekin, 2006 :61

çıngılı bilezik Aynalı, sekizi bir arada bilezik (Çr.).

çıngırak Su kabağından yapılan, sallandığında ses çıkartan oyuncak (Ba.). "Gözün de bir **çıngırağı** vardır." Yoksul, 2013: 342

çıngırşak 1. 360 derece dönebilen, tahteravalli benzeri bir oyun aracı (Gölet-Ka.). "Gıcır gıcır öten **çıngırşağı**nın / Binmesine doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 139 2. Pamuğun çekirdeğini ayırmaya yarayan, iki tahta silindirden oluşan alet (Ka.). 3. İki ucu sivriltilmiş bir mil üzerinde dönerek açılıp kapanan bahçe kapısı (Ka.).

çınkı Kıvılcım (İs.; Karakaya-Su.). "**Çınkı**sı çıkmadık olur mu çakmak Kimisi bihude kimisi ahmak" (Âşık İsmail) İvgin, 2009:94

çıpartmak Derisi kabaracak biçimde dövmek (Çr.). "Verin bana şu değneği de kıçını, büzüklerini bi **çıpartayım** şunların!" Özçatalbaş, 2002: 49

çıpıl Yoksul, çıplak (Çr.). "Yoksul **çıpıl** takımına, kopuk ipsiz takınıma güvenmeyeceksin! Tahir, 2004: 127

çıplanmak Soyunmak (Uğ.; Çr.). "**Çıplanma**ya utanmakta ki, zorladık ça kızıl atlasa kesmekte yüzü dedi." Tahir, 2004: 380

çıra Ateş yakmada kullanılan yanıcı çam parçası (Evci-Bo.; İs.; Akçalı, Muratkolu-Su.; Serban-Çr.). "Ben tutuşmuş **çıra**lar gibi yanıyordum." Sarıyüce, 2004 : 116

çırak Kazan, leğen, banma gibi bakır kapların telini sarmada diplerini vurmada kulanılan, tavandan sarkıtılan V biçimli kanca (Çr.).

çırakman (1) Lamba, kandil, çıra konulan yer (Alacahüyük-Al.; Su.). "Gaz lambasını **çırakman**ın üstüne koydu." Sarıyüce, 2004: 324

çırakman (2) Tekkelerle türbelerde kandil yakıp temizliğe bakan görevli (Çr.). "Herif türbeyi ziyaret etti de bomboş **çırakman**lığımı vermeden gitti." Tdk, 1993: 1185

çıralık 1. Lamba (Su.). 2. Lamba, çıra konulan yer (İs.).

çırhıt 1. Bozuk, kırık (Çr.). 2. Kötü huylu, kötü ahlaklı kimse (Çr.).

çırkıt Bozuk, kırık (Çr.).

çırlavuk Ağustos böceği (İs.).

çırmıklamak Tırmalamak (Çr.). "Saçını yolup yüzünü **çırmıklamak**taymış…" Tahir, 2004: 236

çırnak Tırnak, pençe (Çr.). "**Çırnağı**na düşenler, ancak on kuruşla canlarını rezaletten, pislikten halâs edebilirlerdi." Tahir, 2007: 105

çırpı Küçük çalı parçaları (Esentepe-İs.; İsmailköy-Çr.). "Karılar şurda dururken Çingen beyinin **çırpı** taşıdığı hiç görülmemiştir." Tahir, 2008: 84

çırpıt Kibrit (Çr.).

çırptırmak Bıngıldağı büyük olan çocukların bıngıldağının jiletle çizilmesi (Çr.). "Gafa olmuştur gafa, gotürüp **çırptırmalı** ocağa." Özçatalbaş, 2002: 85

çırtım Az, bir parça (Su.). "Bir **çırtım** ekmek ver." Tdk, 1993: 1190

çırtma İnce doğranmış salatalık üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan cacık (Çalyayla-Çr.).

çıt Anahtar, asma kilit (Os.).

çıtak (1) Boynuzları düzgün ay biçiminde olan öküz (Çr.).

çıtak (2) İyi giyinmiş, yakışıklı delikanlı (Os.).

çıtak (3) Kavgacı, huysuz kimse (Çr.). "Seni **çıtak** seni baya bana karşı koyuyon he?" Tdk, 1993: 1192

çıtçıt Giysinin iki yanını üst üste getirerek kapamaya yarayan metal tutturmalık (Çr.) "Kuma ektim pürçüklü / Entarisi **çıtçıt**lı" Gösterir, 2011: 318

çıtır Çamaşır kili (Su.).

çıtırga Meşe yaprağı (Me.).

çıtırgı 1. Söğüt ya da kavak ağaçlarının ince dalları (Çr.). 2. Çalı çırpı (Kayı-Çr.).

çıtırık Karışık, birbirine girmiş, dolaşık (Su.).

çıtlak Mısır patlağı (Gökçam-Su.).

çıtlan Çalı çırpı ile bağ bahçe kıyılarına yapılan çit (Su.).

çıtlanbık Çitlenbik ağacı (Çıkrık-Çr.).

çıtlık Kökünden sakız çıkarılan ya da tırpan biçerken tönge yapılan karakavuk otu (Kıcılı, Külah-Al.; Evci-Bo.; Çalıca, Tolamehmet-Çr.). "Papatyalar, **çıtlık** otları, ak çiçekli yabansarmaşıkları birbirine girmiş." Sarıyüce, 2006: 32

çıtlık sakızı Karakavuk otunun kökünden çıkarılan sakız, çengel sakızı (Çr.). "On beşimde sevdim bi köylü kızı / Gız gız değil, sanki **çıtlık sakızı**" Kurtoğlu, 1998: 26

çıvdırmak Delirmek, çıldırmak (Su.; Çr.). "Deliyim ulan, aklımı **çıvdırmışım**." Gümüş, 1977: 154

çıvgın (1) Ağaçların verdiği yeni sürgün, filiz (Çalyayla-Çr.).

çıvgın (2) Rüzgârlı havada yağmurla birlikte yağan kar (Gökköy-Çr.).

çıyan Sürüngen böcek (Su.). "**Çıyan** gibi bakıyorsun bakarken." Yoksul, 2013: 209

çızmak Çizmek (Akçalı-Su.). "Kara yazımı sen yazdın / Hemi **çızdın** hemi bozdun" Arız, 2005a: 240

çibil Sulu çamur (Çr.).

çiçek Ayçiçeği (Al.).

çiçekayı Nisan ayı (Su.).

çiçilemek Bir kimseyi yüzüne karşı övmek, iltifat etmek (Çr.).

çif Çift (İs.). "**Çif** sürükene ē Omar ā dedük ve ayakgabıyı." Abaz, 2004: 101

çift demiri Tarla sürmek için karasabanın ucuna takılan sivri demir (Beydili-Çr.).

çiğdem adeti → Çiğdem aşı (Çr.).

çiğdem aşı Çocukların çiğdem gezmede topladıkları bulgur, yağ, kavurma ile yapılan pilav (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Ovakara-

pınar-Çr.). "Baharınan gelirsin / Kız **çiğdem aşı** mısın?"
(H. Çıtak) Ercan, 1991:382

çiğdem eğlencesi Çocukların ilkyazda çiğdem toplayarak başlarına taktıkları, kalan çiğdemleri de bir ağacın dallarına takıp evleri gezerek topladıkları yiyecekleri toplu halde yedikleri oyun (Çr.).

çiğdem gezdirme Baharı müjdelemek için erkek çocuklarca oynanan bir oyun (Su.).

çiğdik Çekirdek (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

çiğin Omuz (Çr.).

çiğindirik Ocaktaki küllerin biriktirildiği yer (Boğabağı-Çr.)

çiğinlik → Bacalık (Alacahüyük-Al.).

çiğinnik → Bacalık (Çıkrık-Çr.).

çiğit (1) Çekirdek (Os.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Acıpınar, Beydili, Çalyayla, Çıkrık, Eşençay-Çr.). "Üçköylü bir **çiğit** uğruna bir kargayı bir gün kovalamış." Yoksul, 2013: 621

çiğit (2) Kayısı çekirdekleri ile oynanan bir çocuk oyunu (Çr.).

çiğitçi Geçimini meyvecilikten sağlayan çiftçi (Çalıca-Çr.).

çiğitli sıçma İşe yarar, kurallara uygun iş yapma (Os.).

çiğleme (2) Besili erkek oğlak (Su.).

çiğleme (2) Çiğ sütün kaymağı (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.).

çiğlez Yakışıklı (Çr.).

çiğnek Yol üstü, kalabalık yer (Çr.). "**Çiğnek** yerde dolaşma, kimseye de bulaşma." Yoksul, 2013: 209

çiğnemük sözlü Her söze karışarak yaptığını yeniden anlatan kimse (İs.).

çiğnişmek Çiğ düşmüş gibi olmak (Evci-Bo.; Su.). " Bütün vücudu **çiğnişti**." Sarıyüce, 2004:314

çiğsek Sarı (Su.).

çiğsemek Yemeğin bozulması (Çr.).

çiğsimek → Çiğsemek (Çr.).

çiit Çekirdek (İkipınar-İs.). "Bi gısım gabak şeydince **çiit** alsañ."
Abaz, 2004: 123

çik Aşık kemiğinin çukur yanı (Çr.). "Sahaların **çik** ya da tök tarafları taşlara sürtülerek hafifçe düzeltilir."
Çorumlu, 2009: 589

çik durma Aşık oyunlarında, aşığın çukur yanının yukarı gelmesi (Çr.).

çil (1) Topraktan yeni çıkan bitki, ekin (Su.). "Bu bataklıkta baş veren buğday filizleri **çil** çil toprağın üstüne çıkacak." Sarıyüce, 2004: 91

çil (2) Üstü benekli yaban kekliği (Evci-Bo.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Gözlerini **çil**lerin konduğu noktadan ayıramadı." Sarıyüce, 2004 : 14

çil (3) Yüzünde küçük kahverengi benekler bulunan kimse (Eskiekin, Eskiköy, Eşençay-Çr.). "**Çil** Kamil Emmim tekliyo biraz / Şahander Neneme soluğu garez"
Kurtoğlu, 1998:16

çildağım Darmadağın yerlere saçılmak (Os.).

çildir çildir Masum masum bakma (Su.).

çilelenmek Hayvanların semizlenip, şişmanlaması (Çr.).

çileme İki yaşındaki dişi keçi (Su.).

çilemek Terlemek, nemlenmek (Evci-Bo.; Me.). "Bozkır insanı, nerede bir su **çilerse** oraya bir pınar kaldırır." Sarıyüce, 2006: 50

çilermek Çimlenmek, yeşermek (Çr.).

çilik Dişilik organı (Su.; Çalyayla-Çr.).

çilingir İşini iyi bilen, iyi yapan kimse (Su.).

çillenmek 1. Küflenmek (Su.). 2. Çimlenmek, yeşermek (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "Satı anam nasıl gitsin kazmıya / Madımaklar **çilleniyo** gül babam" Çimen, 2005b: 4

çilte 1. Semerlerin iki tarafına yük bağlamak için takılan urgan (Çıkrık-Çr.). 2. Yük yüklemek için semere dayanan çatal deynek; meşe sopası (Al.; Bademce-Ka.).

çiltim Küçük üzüm salkımı (Su.).

çimbek Küçük bir çeşit kuş (Çr.). **"Çimbek** eyler her dem anın zikrini İshak kuşu zikretmede pehlüvan" Çorumlu, 2009: 1264

çimdik İki parmak ucuyla alınan miktar (Evci-Bo.). "Küçük bir **çimdik** koparıp tadına baktım." Sarıyüce, 2006: 112

çimdinmek → Çimkinmek (Çr.).

çimdirmek Yıkamak (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "Gövdelerini, yapraklarını **çimdirdi** bir güzel." Gümüş, 1977: 83

çimeklik Odanın bir köşesine betondan yapılan, dışarı pis su akarı olan yıkanma yeri (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Dutçakallı, Kadıderesi, Mislerovacığı-Çr.). "Bir kenara yıkanmak için **çimeklik** yaptılar." Akkaya, 2011:II/ 43

çimilti Gizli söz, fısıltı (Çr.). "**Çimilti**yi çit, yavşağı bit etme." Yoksul, 2013: 210

çimke (1) 1. Kalça kemiği (İs., Oğ.). 2. Koyun ya da keçinin güneşte kurutulmuş etli kol ya da bacak kemiği (Çr.).

çimke (2) Üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar (Mislerovacığı-Çr.).

çimkinmek Doğru dürüst yememek, karnını kırık kırtık şeylerle doldurmak (Kıcılı-Al.; Çr.). "Ne **çimkinip** duruyon? Yemiyecâsen galk get." Kerman, 1997: 62

çimmek Yıkanmak, yüzmek (Külah-Al.; İs.; Os.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin, Karadona-Çr.). "**Çimme**yinen kendini paklayamazsın." Yoksul, 2013: 210

çimtemek Sakınmak (Elvançelebi-Çr.).

çimtinmek → Çimkinmek (Külah-Al.).

çingar Kavga, gürültü (Gökçam-Su.). "Babamın başını yaralayınca **çinga**r kopar." Sağmen, 2009: 83

çinge Kıvılcım (Çıkrık-Çr.).

Çingen Çingene (Sarimbey-Çr.). "Kürt çaldı, **Çingen** oynadı." Yoksul, 2013: 481

çingir çingir Çok aydınlık (Ka.).

Çingit Çingene (İs.).

çini Bakır ya da çinkodan yapılmış küçük tepsi (Os.).

çinik Sekiz kiloluk bir tahıl ölçüsü, şinik (Alacahüyük, Dereyazıcı, İsahacı, Külah-Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çıkrık-Çr.). "Kula'ya bir **çinik** haşhaş vermişti." Güven, 2013: 133

çinilemek Kulak çınlamak (Çr.). "Gurbette yari olanın / Kulakları **çiniler**" Ayhan, 2002: 168

çinko Çiğit oyununda, çukura girmeyen kayısı çekirdeklerinin üç parmak vuruşuyla çukura sokulmasında ilk vuruş (Çr.).

çinlemek 1. Çınlamak (Çr.). 2. Çenilemek (Çr.).

çinnik Ocaklığın üzerinde gaz lambası konulan yer (Bademce-Ka.).

çintermek Yoğun bir dikkatle bakmak (İs.; Os.).

çinti İçi astarlı kadın donu, şalvar(Çr.).

çintik 1. At, eşek, katır gibi hay-

vanların arka ayakları ile çifte atması (Su.). 2. Tokat, sopa (Su.).

çintiyan Kadın şalvarı (Alacahüyük-Al.).

çipil (1) 1. Bataklık yerlerde, pınar yanlarında biten ot, yosun gibi bitkiler (Su.). 2. Çayır, kısa otlu yer (Al.).

çipil (2) Gözleri çapaklı, sulu kimse (Os.). "Babası kalıplı, kıyafetli, kanlı canlıydı, Hanefi sıska, **çipi**l gözlü…" Tahir, 2008: 314

çipil çipil Bir madde bulaşığının yapışkan durum alması (Os.).

çipil gözlü Çapaklı, sulu gözlü (Os.).

çipirgi → Çırpı (Me.; Or.).

çipiruz Parasını yerinde harcamasını bilmeyen kimse (Çr.).

çir (1) 1. Meyve kurusu (Su.). 2. Kuru kayısı hoşafı (Kıcılı-Al.; Aşağıfındıklı-Su.; Eskiköy-Çr.). "Yâr bahçeye benzersin / **Çir** gibi kulakların" Aytekin, 2003: 64

çir (2) Suyu az akan çeşme (Çr.).

çirçir (1) Pamuk kozalarının çekirdeğini ayıran çıkrık (Su.).

çirçir (2) → Çir (2) (Çr.).

çirk Cevizin yeşil kabuğundan bulaşan boya ya da renk (Obruk-Do.; Os.). "Cevizin **çirk**i elimde kalmış." Saraçer, 2000 : 327

çirkef Çamurla karışık pis su (Os.). "**Çirkef**e taş atma, üstüne pislik sıçrar." Yoksul, 2013: 210

çirkin çiçek Çirkin olduğu halde, kendisini güzel göstermeye çalışan kimse (Os.).

çirklemek Cevizi yeşil kabuğundan ayırmak (Os.). "Biz evde hanımla ceviz **çirkliyorduk**." Saraçer, 2000: 327

çirpi → Çırpı (Al.).

çirpik Çapak (Çr.).

çirpit Kibrit (Çr.).

çirşef Çirkef, edepsiz (Çopraşık-Al.).

çirtenmek Kusur bulmak, titizlenmek, özenmek (Me.). "Sen de pek mi **çirteniyon** ne? Huyu gozel olsun huyu." Özçatalbaş, 2002:20

çirtik Hiçbir şeyi beğenmeyen, titiz kimse (Su.).

çirtim 1. → Cımbı (Külah-Al.). 2. Çok küçük yiyecek parçası (Külah-Al.).

çirtmek Küçük parçalar halinde yontmak (Külah-Al.).

çise Sabah ıslaklığı, çiy (İsahacı-Al.; Sarimbey-Çr.). "Yine **çise** düştü gül ile hare / Beni sen düşürdün ah ile zare" Arısoy, 1970: 54

çisengi İnce yağmur (Çıkrık-Çr.).

çisimek Yemeğin bozulması (Çr.).

çişdik Tam gelişmemiş çocuk ya da insan (Os.).

çişten Şımarık kimse (Çr.).

çit (1) 1. Basma da denilen kumaş (Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). 2. Yaşlı kadınların başlarına örttüğü kaba yazma (Çr.). "Ay ışığı süt gibi / Fistan giymiş **çit** gibi" Gösterir, 2011: 144

çit (2) Küçük sepet, küfe (İs.; Su.). "Bi hapaz yiseñ de bi, bi **çit** yiseñ de bi." Abaz, 2004: 169

çit (3) Pulluk (Al.).

çit (4) Herk etme işi (Su.).

çit (5) Çift (Bademce-Ka.).

çitak (1) → Çıtak (3) (İs.).

çitak (2) Süslü, iyi giyinen kimse (Me.).

çitari İpek ya da ipekle karışık, sarı, kırmızı yollu dokuma (İs.; Su.). "Cepleri göğsünde, yandan mintanı **çitari**." Benice, 2002: 129

çitçit Çıt çıt, fermejüp (İs.).

çiten → Çeten (İs.).

çitgi Bahçe ya da ağılların çevre-

sine çekilen çit (Çr).
çitil Fide, fidan (Su.).
çitilemek (1) Çamaşırı elle ovarak yıkamak (Çr.). "**Çitilemeye**, ovuşturmaya, tokaçlamaya devam eder." Ozulu, 2013: 49
çitilemek (2) Kumaş ya da örgülerin yırtıklarını örmek, dikmek (İs.; Su.). "Ayağında delinmiş, **çitilenmiş** çarıklar vardı."
Sarıyüce, 2004: 153
çitilli (1) Karışık, zor (Os.).
çitilli (2) Kavgacı kimse (İs.).
çitime Kabuğunun üzerinde sık, birbirini kesen küçük yarıklar bulunan tatlı bir kavun cinsi (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.). "Meşhurdur ovada **çitime** bostan / Tatlı keşkeği var yesin hastan" (A. Çoban)
Gürsel, 1997: 298
çitimek Kazak, yün çorap gibi giysilerin yırtığını örerek kapatmak (Su.; Beydili-Çr.). "Çoraplar o kadar çabuk eskiyor ki, **çitimek**le bitiremiyorum." Yoksul, 2013: 216
çitlek Çekirdek (Su.). "Hırsız gapısızdır, eşkıya çeri / Çekirdek **çitlek**tir, Pazar da deri" Gösterir, 2014: 80
çitlemek Çekirdeğin kabuğunu iki diş arasında ayırmak (Su.).
çitmek Fiske vurmak (Çr).
çitsi Çalı çırpı (Su.).
çivi Şemsiye teli (Os.).
çivi kıvratmak Oyun oynamak, dolap çevirmek, (Kavşut-Su.).
çivimlik → Bacalık (Çr.).
çivindirik Ağaçların küçük taze dalı, filiz, sürgün (Çr.).
çivinik Ocak içi (Çr.).
çivinlik → Bacalık (Çr.). "**Çivinliğe**, ocak başına minder sererek oturulur." Çorumlu, 2009: 1203
çivinnik → Bacalık (Kıcılı-Al.; Çıkrık-Çr.).
çivit → Çiğit (İs.).
çivitçi Çiftçi (Çr.).
çivlez Yakışıklı (Sarimbey-Çr.).
çiyan 1. Akrep (Su.). 2. Zehirli böcek (Su.).
çiydem Çiğdem (Çr.).
çiyin Omuz (Çr.). "Kızarmış gözlerini sile sile **çiynini** çekti."
Gümüş, 1977:27
çiylez Yakışıklı (Çr.).
çizi Çizgi, yol (Çr.). "Herif **çizi**den çıktı çıkacak, hemen önledi."
Tahir, 2004 : 25
çizik atmak Şart etmek ya da bahse girmek (Su.). "Duvara **çizik attım** / Sen benim olacaksın"
Aytekin, 2003: 43
çoban aldatan Yoğun yağacağı beklenirken, çok az yağan yağmur (Çalyayla-Çr.).
çobancalık Çobanın yıllık ücretinden başka, çoban için ekilen buğday gibi ürünler (Karlık-İs.).
çoban çökerten Karpuz teveği gibi yarım metre kadar uzunlukta, dalları dikenli, dokunduğu yeri kızartan bir ot (Çayhatap-Çr.). "**Çoban çökerten**e can dayanmaz da / Sert kocası çok iş gördü sanmaz da" (S. Örgel) Ercan, 1991: 436
çocuğa galmak Gebe olmak (Ba.; Çıkrık-Çr.). "Gız o gece padişahtan **çocuğa galıyo**." Akbaş, 1983: 19
çocuk mezeri gibi Çok büyük ayakkabı (Çr.).
çodürü çüş Tahteravalli (Karadona-Çr.).
çoğ Çok, bol, fazla (Çukurköy-İs.). "Ömrün **çoğ** olsun." Oğuz, 2007a: 34
çoğan Kökü ile dalları sabun gibi köpüren hem helvacılıkta, hem de temizlik işlerinde kullanılan bir bitki, çöven (Çr.). "Çok başlı **çoğan** kaynatmış."
Çorumlu, 2009: 1527

çoğarıvermek Çoğalmak, çoğalıvermek (Çr.).

çoğdürmek (1) Bir eşyanın bir yana ya da aşağıya kayması (Su.; Çr.). "Eşşeğin yükü sola doğru **çoğdürüyo**." Kerman, 1997: 16

çoğdürmek (2) Boşaltmak (Su.).

çoğdürüm çüş → Tahteravali (Çr.). "Şu gadar bebeğinen **çoğdürüm çüş** oynanır mı oğlum." Kerman, 1997: 16

çoğlu Genellikle pekmez yaparken, kazandan şıranın alınmasında kullanılan, büyük, derince, saplı bakır kap (Os.).
2. Pekmez toprağını süzmede kullanılan saplı süzgeç (İs.).

çoğumsamak Çok bulmak (Çr.). "Bu kadarcık parayı siz **çoğumsamak**tasınız." Tahir, 2008: 197

çoğuncası Çok kez (Çr.).

çoğunsumak Çok bulmak (Çr.).

çoh Çok, fazla (Oğlaközü-Su.). "Su verenlerin **çoh** olsun." Oğuz, 2007a: 31

çok bilmiş Yaşının üstünde söz söyleyip davranan (Çr.).

çokmak (1) Köpeğin saldırması, havlaması (Gölet-Ka.). "Beslenen it **çokar**, terslenen it kapar." Yoksul, 2013: 130

çokmak (2) Tokmak (Çr.).

çokratma Kaynatılmış mısır ya da buğday, hedik (Gölet-Ka.).

çokurdum Toplantı (Çr.).

çol Çöl (Çr.). "Lalekler zikredip gezer elleri / Toy zikrile bekler bunca **çol**leri" Caferoğlu, 1994: 150

çolak Kolunda sakatlık bulunan (Os.; Beydili, Sarimbey-Çr.). "Ayağı **çolak**, başı kabak kalasıca." Yoksul, 2013: 88

çollu Benzi sararmış, hastalıklı, kansız kimse (Çıkrık-Çr.). "**Çollu** Üsük'ün babadan kalma üç beş haklık tarlası vardı." Güven, 2013: 168

çolpa Beceriksiz, eli işe yakışmayan, sakar (Su.; Çalyayla-Çr.). "**Çolpa**ynan çorba içmeye kalkışma" Yoksul, 2013: 216

çolpaşık → Çopraşık (Su.).

çolpaz Dağınık, dikkatsiz (İs.).

çoluk Hayvanları bağlamak için boyunlarına geçirilen "U" biçiminde ağaç (Al.).

çoluk çocuğa karışmak Evlenip çocuk sahibi olmak (Çr.). "**Çoluk çocuğa karışasın**." Yoksul, 2013: 216

çoluk çocuk içinde kalmak İş bilmeyen, acemi kişilerin içinde kalmak (Çr.). "**Çoluk çocuk içinde kaldık**." Yoksul, 2013: 216

çoluş Kağnıdaki bir çift öküze yardımcı olarak koşulan ikinci çift öküz (Külah-Al.; Gökköy, Ovasaray-Çr.).

çomak (1) Değnek (Akçalı-Su., Sarimbey, Serban-Çr.) "Arı kovanına **çomak** sokma." Yoksul, 2013: 63

çomak (2) Büyük burunlu (Su.).

çomça Pınarlardan su içmek için ağaçtan oyulmuş kepçe, büyük tahta kaşık (İs.). "Elin kaynayan kazanına **çomça** sokma." Yoksul, 2013: 281

çomçe Küçük kazık (Çr.).

çon (1) Büyükbaş hayvanlarda görülen, hayvanın alnından ya da kulaklarından kan alınarak tedavi edilen bir çeşit hastalık (Gökçam-Su.; Beydili, İsmailköy, Sarimbey-Çr.). "Domuzun eniği, **çon** olacaksın, çon ." Güven, 2013: 165

çon (2) Vücudun basen kısmı (Os.).

çop 1. Cirit değneği (Çr.). 2. Ucu topuzlu değnek (Çr.).

çopraşık Karışık, anlaşılması güç, dağınık (Su.).

çopur Yüzü çiçek hastalığından

kalma küçük yara izleri taşıyan kimse (İsahacı-Al.; Os.; Su.). "Çomar'ın kızları **çopur**dur höşür / Külah'ın kızları kaynar karışır"
Arısoy, 1970: 68

çor (1) Hastalık (Al.). 2. Nezle, grip türü soğuk algınlığı (Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Erbab-ı hamiyet yılar susarsa / Bitirir mülkü bu **çor** ey oğul çor
Ercan, 1997 : 110

çor (2) Sıcaktan hastalanan hayvanlara içirilen ayran, sirke, sarımsak karışımı (Çıkrık-Çr.). "Oğlan baba ye **çor** ye / Aslını da sor sor ye" Gösterir, 2011: 116

çora çıkmak Kötü ya da hastalıklı çıkmak (Su.). "Şöyle bir deşeledim / **Çora çıktı** gerisi"
Gösterir, 2011: 167

çorak Damlara serilen sert, su geçirmeyen killi toprak (Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). "Bir **çorak**, bir korkak yürekle insan / Olunur mu hangi zaman olunmuş?"
Ercan, 1997: 73

çorbada tuzu bulunmak Bir işte az çok katkısı bulunmak (Çr.).

çorlu Hastalıklı, dertli, illetli (Külah-Al.; İbik-İs.; Akçalı, Gökçam-Su.; Ovasaray-Çr.). "Yürü git yoluna zalımın kızı / Baban annen **çorlu** diye vermedi" Arız, 2005a: 69

Çorum beşlisi Yahni, su böreği, düğün çorbası, pilav ile Çorum baklavasından oluşan düğün yemeği (Çr.).

Çorum halayı Bir halk oyunu (Çr.). "İçi bir **Çorum halayı** çekerek vurdu gitti." Gümüş, 1977: 30

çoş Değnek oyununda yere yatırılan değnek (Çr.). "Değilen çocuk **çoş**unu düzgünce yatırarak güdekçiliğini yapar." Çorumlu, 2009: 1354

çoşmak Coşmak (Çr.).

çot (1) Bacak arası (Os.).

çot (2) Eli, ayağı sakat olan kimse, kötürüm (Külah-Al.; Su.; Çr.). "**Çot** çolak olasın." Yoksul, 2013: 217

çot (3) Kısa, çelimsiz (Su.).

çotak (1) Bitkinin dallanma yeri (Çalyayla-Çr.). "Karnefilin **çotağı** / Sinem dilber yatağı" Gösterir, 2011: 122

çotak (2) → Çotuk (1) 1 (Gökköy-Çr.).

çotmak 1. Üzerinde ikiden çok meyve bulunan dal (Çalyayla-Çr.). 2. Meyve dizisi, hevenk (Acıpınar-Çr.).

çotturuk Bodur (İs.).

çotuk (1) 1. Fasulye, domates gibi sebzelerin ağması için dikilen dal parçası (Çalyayla-Çr.). 2. Ağaç kökü (Çr.). "Devenin haberini potuktan al, ağacın haberini **çotuk**tan al." Yoksul, 2013: 238

çotuk (2) Herhangi bir organı sakat olan kimse (Su.).

çotul Taze nohut kavurgası (Eskiekin, Eymir-Çr).

çotur → Çotul (Büyükdivan-Çr.).

çovuş Çavuş (Çr.). "**Çovuş** hamamının tamam gurnası / Ebelerin yalan ilaç vermesi" Caferoğlu,1994: 143

çoynak → Çolak (Gökçam-Su.; Gökköy, Karadona-Çr.). "Ağzı gözü çalık **çoynak** olasıca."
Yoksul, 2013: 18

çöbre Üzüm posası (İs.).

çöç (1) Boynuzlu koyun (Su.).

çöç (2) Bir tür çiğ köfte, besmeç (Su.).

çöçü 1. Bodur, kısa boylu (İs.). 2. Cüce (Su.).

çödürmek → Çöğdürmek (Çr.).

çödürüm çüş Tahterevalli (Çalyayla-Çr.).

çöğdirim çüş Tahterevalli (Çr.).

çöğdirmek → Çöğdürmek (Çr.).

çöğdürçüş Tahterevalli (Os.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

çöğdürmek Erkeklerin sidiklerini uzağa fışkırtarak işemeleri (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.). "Aklının kenarına **çöğdüreyim** senin." Yoksul, 2013: 31

çöğdürümçüş Tahteravalli (Al.).

çöğe durmak Yeni yürümeye başlayan bir çocuğun bir kaç saniye ayakta durması (Ka.).

çöğelezlenmek Bir kimsenin boynu içeri çöküp, omuzları çıkarak kamburlaşması (Çr.).

çöğelmek Otururken bir şeye dikkatli bakmak için doğrulmak, kafasını kaldırıp bakmak (Çr.).

çöğmek 1. Ağır gelen yanın aşağı inmesi (İs.). 2. Eğilerek oturmak (Akçalı-Su.; Çr.). "Badalın başına **çoğüp** o daalden eklemiş." Çorumevi, 2001: 16

çöğür Bir çeşit saz, tambur (Çr.).

çökeğen Batılan derin toprak, yer (Su.).

çökek Bataklık, su kenarı, balçık (İmat-Al.; Su.). "Zemzemden yönün döndürmüş / **Çökek**ten gönlün kandırmış" (Mehemmet) Çırakman, 1992: 36

çökelce Çukur yer (Çalyayla-Çr.).

çökelez Sincap (Bademce-Ka.).

çökelge → Çökek (Gökçam-Su.; Konaklı-Çr.).

çökelik Yağı alınmış sütten yapılan peynir, çökelek (Kıcılı-Al.; Os.; Akçalı, Gökçam-Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "**Çokeliği** çölmeklere basardık / Eyvazları hevek eder asardık" Kurtoğlu, 1998: 23

çökelim Çöküntü, sarsıntı (Su.). "Balkan Savaşları'nın yarattığı **çökelim** biraz savuşturulmuştu." Sarıyüce, 2004: 131

çökemez Çikolata (Yağcılar-Ka.).

çöklenmek Abanmak (Çıkrık-Çr.).

çökür Bir çeşit saz, çöğür (Çr.). "Hıdırellez düğününe getirip meydan **çökür**lerinin çifte çiftesini…" Tahir, 2007: 349

çölçöp (1) Rakip oyuncuların engel oluşturmalarını önlemek için söylenen deşenek oyunu terimi (Çr.).

çölçöp (2) Çöpler (Çr.).

çöllemek Yatağı ya da altını ıslatmak (Çr.).

çölmek Çömlek (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Nazar deveyi **çölmeğe**, insanı sine sokar." Kerman, 1997: 48

çölmekçi Çömlekçi (Çr.). "**Çölmekçi**den aldım tağar, tereziye goydum ağar." Caferoğlu, 1994b: 108

çömçe 1. Pekmez kaynatırken, hem pekmezi karıştırmada hem yüzünde biriken kefi almada kullanılan uzunca saplı delikli bakır kap (Os.). 2. Yemek kepçesi (İsahacı-Al.; Gökçam, Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Elinde **çömçes**i olan keşkeğin sahi bidir." Yoksul, 2013: 281

çömçü → Çömçe 1 (Os.). "Adamın nesini **çömçü**ye benzetmişlerde bilemem." Saraçer, 2000: 360

çömek → Çöğe durmak, tay durmak (Su.).

çömelmek Ayaklar üzerine oturmak (Os.; Çalyayla-Çr.). "Saat kulesi çevrisinde köylüler gölgelere **çömelmiş**lerdi." Tahir, 2004:5 8

çömermek Hafif hafif kabarmak, yumrulmak (Su.).

çömez (1) Beş on yaşlarında çocuk (Dutçakallı-Çr.). "Ne bilir yâr sevmeyi / Şu üç günlük **çömez**ler" Gösterir, 2011: 278

çömez (2) Kısa boylu (Ka.).

çömez (3) Çobanın yanındaki yardımcı çocuk (Su.).

çömlekleme Bir çeşit hastalık (İs-

mailköy-Çr.). "Şöyle bir baktım, kadın essahtan **çömlekleme** olmuş."
Güven, 2013: 91

çömmek → Çömelmek (Çr.).

çömüdomak Düşüp kalmak (Çr.). "Gademâneye giderken, buzdan ayağı gaymış, oracığa **çömüdomuş**."
Kerman, 1997: 62

çömütmek → Çömelmek (Su.; Çr.).

çöne Kolları ya da bacakları eğri olan (Dutçakallı-Çr.).

çönenme İyi geçim, yaşayış (Çr.).

çönezitmek Bir kişinin ileri gitmesine engel olmak (Çr.). "Garı müsrif çıktı, baksana herifi bi yıl içinde **çönezitti**." Kerman, 1997: 16

çöp çekmek Kura çekmek (Çr.). "Gömmeli çelik oyununa başlarken **çöp çekilir**." Oğuz, 2006b : 17

çöpleme (1) Çiftleşme (Çr.).

çöpleme (2) 1. Üzüm çöplerinin ayıklanması (Çr.). 2. Çöpü ayıklanmış kuru üzüm (Çalyayla-Çr.).

çöplenmek Sağdan soldan geçinmek (Çr.).

çöpremek Bez yırtılınca iplikleri fitil fitil ayrılmak (İs.).

çöpür (1) Karışık dolaşık iş (Çr.).

çöpür (2) 1. Yünün kirli, çöplü yerleri (Çr.). 2. Keçi kılı (İs.; Ka.).

çöpürlenmek İpliğin ya da saçın dolaşması, karışması (Çr.).

çör Hastalık (Al.).

çörçöp → Çölçöp (1) (Çr.).

çördük (1) Yabanıl küçük armut, ahlat (İs.; Gölet-Ka.; Os.; Su.; Çıkrık, Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). "**Çördük** ye buyur yârim / Gözleri uyur yârim"
Aytekin, 2003: 55

çördük (2) Kısa boylu kimse (Çr.) "Övünme **çördü**k, seni de gördük." Yoksul, 2013: 533

çörlü Hastalıklı (Al.).

çört Cılız, zayıf insan ya da hayvan (Çr.).

çörten Pınar ya da damdan su akıtan ağaç ya da teneke oluk (Külah-Al.; Evci-Bo.; Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Kavak pınarı'nın **çörten**ine benziyordu."
Güven, 2013: 145

çörtlegen → Çörten (İs.).

çörtlen → Çörten (İs.).

çörtük (1) Meyve posası (Su.).

çörtük (2) 1. Eğri büğrü, kısa, yeterli niteliklere sahip olmayan (Külah-Al.). 2. Buruşuk (Su.).

çörü → Çorlu (İs.).

çörüş Köy düğünlerinde konuklarla ilgilenen kimse (Gölet-Ka.).

çörüşük → Çorlu (Çr.).

çörütmek Çömelmek, eğilmek, düşmek (Yağcılar-Ka.; Çr.). "Oturmak yasak, galkmak yasak, **çörüdeyim** mi Allahım?" Kerman, 1997: 42

çöşdürüm Kural dışı davranışlar (Os.).

çöşdürüm oynamak Evde ya da iş yerinde, kural tanımadan büyük, küçük bilmeden kendi bildiğince davranmak (Os.).

çöştür İyi ya da kötü her işin önünde koşan, kendine iş arayan gösteriş düşkünü kimse (Gölet-Ka.). "Bak! **Çöştür** gene ortada iş hallediyor." www.golet.tr.gg/

çöte (1) → Çotuk (Çıkrık, Karagöz, Kayı-Çr.).

çöte (2) Köylerde oynanan bir çocuk oyunu (Örencik, Sarılık-Çr.).

çötük → Çotuk (Os.). "Bahçendeki **çötüğün**, tandırdaki kütüğün iyiliğini unutma." Yoksul, 2013: 104

çötül → Çotul (Eskiekin-Çr.). "Çok ütme üttüm de **çötül** gavurdum / Epey yolma yoldum, deste çevürdüm"
Kurtoğlu, 1998: 26

çövdirmek → Çöğdürmek (Çr.).

çövdürmek İşemek (Al.). "Bizim

millet bir deliğe **çövdürmez** mümkünü yok." Gümüş, 1977: 136

çöz Hayvan bağırsağı, yağlı bağırsak (Su.).

çözek çözek Birbiri arkasına gidiş (İs.).

çözlen Su sızıntısı (Doğla-Me.).

çufa 1. Çuha (Çr.). 2. Erhane yapımında kullanılan siyah renkli yünlü kumaş (Çr.).

çufallık Dokuma aygıtı (İs.).

çufan Çamaşır yıkamada kullanılan bir çeşit ot (Su.).

çufur Çukur (Çr.).

çuğul Kendir bağlarını birbirine dayayarak yapılan küme (Beydili-Çr.).

çuğullamak Büzülüp düşünmek (Çıkrık-Çr.).

çuhlalık El tezgahı; çulhalık (Alacahüyük-Al.).

çuhur Çukur (Çr.).

çuka Çuha (Çr.).

çukurmala Dokuma aygıtı (Çr.)

çul Kendir ya da kıldan dokunmuş bir tür kilim (İsahacı-Al.; Beydili, Eskiekin, Evciortakışla, Gökköy -Çr.). "**Çul**a çaputa harcadı elindeki parayı pulu." Arısoy, 1970: 63

çulfa Becerikli, iş bilen, eli iş gören (Gölet-Ka.).

çulfalık 1. Nevşehir'de dokunan gömleklik kumaş (Çr.). 2. Dokuma tezgahı (Os.). "Evlerin salonlarında **çulfalık** adı verilen el tezgahları yer alır." Saraçer, 2000: 297

çulha El tezgahında kumaş dokuyan kimse (Beydili-Çr.).

çulhalık El tezgahı (Beydili-Çr.). "Odada okuyorum / **Çulhalık** dokuyorum" Ertekin, 2006: 93

çullama Un ile yağ karışımı üzerine pişirilip kemikleri ayıklanmış hindi ya da kaz eti dökülerek kısık ateşte pişirilen bir yemek (Çr.).

çullanmak Birinin üzerine atılmak (Su.; Çr.). "**Çullandık** oğlana daha da." Özçatalbaş, 2003: 141

çulsuz Parasız, varlıksız (Çr.). "Omar'ın söylemi ile **çulsuz**a kız mı verirdi." Güven, 2010: 175

çuluk Hindi (Ka.).

çunmak Başkasına imrenmek, özenmek (Haydar-Al.). "Herkesle beraber tarla biçelim / Ele **çunup** öyle yatma ha yatma" Erdugan, 2005: 84

çuran Hindi (İs.).

çurlamak → Curlamak (Al.).

çuş → Çüş (İs.).

çuvalmak Çoğalmak, bollaşmak, artmak (Harunköy-İs.). "Usda **çuvald**ı. O zaman gene burada usda yōdu besbelli." Abaz, 2004: 152

çüçük Meme (Çr.).

çükündür Şekerpancarı (Eskiköy, Eşençay-Çr.). "Pancara **çükündür**, hıyara zavrak / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

çükündürük Şekerpancarı (Bademce-Ka.).

çür Yüzük oyununda son sayı (Su.).

çürçar etmek Lüzumsuz yere kullanmak, israf etmek (Çr.).

çür olmak Bir işlemin geçersiz olması (Tutçakallı-Çr.)

çüş Yürüyen hayvanın durması için kullanılan ünlem (Akçalı, Kamışlı-Su.; Turgut-Çr.). "Göt atıp giden dünyayı **çüş** deyip de ben mi durduracağım?" Türkoğlu, 2007: 169

çüştük Ufak tefek, hareketli kimse (Çr.).

çüt Çift (İsahacı, Kıcılı, Miyanesultan-Al.; Gökçam-Su.; Eskiekin, Ovakarapınar, Tolamehmet-Çr.). "Yârin bir **çüt** selamı / Derde derman kıla mı?" Gösterir, 2011: 126

çüt çıbık Bağ bahçe işleri (Eskie-

kin-Çr.). "Şimdi orak, harman, tırpan da yasta / **Çüt çıbık** tutacak eri kalmamış" Kurtoğlu, 1994: 41

çütçü Çiftçi (Çr.).

çüt demiri Saban demiri (Çr.).

çütleme (1) Çiftleşme (Çr.).

çütleme (2) → Çöpleme (2) (Çr.).

çütleşmek Çiftleşme (Çr.).

çütlük Çiftlik (Çr.). "Sarılık olunca da **Çütlük** mezerinin ordaki Sarılık Dedesi bire birdir."
Özçatalbaş, 2002: 85

çüt sürmek Tarlayı saban ya da pullukla sürmek (Kıcılı-Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Göcenovacığı-Çr.). "Öküzüm ala ala / **Çüt sürdüm** dala dala"
Gösterir, 2011: 74

D

dā (1) Daha (Esentepeİs.; Çr.). "Az geçmeden bi **dā** vurulmuş."
Çorumevi, 2000: 18

dā (2) Dağ (İs.). "Ava gitdük, **dā** daşı dolanduk geldük." Abaz, 2004: 100

da Erkekler için kullanılan seslenme biçimi (Bademce-Ka.).

daal Değil (Al.; Çr.). "Essahdan da bıyıkları yôort bulaşığı **daal** miymiş!"
Çorumevi, 2000: 18

daarli Değerli (Gökçam-Su.). "Adamın suvanı **daarli**."
Sağmen, 2009: 51

daarmen Değirmen (Al.).

daarmi Yuvarlak, dairesel (Çr.).

daaşik Değişik (Çr.).

daaştirmek Değiştirmek (Al.).

dabak (1) Ham deriyi işleyen kimse (Çr.).

dabak (2) Hayvanların ağız ya da tırnak aralarında olan bir hastalık; şap (İs.).

dabak olmak Hayvanların şap hastalığına tutulması (Çr.).

daban (1) Döşeme, taban (Çr.). "İki **daban** bi saban yerine geçer."
Kerman, 1997: 48

daban (2) Esas, asıl (Çr.).

dabanca Tabanca (Çalyayla-Çr.). "**Dabanca**m dolu saçma / Her yerde sırrın açma" Ertekin, 2006: 41

dabanı güneşletmek Ölmek (Göcenovacığı-Çr.). "**Dabanı güneşletti**, sakalı yıldıza dikti."
Çorumlu, 2009: 1528

dabanlı Cesaretli (Çr.).

dabansız 1. Korkak, çekingen, cesaretsiz (Su.; Çr.). 2. Kararsız (Su.).

dabaz Vücutta kabarma, kızarma ile oluşan bir kaşıntı hastalığı (Külah-Al.; Su.; Dutçakallı-Çr.).

dabdırıp kalkmak Saygıyla sıçrayıp ayağa kalkmak, birdenbire kalkmak (Çr.).

dad Tat, lezzet (Çr.).

dada Abi, ağabey (Al.).

dadak Çocuk maması (Os.).

dadanmak Alışmak, alışkanlık yapmak (Akçalı-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Eskiekin, Serban-Çr.). "**Da dandığın** yere darı ekme."
Yoksul, 2013: 221

dadaş Arkadaş, ahbap (Os.).

daday Abla (Kalecikkaya-Al.).

daddiri Dönek, kahpe (Çr.). "Ezesine gurtlar düşsün o **daddiri** analı ğın." Özçatalbaş, 2002: 126

da dē Dey daha, işte orada (Su.).

dadını yiyim Büyüklerin çocuklara yönelik sevme, beğenme sözü (Çr.).

dadıtmak Tatlılaştırmak, tat ver-

mek (Kıcılı-Al.; Çr.).

dadlı maya → Datlı maya (Çr.).

dadtirik Münasebetsizce, düşüncesizce konuşan (Çr.).

dadun Çırasız odun (Ka.).

dâel Değil (Su.; Çr.). "Eni eninden **dael**, sırımı gonünden dael."
Uçakcı, 2006: 217

daermen Değirmen (Gökçam-Su.). "En akıllısı Deli Bekir, o da **daermene** yoort üğütmüye gediyo."
Uçakcı, 2006 217

daermenci çöreği Değirmende yapılan bir tür somun ekmeği (Kıcılı-Al.; Su.).

daermenlik öğütülmek için ayrılmış buğday (Kıcılı-Al.; Su.).

daetlemek Denetlemek, göz kulak olmak (Su.).

dafe Defa (Ba.). "Üç **dafe** Hızır Aleyselam odamızda yimek yimiş."
Akbaş, 1983: 10

dağal Değil (Gökköy-Çr.).

dağarcık (1) Koyun derisinden yapılmış torba, azık çantası (Alacahüyük-Al.; İs.; Şekerhacılı-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Sözümüzle çoğunuza yeteriz / **Dağarcık**lar dolu azığımız var" (K. Sala)
Çırakman, 1992: 107

dağarcık (2) 1. Karnı büyük (Su.). 2. Güçsüz, cılız (Su.).

dağarmen Değirmen (Gökköy-Çr.).

dağlı Dağlık yörelerde oturan kimse (Su.).

dağ mi Değil mi? (Gökçam-Su.).

dağnamak Kınamak (Bademce, Gölet-Ka.). "**Dağnama**, başına gelir."
www.golet.tr.gg/

dağ yeli Lodos (Çr.).

daha İşte, orada, şurada (Çr.).

dahacık → Daha (Al.).

daha zıbarmadın mı? 1. Kızılan kişilere 'daha ölmedin mi?' anlamında söylenen söz (Çr.). 2. Çocuklara 'daha uyumadın mı?' anlamında kızarak söylenen söz (Çr.). "İki saattir sallaya sallaya gollarım gırıldı, **daha zıbarmadın mı?**" Kerman, 1997: 62

dah dah delisi El içinde rezil duruma düşen kimse (Su.). "Morsi morsi diye **dah dah delisi** ediliyormuş." Uçakcı, 2006: 299

dahdiri Kadın donu, şalvar (Su.). "Başındaki çarınan bacağındaki **dahdiri**yi çıkartmış yumuş."
Uçakcı, 2006b: 177

dahı Takı (İs.). "Getdükleri **dahı** ne olucak, bi beş on guruş atalla."
Abaz, 2004: 168

dahra Bir çeşit budama bıçağı, tahra (Büykhırka-Al.; Su.; Eskice, Gökköy-Çr.). "Ufacık dalcıkları **dahra** ile keserek kalın dalı sırıklandırdı."
Güven, 2013: 176

dakanak (1) İlgi, ilişki (Çr.). "Artık **dakanağım** kalmadı."
Tdk, 1993: 1331

dakanak (2) Veresiye satılan maldan kalan alacak, takanak (Çr.).

dakı Düğünde gelen armağan (İs.; Su.).

dakılmak Şaka yapmak, biriyle alay ederek eğlenmek (Çr.).

daklaşmak Sataşmak (Su.; Çr.).

dakmak İki kişinin arasını bozmak, kavga ettirmek (Akçalı-Su.; Çr.). "Hakkı seven incidir mi kulunu? Bizler kulu kula **dakan** değiliz"
Arız, 2005b: 14

dakmamak Önem vermemek, saymamak, aldırmamak (Çr.).

dāl (1) Değil (Çr.).

dal (2) 1. Omuz, omuz başı (Çr.). 2. Kol (Çr.). 3. Arka, sırt (Akçalı-Su.; Çr.). "Bu kadar **dal**ıma binmek reva mı?" Nalıncı, 1958: 82

dalaba gelmek → Dalapsamak (Çr.).

dalabur Çok alevli, çabuk geçen ateş (Çr.).
dalabülüs Kenarları uzun saçaklı, belden bağlanan bir kadın giysisi (Çr.).
dalacan Hırçın, canı tez, titiz (Çr.).
dalak Bozulmamış bal peteği, kovanın yanlarındaki küçük beyaz bal peteği (Çr.).
dalama Böcek ısırması ile oluşan alerji türü hastalık (Su.).
dalamak (1) Azarlamak, çatmak (Ka.).
dalamak (2) Hafif biçimde alevde dağlamak (Ka.; Su.). "Köy kıyısına ulaştığında bir alaz daha **daladı** yüzünü." Sarıyüce, 2004: 341
dalamak (3) Sokmak, dişlemek, ısırmak (Dutçakallı, Evciortakışla, Serban, Üçköy-Çr.). "Kuduz it bulduğunu **dalar**." Türkoğlu, 2007: 165
dalambır etmek 1. Yemekleri, ızgaraları çok az pişirmek (Çr.). "Köfteyi yakma, bi **dalambır et** yeter." Kerman, 1997: 17
2. Aynı türden olan içecek ya da yiyecekleri birbirine karıştırmak (Çalyayla-Çr.).
dalan Şekil, biçim (Çr.).
dalana dalana Sürtüşe, sürtüşe (Su.).
dalanbır Hafifçe yakma (Çr.).
dalanmak Köpek tarafından ısırılmak (Ka.; Aşağıfındıklı-Su.). "İte **dalanma**dan çalıyı dolanmak yeğdir." Yoksul, 2013: 408
dalap 1. At isteyen kısrak, erkek isteyen dişi eşek ya da hayvan (Evci-Bo.; İs.; Os.; Çıkrık, Serban-Çr.). 2. Eşeklerin çiftleşme zamanı (Su.). "Babam, kısraklardan biri **dalap** olduğu zaman, soylu damızlık atlara çektirmeye götürürdü." Sarıyüce, 2006: 78
dalapsamak Dişi hayvanın çiftleşmek istemesi (Bayat-İs.).
dalapsımak → Dalapsamak (Çr.).
dalarmak Arpanın, buğdayın olgunlaşmaya başlaması (Çr.).
dalasıçtı Çok çabuk olgunlaşıp kendiliğinden düşen, dallara çarpıp patlayan bir cins sarı erik (Ka.).
dalaş Ağız kavgası (Çr.). "Hiç yoktan öfkeye biner, **dalaş**a girer olmuşlardı." Tahir, 2007: 298
dalaşmak Çatmak, kavga etmek (Su.; Çr.). "Sur dibine gidip serserilerle d**alaşmaya** karar verdi." Destanoğlu, 2006: 45
dalazlamak Ateşe odun atmak (Al.).
dalbacak Uzun bacaklı insan (Su.).
dalbastı Bir tür iri, aşılı kiraz (Sırıklı-Çr.). "Kirazımız **dalbastı** / Dalları kiraz bastı" Gösterir, 2011: 139
dalbıncamak → Dalbıncımak (Çr.).
dalbıncımak Gücünün üzerinde işlere atılıp batağa saplandıktan sonra çare aramak (Su.; Çr.). "Zengin olacağım deyi **dalbıncıyıp** duruyo." Kerman, 1997: 62
dalbızlama Acele etme, durduğu yerde duramama (Su.).
daldaşşak Çırılçıplak (Çıkrık, İsmailköy-Çr.). "Üst baş desen **daldaşşak**…" Güven, 2013: 36
daldız Düvende çakmaktaşlarının takıldığı yerleri oymakta kullanılan alet (Alacahüyük-Al.).
daldingil Çırılçıplak (Çr.).
dalga Kitap, defter yaprağı, sayfa (Su.).
dalgır dalgır Katman katman, dalga dalga (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.)
dalı başı ağrımak Omuz başları

ağrımak (Çr.).

dalı kara Omzunda kara tüyleri olan beyaz güvercin (Çr.).

dalimiş saydı Olmamış olsaydı anlamında kullanılır (Çr.).

dal kol olmak Koruyup kollamak (Mislerovacığı-Çr.). "Kendi aç yatarken bizi doyurdu / Ezdirmedi **dal kol oldu** kayırdı"
Koygun, 2002: 15

dallama Yelek (Çr.).

dallamak (1) Seçmek, beğenmek (Ka.).

dallamak (2) Budamak, seyreltmek (İs.).

dallampa Değneğin meyve düşürmek amacıyla havaya fırlatılması (Os.).

dallandırmak Bir konuyu gereksiz yere anlatarak yaymak (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

dalle → Dalya (Çr.). "**Dalle** oyununda oyuncular önce iki gruba ayrılırlar."
Oğuz, 2006b: 41

dallike Bir halk oyunu (Örencik, Sevindikalan-Çr.).

dālmak Dağılmak (İs.). "Ondan sōna millet **dālıcadı**." Abaz, 2004: 98

dalmak Bir yere girmek (Çr.).

dāl mi Değil mi? (Çr.).

dalukmak Gözleri yaşarmak, üzülmek (Ka.).

dalya Üst üste dizilen yassı taşların topla düşürülmesi biçiminde oynanan bir çocuk oyunu (Su.; Sarılık-Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; **dalya**, top, okgel, …"
Özçatalbaş, 2002: 87

dam (1) 1. Ahır (Al.; İs.; Ka.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Çuldu **dam**ın kapısı da / Gobellerin zopası da" Kurtoğlu, 1994: 38
2. Ev üstü, çatı (Beydili, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Rüzgar, ahırın toprak **dam**ında lov taşı gibi yuvarlanıyordu." Tahir, 2008: 257

dam (2) Ceza evi (Evci-Bo.; Karadona-Çr.). "Kısa bir süre Kalınsaz **dam**ında tutulduktan sonra Çorum cezaevine gönderildiler."
Sarıyüce, 2004: 358

damadın hocası Düğün sırasında evlilik, düğün gelenekleri konusunda kılavuzluk yapan güveyin evli arkadaşı (Ka.; Beydili-Çr.). "Damadın arkadaşlarından en son evlenen **damadın hocası** olur."
Dbk, 2003: 73

dama düşmek Cezaevine düşmek, hapse girmek (Çr.). "Beni **dama düşürüp** / Gençliğimi yediler"
Gösterir, 2011: 275

damağası Mahpusaneyi soyan azılı haydut (Çr.). "**Damağası** gibi ne efelenip duruyorsun?"
Yoksul, 2013: 224

damar Soy, sülale (Su.). "**Damar**ı bozuk, kanı bozuk."
Yoksul, 2013: 224

damat donanması Düğünde damadın damatlık giysilerinin giydirilmesi töreni (Do.). "Cumartesi ikindi namazından sonra erkek tarafında "**damat donanması**" yapılır." Bayram, 2008: 287

dam başı 1. Eskiden, köy evleri nin yazın oturmak ya da yatmak için de kullanılan toprak örtülü damı (Çopraşık-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Eskiekin-Çr.). 2. Çatı (Al.). "Uzaktan **dam başı**nda bizi seyreden Hacer'im yetişip aramıza girdi."
Özçatalbaş, 2003: 15

dambur Tambura (Çr.).

damızlık (1) Pekmez, yoğurt, peynir mayası (İmat-Al.; Büyükgülücek, Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr). "Hesabın bilmeyen üryan sayılmaz / Pişmiş süte çiğ **damızlık** konulmaz" (Aşık Hüseyin)
Çırakman, 1992: 20

damızlık (2) Üretim amacıyla kullanılan nitelikli hayvan (Karakaya-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "**Damızlık** boğa mı sanıyorsun kendini sen?" Yoksul, 2013: 224

dā mi Değil mi? (Su.).

damiste Toprak dam (Çıkrık-Çr.).

damla İnme, felç (Çıkrık-Çr.).

damla indirme Çalınma, nüzul olma (Çr.). "Neden sonra Necip memlekete geliyor, meseleyi anlayınca **damla indiriyor**."
Çorumlu, 2009: 1641

dammak Damlamak, ortaya düşmek (Gökçam-Su.).

dam üstü Çatı arası, ev üstü (Beydili, Tatar-Çr.). "**Dam üstü**ne çıktım dene sermeye / Eltime geldiler bebek görmeye" Oğuz, 2007a: 131

damzırı Bir damla (Çr.).

damzırık Bir damla (Çr.).

dana (1) Bir yaşındaki inek yavrusu (Gökköy-Çr.). "**Dana**sı öküz olmayasıca." Yoksul, 2013: 226

dana (2) Oyuncuların ağaçtan yapılmış bir topu, sopalarla önlerindeki deliklere sokmaya çalıştığı çocuk oyunu (Gölet-Ka.).

dana buyduran Şubat, Mart aylarındaki güneşli, fakat çok soğuk hava (İs.).

dana bükmek Danayı iğdiş etmek (Eskiekin-Çr.). "Kedi gibi yohuşlara çıhardım / **Dana buker**, oküzleri çahardım"
Kurtoğlu, 1998: 25

danadişi Danaburnu (Çr.).

danagöz İri, patlak gözlü adam (Çr.).

dancı Boyu uzun, aklı kısa insanlara verilen ad (Çr.).

dandik (1) Dar, kısa elbise (Çr.).

dandik (2) Hoppa, ağırbaşlı olmayan (Çr.). "Herifin biri aşşadan yoharıya **dandik** bi sesle bağırmış."
Çorumevi, 2001: 16

dandik (3) Küçük gaz lambası (Çr.). "Ahıra **dandik** yeter, böyük lambanın ne nüzomu var?"
Kerman, 1997: 17

dandininde oynamak Kendi bilgisini, düşüncesini bir yana iterek başkasının güdümünde olmak (Os.).

dandininde oynatmak Bir kimsenin başkalarını dilediği gibi kullanması (Os.).

dandiş Sıradan (Su.).

dane (1) Buğday (Şekerhacılı-Su.; Palabıyık-Çr.). "Ekin sürdüm, öbek yığdım harmanda / **Dane**yi seçecek yel bulamadım" Özgür, 2002: 79

dane (2) Kadınların başlarına örttüğü, çevresi oyalı yazma (Çr.).

dangadak → Dangadan (Çalyayla-Çr.).

dangadan Beklenmedik anda, ani olarak yapılan eylem ya da söylenen söz (Os.).

dangaz Yüksek (Al.). "Bu bina **dangaz** değil oturaklı."
Koşay-Aydın, 1952: 40

dangıldamak → Dangırdamak (İs.).

dangına gitmek Gülüncüne gitmek (Su.).

dangırdak Bağırarak, kaba saba konuşan, küstah (İs.).

dangırdamak Bağırarak, kaba saba konuşmak, küstahlaşmak (İs.; Su.). "Dağ diye **dangırdama**, dağın kulağı vardır." Gürsel, 1997: 253

danışık Düğün yapacak kimsenin yardımlarını istemek amacıyla yakınlarıyla yaptığı yemekli toplantı (Su.; Gökköy, İsmailköy-Çr.). "Köye **danışık** yemeği verecek, seni de çağırıyor." Güven, 2013: 148

danışık ekmeği Düğüne başla-

nırken verilen yemek (Çr.).

danlamak (1) Sabahlamak (Çr.). "Bu gece dizime bir ağrı girdi, gözüme uyku girmedi, **danladım**." Tdk, 1993: 1363

danlamak (2) 1. Şaşmak (Çr.). 2. Ayıplamak, kınamak (Ka.).

danlık Ufuk (İbik-İs.).

dansımak Garip karşılama, tuhaf bulmak, gülünç bulmak (Su.).

dansuğa gitmek Yapılan bir işin garip karşılanması, kabul edilebilir olmaması (Gölet-Ka.). "Annesinin elini öpmek yerine kibar bir şekilde sıkması **dansuma** gitti." www.golet.tr.gg/

danyeri Güneşin doğmak üzere bulunduğu yer, tanyeri (Çr.).

dapıklamak Oturduğu yerde uyuklamak, dalmak (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

dapıncak Kuyu tulumbası (İs.).

dapuklamak → Dapıklamak (Bademce-Ka.).

dar Zor, güçlükle (İs.). "**Dar** gaşdı derdi. Ben de gorkdum yalan yok derdi." Abaz, 2004: 90

daraba 1. Bahçeyi çevreleyen parmaklık (Gölet-Ka.). "Bahçeye girerken **daraba**dan atlamışlar." www.golet.tr.gg/ 2. Derme çatma (Ka.).

daraklamak Sarmak, etrafını çevirmek (Çr.).

darak melhesi Etin yumuşak bölümü (Ka.).

daralı Odun kesmek için kulanılan balta (Çr.).

daralmak Canı sıkılmak, bunalmak, sıkıntılı vakit geçirmek, hiddetlenmek (Akçalı-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). "Ardındaki asık suratlı, sırık boylu zıranta, itiş kakıştan **daralıp** öfkelendi." Özçatalbaş, 2003: 57

daramak Taramak (İs.). "Altı gızıñ biri Gulsüm, kimi yusun, kimi **darasın**." Abaz, 2004: 103

darazımak Sıkışmak (Çr.). "**Darazıdım** derman arıyorum." Yoksul, 2013: 226

darbız Nemli toprak (Os.).

darbuz Hasattan sonra tarlayı sürüp, nemlendirerek tava getirme; tavlanmış toprak (Ka.; Os.,).

dardağan Sert çekirdekli, küçük, koyu kahverengi yemişleri olan bir ağaç (Gökköy-Çr.).

dardahan Çitlembik ağacı ile meyvesi (Boğabağı-Çr.).

darı Tahılların içindeki bitki tohumu (Su.). "Dibine **darı** ekip bırak." Yoksul, 2013: 240

darı kuşu Serçe (Ka.).

darlık Sıkıntı, bunalım (Su.; Evci-ortakışla, Serban-Çr.). "**Darlık**ta dirlik olmaz." Yoksul, 2013: 227

darpıdan Hemen (Harunköy-İs.). "Bi sahallı geldin miydi ondeki delianlı **darpıdan** galhardı." Abaz, 2004: 130

dartı (1) Tartı (Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

dartı (2) Kaynatılmamış sütün üzerinde oluşan yağlı tabakanın alınıp kırmızılaşıncaya kadar kaynatılması ile yapılan bir yiyecek (Çr.). "Bir başka farklılık da bazı yerlerde keşkek yapımında **dartı**nın kullanılmasıdır." Oğuz, 2006a: 20

dartınmak Tartılmak (Çr.).

dartmak Tartmak (Akçalı-Su.; Çr.). "Kantar teraziler **dartmaz** günahım Allah bir Muhammet pirim Ali dost" Arız, 2005b: 189

daru Kuş yemi, darı (Ka.). "Sarıya saru, kuş yemine **daru** … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

dasdar Çok dar (Çr.).

dasdingil (1) Çırılçıplak, açık saçık (Gökçam-Su.). "İnsanlık adına bir

dava çaldık / Sonunda **dasdingil** ortada kaldık." (K. Tahir Sapaz)
Sağmen, 2009: 34

dasdingil (2) Gideceği yere gerekli hazırlığı yapmadan giden kimse (Gölet-Ka.). "**Dasdingil** pik niğe gitmişiz. Aç kaldık."
www.golet.tr.gg/

daş Taş (Çayyaka-Su.; Çalyayla, Çayhatap-Çr.). "Değirmenin **daşı**na / Döner kendi başına" Gösterir, 2011: 77

daşenek Killi çamurdan yapılmış boyalı bilye, misket (Çr.). "Dışarılılar **daşeneğe** bilye diyolar ula."
Kerman, 1997: 17

daşık Kendi varlığını, benliğini abartan kimse (Os.).

dāşirilmek Değiştirilmek, tayin olmak (Çıkrık-Çr.). "Muallim burdan **dāşirilmiş**." Tdk, 1993: 1376

daşlantı (1) Buğday, bulgur yıkanıp elendikten sonra geriye kalan taşlı kısım (Çr.).

daşlantı (2) → Daşlık (Çr.).

daşlık Kümes hayvanlarının midesi, katı, taşlık (Çıkrık-Çr.).

daşmak Taşmak (Çr.).

dat Tat, çeşni, lezzet (Yaylacık-Or.; Çayhatap-Çr.). "Börekleri on beş gattan, halvaları yenmez **dat**tan"
Caferoğlu, 1994b: 115

dātım Dağıtım (İs.). "**Dātım**da herkesi bi yere verdile." Abaz, 2004: 156

datlıcak Kıtlık (Çr.). "**Datlıcak** bir yıldı, evlerde bütün sığırlar öldü."
Tdk, 1993: 1378

datlı maya Simitçilerin sattığı bir çeşit çörek (Ovakarapınar-Çr.).

dātmak Dağıtmak (İs.). "Ōlan tarafı da maallelerine **dātıy** hep onu."
Abaz, 2004: 95

davar 1. Küçükbaş hayvanlara verilen ad (Kamışlı, Körkü-Su.; Çayhatap, Evciortakışla, Kavacık-Çr.). 2. Koyun (Çopraşık-Al.). "Dağda **davar** güderim / Köye doğru giderim" Çağıl, 2013: 18

davar gelme vahdı Saat on bir, on iki arası (Su.).

davar gitme vahdı Saat on beş, on altı arası (Su.).

davarın yüzü Ocak ayının on beşinde oynanan, kış yarısı eğlencesi de denilen bir seyirlik köy oyunu (Palabıyık-Çr.).

davgun (1) Yaptığının cezasını gene kendisi çeken (Gölet-Ka.). "**Davgun**uma yapmasın. İşte böyle olur." www.golet.tr.gg/

davgun (2) Veba hastalığı (Gölet-Ka.). "**Davgun** bile yapışmaz."
www.golet.tr.gg/

davlu Çarık yapmak için uzunlamasına kesilen ham deri (Çr.).

davlunbaz Davlumbaz (Çr.). "Ocağın önünde, üst kısmında **davlunbaz** denilen alçıdan yarım koni biçiminde bir siper.." Çorumlu, 2009: 1203

davşan Tavşan (İs.; Kiranlık, Tarhankozlusu-Çr.). "Ekmek **davşan** olsun, sen tazı; goş goş dutama."
Oğuz, 2007a: 75

davşan ağacı Sarı çiçekli bir çeşit çalı (Çalyayla-Çr.)

davu Dava, konu (Göcenovacığı-Çr.) "Bu göbeli bırakın, sonra bunun **davu**sunu yaparız."
Çorumlu, 2009: 1654

davulbaz → Davlumbaz (Çr.).

dayak (1) Ağaç destek (Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Bahçeye girdim bayak Ayvaya vurdum **dayak**"
Ertekin, 2006:30

dayak (2) Kağnılarda, dört tekerlekli arabalarda oku yukarda tutmaya yarayan ağaç destek (Alacahüyük-Al.; Eskiekin-Çr.). "Kimi kürek, kimi kalın kağnı **dayak**larını almışlardı ellerine."
Sarıyüce, 2004: 329

dayak (3) Kalınca uzun sopa (Akçalı-Su.; Palabıyık-Çr.). "Ozana mal-

zeme şaire uyak / Yaşlılara baston sakata **dayak**" Özgür, 2002: 75

dayaklamak Kapıyı bir destekle arkasından kapamak (Sıracettin-İs.).

dayama (1) Araba sandıklarını yanlardan tutan dikine ağaçlar (Çr.).

dayama (2) Mayasız hamurdan, fırında ya da sacda pişirilen bir çeşit pide (Şekerpınar-Su.).

dayangal → Dayangan (Çr.).

dayangan Dayanıklı, sert, metin, sağlam (Çr.).

dayangılı → Dayangan (Çıkrık-Çr.).

daydalanmak Nispet yapmak (İs.).

dāyım Sürekli, her zaman (Su.).

dayır dayır Şiddetle, süratle, cayır cayır (Çr.).

dayı yolu Düğünde oğlan evinin gelinin dayısına verdiği arma ğan (Su.).

daylak Deve yavrusu (Su., Satıyüzü-İs.; Dutçakallı-Çr.).

dayn Erkekler için kullanılan seslenme biçimi (Bademce-Ka.).

dazırayı çekmek → Dazıtmak (Çr.).

dazıtmak Kaçmak, kaçırmak (Çr.).

dazmak → Dazıtmak (Çr.).

deâd Takat, derman (Su.).

debelek Husyeleri yaralanmış, şişmiş kimse (Çıkrık-Çr.).

debelenmek Tepinmek, çırpınmak (Su.; Çr.). "Deli tavuk gibi **debelenip** duruyor." Yoksul, 2013: 229

deber Hoyrat, sözünü bilmez, patavatsız, dengesiz (İncesu-Su.). "Biraz benzer **debere** / Lafı benzer bibere" Aytekin, 2003: 44

debertmek → Debreştirmek (İs.).

debil dübül Düzensiz yürüyen (Su.).

debreşmek → Depreşmek (Çr.). "Gökte bulutlar var, görünmez Zuhal Elem **debreşiyor**, sundum arzuhal" H. H. Ucar, 1957: 15

debreştirmek Gizli, unutulmuş bir şeyi ortaya çıkarmak (Çr.).

dede Yatır (Çr.).

dedem sakalı Çelik çomak oyununda, oyuncunun çeliği sakal gibi çenesine koyup önündeki çukurun üstüne bırakması (Çr.). " Vuramazsa **dedem sakalı** yapılır." Oğuz, 2006b: 12

dede yetimi Dedesi sağken babası ölen, dedesinin kalıtından yararlanamayan kimse (Su.).

dedikli İstediğini yapan, ısrarcı (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

dedürgün etmek Rahatsız etmek, huzur bozmak, üzmek (İs.).

deermen Değirmen (Gölköy-İs.). "**Deermen**den un getürüyoduk." Abaz, 2004: 164

deeş etmek İki ailenin birbirine karşılıklı kız vermesi (İkipınar-İs.). "**Deeş idince** gelin guyē olamadıla." Abaz, 2004: 124

defar Çare, derman (Çr.). "Acaba **defarı** bulunmaz mı?" Tdk, 1993: 1399

deflemek Kovmak, def etmek (Çr.). "Baktılar ki, kendi iplerinde oynamayacak, herifi **deflediler**…" Tahir, 2006: 330

deflenmek Kovulmak, sürülmek, uzaklaştırılmak (Evci-Bo.). "Ayanlığı bir yılı doldurmadan Yozgat'tan **deflenmiş**tir…" Sarıyüce, 2006: 12

defterden silmek Adam yerine koymamak, değer vermemek (Çr.).

değarmen Değirmen (Eskiekin-Çr.). "Ta… şeerden getiriyok hamırı

Beş dene **değarmen** duruk Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998:22

değel Değil (Ba.; Çr.). "Sen bana yarın **değel**, ferdası gün uğra." Seyda, 2006: 55

değirmenci çöreği Bir tür somun ekmeği (Su.; Bükse-Çr.).

değirmi (1) Başa örtülen beyaz örtü (Kalecikkaya-Al.; Su.).

değirmi (2) Yuvarlak (Yazır-Bo.; Çr.). "**Değirmi** suratı kıvrık, kırçıl bir sakala gömülmüş olan hayduta döndü." Sarıyüce, 2004: 84

değiş dokuş Değiş tokuş, mübadele, alışveriş (İs.).

değişik etmek İki ailenin oğullarını karşılıklı olarak birbirlerinin kızları ile evlendirmeleri (Su.). "Araya aile büyükleri girerek **değişik yapma** denilen evlilik gerçekleştirilmiş." Uçakcı, 2006b: 125

değme Elçi, haberci (Çr.).

değnekçi Köy düğünlerinde düğünün önünde koşan kimse, düğün öncüsü (Gölet-Ka.).

deh At, eşek gibi hayvanları yürütme ünlemi (Kamışlı-Su.; Gökköy, Sarimbey-Çr.). "**Deh** demezsen eşek yürümez." Yoksul, 2013: 230

deha İşte, orada, şurada (İs.).

dehlemek (1) Atları "deh" diyerek sürmek (Evci-Bo.; Su.; Beydili-Çr.). "**Dehleme**ynen kötürüm eşeği koşturamazsın." Yoksul, 2013: 230

dehlemek (2) 1. Gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, izlemek (İs.). 2. Kışkırtmak (Çr.). "İşi gücü yok orda burada birbiri üzerine adam **dehleyip** geziyor." Tdk, 1993: 1406

dehlemek (3) Uzaklaştırmak, baştan savmak, kovmak (Çr.). "**Dehledim**, kapıdan çıkıp gitti." Yoksul, 2013: 230

dehmen İçkili, sazlı sözlü toplantı (Çr.).

dek 1. Denk, eşit, uygun (İs.; Su.). 2. Hayvanlara yüklenen yükün bir tarafı, denk (Çr.).

dek durmak Uslu, terbiyeli, rahat durmak (Toyhane-İs.; Bademce-Ka.; Su.). "**Dek dur** depik yeme." Yoksul, 2013: 230

dekiynen durmak → Dek durmak (Bademce-Ka.).

dekmik Tekme (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).

dēl Değil (Gölköy-İs.). "Nere gittikleri de belli **dēl**." Abaz, 2004: 111

delānlı Delikanlı (Harunköy-İs.). "Onun da şey **delānlı**." Abaz, 2004: 133

delbeder Yoksul, zavallı, dağınık kimse (Su.).

deldak Gömlek içine giyilen, yünlü ya da pamuklu, astarlı, bir tür içlik (Çr.).

deli buğday Kunduru denilen buğday çeşidi, kırmızı buğday (Çr.). "Üveyik, Rus, **deli buğday**, devedişi, alkara kılçık, turnadili yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445

delice Kartal soyundan bir kuş, kerkenez (Evci-Bo.). "Aygar dağı oylumunun son yitiği **delice**ler oldu." Sarıyüce, 2006: 71

deliçiçi Bulduğu her şeyi üzerine giyen, takıp takıştıran kimse (Çr.). "Ne geyindin gız, kimsin sen? Etme anam, o ne **deliçiçi** gibi öyle!" Özçatalbaş, 2002: 28

deli daşşak Donsuz, çıplak (Su.).

deli kız Çoklukla kadınlar arasında oynanan, evde kalmış kızları konu edinen seyirlik köy oyunu (Büyükcamili-Çr.). "Sözlere uygun olarak **deli kız** rolündeki kişiye kambur yapılır." Oğuz, 2006c: 20

delikli Üstünde delikler bulunan kevgir (Beydili, Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).

deli melek Dokuma çanta, heybe ya da yastıkların üzerine işlenen bir motif (Alacahüyük-Al.).

delioz Huysuzluk yapan hayvan (Çalyayla-Çr.)

delimsa Deli gibi (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

deli tatlı Olgunlaşmak üzere olan turşu (Çalyayla-Çr.). "**Deli tatlı** olan turşumuzun tadına baktın mı?"
Yoksul, 2013: 232

deli yağmur Rüzgârla gelen, bir anda yağan, hemen geçen yağmur (Al.).

delü Deli (Bademce-Ka.).

delü gız Bir çeşit mantar (Bademce-Ka.).

dellal İlancı, tellal (Küre-Al.; Os.; Su.; Evciortakışla,Karahisar, Sarimbey-Çr.). "Çırpınarak öten horoz / Sabahların **dellal**ıdır" Çağlar, 1954: 31

dellek Tellak, natır (Çr.). "**Dellek**ler içerde kesede, çimdirmede müşteriyi."
Lâçin, 2007/63 : 7

delley Dişi köpek (Dutçakallı-Çr.).

delme Önü işlemeli bir çeşit yelek (Alacahüyük-Al.; İs.; Me.; Çampınar-Os.; Su.; Ovasaray, Büğdüz-Çr.). "Çıktım kar kürtüğüne / **Delme**nin yırtığına" Ertekin, 2006: 40

dembeden Birdenbire, ansızın (Su.).

deme Şiir, türkü (Çalyayla-Çr.).

demirkazık Kutup yıldızı (İs.).

demirkır Siyah beyaz karışık, griye yakın at donu (Evci-Bo.; Os.). "Bu benim **demir kır**ın narası değil!" Tahir, 2004: 15

demiste Toprak dam (Çıkrık-Çr.). "**Demiste**yi loğ taşı ile bağladın mı, yağmurdan akar." Tdk, 1993 : 1418

demrâ → Demre (Su.; Çr.).

demre Bir çeşit deri hastalığı, temriye (Bozdoğan-Al.).

demreği → Demre (Çr.).

demreğü → Demre (Çr.).

demüsdü Çevresi açık, balkon gibi yer (İkipınar-İs.). "Anamgiliñ **demüsdü**sü va." Abaz, 2004: 121

dendene Tedbir, düşünce (Çr.). "Artık oğlun büyümüş, eline **dendene**yi al sana masraf görünüyor."
Tdk, 1993: 1420

dene (1) Arpa, buğday tanesi (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.; Çıkrık, Çayhatap, Eskiekin-Çr.). "**Dene** bekler gibi başımda bekleme." Kerman, 1997: 17

dene (2) Tane (Al.; Gökçam-Su.; Eskiekin, Eşençay-Çr.). "İki **dene** ağaç kaşık / Sallıyoduk keşik keşik"
Kurtoğlu, 1994: 38

deneci Yiyici, rüşvetçi (Ka.).

denehasıda Nişastayla, pekmezle yapılan bir çeşit helva (Çalıca-Çr.). "Bu gece **denehasıda** yapacağız." Tdk, 1993: 1421

denek tahtası Hedef tahtası (Çr.). "Deli oğlan bahçanın kapusunu **denek tahtası** yapmış, atmış kurşunu."
Tdk, 1993: 1421

deneleme Çok arpa, buğday yemekten kaynaklanan hayvan hastalığı (Su.).

denem beşe Köy odalarında iki zar ya da aşıkla oynanan bir oyun (Çr.).

denelemek Tanelemek (Çayhatap-Çr.). "Yanında da bir tepsi üzüm, **Deneleyindi** ha deneleyindi"
Caferoğlu, 1994: 139

dengelek (1) Dangalak (Al.).

dengelek (2) Sabit olmayan (Su.).

dengil dombalak Takla (Çr.). "O heriften mal alınmaz, beş guruş için **dengil dombalak** atar."
Kerman, 1997: 17

dengil dombalak atmak (aş mak) 1.Takla atmak (Çr.).
2. Çıkarı için olmadık dalkavukluk etmek (Çr.)." O heriften mal alınmaz, beş guruş için **dengil**

atar (aşar).” Kerman, 1997 : 17

dengilmek Yıkılmak, devrilmek, yuvarlanmak, yan yatmak (İs.; Bademce-Ka.).

densük Kendini kural dışı gibi gösteren kimse (Os.).

depçek → Depki (Ka.).

depdirmek Belletmek, kazdırmak (İs.). “Bahçeyi **depdirdin** mi? “ Tdk, 1993: 1426

depe Tepe, baş, uç (Çavuşoğlu-İs.; Su.). "Armut silkiyom diy, **depe**si aşşā düşüy." Abaz, 2004: 140

depegöz Salak, aptal (Çr.).

depelemek Çiğnemek, ezmek, üstünden geçmek (Su.).

depelik 1. Üzeri altın ya da gümüş paralarla süslü kadın başlığı (Su.). 2. Eskiden kadınların alınlarına bağladıkları altın (Harunköy-İs.). "**Depelik** varıdı, düünlerde nışanlı gızlara." Abaz, 2004: 97

deper Güç, kuvvet (Dutçakallı-Çr.).

depik Tekme, çifte (Ka.; Kamışlı-Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Beygir çocuğu bir **depik**te yıktı.” Tdk, 1993: 1429

depik depmek Tepmek, çifte atmak (Çr.).

depil destek Düzensiz, başıboş (Su.).

depişmek Tepişmek, tekmeleşmek (Çr.). “Baktım ahırda **depişiyor**lar, susadılar herhal dedim.” Özçatalbaş, 2002: 65

depitme Vurukları, ezikleri iyileştirmekte kullanılan biraz pişirilmiş hamur (İs.).

depiye Salak, aptal (Çr.).

depki Bel denen tarım aracının ayakla basılan tahta kısmı (Su.; Çr.).

depkin Bir yerden batıp diğer bir yerden çıkan su, kaynak (Çr.).

deplek Önüne bakmadan dikkatsizce yürüyen (Su.).

depme Bel denilen tarım aracı (Kayaağzı-İs.).

depmek (1) Bağ, bahçe bellemek (Su.; Tatar-Çr.). “Bağa girdim **depilmiş** / Karıkları ekilmiş” Çağıl, 2013: 9

depmek (2) Bir şeyi basa basa doldurmak, tıkmak (Çalyayla-Çr.). “Derisine saman **depip** evinin külünü yele vermeyince bize dur durak yoktur.” Tahir, 2004: 160

depmek (3) Tekme atmak, tekmelemek (Serban-Çr.). “**Deptim** keçe, sivrilttim külah oldu.” Çorumlu, 2009: 1528

depmek (4) Yürümek (Su.).

depmi → Depki (İs.; Ka.).

depmik Tekme, çifte (İs.).

deppe düppe Salak, aptal (Çr.).

deprem Zelzele, yer sarsıntısı (Ka., İs.).

depremek Hareket etmek, kımıldamak (Çr.). “Saçımın kılı **depremez**…” Tahir, 2004: 190

deprenme → Deprem (Çr.).

deprenmek Kımıldamak, oynamak (Çr.). “**Deprendi**, üstündeki dağ gibi ağırlığı atmak için.” Tahir, 2007: 295

depreşmek Nüksetmek, tepreşmek, tekrarlamak (Çiçeklikeller-Su.; Eskiekin, Mislerovacığı, Sarimbey-Çr.). “Pınarda yâri gördüm / Eski derdim **depreşti**” Gösterir, 2011: 168

depretmek Hareket ettirmek, kımıldatmak (Çr.). “Dost **depretse** dudağını / İşletir sinem dağını” (Âşıkî) Ercan, 1991: 66

depselek Sakar, gözünün önünü görmeyen (Çalyayla-Çr.).

depşek → Depki (Ka.).

depük Tekme (Bademce, Gölet-Ka.). “**Depüğü** yiyince yere serildi.” www.golet.tr.gg/

derbiz Toprağın işleme, ekme ta-

vı (İsahacı-Al.). “Toprak **derbiz** olmayınca ne ekek / Birdir Allahımız gayle mi çekek” Arısoy, 1970: 56

deremet Çözüm, çare (Su.).

dergen Harmanda düven sürerken düşen başakları toplamak için kullanılan yabaya benzer bir aygıt (Çr.).

deri günü Panayır, pazar kurulan gün, salı günü (İs.; Bademce-Ka.; Su.; Eskiekin-Çr.). “**Deri gunün** devrisi ordayım.” Kerman, 1997: 17

derilmek Toplanmak, bir araya gelmek (Evciortakışla-Çr.). "Çorum ile Kalınsaz kasabası dolaylarına gidecek olanlar bir araya **derildi**ler." Sarıyüce, 2004: 15

derim ayı Sonbahar (Çr.).

derinti Şurdan burdan toplanmış eşya, insan (İs.; Dutçakallı-Çr.).

derip deşirmek Düzenlemek, toparlamak, derlemek (Su.).

deriun Pazar günü (Çr.). "**Derunü** ezvaneler gapalı mı?" Tuluk, 1991.

derlemek Toplamak (Olukyanı-Su.). “Ordan oraya koşturup dostunu düşmanını **derledi**.” Seyda, 2006: 192

derneşmek Direnmek (Ka.).

deste Ayakçak kullanılarak biçilmiş ekinlerin toplu durumu (Kıcılı-Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Tolamehmet-Çr.). “Arpa biçtim **deste**m var / Yatak getir hastam var” Gösterir, 2011: 264

desti Testi (Eskiekin-Çr.). “Oluğa **desti** koydum / Damla damla dolacak” Gösterir, 2011: 172

destimenci Ekin bekçisi (Seydim-Çr.).

destimenci danasına dönmek Obur, pisboğaz kimselerin durumunu anlatmak için kulanılan bir söz (Çr.). “**Destimenci dana sına döndü**.” Yoksul, 2013: 236

dēşdirmek Değiştirmek (Çr.).

deşenek → Daşenek (Al.; Karadona, Mazıbaşı-Çr.). “Kimi aşık, **deşenek** oynar, kimi topraktan havuz hamambiç yapar.” Özçatalbaş, 2002: 31

deşinmek Eşinmek (Akçalı-Su.). “Avluda **deşinip** duran tavuklara bir atmaca pike yaptı.” Sarıyüce, 2004: 240

deşirici Dilenci, toplayıcı (Kamışlı-Su.). “**Deşirici** eline bakarken sen kesene bak.” Uçakcı, 2006b: 155

deşirikli Tertipli, düzenli kimse (Su.).

deşirmek Toplamak (Su.).

deşmek Delmek, yarmak, yara açmak (Yazır-Bo.; İs.; Akçalı-Su.; Eskiekin, Sarimbey, Turgut-Çr.). “İnsafsız atılan oklar / Yaramızı **deşmek**tedir” Gardaş, 1979: 14

dē şorda Taaa orada (Su.).

deşti Aşılanmamış, yabanıl kiraz (Olukyanı-Su.).

deve (1) Erkeklerce oynanan bir köy seyirlik oyunu (Su.; Celilkırı-Çr.).

deve (2) Dokuma tezgâhında tarak takılan kısım (Eskiyapar-Al.).

deveçökerden Kurak, sert topraklarda yetişen, sarı çiçekli, çok dikenli yabanıl bir ot (Çr.).

devedabanı İlkyazda kırlarda, tarlalarda kendiliğinden yetişen, pembe çiçekli, yumru kökleri yenen bir bitki (Çr.).

devedişi Sarı, iri taneli bir buğday çeşidi (Sarimbey-Çr.). "Üveyik, deli buğday, **devedişi**, alkara kılçık, turnadili yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445

devek Asma kütüğü, tevek (Os.; Beydili, Dutçakallı-Çr.). “**Devek**te üzüm kara / Üzümde dizinkara” Türkoğlu, 2007: 173

devinmek Çabalamak, uğraş mak, didinmek (Çr.).

devre Aklı tam yerinde olmayan

kimse (Su.). “Deli **devre** konuşuyor.” Uçakcı, 2006: 360

devrebik Çam mantarı (Evci-Bo.). “Çam mantarının adı **devrebik**tir.” Sarıyüce, 2006: 134

devriş Derviş, tarikat üyesi (Su.; Çayhatap-Çr.). “Aşığa nişansın **devriş**e burhan / Mühür kimde ise odur Süleyman” Caferoğlu, 1994: 140

devrüsüün Ertesi gün (Çr.). “**Devrüsüün** gelip beni bulasın.” Yoksul, 2013: 239

devrüş Derviş (Ba.; Çalyayla-Çr.). “Zamanın birinde bir **devrüş** varımış.” Akbaş, 1983: 21

dey Diye (Çalyayla-Çr.).

deybayak Az önce, demin (Çr.).

deydaha İşte orada (Al.; Yağcılar-Ka.; Os.; Çalyayla-Çr.).). “Eşeğini arıyodun, **deydaha!** Bostana girmiş yayılıyo.” Kerman, 1997: 17

dey dey daha hollukta Aradığının nerede olduğunu biliyorum ama, bunu sen bulamazsın (Os.).

deyha İşte, orada, şurada (Su.). “**Deyha**, dedi adam. Görmüyon mu?” Sarıyüce, 2004: 338

deyi Diye (Kirazlıpınar-Çr.). “Irak **deyi** gücenme / Âşığa Bağdat yakın” Gösterir, 2011: 241

deyim Diyeyim (Akçalı-Su.; Çıkrık, Serban-Çr.). “Kapısını çalıp tok köpek, getirdim tosunumu **deyim**." Aksu, 2013: 20

deyincik Deyince (Çr.). “Hani yârin **deyincik** / Gösterdiğne değmeli” Gösterir, 2011: 149

deyip dökmek Sürekli söylemek (Eskiekin-Çr.). “Yaz **deyip dokerdin**, aha yazıyom / Köy dedi mi, içim buruk Deyzoğlu” Kurtoğlu, 1998: 21

deyiş Destan, ağıt, şiir, türkü (Körkü, Şekerhacılı-Su., Çalyayla-Çr.). “Ben kışı sevmem ki yaza alıştım Türküye, **deyiş**e, saza alıştım” Çırakman, 2002:12

deyneğe binmek Yaşlılık nedeni ile desteksiz yürüyememek (Su.).

deynek Değnek (Fındıklı-Or.; Gökçam, Körkü-Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “**Deyneği** argaçta kalasıca.” Yoksul, 2013: 239

deyos Deyyus (Ka.; Çr.). "Şu **deyo**sun tarlası / Çeltik değil kındıra" Dbk, 2003: 127

deyvemek Söylemek (Ka.).

deyyis Deyyus (Do.). “Dürzü **deyyis**in kızı / Neremde kusurum var?” Gösterir, 2011: 266

deyze Teyze (Esentepe-İs.). "Bi **deyze**m varıdı, oña giderdim." Abaz, 2004: 118

dēze Teyze (Örenseki-İs.; Çr.). “Ondan ne çekdim **dēze**.” Abaz, 2004: 125

dıbış dıbış Tıpış tıpış, ufak adımlarla, yavaş yavaş yürüyüş (Çr.). “Benim yavrum artık **dıbış dıbış** yürüyor.” Tdk, 1993: 1449

dıbız Saçsız, kel (Çr.).

dığdı Uzak akraba (Su.; Çr.). “Dığdısının **dığdı**sı, dış kapının düğdüsü.” Çorumlu, 2009: 1529

dığdığı (1) Kalbur altına geçecek kadar küçük pirinç kırıntıları (Gölet-Ka.).

dığdığı (2) → Dığdı (Gölet-Ka.). “O mu? **Dığdığı**nın dığdığı.” www.golet.tr.gg/

dığdiş 1. Çelimsiz, zayıf (Su.). 2. Yalnız, çaresiz (Su.).

dığhac Az su konulması nedeniyle kıvamsız olan hamur işleri ya da katı, susuz yiyecek (Su.).

dığıl dığıl etmek Yaltaklanmak (Çr.). “Paranın kokusunu aldı da **dığıl dığıl ediyor**.” Tdk, 1993: 1453

dığıldanmak Küçük çocuğun kendi kendine söylenmesi, mırıldanması (Çr.).

dıhım Lokma (Çr.). "Aş dezgânın üs-

tünde bi **dıhım** ekmek."
Çorumevi, 2000: 18

dıhıs Çamur (Çopraşık-Al.).

dıhızımak Sıkılmak, rahatsız olmak (Gökçam-Su.).

dıka Şişe ya da testi kapağı, tıpa mantar (Çr.).

dıkdumak Yedirmek (Bademce-Ka.).

dıkılmak Hücum etmek, saldırmak (Dutçakallı-Çr.). "Ben yârime giderken / Köpekler **dıkılıyor**"
Türkoğlu, 2007: 176

dıkım Lokma, küçük lokma (İs.; Ka.; Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Bir **dıkım** yemek yedim." Tdk, 1993: 1455

dıkırdanmak Sürekli söylenip durmak (Çr.). "Bal yapmaz arı gibi **dıkırdanıp** durma." Gürsel, 1997: 250

dıkıs → Dıkız (1) (Külah-Al.). "Yerimiz çok **dıkıs**." Tdk, 1993: 1456

dıkız (1) 1. Sıkışık, dar (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). 2. İşlenmeyecek denli ıslak toprak (Külah-Al.; Su.). "**Dıkız**da ekersen tarla pıtırak getirir."
Çorumlu, 2009: 736

dıkız (2) 1. Şaka kaldırmayan insan (Külah-Al.). 2. Konuşulamayacak denli tok sözlü olan kişi (Su.).

dıkızımak Çok sıkışmak, tuvalet gereksinimini gideremmemek (Çr.). "**Dıkızıma**ynan darazımayı birbirine karıştırma." Yoksul, 2013: 239

dıklım dıklım Tıka basa, tıklım tıklım (Eskiekin-Çr.). "Ferik Nenem birez söllüm soklümdü / Zekiye'nin evi **dıklım dıklım**dı"
Kurtoğlu, 1998: 13

dıkmak Kaşığa alınan lokmayı yemek (Bademce-Ka.).

dıldıl Kavak ya da söğüt dalından yapılan bir çalgı (Tolamehmet-Çr.). "Dıkızımaynan **dıldıl** çalınmaz." Yoksul, 2013: 239

dıma → Dumağı (Çr.).

dımağ → Dumağı (Çr.).

dımağı → Dumağı (Çr.).

dımbıl Ağaç ya da topraktan yapılmış küçük yayık (Eskice-Çr.).

dımbıldamak Söylenip durmak (Çr.).

dımbırdatmak Saz, cura, tambur gibi müzik aletlerini çalmak (Çr.). "**Dımbırdattıkça** öyle, kocaoğlan geliyor keyfe."
Özçatalbaş, 2002: 38

dımbırtı Davul gibi çalgıların uzaktan duyulan sesi (Çr.).

dımdım → Dındın (Çr.).

dımdızlak 1. Hiçbir eşyası olmayan, bomboş (Çr.). "Ev almışlar emme her yer **dımdızlak**."
Kerman, 1997: 17
2. Yoksul, üstü başı perişan (Çr.).

dımık Ağzın tavanı (Su.).

dımışkı (1) Güzel, yakışıklı, şık (Çr.). "Yeni urba dikinmiş**, dımışki**ne dolanıyo." Kerman, 1997: 17

dımışkı (2) Tepsi (Su.).

dımışkıne İyi, uyan (Çr.).

dımnımak Yavaşlamak, ağırlaşmak, sakinleşmek (Çr.).

dındın Mızmız, mıymıntı, çabuk karar veremeyen, sözü uzatan (Çr.).

dıngaz yoğurt Süzme yoğurt (Ka.).

dıngıl Dalga geçerek boş boş konuşmak (Külah-Al.).

dıngırdamak 1. Sürekli hareket etmek, kımıldamak (Çr.). 2. Gereksiz konuşma, gevezelik etme (Çr.). "Bal yapmaz arı gibi **dıngırdayıp** durma." Yoksul, 2013: 107

dıngırtı 1. Müzik sesi ya da mırıldanma (Çr.). 2. Dalga geçme (Su.).

dınılak Burnundan konuşan kimse (Çr.).

dınkabak İçi boşaltılıp su kabı olarak kullanılan asma kabağı (Çr.).

dınlamak Arı gibi böceklerin ses vermesi (Çr.). "Yaz geldi, bizim arılar **dınlama**ya başladı."
Koşay-Işıtman, 1932: 100

dınnak Tırnak (İkipınar-İs.; Eskiekin-Çr.). "**Dınnān** nankisini kesseñ acımaz." Abaz, 2004: 124

dırat Kırat (Su.).

dıravuzlamak Kapıyı sürmelemek (Ka.).

dırga Yapılan hiçbir işten memnun olmayan, sürekli sorun çıkaran kişi, oyunbozan (Gölet-Ka.). "Gene **dırgalık** yapar, başımıza dert olur." www.golet.tr.gg/

dırık 1. Esas, temel (Çr.). 2. Dirlik, düzen, uygunluk (Eskiekin-Çr.). "O iş **dırık** tutmadı."
Caferoğlu, 1994: 215

dırık dırsık Sökük yırtık (Çr.).

dırık dutmak Bir işte tutunmak, sebat etmek, sonuna kadar beklemek (Eskiekin-Çr.). "Bugünaadar hangi işde **dırık duttu** ki?"
Kerman, 1997: 63

dırıtmak 1. Kovmak, başından defetmek (Me.). 2. Sırıtmak, karşı çıkmak (Ka.; Os.; Su.). "Verirsen şu düveyi alacağım, diye **dırıttı**…"
Saraçer, 2000: 353

dırlama! Çok konuşanı azarlama (Ka.).

dırlamak Gereksiz konuşmak (Ka.).

dırlanmak Gerekli gereksiz söylenmek, mırıldanmak (Çr.). "Çok **dırlanırsa** parasını öder, ağzını kapatırız." Seyda, 2006:255

dırmık Sap toplama işinde kullanılan bir tarım aracı, tırmık (Kamışlı-Su.; Çr.). "**Dırmık** denilen aletle tarla dolaşılır." Doğan, 2004:117

dırmıntı Tahıl biçildikten sonra tırmıkla toplanan kalıntılar (Su.).

dırr At, katır durdurma ünlemi (Kamışlı-Su.).

dırrey Çobanın sürüyü su içmeye götürürken çıkardığı ünlem (Oğlaközü-Su.).

dısdıbılak Çırılçıplak (Su.).

dısdıvrak Derli toplu (Su.).

dışarılık Yabanlık giysi (Su.). "Döne haberi alır almaz **dışarılık** kunduralarını giyindi."
Sarıyüce, 2004: 297

dışarılıklı Yabancı, başka memleketli (Evci-Bo.; Su.). "Şimdi alınma ama sen göçmensin, **dışarılıklı**sın." Sarıyüce, 2004: 265

dışlık Özellikle dışarıda huzur, rahat, düzen (Çavuşoğlu-İs.; Su.). "O gelince **dışlığım** galmadı."
Uçakcı, 2006: 360

dışlıksız Dışarıda huzursuzluk yaratan, geçimsiz (Su.).

dıvrak (1) 1. Derli toplu, yakışıklı (Külah-Al.). 2. Giydiğini yakıştıran (Çr.). 3. Çevik, canlı, kıvrak (Çr.). "Ne gülüyonuz la **dıvrak** dıvrak?" Özçatalbaş, 2002: 95

dıvrak (2) El tezgâhlarında ipek karıştırılarak yapılan dokuma türü (Çr.).

dızıkmak → Dizikmek (İmat-Al.; Su.).

dızır dızır getmek Kızıp arkasına bakmadan hızlı gitmek (Çr.).

dızman Kart teke (Al.).

dibek 1. Haşhaş ezmek için kullanılan havan (Acıpınar, Gökköy, Karadona-Çr.). 2. Soku (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.). "**Dibek** kadar boyu var." Yoksul, 2013: 240

dibelik (1) 1. Büsbütün, tamamen (Çr.). 2. Devamlı, daima (Çr.). "Allah **dibelik** geçim versin."
Tdk, 1993: 1479

3. Çok (Çr.).

dibelik (2) İnadına, daha beteri (Çr.). "Söylediğim şeyi **dibelik** aksine yapıyor." Tdk, 1993: 1479

dibi bıcā İşin aslı, kökeni (Gölköy-İs.). "**Dibini bıcānı** ben ne biyim." Abaz, 2004: 165

dibildemek Kımıldamak (Bademce-Ka.).

didiklemek Karıştırmak (İs.; Çr.). "**Didiklemey**nen yün ip olmaz." Yoksul, 2013: 152

difrinği Çevik, canlı, kıvrak kimse (Çr.).

diğdiç İnce, zayıf (Çr.).

diğe durmak → Çöğe durmak (Çr.).

diğdirmek 1. Bir sıvının bir yerden hızla fışkırması (Çıkrık-Çr.). 2. Ayakta işemek (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).

diğir diğir 1. Bir yüzeyin pürüzlü, diş diş, pütürlü olduğunu anlatır (Çr.). 2. Cilt üzerindeki ince kabarcıkları anlatır (Çr.).

diha İşte, orada, şurada (Çr.).

dihenklemek Gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, takip etmek (Çr.).

diinemek Dinlemek (Çr.). "Hemi de **diine** bak, aha bu ohuyacaamı." Lâçin, 2007/63: 6

dikbasan Bayanların giydiği yüksek topuklu lastik ayakkabı (Gökköy-Çr.).

dik dombalak Baş üstü durma (Su.).

dike Bir parça yiyecek (Su.).

dikencik → Dikencil (Çr.).

dikencil Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

diki 1. Doğranmış et parçası (İs.; Ka.; Ovakarapınar-Çr.). 2. Kemikli ya da kemiksiz pişmiş et, kavurma (Çr.).

dikilmek Ayakta durmak, ayağa kalkmak, dik durmak (Çavuşoğlu-İs.; Su.; Çalyayla, Tatar-Çr.). "Ulan ortada **dikilmek** sizin köyün huyu mu?" Tahir, 2006: 148

dikittirmek Ayakta bekletmek (Çr.).

dikkolalak Eşek (İs.).

diklenmek Karşı gelmek, kafa tutmak (Evci-Bo.; Su.). "Bir deri bir kemik kalmış gövdelerine bakmadan **diklendiler**." Sarıyüce, 2004: 170

dikme (1) Bir ailenin tek çocuğu (Kayı-İs.).

dikme (2) Fidan, yeni dikilmiş fidan (Eskiyapar, İsahacı-Al.; İs.; Os.; Su.). "Çıkarman kapıya **dikme** kemirir / Dölü makbul değil, geçmiş zamanı" Arısoy, 1970: 99

dikolta Dekolte, yarı çıplak (Os.).

dikolto Kadın iç giyeceği, gecelik (Su.).

dil Anahtar (Şekerpınar-Su.).

dilaltı Sarılık hastalığı (Su.).

dilbar Dilber, güzel (Su.).

dilbez Güzel konuşan (Harunköy-İs.). "Ecük de **dilbez**idi." Abaz, 2004: 134

dilbezeği Çok güzel konuşan (Çalyayla-Çr.).

dilbiran Yenilebilen bir çeşit mantar (Eskiköy, Eşençay-Çr.).

dil bu kadar boy bu kadar Büyüklerin yanında saygısızca konuşanlar için söylenir (Çr.).

dilçuk Dilin üzerinde çıkan acılı, beyaz kabarcıklar (Gölet-Ka.). "Dilimde **dilçuk** çıkmış." www.golet.tr.gg/

dildirmek Yardırmak, böldürmek (Beydili-Çr.).

dilgen Çatal (Su.).

dilik Dilinmiş, yarılmış (Gölet-Ka.; Çr.). "Elbise **dilik** dilik olmuştu."

www.golet.tr.gg/

diline mürt etmek Bir sözü ya da düşünceyi durmadan yinelemek (İs.).

dil kırmak Kendi şivesini bırakıp İstanbul şivesiyle konuşmak, kibar konuşmak (Su.; Çalyayla-Çr.). "Çorum ağzını bırakıp kibar laf edenleri "**dil gırıyo**" diye hafife alırlardı." Özçatalbaş, 2002: 27

dilki (1) Değirmen taşının üzerinde döndüğü ağaç (Dereyazıcı-Al.).

dilki (2) Tilki (Al.).

dillala Çorum'a özgü, kadın erkek birlikte oynanan bir halk oyunu (Su.; Eskiekin, Örencik-Çr.). "**Dillala** oynadı doya doya" Aksu, 2013: 93

dillemek 1. Aleyhte bulunmak, kötülemek (İs.). 2. Azarlamak, darılmak (Çr.). "Adımı **dillediler /** Dert büyük saklanır mı?" Aytekin, 2003: 50

dilleşmek Söyleşmek, sohbet etmek (Çr.). "Biri erkeklerin, diğeri hatunların toplaşıp **dilleştiği** yerlerdi." Özçatalbaş, 2002: 62

dillik (1) Dirlik, rahatlık, düzenlik, huzur (Esentepe, Gölköy-İs.; Çr.). "Gayınnasıynan **dillik** etmedi." Abaz, 2004: 118

dillik (2) Yemek (İbik-İs.).

dilliksiz Geçimsiz, huysuz (Çr.). "Aha ben gidiyom düşme arhama **Dilliksiz** yâr yalnız yat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

dilliksizlik etmek Geçimsizlik etmek, ortalığı karıştırmak (Çr.). "Ben öyle **dilliksiz** bebek gormedim." Kerman, 1997: 63

dilme 1. Dört köşe kesilmiş ağaç, kereste (Çr.). 2. Dilimleme (Bademce-Ka.).

dil tutamağı Söz arasında yerli yersiz yinelenen sözler (Çr.).

dil yeniği olmak Yalama olmak (Çr.).

dimdik durmak Boyun eğmemek, yaltaklanmamak (Çr.).

dimdiri 1. Dipdiri (Çr.). 2. Dimdik, sapasağlam, dipdiri (Çr.).

dimi El tezgâhlarında dokunan yorgan, yatak yüzü (İs.).

dimrit Erken olgunlaşan bir çeşit kara üzüm, dimnit (Çr.).

dinari Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

dinelek Boyun eğmez, inatçı, dik kafalı (İs.).

dinelmek (1) 1. Ayakta durmak (Külah-Al.; Su.; Göcenovacığı-Çr.). 2. Karşı gelmek (Su.). "Bu güzel araba karşısında **dinelip** kaldı çocuklar." Sarıyüce, 2004: 298

dinelmek (2) İşe giderken, iş yaparken onunla bununla meşgul olarak sallanan, boş vakit geçiren kimse (İs.).

dineltmek Meydana getirmek (İs.).

dinemek Dinlemek (İs.). "Böyle laf ederdi de **dinerdük**." Abaz, 2004: 106

dingel Gelinin başına konulan yüksek örtü, gelin tacı (Me.).

dingidek Birdenbire (Çr.). "**Dingidek** doğrulup ayağa kalktım." Yoksul, 2013: 245

dingil (1) 1. Gelinlere takılan, altınla süslenmiş fes (Me.). 2. Feslerin tepesinde iki santim uzunluğunda, masura şeklinde püskül takılacak kısım (Çr.).

dingil (2) Tepe, uç, doruk (İs.). "Yavrum bir şeftali ver / Memenin **dingil**inden" Ertekin, 2006: 22

dingildek 1. Sallanarak ya da zıplayarak yürüyen kimse (İs.; Çr.). 2. Tabanı üzerinde hareketsiz duramayıp sallanan, oy-

nak (Su.; Çr.). "Dibi **dingildek**, üstü dırık tutmaz." Yoksul, 2013: 240

dingildemek 1. Dengesizlik nedeniyle kımıldamak, oynamak, sallanmak (İs.; Ka.; Os.; Su.). 2. Hoplamak, zıplamak (Su.). "Sakalını **dingildeterek** oluk çiğnemesi hoyratına gitti."
Gümüş, 1977: 116

dingirdemek Boş yere gevezelik etmek (Çr.). "Hadi **dingirde** bakalım,bu işe sen ne diyon?"
Kerman, 1997: 17

dinine yanmak Çözüm bulunamayan bir durum karşısında söylenen yazıklanma sözü (Çr.).

dink Tahılın kabuğunu yumuşatıp ayırmaya yarayan değirmen (Çr.).

dip Pancar ile kökü, şekerpancarı (Perçem-Al.).

dipcik Bel ya da küreğin ayaklığı (Su.).

dipçik Hayvan yuları (İs.).

dipli doruklu Noksansız, kusursuz, düzgün (Çr.). "**Dipli doruklu** bir ev, her şeyi yerinde."
Tdk, 1993: 1511

diplik Dibi eskiyen kapların dibine geçirilen parça (Çr.).

direklenmek Alev, toz, duman göğe doğru yükselmek (Çr.). "Bir kasırga koptu, tozlar göğe **direklendi**." Tdk, 1993: 1513

direm Bir ağırlık ölçüsü, dirhem (Çr.).

direme Destek amacıyla yapılan direk (Su.).

diremek 1. Tıka basa doldurmak (Çr.). 2. Bir şeyi dikine koymak, dayamak, durdurmak (Çr.). "Ağaçları **diredik**." Tdk, 1993: 1513

direncen → Çilte 2 (İs.).

direngeç 1. Kağnıyı sabit tutmaya yarayan direnme sopası (Bademce-Ka.). 2. Dayak, destek (Su.).

direşmek Karşılıklı ayak diremek, karşı gelmek (Aşdağul-Or.).

direy Yirmilik altının büyüklüğünde, değerinde bir altın (Çr.).

dirgen Harmanda sapları yaymaya yarayan demir ya da tahtadan yapılmış ucu çatallı tarım aygıtı (Alacahüyük, Haydar, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Beydili, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). "**Dirgen**e dayanmayan porsuk harmana gelmez."
Ayhan, 2002: 214

diri boz aş Yarma ile yapılan bir yemek (Su.).

dirilmek İyi olmak, iyi geçinmek (Karkın-İs.). "Biyol da eltilerinen **dirilmedük**, ayrulduk."
Abaz, 2004: 142

diri tutturmak Bıktırıcı, usanç verici davranışta bulunmak (Os.).

dirlik Geçim, düzen (Evci-Bo.; Su.; Eskiekin-Çr.). "Buydu genel düzen, **dirlik /** Nerde o günler, ah.. nerde?"
Kurtoğlu, 1994: 39

dirlik dışlık Dirlik düzenlik (Çr.).

dirliksiz Geçimsiz, huysuz (İs.; Ka.; Su.). "Kızını da **dirliksiz** etmiş olurdu bir yandan." Gümüş, 1977: 108

dirmek Toplamak, derlemek (Al.).

dirmit Zayıf kişi (Al.).

dirsek çürütmek Okuyup öğrenmek için yıllarca çalışmak (Çr.). "Biz bu uğurda az **dirsek çürütmedik**." Yoksul, 2013: 154

diskinmek Tiksinmek (Gökçam-Su.).

diş Düvenin altındaki çakmak taşından çıkıntılar (Çr.).

diş aşı → Diş buğdayı (Çıkrık-Çr.).

diş buğdayı Çocukların, ilk dişi çıktığında yapılan hedik (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Büyükgülücek-

Çr.). "**Diş buğday**ını ne kadar süslesen de çocuğun ondan haberi olmaz." Yoksul, 2013: 245

dişdiş Dişleri iri, seyrek, öne doğru çıkık olan kimse (Çr.).

diş dökmek Üzmek (Çalyayla-Çr.).

dişece Tırnak kenarında çıkan ince et parçası (Su.). "Tırnağımda **dişece /** Uğrayıver bu gece" Aytekin, 2003: 167

dişeğ Değirmen taşının yüzünde dişçikler yapan iki ağızlı çekiç (Dereyazıcı-Al.).

dişeği Taş yontmada kullanılanılan dişli bir çeşit çekiç (Çr.).

dişehli Kadın (Çr.). "Erkek insan da **dişehli** insan değil mi?" Yoksul, 2013: 259

dişemek (1) 1. Bebeklerin, hayvanların diş çıkarması, (İs.; Su.). 2. Yedi yaşındaki çocukların süt dişlerinin dökülüp esas dişlerinin çıkması (Çıkrık-Çr.).

dişemek (2) 1.Dişeği denilen ucu tırtıllı çekiçle değirmen taşı ya da herhangi bir şey üzerinde diş yapmak (İs.; Ka.; Su.). 2. Tırpan, testere gibi aletlere keskinlik kazandırmak için diş açmak (Beydili-Çr.). "Düven **dişeyen** düven sürenin halinden ne anlar?" Yoksul, 2013: 262

dişengir Dizginde kantarma yerine kullanılan kalın ip (Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

dişice → Dişece (Çr.).

dişindirik İpe ilmik atarak hayvanın ağzına yapılan gem (Çr.).

dişlek Dişleri dışarıya doğru çıkık olan kimse (Evci-Bo.). "Uzun İmam'ın **dişlek** ağzını, kan çanağına dönmüş kara gözlerini görür gibi olarak sıçrıyordu." Tahir, 2006: 126

dişli Ayakkabıcıların sayayı kalıba çekmek için kullandıkları kerpeten gibi bir araç (Çr.).

diştiri Halı, kilim dokunurken ipleri sıkıştırmak için kulanılan bir aygıt (Büyükbolatlı-Su.).

ditmek Yünü, pamuğu tellere ayırarak kabartmak (Palabıyık, Sarimbey-Çr.). 2. El ile küçük parçalara ayırmak (Palabıyık, Turgut-Çr.). "Ahırın kapısında yün **didiyor**lardı." Tahir, 2008: 200

ditmiklemek Ayıklamak, didiklemek (Çr.).

dival (1) Devletler, düvel (İsahacı-Al.). "Yedi **dival**ınan barışık bir adamım." Gümüş, 1977: 33

dival (2) Düz, derli toplu giysi (Çr.).

divanhane Eski evlerde bir yanı açık, bahçeye bakan büyük sofa (Beydili-Çr.).

divrik Dağın tepesi, çıkıntı (Su.).

diya İşte, orada (Ka.).

diydir diydir Suyun fışkırmadan az az akması (İs.). "Sonbaharla azalmış su **diydir diydir** akıyor." www.evvelzamanda.blogspot.com

diydirmek Sıvı hızla fışkırmak (Çr.). "Testi delinmiş su **diydiriyor**." Tdk, 1993: 1528

diyeşet Ölüler için söylenen şarkı, ağıt (Su.).

diyeze Teyze (Dutçakallı-Çr.). "Emeynen **diyeze** ana yarısıdır." Yoksul, 2013: 285

diyir diyir 1. Bir yüzeyin pürüzlü, diş diş, pütürlü olması (Çalyayla-Çr.). 2. Cilt üzerindeki ince kabarcıkları anlatır (Çr.).

diyze Teyze (Os.).

dizdiz Beceriksiz (Me.).

dizeme Üzerine tavan ya da taban çakılan ağaç direkler (Çr.).

dizikmek Diz çökmek (Su.; Arslanköy-Çr.).

dizleme Diz boyu örülen kadın çorabı (Çr.).
dizlik 1. Pantalon, şalvar (Maksutlu-Ka.). 2. İç donu (Kuzuluk-İs.).
do Erkekler için kullanılan seslenme biçimi (Bademce-Ka.).
dobak (1) Başı açık, çıplak (İs.).
dobak (2) 1. Başında tüy olmayan kuş (Çr.). 2. Yaban güvercini (Çr.).
dobak (3) Dalları kesilmiş ağaç, direk, tomruk, kütük, kök (Su.).
dobak (4) Kısa boylu, tıknaz kimse (Gökçam-Su.; Ovasaray-Çr.).
dobak (5) Boynuzsuz hayvan (İs.; Ka.; Gökköy-Çr.). "Küt boynuzlu, **dobak** bir sürü inek geçti tısıl tısıl." Gümüş, 1977: 75
dobalak Eni boyu birbirine eşit şişman insan ya da hayvan (Çr.).
dobbaydan Ansızın, birdenbire (Çr.).
dobilli Bir kuş türü (Bademce-Ka.).
dobiş Kel (Su.).
dobura dobur Dolambaçlı yollara sapmadan gerçeği söylemeyi anlatır (Çr.).
dodah Dudak (Su.).
dodak Dudak (Çr.). "Bek eyilme osurursun, **dodağını** ısırırsın." Caferoğlu, 1994b: 113
doddirik Aklı havada olan kimse (Su.).
dodibik Tarla kuşu (Çr.).
dodurdanmak Kızarak homurdanmak, söylenmek (Çr.).
doğruyel Gün doğusundan esen yel (İbik-İs.).
doğu Küçük kulaklı davar (Çr.).
doğuca At, eşek gibi hayvanlarda soğuk almaktan, terli ya da yorgunken su içmekten ileri gelen hastalık (Çr.).
doğuz Domuz (Bademce-Ka.).
dohanmak Dokunmak (İs.). "Ayāña daş **dohansa** Allahdan bil." Abaz, 2004: 106
dohsan Doksan (Çayhatap-Çr.). "Sehsen bin evliya ocağın yahar **Dohsan** bin evliya gulbengin çeker" Caferoğlu, 1994: 140
dohtur Doktor (Su.; Çr.). "**Dohtur** böğün sargıları çözdü, kimseyi istemiyor." Seyda, 2006: 262
dohuz Dokuz (Çavuşoğlu-İs.). "Ağzında **dohuz** azısı, ensesi harman yazısı." Caferoğlu, 1994b: 111
dohuzan Doksan (İs.). "Sede yetmiş, sekizen, **dohuzan** yaşındāki adamlar galmış." Abaz, 2004: 107
dok Tok (Su.; Kirazlıpınar, Sarimbey-Çr.). "**Dok** ne bilir açın halinden." Çorumlu, 2009: 1528
dokdik Üçer dörder kişilik gruplara ayrılan oyuncuların ortaya dikilen sopaya vurmaya çalıştıkları bir çocuk oyunu (Su.).
dôk etmek Birdenbire dökmek (Su.). "Bi seklem nohudu **dok eddim**." Uçakcı, 2006: 360
doklüm saçlım Darmadağın (Su.).
dokmek Dökmek (Çr.).
doktor oyası Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
doktur Doktor (Cevizli-Or.; Çr.). "Sevdiğim hastalanmış / Al da **doktur**a götür" Gösterir, 2011: 306
dokurcun Desenli ya da yollu dokunmuş yün kumaş (Çr.).
dokuz dalye Üst üste konan dokuz tane yassı taşı top ile devirmeye dayanan kız oyunu (Su.).
dokuzlu Alaca ilçesinde oynanan bir halk oyunu (Çr.).
dolak 1. Boyun atkısı (İsmailköy, Karadona-Çr.). Karataç başına **dolağı**nı doladı." Güven, 2013: 139. 2. Çobanların çarık giymeden

önce bacaklarına sardıkları bez ya da yün sargı, tozluk (Evci-Bo.; İs.; Akçalı-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Ne duruyorsunuz, kalın kalın çoraplar örün, **dolak**lar örün!"
Sarıyüce, 2004: 141

dolamaç Dolambaçlı, virajlı (Su.).

dolaman Patatese benzeyen, yenilebilen bir çeşit mantar (Ka.).

dolambaç Dönemeç, viraj (Os.). "Buna, oraokula ulaşan aşağıdaki **dolambaçlı** yol, yukarıdaki kese yol, Şehir Parkı'na yol eklendi."
Seyda, 2006: 97

dolaşık Karışık (Çr.). "Sazla geçim olur mu? / Senin işin **dolaşık**"
Gösterir, 2011: 178

dolukmak (1) Göz yaşarmak, ağlayacak duruma gelmek (İs.; Ka.). "Yeniden **dolukuyor**, sulanmış gözlerini yumruklarının tersine sile sile boğulup gidiyordu hıçkırıklara."
Gümüş, 1977: 28

dolukmak (2) Yorulmak (Çalyayla-Çr.).

doluksamak → Dolukmak (1) (Çr.).

dolunmak Ay ya da güneş batmak (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Karahisar-Çr.). "Senin gibi ceren nerde bulunur? / Doğan aylar gibi doğar **dolunur**" Arız, 2005a: 165

dolu pazarı Kusur pazarlarından sonra kurulan pazarlar (Gölet-Ka.).

domalmak Başı yere koyup kalçayı yukarı kaldırmak (Serban-Çr.). "Serimde bir sevda **domalır** coşar / Didar namazını kılabildin mi?"
Koçak, 1980: 297

domarmak Kabarmak, topraktan kabararak çıkmak (Su.).

domatis Domates (Al.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Yalnız **domatis** ile halk arasında kumpur diye anılan patates Çorum'da ancak bir asır evvel tanınmaya başlamıştır."
Çorumlu, 2009: 1298

dombak Başı açık, çıplak (İs.; Çalyayla-Çr.). "**Dombak** kafaynan doluda gezilmez." Yoksul, 2013: 250

dombalak Takla, takla atma (Çopraşık-Al.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

dombalak kılmak Takla atmak (Çalyayla-Çr.).

dombay Manda (Olukyanı-Su.).

dombi (1) Çam ağacından yapılan su kabı; senek, bidon (Bademce, Gölet-Ka.; Os.).

dombi (2) Şişman çocuk (Gölet-Ka.). "Bizim **dombi** geliyor, arkadaşlar!" www.golet.tr.gg/

dombil 1. Genellikle pehlivanların başlarının üzerinde uzatılmış saç, kakül (Çr.). 2. Tavuk ya da güvercinlerin başının üzerindeki fazla tüyler (Çr.).

domdom Şişman kişi (Al.).

dometiz Domates (Çr.). "Ula bu nası gına? **Dometiz** pervedesi, salça gibi?"
Özçatalbaş, 2002: 114

domminek Dişi manda (Olukyanı-Su.).

domur domur Damla damla ter ya da su (Su.; Mislerovacığı-Çr.). "Alınlarda **domur domur** / Ter ol gel ozanım ter ol" Koygun, 2002: 38

domurcak Tomurcuk (Çr.)."Elin gülü gül açmış / Benim gülüm **domurcak**" Ertekin, 2006: 59

domurcuk Tomurcuk (Büyükcamili-Al.; Körkü-Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Yanakların benzer **domurcuk** güle / Anın için düştüm zara sevdiğim" (Edna) Ercan, 1991: 254

domurmak (1) Ağaçların tomurcuklanması (Çr.).

domurmak (2) Kısa kısa kesmek, budamak (Su.).

domuşmak Somurtmak, sessiz, dargın durmak (Külah-Al.; Çıkrık-Çr.).

domuşuk Somurtkan, asık suratlı (Çr.).

domuzbaşı Hayvanların vücutlarında genellikle boğaz ya da kulak arkalarında şişkinlik şeklinde beliren hastalık (İbik-İs.).

domuzdamı 1. Çay ya da ırmaklarda taşlarla, ağaçlarla yapılan bent (Ka.). 2. Suyun çıktığı kaynak ile çevresi, üzeri betonla kaplı havuzu (Tanrıvermiş-Me.).

domuzlak 1. Hali vakti yerinde olan kimse (İs.). 2. İşini bilen, her şeyde başarılı olan kimse (İs.).

domuzluk Su değirmeninin çark çukuru (İsahacı-Al.). "İner **domuzluğa** suyunu içer / Varmayın yanına köpüğün saçar" Arısoy, 1970: 98

domuztopu 1. Elleri bağlı olan bir kimsenin, bağlı olan ayaklarının, kollar arasından geçirilerek tostoparlak şekle getirilmiş durumu (Çr.). 2. Hayvanların dört ayağının bir araya getirilip bağlanmış durumu (Çr.).

don (1) Ağaçların yapraklanması (Çr.). "Ağaçlar **don**un geymiş / Daha ben bereliyim" Ertekin, 2006: 44

don (2) 1. Çamaşır, giysi (Evci-Bo.; İs.; Su.). 2. Şalvar, pantolon (Al.). "**Don** geyim gıçıma dâmesin diyo." Uçakcı, 2006: 217

donak Süs, ziynet (İs.; Me.; Or.; Sarimbey-Çr.). 2. Giyim kuşam (Akçalı-Su.). "Arif kanmaz kırk **donak**tan süslensen / Duyan olmaz dört bir yana seslensen" Çimen, 2005b: 45

donatmak Birini giydirip kuşandırmak (Çr.). "Şu harmandan bi galhalım, seni depeden dınnağa **donatıcaam**." Kerman, 1997: 63

donbak Başı açık gezen kimse (İs.; Çr.).

doncak Donsuz (Su.).

dondon arısı Başparmak büyüklüğünde siyah bir çeşit arı (Çr.).

dongil Tavuğun tepesindeki tüy, tepelik (Os.).

dongralı Elleri, ayakları kirli olan kimse (İs.).

donguldak Deve, sığır, koyun sürülerinin önünde giden hayvana takılan, kalın saçtan yapılmış çan, çıngırak (Çr.).

dongutmak Surat asmak (Su.).

donguz Domuz (İs.; Tarhankozlusu-Çr.). "Ah **donguz**un çocuğu." Benice, 2002: 193

don kesmek Bitkilerin soğuktan donması (İs.).

don köynek İç çamaşırları (Al.).

donnuk İki baş örtüsüne yetecek kadar ipek çizgili ya da sade iplikten dokuma (Harunköy-İs.). "Kunde bi **donnuk** atardım." Abaz, 2004: 131

donra Kalınlaşmış, tabaka haline gelmiş kir (İs., Gölet-Ka.; Çıkrık-Çr.). "Eli **donra**dan çatlamıştı." www.golet.tr.gg/

don taşı Üzerinde çamaşır yıkanan taş (İs.).

donuk Rengini yitirmiş (Su.).

donukmak 1. Durgunlaşmak (Külah-Al.). 2. Olumsuz bir haberin yarattığı üzüntülü durum (Külah-Al.).

donuz Domuz (Karkın-İs.; Al.; Su.). "Gayınnam **doñuz**udu." Abaz, 2004: 142

donuz bağı Güç çözülen düğüm (Su.).

donuz çömelden Bir rüzgâr adı (Su.).

donuzlan Hamamböceği (Çr.).

donyağ (1) Çok soğuk kimse (Çopraşık-Al.; Aşağıfındıklı-Su.; Kara-

dona-Çr.).

donyağ (2) İçyağ (Bademce-Ka.; Aşağıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.). "Bu mumları da **donyağı**yla Mahinur yapmıştı." Sarıyüce, 2004: 118

don yumak Çamaşır yıkamak (Ka.).

doovvah Öküzleri durdurmak için söylenen söz (Kayı-Çr.).

dorak Dereotu (Yağcılar-Ka.; Os.).

dorgama Doğrama (Bademce-Ka.).

dōrmak Doğurmak (İs.; Çr.). "**Dōrmasam** kopek beni boşuyo / Nolur mevlam nolur ihsanın yok mu?" Caferoğlu,1994: 143

doroğtu Dereotu (Çr.).

dorotu Dereotu (Su.). "Bir demet maydanoz, bir demet **dorotu**, bir demet taze soğan." Sarıyüce, 2004: 125

dōru Doğru (Haydar-Al.; Harunköy-İs.). "İnek **dōru** durmayınca çocūnan Çobanın ōne gatamamış." Abaz, 2004: 111

doruğ Zirve, tepe, uç, son (Çr.).

doruğu bazara Bir ürünün gereksinimden çok satılması (İs.).

doruk (1) Çam, ardıç, katran, köknar fidanı (Çr.).

doruk (2) Kabadayı (Me.).

doruk (3) Tepe, en yüksek yer, uç (İbik, Kayı-İs.; Hacıhamza-Ka.). "Eccük kirez yiseñ ya, **doründa** ne işiñ va?" Abaz, 2004: 169

doruk (4) Üretilen ürünün gereksinim fazlası olan, pazara sürülen bölümü (İs.). "İskilip gibi yerler, önce kendi gereksinimini giderip fazlasını, buranın deyimiyle **doruğu** pazara göndermektedir." www.evvelzamanda.blogspot.com

doruklamak Tepeleme, tıka basa doldurmak (İs.; Çr.).

dorukmak Çağrısız konuk olarak yerleşmek (Os.).

doruotu Dereotu (İs.; Dutçakallı-Çr.).

dorutkan Somurtkan (Su.).

dovacı Duacı (Çr.). "Arkasından çok **dovacı**ları var." Tdk, 1993: 1568

dovah, dovvah Sığırları durdurma ünlemi (İbik-İs.; Kamışlı-Su.; Büğet-Çr.). "Dovah vardır öküzü durdurur, **dovah** vardır sabanı kırdırır." Türkoğlu, 2007: 168

doyla Killi, çorak toprak (Eskialibey-Ba.; Satıyüzü-İs.).

doylamak Doyurmak (Çr.).

doylanmak Doymak (Karahisar-Çr.). "Geldim gittim bu cihanda **doylandım** / Verildi nasipler yelmem sanıyom" Çevik, 2008: 31

doyra Damlara serilen elenmiş çorak toprağın irisi (Su.).

döbelenmek Debelenmek, yerde gelişigüzel yuvrlanmak (İs.; Os.).

döğeç → Döveç (Çr.).

döğen → Düven (Beydili-Çr.). "Döğenin ardından çıkan saplara baktı." Gümüş, 1977: 92

döğmeyayık Yoğurttan yağ çıkarmada kullanılan kesik koni biçimli araç (Dereyazıcı-Al.).

döğnemek İş için bir kimseye tekrar tekrar baş vurmak (Çr.).

döğşirikli → Döşürüklü (Çr.).

döğşürmek Devşirmek, toplamak (Çr.).

döğüşgen Kavgacı (Çr.).

dök Hindi (Çr.).

döke döke gidip toplaya toplaya gelmek Kötülük yaptıktan sonra düzeltmek, düzeltmeye çalışmak (Çr.).

döklüntü Yere dökülmüş, dağılmış eşya, döküntü (Çıkrık-Çr.).

dökmek (1) Doldurmak (Al.).

dökmek (2) Sebzenin ürün vermeye başlaması (Evci-Bo.; Çalyayla-Çr.). "Daha şimdiden davul gibi

kabaklar **dökmüş**."
Sarıyüce, 2006: 37

dökmek (3) İstenmeyen bir davranışı sürekli yapmak (Bademce-Ka.). "Eee, yeter galan gonuşup **dökme!**" www.bademce.com

dökülüp saçılmak Nişan, düğün gibi törenlerde büyük harcama yapmak (Os.; Su.). "Düğün yapıyorum diye her yere **dökülüp saçılma**."
Yoksul, 2013: 257

döküm dökmek Yapılacak bir işin giderini köylüye üleştirmek, vergi salmak (Çr.). "Eşkıyanın bütün köylere **döküm döktüğü**, salma saldığı yalandı."
Tahir, 2006: 261

döl (1) 1. İnek, koyun, keçi, köpek, kedi gibi hayvanların yavruları (Ba.; İs.). "Biz o kısraktan **döl** alamadık." Tahir, 2008: 169
2. Topluca güdülen eşek, inek, keçi, koyun yavruları (Kızılhamza-Or.; Üçköy-Çr.). "**Döl** güden kızların peşindeymiş." Tahir, 2008: 285

döl (2) Soy, soyun devamını sağlayan çocuk (Dutçakallı, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Er evlenen **döl** alır, erken kalkan yol alır."
Yoksul, 2013: 287

döl ağılı Kuzuların, oğlakların otlamaya götürülmeden önce toplandığı, çalılarla çevrili yer (Çr.).

döl ayı Davarların yavruladığı Mart, Nisan ayları (Su.).

döl dōmek 1. Davarın yavrulaması (Su.). 2. İlk sebze ürünlerinin çıkması (Su.).

döl dökmek Kavun, karpuz, hıyar gibi sebzelerin ürün vermeye başlaması (İs.; Su.). "Kabağın kökeniyim / Siftah **döl dökeniyim**"
Ertekin, 2006: 69

döl döş Soy sop, nesil (Üyük-Çr.). "Hanen ekmekli aşlı olsun, evin **döllü döşlü** olsun." Oğuz, 2007a: 24

dölek (1) Düz, engebesiz arazi, tepenin eteği (Külah-Al.; Yekbas-Su; Çıkrık, Ovasaray-Çr.).

dölek (2) 1. Uslu, terbiyeli, ağırbaşlı kimse (Külah-Al.; İs.; Aşağıfındıklı-Su.). 2. Uysal (Çr.). 3. Eli işe yatkın (Çr.). 4. Dürüst, ciddi, mert (Yekbas-Su.).

dölek (3) Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

dölemek Düzenlemek, düzenli biçimde dağıtmak (Haydar-Al.). "Harman **döledüm** elde dirgen / Çiğ düştü ıslandı yorgan"
Erdugan, 2005: 11

dölgen Tohum (Çr.). "Buğday **dölgeni** çok iri." Tdk, 1993: 4487

dömbedek Ansızın, birdenbire (Çr.).

dömbek Darbuka (İs.; Akçalı-Su.). "Meydan tilkilerin, cirit atıyor
Ayı **dömbek**, eşek kulak çatıyor"
Arız, 2005a: 185

dömbelek Darbuka (Çr.). "Ölü evinde def **dömbelek** haa!"
Özçatalbaş, 2003: 10

dömbüldek (1) Develere takılan büyük çan (Or.; Me.).

dömbüldek (2) Su kabarcığı (Çr.).

dömelmek 1. Ayakta durmak (İs.). 2.Çıkıntı yapmak (Çr.). "Sizin evin duvarı yola doğru **dömelmiş**." Tdk, 1993: 1581

dönbek Darbuka (Çr.).

dönderme Yumurtayla unu karıştırıp yağda kızartarak yapılan yemek (Al.).

dönek (1) Su çevirisi (Ka.).

dönek (2) Tarlayı sürerken hayvanları yormamak için tarlanın ayrıldığı eşit parçalardan her biri (Büğdüz-Çr.). "Öküzün yorulursa

döneğini kısalt, kömüşün yorulursa döneğini uzat.” Çorumlu, 2009: 737

dönek başı Tarlada çift sürmeye başlanılan yer (Çıkrık-Çr.).

dönemeç Köşebaşı, yolun kıvrım yeri, viraj (Çr.). “Bir kucak çalı çırpıyla derenin **dönemeci**ni kıvrılmıştı.” Tahir, 2008: 81

döner Toplu tabanca (Yaylacık-Or.; Gökçam-Su.). “Kır atına bindi **döner** belinde / Böyle hanedan var mıydı Çorum ilinde” Çorumlu, 2009: 1603

dönerge Su çevirisi (Çr.).

döngeç Pervane (Çr.).

döngel Muşmula (İs.; Bademce-Ka.). “Çorumca bir adı vardır her şeyin / Muşmula **döngel**dir, zihinse zeyin” Gösterir, 2014: 79

dönğüldek Güçsüzlükten, yaşlılıktan başı çöküp omuzları kalkmış durumda yürüyen kimse (Çr.).

döngüldemek Dengesini yitirip ileri geri sallanmak (İs.).

döngüldeyük Dengesiz, ileri geri sallanan kimse (İs.).

dönmeç Köşebaşı (Ka.).

dönük Soyunun dinsel inancından ayrılarak başka bir inancı benimseyen kişi (Dutçakallı-Çr.).

dönüm (1) Her kenarı kırk arşın olan alan (Beydili-Çr.).

dönüm (2) Sefer (Su.). “Pınardan bi **dönüm** su getir.” Uçakcı, 2006: 361

dörpü Kalın dişli büyük eğe (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). “Ne var gine ula, ömür **dörpü**sü!”
Özçatalbaş, 2002: 126

dörpüsüz Kaba, terbiyesiz kimse (Çalyayla-Çr.).

dört diyon dokuz diyon, topluyon otuz diyon Ne dediği belli olmayan, tutarsız konuşanlar için kullanlan bir deyim (Çr.).

dörtleme Tarlayı dördünce kez sürme (Çr.). “Herklerimden geçmem bak. **Dörtledim** her birini, onları ekerim.” Gümüş, 1977: 97

dört peşli fistan Genellikle düz kumaştan dikilen bir tür entari (Çr.).

dört teker Tahtadan yapılmış araba (Bademce-Ka.).

dȫş Dövüş, kavga (İs.). "Sungu sunguye **dȫş**üyola." Abaz, 2004: 102

döş Göğüs, bağır (Körkü-Su.; Boğabağı, Büğdüz, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). “Felek **döş**ün kan etmiş / Göğsüne vura vura”
Gösterir, 2011: 89

döşek (1) Dövülmek için harman yerine serilen ekin sapları (Evci-Bo.; Kamışlı-Su.). “Kimi dirgenle yabayla sürülen **döşeği** aktarıyor.”
Sarıyüce, 2004: 35

döşek (2) Değirmen taşının dönmesine yardımcı olan ucu çentikli yassı ağaç (Dereyazıcı-Al.).

döşek (3) Yatak (Bademce-Ka.; Çr.).

döşeme 1. Ham ipekten yapılmış yollu, renkli başörtüsü (Çr.).
2. Çarşafın, tek parça olarak siyah beyaz, kareli dokunmuşu (Beydili-Çr.). “Bazar yerini **döşeme**li garılar doldurmuş.” Kerman, 1997: 17

döşenmek Can çekişmek (Çr.).

döşşek Yatak, şilte, minder, döşek (Çavuşoğlu-İs. Su.; Gökköy-Çr.). "Bakdım **döşşek**de yatıyom."
Abaz, 2004: 138

döşür Devşirme, toplama (Çr.).

döşürmek 1. Devşirmek, toplamak, dilenmek (Al.; Çayyaka, Gökçam-Su.; Çıkrık, Küçükpalabıyık-Çr.). “Bahçede kiraz **döşür** / Dibinde kahve pişir” Gösterir, 2011: 306

döşürücü Toplayıcı, dilenci (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). “**Döşürücü** gibi her gördüğünden dileniyorsun.” Yoksul, 2013: 254

döşürüklü Derli toplu olan, dü-

zeni seven, becerikli kimse (İs.).
döşürüksüz Dağınık, beceriksiz (Dutçakallı-Çr.).
döveç Tahta havan ile eli (İs.). "Fesatların başını / **Döveci**nen ezmeli" Aytekin, 2003: 51
döven → Düven (Beydili, Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Kimi **döven** sürüyor. Kimi dirgenle yabayla sürülen döşeği aktarıyor." Sarıyüce, 2004: 35
dövme Ahlat, armut, üvez unu (İs.).
döymek Sabretmek, tahammül etmek, dayanmak (Çr.)."Sana beddua edeceğim ama kalbim **döymüyor**." Koşay-Aydın, 1952: 47
döyüm Sabır, tahammül, kuvvet, kudret (Çalyayla-Çr.).
duba Şişman kimse (Ka.). "Babaya buba, şişmana **duba** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
dudacak → Tutak (2) (İs.).
dudibik Tarla kuşu (Çr.).
duğdü Bulunduğu alana hâkim, yüksek tepe (Gökköy-Çr.).
duğme Düğme (Çr.).
duğuşağ Olup bitenleri herkesten çabuk haber alan, kulağı delik (Çr.).
dul avrat sıpası Babası ölmüş, anasınca büyütülen erkek çocuk (Çr.). "O **dul avrat sıpası**nın yanına yanaşma, terbiyen bozulur." Kerman, 1997: 63
dulda Yağmurun, güneşin, rüzgârın etki yapamadığı kuytu yer, saklanılacak yer, ağaç, bina gölgesi (İmat, Külah-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Çıkrık, Çayhatap, Palabıyık-Çr.). "Sana defter kalem, yavruna beşik / Hem gölge hem **dulda** yer olur orman" Özgür, 2002: 75
duldalanmak Karamsarlığa kapılmak, üzülmek (İs.). "**Duldalanma** sevdiğim / Sayılı gün tez geçer" Gösterir, 2011: 272
duldalık → Dulda (Su.).
dul kadın Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
duluğu sirkeli 1. Bitli (Çalyayla-Çr.). 2. Pis, kirli (Çr.). "Dile düdük oldu hokralı adın / Duydun mu **duluğu sirkeli** gadın" Gösterir, 2008/84: 11
duluğunu düşürmek Surat etmek, yüzünü asmak (Çr.).
duluk (1) Sıra başı, şakak gerisinden başlayan, sıra başına yerleştirilen altınlar (Çr.).
duluk (2) 1. Yanak, yüzün bir yanı (Al.; Os.). 2. Şakak (Su.). 3. Çenenin alt bölümü (is.). "**Duluk**larım ağrıyor bilmem neden?" Koşay-Işıtman, 1932: 110
duluk (3) Saçın yan yüzlere doğru uzayan kısmı (Külah-Al.; Gökköy-Çr.).
dulukcak Kadınların duluklarını tutturmak için kullandıkları parça (Külah-Al.).
dulunmak Ay ya da güneş batmak (Serban-Çr.). "Doğup **dulunan** güzel gün gibi / Dört yanına şavk veren ser'nuri misin" Koçak, 1980: 162
dulup Atılarak eğrilmeye hazırlanmış yün ya da pamuk (Çr.).
duma → Dumağı (Çr.).
dumağı Nezle, grip, bronşit (Ka.).
dumanını attırmak Verilen görevi eksiksiz olarak, başarı ile yerine getirmek (Çr.).
dumdalık → Dulda (İs.).
dummak → Tummak (Çr.).
dumuşmak Somurtmak, sessiz, dargın durmak (Çr.).
duncukmak Bunalmak (Ka.).
dunna Turna (Eskiekin-Çr.). "Havada dutardık **dunna**yı, toyu / Ne dersin olduk mu moruk Deyzoğlu?"

Kurtoğlu, 1998: 24

dunuk Yüzü gülmeyen, düşünceli, üzgün (Su.).

durgutmak Durdurmak (Gölet-Ka.). "Onu yolda **durguttum**, nereye gittiğini sordum." www.golet.tr.gg/

durhutmak Durdurmak (İkipınar-İs.). "Biyo biri geliy, çocū **durhudamıyok**." Abaz, 2004: 124

durna Turna kuşu (Dutçakallı-Çr.). "Yeşil baş **durna** olsam / Su içmem gölünüzden" Ertekin, 2006: 54

durnadili (1) Taneleri uzun, parlak olan bir çeşit buğday (Çr.).

durnadili (2) Bir motif adı (Su.).

duru Saf, temiz (Çr.).

durukturmak Karar vermek (Demirşeyh-Su.).

durulu Çobanaldatan kuşu (Buğabağı-Çr.).

durumsuz Yoksul (Çr.).

duşak kesme Çocuğun büyüdüğünde ona benzemesi için iki ayağına bağlanan ipin davranışları beğenilen birine kestirilmesi (Gökköy-Çr.). "Ağabeyin senin **duşağını** kesti." Gkb, 2002: 92

duşga Çene (Al.).

duşgaltak → Duşka (Çalyayla-Çr.). "Çeneye **duşgaltak**, surata duluk / Diyeni görürsen Çorumludur o"

Gösterir, 2014: 79

duşgaltağını deldirmek Dayak atmak, yıldırmak, zarara uğ ratmak, öldürmek (Çr.). "Ali bugünlerde her gonuda çok ileri gediyo. Gorharım **duşgaltağını deldirecek**."

Kerman, 1997: 63

duşge Yumruk (Çıkrık-Çr.). "Çenene bir **duşge** vurursam kırarım."

Tdk, 1993 : 1610

duşka Yüz, çehre, yüzün çene kısmı, avurt (İs.; Kamışlı-Su.). "İki çocuk döğüşürken birisi obirinin **duşka**sına kakıyordu."

Koşay-Işıtman, 1932: 111

duşkak Çene (Çr.). "Ekmaan guruları **duşgağıma** gahılıyo." Tuluk, 1991.

duşkaltak Yüz, çehre, yüzün çene kısmı, avurt (Çr.).

duşlamak 1. Rastlamak, rast gelmek (Çr.). 2. Acele etmek (Su.).

duşman Düşman (Çr.). "Arif isen sırrın ele bildirme / Dost āladıp **duşman**narı guldürme"

Caferoğlu,1994: 145

dutamak Vesile, neden (Çr.). "Avrada yükleniyoruz emme, elimizde bir **dutamağımız** yok." Gümüş, 1977:35

dutgun Bağlı (Su.).

dutlu Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

dutmaç aşı Ufak ufak kesilmiş hamuru suda haşlandıktan sonra pişmiş mercimek, sarımsaklı yoğurtla karıştırılarak yapılan yemek (Kıcılı-Al.; Çr.).

dutmak Tutmak (Akçalı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Mislerovacığı-Çr.). "Matem **dutar** bacı kardaş / Hüseyin'e olur sırdaş" (H. Alçın)

Oğuz, 2007b: 61

dutu (1) 1. Nişanlanan kızla erkeğin birbirlerine verdikleri armağanlar (Kuzuluk-İs.; Acıpınar-Çr.). 2. Dul kadının evlenmek için söz verdiğini bildirir armağan (Çr.).

dutu (2) Sara (Çr.).

dutulmak Tutulmak, aşık olmak, sevdalanmak (Çr.). "Oynadılar utuldular, buna bekçe **dutuldu**lar."

Caferoğlu, 1994b: 113

dutunmak Sebat etmek, tutunmak, bağlanmak (İs.).

duva Dua, yakarı (İsahacı-Al.; İs.; Evciortakışla, Serban, Turgut-Çr.). "Cahilin **duva**lı sözü / Hançer gibi batar bana" Şahin, 1968: 6

duvaç Sarımsak dövülen kap (Çr.). "Yatır iki baş sarımsağı **duvace**, gat yoğurdu, bi dutam da yeşil suvan

al, yufga ekmanen yeyin bi eyi.
Özçatalbaş, 2002: 27

duvak 1. Gelinin evlilikte ilk geceyi geçirdiği çarşaf (Su.). 2. Evliliğin ilk gecesinden sonra yapılan tören (İs.). "Bizim orda **duvak** edelle." Abaz, 2004: 168

duvak açma → Duvak 2 (Su.).

duvan Doğan (İs.). "Şordan ārı yelleri gōleri titireterek **duvan** gelmiş."
Abaz, 2004: 106

duvar yıkan Nazarının değdiğine inanılan kişiler için kulanılan bir deyim (Çr.).

duvasan Nişan töreni (Eskiköy-Çr).

duz Tuz (Al.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Durup durup **duz** gavurma." Yoksul, 2013: 255

duzak Tuzak (Çr.).

düden Kamış (Tanrıvermiş-Me.).

düdük gibi Çok dar, kısa giysi (Çr.).

düdüklük Kalbin sol karıncığında çıkan temiz kan damarı (Çr.).

düdülü nacak Balta (Su.).

dügür → Düğür (1) (İs.).

dügüş dügüş → Düğüş düğüş (Ka.).

düğdi Kuş gagası (Çr.).

düğdü 1. Çekiç ya da keserin çivi çakmak için kullanılan yuvarlak kısmı (Külah-Al.). 2. Kapı tokmağının yuvarlak bölümü (Çr.). "Üğdüsünün üğdüsü, ta dış kapının **düğdü**sü." Yoksul, 2013: 616

düğe Boğaya gelmemiş iki üç yaşında dişi dana, düve (İbik-İs.).

düğen Döven (İs.). "**Düğen**ini sürerim, bokuna karışmam."
Çorumlu, 2009: 1527

düğlek 1. Kavun - karpuzun olmamışı, kelek (Çr.). 2. Küçük bir kavun çeşidi (Çr.). 3. Armut biçiminde, mor renkli, zehirli, yabanıl bir bitki, ebucehil karpuzu (Çr.).

düğlemek Bağlamak, düğümlemek (Çr.; Su.). "Mendiline gül **düğle** Yâr olmaz bu iş böyle"
Aytekin, 2003: 132

düğlenmek Bağlanmak, düğümlenmek (Akçalı-Su.; Çr.). "Gönül bir ibrişimdir / **Düğlenince** çezilmez"
Ertekin, 2006: 99

düğmelenmek Ağaçların tomurcuklanması, tomurcuklanmaya başlaması (Çr.).

düğü Ufak taneli bulgur (Beydili-Çr.).

düğül 1. Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur (Arpalık, Beydili, Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr.). 2. İnce elekten geçirilmiş çiğ yarma (Or.). "Kıkırdak kızartılarak konmuş **düğül** çorbası, çökelek, süt kesiği dedikleri…"
Güven, 2010: 85

düğül aşı İnce bulgurdan yapılan çorba (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.).

düğülcük aşı → Düğül aşı (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çayhatap-Çr.). "İnceden inceye ağrıyor başın / Soğudu ısındı **düğülcük aşın**" (S. Örgel)
Ercan, 1991: 436

düğün kâhyası Düğünün çağrı, oyun eğlence, yeme içme gibi uygulamalarını yöneten kişi (Su.; Beydili-Çr.).

düğür (1) → Düğül 1 (İs.; Su.; Sarimbey-Çr.). "**Düğür**den olaydı muhabbet aşı / Oturup benimle yiyemez miydi?" Çimen, 2005b: 114

düğür (2) Dünür 2 (İs.).

düğürcük aşı → Düğül aşı (Çayhatap-Çr.). "Bagraçta soğumuş **düğürcük aşı** / Ayağın acıtmış tarlanın taşı" (S. Örgel) Çırakman, 1992: 128

düğür getmek → Dünür gitmek (Çr.).

düğürşü Gelin almaya gelen

kimseler (Çr.). "Bir iki yerden daha **düğürşü**sü var amma vermiyor diyorlar kardaşını." Gümüş, 1977: 100

düğüş düğüş İnek, kömüş gibi hayvanları çağırma ünlemi (Ka.).

dülbed → Tülbent (İs.). "Başına bi de **dülbed** işlerdük." Abaz, 2004: 98

dülbent → Tülbent (Çr.). "Ak iğnenin boladı / **Dülbend**in kim doladı" Ertekin, 2006: 12

düldül Dürbün (Çr.).

dülek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

düllice Oyuncak düdük ya da kaval (Çr.).

düllü Sopalarla oynanan bir çocuk oyunu (Alpagut-Do.).

dülme Lahana (Çr.).

dümbek Dümbelek, tef (Çr.). "Dördü **dümbek** çalacak / Beşi kah kah gülecek" Aytekin, 2003: 95

dümbelek Tef (Akçalı-Su.; Eskiekin-Çr.). "Def **dümbelek**le bu kez de kadınlar başladı oynamaya." Özçatalbaş, 2002: 72

dümbük Pezevenk, kadın satıcısı (Çr.). "Hacı Kenan **dümbüğü** çoktan kocadı." Tahir, 2004: 18

düm olmak Eli bir işe yatkın olmak (Çr.).

dümüklemek → Dapıklamak (Bademce-Ka.).

dümükmek Bir işe kendini vererek aralıksız çalışmak (İs.).

dũn Düğün (Örenseki-İs.). "Çalınan davulu **dũn** mü sandıñ." Abaz, 2004: 108

dün aşırı İki gecede bir (Çr.).

dün bir bugün iki Daha erken, aceleye gerek yok (Çr.). "**Dün bir bugün iki**, aradan ne geçti ki?" Yoksul, 2013: 257

düneğen (1) Bir gün önce, dün (Çr.).

düneğen (2) Tünemeyi seven kuş, daima tüneyen kuş (Çr.).

dünek Kümes hayvanlarının tünediği yer (Su.).

dünen Dün (Al.).

dünenküğün Dün, önceki gün (Al.).

düneşir Tembel, pis, pasaklı kimse (Su.).

dünür 1.Kız görmeye giden kim se, görücü (Su.; Kuşsaray-Çr.). "Kız tarafından **dünür** mü gidermiş?" Tahir, 2008: 337

2. Gelin ile güveyin birbirlerine göre babaları (İs.; Su.; Beydili-Çr.). "Çok zabın bırakmışsın dedi, Döne Kadın **dünür**üne." Sarıyüce, 2004: 285

dünür gitmek Kız istemeye gitmek (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Üç beş komşu ile **dünür** gidilir / Yol yordam bilenler başçıl edilir" Kurtoğlu, 1994: 164

dünürcü Gelin görmek için kız evinden oğlan evine giden kadın (Tatar-Çr.). "Çok **dünürcü** gönderdim /Amcan kızın verdi mi?" Çağıl, 2013: 4

dünürşü 1. Gelin almaya giden kadınlar (Eskice, Eskiekin, Ovasaray-Çr.). "Gelini getirecek bir at da **dünürşü**lerle birlikte gitmişti." Güven, 2013: 155

2. → Dünür 2 (Beydili-Çr.).

dünya evi 1. Nikah (Su.). 2. Gerdek odası (Su.).

dürdane Pırlanta taşı (Çr.).

dürge 1. Üç yufka ekmeğinin bir araya getirilip dürülmüşü (Çalyayla-Çr.). 2. Makarna kütlesi (Su.).

dürgü Kumaş ya da giysinin katlanmasıyla oluşan iz; kat yeri (Çr.). "Has ipeğin **dürgü**sü Sevda Allah vergisi"

Aytekin, 2003: 93

dürlü Türlü (Çr.). "Seyredip guşların gordüm ahvalin / Her biri bir **dürlü** söyleller lisan" Caferoğlu, 1994: 149

dürme Sarma (İs.). "Lahna **dürme**si çok güzel olur." Tdk, 1993: 1634

dürmek Katlamak, katlayarak kaldırmak, sarmak, kıvırmak (Su.; Çr.). "Ağa'nın elini öp de, yorganını neyini **dür**." Tahir, 2006: 85

dürtüşlemek Dürtüp durmak (Çr.). "**Dürtüşleyip** durma ulan, böğrümü acıttın." Yoksul, 2013: 260

dürü 1. Gelinin güveyle yakınlarına, güveyin de gelinle yakınlarına verdiği kumaş, çarşaf, don, gömlek, ayakkabı, çorap gibi armağanlar (İs.; Ka.; Tanrıvermiş-Me.; Su.; Eskice, Çalyayla-Çr.). 2. Gelinin çeyizi (Çr.). "Yârim gelin oluyor / Can verem **dürü**süne" Aytekin, 2003: 192

dürük Asık, çatılmış, dargın yüz (Çr.).

dürüm Yufka ekmeğinin içine çeşilti katıklar konularak sarılmış durumu (İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Kavacık, Sarimbey-Çr.). "Çarı ğı al sırımlı kız / Ekmeği bal **dürüm**lü kız" Ercan, 1997: 90

dürümbeç → Dürüm (Baltacı Mehmet Paşa- Os.).

dürzü bıyığı (1) Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

dürzü bıyığı (2) Saksıda yetiştirilen, yaprakları bıyığı andıran bir bitki (Çr.).

düşek (1) Sel sularının düzlediği yer (Ovasaray-Çr.).

düşek (2) Yatır olduğuna inanılan taş yığını (Kamışlı-Su.). "Gerçekler **düşeği** Beşkız'ın belde / Bugün üstadımın yüzün görmedim" (Âşık Mustafa) İvgin, 2009: 43

düşenk Dizi, sıra (Teslim-Çr.).

düş gelmek Rastlamak (İsahaçı-Al.; Yazır-Bo.). "Yeleğendir cinsi ayıdan azma / Böyle bir cazıya yolum **düş geldi**" Arısoy, 1970: 101

düşü azmak Düşünde cinsel ilişkide bulunmak, hamamcı olmak (Çr.).

düşük Her gördüğünü isteyen (Gölet-Ka.). "Çok **düşük** bir çocuk." www.golet.tr.gg/

düşünbe Pazartesi günü (İs.). "Sonra devam ediyor: cumaîertesi, girevü, **düşünbe**, deri…" Benice, 2002: 154

düve Bir yaşını geçen dişi buzağı (Gölet-Ka.; Os.; Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Şu sarı **düve**yi verirsen hakkımı helal ederim." Saraçer, 2000: 353

düveç Sarımsak dövmek için kullanılan kap (Alacahüyük-Al.).

düvelek Kavun, ham kavun, kelek (Çr.).

düven Harmanda ekini sapından ayırmakta kullanılan altı çakmaktaşlı tahta (Kamışlı, Oğlaközü-Su.; Altınbaş, Arpalık, Büyükgülücek, Çalyayla, Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). "Sen amcanın harmanına git de **düvene** bin." Aksu, 2013: 151

düvlemek Bağlamak, düğümlemek (Çr.).

düvül → Düğül 1 (Çr.).

düzbastı Genel olarak, her tarafa (İs.). "Bu yağmur **düzbastı** yağıyor." Tdk, 1993: 1643

düzen Çeyiz (Su.).

düzenlemek Müzik aletlerini akort etmek (İs.).

düzgün (1) Gelin elbisesi (Ka.).

düzgün (2) Tarhana yapmak için hazırlanan karışım (Ka.). "İlk iş olarak tarhananın **düzgün**ü hazırla nır." Dbk, 2003: 90

düzgünlük Kadınların tuvalet gereci olarak kullandığı allık,

pudra, sürme gibi maddeler (Çr.).

düzmek Dizmek, düzenlemek, sıraya koymak (Su.).

düzünmek Süslenmek (Ka.).

E

ebani Fesin çevresine sarılan kumaşlara verilen genel ad (Çr.).

ebcek ebcek Yavaş yavaş (Os..). "Yel eser **ebcek ebcek** / Köyden çıkmış gönekçek" Ertekin, 2006: 117

ebcük Zurnanın ağza alınan, üflenince ses veren, kamıştan yapılmış parçası (Gölet-Ka.).

ebdes Abdest (Harunköy-İs.; Bademce-Ka.). "Namaz gıldurula geline, **ebdes** aldurula." Abaz, 2004: 129

ebdeslik Abdest alınan yer (Bademce-Ka.).

ebe (1) Büyükanne, nine (Bo.; Çukurköy-İs.; Ka., Gökçam-Su.; Eskiekin, Seydim, Turgut-Çr.). "**Ebe**nin tummanı başına geçsin." Yoksul, 2013: 264

ebe (2) Köylerde yaşlı kadınları tanımlayıcı bir sözcük (Su.; Çalyayla-Çr.). "Halime **ebe**, belinden, dizlerinden ağrıklıydı." Özçatalbaş, 2002: 50

ebe (3) Şarap, sirke, turşu gibi şeylerin yüzünde toplanıp, pıhtılaşan kalın kaymak (Çr.).

ebe (4) Yoğurt ya da peynir mayası (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).

ebeanağ Doğum yaptıran kadın (Al.).

ebebulgur → Ebebulguru (İs.).

ebebulguru Bulgur iriliğinde yağan kar (İs.).

ebecen Akıllı çocuk (İs.).

ebede 1. Düğünde geline getirilen armağanlar gösterilirken söylenen söz (Harunköy-İs. Gökköy-Çr.). "**Ebedee**.. atı yörük olsun!" Gkb, 2002: 82
2. Düğün günü geline verilen armağanlar (Çıkrık-Çr.).

ebede çevürme Gelin için yapılan takı töreni (Kayaağzı-İs.). "**Ebedesini çevrüler**, yüzünü altununu alurlar." Abaz, 2004: 163

ebegümeci Kendi kendine yetişen, yemeği yapılan bir çeşit ot, (Kıcılı-Al.; Kamışlı-Su.; Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). "Hele bir ilkyaz salt **ebegümeci** yemişlerdi." Gümüş, 1977: 12

ebeleme Seçilen ebenin oyuncular dokunması, dokunulanın ebe olması esasına dayanan bir çocuk oyunu (Çr.).

ebelemek cibelemek Nazlandırmak (Çr.).

ebelik Doğum yaptıran ebe kadına verilen armağan (Çr.).

ebem böcüğü Uğur böceği (Çalyayla-Çr.).

ebem bulguru 1. → Ebebulguru (Bo.; Gölet-Ka.; Eskiköy, Gökköy-Çr.). 2. Ilıman havalarda yağan çok küçük taneli dolu (Dutçakallı-Çr.).

ebem çıt çıt Bir çeşit çocuk oyunu (Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; … **ebem çıt**, el el üstünde…" Özçatalbaş, 2002: 87

ebem karı Çok bilmiş (Ka.; Çıkrık-Çr.). "Kadının işine burnunu sokan **ebem karı** olmuştu." Aksu, 2013: 126

ebemkuşağı (1) Gökkuşağı (Su.). "**Ebem kuşağı** doğuda olursa çok

yağmur yağar." Yoksul, 2013: 264

ebemkuşağı (2) Yemeği yapılan bir cins ot (Su.).

ebe saat kaç Kızlarla erkeklerin karışık oynayabildiği bir çocuk oyunu (Çr.). "En az üç kişiyle oynanan **ebe saat kaç** oyununda ilk önce ebe seçilir." Oğuz, 2006b: 28

ebice Amca (Ka.).

eccik Az, azıcık, biraz (Al.).

eccük Azıcık (Çavuşoğlu, Örenseki-İs.). "Bāmız **eccük** şöyle bayır." Abaz, 2004: 105

ece Ağabey (Küçükpalabıyık-Çr.).

ecene Marangozların delik açmakta kullandıkları bir araç, keski, demir kalem (Büyükhırka-Al.; Oğlaközü-Su.).

ecevit Çevik, çalışkan, açık fikirli, açıkgöz (Çr.). "Karşıya atlar geldi / **Ecevit** Kürtler geldi" Gösterir, 2011: 146

eci 1. Abla, büyük kız kardeş (İsahacı-Al.; Çukurköy, Kurusaray-İs.; Gölet, Kuzuluk, Hacıhamza-Ka.; Os.; Çalyayla-Çr.). "Siz teselli edin Melek **Eci'**yi / O çekiyor yüreğine acıyı" Arısoy, 1970: 79
2. Amca eşi, yenge (Kızılhamza-Or.; Oğlaközü-Su.). 3. Büyük kardeş, ağabey (Su.).

ecicik → Ecik (Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Ben size gelemiyom, sen bize gel **ecicik**." Caferoğlu, 1994b: 119

eciği cücüğü Çoluğu çocuğu, hepsi (Su.).

ecik Az, çok az, azıcık, biraz, küçücük (Al.; Gökçam-Su.; Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Salyangozdan **ecik** hızlı / Tosbağadan geriydim ben" Yoksul, 2011: 44

ecimcik → Ecik (Çr.). "Güccük bi guşanenin dibinde de **ecimcik** yoôrt varımış." Çorumevi, 2000: 18

ecir (1) Aşırı güçlük, sıkıntı (Su.). "Onun **ecir**ini ben çektim." Uçakcı, 2006: 361

ecir (2) Aziz (İs.). "**Ecir** kardeşim." Tdk, 1993: 1662

ecücük → Ecicik (Karkın-İs.). "Bi aluvürüsele **ecücük** lohul alüvürüleridi." Abaz, 2004: 142

ecük → Ecik (Örenseki-İs.). "**Ecük**, baña komür viricāñ didim." Abaz, 2004: 126

ede Büyük kardeş, ağabey (Külah-Al.; Çukurköy-İs.; Gökçam, Kamışlı-Su.). "**Ede** gurban oluyum dur! Ali gurban oluyum vur!" Sağmen, 2009: 71

ede göde Çocukların toplu olarak evlerden yağ, pirinç topladıkları bir oyun; bu oyun sonunda pişirilen pilav (Gölet-Ka.).

edem Yok (Al.).

edici Gündelikle yufka ekmek yapan kadın işçi (Kıcılı-Al.; Su.).

edik 1. Yünden örülmüş terlik (Çr.). 2. Köylü çizmesi (Os.).
3. Patik, çocuk ayakkabısı (Me.; Su.; Uğ.; Çalyayla, Ovasaray-Çr.). "Bebeğe de **edik** alacağım." Güven, 2013: 76

ediklemek (1) Ellemek, eliyle uyarmak (İs.).

ediklemek (2) 1. Sağılan bir hayvanı ikinci kez sağmak (Ka.).
2. İnek sağılacağı zaman ya da biraz sağıldıktan sonra yavrularına emzirilmek (Çr.). 3. Hayvan yavrusunun annesinin memesine tos vurarak emmesi (Çr.).

edinmek Sızlanmak, yakınmak (Gölköy-İs.). "Bedafa mı geliy ekin, diy **ediniyola**." Abaz, 2004: 165

ediraf Etraf, çevre (İs.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Cami altı hamamdır / **Ediraf**ı imamdır" Aytekin, 2003: 49

edişgen Sürekli tartışan, çekişen (Su.; Çr.). "Emme de **edişgen** enik oldun, zabahtan beri utanmadan âbiinle

edişiyon." Kerman, 1997: 18

edişmek 1. Tartışmak, söz atışmak (Çr.). 2. Büyüklerin sözüne saygısızca karşılık vermek (Çr.). 3. Kadınların aralarında çekişmesi (Çr.).

edük → Edik 3 (Ka.). "Noksan dişe gedük, patiğe de **edük** derler Kagıda." Dbk, 2003: 134

edürkudür Dedikodu (İs.).

efannamak Sona ermek, dinmek, bitmek (Çıkrık-Çr.).

efelik Yapraklarından sarma, tohumlarından çay yapılan bir çeşit ot, labada (Kıcılı-Al.; Do.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**Efeliğin** sarması / Hani bunun yarması" Türkoğlu, 2007: 173

efildemek Korku ya da sevinç etkisiyle yürek çarpmak (Çr.).

efil efil Rüzgârın hafif hafif, yavaş yavaş esmesini anlatır (Evci-Bo.; İs.; Acıpınar, Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Karşıyıda pür kesiyor / **Efil efil** esiyor" Türkoğlu, 2007: 175

efilemek Efildemek (Çr.).

efilti Yürek çarpıntısı (Çr.).

efsal Uygun, iyi (Su.).

eften püften Dayanıksız, derme çatma, yalan yanlış, asılsız (Çr.).

egek Kara sabanın en büyük, asıl parçası (Ka.).

egil Üst baş, giyecek, elbise (Ka.).

eğ Eh, peki, öyle olsun (Çr.).

eğce İyice (Su.).

eğdi Ağaç kaşıkların içini oyma ya yarayan araç (Büyükhırka-Al.).

eğdinme 1. Pişmanlık (Su.). 2. Perişanlık (Su.).

eğek Saban demirinin takıldığı ağaçtan yapılmış eğri parça, ökçenin üst kısmı (İncesu-Su.).

eğelmek Eğilmek (Çr.).

eğere Konuşulan kişiyi inandırmak için kullanılan söz (Bademce-Ka.).

eğerim olsun → Eğere (Bademce-Ka.).

eğeşmek Alay etmek (Kalecikkaya-Al.).

eğin Boy bos, endam (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Os.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Bir avrat erkenden kalksa, Hırkasın **eğnine** taksa" Arısoy, 1970: 20

eğirmek Yünü büküp iplik yapmak (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "Değme kocakarılardan daha iyi yün **eğirip** yufka açması bundandı." Tahir, 2006: 51

eğiş büğüş Eğri büğrü, yamuk yumuk, dolambaçlı (Çr.).

eğitleme Toplama, bamya toplama (Ka.).

eğitmen Eskiden üç sınıflı okullarda öğrenci yetiştiren kimse (Beydili-Çr.).

eğlemek Durmak, durdurmak (İsahacı-Al.). "Yavuz Zırhlı iskeleye **eğledi** / Generaller salacasın bağladı" Arısoy, 1970: 40

eğlencelik Çerez (Çr.). "Herifim bana kıymet verip **eğlencelik** getirmiş." Özçatalbaş, 2002: 115

eğlenmek (1) → Eğleşmek (1) (Çr.). "Nazmiye ablam… Seninle **eğlenmiş**tir." Tahir, 2008: 314

eğlenmek (2) → Eğleşmek (2) (Köseeyüp-Me.; Çalyayla, Karahisar, Serban-Çr.). "Aman **eğlen** rezil çolak!.. Aman eğlen vardım!" Tahir, 2007: 238

eğlenti Eğlence, şenlik (İs.). "Hep oraya gittiler. **Eğlenti** varmış!" Benice, 2002: 247

eğleşmek (1) Alay etmek, dalga geçmek (İsmailköy, Tatar-Çr.). "Kız benimle **eğleşme** / Hatır gönül sayarım" Çağıl, 2013: 24

eğleşmek (2) Oyalanmak, geç kalmak, durmak (Çopraşık-Al.;

Çr.). "İskilip'te çok **eğleşmez**, üç ikindiye dönermiş."
Seyda, 2006: 226

eğni → Eğin (Çr.).

eğre Kağnı arabalarında okun mazıdan çıkarılması için takılan eğri çivi (Eskiyapar-Al.).

eğreç Yün eğirmekte kullanılan araç (Kızılhamza-Or.).

eğrek yeri 1. Hayvanların toplandığı yer (Alacahüyük-Al.; Bo., Os.). 2. Hayvanların yazın öğle sıcağında toplanıp dinlendikleri gölge yer (İs.; Beydili, Kuşsaray-Çr.). 3. Köyde insanların toplanıp söyleştikleri yer (Ka.; Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Havuzun başı, köylülerin **eğrek yeri** olmuştu."
Güven, 2013: 35

eğremek Sıcak aylarda hayvanları gölgelik yerde toplamak (Çr.).

eğreti (1) Emanet (Çr.). "**Eğreti** ata binen tez iner." Yoksul, 2013: 265

eğreti (2) Sağlam olmayan, gelişigüzel yapılan iş (Çr.). "**Eğreti** kuyruk tez kopar." Yoksul, 2013: 264

eğri ağaç Tek hayvanla çekilen arabalarda iki ucu oklara geçirilen eğri ağaç kısım (Çr.).

eğrice Hayvanlara dadanan, eğri belli, boz renkli bir çeşit sinek, sığır sineği (Ka.).

eğrilik Hırsızlık (Çr.).

eğrim büğrüm Eğri büğrü, yamuk yumuk, dolambaçlı (İs.).

eğseri → Enser (Çr.).

eğsi → Öğseği (Çr.).

eğsik Eksik, noksan (Çr.). "Sen başımızdan **eğsik** olduktan sonra, dünyanın malı mülkü bizim olmuş, kaç para." Gümüş, 1977: 4

eğsik etek Çaresiz kadın (Os.). "Benim zibidiler bu **eğsik eteği** irderler." Gümüş, 1977 : 10

eğsikli Kadın (Çr.). "Emeğinin binde biri bile değil **eğsikli**nin."
Gümüş, 1977: 11

eğşi Elma, armut, pancar gibi meyvelerin posası çıkarılarak hazırlanan pekmez (Gölet-Ka.).

eğzenmek Yavaş yavaş, dura dura eğlenerek yürümek (Çr.).

ehbap Ahbap, dost (Al.; Su.; Göcenovacığı-Çr.). "**Ehbap**lar bir gece sıra gezdiler / Ali, Veli adlarımız yazdılar"
Çorumlu, 2009: 1288

ehdi behdi Eşi dostu (Su.).

eher Eğer (Çr.).

ehlak Ahlak (Su.).

ehmal İhmal eden, yavaş, sallapati (Gökçam-Su.).

ehniz çöhnüz Cılız, zayıf, kudretsiz (Çr.).

ehti behti Bütün ev halkı (Çr.). "Var mı senden gayrı bir **ehtim behtim**?" Gümüş, 1977: 104

ehtiyar İhtiyar, yaşlı (Çr.).

ehvan Hafif, uygun, yeterli (Dutçakallı-Çr.).

ekdi (1) Anası ölünce başka bir koyuna alıştırılan ya da elde beslenen kuzu (Ka.). 2. → Ekti (1) (Ka.).

ekdi (2) Asalak, başkalarının sırtından geçinen (Çr.).

eke (1) Büyük, yetişkin, yaşlı, kart, olgun insan ya da hayvan (Külah-Al.; İs.; Ka.; Gökçam, İncesu-Su.; Arpalık, Beydili-Çr.). "Bu Hacı Kenan utanmazı bizden on beş yaş **eke**dir." Tahir, 2004: 197

eke (2) 1. Kurnaz, açıkgöz insan (Ka.). 2. Tecrübeli, usta (Çr.). "Anlayacağın **eke** çoban oldum."
Güven, 2013: 37.
3. Zeki, çok bilgili adam (Çr.).
4. Bilmiş, bilgiç, çok bilmiş (Al.; Beydili-Çr.).

ekebür Çok bilmiş, her şeyi bilir

gibi davranan (Dutçakallı-Çr.).

ekece Orta yaşlı (Çr.).

ekelemek Birini baştan savmak (Çr.).

ekelenmek Yaşlanmak (Çr.). "Bizim at **ekelendi**, tepmeden ne anlar."
Tdk, 1993: 1693

ekeleşmek Tecrübe, görgü sahibi olmak (Çr.).

ekelmek Büyümek, yetişmek, çocukluk çağını geçirmek (Gökçam-Su.). "Tavuklar büyür, horoz **ekelir**." Sağmen, 2009: 83

ekemiş Yaşından büyük laf eden çocuk (Külah-Al.).

ekenek Ekilecek, ekilmeye elverişli yer, tarla (Os.; Su.; Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Yüzlerce dönüm olan **ekenek** günlerce suyu emdi." Sarıyüce, 2004: 91

ekeşmek (1) Birinin yaptığı işi aynen yapmak, rakip çıkmak (İs.).

ekeşmek (2) Erkekleşmek, kartlaşmak, ihtiyarlamak, yavruluktan çıkarak anaç hale gelmek (kanatlı hayvanlar için) (Çr.).

eketoka Yaşı küçük olduğu halde sözleri ya da işleri büyük olan çocuk (Çr.).

ekin Buğday (İsahacı-Al.; Os.; Arpalık, Dutçakallı, Serban-Çr.). "**Ekin**ler yeşerip kalkmış, esintiyle deniz gibi dalgalanmaya başlamıştı."
Tahir, 2004: 35

ekin çanağı Ambarın altında bulunan, içinde ekinin toplandığı, üçgen kesitli bölüm (Dereyazıcı-Al.).

ekiz İkiz (Sarimbey-Çr.). "Biri oğlan, biri kız / Bebeğim doğdun **ekiz**"
Oğuz, 2007a: 131

ekker Kulaklarının kenarında beyaz çizgi bulunan keçi (Gökköy-Çr.).

ekleşmek Sataşmak, birinin başına bela olmak (Ka.).

ekmek etmek Yufka yapmak (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Büyükgülücek, Kadıderesi-Çr.)."Bizimkiler **ekmek edecek**ler yarın."
Gümüş, 1977: 18

ekmeksiz Vefasız (Su.).

ekmek tahtası Üzerinde yufka açılan özel tahta (Kıcılı-Al.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.).

ekmek talatmak Yufkayı yağda kızartmak (Al.).

ekmek teknesi İçinde hamur karılan oyma tekne (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Beydili, Büyükgülücek-Çr.).

ekmek yazmak Yufka açmak (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).

eksikcil Aşık oyununda hedefe ulaşmayan, geride kalan aşık (Çr.)."Sahalar **eksikcil**, ortancıl, yancıl, gericil diye vasıflandırılırdı."
Çorumlu, 2009: 589

eksik etek Kadın (İs.; Os.; Su.; Çıkrık). "Erkeksiz bir hanenin **eksik etek**li sahibiyim." Sarıyüce, 2004: 312

eksikli Kadın (Al.). "**Eksikli** yemek hazırla misafirimiz var."
Koşay-Işıtman, 1932: 119

ekşimik Yeşil köklü, yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki (Çr.). "**Ekşimik**ten salata yaptım, derde devayı ondan kaptım."
Yoksul, 2013: 269

ekti (1) Anası, babası olmayan çocuk (Ka.; Dutçakallı-Çr.). "**Ekti** oğlak gibi ayak altında dolaşma."
Türkoğlu, 2007: 168

ekti (2) Büyümüş de küçülmüş, yaşı ile bağdaşmayan sözler söyleyen (Çr.).

ekti ekti konuşmak → Ektileşmek (Çr.).

ektileşmek Küçük çocukların büyükler gibi her şeye akıl erdirerek konuşması (Çr.).

ek yeri Zayıf noktası, açığı (Çr.). "Biz bunun yanında dil bilmez diyerekten Çorumlunun **ek yerleri**ni açıkladıksa, sen belaya bak!" Tahir, 2007: 297

elâğız vermemek Çok perişan bir halde olmak (Çr.).

elaka İlgi, bağ (Serban-Çr.). "**Elaka**nı kes, ikisi de düşüme girdiler, helalim oldular." Seyda, 2006: 211

elalem Başkaları (Çr.).

elamsema Bir kümedeki oyuncunun yükseğe attığı topa eliyle vururken kümedeki oyuncuların kaçtığı, öbür kümedekilerin topu tutarak kaçanları vurmaya çalıştığı, vurulanın oyun dışı kaldığı çocuk oyunu (Çr.). "Topun havada çizdiği bu yaydan dolayı oyunun adı **elamsema** olmuştur." Ozulu, 2013: 17

el arı Başkasının ayıplamasından çekinme (Eskiekin-Çr.). "Yavanı hep içe, yağlıyı dışa / **El arına** dürüşümü sorma heç" Kurtoğlu, 1998: 25

elavay → Elevay (Alembeyli-Su.).

elbaş Çocukların beş taşla oynadıkları bir oyun; beştaş (Çr.).

elbeşik gülbeşik Çocuğun nazlandırılarak büyütülmesini anlatır (Çr.).

elbir (1) İşbirliği yapma (Su.).

elbir (2) Aracı, haberci (Su.).

elbiri Kadınla erkek arasında söz götürüp getiren kimse (Su.).

elbişim İbrişim (Çr.).

elbiz (1) Bitek olmayan toprak (Çr.).

elbiz (2) Örümcek ağı (Gökçam-Su.).

elbiz yolu (1) Tarla ya da bağlarda yol biçimindeki bitek yerler (Çr.).

elbiz yolu (2) Samanyolu (Çr.).

elboş Kız çocuklarının küçük, yuvarlak beş taşla oynadıkları oyun (Çr.).

elcek Elle tutulacak yer, sap (Su.). "El uzun **elcek** gısa." Uçakcı, 2006: 217

elci İnsana alışkın hayvan (Ka.).

elçağı İplik saran tahta araç (Çr.).

elçek Tırpanın sapı üzerinde çakılı 10-12 santim uzunluğunda, tırpanı sallamaya yarayan tutamak (Kavacık-Çr.). "Senin tırpanının **elçeği** sağlam mı ona bak." Çorumlu, 2009: 1502

elçek bezi İmamların ölü yıkarken ellerine sardıkları bez (Çr.).

elçi Elamsema oyununda ebe takımın vurmaya çalıştığı, karşı takımca seçilen oyuncu (Çr.). "Tutulan topla **elçi** vurulursa oyun dışı kalır." Ozulu, 2013: 17

elçik Küçük el (Çr.).

elçim (1) Taranmış yünü bükmek için yapılan yumak (Ovasaray-Çr.).

elçim (2) Bir tutam, bir avucun alabileceği miktar, bir demet, bir parça (Su.; Çalyayla, Kirazlıpınar-Çr.). "Elçim **elçim** hayvanların samanını üleştirmeye bulaştı." Gümüş, 1977: 8

elçük Küçük yüz (Çampınar-Os.).

eldemiri Değirmen taşını kaldırmak için kullanılan ucu sivri ince demir (Dereyazıcı-Al.).

elduvan Eldiven (Su.).

ele avuca düşmek Kendisine bakacak durumda olmamak, başkalarının yardımına gereksinim duyar duruma gelmek (Sarimbey-Çr.). "**Ele avuca düşünce** ölüm kurtuluştur." Yoksul, 2013: 275

elecek Kanlıca adı da verilen bir mantar türü (Bademce-Ka.).

elecik Tulumba kolu (Çr.).

elegen Leğen (Kalecikkaya-Al.).
eleh Dağlarda yaşayan, keçiye benzeyen bir hayvan (Ka.).
elekçi (1) Çingene (Çopraşık-Al.; Eskiekin-Çr.). "Çenene **elekçi** değneği değsin." Oğuz, 2007a: 79
elekçi (2) Kavgacı, küfürbaz (Çr.). "O gece kaçacaktım / **Elekçi** yengem uyandı" Ayhan, 2002: 168
elekçi (3) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
el el üstünde Bir çocuk oyunu (Gökköy-Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, … ebem çıt, **el el üstünde**, …" Özçatalbaş, 2002: 87
ēlemek Oyalamak (İkipınar-İs.). "Lan yavrum **ēlemeñ**. Ben daha şeyitcēm." Abaz, 2004: 121
ēlenmek → Eğleşmek (1) (Çr.).
elenti Arpa, buğday gibi ürünlerin kalburdan geçirilmiş kısmı (Çr.).
eletmek İletmek, götürmek (İs.; Su.).
elevay 1. Beceriksiz, aciz, tembel, elinden iş gelmeyen (Külah-Al.; İs.; Os.; Su.; Çıkrık, Ovasaray-Çr.). 2.Yavaş iş yapan kimse (Çalyayla, Eskiekin, Karadona-Çr.). "Benim sana son öğüdüm coştar yar **Elevay** bulaman Ozani kadar" Gösterir, 2008/84: 11
elevayın → Elevay (Al.).
elfan Hesaplı, ucuz (Çalyayla-Çr.).
elfazlı Eli uz, eli işe yatkın (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Zamanı geçmesin günü sayalım / İşi **elfazlıdır** Firdevs gelinin" Arısoy, 1970: 72
elfene Ortaklaşa yapılan bir iş için para katışmak (İs.).
elfeten Eflâtun, eflatun gibi (Çr.).
el gadar Küçük, ufacık (Su.).
el gapısı Kadına göre koca evi (Su.).
el gızı Gelin (Su.).
eli ağır Yumruğu pek acıtan adam (Çr.).
eli ağzına varmamak 1. Bir işi çok çabuk yapıp bitirmek (Çr.). 2. Üzüntü nedeniyle hiç bir iş yapamamak (Çr.).
eli bek Çok tutumlu, cömert olmayan (Os.).
eli belinde Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük-Al.).
elibol Paralı, maddi durumu iyi olan kimse (Su.).
eli böğründe Eğrilmiş duvarların altından uzatılan ağaç destek (İs.).
eli böğründe seyretmek Bir iş yapılırken yardım etmeden bakmak (Çr.).
elicek (1) 1. El değirmenini çevirmek için el ile tutulan yer (Çr.). 2. → Elçek (Alacahüyük-Al.).
elicek (2) Yenebilen bir mantar cinsi (Ka.). "Söbelek, **elicek**, koç mantarını / Toplamaya doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 138
eliçap Hırsızlık yapabilecek kimse (Su.).
elidar Maddi durumu iyi olmayan, parasız kimse (Su.).
eli gulānda Başlamak üzere (Su.).
elik (1) Dağ keçisi, karaca (İs.; Ka.; Os.).
elik (2) Güzel (Ka.). "Güzele **elik**, yakın suya felik … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
elikci Beşik sallayan (Çr.).
el ilâğanı Küçük leğen (Çr.). "Gızım, **el ilâğanı**nı çabuk getir, baban elini yüzünü yuyacak." Kerman, 1997: 18
elilāni El leğeni (Çr.).
el ileğeni Aile büyüklerinin ya da hatırlı konukların sofrada el yı-

kadıkları yayvan, orta bölümü derin bir çeşit leğen (Çalıca, Tolamehmet-Çr.). "**El ileğeni** burada, ibrik burada, peşkir nerede?"
Yoksul, 2013: 272

eliman (1) Elek (Çr.).

eliman (2) İman sahibi (Çr.).

elim ateş Çocukların oynadığı bir oyun (Çr.). "**Elim ateş**, topal sasak, göz bağlama, saklambaç, eşeğim kürüye.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi." Özçatalbaş, 2002: 23

elim ayağım karaçalı Çocukların tüm organlarım oynadığımız oyunun içinde anlamında söylediği oyun sözü (Os.).

elim hamur karnım aç Gereksinimleri karşılayan kişi olmasına karşın, üretilen ürün ya da hizmetten yoksun kalmak (Os.).

elim yağlı İki kümeye ayrılan oyuncuların karşı kümedeki oyuncuyu yakalayarak kendi kümelerine getirdikleri çocuk oyunu (Çr.).

elini yemek Bir kimseye yakınlık göstererek parasını harcatmak yoluyla sömürmek (Çalyayla-Çr.).

elini yedirmek Dost görünen başkaları için gereksiz harcamalar yapmak (Çalyayla-Çr.).

elin uşā Elin adamı (Su.).

eli uz olmak Eli işe yatkın olmak, becerikli olmak (Çr.). "**Eli uz**, nereye el atsa o işi beceriyor."
Yoksul, 2013: 278

eli uzun Hırsızlık yapan kimse (Çalyayla-Çr.). "**Eli uzun**, nerede ne bulsa aşırıyor." Yoksul, 2013: 278

eli yüzü düzgün Bakımlı, güzel (Çr.). "**Eli yüzü düzgün**, yüzüne bakılır birini bulsana."
Yoksul, 2013: 278

el kapağı Üzerinde sebze doğranan tahta (Bademce-Ka.).

ellaham → Elleham (Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Gökköy-Çr.). "Goparan gapattı**, ellaham** rahmet yağacak."
Kerman, 1997: 18

ellām → Elleham (Su.; Çr.). "**Ellām** siz sinemaya gidiyonuz."
İl Yıllığı 1967: 123

ellame → Elleham (Çr.).

ellamki → Elleham (Karadona-Çr.).

elleham, ellehem Herhalde, galiba, zannedersem, belki (Külah-Al.; İs.; Ka.; Gökçam-Su.). "Aşağı mahallede düğün varmış **elleham**."
Özçatalbaş, 2002: 128

ellek Becerikli, eli çabuk (İs.; Ka.).

ellēm → Elleham (Çavuşoğlu-İs.; Os.). "Gine bişiy etmişle **ellēm**."
Abaz, 2004: 137

ellemek (1) Dam aktarmak (Tatar-Çr.). "Tuğlanızı **ellerim** / Bağınızı bellerim" Çağıl, 2013: 61

ellemek (2) Değmek, dokunmak (Os.; Akçalı-Su.; Büget, Sarimbey-Çr.). "Yâr **ellerse** iyi olur deniyor
Gel yareme ellerini sür biraz"
Ercan, 1997: 57

ellerde illerde kalası → Ellere kalası (Çr.).

ellere kalası Kimsesiz, öksüz, yetim kalası anlamında ilenç (Ka.).

elleş Adet, tane, miktar (Su.). "Birer **elleş** verdim." Uçakcı, 2006: 361

elleşmek 1. Ağır bir yükü kaldırmak için bir kaç kişi birden tutmak (Ka.; Su.). 2. Yardımlaşmak (Çr.). "**Elleşme**yince her çuval yerden kalkmaz." Yoksul, 2013: 285

elli İnsana yakın, insandan kaçmayan hayvan (Çr.).

elliğin körü → Öllüğün körü (Obruk-Do.).

ellik 1. Yünden örülen eldiven, elcek (Alacahüyük-Al.; İs.; Ka.; Os.; Su.; Arpalık, Dutçakallı, Ovasaray-

Çr.). "**Ellik** öreyim sana / Dürüm vereyim sana" Aytekin, 2003: 74
2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç (Harunköy-İs.; Ka.; Çalyayla-Çr.). "Ōranan, **ellinen** biçerdük."
Abaz, 2004: 128

ellik billik Hep beraber (Çr.).

ellikleme Ekin biçerken bir elin kavrayabildiği kadar kısmını avucunun içine alma (Ka.).

elma Eskiden köylerde, özellikle gençler arasında oynanan bir oyun (İsahacı-Al.; Kızılhamza-Or). "Gençlerin bazı günler aralarında tertipledikleri yüzük, domino, ceviz, **elma** oyunları oynanırsa da dahaca eğlence yoktu." Arısoy, 1970: 89

elmalık Odalarda duvarlara boydan boya yapılıp üstüne sahan gibi şeyler konulan raf (Çr.).

elmas Pembe renk (Çr.).

elmasiye Parlak, büyük desenli kumaş (Çr.).

ēlmek Eğilmek (İs.). "Bu hemen boşcāvak çayınıñ altından **ēlmiş**."
Abaz, 2004: 161

elmi Yolu, yöntemi, kolayı (Su.).

elnen goyma Tandırda pişirilen bir tür çörek (Güvenli, Hamamlıçayköy-Çr.).

elöpen Kertenkele (Gökköy-Çr.).

el öpmelik Gelin ya da güveye, kaynananın ya da kayınbabanın verdiği armağan (Çr.).

el öpmeye gitmek Düğünden sonra gelinle güveyin ileri gelen akrabalara el öpmek amacıyla ziyarete gitmeleri (Su.; Beydili-Çr.). "Bir hafta sonra gelinin ailesine **el öpmeye gidilir**."
Bayram, 2008: 285

el pençe divan durmak Bir kimsenin karşısında elleri göğüs üzerinde bağlayarak saygı ile durmak (Evci-Bo.; Su.).
"Önünü kavuşturarak huzurunda **elpençe divan duran** Sergardiyanına: Ne haber? diye sordu."
Tahir, 2007: 64

elpik Taze, yumuşak, körpe (Çr.).

elpme Toz toprak içine karışmış arpa, buğday gibi şeyleri avuç içinde üfleyerek ayırma (Çr.).

el sende Bir çocuk oyunu (Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak … daşenek, **el sende**…" Özçatalbaş, 2002: 87

el şipşip Kızların oynadığı bir çocuk oyunu (Çr.). "Yine bi gün öyle oynuyoduk Devane'de. Kızlar **el şipşip** erkekler birdirbir."
Özçatalbaş, 2002: 40

eltaşı El değirmeni (Fındıklı-Or.; Kamışlı-Su.; Çr.). "Bulgur taşı **el taşı** Yanar yüreğim başı"
Gösterir, 2011: 138

elti Kardeş karılarından her birinin ötekine göre adı (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Sen de çöpsüz üzüm sayılın, ne **elti** var ne görüm." Özçatalbaş, 2003: 9

elti eltiye küstü Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

el tutmak Bir şeyhten zikir, tespih çekmek için izin almak (Çr.).

el ulağı Ailede ufak tefek işleri yapan kimse (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

elvermek (1) Oluşmak, ortaya çıkmak, peyda olmak (Çr.). "Çorum'un adamına önce bir şaşkınlık sonra da korku **el verdi**."
Tahir, 2006: 186

elvermek (2) Yetmek, yeterli gelmek (Çr.). "Çorumlunun duası sinsilene **elverir** yavrum!"

Tahir, 2004: 46

elvermemek Yaramamak (Çr.). "İnelim gidelim ormana doğru / Bize bu yerlerde durmak **elvermez**" Çorumlu, 2009: 1295

em İlâç, merhem (İmat-Al.; İbik-İs.; Körkü-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Kelin emi olsa başına çalar." Yoksul, 2013: 440

embel → Nodul (Çr.).

emcek Meme (Çr.).

emci Eczacı (Çr.).

eme Hala, babanın kız kardeşi ya da aile büyüğü (Bo.; İs.; Çıkrık-Çr.). "**Eme**sinin kızı Ferdane'yi alımkâr olmuştu." Çorumlu, 2009: 1594

emeçar Etkili ilaç (Su.).

emeklemek Yavaş yavaş yürümek (İs.).

emeksiz Üvey evlat, evlatlık (İs.). "**Emeksiz** evlat bir gün bırakıp gider." Yoksul, 2013: 285

emen (1) 1. Çocukların oyun için kazdıkları ufak çukur (Ka.; Os.). "Güdekçi hodağı **emen**e sokarsa ebelikten kurtulur." Çorumlu, 2009: 1143 2. Yere kazılan çukura uzaktan fındık, ceviz, top atıp girdirilerek oynanan oyun (Çr.).

emen (2) Bağ çubuğu, ağaç ya da sebze dikmek için açılan çukur (Külah-Al.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.). "Bayır bağın **emen**i / Bitmiş gülü çemeni" Gösterir, 2011: 160

emen (3) Yeni yetişen bağ (Bahattin-İs.; Su.).

emendermek → Emendirmek (Ka.).

emendirmek Yormak, uğraştırmak, zahmet vermek (Su.).

emenmek Boş yere yorulmak, emek vermek, uğraşmak, didinmek (Ka.).

eme yaramak İşe yaramak, faydalı olmak (Ka.).

emicikök Fidanların ucundaki ince kökler (Ka.; Os.).

emik İnsan beyni (Su.).

emi lâ Emi ilahi! Demek öyle ha, hayret (Çr.). "**Emi lâ**, sende mi hastalandın gız!" Kerman, 1997: 18

eminem Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

emişik Süt kardeş (İs.; Ka.; Kavşut-Su.).

emişken Meme emmeye düşkün çocuk (Çr.).

emiştirmek İki ayrı çocuğun aynı kadını emmesi, süt kardeş olması (Çr.).

emleme emlemek (1) Çanak çömlek gibi kapların çatlaklarını çimento gibi gereçlerle onarmak (Çr.).

emleme emlemek (2) 1. Yürekteki acıyı dindirmek için uygun sözlerle karşısındakini avundurmak (Çr.). 2. Yaraya merhem sürmek, iyileştirmek (Çr.).

emlik (1) Bir çeşit hastalığın tedavisi için, soyularak suyu emilen yaş çam kabuklarının iç yanındaki beyaz etli kısım (Çr.).

emlik (2) 1. Zamanından daha geç doğan kuzu ya da oğlak (Ovasaray, Konaklı-Çr.). 2. Körpe kuzu ya da oğlak (İsahacı-Al.; Akçalı-Su.; Boztepe-Uğ.). "Anadan ayrılmış bir **emlik** kuzu / Meleşip gidiyor Tekirdağı'na" Arısoy, 1970: 33

emlikçi Çam kabuğu toplayıp satan kimse (Çr.).

emme Ama, fakat (Al.; İs.; Gökçam-Su.; Eskiekin, Göcenovacığı, Kavacık-Çr.). "Ula bebekler, size bir iş var **emme**, bilmem yapar mısınız?" Özçatalbaş, 2002: 58

emmi Amca (Büyük Hırka-Al.; Ka.;

Me.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Çayhatap, Gökçepınar, Sarimbey-Çr.). "**Emmi**m dayım kesem, elimi soksam yesem." Kerman, 1997: 37

emmideş Amca oğlu (Su.; Çr.). "Çomahlarınan Apışlar **emmideş**." Uçakcı, 2006: 379

emmi uşā Amca oğlu (Su.).

emsiz Beceriksiz (Ka.).

emsüz Beceriksiz (Ka.).

emzik (1) Hayvanların memelerinin uçları (Çr.).

emzik (2) İbrik, çaydanlık, testi gibi kapların, suyu azar azar akıtmaya yarayan içi delik uzantısı (Çalyayla-Çr.).

emzik (3) Süt çocuklarını oyalamak için ağızlarına verilen kauçuk meme (Çalyayla-Çr.). "**Emziği** ağzına veriyor, kendi kendine bulamıyor." Koşay-Işıtman, 1932: 122

en (1) Ağaç dallarının tomurcuk yeri (Kemallı-Su.).

en (2) Beygir, katır, eşek gibi hayvanların damağında, ön dişlerinin arkasında oluşan şişkinlik (Çr.).

en (3) Hayvanlara ya da eşyaya vurulan damga, işaret (Kemallı-Su.; Gökköy-Çr.)). "Hüseyin bu keçinin **en**ini değiştirerek…" Akkaya, 2011: 450

en (4) Parmağın ek yeri, eklem (Kemallı-Su.).

enak Sabanın gövdesi (Su.).

enāmenek getirmek Denk getirmek, başa baş getirmek (Çr.).

enayan olmak Şaşırmak (Çr.).

encek → Encik (Os.).

encik Kedi, köpek yavrusu (Çr.). "İnsan yavrusu sanmıştım. Kedi **enciği**ydi ha!" Özçatalbaş, 2003: 153

endikmek Aklı başına gelmek, anımsamak, uyanmak (Çr.).

eneğim enek Aşık oyunu sonunda başlangıçtaki kadar aşığa sahip oyuncunun "kaybım yok" anlamında söylediği söz (Çr.).

enehter Anahtar (Al.). "Gönüm evi kitlendi / **Enehter** yârde kaldı" Ertekin, 2006: 72

enek (1) Alt çenenin oynak yeri (Çr.).

enek (2) Sabanın el ile tutulan yerinden demir takılan yerine kadar olan kısım (Alacahüyük-Al.; Çıkrık-Çr.). "**Enek**ten tuttuğumda daha çocuktum." Yoksul, 2013: 286

enek (3) 1. Anamal, sermaye (İs.; İncesu-Su.). "**Eneğim** olsa çok işlere girişirim." Tdk, 1993: 1748

2. Çocukların oynadıkları bilye, ceviz gibi oyunlarda sahip oldukları sermaye (Al.; Os.). "Benim **enaam** elimde, Ali'nin aşıklarını kim uttu ula!" Kerman, 1997: 18

3.Herhangi bir oyun sonunda elde kalan son fiş ya da sayı (Su.).

enek (4) Taş, kemik, cam ya da madenden yapılmış zıpzıp, bilye (Os.; Ka.).

enek (5) Küçük parça (Dutçakallı-Çr.).

enek (6) Cevizin küçüğü (İs.).

enekçe Küçük çocuk başlıklarının bağı (Çr.).

enekçek Uçları kopçalı, 25-30 santim uzunluğunda, üzerine altın dizilmiş kadın süsü (Eskiköy-Çr.).

enek şeker Kesme şeker (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.). "Baldızım **enek şeker** / Ablası ondan tatlı" Gösterir, 2011: 126

enem Dua kitabı (Çr.). "Oku ula Elekçioğlu, **enem** oku, diye bağırıyormuş." Özçatalbaş, 2003: 29

eneme 1. İğdiş etme (Su.). 2. İğdiş edilmiş hayvan (İs.; Ka.). "Öküz

enendiği yıl, yiğit evlendiği yıl."
Yoksul, 2013: 525

enemenek Denk getirmek (Al.).

eñer Eğer (Karkın-İs.). "**Eñer** gız cesaretliyse godokları bāşüşi vermezimiş." Abaz, 2004: 96

eneter Anahtar (İkipınar-İs.). "Benim sanduun **eneter**ini çaldı."
Abaz, 2004: 122

eneze Cılız, zayıf, güçsüz (Su.). "**Eneze**, tırık hayvanlar bile müşteri bulurdu." Sarıyüce, 2004: 284

engalle 1. Çocuk oyunlarında sonuncu oyuncu (Çr.). 2. En geriye kalan, en geriden gelen (Çr.).

engeme Meyil, iniş (İbik-İs.).

engil dingil Düzensiz, gelişigüzel (Çr.).

engin 1. Alçak yer (Çr.). 2. Geniş alan (İs.).

en ibdi İlk önce (Su.).

enik 1. Kedi, köpek yavrusu (Su.; Karadona, Kuşsaray, Palabıyık-Çr.). "Çorum yaşamadı böyle paniği Yakalayamadık kaçtı **eniği**"
Özgür, 2002: 59
2. Köpek (İsahacı-Al.; Çalyayla, Palabıyık-Çr.). "Davara gidecek **enik** gölbezlikten bell'olur."
Yoksul, 2013: 227

eniklemek Yavrulamak (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Bizim kancık **eniklemiş**." Koşay-Işıtman, 1932: 124

enim ecim Etraflıca, iyiden iyiye (Çr.). "Boön, **enim ecim** bi ev temizliği yapalım." Kerman, 1997: 18

enisalkı Bir işi ağırdan almayı, geciktirmeyi anlatır (Çr.).

enişte Düğünlerden bir gün önce kız evinde ya da kızların toplandığı bir yerde gelinin arkadaşlarınca oynanan seyirlik oyun (Ka.; Os.).

eni yeni Şaşma bildirir ünlem (Me.).

enkarle → Engalle 1 (Çr.). "Dördüncü oyuncu da **enkarle**nin ardıyım diyerek oyun sırası alırlar."
Ozulu, 2013: 23

enlemek Hayvanlara işaret koymak amacıyla kulaklarını kesmek ya da boynuzunu kertmek (İs.; Çal-yayla-Çr.).

enlik Boyacılıkta kullanılan bir çeşit ot (Çr.).

ense 1. Boyun (Çr.). 2. Makat, kıç (Çr.).

enser Döğme ya da köşeli büyük çivi (Ka.; İs.; Su.). "Kocaman başlıklı demirci dövmesi **enser**lerle kalın ambar tahtasına çakılmıştı."
Sarıyüce, 2004: 247

enseri → Enser (İs.; Yağcılar-Ka.).

ensi → Öğseği (Çr.).

entarilik Entari dikiminde kullanılan basma, patiska gibi kumaşlar (Çr.). "**Entariliğin** daha sırası değil…" Tahir, 2008 : 264

enteri Basma, patiska gibi kumaşlardan yapılan kadın giysisi (İs.). "Üç etēdi **enteri**miz, üç etek getdüle." Abaz, 2004: 16

enük Köpek (Harunköy-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). "Hıyara menük, köpeğe **enük** … derler Kargı'da."
Dbk, 2003: 134

en vurmak → Enlemek (Ka.).

enyan olmak Şaşırmak, şoke olmak (İs.).

ēpap Ahbap, dost, arkadaş (Çr.).

epeyli 1. Birçok, gereksinime yetecek denli (Dutçakallı-Çr.). 2. Uzun zaman (Dutçakallı-Çr.).

epi Epeyce, bir hayli (Çr.). "Vakit **epi** oldu, dağılalım."
Özçatalbaş, 2002: 66

epicik Ekmek, yemek (Çr.). "Öpü cüğün sonunda / Karnın ister **epicik**"
Aytekin, 2003: 86

epişik Yapışkan (Çr.).

eprimiş Lime lime olmuş (Çr.).

er (1) Erken (Su.; Evciortakışla, Serban-Çr.). "Hemen geldi sabah **er**den." Koçak, 1980: 312

er (2) 1. Koca (Su.; Eskiekin-Çr.). "**Er**e varmayınan karnım doyacak sanma." Yoksul, 2013: 287

2. Erkek (Os.). "**Er** kocar gönül kocamaz. Yoksul, 2013: 287

erazi Arazi (Al.).

erba Çarşamba (Kamışlı-Su.).

erbap İşini iyi bilen, usta (Çr.). "İşini **erbab**ına bırak, geri yanına garışma." Kerman, 1997: 18

erehcin Düğün gecesi gelinlerin başına konulan bir başlık (Çr.).

eremekem Uygun iken (Su.).

erer yeter Erişir yetişir (Çr.).

ereze Kilit takmak için kullanılan demir halka (Ka.).

erfane Toplantı (Çr.).

erfene Çok kişinin katışmasıyla hazırlanan yemekli eğlence (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Bazen de eğlence mahiyetinde **erfene** yaparlardı." Güven, 2010: 104

ergap Terbiyeli, iş gören, becerikli kimse (Çr.).

ergatlı → Ergap (Su.).

ergeç Sürünün önünde giden iri yapılı erkek keçi (Çr.). "Şu dağlar kireç olsa / Davarı **ergeç** olsa" Gösterir, 2011: 89

ergen (1) Bekar, evlenmemiş kimse (Çr.).

ergen (2) Olgunlaşmış, olmuş (Çr.).

ergencelik Evlenmemiş kız ya da erkeğin yüzünde boynunda çıkan sivilceler (İs.; Çalyayla-Çr.).

ergörmek Ulaştırmak (Çr.).

erhane Kadife ya da çuhadan dikilen kadın cepkeni (Çr.).

erikletme Yemek öncesi ekşi yiyecekler yedirerek misafirin iştahını kesme (Çr.).

erincek → Eringeç (Su.; İsmailköy-Çr.). "**Erincek** olmayan çobanlar tercih ederlerdi burasını." Güven, 2013: 82

eringeç Tembel, üşengeç (Ka.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

eringen Tembel (Al.).

erinmek Üşenmek, tembellik etmek (Külah-Al.; İs.; Ka.; Oğlaközü-Su.; Eskiekin-Çr.). "**Erinenin** oğlu kızı olmamış." Yoksul, 2013: 288

eripisi Tavşan (Çr.).

erisin ferisin Güçsüz düşsün anlamında ilenç (Su.).

eriş Dokuma tezgâhında uzunluğuna atılan ip, arış, boy ipliği (İs.; Su.). "Herkesin ayrı görüşü / Kendirden yapar **erişi**" Koçak, 1980: 276

erişgil Et sucuğu (İs.).

erişgin Ermiş kimse (Çr.).

erişte Kurutulmuş ince hamur parçaları, ev makarnası (Kıcılı-Al.; Ayva-Do.; Çalyayla, Dutçakallı, Mustafaçelebi-Çr.). "Eriştim eriştim, sonunda **erişte**ye giriştim" Yoksul, 2013: 288

erkeç Erkek keçi; seyis (Küçükpalabıyık-Çr.).

erkek bulut Yağmursuz bulut (Ovasaray-Çr.).

erkimle İrkilme (İs.).

erlenmek Yiğitlenmek (Su.).

erlik Mertlik, yiğitlik, erkeklik (İs.).

eropçin Gelin başı süslemede kullanılan mukavva araç (Çr.).

ersin 1. Hamur kesmeye ya da tekneye yapışmış hamuru kazımaya yarayan demir araç (Külah-Al.; İs.; Su.; Beydili, Gökköy-Çr.). 2. Küçük çocukların yatırıldığı toprağı ısıtmak için, toprağın konulduğu kürek biçimin-

de araç (Alacahüyük-Al.). 3. Spatula (Al.). "Hamura vurdum **ersini**, tandır yaktı çöreğin tersini."
Yoksul, 2013: 356

ersun → Ersin 1 (İs.).

ersün → Ersin 1 (Bademce, Göletkı.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.).

erzakçı Tefeciliği konu edinen köy seyirlik oyunu (Oğ.).

esas gobel Filmde başrol oyun cusu erkek (Çr.). "**Esas gobel** geriden gelecek." Yoksul, 2013: 289

esbap Giysi, çamaşır (Yağcılar-Ka.; Çr.). "Kurudu pınarlar, ören yunaklar Makinede **esbap** yuruk Deyzoğlu"
Kurtoğlu, 1998: 22

esbap tepmek Çamaşırı ayak altında tekmeleyerek yıkamak (Bademce-Ka.).

esdek kosdek Saçma sapan konuşma (Su.).

eserli Delişmen, deli (Çr.).

esger Asker (Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Esger**den izine gelmişidi."
Abaz, 2004: 140

esgi Eski, yıpranmış (Çr.). "Bunu bak **esgi**ler biliyola yavrum."
Abaz, 2004: 104

esgin Hafif rüzgar (Çr.).

esgün → Eskin (İs.; Ka.).

esi Yarı yanmış odun (Kavşut-Su.).

esik Çukur yer (Büyükhırka-Al.; Ka.; Çıkrık-Çr.).

esilmek Eksilmek, azalmak, boşalmak (Çr.). "Dünya yedi kere doldu **esildi /** Dolduran Muhammet, esen Ali'dir" Caferoğlu,1994: 142

esinti Hafif rüzgar, yel (Çr.). "Bir **esinti**, sonra hafiften bir serpinti, ardından şimşekle gök gürültüleri!"
Özçatalbaş, 2002: 144

esirgemek Bir şeyi yapmaktan ya da vermekten kaçınmak (Evci-Bo; Eskiekin-Çr.). "Bir buseyi **esirgiyor** çok gibi / İçerimde saplı durur ok gibi" Kurtoğlu, 1994: 97

esirikli Kızgın, öfkeli, sinirli (Ka.).

esirli → Esirikli (Aşağıfındıklı-Su.).

eskibeki Az kullanılmış çamaşır, elbise, eşya (Çalyayla-Çr.).

eski boka su serpmek Unutulmuş kötülükleri su yüzüne çıkartmak (Os.). "**Eski boka su serpmesi** ayıptır / Şu yarayı yenileme boşuna." Gösterir, 2014: 15

eski kulağı kesik 1. Görmüş geçirmiş, deneyimli (Su.). 2. Eskiden ayyaşlık yapmış olan kimse (Su.).

eskin Rüzgar, sert esen rüzgar (İs.).

eslemek (1) Aldırış etmek, önem vermek (Çr.). "Kafir isen **esleme** Gözümden akana bak"
Ertekin, 2006: 80

eslemek (2) Sorup öğrenmek (Çr.). "Beslemeyi **esleme**den alma."
Yoksul, 2013: 130

esnek 1. Hayvanların ısırmaması için burunlarına takılan demir halka (İs.; Serban-Çr.). 2. → Burunsalık (Çr.). 3. Azgın develerin ağzına takılan kayış ya da demir araç (Çr.). "Ne **esnek** var, ne zincir var, ne örken / Yırtıcı bir mahluk geçti önüme" Koçak, 1980: 293

esneksiz Ağzı bozuk, saygısız (İs.).

esrik Sarhoş (Çr.).

essah Sahi, gerçek (Al.; Evci-Bo.; Os.; Yorgalı-Su.; Gökköy-Çr.). "**Essah**mış, dedi. Seferberlik ilan edilmiş." Sarıyüce, 2004: 136

essah gobel → Esas gobel (Çr.). "**Essah gobel**, sevgülüsünü gaçırdıklarını duyuyo!" Özçatalbaş, 2002: 57

essahtan Sahiden, gerçekten (İs; Su.; Karadona-Çr.). "**Essahtan** güzel bir yere gidiyon." Benice, 2002: 114

estemek İstemek (Çr.). "Seni bana verse cenabil bari / **Estemem** kimseyi

töbeler olsun" Caferoğlu, 1994: 148

estirmek Duygularına yenilip, aklına eseni yapmak (Çr.). "Bir oğlum olsa da **esdiriversem /** Al yeşil bayrakla kesdiriversem"
Çorumlu, 2009: 1078

esük Çukur yer (İbik-İs.).

ēsük gormek Geline gerekli şeyleri almak (İs.). "Once şey yapılıy, **esük gorülüy**." Abaz, 2004: 95

eş Arkadaş (Çr.).

eşeğe ters bindirmek Çocukların yaramazlıklarıyla büyüklerin kafasını karıştırması (Bademce-Ka.).

eşeğimin kulakları civredi Canı çok yandı, yerinde duramaz artık anlamında bir deyim (Os.).

eşeğim kiraya → Eşeğim kürüye (Os.).

eşeğim kürüye Bir oyuncunun eşek, bir oyuncunun da onun sahibi olduğu, sahibin eşeğin kulağına öteki oyuncuların duymayacağı biçimde bir il adı söyleyerek eşeğin sırtına bindiği, öteki oyuncuların hep birlikte 'eşeğim kürüye' diye bağırdığı, eşeğin sahibinin oyunculara 'buradan nereye?' diye sorması üzerine oyunculardan birinin bir il adı söylediği, eşeğe söylenen ili bulursa eşeğin sahibinin eşek, bilenin de eşeğin sahibi olduğu bir çocuk oyunu (Çr.). "Elim ateş, topal sasak, göz bağlama, saklambaç, **eşeğim kürüye**.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi." Özçatalbaş, 2002: 23

eşek (1) Eşek bekçisi oyununda sırtına binilmeye çalışılan oyuncu (Çr.). "**Eşek** olan oyuncu, başını yastığın karnına dayar."
Oğuz, 2006b: 29

eşek (2) Üzerine herhangi bir şey koymaya yarayan destek (İs.).

eşek (3) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

eşek bekçisi Erkek çocuklar arasında oynanan bir oyun (Çr.). "**Eşek bekçisi** oyununun süresi kişi sayısına göre değişir."
Oğuz, 2006b: 29

eşelek 1. Ceviz içinin ortasında bulunan, içi ikiye ayıran sert madde (Çıkrık, Eskiköy-Çr.). 2. Elma, armut gibi meyvelerin yenildikten sonra kalan çekirdekli kısmı (Kıcılı-Al.; İs.; Su.; Çalyayla, Kızılpınar-Çr.). "Elindeki **eşeleği** kemire kemire Alosman'ı uğurladı." Gümüş, 1977: 78

eşgi 1. Ekşi (Kıcılı-Al.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). 2. Salça (Su.). "Kim der cacığım gıllı, ayranım **eşgi**."
Uçakcı, 2006: 219

eşgili Domates, soğan kullanılarak yapılan bir yemek (Çalyayla-Çr.).

eşgin Atın tırısla rahvan arası yürüyüşü (İs.).

eşgördüm Bir çocuk oyunu (Gökköy, Örencik-Çr.).

eşik Kapı girişi (Çr.).

eşim eş Oyuncuların birbirlerinin üzerinden atlamaya çalıştığı bir çocuk oyunu (Çr.). "En az 7 kişiyle oynanan **eşim eş** oyununda ilk olarak 3 kişi dizilir." Oğuz, 2006b: 31

eşkere Açık, belli, meydanda (Çıkrık-Çr.).

eşki Ekşi (Gökköy-Çr.).

eşkili 1. Mercimek, nohut, yarma, taze kabak, fasulye ile yapılan, içine bolca ekşi konan bir çeşit çorba (Çıkrık-Çr.). 2. Kelle ile sirkeden yapılan yemek (İs.). 3. Mayalı (Al.). "Canın **eşkili** küşkülü istemesin." Yoksul, 2013: 180

eşme (1) Kaynak, göze, pınar (Al.; İs.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). "**Eşme** suyun ne soğuk / Başına geldiğim yok" Gürsel, 1997: 267

eşme (2) Toprağı kazarak açılmış küçük çukurlar (Çr.).

eşük Hafif çukurluk (Ka.).

eteği düşük Kötü kadın (Çr.). "**Eteği düşük** pasaklının biri." Yoksul, 2013: 296

etekçe Eteklik (İs.).

eteklik Belden aşağı giyilen, robadan fistan, etek (Çr.).

etfaye İtfaiye (Çr.). "Evin bacası tutuştu, goşun **etfaye**ye haber verin." Tuluk, 1991.

etlik Kış için etinden kıyma, kavurma, pastırma, sucuk yapılan semiz hayvan (İs.; Büyükgülücek, Hamamlıçayköy, Ovakarapınar-Çr.). "Mahir Ağa önayak oldu, **etlik** için bir dana bağışladı." Tahir, 2006: 27

etmeme Az süt veren sağmal hayvan (Çr.).

etrenk Et gibi açık kırmızı renk (Çr.).

et satma Düğünlerde oynanan, dayanışmanın önemini anlatan köy seyirlik oyunu (Çr.).

ettikletin Dediği gibi (Su.).

ettikleyin Söylediği, dediği gibi; yaptığı, uyguladığı gibi (Su.).

et toprak Killi toprak (Çr.).

etvaye İtfaiye (Çr.).

etyaran Daha çok parmaklarda çıkan bir çeşit çıban, dolama (İs.; Ka.).

ev arası Mahalle, sokak arası (Çr.).

evayit Armağan (Eskiekin-Çr.). "Aman bolca verin **evayit**ini Töredir, gençleri başgöz ederken" Kurtoğlu, 1994: 169

ev bezi Çorum'un yerel dokuması kenefinin bir başka adı (Çr.).

evcek Ailece (Al.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Filancanın şerbeti içiliyor. Sizi **evcek** okuyor." Çorumlu, 2009: 83

evcik Çocukların taş toprakla yaptığı oyuncak ev (Su.).

evcil Evine düşkün adam (İs.).

evcimen (1) Ev işlerinde becerikli, evine düşkün, derleyip toparlayan kadın (İs.; Aşağıfındıklı –Su.; Gökköy-Çr.). "Şipir şipir. İşçimen mi işçimen. **Evcimen** mi evcimen." Çorumlu, 2009: 79

evcimen (2) → Evcümen (Çr.).

evcümen Kurul, komisyon, encümen (Çr.).

evcümük → Evcimen (1) (Ka.).

evdirmek Acele etmek, acele ettirmek (İs.; Me.; Su.).

evecen Aceleci (İs.; Dutçakallı-Çr.). "Yazı var, kışı var, ne **evecen** işi var." Türkoğlu, 2007: 166

evecenlik Acelecilik (Evci-Bo.). "**Evecenlik** etmek yok." Sarıyüce, 2006:48

evede binme Acele yapma, aceleye getirme (Çıkrık-Çr.).

evedi Acele, çabuk (İs.; Ka.; Su.).

evedileyin Aceleyle (İs.). "**Evedileyin** biri gelicek diy heralda, toprā atmışla." Abaz, 2004: 160

evedinen Acele, çabuk (Çıkrık-Çr.).

evelçā Önceden (Kayaağzı-İs.). "Bi gun **evelçā** başlar gızın cehizini yapmıya." Abaz, 2004: 163

evelek → Efelik (Ka.).

even Aceleci (İs.). "**Even** enik gozsüz gunnar." Kerman, 1997:37

evermek Evlendirmek (İsahacı-Al., İs.; Kamışlı-Su.; Büğet, Çalyayla, Serban-Çr.). "Akıllı düşünene kadar deli oğlunu **evermiş**." Yoksul, 2013: 28

evet Acele, çabuk (Çr.) .

evet efendim yeri (1) 1. Faytonlarda döşemeli oturmalığın kar-

şısında yer alan iki kişilik oturma yeri (Çr.). 2. Köy odalarında kapıya yakın oturma yeri (Çr.). 3. Dairelerde makam masalarının karşısına, hemen masa bitişiğine konan koltuklar (Çr.).

evet efendim yeri (2) Toplumda, alt kademedekilerin üst kademedekilerin buyruklarına uymak zorunda olmaları (Çr.).

eveyik Sarı renkte çok özlü bir çeşit buğday (İs.; Çalyayla-Çr.).

ev görmelik Bir kimseye götürülen yeni ev armağanı (Çr.).

evhan Kolayca zarar görebilecek durumda olan, kalitesiz (Aşağıfındıklı-Su.).

evi ayrı yolu sapa Görüşülmeyen, konuşulmayan kimse, yabancı, başkası (Su.). "**Evi ayrı yolu sapa**, gitsin gidebildiği yere kadar." Yoksul, 2013: 298

evik Fare yavrusu (Sarimbey-Çr.).

evirgeç → Aktaracak (Eskiyapar, İsahacı-Al.). "Anasının elinde **evirgeç**le geldiğini görünce toplanıp biraz öteye kaçarak." Arısoy, 1970: 65

evirici Tandırda yufka ekmeği pişiren işçi kadın (Kıcılı-Al.; Su.; Büyükgülücek-Çr.).

evitlemek Ayıklamak, seçmek (İs.).

ev kaldırma Evin bütününü özenle temizleme (Çr.). "**Ev kaldırma**, eşikten tavana dek her şeyi yıkayıp arıtma, silip süpürme demekti." Özçatalbaş, 2002: 17

ev külfeti Evdeki kişiler, aile bireyleri (Çr.). "Bütün **ev külfeti** sürgün kervanına katılmalı…" Tahir, 2004: 92

evleğin Öğleyin (Al.).

evlek Tarlaya tohum ekmek için saban iziyle bölünen kısımlardan her biri (Külah-Al.; Evci-Bo.; Gökçam-Su.; Beydili, Boğabağı, Dutçakallı-Çr.). "Bu kokuların en keskini domates **evlek**lerinden geliyor." Sarıyüce, 2006: 36

evlekçi Tarlayı evleklere ayıran işçilerin başında duran adam (Çr.).

evlenleğin Öğleyin (Al.).

evlik 1. Köylerde haremlik ya da selamlık olarak kullanılan büyük oda (Su.; Kirazlıpınar-Çr.). 2. Pekmez, salça, ekmek gibi kışlık yiyeceklerin konulduğu yer (Alacahüyük-Al.).

evlileme Güveyin gelinin ailesiyle tanışma töreni (Ka.).

evlük Büyük ev (Dereyazıcı-Al.).

evmek Acele etmek, acele ettirmek (İsahacı-Al; Yazır-Bo.; İs.; Kemallı-Su.; Çıkrık, Hamdiköy, Karahisar-Çr.). "Yazı var, kışı var; **evecek** ne işi var." Güven, 2013: 189

ev ocak olmak Aile kurmak, ev bark sahibi olmak (Eskiekin-Çr.). "**Ev ocak oldu** da benden yiyenler Bir baltaya sap olmadık vesselam" Kurtoğlu, 1994: 14

ev olmak Geçinmek, araç gereç sahibi olmak (Kalecikkaya-Al.; Çr.). "Yeni **ev oldukları** için hazırlıkları yoktur." Özkan, 2004: 34

evrāç → Aktaracak (Alacahüyük, İsahacı, Külah-Al.; Kavşut-Su.). "**Evraaç** kırığındak kadağın çakmış / Ben böyle tapana bir ıras geldim" Arısoy, 1970: 91

evrağaç → Aktaracak (Eskiyapar-Al.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.).

evran Fazlasıyla uzayıp yükselen ağaç ya da büyüyen insan (Serban-Çr.). "Gahi pek heybetli **evran** olursun / Gahi şaşkın gah perişan Hilali" Koçak, 1980: 309

evreğeç → Aktaracak (Kamışlı-Su.).

evrekaç → Aktaracak (Çr.).
evren Ejderha (Su.).
ev sabı Ev sahibi (Çayhatap-Çr.). "Söz içinde benim sözüm / **Ev sabı** iki gozüm" Caferoğlu, 1994: 139
ev sahibi Hanım, evin hanımı (Al.).
evsecek Tahılın taşlarını ayıklamakta kullanılan budaksız ağaçtan yapılmış az kenarlı tepsi (Çr.).
evsemek Tahılın içindeki yaban cı cisimleri evsecek denen kapla savurarak temizlemek (Su.).
evsi Tahılın içindeki yabancı maddeleri bir araya getirme (Çıkrık-Çr.).
evsin Avcıların hayvanlardan gizlendiği yer, öneze (Su.; Çr.). "Akşama kadar avlakları, **evsin**leri, kapanları dolanmış." Uçakcı, 2006b: 250
evsirmek → Evsemek (İs.).
evsmek → Evsemek (Çr.).
evşelek → Eşelek (Ka.).
evşen etmek İşemek (Çr.).
ev şenliği Bir kimsenin karısı, eşi (İs.).
ev uşağı Evin hanımı (Me.). "Bir herif, **ev uşağı**nı bir başına bıraktı mı bize iş düşer." Tahir, 2006: 102
ev üstüne girme İç güveyi olma (Su.).
eya Kaburga kemiği (Çr.).
eyce İyice, adamakıllı (Karkın-İs.; Akçalı-Su.; Göcenovacığı, Serban-Çr.). "Sakarya'dan Akdeniz'e döküldü / Düşmanı bir **eyce** döğmüştü atam" Arız, 2005a: 273
eycegine İyice, adamakıllı (Göcenovacığı-Çr.). "Anam da bir gün onu **eycegine** haşlamış." Çorumlu, 2009: 1649
eyçç Yayılmakta olan koyun ya da keçileri geri döndürmek için söylenen söz (Su.).
eyi İyi (Körkü-Su.; Evciortakışla, Hımıroğlu, Sarimbey, Serban, Üçköy-Çr.). "Ülkemizde dürüst insan yok değil / **Eyi** amma, kirli kadar çok değil" Çırakman, 2002: 66
eyicağne İyice (Su.).
eyicane İyice (Su.).
eyicene İyice (Harunköy-İs.). "Onuñunan **eyicene** çarpıyı öte beri." Abaz, 2004: 130
eyikmek İyileşmek, onmak (Çr.). "Sözümü dinnemezsen **eyikemez**sin." Tdk, 1993: 4501
eyilik İyilik (Akçalı, Körkü-Su.; Serban-Çr.). "Beni eyi tanı, altında kalmam ben bu **eyiliğin**." Seyda, 2006: 55
eyiletmek Deriyi, kürkü, postu kullanabilecek hale getirmek, tabaklamak, sepilemek (Çr.).
eyinlikli durmak → Eyinnik durmak (Çr.).
eyinnik durmak Rahat durmak, yaramazlık yapmamak (Palabıyık-Çr.). "Sinir bozuk yanımızdan ırmıyor / Dürtüklüyor hiç **eyinnik durmuyor**" Özgür, 2002: 92
eyle (1) Eğle, durdur (Eskiyapar-Al.). "Gidiyom **eyle** beni / Zülfüne bağla beni" Gösterir, 2011: 156
eyle (2) Öyle (İs.)."Hele bir yol yüzü nü açsın da **eyle** gör." Benice, 2002: 126
eylenmek (1) Alay etmek (Çr.).
eylenmek (2) Durmak (Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "**Eylenme** yollarda o diyara var / Sakın güllerine kondurmasın har" Şahadoğru, 1995: 79
eylim eylim Salkım salkım (Ka.).
eymenmek İmrenmek (Su.).
ey mi Tamam mı? Kabül mü? (Çr.)
eynik durmak Rahat durmak (Çıkrık-Çr.).
eynul Eylül (Çr.). "**Eynul** gelince Ço-

rum'un kışı başlar."
Yoksul, 2013: 302

eyrek (1) Göğüs kemiğine birleşmeyen en alttaki üç kaburga kemiği (İs.).

eyrek (2) → Eğrek yeri 2 (İs.).

eyrice → Eğrice (Ka.).

eyseri (1) Çok soğuk (Su.).

eyseri (2) → Enser (Çıkrık-Çr.).

eyvan Köşk (Çr.)

eyvaz Üvez (İs.; Eskiekin-Çr.). "Pazardan **eyvaz** gurusu mu alıyon hemen öyle?" Özçatalbaş, 2003: 68

eze Vücudun organları, aza, beden, omuz (Alpagut-Do.; Su.; Karadona,Üçköy-Çr.,). "**Eze**lerine gurtlar düşesice!" Yoksul, 2013: 303

ezen Ezan (İs.; Tatar-Çr.). "**Ezen**ler okunuyor müjdeler olsun, galbimiz nurla dolsun." Oğuz, 2007a: 43

ezenip büzenmek Mahcup duruma düşmek, utanmak (Su.). "Beni görünce **ezendi büzendi**."
Uçakcı, 2006 : 362

ezenmek Gitme ile durma arasında bir yürüyüş (Çr.).

ezentere Anason (Dutçakallı, Gökköy-Çr.).

ezeyip bezemek Sözü gereksiz yere uzatmak (Çr.). "Yeter artık **ezeyip bezeyip** durma."
Yoksul, 2013: 653

ezgi Eziyet, sıkıntı (Çr.).

ezgilemek Bir işi inceden inceye düşünerek yapmak (Çr.).

ezgin Çok cefa çekmiş, küçük yaşta yaşamın güçlüklerini görmüş kimse (İs.). "Bu aşkın elinden sinem **ezgin**dir / Ceset candan, can cesetten bezgindir" (Deli Boran)
Ercan, 1991: 191

ezireil Azrail (Çr.). "Deli gonül bir guyunun üstünde / **Ezireil** can almanın gastinde" Caferoğlu,1994: 145

ezüncü Cin (Bademce-Ka.).

ezva (1) Ecza, ilaç (Çr.).

ezva (2) Kibrit (Çr.).

ezvacı Eczacı (Çr.).

ezvane Eczane (Al.; Eskiköy-Çr.). "Derunü **ezvane**ler gapalı mı?"
Tuluk, 1991.

F

fâârlenmek Böbürlenmek (Su.).

fadime Erkeklerce oynanan halay türü bir halk oyunu (Su.).

fadimem Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

fağrımak → Farımak (Perçem-Al.). "Dağlara kar yağdı aşkım **fağrıdı** / Donuldu şu aşkım cûşum kalmadı" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 110

fağrimek → Farımak (Eskiekin-Çr.). "Bacakgerenlerde gözüm sağridi, Sakızlık burnunda dizim **fağridi**"
Kurtoğlu, 1998: 15

fakır Yoksul (Acıpınar-Çr.). "Şimdi rağbet zengine / Yüz veren yok **fakı-r**a" Gösterir, 2011: 88

fakırdamak Çok kaynamak (Os.).

falaka At arabaları ile pullukta at koşumlarının bağlandığı ağaç parça (Su.).

faldır faldır Işık yansıması (Su.). "Gözü **faldır faldır** yanıyo."
Uçakcı, 2006: 362

faldırık Sözleri, hareketleri normal olmayan kimse (Çr.).

fangıt Eskimiş, kullanılmış kapkacak (Çr.).

fanila Alt pijama (Al.).

fanlamak Yankı yapmak, yankılanmak (Çr.).

fapırga Fabrika (Harunköy-İs.). "Bi **fapırga**da çalışıyom Angara'da." Abaz, 2004: 152

farbıka Fabrika (Al.).

farfarı (1) Bağsız, deli tepek, içindeki yüzünde (Me.).

farfarı (2) Tutumsuz, savurgan (Çr.).

farımak Gücü azalmak, güçsüz kalmak, çürümek (Akçalı-Su.; Çr.). "Ama karı yiğit olduğundan hiç **farımamış**…" Tahir, 2008: 200

farimek → Farımak (Akçalı-Su.; Eskiekin, Evciortakışla, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "F**arimedik** kul idim / Bir kız kuruttu beni" Gösterir, 2011: 159

farkıt Çok eskimiş, ele alınacak yeri kalmamış eşya (Çr.).

farşa Terbiyesiz, edepsiz (Çıkrık-Çr.).

fartal İyi, kötü hiç bir söze aldırış etmeyen kimse (Çr.).

fartfurtçu Gelişigüzel iş yapan, konuşan, palavra atan kimse (Ka.).

fartfürteci → Fartfurtçu (Ka.).

fasfas Kaba yumuşak bir cisme basıldığında çıkan ses (Çr.). "Odayı Isparta halıları ile döşemiş, basdıkça ayaklar **fasfas** gömülüyor." Tdk, 1993: 1838

fasille Fasulye (Harunköy-İs.). "Gabak olsun, **fasille** olsun her şey bişürüle." Abaz, 2004: 129

fasit İkilik çıkaran kişi (Ka.).

fasla İri iri kesilmiş kabak dilimi (Kıcılı-Al.; Ka.; Çalyayla, Ova-karapınar-Çr.). "Kabak pişirdim **fasla** / Şu ömrüm geçti yasla" Gösterir, 2011: 76

fasla fasla İri iri (İs.; Çıkrık-Çr.). "**Fasla fasla** kabarmış her yanı." Yoksul, 2013: 305

fasulye sırığı Uzun boylu kimse (Çr.). "**Fasulye sırığı** gibi olmuşsun bu ne hal böyle?" Yoksul, 2013: 305

faşfaş atmak Suyun basınçla akması (Çr.).

faşır faşır 1. Suyun taşacak gibi kaynaması (Çr.). 2. Suyun fışkırarak gür akması (Çr.). "Sular **faşır faşır** fışkırıyor." Yoksul, 2013: 582

fatmacık Gülhatmi çiçeği (Os.).

feelsiz Doyumsuz (Su.).

feldir feldir Göz açıklığı bildiren söz (Su.).

felenga Tepesi üstü (Os.).

felenga aşmak Tepesi üstü düşmek (Os.).

fel fel Keskin, canlı, dikkatli bakmayı anlatır (Çr.).

felfele Eğlence, şenlik (Al.).

felfellemek Eski hareketliliğini, canlılığını yitirmek (Çr.). "Keklik gibi **felfeleyip** düşüverdi." Yoksul, 2013: 439

felfes Dikkatsizlik, düzensizlik, tertipsizlik (Çr.).

felik Yakın yerde çıkan su (Ka.). "Güzele elik, yakın suya **felik** … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

fellik fellik aramak İvediyle, telaşlanarak, yoğun bir çabayla bir eşyayı, bir kişiyi ya da bir yeri bulmak için aramak (Çr.). "Seni iki saattir **fellik fellik arıyok**. Kerman, 1997: 64

fenikmek 1. Başı dönmek (Çr.). 2. Dermanı kesilmek, iyice yorulmak (Aşağıfındıklı-Su.).

feniktirmek Sersemletmek (Çr.).

fer Güç, kuvvet (Su.).

ferağımak Yaranın iyileşmesi (Çalyayla-Çr.). "Ecik **ferayalım** diye bi yere oturmuşlar." Uçakcı, 2006b: 172

ferah Kolay (Su.; Gökköy-Çr.).

ferfecir Açıkgöz, uyanık, aşırı ilgili (Kayı-Çr.).

ferfene Ortaklaşa yapılan yemekli, içkili toplantı (Gölet-Ka.; Su.). "Biraz da bulgur toplar, **ferfene** yapardık." Sarıyüce, 2004: 157

ferfilişli Eli işe yatkın olmayan (Çıkrık-Çr.).

ferik (1) 1. Buğday başaklarının yeni sertleşmeye başladığı zamanki durumu (Çr.). 2. Taze, yetişmemiş (Su.). "Arpayı gurut biç, buğdayı **ferik** biç."
Kerman, 1997: 46

ferik (2) Kümes hayvanlarının civcivlikten çıkmış yavrusu, piliç (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; İs.; Ka.; Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). "Evvela başladın güzel **ferik**ten / Post ettin deriyi soydun boz tilki"
Arısoy, 1970: 64

ferimek → Farımak (Çr.).

ferk Sürülmüş tarla (Eskiköy-Çr.). "Yaylaya yokarı cılga yol gider / Kimi ekin eker kimi **ferk** eder"
Gösterir, 2011: 274

fermane Eskiden kadınların giydiği, önü işlemeli düğmesiz yelek (Çr.).

fermaniye → Fermane (Su.).

feselli Hamuruna yağ konularak pişirilen yufka (Al.).

festen Robadan yapılan, büzgülü, bol yatak giysisi, gecelik (Çr.).

feşel Yaramaz, haşarı insan (Harunköy-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). "Öyle de **feşel** insanlarıdı." Abaz, 2004: 130

fetil Bazlama (Çıkrık, Karagöz-Çr.).

feyil 1. Açgözlülük (Çr.). 2. Herkesin gönlünden geçirdiği düşünce (Bayat, Karahisar-Çr.). "Hak sevdiği kuluna eylemez zulüm/ Herkesin **feyil**i başa getirir" Çevik, 2008: 35

feyilsiz Doyumsuz (Su.). "Bu ne **feyilsiz** insanmış, daermen gibi uğudüyo." Uçakcı, 2006b: 231

fıhāre Yoksul (İkipınar-İs.). "Fıhāriye vedile de, **fıhāre**ydi bunnar."
Abaz, 2004: 124

fıkara Yoksul, fakir (Göcenovacığı-Çr.). "**Fıkara** binek ararken sırtına binecek çıkar." Yoksul, 2013: 308

fıkı Sıkı etki, baskı (Çr.).

fıkramak Yiyeceğin ekşimesi (Kıcılı-Al.; Çalıca, Çalyayla-Çr.).

fılar Ökçesiz erkek ayakkabısı (Çr.).

fıldır fış Çabuk, sürekli biçimde (Çr.). "Bebek de **fıldır fış**, ona bakıyordu." Seyda, 2006: 186

fılıka Musluk (Ka.).

fıncı Çocukların oynadığı bir oyun; maymuncuk (Mustafaçelebi-Çr.).

fındığı Fındık renkli kadifeden yapılan bindallı (Çr.).

fıngırdamak Ses çıkarmak (Su.).

fırçıklı Oynak, hoppa (Çr.).

fır dolayı Bir şeyin bütün çevresi, her yan (Os.; Çr.). "Sininin çev resinde **fır dolayı** kabarık minderlere oturdular." Sarıyüce, 2004: 73

fırdolayım Çevre, daire (Çr.). "**Fırdolayım** oturdum."
Caferoğlu, 1994: 221

fırık Sonu gelmeyen iş (Çr.).

fırk Irmak ya da sel sularının getirdiği çamurlu toprak (Ka.).

fırkımak → Fıkramak (Çr.).

fırlandırmak Döndermek, dolaştırmak, fırlatıp atmak (Çr.). "Bu şarap seni **fırlandırıp** yere vurmaz mı?" Tahir, 2006: 78

fırlanmak Dönmek, dolaşmak, gezmek (Evci-Bo.; Su.). "Çorum'un çevresini bir dolandı, **fırlanıp** geldi, mahpusdamının üstüne çöktü."
Tahir, 2007: 301

fırtık (1) Oynak, hoppa (İs.; Göcenovacığı-Çr.). "Senin de işin **fırtık**" dedi inerken. (Gümüş, 2005a: 4)

fırtık (2) Sonucu olmayan şey (Çr.).

fırtık (3) Sümük (Su.).

fırtmak Herhangi bir şey yerinden oynamak, çıkmak (Çr.).
fısıdanak Birdenbire havası inme (Çr.).
fısırık Bir çeşit tulumba tatlısı (Ka.). "Şerbet sıcak sıcak **fısırık**ların üzerine dökülür." Dbk, 2003: 92
fıska Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı (Çr.).
fıstık Sarı (Bademce-Ka.).
fıstıklı 1. Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.). 2. Boncuk örgü motifi (Su.).
fış Çoban köpeğinin boynuna takılan mahmuzlu demir halka (Mahmutlu-Su.).
fışgı (1) Kadınların şaka niteliğinde söylediği hafif küfür (Çr.). "Elini tahdıya getiririm senin deli **fışgı**." Özçatalbaş, 2002: 19
fışgı (2) 1. At gübresi (Palabıyık-Çr.). 2. Sulu hayvan pisliği (Külah-Al.; İs.; Kamışlı-Su.). "**Fışgı**dan olacak yakacak olmaz olsun" Yoksul, 2013: 310
fışgın Sürgün (Ka.).
fışıl Yaramaz çocuk (Ka.).
fışılamak Kızmak, sinirlenmek, hiddetlenmek (Serban-Çr.). "İsmail de bazı coşar **fışılar /** Güzel güzel çamın dalına benzer" Koçak, 1980: 358
fışır fışır (1) Kızgın, öfkeli (Obruk-Do.).
fışır fışır (2) Suyun ses çıkararak akması (Çr.). "Suyun **fışır fışır** akması insanın gönlünü ferahlatıyor." Yoksul, 2013: 584
fışkı (1) Arsız, ahlaksız kadın (Serban-Çr.). "Aşıklık yapaman **fışkı** Gönlümü niçin bozarsın" Koçak, 1980: 344
fışkı (2) 1. At, eşek dışkısı (Ka.; Palabıyık-Çr.). 2. Sulu hayvan pisliği (Külah-Al.; İs.; Kamışlı-Su.). "**Fışkı**nın içinde arpa arayan tavuk musun sen?" Yoksul, 2013: 310
fışkı (3) Kokuşmuş nesne (Os.).
fışkı (4) Üzüm cibresi (Çr.).
fışkımak → Fıkramak (Çr.).
fışkın Ağaç dibinden süren sürgün (Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Acı bademin **fışkın**ı, şallağın şişkini." Yoksul, 2013:3
fıykıtmak Sözünden dönmek, kaçmak (Çr.).
fida → Fide (Tatar-Çr.). "Çiçek diktim **fida** ile / Gözyaşlarım sile sile" Çağıl, 2013: 17
fiddirik Oynak (Su.).
fide Başka yere dikilmek üzere tohumdan yetiştirilen, belli bir büyüklüğe ulaşmış sebze (Eskiyapar-Al.; Beydili-Çr.). "**Fide**ler birdenbire boy atmaya başladı." Yoksul, 2013: 310
fidetmek Ödeşmek (İs.).
fidit Yeni dikilen bağ (Ka.; Os.; Serban-Çr.). "Yarısı da bizim **fidide** gitti / Hiç hatır sormuyor delidir deli" Koçak, 1980: 303
fijge Dalların uç kısmı (Al.).
fil Kapı, pencere ya da dolabın sürgüsü ya da mandalı (Çr.).
filbari Nilüfere benzeyen bir çiçek, filbahri (Çr.). "Bahçelerde **filbari /** Rüyamda gördüm seni" Ertekin, 2006: 27
filcan Fincan (Su.).
filcan oyunu Kışın odalarda toplanan oyuncuların bir yüzüğü tepsi içindeki fincanlardan birinin altına sakladığı, öteki oyuncuların bulmaya çalıştığı oyun; yüzük oyunu (Çr.).
fildirfiş Gözü sağda solda, hareketli, uyanık (Çr.).
filfil Tohum (Çr.). "Karnefilin **filfil**i Nerden aldın bu dili" Ertekin, 2006: 78
filik Tiftik keçisinin ince, uzun, yumuşak, parlak tüyü, tiftik (İs.;

Os.; Su.; Ovasaray-Çr). "**Filik** dokudum yârim / Yüksek okudum yârim" Aytekin, 2003: 81

filikli Bir çeşit kilim (Su.).

filize Yüzük taşı, firuze (Çr.). "Barmağımda **filize** / Selam söylen horuza" Ertekin, 2006: 25

filke Musluk (Gölet-Ka.; Os.).

fingirdek Yılışık hareket eden kimse (Dutçakallı-Çr.). "**Fingirdek**le fingirdeşme, başka yaraları deşme." Yoksul, 2013: 310

fini Küçük ev köpeği (İsahacı, Kıcılı-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Kızılhamzaya vardık oynadık ceviz / Göbücün **fini**si ne yaman yavuz" Arısoy, 1970: 89

fintonlamak Birisine kızarak aniden çekip gitmek (İs.).

firç Söz inceliği, nükte (Çıkrık-Çr.).

firek (1) 1. Asma kilit (Su.). 2. Kapı kolu (Yağcılar-Ka.).

firek (2) Domates (İs.; Çıkrık-Çr.).

firengi Kapılarda, çekmecelerde, sandıklarda kullanılan bir kilit (Çr.).

firik 1. → Ferik (2) (Os.). 2. Olgunlaşmak üzere olan bitki ürünü (Külah-Al.; Fındıklı-Or.; Gökçam, Kamışlı-Su.). "Ne tatlıydı ekinlerin **firiği** / Ac'olurdu Kadılı'nın eriği." Sağmen, 2009: 150

firisinmek 1. Suyunu sıkmak (Su.). 2. Hafif kurumak (Su.).

firitmek Yaş olan şeyleri biraz kurutmak (Çr.). "Arpayı kurut, buğdayı **firit**." Yoksul, 2013: 68

firkete Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

firtik Makbuz (Me.).

fisdon Kadın giysisi (Turgut-Çr.). "Bayramda garip karına / **Fisdon** alıp verdin mi hiç" Gardaş, 1979: 4

fisfis Gizli söz (Çr.). "Ben fasfaslardan **fisfis**lerden korkman öyle!." Seyda, 2006:243

fisirdemek Fısıldamak, yavaş sesle konuşmak (Çr.). "Boğazlayıp kellesini çöplüğe atmak için geceyi beklediği **fisirdendi** kulaktan kulağa." Gümüş, 1977: 75

fiske Şamdan (Çr.).

fistan Kadın giysisi, entari (Körkü, Ortaköy-Su.; Beydili, Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "Şimdi misler saçar gülle gülistan / Güzeller giymiştir fırçalı **fistan**" Özgür, 2002: 77

fişdirik Delidolu (Çr.).

fişek (1) Kağıttan yapılan huni (Çr.). "Yaylaya gelen tütünden biraz verirsen, **fişek** yapar satarım." Tahir, 2006: 276

fişek (2) Yayık tokmağı (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla-Çr.).

fişeklik 1. Bir çeşit gerdanlık (Çr.). 2. Üzerine altın takılan, omuzdan bele değin uzanan kuşak (İs.). "Nişanlı gızlara bi başdan şurdan şoyle altun bulularıdı, **fişeklik** dahallarıdı." Abaz, 2004: 97

fişgen Ağacın yeni çıkmakta olan ya da çıkmış dalı (Gölet-Ka.).

fişir fişir yanmak Çok kaşındırıcı biçimde olağanüstü yanmak (Os.).

fişmanca Bilinmeyen kişi (Su.).

fişne Vişne (İs.; Su.; Tatar-Çr.). "Entarisi **fişne**den / Şimdi gelir çeşmeden" Gösterir, 2011: 237

fitne fücur Sürekli kötülük düşünen, ortalığı karıştıran, söz taşıyarak kişileri birbirine düşüren, bundan zevk alan kimse (Çr.). "O adama bek yanaşma, **fitne fücur**un biri." Kerman, 1997: 64

fitoz Gelinlerin başlarına çevre ile yapılan hotoz şeklinde saç biçimi (Çr.). "Bugün ayın otuzu / Başındadır **fitoz**u" Ertekin, 2006: 34

fittik Islık (Dutçakallı-Çr.).

fiyç (1) Ayak (Çr.).

fiyç (2) Çivi (Çr.).
fiyet Eder, paha, fiyat (Körkü-Su.). "Etiket icabı mahdudu **fiyet /** Bildiğini satar, nerede heyet?" Çırakman, 2002: 114
fizah Sızıldanma, inilti (İsahacı-Al.; Serban-Çr.). "Ayağımda çıktı bir acı çıban / **Fizah**ım artıyor halim pek yaman" Arısoy, 1970: 79
fizolü Fuzuli, gereksiz (Çr.).
fokurduma varmak Birden fazla kişinin baş başa vererek, alçak sesle dedikodu yapması, tepkilerini göstermek, ortalığı karıştırmak için anlaşmaya varması (Çr.). "Garısının üstüne evlenen adam gaaveye girince, masadakiler hemen **fokurduma vardı**lar." Kerman, 1997: 65
fokur fokur Suyun kaynama biçimi (Su.). "**Fokur fokur** kaynayan su içine tutarak eritip yumuşattı." Sarıyüce, 2004: 62
foldur foş Bol, geniş giysi (Karadona-Çr.).
folluk Kümeste, tavukların yumurtlaması için yapılan yer (Beydili-Çr.).
fonguraf Gramofon (Çr.).
forsumak Bozulmak, çürümek (Os.).
forşumak İyice gevşemek (Os.).
fosfuruk Kassız, şişman insan (Çr.). "Ondan peelivan mı olur? **Fosfuruğun** biri." Kerman, 1997: 19
foslak Güçsüz, bitkin, üzerine gevşeklik çökmüş kimse (İs.).
fosturuk (1) İyi ya da kötü hiç bir söz ya da olaya aldırış etmeyen; ne doğana gülen, ne ölene ağlayan kimse (Çr.). "Töllеğe tutulmuş **fosfuruklar** gibi kalakalırız ortada." Genç Hitit, 2006/2: 8
fosturuk (2) Şişman (Çr.).
fosudak Birdenbire, anında (Çr.). "Zılgıt yiyince forsu **fosuda**k indi." Yoksul, 2013: 673
fosur fosur 1. Kabarma (Çr.). 2. Dumanı çıkarak (Çalyayla-Çr.).
fosurgan Çekingen (Gökçam-Su.).
foşudanak Birdenbire kabarma (Çr.).
foşur Tüfek (Eskiekin-Çr.). "**Foşur**lara kuru sıkı basılır / Gelin ata yastık gibi yasılır" Kurtoğlu, 1994: 175
fotin Ayakkabı, potin (Çr.). "Çok zenginse bir gerdanlık, ipekli iç çamaşırı, bir kat urba, ayağa ışılak **fotin**." Çorumlu, 2009: 84
foturaf Fotoğraf (İkipınar-İs.). "Şu eşşēñ **foturaf**ını alıvirelim." Abaz, 2004: 121
frek Domates (Obruk-Do.).
fukara Yoksul, fakir (Çr.). "**Fukara**nın şaşkını, beyaz giyer kış günü." Yoksul, 2013: 313
furmak Vurmak (Al.; İkipınar-İs.; Bademce-Ka.). "Ordan Musin gakdı, iki kere **furdu**." Abaz, 2004: 123
furunmak Fes, şapka gibi başlıkları örtünmek (Harunköy-İs.). "Esgiden gafamıza fes **furunuduk**." Abaz, 2004: 128
futa Çeşitli renklerde, desenlerde çizgili ya da düz ipek kumaşlara verilen ad (Çr.).

G

gaal (1) Hayvan pisliğinin sobada ya da tandırda yakılmak için kurutulmuş küçük parçaları (Külah-Al.).

gaal (2) → Gaka (2) (Çıkrık-Çr.).

gaallemek → Çirklemek (Obruk-Do.).

gaba Kaba (Su.). "Baba sarığı **gaba**, ana derdine yana." Uçakcı, 2006: 216

gaba dolma Bir heybe, kilim motifi (Su.).

gaba guşluk Öğleye doğru, saat on sırası (Su.).

gabak Kabak (Ka.; Su.; Çr.). " Var mı bana yan bakan lan, **gabak** gibi oyarım ha!" Özçatalbaş, 2003: 122

gabakçı Düşüncesiz, boş adam (Su.).

gabal Götürü pazarlık (Çr.).

gabala Götürü pazarlık (Çr.). "Tarlanın döşenmesini **gabala** verdim." Tdk, 1993 : 1882

gabalak İri, büyük, seçme (Ka.).

gabık Kabuk (Çalyayla-Çr.).

gaba poyraya dakmak (1) Değirmen oluğunun suyunu çoğaltmak (Çr.).

gaba poyraya dakmak (2) Gürültüye getirmek, bağırıp çağırmak, yüksek sesle konuşmak (Çr.).

gabayel Lodos (Su.).

gabıklı Sünnet olmamış kimse (Su.).

gabırga Kaburga (Su.).

gabulak Kabakulak (Su.).

gacak 1. Mutfak dolabı, terek (Su.). 2. Tencere, kazan gibi kaplar (Su.).

gacırdama Gıcırdama (Çr.).

gaç Kaç (İs.; Su.; Çr.). "İçine **gaç** kişi giriy." Abaz, 2004: 104

gaçak Eşkıya (Su.).

gaçılmak Çekilmek, uzaklaşmak (İs.). "Edirafdan **gaçılı**ñ, gaçılı**ñ**! merdimeni açallarıdı." Abaz, 2004: 99

gaçınmak Çekinmek (Esentepe-İs.). "Gaynından, gaynatasından, hepisinden **gaçınıyola**." Abaz, 2004: 119

gada 1. Dert, bela, çile, hastalık (KülaAl.; Yazır-Bo.; Su.; Serban-Çr.). "Bilmiyomla görmedim çok gada savar." Yoksul, 2013: 138

gadagayıp Ansızın (Çitli-Me.).

gadak (1) Kadar (Küçükpalabıyık-Çr.).

gadak (2) Kardeş, arkadaş (Gölet-Su.).

gadak (3) Küçük ayakkabı çivisi (Su.).

gadaklamak Desteklemek (Çr.). "Duvar bir tarafa eğilmiş, ağaçlarla **gadaklattım**." Tdk, 1993: 1889

gadamak Kısaltmak (Çr.). "Bizim çocuğun elbisesi çok uzun olmuş etekleri yerde sürünüyor, kesmiye kıyamadım içine büküp **gadadım**." Tdk, 1993: 1889

gadana (1) Katana, iri beygir (Çr.).

gadana (2) Burnu büyük (Su.).

gadar Kadar (Serban-Çr.). "Ne **gadar** methetsem o gadar metin / Ellere açmıyak sır sizin ile" Koçak, 1980: 23

gadaş Kardeş (Ba.; Eskiköy-Çr.). "Çalıverdim çimdiği / Eloğlu **gadaş** m'olur" Akbaş, 1983: 43

gaddel Sert, acı, keskin, çok (İs.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Hocanın bi gün eşşaani çalmışlar. Bek **gaddel** üzülmüş." Çorumevi, 1996: 23

gadder Derecesi yüksek (Os.).

gaddırmak Kaldırmak, dik tutmak (Su.).

gaddiyen Kesinlikle (Harunköy-İs.). "Şöyle **gaddiye**n gonuşmam, otu-

mam da." Abaz, 2004: 153

gadēf Kadayıf (Su.).

gader yaşından galhmadan Ergenlik çağına gelmeden büyük işlere girişenleri kınayan bir deyim (Çr.). "**Gader yaşından galhmadan** evlenmeye galhma."
Kerman, 1997: 65

gadeyif Kadayıf (Os.).

gadimi Sürekli (Gölköy-İs.; Os.; Su.). "Bizim Şerfe desen yardım ediyi **gadimi**." Abaz, 2004: 164

gadirlik Haksızlık yapma, zarar verme (Su.). "Onun bana çok **gadirliği** dokundu." Uçakcı, 2006: 362

gadunum Beğenilen, hoşa giden şeyler için kullanılan bir ünlem (Gölet-Ka.). "Oh **gadunum**! Ayran da bu sıcağa iyi gitti." www.golet.tr.gg/

gafa (1) Bıngıldağın gereğinden çok büyümesi biçiminde çocuklarda görülen bir çeşit hastalık (Çr.). "Gafa olmuştur **gafa**, götürüp çırptırmalı ocağa."
Özçatalbaş, 2002: 85

gafa (2) Kafa (Serban-Çr.). "**Gafa**sı, bıngıldağı nasıl, sertleşti mi?"
Özçatalbaş, 2002: 85

gafa kâdı Kimlik belgesi (Su.).

gafasız Akılsız (Serban-Çr.) "İşe hor bakma **gafasız /** İşe bağlanmak ticaret" Koçak, 1980: 247

gafe Kahve (Çr.). "**Gafiye** verir gavırır, tütüne verir savırır."
Yoksul, 2013: 314

gafil gada Habersiz (Kamışlı-Su.).

gafsarası dar Kafası bozuk, sinirli (İs.).

gaga Çocuk dilinde şeker (Su.).

gagıldak İki cevizden ip geçirerek yapılan oyuncak (İs.).

gag kadar Bir parçacık (Os.).

gagra Minder gibi dar, uzun yatak (Su.).

gağıllamak → Çirklemek (Çr.).

gağırmak Bastırmak, zorlamak, bükerek kaldırmak (Çr.)."Fazla **gağırma**, sonra kırarsın."
Tdk, 1993: 1893

gağış gağış Gürül gürül (Ka.).

gağıştı Çağıltı, su grültüsü (Ka.).

gağnı Kağnı, öküz arabası (Haydar-Al.; Su.; Turgut-Çr.). "**Gağnı** gırık öküz hasta / Ho diyecek zaman değil" (H. Şahin) Çırakman, 1992: 137

gağşak Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş yapı ya da eşya (Gökköy-Çr.).

gağşamak Gevşemek, dağılmak, yıpranmak (Çr.). "**Gağşamış** duvarın dibinde türkü söylenmez."
Yoksul, 2013: 314

gaham Erkek soyundan gelen akraba, tanış, tanıdık (Su.).

gahbe Orospu (Çr.). "Ah ülen ah, yaktın beni gıvrak **gahbe**!"
Özçatalbaş, 2002: 113

gahillenme Üzülme, duygulanma (İs.).

gahir Kahır, sıkıntı (Ba.). "Ben de seniynen **gahir** çektim."
Akbaş, 1983: 16

gahirlenmek Üzülmek (Yağcılar-Ka.).

gahmak Kalkmak (Körkü-Su.; Çayhatap-Çr.). "Söz aldı papağan ayağa **gahdı /** Bir dakika dedi gözlüğün dahdı" Çırakman, 1992: 153

gahrimen Vefakâr, cefakâr (Su.; Kuzeyköy-Çr.).

gak (1) Kalk (Karkın-İs.). "Zabahleyin gine **gak** hadi bahıyım tallıya tapana." Abaz, 2004: 143

gak (2) Olgun meyvelerden kesilerek hazırlanan hoşaflık (Os.). "Genellikle **gak** diye isimlendirdikleri, meyvelerden..." Saraçer, 2000: 270

gaka (1) Çocuk dilinde yumurta (Çr.).

gaka (2) Yeşil kabuğundan çıkarılmış ceviz (Çr.).

gakırdak Koyun kuyruğunun kavrulmuşu, kıkırdak (Ka.; Os.).
gakışlamak Dürtmek, itmek, itelemek (Çr.).
gaklamak Kurutulacak meyveleri dilimlere ayırmak (Gölköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "Erikleri **gakladı**m, ortalığı pakladım." Yoksul, 2013: 288
gakmak (1) Gaga (Çr.).
gakmak (2) Kalkmak, ortadan kalkmak, sona ermek (İkipınar-İs.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.). "Şimdi aradan **gaktı** eski töreler / İnsan muhabbetten yozuldu gitti" (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 60
gakmak (3) Sokmak, saplamak (Çr.). "Herif sinirlendi pıçağı böğrüne **gaktı**." Tdk, 1993: 1898
gakmaklamak Gagalamak (Çr.).
gakşak Baygın, sarhoş (Çr.).
galaba Kalabalık (İs.). "**Galaba**ysa oña göre ayallıyoñ." Abaz, 2004: 136
galaklı Başı topuzlu olan şeyler (Çıkrık, Küçükpalabıyık-Çr.). "Köraslan **galaklı** gramofonunu getirmediğine pişman olmuştu." Aksu, 2013: 49
galan Artık (Esentepe-İs.). "Biz **galan** asker garısıyuk, deyip bir daha demiyor." Benice, 2002: 187
galata Sürahi biçiminde yapılmış toprak testi (Çr.).
galatlamak Birinin yanlışını çıkarmak (Çr.).
galbır İri gözlü elek, kalbur (Su.; Çr.). "Anam bize **galbır**la su çekiyordu." Bayram, 2008: 372
galbur Kalbur (Gökköy-Çr.). "Kalburcu gelse de bi **galbur** alsam / Aynalı beşiğe de bebek belesem" Oğuz, 2007a: 113
galdır gaşak Dağınıklık (Su.).
galdırgavşak Çok gevşek, çok bol (Gölet/Ka.). "Masa **galdırgavşak** olmuş." www.golet.tr.gg/
galdırmak Kaldırmak (Bozdoğan-Al). "Senliği benliği **galdır** aradan / Cümlemizi bir Mevla'dır yaradan" Oğuz, 2007b: 27
galdurum Evlerde oturmak için kullanılan yer (Bademce-Ka.).
gāle almamak Ciddiye almamak (Su.). "Benim lafımı **gāle almadı**." Uçakcı, 2006: 362
galebet Müebbet hapis (Çr.).
galem (1) Kalem (Çr.).
galem (2) Aşı yapmak için bir ağaçtan kesilen dal (Çalyayla-Çr.)
galey Kalay (Çr.).
galeyli Kalaylı (Çr.). "**Galeyli** gazan gapağı, içinde halva topağı." Caferoğlu, 1994b: 111
galga Balkon (Yağcılar-Ka.).
galıç (1) Bir cins köylü ayakkabısı (Çr.).
galıç (2) Kısa kalan arpa ya da buğdayı biçmekte kullanılan küçük orak (Alacahüyük, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.).
galık 1. Kalıntı, geriye kalan şey (Çr.). 2. Evde kalmış kız (Su.).
galın → Başlık (Su.).
galın kesimi Evlilikte erkek evinin kız evine yaptığı parasal yardım (Su.).
galın malı Başlık parasıyla alınan bağ, bahçe ya da hayvan (Su.).
gāli Artık, bundan böyle (Çr.).
galkan Devedikeni (Çr.).
gallanguç Kırlangıç (Çr.). "**Gallanguç** sanasın kitaptan ohur / Gozel keklik gozel öter her zaman" Caferoğlu, 1994: 149
galle (1) 1. Erimiş kuyruk yağı ile sade yağın karışımı (Çr.). 2. Kuru meyvelerden yapılan hoşaf, komposto (Çıkrık-Çr.). 3. Karışık (Çr.).
galle (2) Soğandan ya da balkabağından yapılan yemek (Ka.).

galle aşı Taze asma yaprakları, mercimek, yarma, yoğurt karışımı ile yapılan yemek (Obruk-Do.).
gallemek → Çirklemek (Çr.).
galleş Kalleş (Akçalı-Su.; Kalecik-Me.; Gökköy-Çr.). "Taşlıyor **galleş**ler meyveli dalı / Mertçe vaz edecek imam kalmadı" Piroğlu, 1981: 40
galmak Kalmak (Haydar-Al.; Gökçam-Su.; Bektaşoğlu-Çr.). "Babam verseydi de beni okula böyle cahil **galmasaydım**." Sağmen, 2009: 117
galtaban Tembel, duygusuz, ilgisiz kimse (Çr.).
galtak Evlenmemiş kız (Çr.).
galuk Evlenmemiş kız (Ka.).
galyangıç Nargile (Çr.).
gama → Kama (1) (Su.).
gamanmak Üzerine kapanmak, yere düşmek (Su.; Çr.).
gamaşığına bahmamak Yapılan bir işin ya da eylemin kusurlarını hoş görmek (Çr.).
gamaşmak Kamaşmak (Çr.).
gambak Tembel (Ka.).
gambaz Ele verici, ispiyoncu (Su.).
gambık Tahta parçası (Su.).
gambuk Çam, kavak gibi yeşilken soyulan ağaçların kabukları (Çr.).
gamçi Kamçı (Su.).
gamga Yonga (Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Ağır **gamga**yı yel kaldırmaz." Çorumlu, 2009: 739
gamgah Ağaç parçası (Al.).
gamiş Kamış (Su.).
gamiş gulak Eşek (Su.).
gamit Zayıf hayvan (Su.).
gamiyon Kamyon (Gökköy-Çr.).
gamlemek Diri olanı öldürmek (Çr.).
gan (1) Kan (Örenseki-İs.; Su.). "Ganı **gan**la yumazlar." Uçakcı, 2006: 218
gan (2) İçeceklerde doyumluluk (Su.).
ganara (1) Çok yiyen, obur (Yaylacık-Or.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).
ganara (2) Mezbahalarda beslenen sahipsiz köpek (Su.).
ganara (3) Aptal, enayi (Su.).
ganare Mezbaha (Ka.).
ganat Kanat (İs.; Ka.; Çr.). "Gara guşu vurdular / **Ganadı**nı gırdılar" Dbk, 2003: 128
ganatlı → Kanatlı 1 (Çitli-Me.).
ganca Kanca, ucu eğri sivri demir (Turgut-Çr.). "Hamdi yemez yoncaları / Taksak gayrı **ganca**ları" Şahin, 1968: 28
gancık (1) Dişi; dişi eşek ya da köpek (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). "Avrat beşinci bebâni doğurmuş, **gancık** enik gibi gunnuyo." Kerman, 1997: 19
gancık (2) Kalleşlik eden, sözünde durmayan (Çr.).
gancırdak Gacır gıcır ses çıkaran kağnı arabası (Çr.).
gandırmak Aldatmak (Çr.).
gandil (1) Kandil (Çr.).
gandil (2) Büyük ağaç parçası (Gölet-Ka.). "La mıstaa **gandil**i gıyverem mi." www.golet.tr.gg/
gandil gozü Nevriz çiçeği (Su.).
gandilli Bir motif adı (Su.).
ganefer Kalorifer (Su.).
ganefil Karangil (Çr.). "**Ganefil** olacaksın / Sararıp solacaksın" Caferoğlu, 1994: 148
ganevez Tornada çekilmiş ağaçtan yağ, tuz ya da biber kutusu (İs.).
gangal (1) Çile halinde ip (İs.).
gangal (2) Kangal (Çr.).
gangıldak Çok zayıf insan ya da hayvan (Çr.).

gangıldamak Yerinde sallanmak (Su.).

gangıldayık Yaşlılıktan titreyerek yürüyen insan ya da hayvan (Çalyayla-Çr.).

gan gutmek Aşırı kin duymak, kan davasını sürdürmek (Su.).

gānı Kağnı (Harunköy-İs.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Elimizinen gavrarduk, **gānı**ynan getürüdük." Abaz, 2004: 128

ganık Suya kanmış kimse (Çr.).

ganıl Ağaç parçaları (Olukyanı-Su.).

ganırmak Bir şeyi kaldıraçla yerinden kaldırmak ya da eğerek kırmak (İs.; Ka.).

ganırtmak Kıracak kertede zorlamak, bükmek (Külah-Al.). "Ganırta **ganırta** söktü mıhı." Yoksul, 2013: 315

gani gonüllü Çok sevilen, cana yakın kimse (Su.).

ganmak (1) Doymak (Çr.).

ganmak (2) İnanmak (Su.; Çr.).

gannapa → Hannapa (Çalyayla-Çr.).

ganne 1. Lamba şişesi (Çr.). 2. Billur (Çr.).

ganrık Balgam (Çr.).

gap Tencere, tabak gibi mutfak eşyası (Harunköy-İs.). "Parası olmuyan **gap** getürüy." Abaz, 2004: 129

gapak Kapak (Çr.). "Galeyli gazan **gapağı**, içinde halva topağı." Caferoğlu, 1994b: 111

gapaklı Bakır yemek tabağı (Su.).

gapalı bazar Pazar günü (Su.).

gapcalık Kapların konulduğu yer (Os.).

gapcık (1) İyi olgunlaşmamış buğday (Çr.).

gapcık (2) 1. Tahılın dışındaki kabuk, yara kabuğu (Çr.). 2. Posa (Su.).

gapcuk (1) Mısırın dışındaki kabuk (Gölet-Ka.). "Mısırı **gapcuk**larından çıkarıp, birbirine bağladılar." www.golet.tr.gg/

gapcuk (2) Bir aşağılama sözü (Gölet-Ka.). "**Gapcuk**luk yaptı gene. Sinirlerim bozuldu." www.golet.tr.gg/

gapgacak Tencere, tabak gibi mutfak gereçleri (Çr.).

gapı 1. Kapı (Gökçam-Su.; Çr.). "Gotür yarin **gapı**sına as beni / Yâr uğruna öldü getti desinner" Caferoğlu, 1994: 147 2. Sokak (Çr.). "Doğru **gapı**ya, yani sokağa koşardık." Tuluk, 1991.

gapınmak Sıkıntıdan kurtulmak için arayışta olmak (Su.).

gapı pece Evin içi dışı (Su.).

gapısız Hırsız, eşkıya (Su.). "Hırsız **gapısız**dır, eşkıya çeri / Çekirdek çitlektir, Pazar da deri" Gösterir, 2014: 80

gapmak Kapmak, ısırmak (Bademce-Ka.; Çr.).

gar Kar (Çalyayla-Çr.). "Sanki bana Kösedağı'ndan **gar** bağışladın." Yoksul, 2013: 556

gara Kara, siyah (Eskiyapar-Al.; Yaylacık-Or.; Su.; Evciortakışla, Serban-Çr.). "Akın adı, **gara**nın dadı var." Kerman, 1997: 31

garabakal Karatavuk kuşu (Çr.). **"Garabakal** virdeyler rızgını arar / Öveyik devrişdir coşar dercihan" Caferoğlu, 1994: 150

garabaş Çoban köpeği (Su.).

garabokal Bir kuş türü; karabakal (Bademce-Ka.).

garaçuval halvası Kavrulmuş unun kara pekmezle yoğrulması ile yapılan bir tür helva (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Âşama bi gozel mimbar dolması / Soona gelsin **garaçuval halvası**" Yoksul, 2011: 88

gara düzen Eski düzene göre ya-

pılan iş (Su.).
garafatma Dişi hindi (Su.).
gara garga Çok çirkin kimse (Çr.).
garagucak Serbest güreş (Su.; Çr.). "Dalarsam bi **gara gucağa** valla, gosderirim Capon doğüşünü sana!.." Özçatalbaş, 2002: 57
garakile Yaklaşık olarak (Su.).
garaltı (1) Ev eşyası (Çıkrık-Çr.).
garaltı (2) 1. Varlık, beden (Gökçam-Su.; Eskiekin- Çr.). 2. Belirli belirsiz görüntü (Gökköy-Çr.). "Allah **garaltı**nı kaybetsin." Oğuz, 2007a: 79
garamak Yermek, kötülemek, aleyhinde konuşmak (Su.; Çr.).
garamet İftira (Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Benim suçum yoktu **garamet** yaptılar." Tdk, 1993: 1920
garamık Saçma büyüklüğünde meyveleri olan bir bitki (Su.).
garanduk Karanlık (Ka.).
garangut Kararmaya yüz tutmuş (Os.).
garannuk Karanlık (Çavuşoğlu-İs.). "Dā koy ney ışımadı, **garannuk**da getdük." Abaz, 2004: 140
garar Karar (İs.; Çr.). "Bi **garar**ımız varıdı." Abaz, 2004: 116
gara yapı Ahşap ile kerpiçten yapılan yapı (Su.).
gara yaylı Çift atla çekilen, her yanı kapalı, önü ile binme yer leri perdeli uzak yol taşıtı (Çr.). "Merzifon'dan **gara yaylı**ynan gelin getimişler." Kerman, 1997: 19
garayāz Esmer (Su.).
gara yazılı Şansı, kaderi kötü olan, başı dertten kurtulmayan kimse (Çr.). "Ne gadar **gara yazılı**ymışım ki, sana düştüm." Kerman, 1997: 63
gara yer Mezar (Alpagut-Do.; Su.). "Sesi **gara yer**den gelesice!" Kerman, 1997: 82
gara yerde gal Öl anlamında ilenç (Su.).
garçin Bir çeşit kundura (Os.).
gardak Dokumada ya da dikişte pürüz, potluk (Çr.).
gardaş Kardeş (Bozdoğan-Al.; Gökçam-Su.; Evciortakışla, Palabıyık, Turgut-Çr.). "Garın **gardaş**tan daha yakındır." Yoksul, 2013: 315
gardeş yolu Düğünde gelinin kardeşine verilen armağan (Su.).
gardı Artık, bundan böyle (Çr.).
garer 1. Karar (Ba.). 2. Gereği kadar, ölçüye uygun (Su.). "Odayı gapatmıya **garer** vermişle." Akbaş, 1983: 10
garesor Römork (Su.).
garez Kin, düşmanlık (Ka.; Gökköy-Çr.). "Elinen güler oynar / Yâr bana **garez**i var" Gösterir, 2011: 264
garezlenmek Kin tutmak (Çr.).
gargı Eskiden kullanılan bir si lah; bu silahın kabı (Çr.).
gargınlık Bıkkınlık (Çr.).
garı Karı, kadın, eş (Al.; Gökçam-Su.; Çr.). "Oğluna varacağım / Killi göynekli **garı**" Gösterir, 2011: 132
garı ağızlı Eşinin sözüyle hareket eden erkek (Su.).
garı bazarı Eskiden Çarşamba günleri kurulan sebze pazarı (Çr.). "**Garı bazarı**ndan birez pancar (madımak) al, az da basdırma yolla gobelden, aşama bişiriyim." Özçatalbaş, 2002: 23
garık Bağ çubuklarının, sebze fidelerinin sıradan dikili olduğu, yanları tümsek evlek (Su.; Çıkrık-Çr.). "Ahmedinen Anşa nişanlanmışlar emme, bu **garıgın** başa varacağını sanmam." Kerman, 1997: 19
garıkmak Su yolunun tıkanıp suyun geri vurması (Çr.).
garın İşkembe (Kıcılı-Al.; Ovapınar-

Çr.). “Ocakta bişen **garın**ları bizim kedi dınnanı dahıp dahıp aşırmış.” Kerman, 1997: 19

garınca demiş ki "Yarım okka yağım eridi" Her insanın kendine göre bir ölçü anlayışı vardır (Os.).

garıncanın kavmi var Herkesin kendisine göre bir kayıranı, yandaşları olabilir (Os.).

gari Başka, gayrı (Su.). “Ondan **gari** hepsi burada.” Uçakcı, 2006: 363

garimce Karınca (Bademce-Ka.).

garipsemek Özlemek (İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). “Dostu **garipsedim** nasıl durayım / Göremezsem ölenece arayım” Koçak, 1980: 93

garlama Koşuşturma yoluyla yapılan keklik avı (Su.).

garma Melez (Ka.). “Bileziğe burma, meleze **garma** … derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

garmak Karıştırmak (Ka.; Sarimbey-Çr.). “Bazen sürüleri **garıp** gatardık / Kazanınca sırt üstüne yatardık” Çimen, 2000: 47

garman çorman Karmakarışık (Su.).

garnapa → Hannapa (Dutçakallı-Çr.).

garnı almamak Kıskanmak, çekememek (Su.).

garpız Karpuz (Gökçam-Su.). “Gavın **garpız** yata yata böyür.” Uçakcı, 2006: 218

garsalamak Sarsmak, hırpalamak (Çr.). “Ahmet'i sıtma **garsaladı**.” Tdk, 1993: 1929

garsamba İnsana yük olan, tembel kimse (Çr.). “Bırak şu **garsamba**yı canım.” Tdk, 1993: 1930

garsambalık 1. İnsan kalabalığı (Ka.). 2. Sıkışıklık, telaş (Su.).

garşı Karşı (Çr.). “**Garşı**dan geliyo yavrumun goçü / Gine mi goç eyledin canımın içi” Caferoğlu, 1994: 147

gart Kart, yaşlı (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Boz eşşeğin **gart** sıpası / Dek durmaz boynu gopası” Gösterir, 2014: 31

gartal Yumurtalıkları çıkarılmış erkek manda (Os.).

garura Karabasan (Al.). “**Garura** bastı.” Yoksul, 2013: 316

garura basmak Karabasan basmak (Çr.).

gasbeten Özellikle (Os.).

gasevet Kısa uyku (Su.).

gasit 1. Kasten, bir amaca yönelik davranış (Os.). 2. Şakacıktan (Çalyayla-Çr.).

gaspalık İğreti bahçe kapısı (Gökköy-Çr.).

gaspar Genellikle Hıristiyan (Çr.).

gaste Gazete (Tatar-Çr.). “Ellere meyil verdin / Seni yazıyor **gaste**” Çağıl, 2013: 37

gaş (1) Kaç, ne kadar (İs.).

gaş (2) Tepe (Bademce-Ka.).

gāşak Gevşek (Su.).

gaşanmak At ya da eşeğin işemesi (Çr.).

gaşdarmak → Gaştarmak (Çitli-Me.).

gaşıg Kaşık (Çr.). “Gonaklar yapdırdım altın eşigli / Sufralar serdirdim gumuş **gaşıg**lı” Caferoğlu,1994: 142

gaşıh Kaşık (Su.; Çayhatap-Çr.). “Olsaydı bu yerde / **Gaşıh**layındı ha gaşıhlayındı” Caferoğlu, 1994: 139

gaşka Alnında alası olan hayvan (Gökköy-Çr.).

gaşmak Kaçmak (İs.). "Dar **gaşdı** derdi, ben de gorkdum." Abaz, 2004: 105

gaşmer İnsanlar arasında gülünç duruma düşen (Os.).

gaştarmak Becerikli olmak, bir işi başarmak (Ka.).

gaşuk Kaşık (Ba.; Karkın-İs.; Yağcılar-Ka.). "Bu adam her sene bi deste

gaşuk alurumuş.” Akbaş, 1983: 10

gatar Katar (Çr.). “Yüzükcüleri gezelim, bulup **gatar**a dizelim.” Caferoğlu, 1994b: 115

gater 1. Odun yığını (Yağcılar-Ka.). 2. Tandırda pişirilen yufka ekmeğin üst üste konulması ile oluşan yığın (Çalyayla, Eskieikn-Çr.). “Gater **gater** yufka ekmek yazılır Töredir gençleri başgöz ederken” Kurtoğlu, 1994: 165

gatı Katı, sert, pek (Çr.).

gatı açılmamak Yüzü gülmemek (Su.).

gatık 1. Yağı alınmış yoğurt, katık (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Karadona-Çr.). 2. Ayran (Külah-Al.). “Asıl azmaz, bal kohmaz, koharsa yağ kohar, çünkü aslı **gatık**tır.” Uçakcı, 2006: 215

gatıklı Ayranlı aş (Kıcılı-Al.; Su.).

gatır Katır (Su.; Çalyayla-Çr.). “**Gatır**a baban kim demişler, dayım at demiş.” Uçakcı, 2006: 323

gatır söbeği Söbe biçimli, yenebilen bir tür mantar (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

gatiyetle Kesinlikle, asla (Su.).

gatmak Katmak (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). “Kimisi mal alır satar / Kimi söze yanlış **gatar**” (M. Alagözyaylası) Oğuz, 2007b: 82

gatmer Katmer 2 (Su.; Çıkrık-Çr.).

gav (1) → Kav (1) (Su.).

gav (2) Tahıl tanelerinin kabuğu, kapçık (Çr.).

gavak Kavak (Os.; Çr.). “Deccal’i gorenin boynuzları çıkacak, nah şu **gavak** gadar.” Özçatalbaş, 2002: 40

gavat Yolsuz birleşmelere aracılık yapan kimse (Çr.). “Ulan **gavat** doğrunun yanına yanaşmaz ya.” Güven, 2010: 46

gavcalamak Dövmek (Bademce-Ka.).

gāve 1. Kahve (Su.). “Sana dünür varacam / Köpüklü yap **gave**yi” Aytekin, 2003: 158 2. Kahvehane, çay salonu (İs.; Su., Çr.). “Testiyi iki gapılı **gāve**nin ordan doldur da gel la.” Özçatalbaş, 2002: 107

gavga Kavga (İs.; Su.; Çr.). “Komşudan yar sevenin / Başı **gavga**sız olmaz” Ertekin, 2006: 75

gavgala kaşağısı Kavgayı kızıştıran kimse (Ka.).

gavgaşası Arabozucu, kavgacı (Çr.).

gavi Sağlam, sıkı (Obruk-Do.).

gavilleşmek Sözleşmek (Ka.; Su.).

gavlağan Çınar ağacı (Çr.).

gavram Tutam (Çr.). “Hayvan acından ölüyor, bir **gavram** ot olsun yolup versene.” Tdk, 1993: 1940

gavrama Küçük orak (Harunköy-İs.). "Gece **gavrama** ederdük, yatarduk." Abaz, 2004: 131

gavran Un konulan tahta kutu (Ka.).

gavsa Göğüs (Gölet-Ka.). “O küçücük odada **gavsa**m daraldı.” www.golet.tr.gg/

gavsara 1. Büyük sepet (Su.). 2. Koyunlara yem verilen, kısa ayaklı taşınabilir yemlik (Külah-Al.).

gavşak Yolların, derelerin birleştiği yer, kavşak (Su.; Çr.).

gavşamak Gevşemek (Gölet-Ka.). “Sandalyenin ayakaları iyice **gavşadı**.” www.golet.tr.gg/

gavucu çıkmak Fıtık olmak (Gölet-Ka.).

gavuç Fıtık çıkması ya da fıtığı çıkmış kimse (Gölet-Ka.). “Ahmet **gavuç** olmuş.” www.golet.tr.gg/

gavuk Hayvanların idrar torbası (Çr.). “Nerden buldun la bu **gavuğu**?” Özçatalbaş, 2002: 34

gavun Kavun (Gökçam-Su.; Çr.). “**Gavun** garpız yata yata böyür.”

Yoksul, 2013: 316

gavur Müslüman olmayan (İs.; Su.). "O yaradan bi **gâvur** gızı ölmüş." Kerman, 1997: 41

gâvur baklası Pişirilerek yenen bir çeşit ot, bakla (Çr.).

gavurga Kavrulmuş mısır, nohut ya da buğday (Kıcılı, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Çr.). "Önümüz **gavurga** gavuruyo, arhamız harman savuruyo." Kerman, 1997: 42

gâvur iğnesi Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

gâvur küfrü Nisan ayının sonu ile Mayıs ayının ortasını kapsayan zaman dilimi (Kamışlı-Su.).

gavurma Kavrulduktan sonra dondurulup saklanan et (Gökçam-Su.; Büyükgülücek-Çr.).

gâvur madımağı Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

gavur pancarı Suda haşlanıp içine bulgur atılarak yemeği yapılan bir ot; livik (Al.; Fındıklı-Or.). "Mantara koşardık yağmur yağınca / Dağ eriğini **gavur pancarı**nı bulunca" (Mürsel Kirazlı) Akkaya, 2011: 401

gavut Kavrulmuş tahıl unu (Kıcılı-Al.; Gölköy-İs.; Bademce-Ka.). "Ahlatdan **gavut** ediyoduk." Abaz, 2004: 164

gavuz Yıkanan buğdayın suyun üstünde kalan kısmı, tahıl kabuğu (Külah-Al.; Çr.). "Yemiye ermiyesice, öndüç aldığım buğday sade **gavuz**muş." Kerman, 1997: 19

gaybet Yokluğunda birini kötüleme, yerme (Gökköy-Çr.).

gaybetine Arkasından, yokluğunda (Çayyaka-Su.; Çr.). "Dost **gaybetine** dosttur / Yüze gülen dost olmaz" (Dedemoğlu) İvgin, 2009: 36

gaydalamak Kalçalarını oynatmadan hızlı biçimde yürümek (Su.). "Keklik gibi **gaydalıy**o." Yoksul, 2013: 439

gaydalanmak Bir şarkıyı ya da türküyü mırıldanmak (Aşağıfındıklı-Su.).

gayde (1) Gösterişli tavır, çalım (Çr.).

gayde (2) Kural, yol, yöntem (Su.).

gaydele Çek git, bas git (Al.).

gaydelenmek Nazlanmak, cilvelenmek (Çr.). "Ne **gaydelenip** duruyon gız? Çok naz aşık usandırır." Kerman, 1997: 63

gaydeli Nazlı, cilveli (Çr.). "Süzüle süzüle iğdeli gelin / İğdeli, **gaydeli**, sevdalı gelin" Ercan, 1997: 92

gaydına bakmak Hazırlamak (Çr.).

gayfe Kahve (Bademce-Ka.; Or.). "**Gayfe**yi gavururlar / Bişmeden savururlar" Gösterir, 2011: 261

gaygana Yumurta ile un, yağda kızartılarak yapılan bir çeşit omlet (Kıcılı-Al.; İs.; Gökköy-Çr.). "Önümdeki **gaygana /** Yâr aldırmaz figana" Aytekin, 2003: 139

gaygı Kaygı, tasa (Akçalı-Su.; Çr.). "Güzel olur güzel sevgi / Gelsin neşe, bitsin **gaygı**" Arız, 2005a: 290

gayıbınan gaynamak Birdenbire ortadan yok olmak (Su.).

gayık Kayık, sandal (Obruk-Do.).

gayıl olmak Kabul etmek, razı olmak (Kamışlı-Su.).

gayım Sağlam (Kamışlı-Su.).

gayınna Kaynana (Esentepe, İkipınar-İs.; Çalyayla-Çr.). "Kimseye verme Mevla'm / **Gayınna**lı geçimi" Gösterir, 2011: 152

gayırdamak Çatırdı ile yıkılmak (Su.).

gayırmak Arka çıkmak, koruyup kollamak (Su.; Çr.).

gayış (1) Kemer (Su.).

gayış (2) Yapıların alt bölümüne yapılan renkli badana (Su.).

gayış atmak Vazgeçmek, caymak (Su.).

gayıtına bakmak Çözümünü bulmak (Su.). "Onun bi **gayıdı**na bak." Uçakcı, 2006: 363

gayiş Bel kemeri (Çr.).

gaykılmak Arkaya yaslanmak, yana yatmak (Su.; Çr.).

gaylan Artık (İs.). "**Gaylan** dālula." Abaz, 2004: 98

gayle Tasa, üzüntü, sorun (Kamışlı-Su.). "Yâr askere gidecek / **Gayle** aldı yürüdü" Aytekin, 2003: 108

gaylı Artık (Harunköy-İs.; Acıpınar-Çr.). "Şindi onu da unutdula **gaylı**." Abaz, 2004: 129

gayli Artık, bundan böyle (Al.; Çıkrık, Yukarı Körücek-Çr.). "Senden **gayli** seversem / Beddafalar say bana" Gösterir, 2011: 81

gaylule Uyuklama, uyku ile uyanıklık arası (Çr.).

gayma 1. Kâğıt para (Harunköy-İs.; Çr.). 2. Beşibiryerde altın lira (Su.). "Benim sevdiğim güzel / Yüz bin **gayma** değiyo" Dbk, 2003: 130

gayme Kâğıt para (Bademce-Ka.; Çr.). "İki buçuğa satıyoz, lakin sana iki **gayme**ye olur." Seyda, 2006: 40

gaynana Kaynana (Esentepe-İs.; Kiranlık-Çr.). "İki **gaynana**lı eve gelin düşesin." Oğuz, 2007a: 57

gaynana dili (1) Bir tür oya örgü motifi (Su.).

gaynana dili (2) Dil biçiminde yaprakları olan bir çeşit kaktüs (Çr.).

gaynata Kayınbaba (Esentepe-İs.; Su.; Çr.). "Gayınnasına, **gaynata**sına garşu geliy." Abaz, 2004: 117

gaynatma Islatılıp pişirilen buğday (Çitli-Me.; Ovakarapınar-Çr.). "Ben tereyağlı saç mayalısı yapıyım pamık gibi, siz de **gaynatma** yapın, birlikte gidelim." Özçatalbaş, 2002: 85

gaypak (1) Bir çeşit hamur yemeği (Os.; Çalıca, Çıkrık-Çr.).

gaypak (2) Sözünde durmayan kimse (Çr.).

gayrak Tırpan bileme taşı (Büyükdivan-Çr.).

gayren Etkili olmak, sözü geçmek (Gölet-Ka.). "Ona **gayren**im geçer, beni kırmaz." www.golet.tr.gg/

gayret kemeri Gayret kuşağı (Çr.). "Daya filintayı şuraya, soyun **gayret kemerini**…" Tahir, 2004: 81

gayret kuşağı Arasına bıçak, kama, para gibi şeyler konan, kat kat meşinden yapılmış bir çeşit kuşak (İsahacı-Al.). "**Gayret kuşağı**nı beline bağla / Adem Peygamber'e halini söyle" Arısoy, 1970: 87

gayrı Artık, bundan böyle (Al.).

gaysak Su, süt gibi şeyler üzerinde oluşan zar (Çr.). "Bu gece soğuk vardı, sabahleyin suların yüzü **gaysak**lamıştı." Tdk, 1993: 1951

Gayseri Kayseri (Çr.). "**Gayseri**'den uçan guşlar, ördeynen gaz dēl mi?" Caferoğlu, 1994b: 122

gaytarmak İşten kaçmak (Çr.).

gayz Kadınlara bağırarak seslenme (Bademce-Ka.).

gaz Kaz (Çalyayla-Çr.). "**Gaz**ın cücüğünü guzün sayarlar." Kerman, 1997: 37

gaza Kaza (İsahacı-Al.; Su.). "Başımızdan **gaza** geçti / Kele kızlar duydunuz mu" Arısoy, 1970: 76

gazağaç Pulluk, saban, kürek üzerindeki çamuru kazımaya yarayan metal araç (Su.).

gazak Yünden örülen fanila, ceket, kazak (Çr.). "Yün **gazak**, çorap esgisi getirin." Özçatalbaş, 2002: 14

gazalmak Dikleşmek (Su.).

gazan Kazan (Al.; Örenseki-İs.; Çayhatap-Çr.). "Ayı **gazan**a, maymun tencereye sıçdı." Kerman, 1997: 33

gazan gafalı Aptal, bön, anlayışsız (Çr.).

gazanmak Kazanmak (Çr.). "Yüz bin cefa ile bir dos **gazandım** Onu da elimden almak var mıdır" Caferoğlu, 1994: 145

gazayağı Taze iken yenen, çay kenarlarında yetişen bir ot (Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.).

gaze İhtişam, gösteriş (Su.). "Oğluma **gaze** duğünü yapacaam." Uçakcı, 2006: 363

gazeki Cepken altına giyilen kolsuz bir çeşit giysi (Çr.).

gazel Dökülmüş yaprak (Al.; Eskiekin, Gökköy, Turgut-Çr.). "Hamdinin izinden yürü / **Gazel** gibi benzin sarı" Şahin, 1968: 10

gazguç → Kazgıç 2 (Çr.). "**Gazguç**ları aldık, çiğdem sökmeye gittik." Yoksul, 2013: 317

gazık Kazık (Çr.). "**Gazık** gadar adamsın, boyundan utan!" Yoksul, 2013: 317

gazına gazına gonuşmak Uzun süre birbirini görememiş iki dostun saatlerce sohbet etmesi (Çr.). "Gel heeri! Otur şuraya da **gazına gazına bi gonuşalım**." Kerman, 1997: 65

gaz palazı Civcivlikten çıkmış kaz yavrusu (Çr.). "**Gaz etini palazıken** yiyacaan, böyüyünce saade yağ oluyo." Kerman, 1997: 19

gazuk Hiçbir yere yakışmayan, hep ortada kalan kimse (Gölet-Ka.). "O mu? Hiçbir işe yaramaz **gazuğun** tekidir." www.golet.tr.gg/

gebelek 1. Sıska (Çr.). 2. Rahatsızlıktan kaynaklanan şişkin karınlı (Os.).

gebere Meyvelerinden turşu yapılan bir bitki (Çalyayla-Çr.).

gebermek Ölmek Su.; (İsmailköy, Ömerbey, Serban-Çr.). "Narlıca ışıklarını söndürmüş, sanki **gebermiş** gitmişti." Tahir, 2006: 125

gebertlek Kaynar küllü suda iyice haşlanmayıp şişerek kalan, böylece kuruyan üzüm tanesi (Çr.).

gebertmek Öldürmek (Evci-Bo.; Akçalı-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Elime geçti bir kere. **Gebertme**den bırakır mıyım hiç." Sarıyüce, 2006: 106

gebre Hayvanları tımar etmekte kullanılan kıldan kese (Çr.). "Atı her gün **gebre**le oğul." Yoksul, 2013: 82

gece hocası Kaynanaya ya da eltilere göre gelin (Su.).

gecekuşu Yarasa (Ka.).

geceler gunlacı Sabaha dek ya da ileride ne olacağı belli olmaz anlamında deyim (Bademce-Ka.).

gecerek Geç, biraz geç (Çr.).

geç Genç (İs.; Çr.). "Merhemet et gozden ahan yaşıma / Acı kafir acı bu **geç** yaşıma" Caferoğlu,1994: 144

geçe Taraf, yön (Evci-Bo.; Harunköy-İs.; Gölet-Ka.). "Öte **geçe**li yarim Başı peçeli yarim" Gösterir, 2011: 212

geçek taşı Dereyi geçmek için konulan taşlar (Çr.).

geçgel Sözü geçen, sözü etkili, beğenilen kimse (Çr.).

geçgere Taş, toprak ya da kum taşımak için ağaçtan yapılmış dört kollu taşıyıcı araç (Çitli-Me.; Gökköy, Karadona-Çr.). "**Geçgere**nin iki yanındaki sapı da ikidir, asıl ağırlık üstündeki yüküdür." Yoksul, 2013: 319

geçi Keçi (Çavuşoğlu-İs.; Ka.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Üsük Emmi **geçi** traş ediyomuş la!" Özçatalbaş, 2002: 110

geçinti Tahılın kalbur altına geçen kısmı (Çr.).

geçi osurdan Sebzeye, meyveye zarar veren bir yel (Su.).

geçirim Su oluğu (Su.).
geçkere → Geçgere (Külah-Al.; Bey-dili-Çr.).
gedek Manda yavrusu (Çr.).
gedene 1. Meyve ağaçlarını sulamak için ağacın dibine eşilen çukur (Çr.). 2. Bağ ya da bahçenin bir bölümü (Eskiekin-Çr.). "Esk'ekin bağına kavuştu Çorum / Galmadı **gedene**, karık Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 24
gedik altını Boyuna takılan altın (Çr.).
gedük Gedik (Ka.). "Kaynar kazan taşmaz mı / Yol **gedük**ten aşmaz mı" Dbk, 2003: 128
geem Görünüşe göre, anlaşılan, galiba (İs.).
geesi → Geysi (Çr.)."**Geesi** yuya yuya, kulün aşarından bannaklarım patladı." Kerman, 1997: 19
geesi taşı Üzerinde amaşır yıkanan taş (Çr.).
gefer Cevher, töz (Evciortakışla-Çr.). "Biniz bir noktada varımız mevcut / Felsefeden **gefer** ile doluyuz" Şahadoğru, 1995: 218
gegelemek Tavuğun ses çıkarması (Os.).
geğarti → Genirti (Obruk-Do.).
geğeleme Bebeklerin konuşmaya başlamadan önce çıkardığı ses (Os.).
geğellemek → Çirklemek (Çalyayla-Çr.). "Kumaşı teğelledim / Cevizi **geğelledim**" Gösterir, 2011: 205
geğrek Kaburga (Bademce-Ka.).
geğsi → Geysi (Çr.).
geh Gel (Su.).
gehte Bir çeşit üzüm (Çr.).
gelberi (1) Ağzı enli çapa (Çr.).
gelberi (2) 1. Büyük ocaklardan ateşi dışarı çekmek, tıkanmış boru, ark gibi şeyleri temizlemek ya da harç, çamur, kireç karıştırmak için kullanılan uzun saplı demir araç (İs.; Çıkrık-Çr.). 2. Un çekmekte kullanılan uzun saplı tahta araç (Dereyazıcı-Al.).
gelebi dolanmak Bir kişinin iftiraya uğraması, işlerinin dolaşması (Ba.). "**Gelebin dolansın**." Oğuz, 2007a: 63
gelebir 1. Fasulye kılçığı (Çr.). 2. Gelevir (Çr.).
geleğen olmak Bir kimsenin bir eve sık sık gelip gitmesi (Çr.).
gelek Gelelim (Al.).
gelemek (1) → Gegelemek (İs.).
gelemek (2) → Çirklemek (İs.).
gelengi Tarla sincabı (Evci-Bo.). "**Gelengi** bir başaktan dişlediği buğday tanelerini kıyır kıyır yiyordu." Sarıyüce, 2006: 48
gelep Geniş halka biçiminde sarılmış iplik ya da yün çilesi, kelep (Külah-Al.; Ka.; Su.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Elimdeki perçemin / Sandım sırma **gelebi**" Ertekin, 2006: 31
gelepçek Eğrilmiş ipleri kelep yapmakta kullanılan bir aygıt (Os.; Eskice-Çr.).
gelevir Asma budandıktan sonra, kesilip atılan yeşil filizler (Yazır-Bo.; Kayı, Ovasaray-Çr.).
gelgeç Direşmez, sebatsız kimse (Ka.). "O çok **gelgeç** bir insandır." Tdk, 1993: 1976
gelgit akıllı Yarı deli kimse (Çr.).
gel hafta Gelecek hafta (Al.).
gelikene Gelirken (İs.). "**Gelikene** leblebi geturüle." Abaz, 2004: 96
gelin Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
gelinağlatan Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük-Al.).
gelin akı Gelin başına örtülen sim işli örtü (Çr.).
gelin bacı Dayı karısı, yenge

(Su.).

gelinbarmağı Parmak ucu biçiminde üzüm (Büyükgülücek, Çalyayla, Tolamehmet-Çr.). "Kara üzüm, ak üzümler, **gelin parmağı**, ahmetbağ çeşitleri…" Özçatalbaş, 2002: 80

gelincek Gelince (İs.). "Asgerden **gelincek** oruya şeye gitdim."
Abaz, 2004: 170

gelinci Gelini babasının evinden almaya gelen düğün alayı (Eskiekin-Çr.). "Ayakbastı parasını **gelinci** gidenlerden aldılar." Yoksul, 2013: 90

gelincik Yeni doğan bebeklerde görülen bir hastalık (Su.)

gelin çıkarma (1) Bir halk oyunu (Çr.).

gelin çıkarma (2) Gelini baba evinden alırken yapılan tören (Su.).

gelindi Gel imdi, gel şimdi (Çr.). "**Gelindi** zülfü kemendim / Boyu boyuma menendim"
Çorumlu, 2009: 1332

gelin gibi süzülüp durmak Yardım etmek yerine seyirci kalmak (Çr.).

gelin gösterme Düğün sonrası gelinin eşinin yakınlarını ziyaret etmesi (Ka.). "**Gelin gösterme** işi düğünden sonra bir yıl içinde tamamlanır." Dbk, 2003: 74

gelin kaldırma Kaynananın, gelin kızını bir akraba düğününe götürüp düğünü yapılan gelinle birlikte ayakta bekletmesi (Çr.). "Vaktaki oğlan anası **gelin kaldıracağım** derse annesile birlikte gidebilir."
Çorumlu, 2009: 119

gelinkız Nişanlı kız (Eskiekin-Çr.). "Bugün bu adetler azaldı yazık / **Gelin kıza** götürülür kirezlik"
Kurtoğlu, 1994: 164

gelinlik etmek Gelinin bir zaman kocasının yakınlarının yanında saygı için konuşmaması (Ka.; Su.; Beydili, Çıkrık-Çr.). "**Gelinlik etme** denen bu töre kiminde ilk bebeği doğurana dek, kimi ailede senelerce sürerdi." Özçatalbaş, 2003: 70

gelişat Gelişme, büyüme (Evci-Bo.; Su.). "Yeni yeni başaklanan buğdayların **gelişatı** iyi görünüyordu."
Sarıyüce, 2004: 101

gelişli Gelince (Çitli-Me.). "Geri **gelişli** senin de yanına uğrarım."
Tdk, 1993: 1983

gelişmek Şişmanlamak (İs.).

gem Ekin demetini bağlamak için kullanılan gene ekinden yapılan ip (Gölet-Ka.).

gemalmaz Ağzına gem vurdurmayan at (İs.).

gemini gevmek Hıncını, öcünü alamayan kimsenin kendini yemesi (Su.; Çr.). "Acından **gemini geviyor**." Yoksul, 2013:4

gemlik Ata gem yapılan kayış (Çr.).

gemirmek Kemirmek, dişlemek (Çr.).

gemirti Kemirirken çıkan ses (Çr.).

gemrik Kemirilip bırakılan meyve artıkları (Çr.). "Biçare fakir çocuk sokağa atılmış meyve **gemrik**lerini gemirip duruyor."
Tdk, 1993: 1997

gemrişmek Eşeklerin birbirinin boyunlarını dişleriyle didiklemesi, boğuşması (Çr.).

gen (1) Geniş (Çr.). "Her yerde her işte fırsatla imkan / Namerde **gen** merde dar ey oğul dar" Ercan, 1997: 109

gen (2) Uzun zaman sürülmemiş tarla (Çr.). "Ya **gen** sök, ya kön dök."
Yoksul, 2013: 631

gēnalma Gelin alma ((İs.). "Millet **gēnalma** gelişdāni beklerdi."
Abaz, 2004: 98

gendime Sokuda dövülüp iri çekilmiş buğday, yarma (Çr.).

"**Gendime** de denilen yarma, buğdayın taş dibeklerde iyice dövülerek elde edilen şeklidir." Oğuz, 2006a: 20

genelmek Genişlemek (Çr.).

genepakla Üzeri benekli bir çeşit ufak fasulye, börülce (Ovasaray-Çr.).

genirti Ağızdan sesli olarak çıkan gaz (Çr.).

genirtlek Midesi bozularak ağızdan sürekli gaz çıkaran kimse (Çr.).

genlenmek Tarlanın birkaç yıl ekilmeyerek dinlendirilmesi, güçlenmesi (Çr.).

genneşmek Gerinmek, esnemek (Çr.). "Garşımda ne **genneşip** duruyon?" Kerman, 1997: 19

genrik → Genirti (Çr.).

genzek Genizden konuşan, konuşurken burnunun tutukluğu belli olan kimse (Çr.).

gepir gepir Hızlı yürüdüğü için yorulan insanın çıkardığı ses (Su.). "Bi de **gepir gepir** ederek geldi." Uçakcı, 2006: 363

ger 1. Tadında sertlik olan yiyecek ya da içecek (Su.). 2. Meyve lekesi (Çr.). "Elma yedim **ger** oldu / Sıcakladım ter oldu"
Aytekin, 2003: 70

gercik Kurumlu (Çr.).

gerdan gırma Aksanından başka bir dille konuşma, kibar konuşma, dil kırma (Su.).

gerdaniye İpek kaytan ya da şeride aralıklı dikilmiş altınlardan oluşan gerdanlık, gerdan altını (Çr.).

gerelmek Gerginleşmek (Çr.).

geren Hafif bulutlu, sisli hava (Çr.).

gerenlemek Hava bulutlanmak, serinlemek (Ka.). "Hava **gerenledi**."
Tdk, 1993: 1999

gerevit Kirli, çöplü yün (Ovasaray-Çr.).

gerevüt → Gerevit (İs.).

gergi Engel, perde (Çr.).

gericil Aşık oyununda hedefin arkasına düşen aşık (Çr.). "Sahalar eksikcil, ortancıl, yancıl, **gericil** diye vasıflandırılırdı".
Çorumlu, 2009: 589

gerik Çiçek bozuğu, çopur (Çr.).

gerikmek Yaranın dolup gerginleşmesi, şişmesi, kabarması (Çr.). "Yaram **gerikmiş** hemen patlayacak." Tdk, 1993: 2002

gerilmek Gerinmek, kasılmak (Su.).

gerilti Engel, perde (Çr.).

gerim Dokumacılıkta tezgâha gerilen çözgü iplikleri (Çr.). "Günde kaç **gerim** bez dokursun."
Tdk, 1993: 2002

gerimlemek Adımını uzun uzun atmak (Su.).

gerimli (1) Gösterişli, yakışıklı, göz alıcı kimse (Çr.).

gerimli (2) Açık ara, uzun (Dutçakallı-Çr.).

geriş Dağların, tepelerin üst kısmı, sırt (Çampınar-Os.).

geritmek Kurumlanmak (Çr.). "Bugünki gelin çok geritgen, öyle **geridiyor** ki, kınamadık kimse kalmadı." Tdk, 1993: 2003

geriye çekmek Bir işi zora çekmek (Çr.).

gerkeçi Karnı, bacağı, burnu ya da kulakları beyaz ile siyah arası renkte olan keçi (Çr.).

germeç (1) Köz üzerinde bütün olarak kızartılmış piliç, kuş gibi hayvanlar (Su.; Çıkrık-Çr.). "**Germeç** buranın mangalda ya da ocakta özel piliç kızartmasıdır."
Sarıyüce, 2004: 73

germeç (2) Suyu çukur bir yer-

den karşıya geçirmek için kullanılan üst yanı oyulmuş ağaç (Çalyayla-Çr.).

germek Kapamak (Su.).

germeşe Bir çeşit meşe ağacı; kızıl meşe (Çr.).

gernik Bir çeşit iri bulgurluk buğday (Çr.).

gerük Kenarları gerilerek büzülmüş (Os.).

gerze Bir çeşit büyük tavuk ya da horoz (Çr.).

gesi → Geysi (Çr.). "Sonra da **gesi** ya da pırtı denilen giysilerin kuruması beklenirdi." Tuluk, 1991.

gesi taşı İçinde çamaşır yıkanan üç kenarlı taş (Çr.).

geş Genç (Harunköy-İs.). "**Geşler**, lan gidelim şunuñ yanına demişle."
Abaz, 2004: 153

geşlik Gençlik (Çr.). "Aşga düşdüm **geşliğimi** bilmedim / Şad olup da bu alemde gulmedim"
Caferoğlu,1994: 144

geşmek Geçmek (Çr.). "Berber olduk da **geştik**, souk souk sular iştik."
Caferoğlu, 1994b: 111

get Eskiden potin üstüne geçirilerek bağlanan, diz kapağından topuğa kadar uzanan kösele tozluk (Çr.).

getmek (1) Gedik açmak, delmek (Çr.).

getmek (2) Gitmek (Haydar-Al.; İs.; Akçalı-Su.; Çr.). "Ayağandaki çarığa bahmıyo da Kosedağı'na oduna **gediyo**." 2006: 215

gev Ağızda dolaştırılan yiyecek türü şeyler (Su.).

geven Kışın, sökülüp kökleri dövülerek hayvanlara yem olarak verilen iğne yapraklı bir bitki (Külah-Al.; Evci-Bo.; Akçalı-Su.; Çalyayla-Çr.). "Bir **geven** otunun üstünden acılı bir çekirge sesi geliyor."
Sarıyüce, 2006: 20

gever Bahçe ya da tarla sulamak için açılan ince su yolu, ark (Al.; Su.). "Ardından da **gever**lere su salınarak bir güzel sulanacaktı."
Sarıyüce, 2004: 69

gevmek Ağızda katı bir şeyi çiğnemek, geviş getirmek (Su.; Serban, Turgut-Çr.). "Ağzımda yavan lokmayı / Geve **geve** usandım ben"
Gardaş, 1979: 12

gevrek ekmek Yufka ekmeği (İs.; Gökköy-Çr.).

gevreyik Hayvanların yediği sütlü bir çeşit ot (Çr.).

gevur Türk olmayan; gavur (Bademce-Ka.).

geyik Namussuz, boynuzlu (Su.).

geyli Sonra (İs.).

geymek Giymek (İs.). "Benim babannem üç etek **geyerdi**."
Abaz, 2004: 104

geyrek Kaburga kemiğinin alt kısmı (İs.).

geysi Elbise, çamaşır gibi giyilecek şey (Gökköy, Ovasaray-Çr.).

geysilik Çamaşır yıkanan yer, çamaşırlık (Çr.).

gez Defa, kere, kez (İs.).

gezeğen Çok gezen kimse (Çr.).

gezek Sıra, nöbet (İs.)."Bu akşam **gezek** kimde?" Tdk, 1993: 2021

gezelemek Can sıkıntısından boşu boşuna gezmek (İs.; Çr.). "Birez **gezele** rahatlarsın."
Tdk, 1993: 2021

gezenti Sebzelerde bulunan bir çeşit böcek (Çr.).

gezgiç Çok gezen kimse (Çalyayla-Çr.).

gezgin Çok gezen kimse (İs.).

gezi Seyahat (İs.).

gezinmek Tuvalete gitmek (Çr.).

gezinti Bit, pire (Göcenovacığı-Çr.) "Karı bana olan picin dölü üstünde

gezintiler vardır, urbalarını kapıya çıkar gel de yat dedi."
Çorumlu, 2009: 1655

gezyardı Bir yavrulu keçi, koyun gibi hayvanlar (Kavşut-Su.).

gezyarma İki üç yaşına kadar kısır kalan besili keçi, koyun (Al.; Su.).

gı (1) Be!.. Hey!.. gibi seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır) (Al.; Gölet-Ka.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Çalyayla-Çr.). "Ne yapıyon **gı**?"
Ayhan, 2002: 201

gı (2) → Gığ (Çr.).

gıba Sima (Su.). "O ne **gıba**lıydı, gıbasını unuttum." Uçakcı, 2006: 364

gıbal Nitelik, biçim (İs.; Çr.).

gıbarma Övünme (Çr.).

gıbdi Cimri (Su.).

gıbış gıbış Kısa, hızlı yürümeyi, çocuk yürüyüşünü anlatır (Çr.).

gıbla Kıble (Su.).

gıbra Yazın süt, yoğurt, su taşımaya yarayan keçi ya da koyun derisinden yapılan kap (Çr.).

gıcalak Kozalak (Karkın-İs.). "Tūlaltında **gıcalak** va." Abaz, 2004: 146

gıcgıc Kırlardan toplanıp yenen bir ot (Kamışlı-Su.).

gıcı (1) Kozalak (Yağcılar-Ka.).

gıcı (2) Ufak, yuvarlak kar tanesi, dolu (İs.; Sarimbey-Çr.). "Büyük düştü ayrılığın **gıcı**sı / Sinemi yaralar haberin var mı?" Çimen, 2004: 25

gıcı gıcı İki takım arasında, bir direk üzerine asılan şapkayı değneklerle düşürme esasına dayanan bir çocuk oyunu (Çr.). "**Gıcı gıcı** oyununda takım başına düşen kişi sayısında bir sınır yoktur."
Oğuz, 2006b: 16

gıcık (1) Her sözü, davranışı insanı rahatsız eden, sinirlendiren kimse (Obruk-Do.).

gıcık (2) 1. Kuyruğu düz, kısa olan ya da hiç olmayan koyun (Çr.). 2. Küçük fakat sütü çok koyun (Çr.).

gıcık (3) Çam kozalağı (Bademce-Ka.).

gıcıklamak → Gıcılamak (1) (Çr.). "Dönen tekerdir, **gıcılayan** mazıdır." Yoksul, 2013: 253

gıcılak Gıcırtılı ses çıkaran, gıcılayan (Çr.). "Bozlaklar haykıran **gıcılak** mazı / Özüne kurt düşmüş, çürük Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 22

gıcılamak (1) Kağnının gıcırtı sesi çıkartması (Beydili, Düdüklük-Çr.)."Kağnı çokça **gıcılar** / Şimdi gelir hacılar" Ertekin, 2006: 74

gıcılamak (2) Havanın sertleşip soğuması (Çalyayla-Çr.).

gıcırdak Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

gıcırı bükmek Bir şeyi zorla yaptırmak (Ka.; İs.).

gıcırlı Güçlü, şişman insan ya da hayvan (Çr.). "Demin **gıcırlı** bir adam geçti, az daha sandalyeyi kıracaktı." Tdk, 1993: 2029

gıcıt etmek Kıskandırmak, nispet vermek (Çıkrık-Çr.). "Benim elbisem yeni seninki kötü. Ne **gıcıt** ediyorsun babam bana da alacak."
Tdk, 1993: 2028

gıcıtlamak → Gıcıt etmek (Çr.).

gıç 1.Ayak, bacak (Çr.). 2. Arka (Akçalı-Su.; Çr.). "Don geyim **gıç**ıma dâmesin diyo." Uçakcı, 2006: 217

gıçkırmak Halayda ayakları bükerek bir çeşit figür yapmak (Çr.).

gıçlamak Ayakla bir yeri ölçmek (Çr.).

gıdak Çocuk dilinde yumurta (Ka.).

gıdayla Çok az (Ka.).

gıdı gıdı Kış gecelerinde oynanan bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

gıdıgıymık Azar azar (Çr.).
gıdık Çene altı, gerdan (İs.; Ka.; Me.; Su.). "Eğil bir yol öpeyim / Perpereli **gıdık**tan" Aytekin, 2003: 31
gıdıldamak Gereksiz yere sürekli söylenmek (Çr.).
gıdım Pek az (İs.; Külah-Al.; Su.; Çr.).
gıdıman Pek az (Çr.).
gıdım gıdım Azar azar, savurganlık yapmadan (İs.; Os.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Ben **gıdım gıdım** birikdiriyim, sen har vurup harman savur." Kerman, 1997: 66
gıdış Besili oğlak (Su.).
gıf (1) Çaba (Çr.).
gıf (2) İstek (Çr.).
gıgış Afyon ambalajında kullanılan ince, yumuşak ot (Çr.).
gıgıştırmak Topallamak (Çr.). "Topal bitarafa **gığıştırıp** gidiyor." Tdk, 1993: 2036
gığ Deve, keçi, koyun gibi hayvanların pisliği (Çr.).
gığırmak Çağırmak (Çr.). "Bizim çapkını yanıma **gığırdım** açtım ağzımı yumdum gözümü." Tdk, 1993: 2037
gığış Efelik otunun dalında kuruyan tohumları (Çr.).
gıka → Gıdak (Çr.).
gıl Kıl (Su.). "Kim der cacığım **gıl**lı, ayranım eşgi." Uçakcı, 2006: 219
gılade Süs, gösteriş (Çr.). "Bizim mahallenin delikanlıları çok **gılade**li gezerler." Tdk, 1993: 2038
gılağılamak Balta, bıçak gibi kesici aletleri bilemek (Çr.).
gıldık Küçük yuvarlak (Gökçam-Su.).
gıldıratmak Tıkırdatmak (Bademce-Ka.).
gıldırdamak Birine hoş görünmek için hafif hareketler yapmak, yaltaklanmak (Çr.).
gıldırgış Geçimsizlik, karışıklık (Çr.).
gıldır gücük Yarım yamalak, eksik (İs.; Çr.). "Bir işe başlar **gıldır gücük** bırakır gider." Tdk, 1993: 2040
gıldır mıldır Yuvarlana yuvarlana (Su.).
gılıç Kılıç (Çr.). "Nasıl **gılıcı** çektiyse gız gorkudan heykiriyo." Akbaş, 1983: 13
gılık Kılık (Çr.). "Cingen eşşeyi **gılık**lı." Caferoğlu, 1994b: 110
gıllamak Birinin hoşuna gitmeyecek şekilde konuşmak (Çr.). "Irıssız yâr haşat oldum elinde / Çok **gılladın** baba çıksın dilinde" Gösterir, 2008/84: 11
gılle Kâr, kazanç (Çr.).
gıllet Küçük minder (İs.; Su.). "Elbise almadılarısa bi **gıllet** golla." Abaz, 2004: 96
gılmak Anlatmak (İs.). "O da baına gelenleri hem böyle böyle **gılardı**." Abaz, 2004: 109
gıltıma Beslenme, besili (Su.).
gımgım Yavaş yavaş (İs.). "**Gım gım** yürüyor." Tdk, 1993: 2045
gımıl Kehlenin temizlenmez cinsi (Çr.). "Alır geder uşağına, **gımıl** düşmüş daş…" Caferoğlu, 1994: 109
gımıldamak → Gımraşmak (Su.).
gımıl gımıl Çok alçak sesle konuşmak ya da çok yavaş iş görmek (Obruk-Do.).
gımız Kısrak sütünden yapılan bir çeşit içki (Çr.).
gımramak → Gımraşmak (Çr.).
gımraşmak Hareket etmek, kımıldamak (Çr.). "Hoca yorgun, **gımraşacak** halı yok, yoharıdan seslenmiş." Çorumevi, 2001: 16
gımşıt İnce, nazik (Çr.).
gın Bıçak konulan kılıf (Obruk-Do.).
gına Kına (Os.; Dutçakallı-Çr.). "Şu **gına**yı damadın iki küreği arasına sürüver hadi." Özçatalbaş, 2002: 114

gınacı Düğünde gelinle güveye kına yakmaya giden kişiler (Su.).

gına davarı Düğünde erkek evinin kız evine armağan gönderdiği süslü küçükbaş hayvan (Su.). "**Gına davarı**ğmı süzünüp duruyo." Uçakcı, 2006: 223

gınaklamak Cevizin iyisini, kötüsünü ayıklamak, seçmek (Çr.). "Bu gece ceviz **gınakladık** köme dizdiler." Tdk, 1993: 2046

gınamak Ayıplamak (Esentepe-İs.; Akçalı-Su.; Çalyayla-Çr.). "Bu nahal gelinimiş, **gınay** gınay ölüleridi." Abaz, 2004: 117

gınamsak Herkesi, her durumu kınayan, ayıplayan (Çalyayla-Çr.).

gıncıfır 1. Ağırbaşlı olmayan, hoppa kimse (Çr.). 2. Her şeyi anlayışla karşılamayan, hoşgörüsü olmayan kimse (İs.).

gıncıkmak Bir şeye üzülmek, merak etmek (İs.).

gıncırdak Tahterevalli ya da ona benzeyen bir oyun aracı (Os.).

gındap Sicimden daha ince ip (Su.; Çalyayla-Çr.).

gındıra Sulak yerlerde biten, yenilebilen bir bitki (Su.).

gındırcak Çocukları yürümeye alıştırmak için kullanılan tekerlekli araç (İs.).

gındırı Sert (Su.). "Ortalık tarlanın **gındırı** buğdayı mısın?" Uçakcı, 2006: 219

gındırmak Özendirmek, kışkırtmak, isteklendirmek (Çr.).

gınıkmak 1. Alışmak (Çr.). 2. Sıvı şeylerde yeteri miktara ulaşmak, kanıkmak (Gölet-Ka.). "Yahu o kadar terlemişim ki, suyu içiyorum, içiyorum **gınıkamıyorum**." www.golet.tr.gg/

gınnap Kendirden yapılmış, çeşitli kalınlıkta ip (Al.; Ka.).

gınnata Gırnata, klarnet (Çr.). "Elin herifi emme de **gınnata** çalıyo." Tuluk, 1991.

gınōma Erkek tarafının kız evine kına yakmak için gitmesi (İs.). "Cumartesi günü **gınōma** yapalla." Abaz, 2004: 96

gıntıma Azlık, yokluk, kıtlık (Çr.). "Ortalık **gıntıma**lık aradığın bulunmuyor." Tdk, 1993: 2050

gınzak → Genzek (Çalyayla-Çr.).

gıpçık İstenildiği gibi kesilmemiş (Su.). "Düzgün kesilmemiş olana **gıpçık** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

gıpçıtmak (1) Bir sözü yaymak, duyurmak, dile vermek (Çr.).

gıpçıtmak (2) 1. Ucundan almak (Su.; Çr.). 2. Kaytarmak, kaçamak davranmak (Çr.).

gıpırdamak Hareket etmek, kımıldamak (Çr.). "Dibinde kurt mu var, ne **gıpırdıyon**?" Yoksul, 2013: 240

gıpmak Kırpmak (Çr.). "Şekerbeyli Gıpık Hanım'ın gözü gibi gözünü ne **gıpıp** duruyorsun? Yoksul, 2013: 590

gır Koyu beyaz (Su.).

gıra Kırağı (Çr.).

gıraç Verimsiz, kolay sulanmayan toprak (Su.).

gırağı Kırağı (Çr.).

gırak Kurbağa ya da karga sesini anlatır (Çr.).

gıramise Boyna takılan beşibirlikten daha ince bir altın (Çr.). "Sen gibi yârim olsa / **Gıramise** takarım" Aytekin, 2003: 50

gıran (1) Dağ sırtı (Çr.).

gıran (2) Öldürücü salgın hastalık (Su.; Çr.). "Koküne **gıran** giresice." Uçakcı, 2006: 223

gıravgırav Altıpatlar da denilen bir çeşit tabanca (Çr.).

gırcalı Kulaklarında ak benekler olan keçi (Gökköy-Çr.).

gırcı Dolunun ufak taneli olanı (Al.; Yazır-Bo.; Su.). "Gönlüm endişede gözüm yollarda / Gahi boran gahi **gırcı** bellerde" (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 52

gırçı Kırağı (Çr.).

gırçmak Kesmek, biçmek, koparmak (Su.; Küçükpalabıyık-Çr.).

gırede Değerlilik, saygınlık (İsahacı-Al.). "Kırk yıllık **gırede** sıfıra düştü / Evin hanımını üzdü tuzlu çay" Arısoy, 1970: 94

gıremise → Gıramise (Çr.).

gırf Biçilen ekin toplandıktan sonra anız içinde kalmış başak (Su.; Gökköy-Çr.).

gırfacana etmek Kırıp geçirmek (Yazır-Bo.; Karagöz-Çr.).

gırf etmek Mahvetmek, imha etmek (Çr.).

gırıdak Kibirli (Ka.).

Gırığın Gale Kırıkkale (Çr.). "Senin gibi **Gırığın Gale**'de dolu." Yoksul, 2013: 563

gırık (1) Kadınların evlilik dışı ilgi kurduğu erkek sevgili (Su.; Çr.)."**Gırığı**na guvenen ersiz galır." Uçakcı, 2006: 218

gırık (2) Kırık (Haydar-Al.; Çr.). "**Gırık** gağnı, yıkık köprü / Geçmeye derman galmadı" (H. Erdugan) Oğuz, 2007b: 58

gırık gırtık Ufak tefek (Çr.).

gırıklanma Umutlanarak bekleme (Su.).

gırım gırım gırışmak Kendini beğenmek, görgüsüzce davranışlarda bulunmak (Çr.)."Üç beş guruşun sahabı oldu ya, **gırım gırım gırışıyo**!" Kerman, 1997: 66

gırımsı Verimsiz, kolay sulanmayan toprak (Çr.).

gırışık Buruşmuş (Çr.).

gırışmak Büyüklenmek, gösteriş yapmak, övünmek, şımarıkça sevinmek (Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Tosbağlık tallıya **gırıştık** durduk / Ekmedik, biçmedik, azdık, kudurduk" Kurtoğlu, 1998: 24

gırıtmak → Gırışmak (Ka.; Çr.).

gırk Kırk (Harunköy-İs.; Su.; Çr.). "Otuz sene, **gırk** sene eveli laylon diy bişey yōdu." Abaz, 2004: 151

gırkambar Değişik ambarlardan alınan tahıl ürünü (Su.).

gırklık → Kırklık (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).

gırkmak Koyun, keçi gibi hayvanların tüyünü kesmek (Bademce-Ka.; Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).

gırma (1) Bir çeşit av tüfeği (Çr.).

gırma (2) Hayvan yemi olarak kullanılan kırılmış tahıl (Su.; Çr.).

gırma (3) Melez (Su.).

gırmak Kırmak Çr.).

gırmaşmak Kımıldamak, kıpırdamak (Çr.).

gırmızı Kırmızı (Çr.). "**Gırmızı** gullerden aldım tohumu / Yolcuyudum alamadım uyhumu" Caferoğlu, 1994: 147

gırna (1) Sıska, hastalıktan sararmış kimse (Çr.).

gırna (2) Çabuk küsen, alıngan (Bademce-Ka.).

gırnavlamak Kedilerin çiftleşme isteği göstermesi (Kıcılı-Al.). "Bizim kedi **gırnavladı**." Tdk, 1993: 2061

gırnaz Çok zayıf kimse (Çr.).

gırnav Kedilerin çiftleşme zamanı (Su.).

gırniş Hayvanların kanını emerek yaşayan bir asalak (Gökköy-Çr.).

gırnov Kedilerde çiftleşme isteği belirtisi (İsahacı-Al.). "Adediniz bat-

sın **gırnov** mu diyeyim? / Ana bugün benim uykum gelmiyor"
Arısoy, 1970: 66

gırpık Parça (Çr.).

gırtıllamak Hafif hafif kazımak (Su.).

gırtım Yudum (Çalyayla-Çr.).

gırtışmak İddialaşmak (Çalyayla-Çr.).

gırtlama → Kıtlama (Su.).

gısa Kısa (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.). "El uzun, elcek **gısa**."
Uçakcı, 2006: 217

gısdı → Kıstı (İs.).

gısga Tohumluk soğan (Çr.).

gısgı → Gısga (Su.).

gısgıs Cimri (Ka.).

gısık Çuvaldız, kıyık (Çr.).

gıskı Altın gerdanlık (Ka.).

gısmık Fazla tutumlu, cimri (Su.).

gısmuruk Cimri, eli sıkı (İs.).

gış Kış (Harunköy-İs.; Çayhatap-Çr.). "Bi uyuççа tavık olsun / **Gışı** yazı sovuk olsun" Caferoğlu, 1994: 141

gışla Kışla (Çr.).

gışlık Kışın yenmek için ayrılmış yiyecek ya da tahıl (Su.). "**Gışlık** ambardan yeygilik mi veriyon sanki."
Uçakcı, 2006: 218

gıt Kıt, az bulunan (Karkın-İs.; Kamışlı-Su.). "Koyde su **gıt**ıdı."
Abaz, 2004: 105

gıtı gıtına Ucu ucuna yetme (Su.).

gıtil 1. Yüz geçirilmemiş yorgan (Çalyayla-Eskiekin-Çr.) "Ben seni heç **gıtil**lerde yatırır mıyım yavrum."
Kerman, 1997: 20

2. Çok eski (Çr.). "Netsin şu bıraktığı kırk yamalı **gıtil**i."
Özçatalbaş, 2003: 75

gıvadan Birdenbire, sessizce (Su.).

gıvanmak Güvenmek (Su.).

gıvıktırmak Birini ıssız bir yerde kötülük yapmak için sıkıştırmak (Çr.).

gıvıl gıvıl Çok hareket eden, yerinde duramayan (Su.; Çr.).

gıvıltı Ses, gürültü (Su.).

gıvrak Çabuk, hızlı (Su.; Çr.). "Ah ülen ah, yaktın beni **gıvrak** gahbe!"
Özçatalbaş, 2002: 110

gıvrak gıvrak Çabuk çabuk (Çr.).

gıvranmak Acı duymak (Çr.).

gıvratmak Çevirmek, bükmek, kıvırmak (Su.).

gıvrım Kilim, heybe motifi (Su.).

gıy Kıymak (Gölet-Ka.).

gıyah İyi, çok iyi (Al.).

gıyak Güzel, şık, gösterişli, yakışıklı (Çr.). "Anlatılanlardan da **gıyak**mış garı." Özçatalbaş, 2003: 35

gıygaç Topal, bacağı eğri kimse (Çr.).

gıygak Kazların çıkardığı ses (Çr.). "Şöyle mi oynallar **gıygak**."
Caferoğlu, 1994b: 108

gıygıdı 1. Müzik aletleri (Çr.). "Dûnümüze mücaret **gıygıdı** getir."
Tuluk, 1991.

2. Müzik (Çr.). "Üs gatta gine **gıygıdı**ya başladılar." Kerman, 1997: 20

gıygık → Gıygak (Çr.).

gıygırak Bir çeşit keman (Çr.).

gıygışık → Gıygaç (Çr.).

gıygışık gıygışık Kalçası ya da beli ağrıyan kimsenin aksayarak yürümesini (Çr.). "Bizim gişinin hotuna ağrı geldi eyce yürüyemiyor, **gıygışık gıygışık** gidiyor."
Tdk, 1993: 2066

gıyı Kıyı, kenar (Kamışlı-Su.; Çr.).

gıyı bıcak Köşe bucak, çevre (Su.).

gıyık (1) Kapı ya da pencerenin biraz aralanmış durumu (Çr.). "Pencereyi **gıyık** koy da içeriye ecik hava girsin." Kerman, 1997: 20

gıyık (2) Büyük, ince çuvaldız (Kamışlı-Su.).

gıyıklamak → Gıyıtmak (Çr.).
gıyılı bıcaklı Derli toplu (Su.).
gıyılı gıpılı Derli toplu (Su.).
gıyım Küçük parça (Su.).
gıyın sayın Çekinerek (Ka.).
gıyıtmak Kapıyı, pencereyi az açık, aralık bırakmak (Çr.).
gıymık → Kıymık (Çitli-Me.; İs.; Su.; Gökköy-Çr.). "Bebeğin eline **gıymık** batmış, mızmızlanıp duruyo." Kerman, 1997: 20
gıynak (1) Ceviz içi (Os., Çalyayla, Gökköy-Çr.).
gıynak (2) → Gıymık (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Erdek, Kızılpınar-Çr.).
gıynak (3) Yiyeceklerin iyi kızarmış kenarı (Çr.).
gıynaşmak Kıpırdamak, kımıldamak (Çalyayla-Çr.).
gıynık Çok küçük parça (Su.).
gıypık (1) Kenar, kıyı (Çr.).
gıypık (2) Küçük parça (Su.).
gıypık (3) Şaşı gözlü (Su.).
gıypıtmak Gizlice bir yana sıvışmak (Çr.). "Zora gelemiyor, kendini hemen bir tarafa **gıypıdıveriyo**r." Yoksul, 2013: 675
gıytırık 1. Gelişigüzel, kötü düzenlenmiş (Os.). 2. Tembel, kaytarıcı (Çr.). "**Gıytırığın** biri, onun gordüğü işten hayır gelmez. Kerman, 1997: 20
gız Kız (İs.; Gökçam-Su.; Çayhatap, Eskiekin-Çr.). "On beşimde sevdim bi köylü kızı / Gız **gız** değil, sanki çıtlık sakızı" Kurtoğlu, 1998: 26
gızağan Açgözlü (Bademce-Ka.).
gızamık → Kızamık (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).
gızan → Kızan (1) (Çr.). "Gızını **gızan**dan koru." Yoksul, 2013: 326
gızarçı Oyunda haksızlık yapan (Çalyayla, Gökköy-Çr.). "**Gızarçı**nın birisin. Sennen bidaa oynayan eşşek." Kerman, 1997: 66
gızarçılık yapmak Oyunda sorun çıkarmak, haksız yere kazandığını ileri sürmek (Çr.). "**Gızarçılık yapma**." Yoksul, 2013: 326
gızbaşı Nişanlı kızın ailesi (Su.).
gıze Kadınların kocalarına seslenme biçimi (Kamışlı-Su.).
gızıl (1) Koyu kırmızı (Su.).
gızıl (2) Edepsiz, kavgacı (Bademce-Ka.).
gızılcık Sert odunlu bir ağaç; bu ağacın yemişi (Çalyayla-Çr.). "Ey bi **gızılcık** zopası / Çeksem bulup sırasını" Gösterir, 2014: 31
gızıl çanaklı Her şeyi herkesten kızınan (Os.).
gızıl yūrik Elde, ayakta çıkan yaralar (Su.).
gızınmak Kıskanmak (Su.).
gızı olacak Birinin üvey kızı (Su.).
gızışmak Kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek (İs.). "Bunnar bağa kunde g**ızuşu** dedim." Abaz, 2004: 166
gızmak Kızmak, hiddetlenmek (Sarimbey-Çr.). "Madımak toplardık günün yarısı / Hep **gızardı** bize Kürtün karısı" Çimen, 2000: 46
gız uşā Kız çocuğu (Çr.).
gicik Uyuz hastalığı (Çr.).
gicimik Düşkünlük, dadanma (Os.). "Hüseyin işrete **gicimik** oldu." Tdk, 1993: 2072
gicişmek Kaşınmak (Gökköy-Çr.).
gidek Keçi yavrusu, oğlak (Al.; Batıoğuz, Kızılhamza-Or.; Kayı, Ovasaray-Çr.).
gidenaştan Gidene kadar (Al.).
giderayak Gitmek üzere iken (Çr.).
gidi Ahlaksız, pezevenk (Al.; İs.; Çayyaka-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Onmadık **gidi**nin vardır bir derdi." Ayhan, 2002: 215

gidik → Gidek (Çopraşık-Al.; Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı, Üçköy-Çr.). "**Gidik**lere kömde ayrı bir yer ayırın." Yoksul, 2013: 326

gidikene Giderken (İs.). "Bu taraftan **gidikene** de gızın hamam şeyi oluyodu." Abaz, 2004: 96

gidişik Uyuz hastalığı, kaşıntı (İs.).

gidişli Gidince (Me.).

gidişmek Kaşınmak (Yağcılar-Ka.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Sırtım bek **gidişiyo**." Tuluk, 1991.

gidişük Kaşıntı (Ka.).

-gil Bir adın sonuna eklenerek ailesini belirtir (İsahacı-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Ne kapıdan bakarsın / Amcam**gil**in it gibi" Türkoğlu, 2007: 171

gilerlik Kiler (Çr.). "Bitişiğinde de içten küçük bir kapu ile geçilen **gilerlik** vardır." Çorumlu, 2009: 1202

gilik 1. Saçta pişirilen küçük ekmek, çörek (Çıkrık-Çr.). 2. Mayalanmış hamurdan yapılan sac ekmeği, bazlama (Çopraşık, Külah-Al.; Kızılhamza-Or.).

gimi Gibi (Çiçeklikeller-Su.; Serban-Çr.). "Yükün kuş **gimi** hafif osun." Oğuz, 2007a: 18

gine Yine (Akçalı, Kemallı-Su.; Çağşak, Eskiekin, Serban-Çr.). "Neyinizi bölüşemiyonuz **gine** ulan?" Özçatalbaş, 2002: 89

giralık → Girellik (Al.).

giravu Pazar günü (Çr.).

girdeburun Delik delmeye yarayan küçük testere (Çr.).

girel → Girellik (Al.).

girelik → Girellik (Kıcılı-Al.; İs.; Çalyayla-Çr.).

girellik Fazla eşya, öteberi konulan oda, kiler (İs.; Os.; Kamışlı-Su.; Beydili, Dutçakallı-Çr.). "Çömleklere doldurulan pekmezler, **girellik** diye tabir edilen kilerlere konulurdu." Tuluk, 1991.

giremise → Gıramise (Eskiekin-Çr.). "Ak gerdana **giremise** asılır / Töredir, gençleri başgöz ederken" Kurtoğlu, 1994: 165

giren Havanın bulutlu, sisli, kapalı olması durumu (Çr.).

girengi → Giren (Ovasaray-Çr.).

girenlik (1) → Girellik (Alacahüyük, Külah-Al., Or.).

girenlik (2) → Giren (Kavşut-Su.).

girevü Pazar günü (İs.). "Sonra devam ediyor: cumaîertesi, **girevü**, düşünbe, deri…" Benice, 2002: 154

girgal Hayvanların boğazına geçirilen halka (Al.).

giri Tekrar, geri (Örenseki-İs.). "Āşama **giri** eve geldük." Abaz, 2004: 126

girintili → Girişgen (İs.; Su.).

girişgen Çekinip sakınmayan, girintili, sokulgan (Obruk-Do.).

gişi 1. Kadınların eşlerine seslenme sözü, koca, eş, erkek (Al.; Su.). "Gişii **gişi**, beni gendine bulaş tırma, ırahatça dur." Kerman, 1997: 20
2. Kişi, insan (Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Hüseyin aşkına yanan bir **gişi** Ağlasa aksa gözünün yaşı" Koçak, 1980: 55

gizbe Issız, izbe, kuytu yer (Kayı-Çr.). "**Gizbe** yerlerde gizlenenlerin gizli amaçları vardır." Yoksul, 2013: 327

gizir Köy bekçisi ya da köy odası hizmetçisi (Çalyayla-Çr.).

gizlencelik Bayramlarda, belli günlerde giyilen güzel giysi (Çıkrık-Çr.).

gizlengeç Özel giyim (Ka.).

go Dedikodu, birini arkasından çekiştirme (Çitli-Me.; Su.).

gobek Soy sop, sülale; göbek (Su.).

gobel 1. Çocuk, oyun çağındaki erkek çocuk (Harunköy-İs.; Kamış-

lı-Su.; Eskiekin, Karadona-Çr.). "Arap cücüğü ne dönmüşsün **gobel** sen."
Yoksul, 2013: 61
2. Yetim kalmış erkek çocuk (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). "Dokuz **gobel**le ortada mı kaldın? "Gürsel, 1997:254
3. Delikanlı (Çr.). "Filmdeki **gobel**i gordün mü?" Kerman, 1997: 20

gobel dana Yetim kalmış, ana sınca büyütülen erkek çocuk (İsmailköy-Çr.)."**Gobel dana**lar gibi sürtücana otur da dersine çalış."
Kerman, 1997: 66

gobelek Bir mantar türü (Su.).

goca (1) Büyük, iri (Karkın-İs.; Çr.). "**Goca** bi guşane yôordunan iki yoha ekmâani bitirdin."
Çorumevi, 2000: 18

goca (2) Koca (İs.; Çr.). "Bana bi **goca** lazım, o da bu gece lazım."
Yoksul, 2013: 109

gocabaş Şekerpancarı (Çr.). "**Gocabaş** yiyecaak diye nasıl da seviniyo bizim gobeller!" Özçatalbaş, 2002: 95

gocalak Kocaman, çok iri (Çalyayla-Çr.). "İriye **gocalak**, hızlıya dıvrak / Diyeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 80

gocalık Yaşlılık, ihtiyarlık (Çr.).

gocaman Büyük, iri (Çr.).

goce Gökçe, mavimtırak (Çr.). "Arıguşu gokde rızgın beklemiş / **Goce** garga zikrile sevinir insan"
Caferoğlu, 1994:150

gocek Yeni biten sebzenin dallanma durumu (Su.).

gocodak → Goğcu (Çr.). "Bırak heeri! Ondan adam olmaz, **gocodağın** biri." Kerman, 1997: 66

gocugodak Dedikoducu (Çr.).

gocuk Kaban (Su.). "Ana çocuğu, çoban **gocuğu**, yumurta sucuğu sever."
Yoksul, 2013: 55

gocunmak 1. Sakınmak, çekinmek, kaçınmak (Çr.). 2. Alınmak (Su.; Acıpınar-Çr.). "Bunları görüp imrenen, bir bakıma **gocunan** baba, aldı çocuğu karşısına."
Seyda, 2006: 84

goç Koç (Çr.).

goçak (1) Cömert, eli açık (Su.).

goçak (2) Bir mantar türü (Bademce-Ka.).

goç gatımı Koç ya da tekelerin ayrı bir yerde tutulduktan sonra çiftleşme zamanı süslenerek sürüye katılması (Su.).

goçsamak Koyunların çiftleşmek istemesi (Su.).

goçtü guzel Heybe, kilim motifi (Su.).

goçum Yüreklendirme, beğenme ünlemi; koçum (Çr.). "Hadi **goçum** gorüyüm seni! Şunun duşgaltağına iki dene indir." Kerman, 1997: 20

godek (1) Kısa kalmış, büyümemiş (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.).

godek (2) Kuyruksuz, kuyruğu kesik hayvan (Gökköy-Çr.).

godelek Gödekçe, ufacık (Çr.).

godeni deşilmek Aşırı tuvalete çıkanlar için kullanılan bir deyim (Çr.).

gōdesi dutmamak Kırgınlık nedeniyle iş yapma isteği duymamak (Su.).

godoş 1. Ahlaksız adam, pezevenk (İs.). 2. Kendisini üstün gören, kafası çalışmaya kimse (Gölet-Ka.). "Seni böyle bırakır giderler işte, akıllı **godoş**!"
www.golet.tr.gg/

godoşlanmak Hindi gibi kabaran, kendini başka insanlardan üstün gören kimsenin tavırları (Gölet-Ka.). "Bak! Nasılda **godoşlana** godoşlana yürüyor." www.golet.tr.gg/

godu Hindi, ibi (Gölet-Ka.).

goduş Namussuz (Su.).

godük Çiniğin üçte biri oranında

bir ölçü (Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.).

godül Büyük kazanlarda pişirilen yemekleri karıştırmaya yarayan, ucu geniş yassı ağaç (Gökköy-Çr.).

gofes Kafes (Çr.). "Ezel bahar yaz ayları gelincik / Bülbülü **gofes**de goymak var mıdır" Caferoğlu, 1994: 145

gogah Saç kepeği (Aşağıfındıklı-Su.). "Senin saçında **gogah** var." www.asağifindikli.net

goğan (1) Boş arı kovanı (Çr.).

goğan (2) Fişek ya da mermilerin boşalmış olanları (Çr.).

goğcek Açık mavi (Su.).

goğcu Dedikoducu, söz götürüp getiren kimse (Sarimbey-Çr.). "Nasıl dost edersin **goğcu** kokuyu Yolundan eyleme giden yolcuyu" Çimen, 2000: 26

goğdurmak Atı ya da eşeği hızlı koşturmak (Gökçam-Su.).

goğe badal gurmak Durmadan gezip tozmak, ev işlerini unutup eğlence peşinde gezmek (Çr.). "Goğ yüzünde düğün var deseler **goğe badal gurar** yine de gider." Kerman, 1997: 66

goğu gaybet Dedikodu, birini arkasından çekiştirme (İmat-Al.; Kalecik-Me.). "Sakın kötülükten dini imanı / **Goğu gaybet** zerafetten sakının" (Mehemmet) Çırakman, 1992:38

goğuk Oyuk, boşluk (Çr.).

goğunsamak Yanık kokusu olan (Gölet-Ka.). "Et sanki **goğunsumuş**." www.golet.tr.gg/

goğzak İçi boş, hafif olan şey (Çr.).

gohmak Kokmak (Or., Çr.). "Gara toprak buram buram **gohunca** / Çayır çimen gül açılır baharda" (M, Kirazlı) Oğuz, 2007b: 89

gohu Koku (Çr.). "Benden selam söylen nazlı yavruma / Esen ülüzgardan alsın **gohu**mu" Caferoğlu, 1994: 147

gohulamak Koklamak (Çr.).

gol (1) Helâ, tuvalet (Gölet-Ka.).

gol (2) Kol (Çr.). "Benden başga yatırırsan dizine / Gırıssın **gol**ların saramıyasın" Caferoğlu, 1994: 147

gōlamak Çekiştirmek, dedikodusunu yapmak (Su.).

golan Hayvanın semerini ya da eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer (Çr.). "**Golan**ını gevşet." Yoksul, 2013: 328

gol atmak Kabak, salatalık gibi sebzelerin dallarının uzaması (Çr.). "Kara kabak **gol attı** / Dibine yılan yattı" Gösterir, 2011: 139

golay Kolay (Gökçam-Su.; Çr.). "Ee **golay** mı gardeşlik, giden evinin direği, eri…" Özçatalbaş, 2003: 8

golbez Köpek yavrusu (Gökköy, Karadona-Çr.). "Bana ne gızıyon ula? **Golbez**iken kulağını mı kestim." Kerman, 1997: 20

golçak (1) Ceket ya da gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk (Su.).

golçak (2) Bir çeşit bilezik (Su.).

goleme → Gölüme (Su.).

goley Kolay (Harunköy-İs.). "Hakgatdan ezeli **goley**idi." Abaz, 2004: 132

goli Koli (Çr.).

golik Eşek, erkek eşek (Al.).

golle Hedik (Küçükpalabıyık-Çr.).

golük At, eşek (Harunköy-İs.; Gökköy-Çr.). "**Golümüz** varıdı, ikişer ikişer." Abaz, 2004: 133

goma Bırakma, gönderme (Al.; Örenseki-İs.). "Bi dıhım ekmâanen guşaneyi de gotürüp yerine **gomuş**." Çorumevi, 2000: 18

gōmak Kovmak (Çayhatap-Çr.). "Yeksani sırrını aşikar etmez / Pervane şemeden **gôsalar** gitmez" Caferoğlu, 1994: 140

gomak Koymak (Su.; Çr.).

gomidin Büfe, komodin (Çr.).

gomlek Gömlek (Çr.). "Şu yalan dünyaya gelmişe döndüm / Emanet **gomleği**ni geymişe döndüm" Caferoğlu, 1994: 146

gompir Patates (Ka.). "Topala yampir, patatese de **gompir** derler Kargıda." Dbk, 2003: 134

gomşu Komşu (Su.; Çr.). "Ağşamki kınada çalar oynarsınız **gomşu** gızlarıyla." Özçatalbaş, 2003 : 10

gon Deri (Gökköy-Çr.). "Evci geldi evini aldı, gopek geldi **gon**ünü aldı." Caferoğlu, 1994b: 107

gonaçlamak Taneleri birbirinden ayırmak (Su.).

gonak Büyük yapılı ev, konak (Su.; Çr.). "**Gonak**lar yapdırdım altın eşigli / Sufralar serdirdim gumuş gaşıglı" Caferoğlu,1994: 142

gonarga Kuşların gidip gelip kondukları yer (Çr.).

gonenmek Varlık içinde mutlu yaşamak (Çr.).

gongak Kırılan, içi çıkartılan cevizin parçalanmamış durumu (Os.).

gonırsı Yün, pamuk, saç, tiftik gibi şeylerin yanmasından ileri gelen koku (Çr.).

gonk Başta olan kepek (Çr.).

gonmak Konmak (Karadona-Çr.). "Gönüm güvercin olmuş / **Gonmuyo** daldan dala" Caferoğlu, 1994: 146

gonsul Bir çeşit büfe (Çr.).

goñşu Komşu (İs.; Su.; Çr.). "Ev alma, **goñşu** al." Uçakcı, 2006: 217

gonur Kestane rengi (Çr.).

gonül Gönül (İs.; Çr.). "Her gozele gedip **gonül** verilmez / Aslını cislini danışmayınca" Caferoğlu,1994: 145

gopça Altındaki parçasında deli ği olan düğme (Gölet-Ka.; Os.). "Ana **gopçam** goptu, dikivisene." www.golet.tr.gg/

gopçurmak At ya da eşeği koşturmak (Su.). "Atını eyice **gopçur**." Uçakcı, 2006: 364

gopek Köpek (Çr.). "Evci geldi evini aldı, **gopek** geldi gonünü aldı." Caferoğlu, 1994b: 107

gopturmak Başıboşluk (Su.). "Ne **gopturup** geziyorsun." Uçakcı, 2006: 364

goraf goraf Toplu olarak gelme ya da gitme (Ka.; Çalyayla-Çr.). "Ellerin misafirleri **goraf goraf** gidiyo anam." Yoksul, 2013: 499

gorelmek Yatar gibi düzensiz oturmak (Su.). "Evin başkoşesine **gorelmiş** oturuyodu." Uçakcı, 2006: 364

goresimek Özlemek (Gökköy-Çr.).

gorhu Korku (Harunköy-İs.). "Dilim durdu **gorhu**mdan, bişiy diyemiyom." Abaz, 2004: 150

gorhuşlu Korku verici, kokutucu (Harunköy-İs.). "Öyle **gorhuşlū**du yol esgiden." Abaz, 2004: 149

gormek Görmek (Bozdoğan-Al.; Su.; Çayhatap, Mislerovacığı-Çr.). **"**Beniz sarı, beden çalık / Yiğit **gorsün** be ortalık" Yoksul, 2011: 44

gorpe 1. Körpe, taze (Al.). 2. Koyun, keçi yavrusu (Su.).

gorpe gelme vahdı Saat on, on bir arası (Su.).

gorsetmek Göstermek (İs.). "Bi tek herüfden başga kimsey gormedim. Allah **gorsetmesin**." Abaz, 2004: 168

gort gort Gırtlaktan ses çıkararak iştahla su içmeyi anlatır (Obruk-Do.). "Üzerine bir tas suyu, boğazını **gort**lata **gort**lata içti." Güven, 2010: 18

goruh Olgunlaşmamış üzüm, koruk (Su.; Çıkrık-Çr.).

goruk Üzümün olgunlaşmamış durumu (Kamışlı-Su.; Karadona, Gökköy-Çr.). "Şınavat şınavat üzüm keserdik / Nasıldı unuttum **goruk** Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 23

gorutmak Yetmek, yeterli gelmek (Su.).
gorümce Görümce (Su.).
gorümcelik Oğlan evinin ilk kez gelini görmeye giderken götürdüğü armağan (Su.).
gōs Göğüs (Çr.). “Durur durur yâr **gōsünü** geçirir / Yoğusa bön ayrılığın gunü mü” Caferoğlu,1994: 144
gosgoca Çok büyük, iri (Çr.).
gosgocaman Çok büyük, iri (Çr.).
gosgos 1. Gururlu, kibirli, kendini beğenen (Çıkrık-Çr.). 2. Savrularak yürüyen (Su.).
gosgoslanmak Kibirlenmek (Ka.).
gostak 1. Çok delikanlı, fiyakalı (Su.). 2. Zenginler gibi yürüyüp konuşma (Su.). “Gız tevküllün geliyo, **gostak** gostak yörü.”
Caferoğlu, 1994b: 121
goş Koç (Çr.). "Tonbul **goş**, arabayı goş." Caferoğlu, 1994b: 106
goşma (1) Koşma (Çr.).
goşma (2) Tavan arası boşluğu (Su.; Eskiekin-Çr.). “Silkilecek galdı ulu cevizler / **Goşma**da sokulu sırık Deyzoğlu” Kurtoğlu, 1998: 23
goşmak Hayvanı çekeceği araca bağlamak (Çavuşoğlu-İs.; Su.; Düdüklük-Çr.). "Galhıp da harman mı, oküz mü **goşcām**." Abaz, 2004: 140
goşu Tarım işlerinde kullanılan hayvan ya da araç (Su.). “**Goşu** öküzünün ağzı bağlanmaz.”
Yoksul, 2013: 328
goşum Atların kayış takımı (Çr.).
got Bir kile alan ölçek, şinik (Çr.).
gotarmak Sulu yemeği kaplara koymak (İs.).
gotün gotün Geri geri (Su.).
gotürmek Götürmek (Örenseki-İs.; Çr.). “**Gotür** yarin gapısına as beni / Yar uğruna öldü getti desinner”
Caferoğlu, 1994: 147
gova Kova (Çr.). "Gece hamam dolabında önce bir **gova** su ısıtıp dokünmüş." Özçatalbaş, 2002: 104
govalamak Kovalamak (Çr.).
govan Arı kovanı (Eskiyapar-Al.; Obruk-Do.). “Arıları **govan**lara döşenmiş / Tabiatla nakış nakış kuşanmış” Barışcan, 2001: 194
govşen Mavi, mavi göz rengi (Su.).
goya Güya (Al.; Su.). "**Goya** zenginmiş zavallının geçmişi."
Özçatalbaş, 2002: 29
goygun 1. İçlendirici, ağlatıcı, dokunaklı (Sarimbey-Çr.). 2. İçten içten, derinden (Akçalı-Su.). “Bir sunaya meyil verdim vereli / İçten içten **goygun** yanar dururum”
Arız, 2005a: 202
goylamak Az yanan ateşin alazını artırmak (Akçalı-Su.). “Sen **goyladın** içimdeki ataşı / Yetiş pirim Koca Haydar gel yetiş”
Arız, 2005a305
goylanmak İçin için yanmak (Su.).
goymak Koymak (Çayhatap-Çr.). “Şah Hatayi der ölmesin / Nuhusun geri **goymasın**” Caferoğlu, 1994: 141
goynek Atlet yerine giyilen iç giyim, gömlek (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Gökköy-Çr.). “Şuralarımızdan gısa **goynek** giyerdük.”
Abaz, 2004: 128
goynuna koymak Göğsüne sokmak (Çr.).
goynük Hafif yanık (Su.).
goynümek İçin için yanmak (Su.).
goynümüş (1) Eskimiş (Çr.).
goynümüş (2) Yenemeyecek kadar fazla olgunlaşmış meyve (İs.; Çr.). “Şu armıtları **goynüme**den toplasan da insan gursağına girse olmaz mıydı?” Kerman, 1997: 20
goyun Koyun (Ka.; Os.; Dutçakallı-Çr.). “Ben bu suyu içemem, **goyun**u guzuyu seçemem.”
Caferoğlu, 1994: 152

goyun gozü Kardelen olarak da bilinen beyaz çiğdem (Su.).

goyurmak Bırakmak, salıvermek (Su.).

goz Göz (Bozdoğan-Al.; Su.; Çayhatap-Çr.). "Söz içinde benim sözüm Ev sabı iki **goz**üm"
Caferoğlu, 1994: 139

gozak Hayvanların boğazına çan takmaya yarayan süslü halka (Çr.).

gozanmak Kazanmak (Çr.).

goz değmesi Nazar (Su.).

gozel Güzel (Al.; Örenseki-İs.; Su.). "Horiyem, sen de pek mi çirteniyon ne? Huyu **gozel** olsun huyu."
Özçatalbaş, 2002: 20

gozlemek Gözlemek, beklemek, izlemek (Su.; Çr.).

gozü dar Aç gözlü, cimri (Su.).

gö (1) 1. Gökyüzü (Su.; Acıpınar-Çr.) 2. Gök mavisi (Su.; İsmailköy-Çr.). "Encik mencik, **gö** boncuk."
Caferoğlu, 1994b: 105

gö (2) Olgunlaşmamış, ham meyve (Kıcılı-Al.; Su.; Ovakarapınar-Çr.).

göbek Bir şeyin ortası, orta (Su.; Çr.).

göbel 1. Piç (Çr.). 2. Çocuk (İs.; Göcenovacığı-Çr.). "**Göbel**in nerede ne yapacağı bilinmiz."
Yoksul, 2013: 329
3. Yetim, öksüz ya da kimsesiz çocuk (İs.; Su.; Çıkrık, Seydim-Çr.). "**Göbel**likte büyüdüğü için bazıları onu pek adam yerine koymazlar."
Sarıyüce, 2004: 46

göbelek (1) Şişkin, kabarık (Çr.).

göbelek (2) Yenilen bir çeşit mantar (Kıcılı-Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.)."**Göbelek** mantarı yoğurtlayıp getirsene." Yoksul, 2013: 329

göbelez Köpek yavrusu (Göcenovacığı-Çr.). "Ağam ben şöyle ufacık **göbelez** bir çocuktum."
Çorumlu, 2009: 1649

göbert Külde pişmiş elma (Çr.).

göbez Köpek yavrusu (Çr.).

göbü Kalın dikiş, yorgan dikişi, ilinti (Çr.).

göbüme Seyrek, büyükçe dikişlerle dikilmiş yatak, yorgan, minder ya da giysi (Çr.). "Rabiye Karı çok Kuran okurdu / Makkan **gobüme**den işlik dokurdu"
Kurtoğlu, 1998: 13

göbüme hırka Pamuklu bezden, astar ile dış kumaşın arasına ince pamuk döşenerek göbünmüş hırka (Çr.).

göbümek Yorgan, şilte gibi şeyleri seyrek, büyükçe dikmek (Çr.).

göbüt (1) Küçük, şişkin ekmek (Çr.).

göbüt (2) Kağnıda öküzlerin arkasına gelen çıkıntı (Ka.).

göcek (1) Köşe (Çr.). "Tarlanın **göceği**, ikindinin sıcağı olmasa tilki de reçberlik yapar." Çorumlu, 2009: 737

göcek (2) 1. Semerlerin arkasına takılan çengelli demir (Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). 2. Hayvan semeri (İncesu-Su.). "Üzerine gümüş **göcek**li eyeri koydular."
Güven, 2013: 139

göcek (3) Kısa bağ karığı (Dutçakallı-Çr.).

göcek (4) Gök gözlü, güzel (Su.). "Al kanatlı böceğim / Sarışınım **göceğim**" Aytekin, 2003: 12

göcen (1) Tavşan yavrusu (Yağcılar-Ka.; Dutçakallı, Küçükpalabıyık-Çr.).

göcen (2) Yabani kuşkonmaz (Çalyayla-Çr.).

göcertmek Yıktırmak (İs.).

göçek Köyde delikanlıların, kızların düğünlerde oynadıkları bir çeşit oyun (İs.).

göçgün → Göçkün (Çr.).

göçkün Çadır hayatı yaşayan, göçebe (İs.).

göçmek Ölmek (İsahacı-Al.; Kalecik-Me.; Demirşeyh-Su.; Evciortakışla, Karahisar, Serban-Çr.) "Hemen nası geliyomuş öyle **göçüp** giden!
Özçatalbaş, 2003: 8

göçtügüzel Bir kilim motifi (Su.). "Güvey Mısdıfa olsa / **Göçtügüzel** mi yetmez" Aytekin, 2003: 141

göçük (1) Çökmüş, kaymış toprak (Çr.).

göçük (2) → Göcek (2) 1 (Ka.).

göçürtmek Çöktürmek (Çr.).

göde (1) Baş üzerinde taşınan bir tepsi ile "gödee, gödee" diye bağırarak evleri dolaşıp toplanan malzemeyle yemek yapılması biçiminde çocuk oyunu (Gölet-Ka.).

göde (2) Kurbağa (Gölet-Ka.).

göde göde mekerek Yağmur duasıyla ilintili bir çocuk oyunu (Bademce-Ka.). "**Göde göde mekerek** / Gökten ırahmet gerek"
Dbk, 2003: 82

gödek (1) Kısa boylu, büyümemiş (Külah-Al.; Eskiekin-Çr.). "Servi boylu da ölür, **gödek** boylu da."
Yoksul, 2013: 565

gödek (2) Kuyruksuz kümes hayvanı (Çr.).

gödek (3) Oturacak yeri hasırdan örülmüş, arkalığı olmayan kısa iskemle (Çr.). "Kimi **gödek** tabir edilen alçak hasır iskemlelere kurulmuş." Özçatalbaş, 2003: 49

gödekleme (1) Elle tutulacak kalınlıkta, kısa, düzgün odun parçası ya da sopa (Çalyayla-Çr.). "**Gödekleme**yi attır bahıyım bebaana." Lâçin, 2007/63: 6

gödekleme (2) Kesilmiş meşe kütüğünün üzerindeki balta izleri (Çr.).

gödeklemek Bir şeyi keserek boyunu kısaltmak (Çr.).

gödellemek Yemeği karıştırmak (Bademce-Ka.; Çalyayla-Çr.). "Tenceredeki yemeği **gödelle**yiver."
Tdk, 1993: 2124

gödeni deşik Sık sık yellenen kimse (Çr.).

gödük (1) Ölçeğin dörtte biri (Çr.). Bir **gödük** arpa, bir gödüğe kış boyunca yeter." Yoksul, 2013: 145

gödük (2) Yeni doğmuş eşek yavrusu (Çr.). "**Gödük**lere sıpa oluncaya kadar göz kulak olun."
Yoksul, 2013: 329

göğ (1) Gökyüzü (İsahacı-Al.). "**Göğ**de bulutları, yerde otları / Yeşerdip, güverdip bitiren medet!"
Arısoy, 1970: 27

göğ (2) 1. Yeşil, yemyeşil (Körkü-Su.; Kirazlıpınar-Çr.). 2. Mavi (Gökköy-Çr.).

göğ (3) Olgunlaşmamış sebze ya da meyve (Körkü-Su.; Gökköy-Çr.). "Hakkı, özgürlüğü **göğ** iken biçen / Biri baskı, biri zulüm, işkence"
Çırakman, 2002: 16

göğce Ağaçlarda asalak olarak yaşayan bir bitki, ökseotu (Çr.).

göğeç Toprak kapta pişirilen yemek (Çr.).

göğe gelmek İneğin azması (Çr.).

göğen Bir çeşit mantar (Çr.).

gögercük 1. Ham, olgunlaşmamış meyve (Gölet-Ka.). 2. Bitkilerin yeşermiş hali (Gölet-Ka.).

göğermek 1. Yeşermek (İmat-Al.). 2. Morarmak (Bademce-Ka.). "Göğer bağım **göğer**, gelen giden seni öğer." Çorumlu, 2009: 379

göğerti (1) 1. Kalaysız bakır kaplarda oluşan mavi renkli oksit (Çr.). 2. Çökelek peynirinin küflenmesi, yeşermesi (Çr.).

göğerti (2) Vurma ya da çarpma

sonunda vücutta oluşan çürüklük, morartı (Çr.).

göğerti (3) Yeşillik, yeşerti, sebze (Kıcılı-Al.; Çr.). "Yediçınar Yaylası göz alabildiğine **göğerti** denizine dönmüştü." Tahir, 2004: 18

göğertme Kolera hastalığı (Çr.).

göğlemek İlkbaharda hayvanları taze ota salmak (Çr.).

göğle yemek Çiğ, pişmemiş yemek (Çr.).

göğlü Gök mavisi (Çr.).

göğnü olmak İstekli olmak, dilemek (Çr.).

göğ öğsürük → Gök öksürük (Çr.).

göğsek Çiftleşmek isteyen dişi hayvan (Obruk-Do.).

göğsemek Dişi hayvan çiftleşmek istemek (Obruk-Do.; Maksutlu-Ka; Os.).

göğ sovan Taze, yeşil soğan (Çr.). "Bu zabah gayfaltıda **göğ sovan**lı çökelik dürümüynen çay içtik.."
Kerman, 1997: 20

göğsulu Aşılı armut (Yazır-Bo.).

göğünmek Yanmaya, solmaya az kalmak (Al.).

göğüsleme Dikili bir direğin yıkılmaması için, destek olarak konan direk (Çr.).

göğüslük Yemek yedirirken giysilerinin kirlenmemesi için bebeklerin önüne takılan önlük (Çalyayla-Çr.).

göher Göz nuru (Çr.). "Kaldır nikabını göreyim yüzün / Döküldü **göher**i görmüyor gözüm"
Çorumlu, 2009: 1643

gök 1. Mavi (Bademce-Ka.; Gökköy, Serban-Çr.). "On ikinin içinde / **Gök** yazmalı benimki" Gösterir, 2011: 148
2. Yeşil (Sarimbey-Çr.). "Kale dibi **gök** ekin / Ağlarım sakin sakin"
Ercan, 1997: 70

gök böğürce Taze fasulye (Ka.).

gökçe (1) Ağaçların kabuklarında oluşan yeşil bir mantar (Çr.).

gökçe (2) Gökyüzü (Çr.).

gökçek Güzel insan (Al.; Serban-Çr.). "Elinde bir deste gül / Gülünden kendi **gökçek**" Ertekin, 2006: 117

gökçeli Yaban güvercini (Çr.).

gökger Bacakları ile kulakları gri keçi (Çr.).

gökgörmedik Görgüsüz, sonra dan görme (Çr.). "**Gökgörmediğin** biri." Yoksul, 2013: 329

gökmen Mavi gözlü kimse (Çr.).

gök öksürük Boğmaca öksürüğü (Çr.).

gökpakla Taze fasulye (Os.).

göksemek Dişi hayvanın çiftleşmek istemesi (İs.).

göksulu Sulu, yeşil renkli bir çeşit armut (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.;). "Bir kadının bahçesinden geçerken de **göksulu** armudu aldı."
Benice, 2002: 243

gölbeç → Gölek (Alembeyli-Su.).

gölbez Köpek yavrusu (Külah-Al.; Satıyüzü, İbik-İs.; Gölet, Yağcılar-Ka.; Çitli-Me.; Os.; Büğdüz-Çr.). "**Gölbez** büyür it olur, yavşak büyür bit olur." Türkoğlu, 2007: 164

göleç → Gölek (Çr.).

gölek Küçük su birikintisi, gölcük (İs.; Sarimbey-Çr.). "Hakir gördün bizi kardeş demedin / **Gölek** suyu içip yüzün yumadın"
Çimen, 2006: 111

gölenmek Rahat oturmak, uygunsuz biçimde uzanmak (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Köşenin başında **gölenmiş** durur / Yün ile gübüre belenmiş durur" Arısoy, 1970: 59

gölermek →Gölenmek (Külah-Al.; Su.).

gölerti → Gölek (Çr.).

gölet Suyu biriktirmek için önü-

ne yapılan set, büğet (Eskiyapar-Al.; İbik-İs.; Or.). "Poposundaki yangıyla döneleyen ayı, varıp şadırvanın **göletine** camışlar gibi yattı."
Özçatalbaş, 2002: 39

göllek 1. → Gölek (Çr.). 2. Sazlık, bataklık (Çr.).

göllemek Suyu setlerin önünde biriktirmek, göllendirmek (Çr.).

göllenmek Suyun çukurlarda birikmesi, gölcük oluşturması (Çr.).

gölmeç → Gölek (Kadıderesi-Çr.). "Niye benim **gölmeç**lerimdeki suyu içirttin." Akkaya, 2011:II/ 34

gölük 1. At, eşek, katır gibi yük taşıyan ya da binilen hayvan (İs.; Ka.; Karahacip-Or.; Büğdüz, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). 2. Dişi eşek (Külah-Al.). 3. Büyükbaş hayvanlar (Oğ.; Os.). "Yukü gorür gormez kirirse **golük /** Ne yapsın üç günlük kurük Deyzoğlu"
Kurtoğlu, 1998: 24

gölüme Asma dalını kütüğünden koparmadan, köklenmesi için yere gömme (Çr.).

gömbe Bir çeşit kül pidesi, ekmeği (İs.).

gömek Çamurlu, bataklık yer, (Sarinbey-Çr.).

gömgök Yeşil, yemyeşil (İkipınar-İs.; Çr.). "**Gömgök** ekin tarlaları yazı yaban uzayıp gidiyordu."
Sarıyüce, 2004: 34

gömgöö Mosmor (Çr.).

gömme (1) Kışın ekilen ekin (Çr.).

gömme (2) → Gömbe (Ba.).

gömme çelik → Gömmeli çelik (Çr.).

gömmeli çelik Kazanan oyuncuların kaybedeni dizlerine değin toprağa gömdüğü bir çeşit çelik çomak oyunu (Çr.). "**Gömmeli çelik** oyununa başlarken çöp çekilir."
Oğuz, 2006b: 17

gömü (1) Kışın ekilen ekin (Emirbağı-Çr.).

gömü (2) Toprak altına gömülerek saklanmış para ya da değerli şeyler, define (İs.; Su.; ismailköy-Çr.). "Seni görünce **gömü** bulmuş kadar sevindim." Güven, 2013: 108

gömük Sazlık, bataklık (Konaklı-Çr.).

gömülemek Para ya da değerli şeyleri toprak altına gömerek saklamak (Çr.).

gön Hayvan derisi, kösele (Eskiyapar-Al.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "At ölür **gön**ü kalır, yiğit ölür ünü kalır." Yoksul, 2013: 78

gönç Zengin, varlıklı (Çavuşcu-Su.).

gönderme Ramazan bayramından sonra tutulan altı günlük oruç (Çr.).

gönekçek Gömlek (Çr.). "Yel eser ebcek ebcek / Köyden çıkmış **gönekçek**" Ertekin, 2006: 117

gönen 1. Su birikintisi (Su.). 2. Yağış (Su.).

gönenmek Dileğine ulaşıp mutlu, rahat yaşamak (Alpagut-Do.; İs.). "**Gönendi** de… diye açıklamak gereği duydu Cennet."
Gümüş, 1977: 131

gönlümün gök paklası Olmayacak şeyleri usundan geçiren (Os.).

gönnük İyice yaşlanmış, iş göremez duruma gelmiş büyükbaş hayvan (Çalyayla-Çr.).

gönü Olgun (Çr.).

gönük Orman yakarak açılan yer, tarla (Hacıhamza-Ka.).

gönül kışı Acılı, üzüntülü günler (Dutçakallı-Çr.).

gönül koymak Küsmek, darıl-

mak, kırılmak (Çr.).
gönüllemek Gönül almak (Çr.).
gönüllenmek 1 Küsmek, darılmak, kırılmak (İs.). 2. Kibirlenmek, nazlanmak (Alacahöyük-Al.).
gönülsümek Gönülden istemek (İs.).
gönüm Gönlüm (Çr.). "Küçücük kazanda yemek bişiyor / Oynayan çocuklara **gönüm** düşüyor"
Çorumlu, 2009: 1078
göönü (gönlü) dönmek Midesi bulanmak (Çr.).
göönü (gönlü) kalmak Darılmak (Çr.).
göp Kağnının önündeki tahta (Çıkrık-Çr.).
göpcük Çuval yanlarında ya da bavul üstündeki tutulacak kulp (Çr.).
göper → Berçin (2) (Gölet-Ka.).
görbez Köpek yavrusu (İs.).
görebi Diken, çalı kesmekte kullanılan bir çeşit balta (Gölet-Ka.).
görebiye → Görebi (Çr.).
göreğen İyi gören kimse (Çr.).
görek Ayna (Su.).
göreneğe uymak Yeniliğe uymak, modaya uymak (Çr.).
görenekten sürenek Gelenekler-den dolayı süregelen, görgülü (Su.).
göresi gelmek Özlemek (Evci-Bo.; Bademce-Ka.; Kirazlıpınar-Çr.). "Kömür gözlü yavruya / Yine **göresim geldi**" Ertekin, 2006: 37
göresimek Göreceği gelmek, özlemek (Altınbaş, Eskiekin, Serban-Çr.). "Mis gibi gohmuyo yaşı, yamırı **Goresidik** getti, garı, çamırı"
Kurtoğlu, 1998: 22
göresü gözü olmamak Görmek istememek (Bademce-Ka.).
görevit Yünü taraktan geçirince, tarağın dişleri arasında kalan kırıntı, kıtık (Çr.).
görgü Göz tokluğu (İs.). "**Görgü**lüdür hayra verilen paraya acımaz."
Tdk, 1993: 2160
görkem Gürbüz, iyi gelişmiş çocuk (Os.; Su.; Arslanköy-Çr.). "Akalın inekten **görkem**ini bulamadı."
Gümüş, 1977: 75
görme Hizmetçi kız (Çr.).
görmelere irmeyesi Dilerim, ölürsün de göremezsin (Os.).
görpe (1) Körpe, taze (Çalyayla, Serban-Çr.). "Biri nazlı ferik bir'ondan **görpe** / İnciyi mercanı dizer ikisi"
(Sefil Ali) Yakar, 2008: 64
görpe (2) Yeni doğmuş oğlak, kuzu ya da benzeri hayvan yavrusu (Kamışlı-Su.; Boğabağı, Sarimbey-Çr).
görücü Kız görmeye ya da istemeye giden kadın (Su.; Çr.). "**Gö rücü** geldi; hoş geldi sefa geldi."
Yoksul, 2013: 333
görüm Kocanın kız kardeşi, görümce (Eskiyapar-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Olursa **görüm** olsun /Görüm gider bir yana" Türkoğlu, 2007: 171
görümlük İlk görülen bir şeye yapılan tören ya da karşılığında verilen armağan (Çr.).
gösnük → Kösnük 1 (İs.).
götlek Eşcinsel kimse (Çr.).
götlük At, eşek gibi hayvanların arkasına örtülen kilim ya da çul parçasından yapılan örtü (Çr.).
götü düşük Her gördüğünü, her aklına geleni isteyen (Os.).
götü gara Bir mantar türü (Bademce-Ka.).
götün götün Geri geri, geriye doğru (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Şaşkın ördek **götün götün** yüzer."
Türkoğlu, 2007: 165
götürge Yük (Çr.).

götürü Alışverişte toptan yapılan iş ya da pazarlık (Çr.).

götürüm Dayanma, tahammül (Çr.).

göv Mavi (Al.). "Yaş odun yaş odunu yakar mı / Yaş odunun **göv** alafı çıkar mı" Ayhan, 2002: 254

göven Yenilen bir çeşit mantar (Çr.).

gövermek Bitkilerin büyüyerek yeşermesi, yeşillenmesi (İmat-Al.; Evci-Bo.). "Ekinler **göverdi** gel Sarı başak verdi gel" Gösterir, 2011: 184

gövermiş Morarmış (Çr.).

göverti Yeşillik, yeşerti, sebze (Çr.). "Güz vaktinin **göverti**si her yanı kaplamış, buraları zamanına çevirmişti." Tahir, 2006: 299

gövertme Kolera hastalığı (Çr.).

gövlemek Kızgınlaşmak, cinsel isteği uyanmak (inek ya da kömüş için) (Ka.).

gövşen Gök rengi, mavi (Su.).

göy Mavi (Or.). "Boğazında **göy** boncuk / O sana yakışmamış" Gösterir, 2011: 307

göynek 1. İç çamaşırı (Ka.; Aşağıfındıklı-Su.; Büğdüz-Çr.). "İnce urbalarının içinde **göynek**leri bile yokmuş." Sarıyüce, 2004: 171

2. Gömlek (Al.; Os.; Tatar-Çr.). "**Göyneği** kire düşsün / Koynuna pire düşsün" Gösterir, 2011: 255

göynük Bir şeyin yumuşaması, çürümesi (Ka.; Çr.). "İnsan böylesine olmaz ki zalim / Göğsümü **göynük**lü kodun Mihriban" Kurtoğlu, 2006: 55

göynükmek Dertlenmek, içlenmek, ağlayacak hale gelmek (Çr.).

göynümek Toplandığında sert olan meyvelerin kendi kendine fazla olgunlaşması, yumuşaması ya da çürümesi (İs.; Bademce-Ka.; Os.; Çıkrık-Çr.). "**Goynümüş** muşmula suratlı!" Kerman, 1997: 82

göynüttürme Kendinden geçirme (Çr.). "Hafızın okuduğu gazeller beni oturduğum yerde **göynüttürdü**." Tdk, 1993: 2173

göyünmek Yanmak, için için yanmak (Serban-Çr.). "Derunuma bir od düştü **göyünür** / Narda kaldım nedir bunun çaresi" Koçak, 1980: 86

göz (1) Dolap bölmesi ya da çekmece (Çr.).

göz (2) Nazar (Çr.).

göz (3) Oda (Çalyayla-Çr.). "Altta bir **göz** oda, üstte bir göz oda." Seyda, 2006: 240

göz (4) → Göze 2 (Kalecik, Köseeyüp-Me.; Sarimbey-Çr.). "Belki yılan akrep vardır / Her **göz**den su içme gönül" (M. Aslan) Oğuz, 2007b: 108

göz bağlama Körebe oyununa benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.). "Elim ateş, topal sasak, **göz bağlama**, saklambaç, eşeğim kürüye.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi." Özçatalbaş, 2002: 23

göz bağlambaç Körebe oyunu (Çr.).

göz bayıcı Göz boyayıcı, sihirbaz (İs.). "**Göz bayıcı** bizi çarptı gitti." Yoksul, 2013: 334

göz belertmek Hiddetle ya da korkutmak için gözlerinin akını göstererek bakmak (İs.). "Hem kabahatlisin hem de **göz belertiyorsun**." Tdk, 1993: 2176

gözcü Kendisine gözetleme işi yaptırılan kimse, bekçi (İs.; Serban-Çr.). "Gördün mü kırkların mekânı nerde / Kapıcı, **gözcü** kim idi orda" Koçak, 1980: 26

gözdeliği Eski evlerin sokak kapılarında özel olarak açılmış küçük, gizli delik (Çr.).

göz düştü Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

göze (1) → Gözer (Çr.).
göze (2) Suyun çıktığı yer, kay nak (Os.; Evciortakışla-Çr.). "On iki **göze**nin açsa gözünü / Anca orda hakikatı fark ede" Şahadoğru, 1995: 215
gözel Güzel (Os.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Yâri **gözel** olanlar / Her gün gider hamama" Gösterir, 2011:77
gözelleme Halk yazınında bir nazım biçimi (Çr.).
gözellik Güzellik (Çr.). "Beyaz giyme üşürsün / **Gözellik**te meşursun" Ertekin, 2006: 31
gözenek (1) Arı peteğindeki her delik (Çr.).
gözenek (2) Kafes, panjur (İs.).
gözeni Başkasının ilgisini çeken, gösterişli kimse (Çr.).
gözer Buğday, toprak gibi şeyler elemek için sırımdan yapılan iri gözlü büyük kalbur (Çevreli, Külah, Miyanesultan-Al.; İs.; Fındıklı-Or.; Beydili, Çalyayla, Ovasaray-Çr.). "Yulaf koydum **gözer**e / Ben vuruldum gözele" Gösterir, 2011: 113
göz erimi Gözün görebileceği kadar uzaklık, ufuk (Çr.). "Ali buradan **göz erimi** uzaklaştı." Tdk, 1993: 2180
göz irimi → Göz erimi (İs.).
gözet Gözetleme yeri (İs.).
gözgere Kömür sobalarının altındaki ya da lağımların üzerindeki demir ızgara (Çr.).
göz kaçığı Çorap gibi örgülerde örülmeyerek atlanmış ilmek (İs.).
gözkere Arı kovanlarının önünde bulunan, arıların kovana girip çıktığı aralık (Çr.). "Arının **gözkere**sine çöp dürtme." Yoksul, 2013: 63
göz kesimi Göz kararı, oranlama (İs.).
gözlekçi Nöbetçi, gözcü (İsahacı-Al.). "Köpeklerle **gözlekçi**nin elinden kurtulamayan boz tilki aşığın ifade ettiği akibete hakikaten uğramıştır." Arısoy, 1970: 65
gözlemek Beklemek (Evci-Bo.; Su., Evciortakışla, Göcenovacığı, Serban-Çr.). "Şimdi evdekiler yolumu **gözler**ler." Sarıyüce, 2004: 335
gözletmek Nişan almak (Çalyayla-Çr.).
gözlük (1) Madımağa katılan bulgur (Al.).
gözlük (2) Su kaynağı (Os.).
gözlük (3) Tandırda ateş yakmak için tezek ya da çalı çırpıdan yapılan küme (Çr.).
gözlük (4) Bağdadi ya da kandil evlerde ocağın yanında bulunan küçük raflar (Gölet-Ka.).
gözü dek olmak Büyükbaş hayvanlarda yem beklerken gözlerinde gışa sertlemesi olmak (Çr.).
gözü götürmemek Kıskanmak, çekememek (Çr.). "Kulağıma böyle bir şey çalındıydı da, **gözü götürmeyen** kahpelerin karalamaları dediy dim." Tahir, 2004 : 235
gözü güvermek Hiç gereği yokken sabah erken kalkmak (Gökköy-Çr.).
gözündeki olmak Canı istediği şeyi elde edememekten ileri gelen bir çeşit sinir hastalığı (İs.).
gözünde tütmek Çök özlemek (Çr.).
göz yıpıldatmak Göz kapağını hızlı hızlı açıp kapatmak (Çr.).
göz yumuç → Sinembitti (Hacılarhanı-Su.).
gramise → Gıramise (Çr.). "Mecidiye, Napolyon, İngiliz, **Gramise** filan yok!" Tahir, 2008: 183
gramisiye → Gıramise (Beydili-Çr.).
gubak gubak Kekliğin ötmesini

anlatır (İsmailköy-Çr.). "Kınalı kekliklerin yamaçlarda **gubak gubak** ötüşleri başka bir haz veriyordu." Güven, 2013: 294

gubarmak (1) Gururlanmak, böbürlenmek, kırışmak, kendini yüksek görmek (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Serban-Çr.). "Ekdiğim nohut, biçdiğim nohut, dibine ettiğim nohut, şeere inince leblebi oldum deyi ne **gubarıyon**." Kerman, 1997: 36

gubarmak (2) Kavgaya çanak tutmak (Os.; Çr.). "Yohardan **gubarıp** durma, erkâsen aşşağa in." Kerman, 1997: 20

gubaş Ortaklık, şirket (Çr.).

gubaşık Ortak çalışma, imece işlerinde yardımlaşma (Su.).

gubaşma Yardımlaşma (Külah-Al.; Su.). "**Gubaşma**yınca döle, davara mala çoban bulamazsın." Yoksul, 2013: 343

gubat Biçimsiz, kaba, görgüsüz (İsahacı-Al.; Çitli-Me.; Os.; Su.). "Perçem'in kızları **gubat** konuşur / Anam beni hangi köyden eversin" Arısoy, 1970:68

gubur Fosseptik çukuru (Os.).

gubuşum Canım, güzelim (Al.).

gubuz Yalan, palavra (Çr.). "Emme **gubuz** atıyor." Tdk, 1993:2186

gubür Çöp (Gökköy-Çr.).

gubüs gubüs Sevecen bir biçimde köpek çağırma ünlemi (Gökköy-Çr.).

guccük Küçük (Örenseki-İs.; Su.). "Düşman düşmana **guccük** daş atmaz." Uçakcı, 2006: 217

gucele Güçlükle, zar zor (Çopraşık-Al.; Su.).

gucücük Küçücük (Su.; Çr.). "Ambar altında cücük, ayakları **gucücük**." Caferoğlu, 1994b: 119

gucük Şubat ayı (Su.).

guççük Küçük (Gökköy-Çr.).

gudde 1. Kurnaz, akıllı (Çr.). 2. İçten pazarlıklı (Os.).

gudurak Lades (Gölet-Ka.).

guduret Kudret (İmat-Al.; Yazır-Bo.). "**Guduret**ten kaşlarının kalemi Hüsnüne değişmem dünyanın malı" (Mehemmet) Çırakman, 1992: 32

guduz Kuduz (Gökçam-Su.; Çr.).

gûdü gûdü Köpek çağırma ünlemi (Kamışlı-Su.).

gudük Kısa, bodur (Su.).

gudümsüz Uğursuz, nasibi kıt olan (Çr.). "Aldığı garı **gudümsüz**ün biri çıktı, baksana herifi çönezitti." Kerman, 1997: 20

gufa Kova (Su.).

guggug İbibik kuşu (Su.).

guguldanmak → Güğüldemek (Su.).

gul Gül (Su.; Çr.). "Bülbül **gul**e, eşşek kule aşıktır." Uçakcı, 2006: 322

gulağı kesik Başkasının bağına, bahçesine zarar verdiği için kulağı kesilen at ya da eşek (Su.).

gulak 1. Kenar (Su.). 2. Parça, bölüm (Su.).

gulemşe Sahanda yumurtaya katılan havuç renginde uzun yuvarlak ot; yılandili (Bademce-Ka.).

guleş Güreş (İs.; Su.; Çr.). "Kakdılar şaha doğru gettiler / Guleş şehrinde **guleş** tuttular" Caferoğlu, 1994: 142

guli Hindi (İs.).

gullab Kişiye fiziksel görünüşüne göre takılan ad (Su.). "Olumsuz lakaplı birisi ile iletişimde **gullabı** ile hitap edilmez." Uçakcı, 2006b: 298

gulleb Kapı menteşesi (Büyükdivan-Çr.).

gulleli çörek Sacın altına üstüne kor ateş konarak yapılan çörek (Su.).

gullep Menteşe (Ka.; Su.).

gullük Güllük, gül bahçesi (Çr.).

gulmek Gülmek (Çr.). "Anası nenni

çalaydı, babası gah gah **guleydi**"
Caferoğlu,1994b: 144

gulp Kulp (Su.; Çr.). "Tut kupün **gulp**undan." Caferoğlu, 1994b: 117

guluç Omuz ya da sırt ağrısı (Su.).

gulu gulu Hindi çağırma ünlemi (Su.).

gulun At, eşek yavrusu (Çr.).

gulük Hindi (Su.).

gulüncü Gülünce (Çr.).

gulüşmek Gülüşmek (Çr.).

guma Çok kadınla evli erkeğin karılarından biri, ortak (İs.; Çıkrık-Çr.). "Hani bıldırki sene **guma** üstüne vardıydım ya; okutmuş rakibem bana mârisem." Özçatalbaş, 2002: 31

gumele 1. Bekçi kulübesi, bağ evi (Gökköy-Çr.). 2. Harman keliği (İsmailköy-Çr.). "**Gumele**nin üst tarafı çalılık." Güven, 2013: 40

gumen Kuşku (Su.).

gumpil Patates (Bademce-Ka.).

gumpir Patates (Dutçakallı-Çr.). "**Gumpir**ine kösnü dadanasıca."
Yoksul, 2013: 343

gumpür Patates (Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Kız aba, sobanın kulüne **gumpür** gomsene." Tuluk, 1991.

gumüş Gümüş (Çr.). "Minarede bi guş var, ganadında **gumüş** var"
Caferoğlu,1994b: 105

gun 1. Güneş (İs.; Çr.). "Çocū giydürdük orda, bi **gu**ne yaturduk."
Abaz, 2004: 162
2. Gün (İs.). "Durur durur yâr **gō**sünü geçirir / Yoğusa bõn ayrılığın **gun**ü mü" Caferoğlu,1994: 144

guncuk Dar yer, köşenin içi (Dutçakallı-Çr.).

gunlamak → Gunnamak (Al.; Bademce-Ka.).

gunna Kurna (İs.; Çr.). "**Gunna**nın başına gotürüyola gelini."
Abaz, 2004: 96

gunnacı Gebe hayvan (Su.; Acıpınar-Çr.).

gunnamak Hayvanların doğum yapması (Gölet-Ka.; Kamışlı-Su.; Karadona-Çr.). "Even enik gozsüz **gunnar.**" Kerman, 1997: 37

gunülemek Kıskanmak (Gökköy-Çr.).

gupça Kopça (Çr.).

gupür gupür Kuvvetli, hareketli olarak yapılan eylem (Çr.).

guraf guraf → Guraf guraf (Os.).

gurba Kurbağa (Al.).

gurbācık → Gurbağacık (Çr.). "**Gurbācık** olmuştur sabi, sütü emip doyuramaz ki." Özçatalbaş, 2002: 85

gurbağacık Yeni doğmuş bebeklerin dil altında oluşan kabarcıklar (Çr.).

gurbete gitme İşsizlik yüzünden başka illere, ülkelere göçü anlatan dramatik köy seyirlik oyunu (Çalıca-Çr.).

gurbüz Çevik, atik (Su.).

gurdalamak Kurcalamak, karıştırmak (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Çr.).

gurdanmak Yavaş biçimde kendi halinde çalışmak (Su.). "İşinin başına varmış, ufak ufak **gurdanma**ya başlamış." Uçakcı, 2006b: 177

gurgur Hindi (Çr.).

gurk Kuluçkaya yatan tavuk (Aşağıfındıklı-Su.; Evci-Bo.; Dutçakallı, Gökköy-Çr). "**Gurk**un cücüğü güzün sayılır." Yoksul, 2013: 344

gurmak Kurmak (Su.; Çr.). "Gonül senile bir gavil **guralım** / Gonül muhteberdir dönmemesine"
Caferoğlu, 1994: 146

gurmen İçin için (Su.).

gurpeden Sert bir biçimde (Su.).

gursak 1. Mide ile gırtlak arası (Bademce-Ka.; Karadona-Çr.).
2. Kursak (Çıkrık-Çr.). "Zabahdan beri **gursāma** bi şey girmedi."
Çorumevi, 2000: 18

gursakta koyma Boğazına durma (Çr.).

gurşun Kurşun (Çr.). "**Gurşun**lara gelsin ıras / gurt bürüsün yarasını"
Gösterir, 2014: 31

gurt Kurt (Su.). "**Gurd**a acıyan, guzuya zulüm etmiş olur."
Uçakcı, 2006: 218

gurt ağzı bağlama Yiten hayvanlara kurtların zarar vermemesi için okutup üfleme (Su.).

gurt eniğini azdırıyo Karmakarışık ortam (Su.).

gurt musun guzu musun Gerdek gecesinden sonra güveye ya da geline başarı durumu için sorulan soru (Su.).

gurtulmak Doğurmak (Su.).

guru (1) Kuru (Haydar-Al.; İs.; Su.; Çr.). "**Guru**ya gurt düşmez."
Kerman, 1997: 48

guru (2) Cılız, zayıf (Su.).

guruluk (1) Evlerin önündeki üstü kapalı, önü açık yer (Harunköy-İs.). "**Gurulumuz** va".
Abaz, 2004: 149

guruluk (2) Hayvanların altına serpilen kuru gübre (Çr.).

gusgun (1) Hayvan semerinin öne kaymaması için kuyruğun altından geçirilerek bağlanan enli kayış (Çıkrık-Çr.).

gusgun (2) Fırtınadan doğan kürtün (Su.).

gusmuk Kusmuk (Çr.).

gusülhane Gusül edilecek dolap (Beydili-Çr.).

guş Kuş (Ka.; Su.; Çr.). "Yumruk kadar **guş**un bilmem nesine bak ula."
Özçatalbaş, 2003: 108

guşane Küçük tencere (Su.; Çr.). "Güccük bi **guşane**nin dibinde de ecimcik yoôrt varımış."
Çorumevi, 2000: 18

guşburnu Yabanıl gül ağacı; bu ağacın meyvesi (Çr.).

guşene 1. Büyük, kulplu kazan (Çopraşık, Kıcılı-Al.; Karadona-Çr.). 2. Küçük tencere (Kayaağzı-İs.; Ka.). "Gendünü topluyamıyanlar **guşene** atar." Abaz, 2004: 163

guşgu Kuşku (Çr.).

guşgun Kar fırtınası, boran (Su.).

guşguş Çiğ olarak yenen ya da sebze gibi pişirilen bir çeşit ot (Eskiyapar, Kıcılı-Al.). "Madımak, **guşguş**, yemliği ile / Yufka ekmek dürer tuzlar yer şimdi" Barışcan, 2001: 8

guşhane Büyük, metal yemek tenceresi (Çr.).

guşlastik Sapan (Çr.).

guşluk Sabahla öğle arası (Su.; Çr.).

gutu Kutu (Çr.). "İstanbul'dan gelir **gutu**, içi dolu burun otu."
Caferoğlu, 1994b: 110

guvā Güvey, damat (Gökçam-Su.; Çayhatap-Çr.). "Varsın yabanda horlasın / **Guvā**ya daş atıp ürenner"
Caferoğlu, 1994: 141

guvalamak Kovalamak (İkipınar-İs.; Su.). "Ben bi duvanı **guvalıyodum**." Abaz, 2004: 106

guvarcin Güvercin (Çr.). "**Guvarcin** zikreyler, insanı sever / İbibik virdeyler tüymenin eyer"
Caferoğlu, 1994: 150

guvatlı Güçlü, kuvvetli (Su.).

guvē Güvey, damat (İs.). "Yāni gelin guvē olamıyolarımış."
Abaz, 2004: 99

guven Güven (Su.).

guvenmek Güvenmek (İkipınar-İs.; Çr.). "Gırığına **guvenen** ersiz galır."
Uçakcı, 2006: 311

guvercin Güvercin (Çayhatap-Çr.). "**Guvercin** donunda gordüm oturur Zahmeride dost almasın bitirir"
Caferoğlu, 1994: 140

guverti Yeşillik (Su.).

guyō Güvey, damat (Harunköy-İs.). "**Guyō** galan gelü, ilahiynen gapının

yanına." Abaz, 2004: 41

guyruğu ölü Akrep (Su.).

guyruğu tava sapına dönmek Önünü sonunu düşünmeden birtakım işlere girişip büyük zarara uğramak (Çr.). "Olur olmaz işlere dalbıncıyıp duruyodu, başaramadı, şimdi **guyruğu tava sapına döndü**." Kerman, 1997: 66

guyruklu Havalı kadın (Su.).

guytuk Kuytu, çukur yer (Çr.). "**Guytuk** yerde gün görmeyesice." Yoksul, 2013: 344

guyulu Çok fazla (Su.).

guyva çimmesi Kız kaçırma oyununa benzeyen bir köy seyirlik oyunu (Palabıyık-Çr.).

guz (1) Gölgelik, güneş almayan yer (Çıkrık-Çr.).

guz (2) Sonbahar, güz (İkipınar-İs.; Gökköy-Çr.). "**Guz**ün gelincek çekmenin biri yok." Abaz, 2004: 123

guzlük Güzün ekilen ekin ya da sebze (Gökköy-Çr.).

guzu Kuzu (Eskiyapar-Al.; Su.; Tarhankozlusu-Çr.). "Yarabbi bana **guzu** gibi ölmeyi nasip et." Oğuz, 2007a: 42

gübü Yoğurt, süt çalkanan dik biçimli yayık (Kalecikkaya-Al.).

gübür Süprüntü, toz, çöp (İsahacı, Külah-Al.; İs.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**Gübür**den mi çıktın, bu halin ne böyle?" Yoksul, 2013: 344

gübür gibi Çok fazla (Su.).

gübür kabı Çöp kabı (İs.).

gübürlenmek Kirlenmek, pislenmek (İs.).

güccük Küçük (Çr.). "**Güccük** bi guşanenin dibinde de ecimcik yoôrt varımış." Çorumevi, 2000: 18

gücek (1) Bir yanı geniş bir yanı dar tarla parçası (Kuzuluk-İs.).

gücek (2) Kollu kadın yeleği (İbik-İs.).

gücele Ancak, güçlükle, zorla (Al.; Körkü-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "İneği, koyunu, tavuğu sattık / Ancak zor **gücele** borcu kapattık" Çırakman, 2002: 118

gücü → Kücü (Alacahüyük-Al.; Çr.). "İp attım ucu kaldı / Tarakta **gücü** kaldı" Aytekin, 2003: 100

gücücük Çok küçük (Çr.).

gücük Şubat ayı (Eskiyapar, Külah-Al.; Bademce-Ka; Kamışlı-Su.). "**Gücük** az, Mart yaz." Yoksul, 2013: 344

gücümcük küçücük (Çr.).

gücümen Küçük, ufak (İs.).

güççük Küçük (Al.; Eskiekin-Çr.). "Gendi **güççük** emme cilve gutusu." Yoksul, 2013: 323

güç üzmek Yaramazlık yapmak (Ka.).

güdecek Okurken satırları izlemekte kullanılan araç (Çr.).

güdek (1) Kısa, bodur, gelişmemiş (İs.; Ka.).

güdek (2) Oyunda ebelik (Çr.). "Fasulyeye bödek, ebeye **güdek** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

güdekçi Hodak oyununda ebeye verilen ad (Çr.). "**Güdekçi** hodağı yakalayıp emene sokmaya çalışır." Ozulu, 2013: 19

güdek parası Çoban ücreti (Çr.).

güdellemek → Gödellemek (Ka.). "Çömleğin içine konulup tahta kaşıkla **güdellenir**." Dbk, 2003: 91

güderlemek → Gödellemek (İs.).

güdü 1. Küçük çömlek, güveç (İs.). 2. Küçük kâse (Ka.).

güdücülük Çobanlık (Kızılhamza-Or.). "**Güdücülük** sana özgüdür." Tdk, 1993: 4512

güdü güdü Köpek çağırma ünlemi (Çr.).

güdük (1) Kısa boylu (Evci-Bo.; Su.). "Elinde küçük bir defterle iyice **güdük**leşmiş bir kurşunkalem vardı." Sarıyüce, 2004: 178

güdük (2) Haklağa denilen ölçeğin sekizde biri (Dutçakallı-Çr.).
güdül (1) Kiraz kurusu (Çr.).
güdül (2) Uzun saplı tahta kepçe (İsahacı-Al.). "Bir yandan da **güdül** denilen uzun saplı düz çömçeyle karıştırılmalıdır." Arısoy, 1970: 71
güdülük → Güdek parası (İs.).
güdüm Bir çeşit çalgı, tef (Çr.).
güdü parası Çoban ücreti (İs.).
güdür Güç, kuvvet (Maksutlu-Ka).
güdürlü Güçlü kuvvetli (Maksutlu-Ka).
güdürüz Güçlü kuvvetli, gürbüz (Eskiköy-Çr.).
güdü yeri Otlak (İs.).
gügük Çavuş kuşu (Çr.). "Dalda **gügük** bağrıyor / Gülüm neren ağrıyor" Ertekin, 2006: 41
güğüldemek Çocuğun konuşmaya başlaması, konuşur gibi yapması (Çr.).
güğüm Bakırdan su ibriği (Al.; Ka.; Os.). "**Güğüm** ırbık doldurdum Doldu diye kaldırdım" Ayhan, 2002: 167
güğürdenmek Çocuğun konuşmaya hazırlık döneminde değişik sesler çıkarması (İs.).
güher Cevher (Yazır-Bo.). "Sefil Ali'm der ki er ere yete / Erler **güher**ini erlere sata" Çevik, 2007: 54
gükgüven Baykuş (Çr.).
gül Kısrakların tüylerinde beliren doğurma işareti (Çr.).
gülburma İnce açılmış yufka ile yapılan bir çeşit baklava (İs.; Elvançelebi-Me.; Çr.).
güldürgücük Yarım yamalak, eksik kalmış iş (Çr.).
güldür güldür Suyun bol bol akışını anlatır (Haydar-Al.; Eskiekin-Çr.). "**Güldür güldür** akan suyun nerede? / Şimdi böyle garip kaldın burada" Kurtoğlu, 1994:33
gülecen Güler yüzlü, güleç (Su.). "Yalnız **gülecen** yüz taşımakla beylik olur mu?" Sarıyüce, 2004: 292
güleç Sevimli, güler yüzlü, çok gülen kimse (Su.). "Güzel çirkin istemem / Sevdiğim **güleç** olsa" Ertekin, 2006: 105
güleğen → Güleç (İs.). "Küçükten sevmeli yavrum güzeli / Küsmesini bilmez **güleğen** olur" Gürsel, 1997: 315
gülek Ağaçtan yapılan, süt ya da yağ konulan kap (İs.; Su.).
güleş Güreş (Arpalık, Eskiekin-Çr.). "Combayınan **guleş** dutar yıhardım Kır tayınan yarışımı sorma heç" Kurtoğlu, 1998: 25
güleşmek Güreşmek (Eskiyapar, İsahacı-Al.; Akçalı-Su.). "Gazete kâğıdı başa **güleşir** / Keyifçilerin hali yaman dediler" Arısoy, 1970: 57
gülfatma Hatmi çiçeği (Çr.).
gülgübür Toz toprak (İsahacı-Al.). "**Gülgübür** kalmamış koynuma dolmuş / Pek yaktı canımı saman çeteni" Arısoy, 1970: 100
gülkuşu Bülbül (Kızılhamza-Or.).
güllap → Güllep (Çr.).
güllep Kapı sürgüsü, menteşe (Çr.). "Kapı **güllebi** gibi bir o yana bir bu yana dönüp durma." Yoksul, 2013: 423
güllü dallı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
güllü pencereli → Güllü dallı (Çr.).
güllük gülüstanlık Her şey gü zel, yerli yerinde (Çr.). "Her yeri, herkesi **güllük gülüstanlık** içinde sanma." Yoksul, 2013: 374
gülü Hindi (Boğabağı-Çr.).
gülütök Hindi (Büğdüz-Çr.).
gümbe 1. Kümbet (Os.). 2. tepe, tümsek (Os.). "Doyunca karnım **gümbe** gibi oldu." Başaran, 1974: 94
gümbedek Ansızın (Çr.). "**Gümbe-**

dek tepe takla gitti."
Yoksul, 2013: 345

gümbüdenek Birdenbire, pat diye ses çıkararak (Çr.). "Bastonu kaldırdığı gibi adamın sırtına **gümbüdenek** aşk eder!"
Özçatalbaş, 2003: 25

gümbüldek Çağlayan (Çr.).

gümbür Patates (Çr.).

güme → Gümele 1 (Su.).

gümele 1. Bağa, bostana yapılan bir yanı açık basit kulübe (Beydili, Çıkrık-Çr.). 2. Avcı kulübesi (Su.). "Bağımdaki **gümele**, lüzum görmez temele." Yoksul, 2013: 102

gümpil Patates (İs.).

gümpür Patates (Al.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Şişe şişe **gümpür** çuvalı gibi olmuşsun."
Yoksul, 2013: 592

gümrenmek Kendi kendine söylenmek (Çr.). "Durur durur **gümrenir** / Elâleme imrenir"
Aytekin, 2003: 70

gümürdenmek → Gümrenmek (Çr.).

günahını vermemek Hiçbir yararı dokunmamak (Çr.).

günaşığı Ayçiçeği (Çr.).

günay Güney, güneş gören yer (Çr.).

gün batı Batıdan esen yel (Çr.).

gün çaldı Gün ortası, öğle (Su.).

gün çalmak Güneş almak, güneş vurmak (Çr.).

günde Her gün (Çr.). "**Günde** pancar pişirir / Zangı'nın kızanları"
Aytekin, 2003: 11

gündelikçi Yevmiye ile çalışan işçi (Su.; Çr.). "Bir günde on **gündelikçi**nin biçemeyeceği ekini bir başıma biçmedim mi?" Tahir, 2006: 100

gün dikilmek Öğleye yaklaşmak (Çr.).

gün dinenmesi Güneş tutulması (Çr.).

gündiye Gündelik (Çr.).

gündoğusu Doğu rüzgârı (Çr.).

gündüz Gelinin gideceği sabah yapılan oyunlu eğlenti (İs.).

gündüzleme Çok zeki, akıllı, gözü açık çocuk (Çr.).

güneç Çok güneş alan yer (Çr.).

gün eğilmesi İkindiden sonraki zaman (Çr.).

gün eğsilmek Günlerin kısalması (Çr.).

güneş çavmak Güneşin dağlara yayılması, doğması (Çr.).

güney Her zaman güneş alan yer (İs.).

güney geçe Güneydoğu (Çr.).

günindi Batı (Çr.).

gün kavuşması Güneş batımı zamanı (Çr.).

gün kesme Gün belirleme (Su.). "Düğün **günü kesildi**."
Uçakcı, 2006: 365

günlü Suçlu (Çr.).

günlük (1) Gündelik, yevmiye (İsahacı-Al.; Palabıyık-Çr.). "Bu parayla inan **günlüğe** gitmez / Bizim köylü yünlü ferik patıron"
Özgür, 2002: 91

günlük (2) Şemsiye (Çr.).

günlükçü Gündelikle çalışan tarım işçisi (Kamışlı-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Ekmekçiliğini ederim köyün, **günlükçü**lüğünü ederim geçinirim." Gümüş, 1977: 103

günnemek Güneşlenmek (Çr.).

günnük (1) Beş vakit namaz (Çr.).

günnük (2) Şemsiye (Kavşut-Su.).

günnük (3) Ücret, yevmiye (Çr.). "**Günnük**süz çalışırım / Yâr beni tutsa ırgat" Ertekin, 2006: 58

günönü Gün doğmasına yakın zaman (Çr.).

günsü Sürekli güneş alan yer (İs.).

günsüz Henüz tutuklanmamış suçlu (İs.).
günü Kıskançlık, haset (Os., Su.; Çr.). "**Günü**sünden karnının çanağı çatlıyor." Tdk, 1993: 2231
günücü Kıskanç kimse (İs.; Os.). "Bu kadar **günücü**, haset olma." Yoksul, 2013: 166
günücük → Günü (Çr.). "**Günücüğünden** öldü." Koşay-Aydın, 1952: 66
günücü kel tavuk Kıskançlıktan ölmek aşamasına gelen kimse (Os.). "Beni yâre dilemiş / **Günücü kel tavuk**lar" Gösterir, 2011: 260
günülemek Çekememek, kıskanmak (Külah-Al.; İs.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Ben seni candan sevdim / Gölgemden **günülerim**" Ertekin, 2006: 44
günüz Gündüz (Çalyayla-Çr.).
gün yamuru Güneş varken yağan iri damlalı yağmur (Çr.).
güpgücücük Çok küçük (Çr.).
güplemek Güpürdemek (Göcenovacığı-Çr.). "Yine benim yüreğim **güpledi**, şimdi hapı yuttum." Çorumlu, 2009: 1652
güpür güpür Güçlü, hareketli olarak (Çr.). "**Güpür güpür** kıyıdan atlayıp kaçtı benim sesime." Gümüş, 1977: 52
güpürtü Gürültü, kuvvetli ayak sesi (Çr.).
gürdük Hayvanlarda çiftleşme zamanı (Çr.).
güre Çiftleşmek isteyen kısrak, dişi eşek (İs.).
gürebi Eğri uçlu küçük balta, nacak (Çr.).
gürelemek → Kürelemek 1 (İs.).
güren Küme, topluluk (Dutçakallı-Çr.).
gürg → Gürk (Çitli-Me.; Su.).
gürgüvenç Çok şen (Çr.). "Herkes **gürgüvenç**, azık çıkıları kazgıçların ucuna takılarak omuzlardan arkaya atılmış." Çorumlu, 2009: 93
gürk Kuluçka dönemindeki tavuk (Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). "Şahin yumurtası serçe olmaz ki Yatırıp da **gürk**e follayıp durma" Çimen, 2000: 64
gürlegen Çağlayan (Çr.).
gürlemek Çoğalmak, artmak (Evci-Bo.; Su.). "En kısa zamanda gene **gürler** haneniz." Sarıyüce, 2004: 39
gürpdüşen İri, ekşimiş, içi çabuk kararan bir çeşit armut (Çr.).
gürpüdek Ansızın, birdenbire (Or.; Çalyayla-Çr.). "Damdan düştüm **gürpüdek** / Bi gız öptüm şirpidek" Gösterir, 2011: 175
gürpüdenek → Gürpüdek (Çr.).
gürredek Duvar gibi şeylerin birdenbire yıkılması (Çr.). "Bunca yılın horasanla kaynatılmış kabristan duvarını **gürredek** yıkıp tozunu göğe savurdu." Tahir, 2007: 244
gürüf gürüf Sürü sürü (Çr.).
gürüş Küçük kulaklı koyun, keçi, kuzu (İncesu-Su.).
gürzo Düz ipek kumaş (Çr.).
güşene Tencere (Eskiekin-Çr.). "**Güşene**m sarı bakır / Oynama şakır şakır" Gösterir, 2011: 290
gütmek Hayvan otlatmak (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Evciortakışla, Kuşsaray, Sarimbey-Çr.). "Ben koyunu **güderim** / Arkadaşım kız olsa" Gösterir, 2011: 89
güveği Damat, güvey (İsahacı-Al.). "Oğlu **güveği** olmuş / Babası altın saçar" Ertekin, 2006: 57
güveği önü Gerdek gecesi güveyin arkadaşlarına verdiği özel yemek (Kalecikkaya-Al.; Çr.).
güvelemeç Sarımsaklı bir yemek (Küçükpalabıyık-Çr.).
güvem Yenebilen bir çeşit mantar (Çalyayla-Çr.). "Elindeki çıkına

bir iki **güvem** mantarı koymuş."
Gümüş, 1977: 22

güven Sevinç, mutluluk (Çr.). "Mektubunu okuyunca ne kadar **güvendim**." Tdk, 1993: 2240

güvenç Dayanak, arka, yardım (Eskiyapar-Al.; Serban-Çr.). "Herkesin umudu bir **güvenci** var / Bize de sen sahip ol Hasam Dedem"
Koçak, 1980: 123

güvenmek Sevinmek (Çalyayla-Çr.).

güvercin taklası Erkek çocukların oluşturdukları kule üzerinden öteki yana takla atarak geçmeye çalıştıkları bir oyun (Gölet-Ka.; Çr.). "**Güvercin taklası**, oyuncular sıkılıncaya kadar devam eder." Oğuz, 2006b: 32

güvermek (1) → Gövermek (Çr.). "**Güvereni** ekin sandım / Ekin değil bırçağımış" Gkb, 2002: 82

güvermek (2) Morarmak (İsahacı-Al.). "İsahacı köyü bizim ilimiz / Hep **güverdi** ayağımız elimiz"
Arısoy, 1970: 74

güvermek (3) Salıvermek (Al.).

güverti Yeşillik, yeşerti (Çr.). "Öküzleri **güverti**ye salıp saman masrafından kurtulmaya çalışacağına..."
Tahir, 2006: 13

güvey Damat (Beydili-Çr.). "**Güvey** olmadık; ama kapı dışında bekledik."
Yoksul, 2013: 350

güveyi Damat (İs.; Os.). "Hamamda **güvey**i gınalamak adettir."
Özçatalbaş, 2002: 114

güveylik Güveyin düğünde giydiği giysi (Çr.). "Şu sebepten yetmez: Sana **güveylik** ister oğlum."
Tahir, 2006: 25

güvey önü Düğün kalabalığı dağıldıktan sonra erkeklere verilen yemek (Çr.). "İkindiden sonra **güvey önü** denen yemek hazırlanır."
Bayram, 2008: 285

güvez Yeşil ile mor arası bir renk (Çr.). "Dürümde yeşil soğan / **Güvez** yelekli oğlan" Aytekin, 2003: 67

güvüldemek → Güğüldemek (Çr.).

güya Güvey, damat (Gökköy-Çr.). "Daha nasıl diyem ki / İç **güya**den hallıca" Gösterir, 2011:70

güyalik → Güveylik (Çr.). "Sana mübarek olsun / **Güyaliğin** donları"
Ertekin, 2006: 13

güyeğü Güvey (Ka.). "Al **güyegü** ol tabirinin kullanılması bundandır."
Dbk, 2003: 74

güyeğü giydirme Damat donatma töreni (Ka.). "Gelin çıktığı gün **güyeğü giydirme** merasimi yapılır."
Dbk, 2003: 75

güyeğü koyma Damadı gerdeğe sokma (Ka.). "Gelin alma, **güyeğü koyma** işleri bilinen şekilde yapılır."
Dbk, 2003: 75

güyük İçi boş ceviz (İs.).

güz Sonbahar (Eskiekin-Al.; Akçalı-Su.; TatarÇr.). "Merak etme sevdiğim Kavuşmak kaldı **güz**e" Çağıl, 2013: 9

güzeller Bir halk oyunu (Arpalık-Çr.).

güzey Güneş görmeyen yer (Su.).

güz guyma Ekinlerin biçilme dönemi (Bademce-Ka.).

güz guymak Hasat kaldırmak (Bademce-Ka.).

güzlek → Güzlük 1 (Çr.).

güzlük 1. Güzün ekilen tahıl (Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). 2. Güz için ayrılmış yiyecek (Su.). "**Güzlüğe** uyar olmaz." Yoksul, 2013: 350

güzün Sonbahar (İsahacı-Al.; Oğlaközü-Su.; Eskiekin-Çr.). "Ömrün uzun olsun, düğünün **güzün** olsun."
Ayhan, 2002: 235

H

ha Büyük sepet (Aşağıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.). "**Ha**den boşalan sepete sığmaz." Yoksul, 2013: 353

haat Zaman (Karadona-Çr.). "Gocan ne **haat** götürürse o haat get." Özçatalbaş, 2002: 68

haba Heybe (Sarimbey-Çr.). "Sırtımdaki yırtık **haba** / Gerdan kıvırması caba" Çimen, 2000:93

habar (1) Haber (Ba.; Çavuşoğlu-İs.; Çr.). "Gadın **habar** gotürüyo." Abaz, 2004: 112

habar (2) Nasihat (Bademce-Ka.).

habar ağnatmak Nasihat etmek (Bademce-Ka.).

habe 1. Heybe (Çopraşık-Al.; İs.; Su.; Çr.). 2. Çanta (Al.; Yarımsöğüt-Su.). "Hodürü hoş **habe**si boş." Yoksul, 2013: 381

habeli hoş Tahteravlli (Aşağıfındıklı-Su.).

habire Ara vermeden, sürekli olarak (Külah-Al.; İs.; Su.; Eskiekin, Sarimbey, Serban-Çr.). "**Habire** çene çalıp duruyor." Yoksul, 2013: 352

hacat → Hacet (İsahacı-Al.; Aşağıfındıklı-Su.). "**Hacat** için gomşuyeetmeyi heç hazitmem." Kerman, 1997: 21

hacayı Eylül (Su.).

hâcet Gereksinim duyulan kap kacak gibi ev gereçleri (Kamışlı-Su.; Büyükgülücek, Gökköy, Serban-Çr.). "Hacetine **hacet** ekliyor." Yoksul, 2013: 353

hacı Hacca gidecek olan birinin, arkadaşlarının isteklerini yerine getirmesini anlatan köy seyirlik oyunu (Me.).

haco Hacı (Su.).

haçan Ne vakit, ne zaman (İs.). "**Haçan** sizin eve geldimse boş bulamadım." Tdk, 1993: 2248

hafildemek Nefesi daralarak sık sık solumak (Çr.).

hafilemek → Hafildemek (Çr.).

hafşalamak (1) Çamaşırı elde yıkarken çitilemek (Bademce-Ka.).

hafşalamak (2) Dövmek (Bademce-Ka.). "Dan bebek vallaha demeyin **hafşaların**." www.bademce.com

haggad Gerçek, hakikat (Su.).

hağ Üzüm, kiraz gibi yemiş koymaya yarayan küfe, sepet (Al.; Su.; Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Çeten çeten, iğrat verir güzleri / Selesi, sepeti, **hağ**leri vardı" Kurtoğlu, 2006: 14

hağbe Omza takılan ya da hayvan üzerine konan iki taraflı dokumalı çanta, heybe (Gökköy-Çr.). "Gara **hağbe**yi getir." Uçakcı, 2006b: 210

hahah Hemen, çok çabuk (Çr.).

hahalamak İtmek (İs.).

hahetmek Halletmek, hazırlamak (Su.; Çr.).

hahitmek Becermek (Gölköy, Harunköy-İs.). "Oküzü de goş **hahidebülüseñ**." Abaz, 2004: 131

hak (1) Maaş, alacak (Su.). "**Hak**ımı alır otururum şurda." Gümüş, 1977: 12

hak (2) Tahıl ölçeği (Os.). "Bizim pazarlığımıza göre bir **hak** ceviz bir lira değil mi?" Saraçer, 2000: 354

hak etmek Halletmek, hazırlamak (Çr.). "Karı tütün sarmayı **hak edebilmek**te mi?" Tahir, 2008: 201

hakgatdan Gerçekten (Harunköy-İs.). "**Hakgatdan** ezeli goleyidi." Abaz, 2004: 132

hakık Akik (Çr.). "**Hakığım** var küpem var / Eğil bir yol öpem yâr" Ertekin, 2006: 61

hakını eteğine komak Kızılan

bir kişiyi dövmek, hırpalamak, ona hakaretler edip dersini vermek (Çr.). "Bugün mahlede sıhışdırdım, **hakını eteğine godum**."
Kerman, 1997: 67

hakırdamak Gülmek, sesli gülmek (Çr.).

hakır hakır Kahkaha ile gülme (Ka.).

hakırtı Sesli gülme, kahkaha (Çr.).

hakkuran Güvercinden büyük serçeden küçük bir kuş (Çr.).

hakla → Haklağa (Yazır-Bo.; İs.; Os.; Kamışlı-Su.; Beydili, Kozluca-Çr.). "İki **hakla** buğdayı toptancıya teslim etti." Destanoğlu, 2006: 94

haklağ → Haklağa (Kavacık-Çr.). "Ötüyüzden üç **haklağ** buğday getirdim." Çorumlu, 2009: 1502

haklağa 16 kiloluk tahıl ölçeği (Külah-Al.; Su.; Gökköy, Kavacık-Çr.). "Buğdayın **haklağa**sını on beş liraya şehirli deyil biz çıkarttık."
Çorumlu, 2009: 1502

haklağı → Haklağa (Çr.). "En çok mahsul kaldıranlar anbarlarına beş yüz **haklağı**dan çok hububat koyamıyor."
Çorumlu, 2009: 1504

haklı Eş, karı koca (Su.).

halal Helal (Su.). "**Halal**a comartlık olmaz." Uçakcı, 2006: 365

halbır Kalbur (Al.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Sungurlu mercimâ gibi **halbır**ın altında da oynuyo, üstünde de."
Uçakcı, 2006: 220

halbur İri delikli elek (Al.). "Eski **halbur** yıkarım / Yola çıkar bakarım"
Ayhan, 2002: 171

halbusam ki Halbuki (Al.).

halça (1) Kalça (Çr.). "Saç üzüm karası, selvi gibi **halça**sını küt küt döğüyor." Çorumlu, 2009: 79

halça (2) Kunduracıların kalıp üzerine koydukları meşin parçaları (İs.).

haldır haldır 1. Bol, geniş (Su.). 2. Durmadan (Çr.). "**Haldır haldır** çalışıp duruyor." Yoksul, 2013: 355

haldır hayat Düzensizlik durumu (Su.).

haldır huldur Kaba saba (Su.).

halē Halay (Su.).

halebi Altmışbeş santim boyunda bir uzunluk ölçüsü, arşın (Ka.; Çr). "Benim ağam çelebi / Boyu üç dört **halebi**" Ertekin, 2006: 31

haley Halay (Eskiekin-Çr.). "**Haley**de yer gapmalı / Yâre cilve yapmalı"
Gösterir, 2011: 125

haleylim Giyinişi düzgün olmayan (Çr.).

halhalamak Uzun ipi kola dolayarak halka gibi yapmak (Çr.).

haliçe Küçük ipek halı (Çr.).

Halil İbrahim Bir halk oyunu (Al.).

halleşe Düğünlerde hep bir ağızdan ilahi söyleme (Os.). "**Halleşe** ile, yani Yunus Emre'nin ilahileriyle, damada yeni giysilerini giydirdik."
Saraçer, 2000: 324

halva Helva (Kıcılı-Al.; Büyükgülücek, Çalıca-Çr.). "**Halva** demesini de bilir, helva demesini de."
Tahir, 2004: 68

hamail Küçük dua kitabı (Çr.). "Altın **hamail** olsam / Sarılsam döşüne ben" Gösterir, 2011: 236

hamambiç Çocukların çamurla oynadıkları bir oyun (Çr.). "Kimi aşık, deşenek oynar, kimi topraktan havuz **hamambiç** yapar."
Özçatalbaş, 2002: 31

hamamcı olmak Boy abdesti alma gereksinimi duymak (Çr.).

hamarat Çalışkan, becerikli, işçimen (Gökköy-Çr.). "**Hamarat**lığı tuttu adamın." Yoksul, 2013: 356

hamayıs Patiska (Çr.).

hamayil → Hameyli Çr.). "Anasının uzattığı uğurlu **hamayil** kesesini

aldı." Tahir, 2004: 17

hamaylı → Hameyli (Su.). "İçinde uzun bir sure yazılı **hamaylı**yı hep koynunda taşıyordu."
Sarıyüce, 2004: 18

hamaz Hortum, kasırga (Çr.).

hambal Hamal (Dutçakallı-Çr.).

hambar Ambar (Bademce-Ka.).

hame Çocuk oyununda eşilen yer, çukur (İs.).

hameli → Hameyli (Çr.).

hameyli Nazar değmemesi için halkın kullandığı bir çeşit nazarlık, hamail (Çalyayla-Çr.). "Sana nazar atarlar / **Hameyli**ni takın gel"
Gösterir, 2011: 185

hamır Hamur (Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

hamırıs Pekmezle nişasta karışımından yapılan, kışın kahvaltıda tüketilen bir yiyecek (Evci-Bo.).

hamıt Hayvanların boynuna takılan halka, hamut (Gökçam-Su.).

hamlamak Bedenin idmansızlıktan dolayı bir çalışma sonunda tutulması (Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.).

hampa Para ya da emek harcamadan kazanmak isteyen kimse (Su.).

hampacı Para ya da emek harcamadan her şeye sahip olmak isteyen kimse (İs.).

hamuraşı Küçük küçük kesilip kurutulmuş hamuru mercimekle karıştırarak pişirilen bir yemek (Ovakarapınar-Çr.).

hamurlamak İyi pişmemiş ekmeği yedikten sonra hastalanmak (Çr.).

hancık Hangisi (Su.).

hangırdamak Yüksek sesle, çirkin, kaba şekilde gülmek (Çr.).

hangır hangır Kahkahayla arsızca gülmeyi anlatır (Su.).

hanğıd olmak Yaşlanıp çirkinleşmek (Çr.).

hanık Hazıra konan (Çr.). "Hazıra **hanık**, sofraya konuk."
Yoksul, 2013: 364

hanım camdan sallandı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

hanım cimciği Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

hanım gırığı bokun doruğu Bilgisi, görgüsü, davranışları ile gerçek anlamda hanım olmağı halde hanımlık taslayan, kendini beğenmiş kadın (Çr.).

hanım iğnesi Çengelli iğne (İs.).

hanım söylerse mubah gelin söylerse kabahat Kendisine yakışanı başkalarına uygun görmemek (Os.).

hanım teri Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

hannapa Pisboğaz, asla doymayan (Çalyayla-Çr.). "Bu gaçıncı yeme lan **hannapa**?" Özçatalbaş, 2002: 126

hanim olmak Sonradan görme olmak, sonradan kibarlaşmak (kadılar için) (Bademce-Ka.).

hant hant ötmek Rahatsızlık verecek ölçüde aşırı istek duymak (Çr.). "Aş ekmek için **hant hant ötüyor**." Yoksul, 2011: 73

hantıl hantıl Hırslı hırslı, şapur şupur, acele (yemek için) (İs.).

hapahap gelmek Karşı karşıya, yüz yüze gelmek, karşılaşmak (İs.; Su.). "**Hapahap** karşı karşıya geliverdik." Yoksul, 2013: 357

hapas → Hapaz (Çr.).

hapaz Bir avuç dolusu (Külah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Tanrıvermiş-Me.; Os.;

Kavşut-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Yüzü öyle çopur ki, bir **hapaz** leblebi atsan bi denesi yere düşmez."
Kerman, 1997: 21

hapaz hapaz Avuç avuç (Eskiekin-Çr.). "**Hapaz hapaz** saçıları saçarlar / Bebek söbek gapar gapar gaçarlar" Kurtoğlu, 1994: 176

hapazlamak Avuçlamak (İs.; Bademce-Ka.; Su.).

hapış göpüş olmak İyice çürümek, yumuşamak (Bademce-Ka.).

hapis damı Cezaevi (İs.; Me.; Su.).

hapucuk Gevretilen yufka ekmeğin ayranın ya da yoğurdun içine katılmasıyla yapılan yiyecek (Bademce-Ka.).

hapur hupur Düzensizce giyinerek gezmeyi anlatır (Çr.). "Bizim oğlana bir hal oldu; **hapur hupur** geziyor." Tdk, 1993: 2281

har Gül yapraklarının üzerinde bulunan beyaz böcek (Çr.). "Güneşim kar değilim / Bülbülüm **har** değilim" Gösterir, 2011: 210

haral (1) → Harar (İsahacı-Al.; Örenseki-İs.; Kamışlı-Su.). "Bir çift çorap örmüş Türkmen **haral**ı / İşi elfazlıdır Firdevs gelinin"
Arısoy, 1970: 73

haral (2) Erkek çocuklarca oynanan, koşmacaya dayalı bir oyun (Su.).

haramzada Eve faydası olmayan, haylaz çocuk (Su.; Çıkrık-Çr.).

haranı Kazan (Küçükpalabıyık-Çr.).

harar Kıldan dokunmuş büyük çuval (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Harar üstünde **harar /** Oturmuş zülfün tarar"
Ertekin, 2006: 61

haraza Ciğer hastalığı, balgamlı öksürük (Obruk-Do.; Çr.). "Ahmet **haraza**lıdır." Tdk, 1993: 2285

harazalı Soluyan, kesik kesik öksüren, hastalıklı (İs.; Su). "Kasıla kasıla **harazalı** bir sesle: Ev sa hipleri!" Sarıyüce, 2004: 282

harç Üç etek kenarlarını süslemek için kullanılan dantela, sutaşı, kordon (Çr.).

hardalaşmak Çocukların şakalaşması, boğuşması (Çr.).

hare Bir çeşit kumaş (Çr.).

haremici 1. Yaramazlık yapan, sağa sola zarar veren çocuk (Çr.). 2. Soyguncu (Dutçakallı-Çr.). "Bizim çocuklar ne kadar **haremici** oldular." Tdk, 1993: 2288

harf (1) Haya, namus, utanç (Çıkrık-Çr.). "Akşam odada Ahmet hiç **harflenme**di." Tdk, 1993: 2288

harf (2) Korku (Çr.). "Hiç bir şeyden **harf**i yok." Tdk, 1993: 2288

harhar (1) Bol bol (Me.)

harhar (2) Köpek havlaması (Me.).

harhar (3) → Harar (Bademce, Gölet-Ka.).

harhıt Dokuma tezgâhlarında deve denilen parçayı yukarda tutmaya yarayan ağaç (Eskiyapar-Al.).

harhuş Gelişigüzel, abur cubur, öteberi (Sarimbey-Çr.). "**Harhuş** yemiş midesi bozuldu." Tdk, 1993: 2288

harıldak Ses çıkararak nefes alan kimse (Çr.).

harın Bir şeyden huylanıp yürümeyen, geri geri giden hayvan (Çr.).

harinsemek Cinsel açıdan şımarmak (Su.).

hark Su yolu (Kalecik-Me.; Os.; Aşağıfındıklı-Su). "Su oldum aktım görmedim **hargı /** Çekildim pazara bulmadım nargı" Piroğlu, 1981: 37

harkıt İşe yaramayacak denli eski, çürük, yıkık (Me.).

harkut 1. Obur (Su.). 2. Çok çir-

kin (Os.).

harlak (1) 1. Bağırtlak (Gökçam-Su.). 2. Kalın, boğucu ses tonu (Gökçam-Su.).

harlak (2) Harıl harıl ses çıkaran her şey (Çr.).

harlak (3) Yorgun (Çr.).

harlamak (1) Az yanan ateş ya da kuru ot gibi şeylerin birden parlaması (Akçalı-Su.). "Ateş **harlanınca** yüzlerce insan hücum etti üzerine." Sarıyüce, 2004: 171

harlamak (2) Yorgunluktan ses çıkararak sık sık soluk almak (Bademce-Ka.; Çr.).

harlatmak Az yanan ateşin alazını artırmak (Çr.). "Ateş koyup yaktılar bizi ki, gazyağı dökerekten **harlattılar**." Tahir, 2004: 361

harlavuk Ses çıkararak nefes alan kimse (Çr.).

harlek → Harlavuk (Çr.).

harman Temmuz ya da Ağustos ayı (Al.; Su.). "**Harman** gelir, mahsul kalkar, borç verilmeye başlanırdı." Güven, 2010: 23

harmancı Harman döneminde çalışan mevsimlik işçi (İsahacı-Al.; Beydili, Göcenovacığı-Çr.). "Dirgen aldı harmanları dağıttı / Çıkarın azabı **harmancı** geldi" Arısoy, 1970: 103

harmanlamak (1) Birbirinin benzeri olan nesneleri karıştırmak (Çalyayla-Çr.).

harmanlamak (2) Kavis çizerek yürümek (Çr.). "Dizlerini kırmadan lap lap sıçrayıp **harmanlayarak** yürüdüğünden…" Tahir, 2006: 49

haro Ekin koymak için çamurdan yapılan depo (Al.).

harpadan İki şeyin uyumlu bir biçimde birbirine geçmesi (Su.).

harpışlamak → Harpuçlamak (Çalyayla-Çr.)

harpuçlamak Bir şeyi avucuyla, parmaklarıyla ezmek, avuçlayıp avuçlayıp bırakmak (İs.; Gölet-Ka.; Os.). "Yemeği gene **harpuçladı**." www.golet.tr.gg/

harradak Birdenbire (Çr.). "Kibriti tutsalar, **harradak** alıp kül olacağım!" Tahir, 2007: 376

harro marro Üçer kişilik iki küme arasında oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "**Harro marro**, aşağı yukarı diye yüksek sesle bağırarak ebeyi şaşırtmaya çalışırlar." Oğuz, 2006b: 33

harsıkmak → Harlamak 2 (Bademce-Ka.).

harşlık Harçlık (Çr.). "Alaca işlik dikdirir, cebine **harşlık** dokdürür." Caferoğlu, 1994b: 111

harta (1) Harita (Os.). "Andımız **harta**mızı / Yeşile boyamaktır" Çağlar, 1954: 64

harta (2) Sırasız, saygısız davranışlarda bulunma (Çr.). "**Harta**sı hurtası olmadan konuşuyor." Yoksul, 2013: 359

hartıl (1) Duvarın sağlam olması için örülürken araya konulan ağaç (Çr.).

hartıl (2) Sedir (Çopraşık-Al.).

hasa Patiska (İs.; Os.).

hasan baba Köylerde kadınların oynadığı bir seyirlik oyun (Çr.).

hasaratlı Taşlarla, çeşitli bitki tohumlarıyla karışık tahıl (Su.).

hasbaal Hasbihal, söyleşi (Çr.).

has baklava İnce açılmış kırk kadar yufka ile yapılan baklava (Büyükgülücek-Çr.).

hasıda Mısır unu, pekmez, yağ, nişasta ile yapılan bir tatlı (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Su.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Çinko tasta **hasıda** / Pusudayım pusuda" Aytekin, 2003: 54

hasıllamak Temizlemek (Ka.).

hasırlı Dışına hasır sarılmış büyük damacana (Çalyayla-Çr.). "Arabanın yanına iki **hasırlı** damacana koydu." Tahir, 2007: 359

hasiret Hasret, özlem (Çalyayla, Kızılpınar-(Çr.). "Şu davulcu ne iyi / **Hasiret** kavuşturur"
Gösterir, 2011: 284

hasput Kağnı tekerleğinin ağaç bölümü (Os.).

hasse Patiska, pamuklu kumaş (Çr.).

hasuda → Hasıda (Çr.).

has un Fabrika unu (Os.).

hasut Kıskanç (Al.).

haşa Büyük çuval (Çr.).

haşabillah Mutlaka (Bademce-Ka.). "Haşabillah gidecem diy."
www.bademce.com

haşadı çıkmak (1) Eşyanın darmadağın olması, kırılması (Çr.).

haşadı çıkmak (2) Bir kişinin çok yorgun olması (Çr.). "Âşama gadar bağ belledim, **haşadım çıhdı**."
Kerman, 1997: 67

haşal Olmamış, ham meyve (daha çok kavun, karpuz için) (İs.).

haşalak İşe yaramayan, değersiz şey (İs.).

haşat 1. Kırık dökük, işe yaramaz (İsahacı-Al.; Me.; Su.). 2. İş göremeyecek kadar sağlıksız, sakat, yorgun, bitkin (Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Aşık Haydar'a kalası ca / **Haşat** etti su testimi"
Arısoy, 1970: 61

haşat olmak Kırılmak, ezilmek, darmadağın olmak (Çavuşoğlu-İs.; Çitli-Me.; Su.). "Irıssız yâr **haşat oldum** elinde / Çok gılladın baba çıksın dilinde" Gösterir, 2008/84: 11

haşavuzdan Haşa huzurdan (Su.).

haşeri Şımarık, yaramazlık yapan (Al.; İsmailköy-Çr.). "Nuri'nin Haşeri lakabı adını unutturmuş, hep **haşeri** denir olmuştu."
Güven, 2013: 35

haşgaş Haşhaş (Çalyayla, Eşençay, Gökköy-Çr.).

haşıl Yaradılıştan kırıcı olan kişi (Çr.). "Eyi bir adam değil, onlar soycak **haşıl** olurlar." Tdk, 1963: 2303

haşıl haşıl Kaba, sert (Çr.). "Kumaşa elini sürünce yumuşak değmiyor; **haşıl haşıl** bir şey." Tdk, 1963: 2303

haşkaş Haşhaş (Çr.).

haşlak Sıcak rüzgârın etkisiyle kuruyup cılız kalan tahıl, meyve gibi şeyler (Çr.).

haşlık Harçlık (Su.; Eskiekin, Serban-Çr.). "Kilerde aşlığım yok / Cebimde **haşlığım** yok"
Gösterir, 2011: 181

hatap Özellikle deve semerlerinin dayanıklı olması için, yanlara konan ağaç parçalar (Su.).

hatıl 1. Taş ya da kerpiç duvarlara bağlantı amacıyla konan ağaç (Su.). 2. Oturmak için yapılan yer, makat yeri (Gökçam-Su.).

hatın Saygıya değer kadın, hanım (Gökçam, Karakaya-Su.; Dutçakallı, Serban-Çr.). "Al duvağın içinde Gelindir elif **hatın**"
Gösterir, 2011: 246

hatir Hatır (Esentepe, Harunköy-İs.; Su.). "**Hatir**e bahan yere bahar."
Abaz, 2004: 117

hatirine dāmek Azarlayıp, tersleyip gönlünü kırmak (Su.).

hatlak Atlanacak yer (Çr.).

hatlamak Atlamak (Su.; Çr.).

hatma Başta oluşan şiş, ur (Kavşut-Su.).

hava bungunluğu olmak Yazın havanın nemli, sisli olması (Çr.). "Bugün **hava bungunluğu var**; canım sıkılıyor." Tdk, 1993: 2307

hava çekmek Türkü söylemek (Su.).

hava çilemek Hafif yağmur yağ-

mak (Su.).

havaksımak Yara irinlenmek, şişmek, azmak (Çr.).

havan bıçağı Tütün kıyma bıçağı (Çr.).“Kuyruğunu **havan bıçağı** gibi duraksız işleten bir kuyruksallayan…” Tahir, 2006: 235

havanklanmak Yaranın irinlenmesi, şişmesi, azması (Çr.).

havankmak → Havanklanmak (Çr.).

havas Heves (Haydar-Al.; Çr.). “Yolla çavuş yârimi / Yârimde **havas**ım var” Gösterir, 2011: 265

havaslanmak Heveslenmek (Çalyayla-Çr.) “**Havaslandım** yâr sevdim Yatmadım bir gececik” Gösterir, 2011: 176

havıl havıl İştahla hızla yemek (Su.).

havıt Deve semeri, havut (Çr.).

havız 1. Havuz (Su.). 2. Küçük gölet (Su.).

havkalamak (1) Ovalamak (Su.).

havkalamak (2) 1. Saldırmak (İs.). 2. Yakalamak, tutmak (Su.).

havla Helva (Harunköy-İs.). “**Havla** ediyoñ bize de ve.” Abaz, 2004: 104

havlu Avlu (Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). “**Havlu**muz büyüktür halay çekilmez / Dam başımız yüksek bayrak dikilmez” Oğuz, 2006d: 60

havra atmak Blöf yapmak (Ka.).

havrız Oturak, lazımlık (Su.).

havruz Havuz (Çavuşoğlu-İs.). “Koyde **havruz** yapıyola.” Abaz, 2004: 138

havşolmak Düşen bir şeyin kırılması, sakatlanması (Çavuşcu-Su.).

havt Hayvan yemliği (Boğabağı, Sarimbey-Çr.).

havuz Hafız (Çavuşoğlu-İs.). “Böylece gotü dedile **havuz** abi.” Abaz, 2004: 138

havzal Mısır yaprağı (Tanrıvermiş-Me.).

ha ya Evet, öyle, öyle değil mi? (Gölet-Ka.; Su.; Çr.). “Geçen gün gene buraya oturmuştuk. **Ha ya**?” www.golet.tr.gg/

haya damarı çatlamış Utanmak nedir bilmeyen kimse (Os.).

hayat 1. Sofa, salon, hol (Su.; Çr.). 2. Avlu (Alacahüyük, Külah-Al.; Saray-İs.; Gölet-Ka.; Çayhatap, Göcenovacığı-Çr.). “Elindeki tavşanı **hayat**ın direğine astı.” Gümüş, 1977: 72 3. Balkon (Su.). 4. Köylerde çamaşır yıkanılan yer, yunaklık (Çr.). 5. Yayla evi (Kuzuluk-İs.). 6. Ev bahçesi (Al.). 7. Kamelya (Al.). 8. Evin önündeki seki (Çr.). “Bir kız aldım Bayat’tan, vurdu düşürdü beni **hayat**tan.” Yoksul, 2013: 147

hay babanın çarkına tükürey im Birine kızınca söylenen sövgü sözü (Çr.).

haybat Gürültü, yaygara (Çr.). “Ne **haybat**çısınız yav, koyü tutuyor gürültünüz.” Gümüş, 1977: 62

haybiye Boşu boşuna, boş yere (Sarimbey-Çr.). “Dilini kilitle gezme **haybiye /** Dilin ile tutmalısın orucu” Çimen, 2006: 17

haybiyeden 1. Karşılıksız yardım etmek (Çr.). “O adam **haybiyeden** iş gormez.” Kerman, 1997: 67 2. Kendi çıkarını gözetmemek (Çr.). 3. Yansız davranmak (Çr.).

haydamak Çifte koşulan hayvanı sürmek, dehlemek (Çr.). “Rahmetliyi kışkırtıp **haydayıp** zaptolmaza bindirip tatlı candan ettin.” Tahir, 2004: 404

haydur huydur Ne yap yap anlamında kullanılır (İs.). “**Haydur huydur** işini uydur.” Tdk, 1993 : 2316

hayıf Yazık etmek (Yazır-Bo.; Su.). “Bunların **hayfı**nı alır atası / Davası görülür ruz-i kıyamet” (Sefil Ali)

Çevik, 2007: 64

hayıflanmak (1) Kaçırılan bir fırsat için üzülmek (Evci-Bo.). "Bir çift kanadının bulunmadığına **hayıflanıyor** olmalı." Sarıyüce, 2006: 46

hayıflanmak (2) Kızgınlık ya da öfke durumunda içindeki kini belirtmek (Dutçakallı-Çr.). "Neyledik de baba oğlun arasına girdik diye **hayıflanıyor**du." Gümüş, 1977: 14

hayın Hain, kötü (Serban-Çr.). "Bakışları bu kez enikonu **hayın**dı." Tahir, 2004 : 152

hayınlık Hainlik (Çr.). "Tenbihatı dinlememek nasıl bir **hayınlık**tır?" Tahir, 2004: 172

hayır hasenat sabı olmak Topluma yararlı işler yapmak (Çr.).

hayin Tembel (Gökköy-Çr.).

haylamak (1) 1. Bağırıp çağırmak, haykırmak (Akçalı-Su.). 2. Kışkırtmak (Çr.). "Musa Çavuş'u neden **haylamaz**?" Tahir, 2006: 213

haylamak (2) Hayvanı sürmek, kovalamak (İsahacı-Al.; Su.). "Hayvana değnekle girişip karasinekleri **hayladı."** Tahir, 2008: 75

hayma Balkon (Su.). "Eski zamanlarda ağanın birisi **hayma**sında oturuyor tütününü tüttürüyormuş." Uçakcı, 2006b: 260

haymalık 1. Avlu, hayat (Çr.). 2. Odunluk (Çr.). 3. Çamaşırlık (Çr.). 4. İçinde tandır bulunan üstü örtülü kuruluk, ekmeklik (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "**Haymalığın** duvarı / Dibinde yedik narı" Gösterir, 2011: 134

haymana Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

hayva Ayva (Al.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Bahçeye girdim bayak **/Hayva**ya vurdum dayak" Ertekin, 2006: 30

hayva demiri Tenekeyi lehimlemek için kullanılan bakır ya da demir araç (İs.).

hayvah Eyvah! (Çıkrık-Çr.). "Çıkarıp alnacına dayadıklarında **hayvah** dersin, ama hayvahın para etmez." Gümüş, 1977: 92

hazetmek Sevmek, hoşlanmak, beğenmek (Su.; Serban-Çr.). "Cahil ehli muhabbetten **hazetmez /** Allahı seversen kalma kusura" Koçak, 1980: 9

hazım yok Rahatsızım, hasta gibigibiyim, keyifsizim (Çr.). "Bebekler boön bana uylamayın, heç **hazım yok**." Kerman, 1997: 21

hazın 1. Hazır (Su.). 2. Kışlık erzak (Gökçam-Su.). "Allah yazın gündüzü uzun yaratmış ki, kullarımın işleri bitsin diye; kışın geceyi uzun yaratmış **hazın**ları yetsin diye." Uçakcı, 2006: 215

hazitmek → Hazetmek (Gölköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "Senin o gozel huylarını bek **hazidiyom** oğul." Kerman, 1997: 21

hazna Hazine (Çr.). "Mısır **hazna**sın değer / Bir gece sarılması" Ertekin, 2006: 43

hazzetmek → Hazetmek (Al.). "Ekmek çarpsın benden **hazzediyor**sun / Hazzettiğin için naz ediyorsun" Ercan, 1997: 57

he (1) Evet (Al.; Akçalı-Su.; Çayhatap, Dutçakallı-Çr.). "Niçin naz edersin niçin / Dışın yoh der **he** der için" (S. Örgel) Ercan, 1991: 434

hē (2) Heğ (1) (Harunköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "Samanlıkta **he**ye saman basıyordu." Gümüş, 1977: 8

hēbe Heybe (Esentepe-İs.). "Omuzuna bi **hēbe**, torba dahardı." Abaz, 2004: 109

heci Kızkardeş ya da kızkardeş gibi yakın tutulan kimse (Çr.).

hecil düşmek Utanılacak duruma düşmek (Su.; Çr.). "Beni **hecil dü-**

şürüp / Yüzümü karaladı”
Aytekin, 2003: 70

heç Hiç (Kalecik-Me.; Gökçam, Körkü-Su., Sarimbey, Serban-Çr.). “Koç ile gezen koç, **heç** ile gezen heç olur.”
Türkoğlu, 2007: 165

heçik Kirişten daha ince üç metre uzunluğunda ağaç (Os.).

heç olmak Bozulmak, kullanılmayacak duruma gelmek (Karkın-İs.). “Dünyenin samanı **heç olmuş**.” Abaz, 2004: 143

hedede Birisine başkasının aracılığı ile söylenen söz (Çıkrık-Çr.).

heder etmek (olmak) Boşa harcamak, bozmak, işe yaramaz duruma getirmek (Başpınar-Os.; Çr.). “Meyveleri **heder olur** yenmeden / Görseydiniz güz ocağı sönmeden” (M. Şanver) Taşlıova, 2008: 306

hedik 1. Haşlanmış buğday, bulgur, mısır, nohut gibi şeyler (İs.; Kamışlı, Kavşut-Su.; Gökköy, Kayı-Çr.). 2. Aşure (Baltacı Mehmet Paşa-Os.). “Çarşıda **hedik** kaynana / Dişleri gedik kaynana”
Türkoğlu, 2007: 172

hedik aşı Pekmezle yarmadan yapılan bir çeşit çorba (Ovasaray-Çr.). “Tandırında pişen yufkası, tarha nası **hedik aşı**nı…” (M. Tuluk).
www.corum.com.tr

heeri Hey herif sözünün bozulmuş biçimi (Gökçam-Su.; Çr.). “Bana yemekliğim uçun bi şeyler vericâdın **heeri**!” Çorumevi, 2000: 18

heğ (1) Meyve ya da sebze taşımaya yarayan büyük sepet, küfe (Bademce-Ka.; Beydili, Üçköy-Çr.).

heğ (2) Seslenme ünlemi, hey (Çr.).

heka Hikâye (Gökçam-Su.; Çr.).

hekirhikir Çitari kumaşının bir çeşidi (Çr.).

hekke → Helke (Çr.).

hel 1. Karakuş, kartal (Dutçakallı-Çr.). 2. Doğan (Gölet-Ka.).

helbet Elbet, herhalde, şüphesiz (Yaylacık-Or.; Su.; Dutçakallı-Çr.). “Göncük Bektaş **helbet** der ona destan
Ölüm yakışmıyor İrizam sana”
Çorumlu, 2009: 1603

heldir hoyuk etmek Çukur kazmak (Çr.).

heldir hüldür Düzensiz bir biçimde, sallanarak yürüme (Çr.).

hele ki İyi ki, yerinde ki (Çıkrık-Çr.). “**Hele ki** geldin sana bir şey diyecektim.” Tdk, 1993: 2331

heleme Özelliğini yitirecek denli birbirine karışmış olan (Gölet-Ka.). “Yemekteki patlıcanla pirinç **heleme** olmuş.” www.golet.tr.gg/

hele mele Şöyle böyle (İs.).

heleotü Bıldırcın (Külah-Al.).

heletüne Bıldırcın (Boğabağı-Çr.).

helhel (1) Çaylak (Tanrıvermiş-Me.).

helhel (2) İvedilik anlatır (Çr.). “Adamı **helhel**e düşürme, şöyle ferah ferah gidelim.” Tdk, 1993: 2333

helik (1) Dağkeçisi, elik (Evci-Bo.). “**Helik**ler yetmiş seksen yıldır Aygar Dağı’nda yaşamıyor artık.”
Sarıyüce, 2006: 74

helik (2) Duvar örerken büyük taşların arasına, boşluklara konulan ufak taş parçaları (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Boğabağı, Büğdüz, Çıkrık, Ovasaray, Sarimbey-Çr.). “Bin sefer **helik** olacağına bir sefer köşe taşı ol.” Yoksul, 2013: 140

helik hülük Değersiz, önemsiz, ufak tefek şeyler (Çr.). “Emeğine yazık değil mi böyle **helik hülük** şeylerle uğraşıyorsun?” Tdk, 1993: 2334

helise Yarma ile kemiksiz etten yapılan bir yemek (Çr.).

helke (1) Halka (Çr.). "**Helke**de bülbül, çıkana da sünbül."
Caferoğlu, 1994b: 105

helke (2) Su, süt gibi sıvı koymaya yarayan, bakraçtan büyük kova (Alacahüyük, Külah-Al.; İs.; Maksutlu-Ka.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Eskice, Kuşsaray, Sarim-bey-Çr.). "Bakır **helke** elinde / İpek yağlık belinde" Aytekin, 2003: 28

helkek Helke (Bademce, Gölet-Ka.).

helki → Helke (2) (Su.; Çıkrık, Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Yârimin adı Satık / **Helki**si dolu gatık" Gösterir, 2011: 179

helkir 1. Ekin koymak için çamurdan yapılan depo (Al.). 2. Dam, samanlık gibi yerlere öteberi koymak için yapılmış küçük bölmeler (Su.). 3. Tahıl koymaya yarayan büyük sandık (Harun-köy-İs.). "Goca bi **helkir**e doldurudu." Abaz, 2004: 132

helle aşı Un çorbası (Çitli-Me.; Büyükgülücek, Ovasaray-Çr.). "Elti eltiye eş olmaz, arpa unundan **helle aş** olmaz." Yoksul, 2013: 285

hellemek Kovalamak (Sarimbey-Çr.). "Yaban kazı kümeslere tüner mi? Boşa sıkıştırıp **helleyip** durma" Çimen, 2000: 65

hellik Salıncak (Dutçakallı-Çr.).

helmelenmek Nişastalı yiyeceklerin pişerken koyulaşması, lapalaşması (Çalyayla-Çr.).

hembel hembel Acı çekerek kıvranmayı anlatır (Çr.). "Dün komşuda bir hastanın yanına vardım, adam **hembel hembel** dönüyordu." Tdk, 1993: 2337

he mi Oldu mu, öyle mi (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.). "Müjdeli haberi varmış, **he mi**?" Tahir, 2004: 411

henek Şaka, alay (Çr.).

hengeme Kavga, gürültü (İs.).

hepiciği Hepsi (Su.; Çr.). "Biz **hepiciği**ni biliyoruz bunların." Gümüş, 1977: 8

hepisi Hepsi (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Kalecik-Me.; Sarimbey, Serban-Çr.). "**Hepisi** toprağa candan sarılmış Onu kucaklamış elleri gördüm" (F. Piroğlu) Ercan, 1991: 424

hepsi bi sıggıda Hepsi bir boyda (Su.).

heral Herhalde (Su.; Serban-Çr.). "Ulu Tanrı zalimlerden esirge / Zalime zabındır **heral** yavrular" Koçak, 1980: 355

heralda Herhalde (Al.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Hoş insanları var güleçtir yüzü / Kaynaktır **heralda** kanı bu köyün" Koçak, 1980: 345

herb Harp, savaş (Al.).

herbi Oyunda, gelecek bir eylemden doğacak sonucun bir kezlik geçersiz sayılacağını bildirmek (Os.).

herde Her zaman, sürekli (Acıpınar, Çalyayla-Çr.). "Ara sıra el hakkı / Yâr sen bana **herde** gel" Gösterir, 2011: 184

here 1. Küçük çocuk (Çr.). 2. Küçük kardeş (Çr.).

herek → Çotuk (1) 1 (İs.; Ka.).

hereklemek Asmalara, fasulyelere destek koymak (Gölköy-İs.). "Bāça gazıyoduk, bōrülce **herekliyoduk**." Abaz, 2004: 164

hereni 1. Tencere (İs.). 2. Kazan (İs.).

hergele (1) 1. Yaramaz, fırıldak (Su.). 2. Başkasının onuruna dokunacak söz (Me.)."Çağırın şu **hergele**yi huzuruma..." Tahir, 2007: 64

hergele (2) Sabahları ineklerin toplandığı alan (Su.).

herg etmek Bir sene dinlenmiş tarlayı tekrar sürmek (Kavşut-Su.; Kavacık-Çr.). "Bu ay, dolaydaki tepelerin doruklarında, eteklerinde sıralanan köyler için çayır biçme, **hergetme** çağıdır." Çorumlu, 2009: 1500

hergil Erzak ambarı (Me.).

hergiz Asla, hiçbir vakit (Çr.).

herhal Herhalde (Körkü-Su.; Sarimbey-Çr.). "Baktım ahırda depişiyorlar, susadılar **herhal** dedim."
Özçatalbaş, 2002: 65

heri Yahu anlamında seslenme ünlemi (İs.; Kalecik-Me.; Su.; Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Başköşeye bulgur aşı otursun / Burda gannımızı doyurak **heri**"
Yoksul, 2011: 87

herif 1. Koca, eş (Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Napıyım **herif**im. Olmayınca var mı diyeyim."
Güven, 2010: 58
2. Adam (Al.; Eskiekin, Serban-Çr.). "**Herif**ten yumurta alsan sarısı çıkmaz." Yoksul, 2013: 374

heriklet Erikle pişirilen etli bir çeşit yemek (Çr.).

heril 1. İnce ipekli (Çr.). 2. İnce ipekten gelin-güvey giysisi olarak dikilen gömlek (Çr.).

herise Az kavrulmuş un, tavuk etiyle yapılan pelte şeklinde bir çeşit yemek (Çr.).

herk Sürülüp dinlenmeye bırakılan tarla (Eskiyapar, İsahacı, Külah-Al.; İs.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Sarimbey-Çr.). "Eşençaylı düğün eder, Yalaklı **herk**ten kalır."
Kerman, 1997: 47

herk ayı Haziran (Su.).

herkeş Herkes (Esentepe-İs.). "Ayrılınca **herkeş** işte buruya geldiler."
Abaz, 2004: 119

herk etmek Tarlayı sürüp dinlenmeye bırakmak (Al.; Kemallı-Su.; Çıkrık-Çr.). "Karşıda **herk** ederler / Bağları hep teperler"
Gürsel, 1997: 269

herkil 1. Erzak sandığı (Çr.).
2. Erzak ambarı (Külah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Gökçam-Su.). 3. Ambarın küçük bölmesi (Dutçakallı-Çr.). "Yumurtaları **herkil**e koymuştum, oradan alıver." www.golet.tr.gg/

herle çorbası Yağda kavrulmuş un çorbası, bulamaç (İsahacı-Al.; İs.; Fındıklı-Or.; Gökçam-Su.; Kadıderesi, Mustafaçelebi-Çr.). "Herle pişirdim **herle** / Ye de iyice terle"
Aytekin, 2003: 95

hersap Küçük elek (Çr.).

hers Hırs (Gökçam-Su.). "İki saat sonra **hersim** endi biraz."
Sağmen, 2009: 71

herse 1. Çok pişmiş, lapa (İs.). "**Herse** gibi olmuş ağızlara layık."
Tdk, 1993: 2348
2. Etle hazırlanan bir yemek (Os.). "Unutulan yemeklerin başında **herse** gelir." Saraçer, 2000: 270

hêrü Be, yahu (Çr.).

herüf Adam, kişi (Esentepe-İs.). "Az biliyom o **herüf**ü." Abaz, 2004: 105

hervaniye Geniş kollu, geniş bedenli bir çeşit cüppe (Su.).

hesem Çok uyuyan (Çr.).

heşeldek Posa (Bademce-Ka.).

heşlemek 1. Kotarılan bir işi, yemeği, giysiyi bozmak, işe yaramaz duruma getirmek, zarar vermek (Gökçam, Körkü-Su.; Beydili, Dutçakallı, Gökköy, Mislerovacığı-Çr.). "Terzi elbisemi **heşledi**, gumaşı ödemiyo." Kerman, 1997: 67
2. Örselemek, hırpalamak (Çr.). "Onculayın gızı **heşledil**er, bu evlilik olmadı." Kerman, 1997: 67

heşlenmek Bir şeyin atılacak duruma gelmesi, çürümesi, yıpranması (Bademce-Ka.; Karadona-Çr.). "Madımak bitişli aş gelsin arta / Galan **heşlenmesin** azık goy sırta"
Yoksul, 2011: 87

heteş Ateş (İkipınar-İs.; Bademce-Ka.). "Deey yoharı bi **heteş** yahdım."
Abaz, 2004: 120

hevek Uzun bir değneğe bağlanmış eyvaz dizisi (İs.). "Çokeliği çölmeklere basardık / Eyvazları **hevek** eder asardık" Kurtoğlu, 1998: 23

hevlek Sabanın tarlada açtığı iz (İs.).

hevri Çabuk (Os.).

hevricek Çabucak, hemencecik (Çr.). "**Hevricek** bi helva çal da gonu gomşuya dağıtalım."
Kerman, 1997: 21

hevricenek Çabucak, hemencecik (Çr.). "Hoca **hevricenek** gadıya getmiş." Çorumevi, 1996: 23

hevüç Havuç (Os.).

hey → Heğ (1) (Ka.).

heyallı Aptallık hastalığına tutulmuş olan kimse (Çr.).

heye Evet, öyle (Çr.). "**Heye**! Hiç umulur mu şu Kötü Çalıktan?.."
Tahir, 2004: 210

heyheylenmek Uyanmak, canlanmak (Evci-Bo.). "İçimde bir şeyler **heyheylenme**ye başlıyor."
Sarıyüce, 2006: 64

heyheyleri gelmek Bir anda sinirlenmek (Çr.).

heyiklemek 1. İnsanın ya da hayvanın ürkerek başını dik tutup bakınması (Su.). 2. Tedirgin durumda çevreyi kollamak, gözlemek (Külah-Al.). "Orada ne **heyikleyip** duruyodun?"
Uçakcı, 2006: 366

heykirmek 1. Korkudan bağırmak, haykırmak (İs.). 2. Soğuk sudan etkilenmek (İs.). "Bu çocuk soğuk sudan pek **heykiriyor**."
Tdk, 1993: 2354

heylasa Her yanı açık olan, gizli olmayan yer (Çr.).

heylemek Hayvan sürüsünü toplamak için çağırmak, sürmek (Büyükhırka-Al.; Yazır-Bo.; Gökköy-Çr.). "Sürüyü **heyle** de gidelim akşam oldu." Tdk, 1993: 2354

heylen 'Duyun' anlamında bir ünlem (Gökköy-Çr.). "**Heylen** oğlak gidiyoo! Heylen!" Gkb, 2002: 16

heylik Yuha (Çr.).

heyri → Heri (Çr.). "Bre **heyri**, bardak zaten doluydu, ahacık şimdi taşırdın." Seyda, 2006: 113

heyvah Eyvah (Çr.). "**Heyvah** bu gece de bize uyku haram…"
Tahir, 2007: 302

heyvaz Üvez (Dutçakallı-Çr.).

heyye Evet (Al.; Göcenovacığı-Çr.). "Hı **heyye** diyerek Hacı'nın 'öyle değil mi emme?'lerini geçiştiriyordu."
Gümüş, 1977: 12

hezan Büyük, iri (Al.).

hezen Damların üzerine döşenen kalın, büyük ağaç, kiriş (Külah-Al.; Os.; Su.). "Çıbık iken çıt, **hezen** iken küt." Çorumlu, 2009: 1527

hezir Bağ, bahçe öşrü (Çr.). "Kuruldu çadırlar açıldı defter / **Hezir**i verenler oynayıp gezer"
Çorumlu, 2009: 241

hı Evet (Al.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr). "Bağırıp durma boşuna / **Hı** diyecek zaman değil" Gardaş, 1979: 31

hıcıl etmek Güç durumda, darda bırakmak (Serban-Çr.). "Halk eyleyen Allah cümlenin başı / Bizi **hıcıl etme** aleme karşı"
Koçak, 1980: 267

hıcıltı Öksürürken boğazdan çıkan hırıltılı ses (Çalyayla-Çr.).

hıkır hıkır gülmek Genizden gülmek (Çr.). "Köylüler, Abuzer'in bu sözüne **hıkır hıkır** güldüler."
Tahir, 2006: 223

hıllı Uslu (Çopraşık-Al.).

hımbıl 1. Kendisini bırakma hali (Os.). 2. Uyuşuk davranan (Ka.; Os.; Gökçam-Su.). "Pancara höngül, ağıra **hımbıl** … derler Kargı'da."
Dbk, 2003: 134

hımhırt Tıpa tıp (Çr.).

hımılık Burnundan, genzinden konuşan kimse (Os.).

hıncık İçinden pazarlıklı, sinsi, hain kimse (Çr.).

hıncıklanmak Sinirlenmek, tasalanmak, kederlenmek (İs.).
hınçetmek Bir şeyi döve döve ezmek (Çr.).
hındır keten İşlerin güçlükle, ucu ucuna yetişecek biçimde yürümesi (Os.).
hıngaç Çocuk salıncağı (Çr.).
hıngal Oklavayla açılıp bardakla daire biçiminde kesilen hamurun içine kıyma ya da patates konularak yapılan mantı benzeri bir yemek (Al.). "**Hıngal**ın harcının kıyma olma şartı yoktur."
Oğuz, 2006a: 40
hıngıldama Ağlar gibi yapma (Os.).
hıngırdamak Ağlamaya hazır olmak, ağlamaklı olmak (İs.).
hınıs Eli sıkı (Os.).
hınırsık Asık yüzlü, cana yakın olmayan kimse (Su.).
hınkırdamak Çocuğun ısrarla, inatla bir şey istemesi (Çr.).
hınkırmak Sümkürmek (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).
hınsık Söz tutmayan kimse (Çr.).
hınt Güç, kuvvet, takat (Çr.).
hınzır Merhametsiz, kötü huylu, yaramaz (Su.; Gökköy-Çr.). "Şu **hınzır**ın ettiği işe bak, elimi belaya sohacak." Kerman, 1997: 21
hıra hır Kavga gürültü (Çr.).
hırbo Kaba, görgüsüz (Çr.). "Bırak o hergeleyi, **hırboo**nun biri."
Kerman, 1997: 21
hır çıkarmak Anlaşmazlık çıkarmak, ortalığı karıştırmak (Su.). "Köpoğlu **hır çıkarmak** niyetinde." Sarıyüce, 2004: 131
hırgür Geçimsizlik, kavga (Su.). "Eşek şakasının sonu **hırgür**dür."
Yoksul, 2013: 294
hırıldamak Hırıltılı bir ses çıkarmak (Çr.). "Arap mı, halis Arap mı, oh Abdülfettah Ağa? diyerek **hırıldamakta**…" Tahir, 2008: 171
hırhız Çocuk dilinde hırsız (Gökçam-Su.). "Böyle **hırhız** dostlar başına." Sağmen, 2009: 146
hırıtcı Nedensiz kavga çıkaran (İs.).
hırıt gürüt Geçimsizlik, kavga gürültü (İs.). "**Hırıt gürüt**le vakit geçiriyoruz." Tdk, 1993: 2370
hırkadak Hemencecik, anında (Çr.). "Dönerim o yana, **hırkadak** uyurum gerisin geri…"
Tahir, 2004: 56
hırlı 1. İşinde doğru, uslu, iyi kimse (Me.; Os.; Kamışlı-Su.). "**Hırlı** dursaydınız körmü…"
Gümüş, 1977: 146
2. Az çok sorun çıkaran kimse, kavgacı (Obruk-Do.; Ka.; Gökçam-Su.),
hırp Sertleşmiş kar (Çr.).
hırpadak Hemen, birdenbire, o anda (Çr.). "Mebusan kısmı, her lafa **hırpadak** evet hayır diyemez.."
Tahir, 2004: 27
hırpalaşmak El şakası yapmak, itişip kakışmak (İs.).
hırpıt 1. Çok eski yamalı giysi (İs.). 2. Dökük saçık (Su.).
hırt Kaba, görgüsüz, saldırgan, döğüşken kişi (Ka.; Çr.).
hırtıkmak Burkulmak, kemiğin yerinden çıkması, incinmesi (İs.).
hırtlak (1) Gırtlak (Os.; Gökçam-Su.; Çr.). "Gözlerin patlak gelin / Çenesi **hırtlak** gelin"
Gösterir, 2011: 247
hırtlak (2) Kadınların boyunlarına taktıkları altın takı, hırtlak altını (Çr.).
hısda Hisse, pay (Su.).
hısım Akraba (Su.; Gökköy-Çr.). "**Hısım** ile ye iç, alışveriş yapma."

Yoksul, 2013: 380

hışılamak Sık sık, ses çıkararak nefes almak (Çr.). “Doğuran kısrak utansın diye **hışıladı**.” Tahir, 2004: 31

hışım çıkasıca Bir öfke bildirme sözü (Bademce-Ka.).

hışır (1) Bir şeyin artığı, eziği, işe yaramayan kısımları, süpruntü (Su.; Çr.). "Öncelikle **hışır** köylümüz savaştan yılmış ki, ayakta durası kalmamış…" Tahir, 2007: 345

hışır (2) İri, şişman, güçlü adam (İs.; Maksutlu-Ka.).

hıvga İç sıkıntısı (Oğlaközü-Su.).

hıvgamak Bir felaketi önceden sezerek sıkılmak (Oğlaközü-Su.).

hıyar Salatalık (Evci-Bo.; Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla, Arpalık, Dutçakallı-Çr.). “Adamda bir burun var, Karacaköy **hıyar**ı gibi.”
Yoksul, 2013: 10

hızan Görgüsüz, sonradan görme (Yazır-Bo.). “Akşam namazında çıktık Bozan’dan / Gözüm korktu **hızan** oğlu hızandan” Çevik, 2007: 201

hızma Türkmen kızlarının burunlarına taktıkları küpe, hırızma (Eskiyapar-Al.). “Burunu **hızmalı** gelin kızları / Deli etti Kul Yusuf’u Cerit’in” Çorumlu, 2009: 88

hızmalı Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül, Örencik-Çr.).

hızmat Hizmet (Harunköy-İs.; Su.; Çalyayla, Göcenovacığı-Çr.). “Bunca **hızmat**ımı görmüş, evi ocağı elinin emeğiyle düzmüş.” Gümüş, 1977: 3

hızmatker Erkek hizmetçi (Çalyayla-Çr.).

hızmık Yıkanan buğdayın su üstünde toplanan artıkları, kapçıkları (Su.).

hibcik Şimdi (Karaburun-İs.).

hiçsinmek Boş vermek, önem vermemek, aldırmamak (Çr.).

hilbi Dört yanı taşa sürtülerek aşındırılmış, düzleştirilmiş aşık (Çr.). "Benim lastiklerin altı da aşına aşına düzleşmiş **hilbi**ye dönmüş."
Tdk, 1993: 2384

hilbili Çocukların oynadığı bir çeşit ütmeli aşık oyunu (Çr.).

hilelem gel → Hilbili (Çr.).

hillim hillim Eski püskü, parça parça (Çr.).

him Temel (Karahacip-Or.). “Bu evin **him**i çürüktür.” Tdk, 1993: 2385

hin Zekasını hile yapmakta kullanan, kurnaz, açıkgöz kimse (Su.).

hincik Şimdi (Su.).

hindi Şimdi (Al.; Yazır-Bo.; Su.; Küçükpalabıyık-Çr.).

hindik Hemen şimdi (Su.).

hingal Bir tür etli mantı (Beydili-Çr.).

hingirdemek Gülmek, ses çıkararak gülmek (Çr.).

hingir hingir Kahkahaya yakın bir sesle hıkır hıkır gülme (Su.).

hirk Ekime hazırlanmış, sürülmüş toprak (Os.).

hişkir Et sucuğu (Çr.).

hiyenet İhanet (Su.).

hiykirmek Soğuk suya girme ya da üstüne su sıkılma durumlarında içini çekerek bir ses çıkarmak (Os.).

hiz Ürkek, duygulu (İsmailköy, Sarimbey-Çr.). “Tavşan öyle **hiz** hayvandır ki ufak bir pıtırtıdan kaçar.”
Tdk, 1993: 2389

hizana gelmek → Kızana gelmek (İs.).

hizvermek Sinirlenen birini yatıştırmaya çalışmak yerine üstüne üstüne gitmek (İs.).

ho Öküze seslenme ünlemi (Kamışlı-Su.; İsmailköy, Turgut, Üçköy-Çr.). “Kağnı gırık öküz hasta / **Ho** di-

yecek zaman değil" Gardaş, 1979: 31

hobbacık Bir çocuk oyunu (Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; **hobbacık**, seni süren kim, birdirbir, dalya, top…" Özçatalbaş, 2002: 87

hobbişli → Hilelem (Çr.).

hobşili Bir çeşit çocuk oyunu (Çr.).

hoçan Mısırın taneleri ayıklandıktan sonra geriye kalan koçanı (Çr.).

hod Hatır gönül dinlemeden konuşan, tok sözlü kimse (İs.).

hodabık İpsiz sapsız kimse (Me.).

hodak Büyükbaş hayvanların arka ayağından çıkan aşık kemiği; bu kemikle oynanan bir çeşit çocuk oyunu (Çr.). "Güdekçi **hodağı** emene sokarsa ebelikten kurtulur." Çorumlu, 2009: 1143

hodala Kalın yemeği (Su.).

hodalak Toplu, sağlam kimse (Çr.).

hodibik (1) Alevi, Kızılbaş (İs.).

hodibik (2) Bilgiçlik taslayan kimse (Çr.).

hod kemiği Omurga (Çitli-Me.).

hodu → Hod (Çr.).

hodul → Hod (İs.).

hodurmak Yalvarmak (Tanrıvermiş-Me.).

hoğ Aşırı cinsel istek (Çr.).

hoğlamak 1. Üstüne yürümek, saldırmak (Su.; Çr.). 2. Korkmak, heyecanlanmak (Çr.). "Tavşan keklik avlamazsın / Kurdu görüp **hoğlamazsın**" Çorumlu, 2009: 1396

hohuç Çocuk dilinde umacı (Çr.).

hoke Güzel konuşmak isteyip de sözü hoşa gitmeyen kimse (Çr.).

hokela Ukala (Çr.). "Hadi hadi ordan **hokela**!" Özçatalbaş, 2003: 89

hokelek Büyüklük, çalım, kurum, gösteriş (İs.).

hokgu Güvercin (Ka.). "Güvercine **hokgu**, küfürbaza b…lu … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

hokra Sığırların sırtında çıkan çıbanların içindeki kurt (İs.).

hokralı Sümüklü (Çalyayla-Çr.). "Evladım, o **hokralı**, pis sohak çocuklarına sohulma." Kerman, 1997: 21

hokramak Kabarma (Çr.). "Hamur **hokramış**." Tdk, 1993: 2395

hokuç gibi Çok çirkin (Çr.). "Malı için o **hokuç gibi** kızı aldı." Kerman, 1997: 21

hokurdamak Suyun ses çıkararak kaynaması (Çr.). "Altı derya, üstü nar, yılan gibi kuyruğu var, ejder gibi **hokurdar**." Ozulu, 2013: 66

hol Tavuğun yumurtlayacağı yeri belirlemek için konulan yumurta (İs.; Su.). "Daha **hol** yok, yumurta yok âlemi ayaklandırıyorsun." Güven, 2010: 44

holamak Sığırları "ho" diyerek sürmek (Beydili-Çr.).

holasa Zevzek, gereksiz yere espri yapan (Külah-Al.).

holazan Boş söz, değersiz söz (Os.).

holazan okuma İnandırıcı olmayan boş sözler söyleme (Os.).

holeyli Sersem, salak (Çr.).

holluk Tavuğun yumurtladığı yer, folluk (İs.; Su.).

holpak Geniş, bol (Gölet-Ka.). "Bebeğe elbisesi çok **holpak** geldi." www.golet.tr.gg/

holta (1) Daha çok gelinlerin giydiği bol, üzeri işlemeli şalvar (Çr.).

holta (2) Davar köpeklerinin boğazına takılan çivili demir halka (Gökköy-Çr.).

holta (3) Olta (İsmailköy, Tatar-Çr.). "Kimileri ikişerli üçerli **holta** atarlar

dı." Güven, 2013: 282

holtan Yemeni ya da ayakkabılardaki dikiş yapılan kenar (Gölet-Ka.).

homaça (1) Büyük parça (Çr.).

homaça (2) 1. Kalça kemiği, uyluk kemiği (Çr.). 2. Sığırların diz kemiği (Göcenovacığı-Çr.). "Kocaman bir **homaça** kemiği çıkardım." Çorumlu, 2009: 1655

homak Başın tepesi (Çr.). "Ali'yle güreşirken **homağı**nın üzerine yıktım." Tdk, 1993: 2399

homaklamak Tepe üstü düşmek (Çr.). "Yumruğu vurunca **homaklatırım**." Tdk, 1993: 2399

hombul hobul yemek Kabaca, ses çıkararak yemek (Çr.).

homili Çocukları korkutmak için kullanılan, aşağı yukarı umacı anlamına gelen sözcük (Çr.).

homini gırtlak Çok yemek yiyen (Çr.).

hompuş Çok şişman kimse (Os.).

honaz Düzenci, kurnaz kimse (Çavuşçu-Su.).

honça Müjde karşılığında verilen armağan, bahşiş (Çr.).

hondum Kaba, iri, irice (İs.).

honguldamak → Honkumak (Çr.).

hongut olmak Yaşlanıp çirkinleşmek (Çr.).

honkumak Kocamak, ihtiyarlamak (Çr.).

hontumak → Honkumak (Oğlaközü-Su.).

hoörmek Sığırların bağırması (Kamışlı-Su.).

hopa Yaban güvercini (İs.).

hopal Yaban güvercini (Boğabağı-Çr.).

hopan (1) İri, çok etli (Gölet-Ka.). "**Hopan** erik mübarek."
www.golet.tr.gg/

hopan (2) Yaban güvercini (Tanrıvermiş-Me.). "**Hopan** virtle dağları yurt eylemiş / Sığırcıklar biriküp zikreylemiş" Çorumlu, 2009: 1265

hop etmek Atlamak, düşmek (çocuk dilinde) (Çr.).

hoplamak Atlamak, zıplamak (Su.). "**Hopladım** indim bağa / Başım değdi yaprağa" Gösterir, 2011: 73

hoplim İpek çubuklu bir çeşit kumaş (Çr.).

hoplop Sinirli kimse (Çr.).

hoppadak Bir atılışta, hemen (Çr.). "Kendisini görmeden, şapkasını doğrultup düzeltmeden geçenin **hoppadak** karşısına çıkar, aklını başından alırdı." Seyda, 2006: 133

hopur (1) Acuk denen yabani elma dilimlenip pişirildikten sonra çuvalda sıkılıp posasından ayrılarak yapılan bir çeşit yiyecek (Gölet-Ka.).

hopur (2) Kabartılmış, kabarık (Su.). "Şöminenin iki yanına **hopur** gibi iki şilte serilidir."
Sarıyüce, 2004: 80

hopurtmak Korkudan yüreği hoplamak (Çr.).

hora geçmek Hoşa gitmek, işe yaramak (Su.; Çr.). "Peki öldük de **hora mı geçtik**?" Tahir, 2004: 152

horanlama Masal, uydurma söz (Çalyayla-Çr.).

horanta Kalabalık, ev halkı (Külah-Al.; Demirşeyh, Gökçam, Kamışlı-Su.; Eskiekin-Çr.). "Kıtlık olursa ne yaparız baba? **Horanta**mız da çok kalabalık." Sarıyüce, 2004: 19

horata 1. Dedikodu (İs.). 2. Laf, söz, sohbet (İs.; İncesu-Su.).

horata etmek Konuşmak (İs.).

horavlanmak Sinirlenmek, heyecanlanmak (Çr.).

horavu Eli işe yatkın olmayan kimse (Su.).

horçum Eli uz olmayan, sık sık sakarlık yapan kimse (Yazır-Bo.).
horhopurdak Gelişigüzel giyinen, konuşan (Çr.).
horhut Umacı, hortlak (Gökçam-Su.).
hōrimek Bağırmak (Al.).
horlamak Dışlamak, irdelemek (Su.; Çalyayla-Çr).
horlavuk Ses çıkararak nefes alan kimse (Çr.).
horoz ibiği Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
horsa Hırs (Ka.).
horsası inmek Hırsını almak (Ka.).
hortbaz Obur (Al.).
hortlamak Ölmek (Çavuşoğlu-İs.). "**Hortlasın**, mezarını da ben gazıyım dedi." Abaz, 2004: 139
hortlu Bakıma muhtaçken anası babası ölen çocuk (Gölet-Ka.). "Daha beş günlük iken bir trafik kazasında **hortlu** kalmışlar." www.golet.tr.gg/
hortuk Sümük (Su.).
horus Horoz (Harunköy-İs.). "Koyden **horus** sesi geldi." Abaz, 2004: 150
horuz Horoz (Gökçam-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "**Horuz** çenen çekilsin / Ne çabuk ettin sabah" Ertekin, 2006: 63
hōrümelek → Hûrimelek (Çr.).
hosusiyet Özellik, hususiyet (Çr.).
hosutlak Balon (Su.).
hoşaf gibi Çok yorgun (Çr.). "Vücudum **hoşaf gibi** oldu." Yoksul, 2013: 630
hoşalmak Rahatlamak (Su.).
hoşamadı Sözüne güvenilmeyen iki yüzlü kimse (Çr.). "Firdevs **hoşamadı**nın biri seninle konuşur öte tarafa varır seni çekiştirir." Tdk, 1993: 2416
hoşav Hoşaf (Gölköy-İs.). "**Hoşav** gaklıyoduk, tavannıa seriyoduk." Abaz, 2004: 164
hoşbilezik Köylerde oynanan bir halk oyunu (Örencik-Çr.).
hoşmat Hoşlanarak, eğlenerek bakış (İs.).
hoşmurt Kılıksız (Al.).
hoşul Tuhaf (Al.).
hoşullenmek Tuhaflaşmak, garip davranışlarda bulunmak (Çr.).
hoşur (1) Av tüfeği (Çr.). "As avladım **hoşur**unan, aram yok öşürünen." Yoksul, 2013: 69
hoşur (2) Yüksekten dökülen suyun açtığı derin çukur (Evci-Bo.; Su.). "Daha o gün **hoşur** bir dağın yamacında fırtınaya yakalandık." Sarıyüce, 2004: 169
hoşurdak Ağzını şapırdatma (Os.).
hoşur hoşur Yemek pişerken, kaynarken çıkan ses (Çr.).
hoşurdaklı Sözünün yerini, zamanını gözetmeden özensizce konuşan kimse (Obruk-Do.).
hot (1) Kalça kemiği (Su.; Büğdüz-Çr.). "Bizim gişinin **hot**una ağrı geldi." Tdk, 1993: 2066
hot (2) Ters, sinirli, inatçı (Çr.). "Sen **hot**, ben hot, sarıkıza kim versin ot." Yoksul, 2013: 561
hoter Fötr şapka (Al.). "Başında **hoter**, ayağında iskarpin harmanlarda volta atıp caka satıyormuş." Uçakcı, 2006b: 153
hotik İlaç kabul etmez, iyileşmez yara (İsahacı-Al.). "Kendi sohbetini bilmeyen artık / İçerisin almış bir illet **hotik**" Arısoy, 1970: 49
hotlamak Atlamak, sıçramak (Al.; İs.; Kamışlı-Su.). "**Hotladı** gitti eşiği / Sofrada kaldı kaşığı" Ayhan, 2002: 174
hotoz Kabarık, karışık saç (Evci-Bo.). "Sevimli **hotoz**lu başı, renk renk tüyleriyle kitaplarda gördüğümüz cen-

net kuşlarına benziyordu."
Sarıyüce, 2006: 72

hotun Ağaç yayık (Çr.).

hov 1. Şiddetli istek, heves (Çr.). 2. Hınç (Çr.).

hoydala Sorumsuz, umursamaz davranışlar içinde olan genç kız (Dutçakallı, Kayı-Çr.). "**Hoydala** yârim yaz geldi / Yaylaya kiraz geldi"
Türkoğlu, 2007: 174

hoydura Lades (İs.).

hoyhoy Boş boş (Külah-Al.).

hoylamak Saldırmak (İs.).

hoyrat 1. Yakışıksız, çirkin (İs.; Turgut, Sarimbey, Serban-Çr.). "**Hoyrat**, yüzüne bakılmaz derecede çirkin bir kadınmış." Benice, 2002: 166 2. Acemi (Çr.). 3. Tuhaf (Çıkrık-Çr.). "Şu elbiseler sırtında pek **hoyrat** duruyor." Tdk, 1993: 2423

hoyuk 1.Bostan korkuluğu (İsahacı-Al.; Su.). 2. Yüksek boylu, kaba (Gökçam-Su.). "Fındıklı kızları temelli **hoyuk** / Kızılhamza kızları kınalı geyik" Arısoy, 1970: 67

hozalak Çamların yeşil iğne yaprakları (Çr.).

hozan (1) Dinlenmeye bırakılmış, birkaç yıl işlenmemiş tarla (İsahacı-Al.; Ba.; İs.; Os.; Su.). "Uy-Kudan kafası dönmüş kazana / Yayılmaz çayırda sürün **hozan**a"
Arısoy, 1970: 99

hozan (2) Yabani büyük arı (Aşağıfındıklı-Su.).

höbek 1. Küçük tepe (Çr.). "Erinmiyo, dozer gibi kazıyo / **Höbek**leri sıra sıra diziyo" Kurtoğlu, 2006: 16 2. Dövenle sürülecek arpa ya da buğdayın bir araya toplanmış durumu; öbek (Beydili, Eskiekin-Çr.). 3. Aynı türden olan ya da birbirine benzeyen nesnelerin yığını (Beydili-Çr.).

höbelek Bir çeşit mantar (Çr.).

höbelem Meşe mantarı (Bademce-Ka.).

höbelen İlkbaharda çıkan, yenilebilen bir mantar türü (Gölet-Ka.).

höbere Ölçüsüz, biçimsiz, iri yarı (Dutçakallı-Çr.).

höbüdük Sersem, aptal (Çr.).

höcüm Saldırı, hücum (Su.).

höcürebıcak Delik deşik, lime lime (Çr.).

höddürük Fittirik erkek (Su.).

hödene hödene Çekine çekine, korka korka gezmek (Çr.).

hödük 1. Korkak (Su.; Çr.). 2. Kaba, saygısız (Kayı-Çr.).

hödüklemek Korkmak, ürkmek (İs.).

hökela Ukala, sözünü bilmez (Kayı-Çr.).

hökelek Azamet (Ka.).

hökelekli 1. Çalımlı, gösterişli, iri yapılı, boyu bosu yerinde olan kimse (İs.; Ka.; Su.; Çr.). 3. Okkalı (Çr.). "Şu adam köşeye oturmuş **hökelekli** hökelekli laf atıyor." Çorumlu, 2009: 242

höküm Güç, etkililik (Çr.). "Köylü Zeynel'in **hökm**ü Büvetliye değil, Çorumluya geçer." Yoksul, 2013: 468

hökümet Hükümet (Ka.; Çalyayla-Çr.).

hökümlü Gururlu (Gölet-Ka.). "Baksana **hökümlü** hökümlü yürüyor." www.golet.tr.gg/

hökür hökür Yüksek sesle ağlamayı anlatır (Çr.). "Anası Saime Hanım ağlamaktaymış ki **hökür hökür**…" Tahir, 2006: 83

höldür höldür Çok bol (Gölet-Ka.). "Bu pantolonu giymem, baksana **höldür höldür**." www.golet.tr.gg/

höldür höşek Gerçek biçimini yitirmiş olan eşya (Gölet-Ka.). "Şu halıya bak! **Höldür höşek** olmuş."

www.golet.tr.gg/

hölhöpürdek Düzensiz bir şekilde, saygısızca (Çr.).

höllenbeç Sulanmış, cıvıklaşmış (Çr.). "Yağmur yağa yağa sokaklarda çamurlar **höllenbeç** oldu."
Tdk, 1993: 2430

höllo Biçimsiz insan anlamında takma ad (Su.).

höllük → Öllük (Al.; Do.; Aşağı Fındıklı, Kamışlı-Su.; Beydili-Çr.). "Taze **höllük** eledim / Kuzucuğum beledim"
Gösterir, 2011: 205

höllüm 1. Bedence gelişmiş, geri zekalı kimse (Çr.). 2. Düzensiz, yırtık pırtık giyinen kimse (Çr.).

hölpüm Bir yudum (Gölet-Ka.). "Bir **hölpüm** kahve bile vermedi."
www.golet.tr.gg/

hömbül hömbül yürümek İri kimselerin deve gibi yürümesi (Çr.).

hömelme Kavga için ileri atılma (Göcenovacığı-Çr.). "Ne **hömelip** duruyon oğlum, gaçtan aşağı olmaz diyon?" Kerman, 1997: 21

hömelmek 1. Birisine kızarak saldırmaya hazırlanmak, üzeri ne atılmak, hamle yapmak (Hacıhamza-Ka.). 2. Karşı koymak, sırtarmak (Ovasaray-Çr.). "Ne **hömelip** duruyon oolum?"
Kerman, 1997: 68

hömermek → Hömelmek 1 (Çopraşık-Al.; Kavşut-Su.).

höngül Pancar (Ka.). "Pancara **höngül**, ağıra hımbıl … derler Kargı'da."
Dbk, 2003: 134

höngürtü Feryat, bağırtı (Çr.). "**Höngürtü**yü kessene bre alçak!"
Tahir, 2006: 242

hönüt Yobaz, yabani kimse (Su.).

hööle Şöyle (Su.).

höppü Söğüt dalından yapılan düdük (İs.).

höpür höpür Hızlı hızlı, gösterişli (İs.). "Ama yüreğim de **höpür höpür** atmaya başladı."
Benice, 2002: 207

höreke (1) İri, yakışıksız kimse (İs.).

höreke (2) Pamuk ya da yün eğirmekte kullanılan iğ (İs.).

hörelembeç Cırcıvık, akıcı, elde avuçta durmayan (Os.).

höreleme Üstüne çullanma (Os.).

hörk Otlayan hayvanın kazığa bağlandığı uzun, dayanıklı ip (Dutçakallı-Çr.).

hörküç Dağınık, biçimsiz yığıntı (Su.).

hörlek İshal (Çr.).

hörmet Hürmet, saygı (Akçalı, Gökçam-Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Aşığı maşuktan eyle haberdar
Yol diliyle selam söyle **hörmet** et"
Şahadoğru, 1995: 79

hörpletmek Yudumlamak (Su.).

hörpüldetmek Ses çıkararak içmek (İs.; Çalyayla-Çr.).

hörpüm Yudum (İs.; Su.; Çalyayla, Gökköy, Ovakarapınar-Çr.). "Gelen çayı birkaç **hörpüm**de bitirdi."
Güven, 2010: 182

hörü Huri (Çr.). "Kara ile sarıdan **hörü**, sarı ile akçadan peri; iki karadan elinin körü doğar." Yoksul, 2013: 425

hörüdek Bir sıvıyı birdenbire akıtma (Çr.).

hörük (1) Toprak yığını, tepecik (Çr.).

hörük (2) Hayvanı kazığa bağlamaya yarayan ip (Eskiekin-Çr.). "Kazığı kopardık, yuları kırdık /
Çare midir bize **hörük** Deyzoğlu"
Kurtoğlu, 1998: 24

hörüklemek Tepeleme doldurmak, yığmak (Al.; Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). "Oluk **hörüklenmiş**, o günün işi baş edilmişti."
Gümüş, 1977: 15

hörüklü Tepeleme, ağzına ka-

dar dolu, taşkın (Çıkrık-Çr.). "Doluya **hörüklü**, biraza birez / Havuca pürçüklü, kiraza kirez"
Gösterir, 2014: 79

hörül hörül akma Börek ya da benzeri yiyeceklerin çok yağlanması sonucu yağların ele, kola akması anlamında övme, övünme sözü (Os.). "İki gözüm **hörül hörül aksın**." Başaran, 1974: 94

höst At, katır gibi hayvanları durdurma, kovalama ünlemi (Kamışlı-Su.; Çr.). "Eyvallah abi, **höösst**! deyip uzaklaştı faytoncu."
Özçatalbaş, 2003: 34

höstürük Çirkin, biçimsiz, yakışıksız (İs.). "Çirkine **höstürük**, güzele gözel / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 79

höşdemek Öküz ya da mandaları yürütmek (Çr.).

höşkü Eskimiş, bozulmuş (Çr.).

höşlemek Öküz ya da mandaları yürütmek (Çr.).

höşmerim Et, yumurta ile yapılan bir çeşit yemek (Su.; Küçükpalabıyık-Çr.). "Tabak tabak **höşmerim /** O yâr benim esmerim"
Aytekin, 200: 166

höşür Çiçek bozuğu, çopur (İsahacı-Al.). "Çomar'ın kızları çopurdur **höşür /** Külah'ın kızları kaynar karışır" Arısoy, 1970: 68

höşürük Zayıf, cılız çocuk (İs.).

höt hötlemek Azarlamak (Çr.).

hötük Höt deyince kaçan kimse, ürkek (Gökçam-Su.).

hötüm Kötürüm (Çr.).

hötüm olmak Çok yorulmak (Çalyayla, Çobandivan-Çr.).

hötürmek Sürgün, ishal olmak (İs.).

höyküre höyküre ağlama İçini çeke çeke sesli olarak ağlama (Os.).

höykürmek 1. Yüksek sesle ağlamak (Al.; Sarimbey-Çr.). 2. İçini çekmek (Os.). "İhtiyar **höyküre** höyküre ağlarken Enver tepelere doğru yol alıyordu." Destanoğlu, 2006: 38

höyük (1) Toprak yığını, tepecik (Çr.).

höyük (2) Korkuluk (Çr.). "Boyun bostana **höyük** olsun."
Yoksul, 2013: 162

hözek Mısır koçanı (Ovasaray-Çr.).

hözmek Mısırın tanesiz koçanı (Os.).

hu Kamış ya da çubuktan yapılan bağ, bahçe kulübesi (Çr.).

huçgun Aşırı beklentiden oluşan istek (Su.).

huku Seslenme ünlemi (çocuk dilinde) (Çr.).

huleylim Giyinişi düzgün olmayan (Çr.).

hulu Değnekle oynanan bir çeşit oyun (Satıyüzü-İs.).

humar (1) Emek vermeden, hazıra konulan şey (Os.). "Benim hiç **humar**ım yok." Tdk, 1993: 2442

humar (2) Kumar (Dutçakallı, Göcenovacığı-Çr.). "Bir daha **humar** oynamamaya tövbe etmiş."
Çorumlu, 2009: 1656

humar yangını Kumarı çok seven kişi (Çr.).

humayın Amerikan bezi, patiska (İs.).

humbul Budala, miskin (İs.).

hunu Bunu (Al.).

hurç 1. Heybenin büyüğü (Dereyazıcı-Al.; Su.; Gökköy-Çr.). 2. Çıkın, bohça, dağarcık (Evci-Bo.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Gül kokar burcu burcu / Gülle doldurdum **hurcu**" Gösterir, 2011: 311

hûrimelek Kendisi de huyu da güzel olan kadın (Çr.).

hurşidiye Hindiye, altıparmak,

iplik gibi çeşitleri olanbir kumaş (Su.; Çr.).

husa Kaygı, tasa, korku (Çavuşoğlu-İs.; Bademce-Ka.; Su.). "Leblebi koydum tasa / Aldı beni bir **husa**" Gösterir, 2011: 89

husalanma Edişelenme, kaygıya düşme, tasalanma (İs.).

huşumlenmek Huylanmak (Al.).

huylanmak Kuşkulanmak (İs.; Su.). "Patişah bu kızından **huylanıyor**." Abaz, 2004: 115

huysukmak Alışkanlık haline getirmek (Os.).

huysunmak Kötü huy edinmek (Çr.).

huzme Çizme ya da potinin topuğu arkasına takılan, bineği dürtüp hızlandırmaya yarayan demir mahmuz (Çr.).

hüdü 1. Dalyaya benzer bir çocuk oyunu (Os.). 2. Topaç (Os.).

hüdük Korku, kuruntu (Os.).

hüdüklemek Korkmak, ürkmek (İs.).

hüdüklü Tedirgin (Çr.). "Elleham sen de bizim komşu gibi **hüdüklü**nün birisin." Yoksul, 2013: 284

hüdü oynamak Topaçla oynamak (Os.).

hükela Bilgiç, ukela (Su.).

hülasa Dolayı (Su.).

hüllelemek Üzerine saldırmak, çökmek (Su.).

hüma Kaşları yukarı kaldırma (Çr.)

hümuyün → Humayın (Çr.).

hüner Huni (Çr.).

hüngürdemek İçini çekerek ağlamak (Çr.). "Genç Osman oğlanın ağlayacağı yerde bu herif neden **hüngürdemek**te?" Tahir, 2004: 176

hüngürtü Ağlama, feryat, bağırtı (Çr.). "Kolağası söyle şu pise, **hüngürtü**yü kessin." Tahir, 2008: 138

hünkürmek Haykırarak ağlamak (Su.).

hünük Sıkılgan kimse (Çr.).

hürpüm Yudum (Su.). "Kahvesinden bir **hürpüm** çektikten sonra Mahinur'un kendisine baktığını fark etti." Sarıyüce, 2004: 80

hürü Huri (Çalyayla, Mislerovacığı-Çr.). "Derede sürü gezer / Kalbimde **hürü** gezer" Gösterir, 2011: 281

hürüklemek Çok doldurmak, yığmak (Mislerovacığı-Çr.). "Dertlerim depreşti tepeler gibi / Yığın yığın **hürüklendi** bu sıra" (A. Ayhani) Çırakman, 1992: 204

hürüklü Bir kabın taşacak biçimde doldurulmuş durumu (Kamışlı-Su.).

hürünü Biri kadın, öteki erkek iki kişiyle oynanan bir halk oyunu (Çr.). "Bir kol alttan bir üstten Oynayalım **hürünü**" Gösterir, 2011: 319

hüs Sus, konuşma (Kamışlı-Su.). "**Hüs** işte yüzü tükmüklü." Doğan, 2004: 206

hüsdon Entari (Su.).

hüşgü (1) Evde, evin çevresinde biriken kırıntı döküntü, çöp (Obruk-Do.; Os.).

hüşgü (2) Ham meyve (İs.).

hüşkü (1) Buruşmuş, çürümüş işe yaramaz meyve (Gölet-Ka.; Çr.). "Meyve diye önümüze **hüşkü** çıkardılar." Kerman, 1997: 21

hüşkü (2) İşe yaramaz giyim eşyası, döküntü (İs.).

hüşümlenmek Olumsuz bir durum olacakmış gibi ürkmek, korkmak, tedirginlik duymak, kuşkulanmak (Külah-Al.; Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Mal gütmenin **hüşüm**ünü yaşasam." (A. Sapaz) Sağmen, 2009: 150

hüyük → Höyük (Hacıhamza, Maksutlu-Ka.; Me.; Or.; Gökçam-Su.).

"Evleri **hüyük**tedir / Yeşil perde yüktedir" Ertekin, 2006: 49

hüyükmek Ansızın korkmak (İs.).

I

ı Anlamadım, tekrar et anlamında kullanılır (Çr.).

ıbrık Güğüm (Miyanesultan-Al.). "**Ibrığım** su doludur / Yolum sevda yoludur" Gösterir, 2011: 300

ıccak Sıcak (Harunköy-İs.). "**Iccak** mı dēlüdü." Abaz, 2004: 131

ıçkırık Hıçkırık (Çr.). "Gurbette sevdiğim yar / **Içkırık**lar tutası" Ertekin, 2006: 100

ığıldanak Usulcacık, sesizce (İs.; Çr.). "Kapısından baktım, **ığıldanak** aktım" Gürsel, 1997: 261

ığıl ığıl (1) → Kartopu (1) (Çr.).

ığıl ığıl (2) Yavaş yavaş (Su.). "Pencereden bakan yâr / **Iğıl ığıl** akan yâr" Ertekin, 2006: 97

ığınmak 1. Soluğunu içinde tutarak kendini zorlamak (Çıkrık-Çr.). 2. Bir iş yaparken, ağır yük taşırken ses çıkarmak (Çr.).

ığranmak Sallanmak (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Büyükerikli-Uğ.). "Duydum çölden sökün etmiş bir ceylan **Iğranıp** geliyor teli hoş geldin" Arısoy, 1970: 47

ığrıp Yalan, düzen (Çr.).

ıhı İşte (İs.).

ıhlamak Yorgunluktan, hastalıktan ya da sıkıntıdan sık sık nefes almak, inlemek (Çr.). "Kum mu taşıyorsun, ne **ıhılayıp** duruyorsun?" Yoksul, 2013: 471

ıhmak Devenin çökmesi, oturması (Çr.). "**Ihıt** deveyi, çal mıkını." Yoksul, 2013: 385

ıhtırmak Deveyi çöktürmek, oturtmak (İs.). "Deveyi **ıhtırmak** da bir marifettir." Yoksul, 2013: 238

ıkçırık Hıçkırık (Çalyayla-Çr.). "Bugün yâri çok andım / **Ikçırık** tuttu m'ola" Gösterir, 2011: 76

ıkıl çokul Kendini zorlayarak iş yapmak (Os.).

ıkış ıkış Zorlanarak, zoraki (Ka.).

ıklım tıklım Ağzına kadar dolu, çok kalabalık (İs.). "**Iklım tıklım** bütün alanı doldurmuşlardı." Yoksul, 2013: 385

ıkman İdman (Çr.).

ıkrılmak Bir işi yapmak istemek; niyetlenmek (Çalyayla-Çr.). "**Ikrıldım** yâre gidem / Kapatmış yolu dağlar" Gösterir, 2011: 259

ılbır ılbır Pırıl pırıl (Tutçakallı-Çr.). "Başımdaki poşular / **Ilbır ılbır** ışılar" Gösterir, 2011: 262

ıldır Alaca karanlıkta ışık (Su.). "Ay ışır **ıldı**r ıldır / Gel de yâr beni güldür" Aytekin, 2003: 13

ıldırayaz Penceresiz, kapısız, eşyasız ev (İs.). "Bu nasıl oda **ıldırayaz**." Tdk, 1993: 2465

ıldırışık → Ildırayaz (Çr.).

ılga gitmek Çabuk gitmek, koşarak gitmek (Su.).

ılgamak Saldırmak, abanmak (Su.).

ılgar Hayvanın yürümeyle koşma arası yürüyüşü (Çr.)."Bir gece **ılgar**la yetişip Niksar'ı basıyor." Tahir, 2008: 28

ılgı Soy sop (İs.).

ılgıdır İpliği çile yapmaya yarayan iki ucu çengelli tahta araç (Alacahüyük-Al.).

ılgın (1) Dere ya da çay kıyılarında kendiliğinden biten ağaççıklar (Evci-Bo.). "Dere kıyısındaki

ılgınların arasına oturdum."
Sarıyüce, 2006: 47

ılgın (2) Hayal (Çr.).

ılgın ılgın Yavaş yavaş (Kalecik-Me.). "Aydınlara kurban bu canım elbet / **Ilgın ılgın** esen yeli severim"
Piroğlu, 1981: 23

ılgıt ılgıt Yavaş yavaş, hafif hafif (esen rüzgâr, akan su gibi şeyler için) (Çiçeklikeller-Su.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Sancak sancak açan güller / **Ilgıt ılgıt** esen yeller"
Kurtoğlu. 2006: 83

ılğı Kuşku, işkil (Çr.).

ılğım salkım Belli belirsiz (Çr.).

ılhaz Çuvaldız (Çr.).

ılhı Soy sop (İs.).

ılıfır Gübür, çer çöp (Çalyayla-Çr.).

ılıkman İdare lambası (Külah-Al.; Su.).

ılıncak Küçük çocuk salıncağı (Çavuşoğlu, Karkın-İs.; Os.). "O çocuklara **ılıncak** et." Abaz, 2004: 140

ılıngaç → Ilıncak (Su.; Çr.). "Herif, şu **ılıngacı** sallayıver de bulaşığı yayhayım." Kerman, 1997: 22

ılınkaç → Ilıncak (Su.).

ılısıcak Sıcacık (Çr.).

ılkı (1) 1. At sürüsü (Çr.). 2. Damızlık kısrak (Ovasaray-Çr.).

ılkı (2) Kuytu (Ka.).

ılkıdır → Ilgıdır (Kavşut-Su.).

ılkımak Akmak (mecazi anlamda) (Çr.). "Yarimi görünce gönlüm **ılkıyor**." Tdk, 1993: 2473

ılkınlık Bataklık (Çr.).

ıllık Güç, kuvvet (Çr.).

ılmak Uykuya dalmak, uyuklamak (Çr.).

ımbık Damıtma yoluyla içki yapmaya yarayan düzenek, imbik (Obruk-Do.; Çalyayla, Eskiköy, Tolamahmet-Çr.).

ımbıl ımbıl Şişmanlıktan ötürü etlerin sallanması (Os.).

ımıklık Bulutlu, durgun hava (Elvançelebi-Me.; Büyükbolatlı-Su.).

ımıl ımıl Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif hafif (Su.). "**Imıl ımıl** geliyor." Koşay-Işıtman, 1932: 179

ımırga Körpe, taze (Gölet-Ka.). "**Imırga** salatalığı severim."
www.golet.tr.gg/

ımızgamak Hafif uyuklamak (Bademce-Ka.).

ımsık Söze, sohbete katılmadan, sessizce oturan içine kapanık kimse (Os.).

ıncık Somurtkan, aksi kimse (Çr.).

ıncıkma Bıkkınlık gelme (Su.).

ıngıldamak Kımıldamak, konumundan hafifçe uzaklaşmak (Gölet-Ka.). "Bu adamı yerinden **ıngıldatamıyoruz**." www.golet.tr.gg/

ıngıl ıkış Hastalıktan yeni kalkmış kimsenin ağır ağır yürümesi (Çr.). "**Ingıl ıkış** bugün evden size kadar gelebildim." Tdk, 1993: 2478

ıngıl yokuş Gücü yetmeyerekten (Os.).

ıpılak Parlak (Su.).

ıpılamak Parlamak, parıldamak (Evci-Bo.; Su.). "Dağlar uzakta, karlı doruklarıyla güneş altında **ıpılayıp** duruyordu." Sarıyüce, 2004: 181

ıpıldamak Parlamak, parıldamak (Evci-Bo.). "Sonsuz kırda düşlere dalmış bunca köyün gecenin içinde ışıkları **ıpıldar**." Sarıyüce, 2006: 18

ıpıl ıpıl Pırıl pırıl (Evci-Bo.; Çitli-Me.; Su.; Kayı-Çr.). "O yıllar şimdiki gibi **ıpıl ıpıl** sokak lambaları nerde."
Özçatalbaş, 2002: 132

ıpıltı Parıltı (Su.). "Derin bir uykuya gömülmüş evlerde ateşböceği ışıltısı kadar olsun bir **ıpıltı** yoktu."
Sarıyüce, 2004: 117

ıraat Rahat, huzur (Çr.). "Nasıl **ıraat** olurum böylecene..."
Gümüş, 1977 : 11

ıraatlīna furmak Rahatlamak,

rahata ermek (İkipınar-İs.). "Şindi de **ıraatlīna furdum**."
Abaz, 2004: 124

ıradıyon Radyo (Su.; İsmailköy-Çr.). "Sandık değildir dedi Abduş, **ıradıyon**dur." Güven, 2013: 211

ıradiyen Radyo (Bademce-Ka.).

ıradiyo Radyo (Ka.).

ıraf Raf, terek (Ka.; Çr.). "**Iraf**larda bal kabak / Gerdanı altın tabak"
Gösterir, 2011: 116

ırahat Rahat (Ka.; Evciortakışla, Göcenovacığı--Çr.). "Deliyi düğüne çağırmışlar, bura bizim evden **ırahat** demiş." Yoksul, 2013: 232

ırahat durmak Yaramazlık etmemek, sorun çıkarmamak, sataşmamak (Çr.). "Elin golun **ırahat dursun**." Kerman, 1997: 69

ırahmatlık Rahmetlik (Su.).

ırahmet Rahmet, yağmur (Ka.; Su.). "Göde göde mekerek / Gökten **ırahmet** gerek" Dbk, 2003: 82

ırak Uzak (İs.; Ka.; Eskiekin, Evciortakışla, Karahibar, Turgut-Çr.). "Her bakan göz **ırak**ları göremez / Hasretlik çekmeyen haber soramaz"
Gardaş, 1979: 24

ırakı Rakı (Ka.; Çalyayla, Eşençay-Çr.). "Kızlar şaraba düşmüş / Gelinler **ırakı**ya" Gürsel, 1997: 269

ıraksımak Uzak sanmak (Çr.).

ıralmak → Iramak (Çr.).

ıramak Uzaklaşmak, uzamak, ara açılmak (Yazır-Bo.; İs.; Kalecik-Me.; Eskiekin, Evciortakışla, Serban-Çr.). "Kavuşalım yakın iken aramız / Yer gök gibi **ıramadan** sevdiğim" Kurtoğlu, 2006: 42

ıramet Rahmet (Çr.). "Köse İmam demedi miydi **ıramet** olası…"
Gümüş, 1977: 14

ıras gelmek Rastlamak (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Su.). "Evraaç kırığından kadağın çakmış / Ben böyle tapana bir **ıras geldim**" Arısoy, 1970: 91

ırāt Rahat (Harunköy-İs.). "Burda gece gunduz **ırāt** gomazlarıdı."
Abaz, 2004: 152

ıratmak Arasını uzatmak, geciktirmek (Karahisar-Çr.). "Feyiller karıştı kalmadı tuzu / Gönüller soğudu **ırattı** yazı" Çevik, 2008: 43

ıravak Taze, akışkan bal (Su.; Çalyayla-Çr.). "Erguvanım kokarım / **Iravak** balım akarım"
Aytekin, 2003: 78

ırazı Razı (Su.; Gökköy-Çr.). "Ben senden **ırazı**ym / Her günüm böyle olsun" Aytekin, 2003: 39

ırbık Su kabı, ibrik (Kıcılı-Al.; Su.; Büyükgülücek, Gökköy, Serban-Çr.). "**Irbığın** kalayı var, her işin kolayı var." Yoksul, 2013: 385

ırbuk Büyük sürahi, ibrik (Bademce, Yağcılar-Ka.).

ırefa Çocukların göğsünde çıkan yara (Su.).

ırgalamak Sarsmak, sallamak, silkelemek (İsahacı-Al.; İs.; Bademce-Ka.; Körkü-Su.; Gökköy-Çr.). "Çeten **ırgaladı** kalmadı halim / Bindirin çetene Çomar'a salın"
Arısoy, 1970: 100

ırgalanmak Sallanmak (Yazır-Bo.; Evciortakışla, Gökköy-Çr.). "Bir dala bastığında bin dal **ırgalanır**."
Yoksul, 2013: 143

ırgat Tarım işçisi (Obruk-Do.; Oğlaközü-Su.; Beydili, Sarimbey-Çr.). "Günnüksüz çalışırım / Yar beni tutsa **ırgat**" Ertekin, 2006: 58

ırgat böreği Yufka biçiminde açılan hamurun içine ıspanak, toz biber, yumurta, karışımından oluşan harcın konulup sacda pişirilmesi ile hazırlanan bir tür börek (Os.). "Osmancık böreğinin eski adı **ırgat böreği**dir."
Oğuz, 2006a: 42

ırgatlık 1. Temmuz ayı (Su.).
2. Hasatta çalışma, azaplık (Gökçam, Kamışlı-Su.). "**Irgatlığa** gidiyoruz." Doğan, 2004: 93

ırıg Açık (İs.). "Yatarken āzı **ırıg** uyudu demek." Abaz, 2004: 114

ırık 1. Az açıklık, aralık (Ka.; Babaoğlu-Çr.). 2. Uzak (Palabıyık-Çr.). "Avrada sırtımı dönük yatarım / Beden yorgun, aşka **ırık** patıran" Özgür, 2002 : 92

ırılık Açıklık (Harunköy-İs.). "**Irılık**dan ışık da gorüküy." Abaz, 2004: 149

ırılmak Ayrılmak, uzaklaşmak, kaçmak, sıvşmak (Kayabüğet-Al.; Köseeyüp-Me.; Su.). "Gönül çiçeğine konduk avlandık / **Irılmadık** bu yerlerde eğlendik" (Ahmet) Ercan, 1991: 147

ırıltım İşe yaramayan, önemsiz eşya (Os.).

ırıltmak Uzaklaştırmak (Çr.).

ırım Gözün görebildiği kadar uzaklık (Çr.).

ırımak Ayırmak (İs.).

ırıp Düzenbazlık, aldatma işi (Gölet-Ka.).

ırıpçı Düzenbaz, aldatıcı kişi (Gölet-Ka.). "O, **ırıpçı**nın biridir. Dikkatli ol." www.golet.tr.gg/

ırıplı Gerçek dışı, çok abartılı (Os.).

ırıssız Huysuz, geçimsiz (Çalyayla-Çr.). "**Irıssız** yâr haşat oldum elinde Çok gılladın baba çıksın dilinde" Gösterir, 2008/84: 11

ırkalamak → Irgalamak (Çr.).

ırkılma Üzerine doğru eğilme (İs.).

ırlamak Şarkı, türkü söylemek (Su.). "Biraz sonra çığlık kopararak **ırlayacağı** ağıdın sözlerini yakıştırıyor." Sarıyüce, 2004: 242

ırmak Uzaklaşmak (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Mislerovacığı-Çr.). "İnsanlıktan **ırma** sakın / Yâr ol gel ozanım yâr ol " Koygun, 2002: 38

ırşat Çirkin, biçimsiz (Gökçam-Su.).

ırussuz → Irıssız (Os.).

ıscak Sıcak (İs.). "Bişürüp de götürüken **ıscak** südü…" Abaz, 2004: 115

ısdar 1. Kilim dokumaya yarayan araç (Bademce-Ka.). 2. Dokuma tezgâhının bir parçası (Su.).

ısgat Ölünün ardından dağıtılan para (Su.).

ısıcak (1) Hamam (Çr.). "Gonşu, yarin beraber **ısıcaa** gidek. Sırtım bek gidişiyo." Tuluk, 1991.

ısıcak (2) Sıcak (Körkü-Su.; Arpalık, Dutçakallı, Gökköy, Morsümbül-Çr.). "Sefil Çırakman'ım kısmetin arar **Isıcak** yiyene pek fazla yarar" Çırakman, 2002: 179

ısık (1) Hamam (Çr.).

ısık (2) Sıcak (İs.).

ısırgı Göz ağrısı (Su.).

ısırmuk Isırılmış, dişlenmiş şey (İs.). "Bu ekmek kimin **ısırmuğu**." Tdk, 1993: 2491

ısıtma Sıtma hastalığı (Çalyayla-Çr.). "Yari **ısıtma** tutmuş / Ben ısıtma bağlarım" Ertekin, 2006: 38

ıslav İyi (Al.).

ısmarıç Yapılması ısmarlanan şey, sipariş (Külah-Al.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**Ismarıç**larımı gene bir unut da göreyim seni!" Sarıyüce, 2004: 55

ıssı Sahip, efendi (Me.).

ıstar Halı, kilim gibi şeyler dokunan tezgâh (Külah-Al.; Büyükbolatlı-Su.; Gökköy-Çr.). "**Istar**ın altından geçirilen çocuğun boyu kısa olur." Yoksul, 2013: 386

ışgın Bir yıllık ağaç sürgünü (Su.).

ışıdı Kendini çok önemseyen, olağanüstü gören kimse (Os.).

ışılak (1) Parlak (İs.; İsmailköy-Çr.). "Arka cebinden **ışılak** tabakasını aldı." Güven, 2013: 190

ışılak (2) Rugan (Çr.). "**Işılak** kundurayı severim." Tdk, 1993: 2496

ışılamak Parlamak (Su.). "Hepsinin

yüzleri pırıl pırıl **ışıladı**."
Sarıyüce, 2004: 200

ışılatmak Birine bir konuyu çıtlatmak (Çr.). "Örzülediğin an bir **ışılat** bana, tamam…"
Gümüş, 1977: 139

ışıldak Göz (Çr.).

ışıltı Parlaklık, aydınlık (Çr.).

ışkın → Işgın (Çopraşık-Al.; Sarimbey-Çr.). "Aşk denilen sarmaşığın dalları / Yüreğime **ışkın** attı gel gayrı"
Çimen, 2004: 33

ışlak Parlak (İs.).

ışmar El, göz ya da başla yapılan işaret (İs.; Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Kaş atarak **ışmarı** / Siz kimden öğrendiniz" Ertekin, 2006: 16

ışşıkcı Elektrikçi (Örenseki-İs.). "Babam getdü adamı, **ışşıkcı** adamı."
Abaz, 2004: 127

ıvga Azdırma, baştan çıkarma, ayartma, igva (Sarimbey, Serban-Çr.). "Bir **ıvga**ynan bir güzele kanmışım / Gece gündüz ateşine yanmışım"
Çimen, 2000: 131

ıvgın Ağaç kökü sürgünü (Su.).

ıylım ıylım 1. Arka arkaya (Su.). 2. Lime lime (Su.).

ızılak Oldukça sulu bulamaç (Çr.).

İ

ibabap Çavuşkuşu (Çr.).

ibabet İbadet (Al.).

ibdi Önce (Su.).

ibi 1. Kaz, kaz yavrusu (Çr.). 2. Hindi (Bademce, Gölet-Ka.; Os.). "Hindiye de **ibi** derler Kargı'da"
Dbk, 2003: 134

ibibiğin küçük karısı, yarım elmanın yarısı Kız çocuğun büyüklere özenerek onlar gibi giyinip yetişkinliğini kanıtlama özentisi (Os.).

ibibik Hüthüt kuşu (Os.)."**İbibik** kuşu baharda çıkar ortaya."
Yoksul, 2013: 388

ibik Köşe, kenar, uç (Külah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Os.; Su.). "Yeşil çeki sendedir / Bir **ibiği** bendedir"
Ertekin, 2006: 117

ibik gügük Bir çeşit kuş (Çalyayla, Kuşsaray-Çr.). "Tez kavuştur Yaradan **İbik gügük** ötmeden"
Gösterir, 2011: 237

İbili İbrahim (Kertme-Çr.).

ibimek Gelişmek, büyümek (Çr.).

ibliklenmek Tiftiklenmek, lif lif olmak (Çr.). "Şu kumaş **ibliklenmiş**." Tdk, 1993: 2503

ibük ötme zamanı İlkbahara ya da yaza giriş günleri (Bademce-Ka.).

icot İcat edilmiş (Os.).

iççimen İş görmeyi seven kimse, hamarat (Su.).

içgil İşkil, kuruntu, kuşku (Çr.).

içgili Sarhoş (Çr.).

iç güveyisi Evlendiği kadının evinde oturmayı kabul ederek evlenen güvey (Beydili, Çıkrık-Çr.). "Biliyorsun analığının üzerinde **iç güveyisi** gibiyim." Aksu, 2013: 98

içi geçmek Uyuklamak, uykuya dalmak (Çr.). "Beklerken beklerken **içim geçmiş**…" Tahir, 2008: 235

içi gızıl Kültür mantarının organik halinin adı (Bademce-Ka.).

içi kıyılmak Çok acıkmak (Kıcılı-Al.; Çr.).

içirik Çok eski giysi (Çr.).

içitmek Ceviz, fındık gibi sert kabuklu meyvelerin içini çıkarmak (Gölet-Ka.). "Cevizleri **içit-**

tin mi?" www.golet.tr.gg/

içkirlenmek Kuşkulanmak, huylanmak (Al.).

içlenmek Olgunlaşmak (Çr.). "Cevizler **içlenmeye** başladı."
Yoksul, 2013: 187

içli dışlı Çok içten, samimi olma durumu (Su.).

içlik İç gömleği, kadın çamaşırı (Alacahüyük-Al.; İs.; Su.). "Kirli, paslı bir şalvar ile dallı basmadan bir **içlik**ten başka giyim namına bir şey yok." Benice, 2002: 114

iç pakla Kuru fasulye (Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.).

iç pınar Hamam (Çr.).

idare (1) Çorum'un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.).

idare (2) Küçük, camsız, gazlı el lambası (Alacahüyük, İsahacı-Al.; Fındıklı-Or.; Os.; Su.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "**İdare**yi idareli kullan ahırı karanlıkta koyma."
Yoksul, 2013: 391

idiklemek Süt veren hayvanların sağılmasından önce, sütünü memelerine indirmesi için, memelerinin okşanması (Os.).

idim Yapım (Çr.). "Bir **idim**lik unum var şunu ekmek yapıverelim."
Tdk, 1993: 2507

ifitlemek Seçmek (İs.). "Armudun iyisini **ifîtleme**." Tdk, 1993: 2508

iğ 1. Çıkrıklarda ipliğin sarıldığı demir tel (Alacahüyük-Al.; Çr.).
2. Yünün ip haline getirilmesinde kullanılan ağaçtan yapılma gereç (Külah-Al.). "Üzümü bitiren bağdır / Urganı kıvratan **iğ**dir"
Gösterir, 2011: 288

iğdeli gelin Türkülü bir halk oyunu (Su.; Arpalık, Morsümbül Çr.).

iğdemir Marangozların ağaç deldiği çelik araç (İs.).

iğdemiri → İğdemir (Çr.).

iğdiş Dönüşme sürecindeki şarap (Eskiköy-Çr.)

iğeşmek Zıtlaşmak, inatlaşmak, aksilik etmek (Çr.).

iğez Zayıf, hastalıklı, cılız insan, hayvan ya da bitki (Çr.).

iği Çok tatlı olan, bal gibi şeyler (Kayı-İs.).

iğilemek Tosuların böğürmesi (Ibik-İs.).

iğlemek Bir şeyi delmek (Çr.). "Karpuzu kavunu **iğleme**yince turşu kurulmaz." Tdk, 1993: 2511

iğnelere sancımak Bir yandan ev işlerini yapıp, bir yandan çocuk büyüten kadınların, kalan zamanlarında dikiş dikerek geçinmeleri ya da geçime katkıda bulunmaları nedeniyle aşırı yorulmaları (Çr.).

iğrat Ürün, verim, getiri (Eskiekin-Çr.). "Çeten çeten, **iğrat** verir güzleri / Selesi, sepeti, hağleri vardı"
Kurtoğlu, 2006: 14

ihlez → İğez (İs.).

ihliz Çok zayıflamış (Ka.).

ihraplı Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

ikāce İki gece (Karkın-İs.). "**İkāce** bu sefer yatdım." Abaz, 2004: 145

ikay İki ay (İs.). "Bi ay mı galdı, **ikay** mı galdı?" Abaz, 2004: 159

iki âmedin birinde Bir sözün, görüşün, bir eylemin durmadan yinelenmesi (Çr.). "Yaptığı yardımı **iki âmedin birinde** başıma gahıyo."
Kerman, 1997: 68

iki başlı Samsun kirası Ticaret işlerinde çok yönlü olarak kazanmak (Çr.). "Gomisyoncuların işi iş. **İki başlı Samsun kirası**. Hem satandan hem alandan pay alıyolar."
Kerman, 1997: 68

ikibir Şekli vat, zayıf vat (Çr.).

iki çifte bir osurmuk Eşekcesine

iş yapıp çekilip gitmek (Os.).
iki daşın arasında İş arasında, kısa sürede, ustalıkla başka işler becermek (Çr.). "**İki daşın arasında** ne gozel yemekler yapmışın." Kerman, 1997: 68
iki dinli Sözünde durmayan, kaypak (Haydar, Kalecikkaya-Al.; Su.). "Ayda bir selamın gelse gailim / Senin gibi **iki dinli** değilim." Özkan, 2004: 78
ikilcik İşkil (Çr.).
ikileme Tarlayı iki kez sürme, aktarma (İs.; Çr.). "**İkileme**ye felan koşarız, alıştırdım da diyordu." Gümüş, 1977 : 18
iki oğan İki gün (Al.).
ikircik İşkil (Oğlaközü-Su.). "Kısa bir süre **ikircik** içinde kaldıktan sonra gösterilen yere oturdu." Sarıyüce, 2004: 186
ikircikli Şüpheli, açık olmayan, kararsız, karışık (Su.). "Bütün yol boyunca sürdü bu **ikircikli** durum." Seyda, 2006: 43
ikircilik Kararsızlık, duraksama (Su.). "Söylesem mi söylemesem mi diye **ikirciliğe** düştüğünü anlamakta gecikmedi." Sarıyüce, 2004: 273
ikitap Kitap (Harunköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "**İkitap** ohuyan garılar derdi ki…" Abaz, 2004: 134
iki yarlılık İki taraflılık (Çr.).
iki yasdı Gece yarısı (Çitli-Me.). "Bu gece **iki yasdı** vakti geldim." Tdk, 1993: 2516
iklip Bağlılık, ilgi (Çr.).
ikrah gelmek Bıkkınlık vermek (Bademce-Ka.).
ikrān etmek Tiksinmek, iğrenmek (İs.). "Gocalāndan **ikrān etdile**, gaşdıla." Abaz, 2004: 109
ikun İki gün (İkipınar-İs.). "**İkun** sōna İbiş'e dedim ki." Abaz, 2004: 124
il (1) Büyük dikiş, teğel (Çr.).
il (2) Yabancı, el (Os.; Çağşak-Çr.). "**İl** yanında küsülü / Tenhalarda dost olam" Ertekin, 2006: 65
ilā İlahi (İs.). "Nişanda gızın şeyinde **ilā** ediy." Abaz, 2004: 95
ilağan Leğen (Gökköy-Çr.).
ilahna Lahana (Bademce-Ka.).
ilahne Lahana (Çr.).
ilaka Alaka (Su.).
ilān Leğen (Su.; Karadona-Çr.).
ilayık Yakışır, yaraşır, layık (Yazır-Bo.; Göcenovacığı-Çr.). "Ağzınıza **ilayık**, pancar da çok bir nezetli olmuş." Gümüş, 1977: 14
ilazım Lazım, gerekli (Ka.; Körkü-Su.; Gökköy, Serban-Çr.). "Şu dünyada her insana **ilazım /** Biri sevgi, biri saygı, biri aşk" Çırakman, 2002: 51
ilazımlık Lazımlık (Çr.).
ilbade Pamuklu kumaştan ya da abadan yapılan, seyrek dikişli kısa hırka, libade (Çr.).
ile garşu Başkalarının ayıplayacağı biçimde (Os.).
ileğen Leğen (Alacahüyük-Al.; Bademce-Ka.; Çr.). "Koltuğunda **ileğen /** İleğende fesleğen" Aytekin, 2003: 114
ilekin Ancak, lakin (Çr.).
ilēn Leğen (Harunköy-İs.). "Goñşunun biri üç **ilēn**inen bulgur bişürmüşümüş." Abaz, 2004: 152
ilenger Yayvan, geniş kenarlı bakır kap, lenger (Çr.). "**İlenger**de tuz olsam / Büyük evde kız olsam" Gürsel, 1997: 268
ilengir Büyük, düz pilav kabı (Çopraşık-Al.).
ilenmek Beddua etmek (Çr.). "Olacak iş değil diye **ilendi**." Güven, 2013: 40
ileşmek Bölüşmek, paylaşmak (İkipınar-İs.). "Ocakdan çıkdı mıydı **ileşiyola**." Abaz, 2004: 122
ileyen Leğen (Al.).
ilgi Çengelliiğne (Çr.).
ilgöksü Namuslu kimse (Su.).
ilhaz Çuvaldız (Çr.).

ilif Banyo yaparken sabunlanmada kullanılan ip örgü (Çr.). "Yâr hamama gidiyor / **İlif**i ben oluyum" Aytekin, 2003: 42

ilifli Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

iliği üzülmek Acıyı en derin biçimde duymak (Os.).

ilik Giysi düğmesi (İs.).

iliklemek Suyun soğuktan donması (Çr.).

ilikman → İlikmen (Eskiyapar-Al.).

ilikmen Tenekeden yapılmış idare lambası, kandil (Çr.). "**İlikmen** adı verilen eski lambalar ya da alevli çıralar konulur." Çorumlu, 2009: 1204

ilik üzüntüsü Derinden acı veren (Os.).

ilimon Limon (Al.; Os.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Benim yârim kokuyor / **İlimon** kolonyası" Aytekin, 2003: 76

ilim tadım İsteksiz (Çr.). "Çocuk hasta önüne gelen yemeklerden yer gibi yemez gibi **ilim tadım** yiyip çekiliyor." Tdk, 1993: 2525

ilistir Süzgeç, süzgü, kevgir (Külah-Al.; İs.; Doğla-Me.; Os.; Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla-Çr.). "Bi gazana üç **ilistir** erişte / Gaynayınca hoşafınan giriş de" Yoksul, 2011: 87

ilistirden geçirmek Bir işi her yönüyle incelemek (Ka.).

iliş İlgilen (Çr.).

ilişdirik Sucuk (Su.).

ilişgir Sucuk (Al.; Çr.). "Aba nolur ecimcik **ilişgir** bişir de yeyim." Tuluk, 1991.

ilişik İki kaşın birbirine yakın olması durumu, çatık kaş (Çr.). "Kaşların **ilişik**tir / Gül memene düşüktür" Ertekin, 2006: 68

ilişkir Et sucuğu (İs.; Su.; Beydili, Çanakçı, Altınbaş, Ovakarapınar, Ovasaray-Çr.). "Beş gangal **ilişkir** yimbeş yımırta / Gır da gannımızı doyurak heri" Yoksul, 2011: 87

ilişmek Oturmak (Su.).

iliya Değil mi (İs.). "Senin de canın oynamak istiyor **iliya**." Tdk, 1993: 2528

ilkay Ocak (Su.).

ilk horuz Saat 02-03 arası (Su.).

ilki At sürüsü (Çr.).

ilkidünü İlk çocuk (Çr.).

ilkin İlk, önce, öncelikle (Karkın-İs.; Su.; Gökköy-Çr.). "**İlkin** böyle demedin / Alla kandırdın beni" Aytekin, 2003: 186

ilkindi İkindi (Al.). "**İlkindi**den yürüttüler yaylıyı / Müddeime söylediler doğruyu" Çorumlu, 2009: 198

ilkinti Birikinti, toplantı (süt, yoğurt için) (Çalyayla-Çr).

ilkip Dikicilerin iğnelerinin başındaki mumlu ip (İs.).

ilkiplemek İki ipi düğümlemeden birbirine geçirmek (İs.).

ilkipli Bağlı, ilgili (İs.).

ilkmek (1) Atılmak, korkudan sıçramak, ürpermek (Çr.).

ilkmek (2) Biriktirmek, toplamak (Eskialibey-Ba.).

ilkyaz İlkbahar (Bademce-Ka.).

ille İlla, mutlaka (İs.; Su.; Gökköy-Çr.). "**İlle** guş eti yiycem diy." Abaz, 2004: 105

illimi tillimi çıkmak Parça parça olmak, çok eskimek (Çr.).

ilmeşmek Dolaşmak, karışmak (İs.).

il önüne garşu Başkalarının yanında ayıplanacak eylemde bulunma (Os.).

ilsinmek Yabancılamak, yabancı saymak, elsinmek (Gölet-Ka.). "Beni hâlâ **ilsiniyor**." www.golet.tr.gg/

ilti Elti (Örenseki-İs.). "**İlti**min herüfü sen didi." Abaz, 2004: 125

imanı gevremek Aşırı yorulmak (Bademce-Ka.; Çr.). "Arkan sıra gelen

yük taşıyıcısı n'olacak? Adamcağızın **imanı gevremiş**." Seyda, 2006: 226

iman tahtası Göğüs kafesi (Bademce-Ka.).

imbal 1. Bağın dar, uzun olarak bölünmüş parçalarından her biri (İs.; Su.). 2. Bağın kırk karıktan oluşan bölümü (Eskiekin-Çr.). "Bir **imbalı** bir haneye yeterdi Kırmızı çubuklu bağları vardı" Kurtoğlu, 2006: 14

imece Birçok kimselerin toplanıp elbirliğiyle bir kişinin işini görmesi (İs.; Su.; Beydili, Sarimbey-Çr.). "**İmece** günü bulutlu, görmeyene ne mutlu." Yoksul, 2013: 395

imeci → İmece (Çr.).

imeklemek Emeklemek (Haydar-Al.). "**İmekledim** attım adım / Yavaş yavaş kaçtı tadım" Erdugan, 2005: 39

imi dünya Bütün dünya (Su.).

imik Gırtlak, boğaz (İs.; Su.; Bayat, Dutçakallı-Çr.)."İnsanın **imiği**ne yapışıp durma." Yoksul, 2013: 399

imil imil Yavaş yavaş (İs.; Demirşeyh-Su.).

imil imil akmak Olgunlaşan meyvelerin yerlere dökülecek gibi olması (Os.).

imirin iti gibi titremek Çok üşümek (Göcenovacığı-Çr.). "Alaca yollarında ne kamyon bekleyeceem böyle **imirin iti gibi titreye titreye**." Gümüş, 2005d: 4.

imirin itine dönmek Çok üşümek (Çr.).

imirsek Çocuğuna, eşine, sevgilisine aşırı düşkün kimse (Su.). "Gece gündüz peşimde / Gezen **imirsek** oğlan" Aytekin, 2003: 137

imi timi Aslı, esası (Su.).

imrik İri öğütülmüş un (Çr.).

imroh Sulama suyunun bekçisi (Os.).

imük Gırtlak, boyun (Kayaağzı-İs.; Bademce-Ka.). "Altun tahallar **imüne**." Abaz, 2004: 163

inā İnek (Al.).

inamen Çirkin görünümlü kertenkele (Gökköy-Çr.).

ince ağrı Verem (Çr.). "**İnce ağrı** gibi solmuş ay parçası gibi gelinler." Koşay-Işıtman, 1932: 186

incedalan İnce, uzun boylu kimse (Evci-Bo.; Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "Uzun boylu, halkın **ince dalan** dediği bir yapıdaydı." Sarıyüce, 2004: 78

ince hastalık Verem (Kuzuluk-İs.; Su.).

ince öksürük Verem (Çr.). "**İnce öksürüğe** yakalanıp tatlı candan olmadı mıydı?" Tahir, 2004: 399

ince sızı Mızmız (Ka.).

incik 1. İncinmiş (Çr.). 2. Kas ya da kemik zedelenmesi (Su.).

incili fes Kenarına altın dizilmiş kadın fesi (Ovasaray-Çr.).

incili köbek Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

incir yaprağı Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

indim Şimdi (Çr.).

inek İnelim (Al.; Çalyayla-Çr.).

inekçek İnek sağarken oturulan bütün ağaçtan oturak (Alacahüyük-Al.).

inek yağı Tereyağı (Bademce-Ka.).

inezimek Ölümcül hasta olmak (Çr.).

ingeme Yokuş aşağı, iniş (Çr.).

inkaya Mağara (Çr.).

inlik Hayvan mağaraları olan yer (Çr.).

inme bal Petekten kendiliğinden sızan bal (Çr.).

inne İğne (Örenseki-İs.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**İnne** batdı, canımı yakdı." Caferoğlu, 1994b: 106

inneci İğneci (Çr.). "**İnneci** şakire çocuklarını tiril tiril giydiriyor."

Yoksul, 2013: 397

innedik Çatal iğne (Kuşsaray-Çr.).

insalkıya vurmak Oyalamak, geciktirmek (Çr.).

intām Sınav, imtihan (Çr.).

intileme Çok yemekten kaynaklanan rahatsızlık (Çalyayla-Çr.).

in vurmak Hayvanları belirtmek için işaretlemek (Çr.).

ip ağacı → Istar (Kertme-Çr.).

ipek harç Eskiden, sanrı denilen bir aletle şerit gibi örülerek giysilerin kenarına dikilen süs (Çr.).

ipil ipil 1. Aydınlık (Su.). 2. Çok parlak (Su.). "Gün vurunca **ipil ipil** yanan, yalımlanan bir bıçak oldu."
Gümüş, 1977: 21

ipini kesmek Çok darda, bunda olan birisinin yardımına koşmak (Çr.).

ipiraat Çok rahat (Su.).

ipiy Epey (Örenseki-İs.). "**İpiy** aldı tili, al didim." Abaz, 2004: 127

ipiyce Epeyce (İs.). "Artık **ipiyce** böyümüş." Abaz, 2004: 111

iplicek İnce, küçük (Çr.).

ipliklenmek Lifleri ayrılmak (İs.).

ipranmak Yıpranmak (İs.). "Üsdü başı hep böyle **ipranmış**."
Abaz, 2004: 113

iptida İlk önce (Göcenovacığı-Çr.). "Yine **iptida** Osman Ağa aklını başına alarak ulan sen necisin, burada ne yapıyorsun diye sordu."
"Çorumlu, 2009: 1650

iptil Önce, evvel (İs.).

ir Erken (Örenseki-İs.). "Zabah ille ecük **ir** gelivi." Abaz, 2004: 127

irabet Rağbet (Çr.). "Çalan soyan razı olmuyor aza / **İrabet** kalmadı curaya, saza" Özgür, 2002: 31

iradiyo Radyo (Gökköy-Çr.).

irahat Rahat (Körkü-Su.). "İster sağlam olsun ister yaralı / Bu ülkede çok **irahat** paralı" Çırakman, 1992: 147

irāt Rahat (Karkın-İs.). "Şimdi **irāt** millet, eski gunnere baharak."
Abaz, 2004: 143

irbet İbretlik (Al.).

irdelemek İstememek, hor görmek, itip kakmak (Çalyayla, Serban-Çr.). "Sevmedin **irdeledin** / Gelmedin sendeledin" Aytekin, 2003: 147

irdemek Hakir görmek, beğenmemek, istememek (Çr.). "Benim zibidiler bu eğsiketeği **irderler**."
Gümüş, 1977: 10

ireçbellik Çiftçilik (Harunköy-İs.; Eskiekin-Çr.). "Ağnar oldum **ireçbellik** işinden / Oğürsemiş bi komüşün peşinden" Kurtoğlu, 1998: 26

ireçber Çiftçi, ekici (Al.; Harunköy-İs.; Su.; Büğet, Gökköy-Çr.). "Niye attı şu **ireçber** tırpanı / Kara kağnı ile kara sabanı" (Türkmenoğlu)
Özgür, 2002: 105

ireçil Reçel (Kıcılı-Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.).

irediyo Radyo (Kamışlı-Su.).

irelde İleride (İs.). "Ta **irelde** dikiliy, gelemiy beri." Abaz, 2004: 162

ireli İleri (Su.; Büyükerikli-Uğ.). "Sefil Ahmet hâl evine gireli / Dahi yol gitmiyor bundan **ireli**"
(Sefil Ahmet) İvgin, 2009: 76

ireligün Birkaç gün önce (Kamışlı-Su.).

irelmek Gelişmek, büyümek (Çr.).

irelūn Önceki gün (Esentepe-İs.). "**İrelūn** yollamış beş yüz milyon."
Abaz, 2004: 119

iremeki Çekirdekten yetişen kiraz ağacı (İs.).

irençber Çiftçi, ekici (İsahacı-Al.). "**İrençber** yatağı yoktur emsali İlden ile gider ünü Çorum'un"
Arısoy, 1970: 15

irende Rende (İsahacı-Al.). "Bonduruk kırığından tapanı yapmış / **İrende** küştere hızardan çekmiş"
Arısoy, 1970: 91

irendeli Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
irenk Renk (Akçalı, Körkü-Su.; Hamdiköy, Palabıyık, Sarimbey, Serban-Çr.). "Gökkuşağı gibi irenk **irenk**" Yoksul, 2013: 330
irey Oy, rey (Su.).
ireyhan Reyhan, fesleğen (Körkü-Su.; Çr.). "Odaya serdim halı / Boyu **ireyhan** dalı" Ertekin, 2006: 93
irezil Rezil, kötü (Os.; Yarımsöğüt-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Garibin ölüsü bile **irezil** oluyo şu dünyada." Özçatalbaş, 2002: 100
irezillik Rezillik (Karkın-İs.; Çr.). "**İrezillik** paçadan akıyor." Yoksul, 2013: 400
irgalamak Sarsmak, sallamak (Al.).
iri Yenilen samandan arta kalan kısım (Al.).
irica Rica (İsahacı-Al.; Os.). "Bindim Ankara'ya gittim / Beylerden **irica** ettim" Arısoy, 1970: 34
irimik → İrinti (Çr.).
irin Sümük (Su.).
irinti Kalbur ya da elek üzerinde kalan iri taneler, kalbur üstü (Çr.).
iriy! Şaşırma ünlemi (Bademce-Ka.).
iriza Rıza, razı olma (Çr.).
irken Erken (Çr.).
isan İnsan (Harunköy-İs.). "**İsan**ın yanna da varamıyoduk." Abaz, 2004: 130
isbit Araba tekerleğinin ağaç kısmı (Çr.).
isdal Sandalye (Al.).
isdikan Çay bardağı (Al.).
isdirlak 1. Üstüne düşmeyen işlerde becerisi olan (Su.). 2. Havalı (Su.).
İsgilip halvası Tahin helvası (Su.).
isik → İsilek (Çr.).
isilek Sıcaktan, terden vücutta oluşan küçük, sivilce benzeri kabartılar (Obruk-Do.).
isirge İnce yapraklı, kalın kabuklu, sarı renkli, uzun bir çeşit üzüm (Çıkrık-Çr.).
İsiyin Hüseyin (Çavuşoğlu-İs.). "Ben kundelini verüm **İsiyin** abıca." Abaz, 2004: 141
iskarpin Ökçeli ayakkabı (İs.). "Üzerinden bağlı, yerli işi bir **iskarpin** giyiyorum." Benice, 2002: 122
iskedos 1. Ahşap yapı iskeleti (Beydili-Çr.). 2. Belirli bir düzen dahilinde dizilmiş kalasların arasının kerpiçle doldurulması sonucu oluşan duvar (Külah-Al.; Su.). "Bazı haneler arasında, bizde olduğu gibi tahta perdelerden ibaret **iskedos**lar vardı." Özçatalbaş, 2002: 84
iskembe Ağaçtan yapımlaş sandalye (Külah-Al., Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "**İskembe**de oturup kalma." Yoksul, 2013: 401
iskefe Eskiden kadınların giydiği bir başlık; üskufe (Çr.). "**İskefe**n pek yumuşak / Gerdanın pamuktan ak" Gösterir, 2011: 171
İskilip dolması Özel günlerle toplantılar için hazırlanan bir çeşit etli pilav; torba pilavı (Çr.).
islah Uygun, çok iyi (Çr.). "Her yannarı bi gozel elden geçirmişsin, bek **islah** olmuş." Kerman, 1997: 22
isot Yeşil biber (Çr.).
ispirte Kibrit (Çr.).
ispit Tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan tel çubukların her biri (İs.). "**İspit**in mi kırıldı, ne yalpalayıp duruyorsun?" Yoksul, 2013: 401
isporta İspirto (Obruk-Do.).
isrin Bir çeşit meşe ağacı (Çr.).
istasyon Genellikle düğün, bay-

ram gibi özel günlerde oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "Konuşmacı, **istasyon** dediği zaman bütün oyuncular kafalarını sallarlar."
Oğuz, 2006b: 35

işāt İnşaat (Harunköy-İs.). "Bi zaman **işāt** yapduk." Abaz, 2004: 151

işātcilik İnşaatçilik (Harunköy-İs.). "**İşātcilē** başladuk Angara'da."
Abaz, 2004: 151

işātmek İşe gitmek (Örenseki-İs.). "**İşātdük** de itlimin gızı diy."
Abaz, 2004: 126

işçimen Çalışkan, becerikli, iş bilen (Beydili-Çr.). "Şipir şipir. İşçimen mi **işçimen**." Çorumlu, 2009: 79

işelek → Eşelek 2 (İs.).

işgil İlgi (İs.).

işkefe Açılmış yufka (Çıkrık-Çr.).

işkence İki tahtayı sıkıştırmaya yarayan araç (Çr.).

işkillenmek Tedirgin olmak, kuşkulanmak (Külah-Al.). "Bir şeylerden **işkillenmiş**, kuşkulanmış gibiydi." Seyda, 2006: 94

işkilli Kuşkucu (Çr.). "**İşkilli** büzük dingilder." Yoksul, 2013: 406

işkirlenmek → İşkillenmek (Al.).

işlek Kişinin yapıp işledikleri, gidişi (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Kamil mürşit olan buyruktan başlar / Herkes kemalin **işleğin** işler" Çimen, 2005a: 42

işlengi Oya, nakış (Su.). "Pakize ile Dürdane, ellerindeki tığlarla **işlengi** işliyorlardı." Sarıyüce, 2004: 103

işlik Mintan, gömlek, yakasız iş gömleği (İs.; Me.; Os.; Beydili, Eskiekin, Karadona-Çr.). 2. Yelek (Dereyazıcı-Al.; Çıkrık-Çr.). "**İşliğinin** yakasını yağda bürümüş."
Yoksul, 2013: 406

işmar Kaş, göz işareti (Sarimbey-Çr.). "**İşmar** etme gelemem / Uğrun uğrun gözler var" Ercan, 1997: 84

işmek İçmek (Çr.). "Berber olduk da geştik, souk souk sular **iştik**."
Caferoğlu, 1994b: 111

işşş! Acıma ya da beğenme ünlemi (Gölet-Ka.). "**İşşş**! Nasıl da acıdan kıvranıyor yavrucak."
www.golet.tr.gg/

iştecik İşte burada (Su.).

iştek Yemek yeme isteği (Çr.).

it Köpek (Çr.).

itā 1. Sofra bezi (Su.). 2. → İteği (Külah-Al.; Çr.). "**İtā**yı sofranın altına sermeyi unutma." Yoksul, 2013: 408

it ayağı yemiş gibi gezmek Bütün gün gezen hanımlar ile sürekli sokaklarda dolaşan, oynayan çocuklar için kullanılan kınama sözü (Çr.). "Böyle **it ayağı yemiş gibi** sohaklarda sürt bahalım."
Kerman, 1997: 69

it boku çam sakızı İşe yaramaz, değersiz sözler ya da nesneler (Çalyayla-Çr.).

itdirseği Göz kapağında çıkan sivilce, arpacık (Al.; Ka.; Su.; Eski ce-Çr.). "Göz pınarındaki **itdirseği**ne de Delibramın Şaziye tükürür."
Özçatalbaş, 2002: 85

iteği Elerken unun dökülmemesi için yere serilen bez ya da şaplanmış deriden yapılan örtü (Kıcılı-Al.; Me.; Or.; Kamışlı-Su.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.).

iteleşmek Hırgür etmek, dalaşmak (Obruk-Do.; Çalyayla-Çr.).

itelli Ayak uçları dışarıya doğru olan at, eşek, katır gibi hayvanlar (Çr.).

iti 1. Tatlı (Kargı-Os.). 2. Tadı tiksinti verici olan (Os.). "Bu balık yağı çok **iti**." Tdk, 1993 : 2568

itile sümüle Hor görülerek (İsmailköy-Çr.). "Onun bunun kapısında **itile sümüle** büyümüşüm."
Güven, 2013: 36

itileşmek (1) Arası açılmak, bo-

zulmak (Çr.). "Ali ile aram **itileşti**." Tdk, 1993: 2568

itileşmek (2) Yiyecek şeylerin tadı bozulmak, acılaşmak (Çr.).

itin ..tüne sokmak Rezil etmek, çok utandırmak (Su.).

itişe itişe Çabalaya çabalaya, uğraşa uğraşa (İs.).

itişgen Kavgacı, geçimsiz (Çr.).

itişken Kavgacı, geçimsiz (İs.).

itlemek Kışkırtmak (Çr.).

ittiba 1. Uyum (Os.). 2. Öncelikle (Os.).

itüzümü Böğürtlen (Çr.).

ivecelenmek Acele etmek (Çr.). "**ivecelenme** biraz sabırlı ol." Yoksul, 2013: 410

ivedi Acele (İs.). "İvedi **ivedi** Hacı Yunus girdi avluya." Gümüş, 1977: 1

ivet Acele (İs.).

ivil ivil İnceden inceye, titizlikle (Su.; Çr.). "Arasam **ivil ivil /** Yoktur yârim gibisi" Gümüş, 1977: 140

ivitlemek Ayırmak, seçmek, ayıklamak (İs.).

ivmek Acele etmek (Hacıhamza-Ka.; Os.). "Sürüler, uyansın diye **ivmek**te / Sen ona, o sana hayran mı çoban?" Çağlar, 1954: 23

iy İyi (Esentepe-İs.). "Zābı da beg **iy** dēl diyola." Abaz, 2004: 119

iya Kaburga kemiği, iyeği (Çr.). "Kırış güzelim kırış **/ İya**lerin beş garış" Kurtoğlu, 1998: 65

iyasi bi garış Kaba, görgüsüz, hatır gönül bilmeyen kişi (Çr.). "Bırak o **iyasi bi garış** ayıyı, ondan hayır gelmez." Kerman, 1997: 69

iyasi galın Duyarsız, vurdum-duymaz (Su.).

iyeği Kaburga kemiği (İs.). "**İyeği**de kırık var demişti sınıkçı." Gümüş, 1977 : 18

iyeğü Kaburga (Bademce-Ka.).

iyer Eyer (Dutçakallı, Turgut-Çr.). "Ata bindim **iyer**siz / Ne diyorsun ayarsız" Çağıl, 2013: 4

iyicene İyice (Çr.). "Bu sıralar sen avratbazlığı da **iyicene** maskara ettin arslanım." Tahir, 2007: 288

iyilemek Deriyi ıslah etmek, dağarcık yapılacak duruma getirmek (Çalyayla-Çr.). "Bin tabak **iyilese** / İt leşinden post olmaz" Gösterir, 2011: 323

iyiler Evliyalar, yatırlar (Su.).

iyinniğine İyiliğine (Su.).

izinneme Evlenme belgesi (Su.; Beydili- Çr.). "**İzinneme**si de yokmuş." Gümüş, 1977: 62

izüstü Hemen, ara vermeden (Çr.).

K

kâ Köyün ileri geleni, ağa (Eskiyapar, İsahacı, Kıcılı-Al.; Gökçam-Su.). "Korkmadın mı Veli **Kâ'**nın enikten / Nasıl indin astardaki delikten" Arısoy, 1970: 64

kaal Muhtar (Al.).

kaale almamak Önemsememek, değer vermemek (Çr.). "Sen benim feryadımı / Hiç **kaale aldın** mı?" Gösterir, 2011: 128

kaba bostan Kavun (Al.).

kaba döşşek Kabartılmış yatak (Çr.).

kabak (1) Çelik çomak oyununda ebe takıma verilen yüz sayılık ceza (Çr.). "Hangi takım karşı takıma 5 **kabak** vermeyi başarırsa oyunu kazanmış olur." Oğuz, 2006b: 14

kabak çiçeği Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

kabak otu Sulak yerlerde biten geniş yapraklı bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

kabakuşluk Öğleden bir iki saat önceki zaman (İs.). "Yâr yüklenmiş yükünü / **Kaba kuşluk** çağları" Gösterir, 2011: 132

kabala Toptan, götürü, hepsi birden (Çalyayla, Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Alma **kabala**, girme babala" Yoksul, 2013: 51

kabalak Bir çeşit başlık (İs.; Su.). "Giysi olarak ceket, pantolon, bir de **kabalak** verildi." Sarıyüce, 2004: 153

kabalak leblebi Özel kavrulmuş, iri leblebi (Çr.).

kabalamak Kabarık koymak, sıkıştırmamak (Çr.).

kaban Dik yokuş (Çr.). "Karşıya **kaban** derler / Ökçeye taban derler" Gösterir, 2011: 271

kabaorüzğar Bir çeşit ayakkabı ölçüsü (Çr.). "Ayağın böyükmüş, ancak sana **kabaorüzğar** yemeni olur." Tdk, 1993: 4527

kabar Ziynet, süs, süs eşyası (Çr.).

kabara 1. Karada yaşayan kurbağa (Tanrıvermiş-Me.). 2. Uzun bacaklı bir çeşit kurbağa (Çr.).

kabartlak Sıkıştırmadan gevşek (ölçeğe doldurulan un gibi nesneler için) (Çr.).

kaba saba Yenilebilen otların karışımı (Kıcılı-Al.; Acıpınar, Çalyayla, Erdek-Çr.).

kabaş Boynuzu çıkmayan hayvan (Doğla-Me.).

kabayel Lodos (Gökçam-Su.; Çayhatap-Çr.). "Kar kapladı **kaba yel** de esmiyor / Muhtar dilekçeye mühür basmıyor" (S. Örgel) Ercan, 1991: 432

kabiltim Bir şeyi kendine mal eden (İs.).

kabran İçine iki, üç kilo yağ, pekmez konulan yuvarlak tahta kutu (İs.; Gölet-Ka.). "Bir **kabran** dolusu yağ aldım." www.golet.tr.gg/

kabuğuna girmek Çok zayıflamak (Al.).

kacamer İşi seven, tez iş gören, becerikli (Çr.).

kaçan Ne zaman, ne vakit (İmat-Al.). "Şu yalan dünyada yok ki bir çarem / **Kaçan** ah eylesem sızılar yarem" (Mehemmet) Ercan, 1991 : 118

kaçanak 1. Taşıt (Çr.). 2. Yol (Çr.). **"Kaçanak** olmayınca insan nereye gidebilir." Tdk, 1993: 2528

kaçılmak Çekilmek (Ka.).

kaçıntı Davar sahipleri çiftleştirmeden önce gebe kalıp kışın kuzulayan koyun ya da keçilerin yavruları (Çr.). "Topal karı vak-

tiyle bir **kaçıntı** mı yapmış."
Tahir, 2006: 43

kada (1) Gönül, naz (Çr.). "Kız meylini bana ver / Duruyorum **kada**na" Ertekin, 2006: 49

kada (2) Kaza, bela (İsahacı-Al.; Kemallı-Su.). "Bakıncağız hoşlanmadım gözünden / **Kada,** bela, mekir akar yüzünden" Arısoy, 1970: 101

kadak (1) Tapan sapını tapana bağlayan ağaç çivi (İsahacı-Al.). "Evraaç kırığındak **kadağın** çakmış Ben böyle tapana bir ıras geldim"
Arısoy, 1970: 91

kadak (2) Ahırda hayvanların yular dipçiklerinin bağlandığı ağaç (Dutçakallı-Çr.).

kadaklamak Meyveli dalların kırılmaması için destek koymak (Çr.).

kadamak İri iri, kaba dikmek (Çr.).

kadasını almak Günahını almak (Kıcılı-Al.).

kadaş Kardeş (Eskiköy-Çr.).

kadem Uğurlu olması dileğiyle, nişan sırasında güveye gönderilen giysi bohçası (Beydili-Çr.). "Allah hayırlı **kadem**li etsin."
Yoksul, 2013: 42

kadınbarmak Uzun, ince kabuklu bir çeşit üzüm (Su.).

kafa altını Kenarlarına yirmilik altın dizilmiş bir tür başlık (Çr.).

kafadaşı Kaldırım taşlarının önüne dizilen iri taşlar (Çr.). "Bizim mahallenin kaldırımını yapmaya başladılar, bu gün **kafadaşları** dizildi."
Tdk, 1993: 4528

kafa kağıdı Nüfus cüzdanı (Çopraşık-Al.; Os.; Gökköy-Çr.).

kafa penceresi Eski yapılarda, camilerde pencerelerin üst bölümündeki, küçük pencereler, tepe penceresi (Çr.).

kagruk → Kağşak (İs.).

kağ Kâhya, ağa, büyük, ileri gelen (Eskiekin-Çr.). "Darmadağın olmuş köklü soyumun / Birbirine muğnis **kağ**ları vardı"
Kurtoğlu, 2006: 13

kağallamak → Çirklemek (Çr.).

kağallaşmak Kargaların bağrışması (Çr.).

kağaş kağaş → Kağıştı 1 (Çr.). "Geceleri ırmağın **kağaş kağaş** kağıştısından durulmuyor." Tdk 1993: 2529

kağıdı çıkmak Beklediği belge gelmek (Su.).

kağıldaşmak Gürültü yapmak, karışık sesle konuşmak (Göcenovacığı-Çr.). "Epice culalar gibi **kağıldaştılar**." Çorumlu, 2009: 1652

kağırmak Güç kullanarak bir şeyi geri bükmek (Çr.).

kağırtmak → Kağırmak (İs.).

kağıştı 1. Buzlu suyun akarken çıkardığı ses için (Çr.). 2. Kuruyan dalların yel estikçe çıkardığı ses için (Çr.).

kağıtiçi Kadınların başlarına örttüğü bir çeşit siyah yazma (Ka.; Palabıyık-Çr.). "Başında vişne çürüğü **kağıtiçi** yazma, yaşmak etmiş, burnunun ucu görünüyor."
Gümüş, 1977: 128

kağnı İki tekerlekli öküz arabası (Babaoğlu, Beydili, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Altına karyola, başına yapı Ağaçtan yapılır **kağnı**yla köpü"
Özgür, 2002: 74

kağnı dayağı Kağnının okunu düz durdurmak için, okun ucuna bağlı bulundurulan destek (Beydili-Çr.). "Allah seni **kağnı dayağı** gibi süründürsün."
Yoksul, 2013: 47

kağnı kazığı Kağnıları yükleyip boşaltırken dengede durdurmak için ucuna iple bağlı bulundu-

rulan kazık (Çr.). "Ölmezsin oğlum Çalık, **kağnı kazığı** gibi sürünürsün." Tahir, 2006: 124

kağrık Balgam (Çr.).

kağşak Eskimiş, gevşemiş, yıkılmaya yüz tutmuş eşya, yapı (Obruk-Do.; İs.; Çr.).

kağşamak (1) 1. Yapının eskiyip, yıkılmaya yüz tutması (Külah-Al.; İs.; Seydim-Çr.). 2. Herhangi bir şeyin ek yerlerinden ayrılması, oynaması (Boğazköy-Al.). "Tahtalar **kağşamış**, merdivenler gıcır gıcır ediyor." Yoksul, 2013: 594

kağşamak (2) 1. Yaşlanmak (Çr.). 2. Bedenin her yanının hasta olması, sağlıksız olması (Çr.). "Yalnız dişleri değil ki, her yanı **kağşamış**." Yoksul, 2013: 636

kah Tepenin doruğu (Su.).

kâha Kâha tavası da denilen, alçak kenarlı geniş bir tavanın içinde yağda kızartılarak yapılan içi boş hamur işi (Gölet-Ka.). "Canım isterse **kâha** yerim / Durur durur daha yerim." www.golet.tr.gg/

kaham Akraba, hısım (Su.). "Hacı'nın olanca akrabası, uzak yakın **kaham** hısımı oradaydı eksiksiz." Gümüş, 1977: 54

kahırdak Kıkırdak (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.). "**Kahırda** ekmamize dürerik." Çorumlu, 2009: 955

kahillenmek Ağlamaklı olmak, dolukmak, dertlenmek (Obruk-Do.).

kahirsemek Üzüntüsünü anlatmak (Çr.).

kahirsenmek → Kahirsemek (Çr.). "Bizim kız dün çıkageldi, **kahirsendi**, ağladı." Tdk, 1993: 2529

kahmak Ayaga kalkmak (Körkü-Su.). "Ayı **kahdı** kanguruyla dans etti Elele belbele sarışması var" Çırakman, 1992: 154

kâhya Muhtar (Al.; Beydili, Eskiekin-Çr.). "Atı gezdir de, yine **kâhya**nın oğlu ol." Yoksul, 2013: 82

kak (1) Meyve kurusu (İs.; Gölet-Ka.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.). "Derken Ali Fakı, Ali Fakı; o da çıktı elma **kak**ı ." Yoksul, 2013: 235

kak (2) Parça (Gölet-Ka.). "Bir **kak** kuru ekmeği bana çok gördü." www.golet.tr.gg/

kakaç Pastırma, tuzlanarak kurutulmuş et (Çr.).

kakaçlanmak 1. Bitkinin kuruyarak sertleşmesi (Çr.). 2. Donan nesnenin sertleşmesi (Çr.).

kakıç Ayıp, kusur, pürüz (Çr.).

kakıç kakmak Birinin kötülüklerini yüzüne vurmak (Su.).

kakı kakmak Kusurunu yüzüne vurmak (Su.; Karahisar-Çr.). "İrakipler başa **kakı kakmadan** / Kara toprak üstümüze çökmeden" Çevik, 2008: 53

kakılcımak Kurumak (Çr.).

kakılı Pek çok, yığılı, dolu (Su.; Çalıca, Çalyayla, Ovasaray-Çr.). "Yosun felan da arama, çaylamuk otuylan **kakılı** akağı." Gümüş, 1977: 126

kakımak Öfkelenmek, darılmak, kızmak (Büyükerikli-Uğ.; Çr.). "Vaiz olsan camilerde şakışan / Beş vaktini bilmeyene **kakısan**" (Sefil Ahmet) İvgin, 2009: 75

kakıntı İsyan, ayaklanma (Çr.).

kakırdak Eritilmiş iç yağı ya da kuyruk yağından kalan posa (Kıcılı-Al.; İs.). "**Kakırda**k gibi kurumuş iyice." Yoksul, 2013: 418

kakış etmek Yapılan bir iyiliği başa kakmak (Obruk-Do.).

kakışlamak İtelemek, sarsmak, sokuşturmak (İs.).

kakışmak Karşılıklı söz direnişinde bulunmak, iddia etmek (İs.).

kakkoz Sert, susuz zerdali (Su.).

kaklamak (1) Bıçaklamak (Çr.). "**Kaklamışlar**, hastaneye varmadan ölmüş." Tdk, 1993: 4530

kaklamak (2) Kurutmak için meyveleri çizmek ya da parçalara ayırmak (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.). "Ayvayı **kaklar** mısın / Kaklarken koklar mısın" Çağlar, 1954: 66

kaklık (1) Kurutulmak için ayrılan meyveler (Çr.).

kaklık (2) Taş, ağaç oyukları ile içindeki su birikintisi (Çr.).

kakmak Saplamak, sokmak (Çr.).

kakmık Düğün yemeği, şölen (Çr.).

kakmuk Ağaç kabuğu (Çr.).

kakrık Balgam (Me.).

kal Güherçile (Çr.).

kalaba Kalabalık, çokluk (Me.; Çayyaka-Su.; Eskiekin-Çr.). "Bugün başım **kalaba /** Bir münasip günde gel" Kurtoğlu, 1998: 62

kalafat Kiremitlerin kaymaması için çatı saçağının çevresine çakılan tahta (Çr.). "Çatı **kalafats**ızsa her yıl kiremit aktarmak icap eder." Tdk, 1993: 2530

kalalanmak Çokluğa ya da güce güvenmek, arkalanmak (Çr.).

kalan 1. Bundan sonra, artık (Gölet-Ka.; Akçalı, Keller-Su.). "Ağardı saçlarım **kalan /** Senin için senin için" (M. Güvendik) Çırakman, 1992: 216 2. Yemek kalıntısı, artık (Çr.).

kalat Yanlış (Çr.). "O konuşurken her zaman **kalat** konuşur." Tdk, 1993: 2530

kalatlamak Yanlışını çıkarmak (Çr.).

kalaycı Bir köy seyirlik oyunu (İs.; Palabıyık-Çr.).

kalaylamak Sövmek, azarlamak (Çr.).

kalbır Sırımdan yapılan iri delikli elek (Fındıklı-Or.; Beydili, Tatar-Çr.). "**Kalbır** alır elerim / Arkan sıra yelerim" Çağıl, 2013: 39

kaldırı Güç (Çr.). "Onun **kaldırısı** çok yüksektir." Tdk, 1993: 4530

kale İki takım arasında taşlarla oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "**Kale** oyununda ilk olarak oyuncular iki gruba ayrılırlar." Oğuz, 2006b: 42

kaleler Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

kale maya Saklambaç oyununda oyuncuların kale olarak belirlenen yere ulaşıp el değdirmesi (Çr.). "Koşarak gelenler kaleye ellerini değince **kale maya** diye bağırırlar." Ozulu, 2013: 13

kalem çarkı İnce, uçları yuvarlak olan kaş (Çr.). "Kaşların **kalem çarkı** / Gözlerin Mısır halkı" Gösterir, 2011: 123

kalevle Bir çeşit ayakkabı (Çr.).

kalıbının adamı olmamak 1. Gövdesine göre korkak olmak (Çr.). 2. Sözüne güvenilmemek (Çr.).

kalıç (1) → Kaloç (Çr.).

kalıç (2) Orak (Kamışlı-Su.). "Deste olarak sol elle tutulur sağ eldeki **kalıç** la kesilir" Doğan, 2004: 116

kalık Evlenmemiş, yaşlı kız (Çr.). "Bana akıl vereceğine **kalık** kızına ver sen o aklı" Yoksul, 2013: 109

kalın 1. Başlık parası (Dutçakallı-Çr.). 2. Geline erkek tarafından gönderilen başlık, taç (Alembeyli-Su.).

kallankuç Kırlangıç (Çr.).

kalle Karışık (Çr.). "Yağları **kalle** edip yiyoruz." Tdk, 1993: 4531

kaloç Bir çeşit ayakkabı (Çr.).

kaloş fotin (potin) İç içe iki kısımdan oluşan, dışı lastiğe benzeyen, içi işlemeli topuklu ayakkabı (İs.). "**Kaloş potin**leri çok güzel." Benice, 2002: 129

kalpak Kimi kuşların ya da kü-

mes hayvanlarının başındaki kabarık tüyler (Çr.).

kaltaban Kof, korkak, tabansız kimse (Çr.). "Tüh ki suratına **katlaban**!"Tahir, 2004: 11

kaluç → Kaloç (Çr.).

kalyon Bir çeşit pipo (İsahacı-Al.). "Doğru yürü azıtmadan / **Kalyon** alıp tozutmadan" Arısoy, 1970: 43

kama (1) İki yanı keskin, ucu sivri bıçak (Turgut-Çr.). "Yastığın altından iki yüzlü **kama**sını alarak eski semerlere yanaştı."
Tahir, 2008: 165

kama (2) Bıçağın kaymaması için tırpanın bileziği ile sapı arasına sıkıştırılan yassı ağaç parçası (Büyükdivan-Çr.).

kamalak 1. Karlı havada kanatları ıslanarak uçamayan keklik (Çr.). 2. Hasta tavuk (Me.; Or.).

kamanmak Alışmak, tutkun olmak (Çr.).

kamaşık Küçük kusur (Çr.). "O kadarcık **kamaşığa** bakılmaz."
Tdk, 1993: 2531

kamaz Söz taşıyan, arabozucu, dedikoducu, kammaz (İsahacı-Al.; Serban-Çr.). "Bizi istemeyen münkir **kamaz**lar / Buğuzu, garezi elden komazlar" Koçak, 1980: 282

kambak → Kamga (Kavşut-Su.).

kambık → Kamga (Alacahöyük-Al.).

kamga Yonga, iri talaş, ağaç kabuğu, ağaç kırıntısı (Çr.).

kan Derin kuyu (Çr.).

kanak Çay, dere, ırmak (Demirci-Me.).

kanara (1) Doymak bilmeyen, obur insan ya da hayvan (Çr.).

kanara (2) Hayvan satılan, kesilen yer, mezbaha (Ka.). "Paralarım ki, **kanara** itlerine doğramacasına…"
Tahir, 2004: 312

kanatlı 1. Bahçeli evlerin iki yana açılan kapısı (Su.; Çalyayla, Eskiekin, Karadona-Çr.). 2. Büyük demir kapı (Al.). "**Kanatlı**dan yâr çıktı / Cilvesi canım yaktı"
Gösterir, 2011: 138

kancılamak Açgözlülük etmek (Çr.).

kandak Su birikintisi, bataklık, gölcük (Su.).

kandırıkçı Yalancı (Dutçakallı-Çr.).

kandil Kalasları birbirine geçirerek kurulan ev, bu işte kullanılan kalas (Gölet-Ka.).

kanefil Karanfil (Çr.). "**Kanefil**im susuzum / Üç gündür uykusuzum"
Gürsel, 1997: 312

kanefilli Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

kaneviçe Bez üzerine ibrişimle işlenen el oyası (Çr.). "Yâr adını işledim / **Kanaviçe**min suyuna"
Aytekin, 2003: 190

kangal (1) Dikenleri soyulduktan sonra iç bölümü yenen bir ot, devedikeni (Al.; Evci-Bo.; Su.). "Keçiyolunun sağında solunda **kangal** otları sık kümeler oluşturmuştu."
Sarıyüce, 2004: 13

kangal (2) Yün çilesi (Çr.). "Ordu asılsa, orduyu çekecek uzunlukta bir **kangal** ip." Seyda, 2006: 217

kangıldak İskelet (İs.).

kanı ılımak Sevmek, beğenmek (Çr.).

kanırmak Bir araçla ya da zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak, kırmak, bükmek (Çr.). "Hıyarları **kanırmış**lar / Kabakları kemirmişler." (Mırık) Ercan, 1991: 296

kanırtmak → Kanırmak (Os.; Su.). "Karşısındakinin yüzünü görebilmek için başını iyice geriye **kanırtmak** zorunda kalıyordu."
Sarıyüce, 2004: 86

kanlıca Kırmızı renkli, yenilen

bir mantar; geyik mantarı (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

kanmak (1) Aldanmak (Su.; Çr.).

kanmak (2) Su ya da ekmekle doymak (Haydar-Al.; Su.; Çalyayla, Kızılpınar, Kirazlıpınar-Çr.). "Havuzun suyundan içenler **kanar** / Ziyaretgâhında kandiller yanar"
Erdugan, 2005: 94

kanne Lamba, şişe (Çr.).

kanofer Kalorifer (Al.).

kanrılmak Arkaya eğilmek, yaslanmak (İs.). "Yürürken ansızın **kanrıldım** belime ağrı girdi."
Tdk, 1993: 2626

kanruk Balgam (Os.).

kantarma 1. Gem, dizgin (Evci-Bo.). 2. Dizginin ucundaki demir ya da yanlarındaki halkalar (Ba.; Dutçakallı-Çr.). "Dorata vurdum da **kantarma** gemi / Bilirim ağalar sürdüğüm demi" Akbaş, 1983: 69

kan tutmak Koyunların zehirli ot yiyerek bir çeşit hastalığa tutulması (Ka.).

kapağan Isırıcı, saldırgan köpek (Çr.).

kapak Dam yapımında kullanılan, belli ende, boyda kesilmiş ağaç parçaları (Kızılhamza-Or.).

kapaklı Üzerinde kapağı bulunan, bakırdan yapılmış, yuvarlak ya da oval biçimli tabak (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.). "Rafların üstüne büyüklü küçüklü kalaylanmış, pırıl pırıl yanan **kapaklı**lar, masaflar, taslar…" Çorumlu, 2009: 1204

kapaksız Görgüsüz, terbiyesiz (Su.). "**Kapaksız** çocuk."
Tdk, 1993: 2629

kapaltı Polis, jandarma karakolu (Çr.).

kapama Sarımsaklı, az sulu et yemeği (İs.).

kapan Kalbur kasnağına deri geçirilerek elde edilen kaplardan yapılan terazi (Çr.).

kapanca Tuzak, kapan (Çr.).

kapança Hayvan tutmakta kullanılan tuzak, kapan (Çr.).

kapatma Metres (İs.). "Metrese burada **kapatma** diyorlar."
Benice, 2002: 137

kapaz Tokat, şamar (Oğ.). "**Kapazı** yiyince yuvarlandı." Tdk, 1993: 2631

kapçalık Mutfak kaplarının konulduğu yer, raf (Os.; Çr.).

kapçık (1) Tahıl tanelerinin kabuğu (İs.).

kapçık (2) Yara kabuğu (Çr.)

kapçın Tabanı deri, çuha mest (Çr.).

kapçuk → Kapçık (2) (Çr.).

kapıaltı → Kapaltı (Ka.). "**Kapı altı**na düş de gör dünya kaç bucakmış."
Yoksul, 2013: 423

kapı aralığı Evlerde odaları birbirine bağlayan koridor (Çr.). "Diğer odalara **kapıaralığı** tabir olunan müşterek bir koridor ile bağlıdır."
Çorumlu, 2009: 1202

kapı basma Gelin almaya gelindiğinde bahşiş almak için evin dış kapısını kilitleme (Kalecikkaya-Al.).

kapınmak 1. Ağrıdan, sızıdan kıvranmak (İs.). 2. Acıdan ya da açlıktan oraya buraya saldırmak, çabalamak (Çr.). "Benim hangi halime **kapındın?**"
Koşay-Işıtman, 1932: 201

kapkacak Mutfak gereçleri (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Neyimiz var ki? **Kapkacak** hepsi bir kucak."
Yoksul, 2013: 508

kaplama Kadife ya da atlas kumaştan yapılan hırka (Çr.).

kaplumbağa Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

kapmak Isırmak (köpek için) (Çalyayla, Serban-Çr.). "At tepmez, it **kapmaz** deme." Yoksul, 2013: 78

kapmık Düğün yemeği, şölen (Çr.).

kapsalık Çitten ya da aralıklı çakılan tahtalardan yapılmış bahçe kapısı (Oğlaközü-Su.).

kapsül Boş mermi kovanı (Çr.).

kaptıkaçtı Çukurun içine konan yuvarlak taşın uzaktan atılan yassı taşla vurularak çıkartılması biçiminde oynanan çocuk oyunu (Çr.).

kar Sürme, rastık (Çr.).

kara (1) Gece gezen devriye, jandarma (Çr.).

kara (2) İftira (Sarimbey-Çr.). "Elin karnı dar olur / **Kara** çalarlar bize" Gösterir, 2011: 116

karaağrı Uzun süren hastalık (İbik-İs.).

karabakal Serçegillerden, eti için avlanan siyah tüylü bir kuş, karatavuk (İs.). "**Karabakal** gibi ötüp durma." Yoksul, 2013: 426

karabakar Ayak ya da el parmaklarında çıkan, bir çeşit çıban (Çr.).

karabasma Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

karaboğaz Evlenmemiş erkek (İs.).

karaburğa Bir tür peştamal (Çr.).

karaca (1) Soğan tohumu (Su.).

karaca (2) Pekmez yapımına elverişsiz, niteliksiz üzümlerden yapılan, pekmeze benzeyen koyu, siyah yiyecek (Külah-Al.).

karacakağnı Sonradan eski durumuna getirilmek üzere sap çekilebilecek duruma sokulmuş kağnı (Büyükdivan-Çr.).

karacongolos Ocak ayında olan fırtına (Me.).

karaçağ Sap taşıyan kağnıların çevresine çakılan ağaçlarla ok aralarına gerilen ince uzun ip (Çr.).

karaçanaklı Yemek kapları, tabakları pis olan aile (Gölet-Ka.). "Onlar mı? **Karaçanaklı**dırlar." www.golet.tr.gg/

karaçav Ekin saplarını taşırken kağnı ya da arabalarda okla, köpler arasına konulan parmaklık (Alacahüyük, Haydar, Külah-Al.; Gökçam-Su.; Büğdüz-Çr.). "Sap yükledim **karaçav**a / Bütün emeklerim hava" Erdugan, 2005: 11

karaçav takımı Sap kağnısı düzeneği (Beydili-Çr.).

kara çıban Frengi (Çr.). "**Kara çıban** dökenlerde bit olmaz." Tahir, 2006: 19

karaçökel Sazlık, bataklık (İs.).

karaçuval helvası Kavrulmuş unun kara pekmezle yoğrulması ile yapılan bir tür helva (Beydili, Ovakarapınar-Çr.).

karadal Güzün olgunlaşan bir cins hoşaflık armut (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

karadamak İlenen, kötü konuşan (Çr.).

karadavu → Karadoğu (İs.).

karadı Çok bulunan, satışı az olan şey (İs.).

karadoğa → Karadoğu (Çr.).

karadoğu Buğday başaklarında görülen, taneleri kömür gibi karartan bir hastalık, sürme hastalığı (Çr.).

karaeşkin Bir çeşit at yürüyüşü (Çr.).

karafilli Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-

Çr.).

karafuk Kökünden sakız yapılan, yenebilen karakavuk otuna verilen ad (Çalyayla-Çr.).

karagöz (1) Değerli bir sarı çiğdem cinsi (Çr.). "Sarı çiğdemlerin **karagöz** denilen kıymetli cinsleri aranıyor." Çorumlu, 2009: 93

karagöz (2) Nohuttan büyük meyveleri yenen, odunu çok sağlam olan bir cins ağaç (Su.).

kara gözübüyük Siyah, kalın kabuklu, yüke dayanıklı bir üzüm cinsi (Os.).

karaguda Karabasan, kâbus (Çr.).

karağbar Ayak ya da el parmaklarında çıkan, bir çeşit çıban (Çr.).

karahan Harmanın yığıldığı yer (Al.).

karaharman → Çotul (Gökköy, Karagöz-Çr.).

karakılçık Kılçıkları siyah olan kırmızı ya da beyaz sert taneli buğday (İs.).

karakış Kışın ilk ayları, Aralık ayı (Al.; Çitli-Me.; Kamışlı-Su). "**Karakış** kara gider, zemheri ara gider." Yoksul, 2013: 426

karakora → Karakura (İs.).

karakucak Güreşte kavrama, sarılma (İs.). "Aklına geldi mi, **kara kucak**tan, yağlıdan oyunlar verip oyunlar aldıkların?" Tahir, 2004: 215

karakura Karabasan, kâbus (Ba.; Çr.). "Hilal gibi Fadime'nin kaşları / Anam görmüş **kara kura** düşleri" Akbaş, 1983: 67

karakura çökmek Kâbus basmak (Çr.).

karakura odası Kullanılmayan eşyaların konulduğu oda (Al.).

karakuru → Karakuru (Çr.). "İçinde yatanları gece uyku arasında, cinlerin, perilerin, **karakuru**ların rahatsız etmeyeceğini ballandırıyordu." Tahir, 2007: 56

karakuş Kartal (Evci-Bo.; Su.). "Kara kanatlarını kara bir çadır gibi açan kocaman **karakuş**u vuramadı." Sarıyüce, 2004: 269

karakütük kesilmek Bedeni zayıflayıp yüzü kararmak (Çr.). "Yangı ile **karakütük kesildi**." Tdk, 1993: 2634

karalamak Kötülemek, kara sürmek (Sarimbey-Çr.). "Arkamızdan bizi **karaladı** mı bitti." Tahir, 2008: 351

karalık Eskiden ilkokul öğrencilerinin giydiği kara renkli okul önlüğü (Çr.).

karaltı (1) Varlık, beden (Su.; Çıkrık-Çr.). "Kapı önünde bir **karaltı**nın dikildiğini fark etti." Sarıyüce, 2004: 89

karaltı (2) Yapı, dam, bina (Kalecikkaya-Al.; Çr.).

karamak Birisinin arkasından kötü konuşmak, kötülemek (İs.; Kalecik-Me.; Eskiekin, Serban-Çr.). "Eli **karamak**la kendini karamış olursun." Yoksul, 2013: 278

karamat Karacılık (Çr.).

karamet İftira, karalama (Alacahüyük-Al;, Yazır-Bo.; Serban-Çr.) "Eğlen dur bakalım kalmasın deyi Bühtan eder **karamet**i kâr sayar" (Sefil Ali) Çevik, 2007: 214

karamık (1) İri, kahverengi göz (Çr.). "**Karamık** gözlü yarim / Sana gelirim akşam" Ertekin, 2006: 74

karamık (2) Saçma büyüklüğünde meyveleri olan bir bitki, çalı (Alacahüyük-Al.; Evci-Bo.). "**Kara mığın** alına / Kuşlar konar dalına." Gösterir, 2011: 84

karamuk → Karamık (1) (Çr.).

karanfil Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

karanfilli Bir halk oyunu (Al.).

karangımak Hava kararmak (Çr.).

karanmak → Karanmak (İs.).
karaoğlan Yastık kılıflarına ya da yatak örtülerinin kıyısına işlenen bir tür el nakışı (Çr.).
karartı Beden, varlık (insan için) (Çr.). "**Karartı**sı kaybolasıca!" Ayhan, 2002: 236
karasaban Toprak sürmekte kullanılan basit saban (Beydili, Büget, Düdüklük, Sarimbey-Çr.). "Niye attı şu ireçber tırpanı / Kara kağnı ile **kara saban**ı" (Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 105
karasalkın Ulusça ödenilen vergi (Çr.). "Sen heriflere sövünce biz **kara salgın**dan kurtulduk mu?" Tahir, 2006: 253
karavit Taranan yünün kiri, çöpü (Çr.).
karayağız Esmer (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Ablak, **kara yağız** yüzünde inadına çatık kaşları…" Tahir, 2006: 49
karayanık İnsan vücudunda kabarcıklar biçiminde beliren hastalık (İs.).
kara yapı Çamurla örülmüş, çamurla sıvanmış yapı (Aşağıfındıklı-Su.; Eskiekin, İsmailköy-Çr.). "Üzeri çorak toprak **kara yapı** denen cinstendi." Güven, 2013: 147
karayapıldak Başak tutmamış ekin (Bo.).
karayazı 1. Ölüm (Çr.). 2. Üzüntü, sıkıntı (Çr.).
kara yer Mezar, gömüt, sin (Do.; Oğ.; İsmailköy-Çr.). "Boyun posun **kara yer**lere gelsin." Oğuz, 2007a: 58
karçanlamak → Karçınlamak (Çr.).
karç etmek Kapı açılırken ses çıkarmak (Çr.).
karçınlamak Karların üstünün buz tutmaksı (Çr.). "Karın üstüne yağmur tiseledi sonra da dondu, yollar **karçınladı**." Tdk, 1993: 4535
karçiçeği Kasımpatı (Çr.).
karçunlamak → Karçınlamak (Çr.).
kardak 1 Büzük (Çr.). "**Kardak** dikiş." Tdk, 1993: 4535
2. Eğri, bozuk (Su.). "**Kardak** meyve ağaçları çatırtılarla eğilip bükülüyor, sonunda kırılarak yere seriliyordu." Sarıyüce, 2004: 31
kardamak Çürümek, içi boşalmak (Evci-Çr.). "Yarık yarık olmuş, **kardamış**, boşalmış gövdelerinin içinden insanlar kolaylıkla geçerdi." Sarıyüce, 2006: 55
kardaş Kardeş (İsahacı, Koçhisar-Al.; Sarayköy-Ba.; Kalecik-Me.; Oğlaközü-Su.; Sarimbey-Çr.). "Hepimiz bir anadan bir babadan olma **kardaş** gibiydik." Sarıyüce, 2004: 271
kardı Pazarda çok bol bulunan mal (İs.).
karevle Ökçesiz ayakkabı, yemeni (Su.).
kargabardağı Tarlalarda biten, pis kokulu, üzerinde meyveleri olan bir yaban otu (Çr.).
kargaburnu Kapı mandalı (Çr.).
kargadüvleği Bağlarda biten kısa boylu, kötü kokulu bir ot; ebucehil karpuzu (Çalyayla-Çr.).
kargamak İlenmek, beddua etmek (Kalecikkaya-Al.; Os.).
kargın Çok, bol (Çr.).
Kargı pazarı Cuma günü (Bademce-Ka.).
karı Kadın (Çr.). "**Karı** milletinin, yetmiş derde deva olduğuna şimdi inandım." Tahir, 2006: 27
karıcı Çapkın erkek (Os.; Çr.). "**Karıcılığı** da rahmetli Başıbozuk Paşası Dilaver Ağa'dan baskın." Tahir, 2006: 58
karık Bağ ya da bahçelerde sebze ekmek için ayrılan bölümler, evlek (Alacahöyük-Al.; İs.; Eskiekin,

Gökköy, Tatar-Çr.). "Bağa girdim depilmiş / **Karık**ları ekilmiş"
Çağıl, 2013: 9

karıklamak Benzer nesneleri birbirine karıştırmak (Çr.).

karıklı 1. Buğday, arpa, çavdar karışımı (İs., Os.). 2. Birbirine karışmış, karışık (Çr.).

karıkmak (1) İyileşme evresindeki hastalığın birden artması (Çr.).

karıkmak (2) Malların çokluğundan satışın durgunlaşması (Çr.).

karıkmak (3) Önüne engel gelen suyun geriye doğru birikmesi (Çr.).

karılar pazarı Kadınların öteberi sattıkları yer (Çr.). "Çorum'un **karılar pazarı**na çökersiniz."
Tahir, 2006: 306

karılmak Hayvanların çiftleşmesi (Çr.).

karım Bağın üst yanına kazılan, yağmur sularını biriktirmeye yarayan uzun çukur, ark (İs.).

karımak (1) → Karıkmak (1) (Çr.).

karımak (2) Yaşlanmak, ihtiyarlamak (kadın için) (Çr.).

karın İşkembe (Çalyayla-Çr.).

karınaltı Gurursuz, niteliksiz (Dutçakallı-Çr.).

karıncalı dırnak Çivi tutmayan, çürümüş, at, eşek gibi hayvan tırnağı (Çr.).

karıncamak Boğazın gıcıklanması (İs.).

karmaç 1. Saman, toprak, su karışımı çamur (Kızılhamza-Or.). 2. Taş ya da kerpiç evlere yapılan toprak sıva (Kızılhamza-Or.).

karmak (1) → Karamak (Serban-Çr.) "Akıllı adamlar birbirin **karmaz** İkisi bir yerde bir saat durmaz"
Koçak, 1980: 340

karmak (2) Karıştırmak (İs.; Mislerovacığı, Sarimbey-Çr.). "Sevenler sevgiyi tatsın istedim / Kin ile kibiri **karıp** gittiler" Koygun, 2002: 33

karmakudal Karmakarışık (İs.).

karmalamak Tavanı kireç ya da çamurla kaplamak (İs.).

karman çorman Karmakarışık (Haydar-Al.; Evci-Bo.; Dutçakallı-Çr.). "Kuşlar birdenbire **karman çorman** havalanıverdi."
Sarıyüce, 2006: 47

karmık At ya da sığırlarda arka bacaklar ile karın arasındaki yer (Çr.). "Hayvanın **karmığı**na dürte dürte yara yapmışlar."
Tdk, 1993: 2665

karnefil Karanfil (Çr.). "**Karnefil** ekme ile / Ne olur bakma ile"
Ertekin, 2006: 69

karnı almamak Kıskanmak, çekememek (Çr.).

karnı burmak Midenin, bağırsağın sancılanması (Çr.).

karnı burnunda Doğum yapma günü yaklaşmış kadın (Dutçakallı-Çr.). "**Karnı burnunda**, bugün yarın hemen." Yoksul, 2013: 429

karnıkada İlenç (Çr.).

karnı katılmak Yüreği sıkışmak (Çr.).

karoğla Gece kadınların yatakları üzerine abandığı sanılan peri (Çr.).

karpuz kollu fistan Kolları dirseğe kadar dar, dirsekle omuz arası bol bir giysi (Çr.).

karrık Tahtadan yapılmış oturak (Dutçakallı-Çr.).

karsalamak (1) Bitkiyi soğuk vurmak (İs.).

karsalamak (2) Kötülük ya da hastalık geçirmek (Çr.).

karsalamak (3) Yağda biraz kızartmak, haşlamak (İs.).
karsamba Evde kalabalık yapan gereksiz eşya (Su.).
karsamba yapmak Evlendirmek (Çr.).
karşıcı Gelenleri karşılayan kimse, karşılayıcı (Çr.).
kartal (1) Patates (Su.).
kartal (2) Yaşlı erkek manda (Bayat-İs.).
kartal (3) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
kartopu (1) Kola bilezik gibi takılan bir takı; ığıl ığıl (Çr.).
kartopu (2) Patates (Büyükhırka-Al.).
kasaburuk Ayakkabılara çivi çakmak için kullanılan ucu bizli bir çeşit araç (Çr.).
kasaltu Selin getirdiği kum, çöp, birikinti, mil (Su.).
kasar Giysileri, dokuma ipliklerini ağartmak için kireç kaymağına yatırma işlemi (Çr.).
kasgı Başı ya da beli sıkıştırmak için sarılan bağ (Çr.).
kaskalak Kendini beğenmiş, çevresine caka satan, övünen (Çr.).
kasmak Kandırmak, aldatmak (Gökçam-Su.).
kasput Kağnı tekeri (Os.).
kastal Çeşme (Çr.).
kaş (1) Duvar, duvarın üstü (Satıyüzü-İs.).
kaş (2) Semerin iki yanındaki ağaçlar (Çr.). "Her birinin eyer **kaşı**nda üçer, dörder salavatlı kılıç asılı…" Tahir, 2008: 20
kaş (3) Tepe, dağ (Bayat-İs.; Göletka.).
kaş (4) Bağ, bahçe, çeltik tarlası gibi yerlerde toprak yığarak yapılan sınır, set (Ka.). "Çeltik tarlasında ot alırken, tarla sahibi **kaş**larda gezinir." Dbk, 2003: 84
kaşak Balı alınmış petek (Ka.).
kaşboyu Tepe, dağ (Ka.).
kaşık çalımı Ortalığın kararmaya başladığı, akşam yemeği zamanı (İs.).
kaşık kalıbı Bacakları bitiştirip bir yana bükerek yere oturma biçimi (Çr.). "On gişilik sufra **kaşık kalıbı** oturuşla onbeş gişiyi alıyor." Tdk, 1993: 4537
kaşık sapı Çorum'un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.).
kaşka 1. Hayvanların alnındaki beyazlık, ak leke (Çr.). 2. Alnı beyaz lekeli olan hayvan (Çr.). "Alaca pazarından bir koşum comba almış. Alnında **kaşka**sı var birinin." Gümüş, 1977: 101
kaşmer Güldürücü, şakacı, maskara (Çr.).
kaştarmak Yönetmek, kayırmak, korumak, bakmak (Ka.).
katık 1. Yağsız, süzme yoğurt, torba yoğurdu (Beydili, Çalyayla, Göcenovacığı-Çr.). "**Katık** torbasının ağzını açıp bir hapaz aldım." Çorumlu, 2009: 1653
2. Ayran (Al.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.).
katık çorbası → Katıklaş (Çr.).
katıklamak (1) Çorbayı yoğurtlamak (İs.).
katıklamak (2) Eşcinsi ile cinsel ilişkide bulunmak (erkek için) (Çr.).
katıklaş Sulandırılmış yoğurdun içine yarma, un, nohut konulup karıştırılarak pişirilen bir çeşit çorba (Kıcılı-Al.; Çr.).
katıklı Birbirine karışmış, karı-

şık (Çr.).

katıklı aş Yoğurtlu bulgur ya da yarmadan yapılan çorba (İs.; Dutçakallı-Çr.). "Karnı **katıklı aş** görmesin." Türkoğlu, 2007: 197

katıntı Sürüye dışardan katılan hayvan (Çr.).

katı pek Çok fazla konuşmak (Çr.).

katır Altı nalçalı, kabaralı, arkası dik olan kaba ayakkabı (Çr.).

katısert Kırıcı, sert biçimde konuşma (Çr.).

katmer 1. Arasına kaymak ya da yağ sürülerek katlanmış yufka ekmeği (Gökköy-Çr.). 2. Açıldığında kat kat olan bir tür börek (Os.; Beydili, Büyükgülücek, Güvenli-Çr.). "**Katmer**, mayalı, börek, yanıç yapılırdı sahurda."
Özçatalbaş, 2002: 23

kav (1) Ağaçlarda oluşan, ateş yakmak için kullanılan mantar (Beydili, Sarimbey-Çr.). "Sigarasını **kav**la yaktı." Güven, 2013: 190

kav (2) Yeğni (Çr.). "K**av** gibi kuru, ipek gibi ince meşin, içinde bir şey varmış gibi ağırdı." Tahir, 2004: 17

kav (3) Yılanın değiştirdiği deri, yılan gömleği (Çr.). "Yılan **kav**ı bile bazen derde derman olur."
Yoksul, 2013: 655

kavara Yel, gaz (Çr.). "Oğlan sözün **kavara** / Gezme böyle avara"
Gösterir, 2011: 87

kavaracı Gaz çıkaran, yellenen kimse (Çr.).

kavası yenli Kadınların giydiği üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).

kavat 1. Yolsuz birleşmelerde aracılık eden erkek (Çr.). 2. Karısının hoppalık yapmasına göz yuman koca (Çr.). "Telli kurşunlara gelesice **kavat**?" Tahir, 2006: 15

kavata İki gözlü, yassı ekmek sepeti (Çr.).

kavbek Hamam bohçası (Çr.).

kavga kaşağısı Kavga çıkartmak için olanca yeteneğini öne çıkarıp kavganın sürüp gitmesini sağlayan kimse (Os.). "**Kavga kaşağısı** gibi arayı bozup durma."
Yoksul, 2013: 433

kavgaya tırmık çekmek Ortam uygun olmamasına karşın kavga nedenlerini izlemek (Os.).

kavız Tahıl kabuğu (Çr.).

kavlağan Bir çeşit çınar ağacı (Çr.).

kavlak Çıplak, soyulmuş, kabuğu kalkmış (Çr.).

kavlamak Soyunmak (Göcenovacığı-Çr.). "Ben de kapıya gittim, **kavladım**." Çorumlu, 2009: 1655

kavlatmak Bir tabakayı altındaki tabakadan ayırmak (Çr.).

kavlık Eskiden çakmakta yakılan kavları koymaya yarayan, kese biçiminde yapılmış deri kap (Çr.).

kavrak Ateş, yel, güneş etkisiyle kuruyan bitki, kavruk (Çr.).

kavralamak İki elle bir şeye sarılıp tutmak, kavramak (Çr.).

kavram Tutam (Çr.).

kavramak Orakla ekin biçmek (Çr.).

kavruk Nişastası az olan buğday (İs.).

kavsak Buğday, arpa kepeği ya da dış kabuğu (Çr.).

kavsara İnce tahtalardan yapılan üzüm sepeti (İsahacı, Kıcılı-Al.; Su.). "**Kavsara**da ak üzüm / Yüzüne değsin yüzüm" Gösterir, 2011: 227

kavşıt 1. → Kavşut (Su.). 2. Ek, bitişik yer (Alembeyli-Su.).

kavşurmak Elleri göğüste birleştirip saygıyla durmak (Sarimbey-

Çr.). “Selam ver de selamını alayım / El **kavşurup** divanında durayım” (Deli Boran) Ercan, 1991: 189

kavşut İki suyun, iki yolun birleştiği yer, kavşak (Çr.).

kavuk İnsanların ya da hayvanların sidik torbası (İs.).

kavum Akraba (Yazır-Bo.; Eskiekin-Çr.). “**Kavum**dan, hısımdan ölen var mıdır / Söylen hele bizim köyden ne haber?” Kurtoğlu, 1994: 31

kavurga Ateşte kavrulmuş tahıl (Kıcılı-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Gökköy, Sarimbey-Çr.). “Önümüz **kavurga** kavuruyo, arkamız harman savuruyo.” Gürsel, 1997: 258

kavuşlak Mor renkli yaban menekşesi (Çıkrık-Çr.).

kavuz İç tutmamış çürük buğday, kapçıklı tane (Su.). “Kuruyup **kavuz**a döner bu meretler.” Sarıyüce, 2004: 154

kay Fırtına (Çr.).

kâyâ Muhtar (Su.; Eskiekin-Çr.). “Atı gezdir de, yine **kâyâ**nın oğlu ol.” Kerman, 1997: 33

kayak Mahalle (Maksutlu-Ka.).

kayancak Tepenin eğimli yeri (Çr.). “**Kayancağa** gittik öllük getirdik.” Tdk, 1993: 4539

kayar (1) Birinin eski kusurlarını, suçlarını yüzüne vurma (Çr.).

kayar (2) Hayvanın eski nallarının çivilerini değiştirme işlemi (Çr.). “Atın nalını **kayar** yaptırdım. “ Tdk, 1993: 2697

kayar (3) Tahılın taşını ayırmak için bol suyla çalkalayıp bir kaptan başka bir kaba aktarma işlemi (Çr.).

kayarlamak Hayvanın eski nallarını onarmak, eski nalın çivilerini yenilemek (Çr.).

kayde Kural (Çr.). “Hiç **kayde**yi bozmazlar / Şu Çorum’un kızları” Ertekin, 2006: 105

kaydelemek 1. Kendine özen göstermek (Çr.). 2. Salınarak yürümek (Çr.).

kaydelenme Nazlanma, cilvelenme (Çr.).

kaydırak Sac üzerinde pişirilen bir çeşit çörek (Çr.).

kaydırma İnci işli kadın fesi (Su.).

kayfe 1. Kahve (Al.; Dutçakallı-Çr.). 2. Kahvehane (Çr.).

kayferengi Kahverengi (Al.).

kaygana Tepside yapılan, iki yüzü de kızartılıp üzerine pekmez sürülen bir çeşit omlet (Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). “İtin aklı olsa **kayganad**an pay ummaz.” Türkoğlu, 2007: 164

kayhık Kalkık, üst kısmı eğri (Su.).

kayı Fırtına (Çr.).

kayım Sağlam (Eskiyapar, İsahacı, Kıcılı-Al.). “Ocağın başında tapanı yapmış / Okunu tutağını **kayım**ca çakmış” Arısoy, 1970: 91

kayınçı Kocaya göre eşinin erkek kardeşi, kayınbirader (Çr.).

kayış (1) İki küme oyuncunun diğerlerini ellerinden tutarak kendi alanlarına çekmeye çalıştığı bir çocuk oyunu (Çr.). "En az dört kişiyle oynanan **kayış** oyununda ilk olarak oyuncular iki gruba ayrılırlar." Oğuz, 2006b: 36

kayış (2) Kemer (Göcenovacığı-Çr.). "**Kayışı** çok sıktırmış olmalıyım ki tazı vingirdeyüb yerleri koklayarak köye doğru gidiyordu." Çorumlu, 2009: 1650

kayışmak Kaymak (Çr.). "Gidelim çocuklar buz **kayışalım**." Tdk, 1993: 4540

kayıt Pencere çerçevesi (Çitli-Me.; Dereyazıcı-Al.).

kayıt görmek Hazırlanmak (Çr.).

kaykılmak 1. Ağrı ya da başka nedenlerle kambur olmak (Çr.). 2. Kamburluğunu gizlemeye çalışarak yürümek (Çr.). 3. Abartılı bir şekilde geriye doğru yaslanmak (Külah-Al.; Çr.). 4. Ölmek (Külah-Al.). "Arka ayakları kaydı, **arkaya kaykıldı**." Güven, 2013: 199

Kaykışmak 1.→ Kaykılmak 1 (Çr.). 2. → Kaykılmak 2 (Çr.).

kaylak Üç yaşındaki deve yavrusu (Çr.).

kayma Kağıt para (Çr.). "Yoksa Veli Paşa hanında mı yatacaksın yarım **kayma**ya kıyıp?.." Tahir, 2004: 58

kaymacık Para (Çr.).

kaymak Bir kabı ya da odayı ağzına kadar doldurmak, yığmak (Çr.).

kayme Kağıt para (Evci-Bo.; Su.). "Benim on sekiz **kaymem** yok." Sarıyüce, 2004: 179

kaynak Eğlendirici, neşeli kimse (İs.).

kaynana Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

kaynanadili Bir çeşit kaktüs (Çr.).

kaynanan seviyor Yemek yenirken gelenlere söylenen bir söz (Çr.).

kaynatma (1) 1. Bulgur yapmak için kaynatılmış buğday (Çr.). 2. Buğday, nohut, fasulye tanelerini suda kaynatarak yapılan yiyecek (Ovakarapınar-Çr.). "**Kaynatma**, çerez, mayalı yer, eğlenirlerdi…" Özçatalbaş, 2002: 43

kaynatma (2) Küçük, kulpsuz çamaşır kazanı (İs.).

kaypak (1) Kaygan (Sarimbey-Çr.). "Bugün benim dilin **kaypak** günüdür Çözüldükçe çözülüyor hakim bey" Çimen, 2000: 69

kaypak (2) Sözünden dönen, dönek (Çr.).

kaypak (3) Üçgen biçiminde, kıymalı ya da peynirli mantı; kaypak aşı (Os.; Beydili, Çalıca-Çr.). "Yâre **kaypak** pişirdim / Börtüp suyun taşırdım" Aytekin, 2003: 176

kaypancak Kaygan (Çr.).

kaypancalık Kaygan (Çr.).

kaypıtmak Elinden düşürmek (Çr.).

kaypmak Düşmek (Çr.).

kayrak Yassı, düz, tabaka halindeki taş (Su.). "Yalnız bir kıyıda oldukça geniş boz bir **kayrak** taşı durmaktaydı." Sarıyüce, 2004: 251

kaysak 1. Yara, çıban kabuğu (Oğlaközü-Su.). 2. Sıvıların üzerinde havanın etkisiyle kalınlaşmış tabaka, bar, kaymak (İs).

kaysaklanmak Yaranın ya da yemeğin üstünün koyulaşması, kabuk oluşması (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.).

kayu Fırtına (Çr.).

kazağaç 1. → Kazağı (Çr.). 2. → Kazımık 2 (Çr.).

kazağı Tekneden hamur kazımaya yarayan demir araç (Kuzuluk-İs.).

kazak Sakal bırakmamış orta yaşlı adam (İs.).

kazalmak Dik durmak, başı arkaya atıp göğsünü germek (Su.).

kazankara Kırlardan toplanarak yenen bir çeşit ot (Kamışlı-Su.).

kazayağı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

kazeki İşlemeli çuhadan yapılmış kısa ceket (Me.).

kazgıç 1. Belin, küreğin çamurlarını kazımaya yarayan ucu demirli sopa, sıyırgı (Çr.). 2. Bitki kökü çıkarmaya yarayan ucu

sivriltilmiş sopa (Çalyayla-Çr.). "Ya çiğdem çıkar ya da **kazgıç** kırılır." Yoksul, 2013: 631

kazguç → Kazgıç 2 (Gökçam-Su.). "Elimde eşmek için bir **kazguç** / Çekerim ciğerime o temiz havayı." Sağmen, 2009: 164

kazıklamak Arsayı bölümlere ayırmak, parsellemek (Çr.).

kazıl Keçi kılından yapılmış ip (İs.; Çr.). "Yünün öteki kısmı **kazıl**hanelerde ip, çuval oluyor." www.evvelzamanda.blogspot.com

kazımık 1. → Kazağı (Çr.). 2. Sabanın çamurunu kazımaya yarayan araç (Çr.).

kazınık → Kazımık 2 (Çr.).

kebe Kaba kumaştan yapılan palto, aba (Çr.). "Habeci **kebe**ci arada ben neci." Yoksul, 2013: 352

kebik Kireçli, killi toprak (Çr.).

kecim → Kecin (Çıkrık-Çr.).

kecin Keten işlenirken ilk çıkan kaba, kılçıklı lifler, kıtık (Kışlacık-Me.; Kızılhamza-Or.).

kecine kecine İnadına inadına (Bademce-Ka.).

keçi Plastik şişeye sopa fırlatılarak oynanan, yenilen oyuncunun ötekini sırtında taşıdığı bir çocuk oyunu (Çr.). "**Keçi** oyununa başlarken ilk olarak yere plastik bir şişe konulur." Oğuz, 2006b: 18

keçik (1) Başörtüsünün uçlarını çene altından geçirip tepede bağlama biçimi (Su). "Evin içinde şu **keçiğinen** oturma deyi nâdar söyledim." Kerman, 1997: 22

keçik (2) Keçiden çıkan aşık (Çr.). "Bunların en iyisi **keçik** cinsinden büyük aşıklardan olur." Çorumlu, 2009: 589

keçi kulağı Çayırlardan toplanıp yenen bir çeşit ot (Kamışlı-Su.).

kedibalı Badem, erik, kayısı gibi ağaçların yenebilen tatlımsı reçinesi (Çalyayla, Ovakarapınar, Tolamehmet-Çr.). "**Kedi ballarıyla** karnımı doyurdum." Yoksul, 2013: 437

kediden çıkan sıçan avlıyı Şimdik çocuklar her şeyi biliyor anlamında deyim (Bademce-Ka.).

kedilik Ocak içi (Çr.).

kedimemesi Koltuk altında çıkan çıban (Çr.).

kediyolağı Dar, güç geçilebilen yer, delik (Çr.). "**Kedi yolağı** arıyor kaçmaya." Çorumlu, 2009: 1071

keeli Gayrı, sonra (Su.).

kēf (1) Keyif (Su.).

kef (2) Kürede kaynamakta olan pekmezin köpüğü (Os.; Ovakarapınar-Çr.). "Bugün pekmez kaynattım **Kef**ini alıp attım" Aytekin, 2003: 43

kefalı Aşığın baş parmakla işaret parmağı arasında tutulan çukur, girintili yüzü (Çr.).

kefil kefil solumak Derin derin, tez tez solumak (Göcenovacığı-Çr.). "Tazı dilini bir karış ağzından dışarı çıkarmış **kefil kefil soluyor**." Çorumlu, 2009: 1651

kefiye Başörtüsü (Su.).

keh 1. Kenar, köşe, uç (Su.). 2. Dağların en yüksek noktası, doruk (Ovasaray-Çr.). 3. Dağ sırtları (Cayan-Su.).

kehel İşten kaçan, tembel (Çr.).

kehil kehil solumak Çok yorularak güç soluk almak (Çr.).

kehlemek Kıyı, köşe yapmak (Çr.). "Ağacı **kehledim**, muntazam bir direk oldu." Tdk, 1993: 4542

kehleşmek Bıçak sırtı gibi incelmek (Su.).

kehten bakan Domuz (Me.).

kehvanı Güzel yemek pişiren aşçı (Dutçakallı-Çr.).

kek Çelme (Çitli-Me.).

kekeç Kekeme, peltek (İs.; Su.; Serban-Çr.). "Herkese hoş gelir **kekeç** söylese / Çünkü tuhaf söyler sözü çocuklar" Koçak, 1980: 367

kekeve Kekeme (Su.).

keki 1. Çamaşır (Çr.). 2. İç giysisi (Çr.).

kekil Alna dökülen kısa saç (Eskiyapar-Al.; Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "**Kekil** kesti neyleyim / Gönül küstü neyleyim" Barışcan, 2001 :35

kekitmek Saptırmak, yönünü değiştirmek (Çr.).

keklik Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).

keklik burnu Turuncu renk (Çr.). "Gelinlerin **keklik burnu** rengindeki kınalı el, parmakları ile…" Çorumlu, 2009: 1269

kekre Buruk tat (Evci-Bo.; İs.). "Acı mı? **Kekre** mi? Tatlı mı?" Sarıyüce, 2006: 51

keksime Meyve ya da gıdanın tadının kaçması (Su.).

kekül Kakül (İkipınar-İs.). "**Kekül**lerim gozümün ōne gelüdü." Abaz, 2004: 124

kek vermek Çelme takmak (Çr.). "Güreşte **kek** verilir mi?" Tdk, 1993: 4543

kelābaba Akbaba (Çr.).

kelata Yaramaz, söz dinlemez (Çr.).

kelbetin Kerpeten (Çalyayla-Çr.).

kelçime Üstü hafif toprakla örtülü taşlı alan (İbik-İs.; Me.).

kele (1) "Ayol, hey, yahu, aman" anlamında ünlem (Çopraşık, İsahacı-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Başımızdan gaza geçti / **Kele** kızlar duydunuz mu" Arısoy, 1970: 76

kele (2) Güzel, iyi (Al.). "**Kele** gelin ne diyor? "Tdk, 1993:2725

kelebe Dokuma aygıtında ipliği masuraya sarmaya yarayan araç, çıkrık (İs.).

kelek (1) 1. Olmamış meyve (Os.). 2. Ham kavun (Ka.; Os., Su.; İsmailköy-Çr.). "Un edip kaç kerre verdi eleğe / Muhtaç etti bazen acı **keleğe**" Ercan, 1997: 78

kelek (2) Tüysüz genç, eşcinsel (Çr.).

kelem Lahana (Kıcılı-Al.; Su.; Acıpınar, Çalyayla, Eskiköy, Gökköy-Çr.). "Bayıra **kelem** ektim / Dert ile elem ektim" Gösterir, 2011: 219

kelep İplik çilesi (İkipınar-İs.). "Dağları dolap ettim / İpliği **kelep** ettim" Gösterir, 2011: 219

kelepir Asma filizi (Çr.).

keleplemek İpi çile yapmak (İs.).

kelermek Karşı gelmek, diklenmek (Çalyayla-Çr.).

keleş 1. Güzel, yakışıklı insan (İs.). 2. Görkemli, gösterişli (Su.). "Köroğlu'nun yedi yüz **keleş**ine bile değişmem!." Tahir, 2004: 365

keleş yenli Kadınların giydiği üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).

kelete (1) Ayakkabı çekeceği (Çr.).

kelete (2) 1. Hemen kullanılmak için öğütülen az ölçüde buğday, tahıl (İncesu-Su.). 2. Unun artığı (Çr.). "**Kelete** öğünün ola." Yoksul, 2013: 439

kelete (3) Ölçek (Büyükhırka-Al.). "Değirmene beş **kelete** buğday götürdüm." Tdk, 1993: 2730

kelete (4) 1. Önemsiz nesne, ufak tefek (Çr.). 2 Küçük parça, artık (Çr.). 3. Önemsiz söz (Çr.). "Bu kumaş **kelete** kalmıştı, çocuğa yaptım." Tdk, 1993: 4543

keleter Duvara asılan küçük kaşık sepeti (Çr.).

kelezidmek Yormak, hırpalamak (Çıkrık-Çr.).

kelezimek Çok yorulmak (Bademce-Ka.).

keliği çöplüğe atılmak Sevgisi azalmak (Çr.).

kelik (1) Derme çatma gölgelik, kulübe, bağ evi (Alacahüyük-Al.; Evci-Bo.; Gölet-Ka.; Demirşeyh, Kamışlı-Su.; Palabıyık-Çr.). "Yıkılmak üzere başıma **kelik** / Yaptırayım desem yoktur metelik" Özgür, 2002: 54

kelik (2) Eski ayakkabı (İs.; Me.).

kelikçi Ayakkabıcı (İs.).

kel kahya İşten anlamadığı halde başkasına iş öğreten (Su.).

kelkız çiçeği Papatya (İs.).

kelle (1) Seyirlik köy oyunu (Al.).

kelle (2) Sirkeli paça (Çr.). "**Kelle**yi çok severim." Tdk, 1993: 4544

kelle (3) Tüyleri temizlenip yenen hayvan kafası (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.). "Sen şu yaşa kadar heç rastladın mı ciletle, usturayla **kelle** temizleyene?" Özçatalbaş, 2002: 109

kellecuş Eskiden yapılan bir çeşit yemek (Çr.).

kelle güreşi Köy düğünlerinde yapılan, ödülü sığır kellesi olan güreş (Gökçedoğan, Gölköy, Maksutlu-Ka.; İnal-Os.). "**Kelle güreşleri** küçük boylardan başlar." Dbk, s. 75

kelle kırpmak Buğdaylar biçilecek olgunluğa gelmeden önce tek tük sararan arpa ya da buğday başaklarını toplamak (Kavacık-Çr.). "Artık yaza girdik; **kelle kırpar** gene aç kalmak."
Çorumlu, 2009: 1502

kelli Sonra (Çr.). "Tevküllüm istiyom Enver'i dedikten **kelli** akan sular durur." Lâçin, 2007/62: 6

kelp İnkarcı (Dutçakallı-Çr.).

keltek (1) Eski ayakkabı (Çr.).

keltek (2) 1. Saçları dökük, başı yağlı, kirli (Çr.). 2. Kirli, yağlı (fes, şapka gibi başlıklar için) (Çr.). "**Keltek** ağızlı."
Yoksul, 2013: 440

kemçik 1. İnce yüzlü, çirkin kimse (Gökçam-Su.). 2. Doğal olmayan, uygunsuz (Gökçam-Su.). "O da anlat **kemçiğin** oğlu dedi."
Sağmen, 2009: 120

kemçirmek Sırıtmak (Çiçeklikeller-Su.). "Sidikliğin dursun, tilki gibi **kemçir**." Oğuz, 2007a: 555

keme (1) Çenesi çıkık olan kimse (İs.).

keme (2) Patatese benzeyen, yenilen bir çeşit mantar (Çr.).

kemece → Kemeçe (Çr.).

kemecik Bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

kemeçe Sığırdan çıkan, saka olarak kullanılan büyük aşık (Çr.). "**Kemeçe**ler para etmezdi."
Çorumlu, 2009: 589

kemet Hayvan yakalamaya yarayan uzun ip, kement (Çr.).

kemikçil Aşık oyununu çok seven oyuncu (Çr.).

kemire Hayvan gübresi (Beydili, Karadona-Çr.).

kemkirmek Köpeğin havlaması (İs.).

kemlik Fenalık (Çr.). "Gün doğmadan **kemliği** söylenmez."
Yoksul, 2013: 346

kemre Gübre, tezek (Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Taşır iken **kemre**leri / Gâh kırardım zelveleri" Kurtoğlu, 1994: 36

kemrişmek Hayvanların birbirinin boynunu ısırarak kaşınması (Çr.).

kemüre Gübre (İs.; Os.).

kemüre kezeği (1) Hayvan pisliğinin kurusu (Os.).

kemüre kezeği (2) Değersiz, geçersiz söz söyleyen kimse (Os.).

ken (1) Ağaç (Ka.). "Ağaca **ken**, yakaya yen derler Kargı'da."
Dbk, 2003: 134

ken (2) Kin (Serban-Çr.). "Gönülün kırığı yerine gelmez / Aşık olanlar **ken** kibir bilmez" Koçak, 1980: 107

kendilemek İçerlemek, kinlenmek (Su.).

kendimelik Çocukların kendileri için ayırdığı, başkalarına vermediği oyuncak (Çr.). "İyi ses çıkaran düdüğünü kimse başkasına vermez, o **kendimelik**tir." Ozulu, 2013: 34

kendirek Bir çeşit ot (Çr.). "Kayalarda **kendirek** / Suyu nerden indirek?" Aytekin, 2003: 108

kendiriçüş Bir çocuk oyunu (Sarılık-Çr.).

kendürük Deriden, çadır bezinden yapılan, hamur tahtasının altına serilen yaygı, sofra örtüsü (İs.; Ka.; Os.).

kenef Tuvalet (Al.; Os.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Evciortakışla, Serban-Çr.). "Sarhoşken verilen söz **kenef** yolunda unutulur." Yoksul, 2013: 557

kenefi İç çamaşırı yapılan yerli dokuma bezi (İs.; Su.).

keneflik Tuvalet (Çopraşık-Al.).

kepçük 1. Kepçe kulaklı (Bademce-Ka.). 2. Küçük yüzlü insan (İs.).

kepeği tükenmek Ölmek (Teslim-Çr.). "**Kepeğin tükenir** su da içmezsin / Hep deryalar senin olsa ne fayda" Ercan, 1991: 63

kepek (1) Demir yaylı tahta kapak, kepenk (Çr.).

kepek (2) Yiyecek, rızk (Çr.).

kepenek (1) Çobanların omuzlarına aldıkları keçeden giysi, aba (Mislerovacığı-Çr.). "**Kepenek** altında er yatar." Yoksul, 2013: 444

kepenek (2) Davarlarda olan kelebek hastalığı (Ovasaray-Çr.).

kepenek (3) 1. Kelebek (Aşağıfındıklı-Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). 2. Kelebek benzeri küçük kanatlı (Dutçakallı-Çr.).

kepermek (1) Yorulmak, güçsüz kalmak (Çr.). "Senin **kepermiş** oğlan istedi diye, hemen alabilir misin lan imansız?" Güven, 2010: 32

kepermek (2) 1. Yumuşamak, gevşemek (Çr.). 2. Kurumaya başlamak (Çr.). "Elmalar bekletilirse **keperir**." Tdk, 1993: 4545

kepertmek (1) Dibekte tahıl dövmek (İs.).

kepertmek (2) Meyveleri saklayıp bekleterek yumuşamasına neden olmak (Çr.).

kepertmek (3) Yormak, güçten düşürmek (Çr.).

keperük Suyu çekilmiş meyve (Os.).

kepez (1) Tavukların, kuşların ibiği ya da başındaki uzun tüyler, sorguç (Su.).

kepez (2) Yüksek tepe, dağ (Su.).

kepezimek Çok yorulmak, gücünü kaybetmek (Su.).

kepezli 1. Taranmadığı için birbirine girmiş dolaşık saç (Çr.). 2. Saçları bakımsız kadın (Su.).

kepezli koyun Başında kabarık çok tüy bulunan koyun (Ovasaray-Çr.).

kepi (1) Hamurun üstünde kuruyarak oluşan kabuk (Çr.).

kepi (2) Un elde etmek için değirmen taşlarının arasına konan deri ya da bez parçası (İs.).

kepi (3) 1.Yumuşak, dayanıklı deri parçası (Çr.). 2. Eski ayakkabı parçası (Me.). "Manime mani söyle / Çarığımın **kepi**si" Ertekin, 2006: 63

kepiç (1) Burnu basık kimse (İs.).

kepiç (2) El değirmenlerinde taş-

ların arasına konarak bulgurun ince ya da kalın olmasını sağlayan, tabaklanmış deri parçası (Çr.).

kepilenmek Hamurun çok durmaktan yüzünün deri gibi kabuk tutması (Çr.). "Hamur dura dura **kepilendi**." Tdk, 1993: 4545

kepileşmek → Kepilenmek (Çr.).

kepir Verimsiz, kıraç toprak (Su.; Eskiekin-Çr.). "**Kepir** toprakta kediler bile birbiriyle yarışamaz." Yoksul, 2013: 444

kepüç Küçük, yukarı kalkık burun (Os.).

kepür Yağmurdan sonra toprağın yapışkan durumu (İbek-Me.).

ker (1) Fazla yağmur nedeniyle tahıllarda görülen sürme hastalığı; rastık (Çr.).

ker (2) Sürme, göz boyası (Çr.). "Kaşın kara **ker** mi var / Al yanakta ter mi var" Ertekin, 2006: 68

ker (3) Yaraya sürülen, yanmış bağ çubuğundan elde edilen yağ (Çr.). "Ellerimi küllü su aldı, biraz çubuk yak da **ker**ini yarama çalıverem." Tdk, 1993: 4546

keraat Daha çok çocuklara söylenen takılma sözü (Os.). "**Keraat** ben sana demedim mi?" Başaran, 1974: 93

kerana → Kerhana (Çıkrık-Çr.).

kerāt Aşağılık, iğrenç kimse (Çr.).

kerç 1. Gönüllenme, darılma (Os.). 2. Alay, üstü kapalı, dokundurucu söz, nispet (Kızılhamza-Or.; Os.; Su.). "Şu lafı **kerc**ine söyleme hele." Tdk, 1993: 4546

kerç etmek Birisini kızdırmak için kasten onun söylediklerinin aksini savunmak (Os.). "**Kerç edip** durma karşıma geçip." Yoksul, 2013: 445

kerçlenmek Övünmek, nispet yapmak (Çr.).

keremine bırakmak Kendi haline bırakmak (Su.).

kerermek Kafa tutmak (Al.).

kerhana Tuğla kiremit yapılan yer (Çr.). "Dur dedim durmadın **kerhana**da, koy büzüğünü kaynasın tarhanada." Çorumlu, 2009: 1529

kerhane → Kerhana (Su.).

keri (1) Sonra (Su.).

keri (2) Yeni doğmuş eşek sıpası (Su.).

kerilli Gereksiz sözler söyleyen, lüzumsuzluk yapan kişi (Kuşsaray-Çr.).

kerkenek Şapka ya da başka nesnelerin uzantısı (Gökçam-Su.).

kerkez Akbaba (Çr.).

kerkinmek Sapık amaçla birinin arkasına değmek, sürtünmek (Su.; Çr.). "Başı sarıklı hoca, anana **kerkinir** her gece / Yayık." Gürsel, 1997: 260

kerman Kale (Çr.).

kerme Hayvan gübresi, kemre (Külah-Al.; Bademce, Gölet-Ka.; Kamışlı-Su.).

kerpiç Çamura saman karıştırılıp kalıp biçiminde kesildikten sonra güneşte kurutulmuş, pişmemiş tuğla (Eskiyapar-Al.; Köseeyüp-Me.; Beydili, Eskiekin-Çr.). "Fazla dayanamadı toprak damlı, **kerpiç** duvarlı değirmen." Sarıyüce, 2004: 33

kerte Derece (Çr.).

kertik Çentik (Çalyayla-Çr.).

kertiş kürtüş Pürüzlü, girintili çıkıntılı (Çr.). "Kayalar **kertüş kürtüş /** Kertüşüne gün düşmüş" Gösterir, 2011: 309

kertlez Dişi dökülmüş yaşlı adam (İs.).

kertme (1) Arabada ağaçtan ya-

pılan, yatağın dayandığı yastık (Dağkıyısı-İs.).

kertme (2) Dağlarda kendilğinden yetişen küçük meyveli armut (Kalecikkaya-Al.).

kes (1) 1. İri saman (İsahacı-Al.; İs.; Os.; Şekerpınar-Su.; Beydili-Çr.). "Bir küllük bulmaz ki yata uzana Önüne doldurun **kes**i samanı" Arısoy, 1970: 99

2. Dövülerek saman yapılan ot (Külah-Al.).

kes (2) Döner de denilen et yemeği (Kıcılı-Al.; Su.).

kesdek Bir şeyi kaldırmak için altına konulan ağaç destek (İs.).

kesdenkelek Kertenkele (İkipınar-İs.). "Geliyom bahıyom, **kesdenkelek** gibi soluyu." Abaz, 2004: 123

kes düşmek Utanılacak duruma düşmek (Çr.).

kese (1) Kestirme, kısa yol (Su.). "**Kese** yollardan git hep yolu uzatma." Yoksul, 2013: 445

kese (2) Ev yönetimi (Su.).

kese (3) Meşin ya da boncuklu bir tür para cüzdanı (Beydili-Çr.).

kesecek 1. Meşin kesmekte kullanılan kunduracı aracı (Çr.).

2. Hamur kesmeye yarayan yassı demir araç (Çr.).

kese daşır Erkek aile reisi (Su.).

keseğen 1. Fare (Sarimbey-Çr.). "Fareye **keseğen**, hindiye culuk / … / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 79

2. Sebze fidelerinin kökünü kesen uzunca bir böcek (Çalyayla-Çr.).

kesek 1. Belin ya da çapanın çıkardığı sıkışmış kuru, iri toprak parçası (Evci-Bo.). 2. Bütünün parçaları, parça (Dutçakallı-Çr.). "Birbiri ardınca düşen damlalar, **kesek**leri dağıtıp yumuşatıyor…" Sarıyüce, 2006: 28

kesekes Kesin olmayarak, şüpheli (Çr.). "Onun ne olduğu bilinmez. Ne Sünni ne Kızılbaş **kesekes**tir." Tdk, 1993: 2761

kes ekini Savrulmuş buğdayın sonunda kalmış samanlı, kavuzlu, kalitesiz buğday (Çr.). "**Kes ekini**ni yayhadıydım, yarısı gavuza gitti." Kerman, 1997: 22

kesekli Ayran (Al.).

kesel Engel (Me.).

keseltek Takoz (İs.).

kesen Harman yerindeki kalıntıları toplamaya yararayan tahta alet; sıyırgı (Su.).

kesene Kesinti (Çr.).

keser enseli Sürekli inatçılık yapan kimse (Os.).

keserlemek Engel olmak (Çr.).

keseyen Fare (Büğdüz-Çr.).

kesgeldek Kütükten koparılmış büyük odun parçası (Acıpınar, Çalyayla, Morsümbül-Çr.).

kesgi 1. Hamur kesmeye yarayan yassı demir araç (Çr.). 2. Arı kovanlarından bal almakta kullanılan bir ucu sivri, öteki ucu yassı, kaşığa benzer, bir metre uzunluğunda demir araç (Çr.).

kesgin Keskin (Su.).

kesik Hızlı yürüyemeyen, yorgun (Çr.). "O atı sakın alma **kesik**tir." Tdk, 1993: 4547

kesildemek Güçsüz kalmak (Su.).

kesilmek Kaynayan şıranın içindeki pekmez toprağının dibe çökmesi, durulması (Çr.). "Şire **kesildi** mi?" Tdk, 1993: 4548

kesim 1. Değer, eder (Os.). 2. Pazarlık (Su.). "Zamane güzeli kesim ister **kesim /** Başımdan sarığım aldı ister fesim" Ercan, 1991: 275

kesime verme Bir işi götürü ver-

me (Su.).

kesişmek Pazarlıkta anlaşmak, uyuşmak (Çr.). "Ben görülecek yerleri gördüm. Bedelini **kesiştim**."
Tahir, 2004: 173

keskeldek Kesilen ağacın işe yaramayan kısmı (Su.).

keskenmek El ile ya da bir şeyle vuracak gibi yapmak, davranmak (İs.; Su.). "Evrecini **keskenerek**, evreci sokacağım gözünüze, çenenizden alın elinize bindirin ecik."
Gümüş, 1977: 63

keslemek İşi yarıda bırakmak, kesmek (Çr.). "Orak biçerken herif **kesledi**." Tdk, 1993: 4548

keslik Saman, sap konulan yer (Çr.).

kesme hamır Ev makarnası, erişte (Su.; Büyükgülücek-Çr.).

kesmek (1) Çekiştirmek, dedikodusunu yapmak (Su.; Dutçakallı-Çr.). "Kaynanam kara testi / Beni oğluna **kesti**" Türkoğlu, 2007:175

kesmek (2) Bırakmak (Su.). "Cuvarayı **kesti**." Uçakcı, 2006: 368

kesmik (1) Savrum sonucu oluşan, içinde buğday taneli başakların da bulunduğu iri saman yığını (Külah-Al.; Gökköy-Çr.).

kesmik (2) Kesilmiş sütün koyu bölümü (Gökköy-Çr.).

kesmük Burunda kurumuş sert sümük parçası (Gölet-Ka.). "Elinde burnundan çıkardığı **kesmüğü** ile oynuyordu." www.golet.tr.gg/

kestek 1. Kesilen ağacın toprakta kalan kökü (Çr.). 2. Bir metreden kısa kesilmiş odun (Kızılhamza-Or.).

kestenkele Kertenkele (Bademce-Ka.).

kestirme 1. Bir taşım kaynamış şıra (Su.). 2. Kaynayan sütün pıhtılaşmış durumu (Su.).

kestirmek Pekmez şırasını kaynattıktan sonra durulmaya bırakmak (Ovakarapınar-Çr.). "Oluktan helkelerle getirdiği şırayı, **kestirilmek** üzere leğenlere boşaltıyordu."
Çorumlu, 2009: 1595

keş (1) Ağzın yanlarında biriken kir (Çr.). 2. Bulaşık (Su.). "Bırak canım ağzı **keş**linin biri."
Tdk, 1993: 4549

keş (2) Yağı alınmış yoğurttan ya da sütten yapılan peynir (Bo.; Çr.).

keş (3) Delicoş, kabadayı (Su.).

keşen Pirinç tarlalarını düzenlemede kullanılan tırmık (Gölet-Ka.; Çalyayla-Çr.).

keşermek Renk salmak (Çr.).

keşgem Keşke (Su.).

keşik (1) Sıra, nöbet (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Büyükerikli-Uğ.; Beydili, Karahisar-Çr.). "Değirmene gelen **keşik** bekler." Yoksul, 2013: 230

keşik (2) Yemeni (Çr.).

keşinen Keşik ile, sıra ile (Çr.).

keşin otu Daha çok yol kıyılarında yetişen bir bitki (Çalyayla-Çr.).

keşkek Dövülmüş buğday, etle pişirilen bir çeşit yemek (Al.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Yedikçe **keşkeği** madem gasılsa / Hazidirim keyfenisi asılsa" Yoksul, 2011: 88

keş oyuğu İnsan biçimi verilerek kurutulmuş katı yoğurt (Çr.).

keşşik Eşek sürüsü (Su.).

ket Eskiden potin üstüne geçirilerek bağlanan, diz kapağından topuğa dek uzanan kösele tozluk (Çr.).

kete (1) Düğünlerde takı dışında getirilen hediyeler (Gölet-Ka.). "Düğün evine **kete** götürdün mü?"

www.golet.tr.gg/

kete (2) Yumurta, yağ katılıp yoğrularak hamurdan yapılan, özel kaplarda pişirilen bir çeşit börek (Çr.). "Naime ona her gün çay ısmarlar, **kete y**edirirdi."
Seyda, 2006: 128

keven Sakız, kitre, zamk çıkarılan, yakacak olarak da kullanılan dikenli bir bitki (İs.).

kevgir Uzun saplı, yayvan, delikli kepçe (Dutçakıllı, Ovakarapınar-Çr.). "Sülük Beyin koca gövdesini **kevgir**e çevirmişlerdi."
Tahir, 2004: 325

kevgür Sukabağından yapılan kap (Çalyayla, Çıkrık-Çr.).

kevik Hevenk, sepet, pekmez sucuğu gibi şeyleri asmaya yarayan ağaç çengel (Çalyayla-Çr). "Uçları **kevik** tabir olunan ağaç kıskaçlarla birbirine tutturulur."
Çorumlu, 2009: 1344

kevirli Niteliği düşük, en adi (İsmailköy-Çr.). "**Kevirl**i tütünden bir tutam aldı." Güven, 2013: 190

kevlek Kuru mısır sapı (Or.).

kevrankökü Yerelması (Os.).

kevren Yerelması (Os.).

kevük Ağaç dallarını aşağı çekmede kullanılan çatal sopa (Gölet-Ka.).

kevük kesmek Donacak kadar üşümek (Gölet-Ka.). "Dün gece soğuktan kevük kestim."
www.golet.tr.gg/

keyfene Ailede yeme içme işlerine bakan kadın (Su.). "Ağanın **keyfene**sine, karısına göz koymuş."
Uçakcı, 2006b: 200

keyfeni Aşçı (Serban-Çr.). "Selman pak ırbık yetirir / Bir de **keyfeni** oturur" Koçak, 1980: 215

keyik Aba (Çr.). "Oğlan olsa olmasa da çoban giyer **keyiği**, gelin gelse gelmese de kaynana yayar yayığı."
Yoksul, 2013: 514

keykilme Arkaya doğru yaslanma (Su.).

keyli 1. Dolayı, için (Çr.). "Ondan **keyli** darıldım." Tdk, 1993: 2779
2. Başka (Çerkeş-Ba.). 3. Sonra (Çerkeş-Ba.).

keysi yumak Giysi, çamaşır yıkamak (Çr.).

keyveni Aşçı kadın (Su.).

kez Kenar, kıyı (Su.).

kezek → Kesek 1 (İs.; Os.).

kıbal Biçim (giyim kuşam, görünüş için) (Çr.).

kıbde İmrenmek, özenmek (Su.). "Şu çocuğun zekâsına **kıbde** ediyorum." Tdk, 1993: 2781

kıble Güney (Al.). "İlçenin **kıble** tarafında bulutlar belirirse, orada yoğunlaşırsa yağmur yağacaktır."
Ayhan, 2002: 233

kıbra Su kabı (Çr.). "**Kıbra**yı suya daldırdım / Doldu diye kaldırdım"
Gürsel, 1997: 269

kıbrız Ateşli hastalıklara em olarak kullanılan yüzü pürüzlü, morumsu al, keçiboynuzu çekirdeğine benzeyen bir çeşit boya maddesi (Çr.)

kıcalak Çam kozalağı (İs.).

kıcık (1) Boğazda yanma, gıcık (Çr.).

kıcık (2) Kuyruksuz kıvırcık koyun (Çr.).

kıcılamak (1) Gıcırdamak (Çr.).

kıcılamak (2) Karlı havalardaki aşırı soğuk (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Kardan **kıcılıyor** dağların başı
İnsan bırakır mı hiç arkadaşı"
Arısoy, 1970: 75

kıcındırmak Pişman etmek (Çr.).

kıcırdamak Gıcırdamak (İs.).

kıcırım boğmak Zorla yapmak (Ka.).

kıcırım bükmek Zorla yapmak

(Ka.).

kıcırkanmak İstememek, çekememek (İs.).

kıcırlı Semiz, şişman (Çr.). "Olan amma da **kıcırlı** karı ha!." Tdk, 1993: 4550

kıcıt etmek Kıskandırmak (Çr.).

kıç (1) Arka (Sarimbey-Çr.). "Defe gelmeyen **kıç**ını, davula germe." Gürsel, 1997: 253

kıç (2) 1. Ayak (İs.; Eskiekin-Çr.). 2. Bacağın diz kapağından aşağı bölümü (Çr.) "Bizim gelin benden kaçar, başını örter, **kıç**ını açar." Gürsel, 1997: 251

kıç (3) Bir şeyin ucu (Çr.).

kıçayak Bir çeşit ayakkabı kalıbı (Çr.). "Yemenilerini **kıçayak** kesersem senin ayağına eyi gelir." Tdk, 1993: 4551

kıçın kıçın Geri geri, arka arka (Çr.). "Sevincini saklayamamış, cayar mayar korkusuyle sırıtarak **kıçın kıçın** savuşmaya bakmıştı." Tahir, 2004: 406

kıçkırmak Şölen vermek (Çr.). "Halit Hoca daha ne vakit bir **kıçkıracak**sın?" Tdk, 1993: 4551

kıdık Gerdan, çene altı (Küre-Al.; Saray-İs.; Hacıhamza-Ka.). "El görmeden ağ **kıdık**tan öpmeli / Elin öptüğü yari nitmeli" Gürsel, 1997: 315

kıdılık Boyuna takılan inci, boncuk dizisi, gerdanlık (Su.).

kıdım Biraz, ufak parça (İs.). "Bir **kıdım** çekirdekten kocaman ağaçları var ediyor." Gümüş, 1977: 5

kıdıman Zamanından önce doğan insan ya da hayvan (Çr.).

kıdım kıdım 1 Az az, küçük küçük (Çr.). "Benim kız yemeği de **kıdım kıdım** yer." Tdk, 1993: 4551 2. Ağır ağır, yavaş yavaş (Evci-Bo.; İs.). "**Kıdım kıdım**, kanlı terler dökerek tepeye ulaştık." Sarıyüce, 2006: 122

kıdış Koyun, keçi kulaklarını çiğken yiyen kimse (Çr.). "**Kıdış**a kelle üttüren kulaklarını bulamaz." Tdk, 1993: 4551

kıfıdak Yavaşça, sessizce (İsmailköy-Çr.). "Yanımdaki gobeller **kıfıda**k oturdular." Güven, 2013: 89

kıfıdanak Yavaşça (Göcenovacığı-Çr.). "Ana kedi kazanı açıyor diye bağırınca hemen **kıfıdanak** yattım." Çorumlu, 2009: 1655

kıfıl Kurutulmuş labada çiçeği (Çr.).

kıfı tutmak İsteklenmek, canlanmak (Çr.).

kıf kıf eğilmek Meyve çokluğundan dalların sarkması, eğilmesi (Çr.).

kığı Çalgı (Çr.).

kığıl Koyun, keçi gübresi (Elvançelebi-Me.).

kığıl kığıl etmek Yaltaklık etmek, el oğuşturmak (Çr.).

kığılcım Kıvılcım (Göcenovacığı-Çr.). "Yatakların üstüne düşen **kığılcım**ları misafirler söyündürmüye uğraşıyorlar." Çorumlu, 2009: 1656

kığılcım gibi Sürekli, tez (Çr.). "**Kığılcım gibi** kapı çalıyorsun." Tdk, 1993: 4551

kığırdım günü Arifeden bir gün önceki gün (Su.).

kığırmak Çağırmak, yollamak (Çr.).

kığırşak 1. Buruşmuş (Çr.). 2. Ondüleli, kıvrılmış saç (Çr.).

kığış 1. Kışın, nehir ya da çayların sürüklediği buz parçaları (Kavşut-Su.). "Delice'den **kığış** akıyor." Tdk, 1993: 2790 2. Yaprakları üstünde kurumuş ağaç dalları (Çr.). 3. Kuruyan dalların yel estikçe çıkardığı ses (Çr.).

kığış kığış Buzlu suyun akarken çıkardığı ses (Çr.).

kığışdamak Yel estikçe kuru yaprakların sürtünerek ses çıkarması, hışırdaması (Çr.).
kığışlamak → Kığışdamak (Çr.).
kığıştak Ucuna birkaç halka takılmış, eşek sürmekte kullanılan kısa değnek (Çr.).
kığıştı → Kığış 2 (Çr.).
kıh Koyun, keçi dışkısı (Su.).
kıhırdak Kuyruk yağının kavrulmuşu (Su.).
kıkırdak Küçük küçük kesilip yağda kızartılarak çorbalara konan hamur (Çr.). "Kıkır kıkır gülmeyinen **kıkırdak** pişmez."
Yoksul, 2013: 447
kıkırdamak Kıkır kıkır gülmek (Çr). "Oğlan bi süre **kıkırdadıktan** sonra, olanı biteni anlatmış anasına."
Özçatalbaş, 2002: 134
kık kık kıbak Keklik ötüşü (Çr.).
kıl Keçi kılı (Çitli-Me.).
kılağı Süs, boya, cila (Çr.).
kılağlanmak Süslenmek, boyanmak (Çr.). "Şimdiki kızlar **kılağlanıp** çarşıya çıkıyorlar." Tdk, 1993: 4551
kılan Tüyü bozulmuş, kılı çoğalmış tiftik keçi (Çr.).
kılanı → Kılan (Çr.).
kılaptan (1) İşleme yapmada kullanılan altın tel (Çr.).
kılaptan (2) Süslü, giyimli kuşamlı (Çr.).
kılav Süs, boya, cila (Çr.).
kılavlamak Keskinletmek, bilemek (İs.).
kılavlanmak Süslenmek, boyanmak (Çr.).
kılavlı Keskin (İs.).
kılavuz Dünürlüğü bozmak için oğlana, dünür gidilecek kıza ilişkin olumsuz telkinlerde bulunan kimse (Çr.). "Bu **kılavuz**lar oğlanın yanına sokulurlar…"
Çorumlu, 2009: 80
kılcan İnce, gelişmemiş, zayıf (Çalyayla-Çr.).
kılçık atmak Bozmak (Çr.). "Elin dünürlük işine **kılçık atma**."
Yoksul, 2013: 280
kıldır Sürekli, arka arkaya (İs.). "Kıldır **kıldır** sürüdü."
Tdk, 1993: 2795
kıldırdamak 1. Gürültü etmek (İs.). 2. Yaltaklanmak (Çr.).
kıldır kıldır Yaltaklanarak (Çr.).
kılıcına koymak Dikdörtgen biçimindeki ağaç, demir, tuğla gibi şeyleri dar olan yüzleri üzerine koymak (İs.).
kılıç Karasabanda okla eneği birleştiren parça (Dutçakallı, Sevindikalan-Çr.).
kılıçarı Peteğini sepetin uzunlamasına yapan arı (Çr.).
kılıç kırma Sırtta oluşan ağrıların el almış kişilerce giderilmesi (Bademce-Ka.).
kılık (1) Değişik, özel biçim, yol (İs.).
kılık (2) Resim, fotoğraf (Çr.). "Bugün **kılık**çıya gittim, kılığımı çektirdim." Tdk, 1993: 4552
kılıkçı Fotoğrafçı (Çr.).
kılınmak Yaltaklanmak, boyun eğmek (İs.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Korktuklarına da **kılınıyorlar /** Tecirip eyledim vicdanlarını"
Koçak, 1980: 303
kılkuyruk Düzenci, yalancı (Çr.). "Sen bu **kılkuyruk**ları mı inletmektesin?" Tahir, 2004: 172
kıllama Köylü kızların bellerine bağladıkları yünden yapılmış püsküllü kuşak (Su.).
kılle Kâr, kazanç, gelir (Çr.).
kıllet (1) Azlık, yokluk (Çr.).
kıllet (2) Kareli ya da yuvarlak

köşe yastığı (İs.).
kıllık Oyunda bozgunculuk yapan, mızıkçı (İs.).
kıltıma Yayık olarak kullanılan küp (Os.).
kımıl 1. Zayıflıktan insana dadanan bit (Büğdüz-Çr.). 2. Ufak su kurdu (Su.).
kımıldak Ağır, yavaş iş yapan kimse (Çr.).
kımıl kımıl Yavaş yavaş, ağır ağır (İs.).
kımıl kımıl kımıldamak İşi ağır, yavaş yapmak (Çr.).
kımkım 1. Ağır ağır konuşan kimse (Çr.). 2. Konuşması iyi anlaşılmayan kimse (Çr.).
kımkım etmek İşi ağır ağır yapmak, oyalanmak (İs.).
kımramak Kımıldamak, kıpırdamak (İs.). "Öteki omzunda yeniden **kırmıyordu** Eyüp."
Gümüş, 1977: 47
kımraşmak Kımıldamak, kıpırdamak (Evci-Bo.; Serban-Çr.).
"**Kımraştıkça** her tarafım sızılar
Bir yandan bir yana dönemez oldum"
Koçak, 1980: 327
kınacık Yağmurun çok yağması nedeniyle başakların arasında kalan damlaların oluşturduğu pas rengindeki hastalık (Ovasaray-Çr.).
kına davarı Düğünde, yemek yapılmak üzere süslenerek kız evine götürülen davar (Kıcılı-Al.; Su.).
kınamak Ayıplamak (İs.; Ka.; Me.).
kınaşık Aralık (Me.).
kınbıçağı Kında taşınan bıçak, küçük kama (İs.; Eskiköy-Çr.).
kıncalamak Bilip bilmeden fikir yürütmek (İs.).
kıncalmak Olduğundan başka görünmek, yapmacık davranışlarda bulunmak, gösteriş yapmak (Su.).
kıncıfır 1. Naz, cilve (Çr.). 2. Her şeyi ince ince düşünen, hoş görmeyen (İs.).
kıncıfırlanmak İstemeyerek gönlü yatmak (İs.).
kındap Sicim (Çalyayla-Çr.)
kındım Eğlenti (Me.).
kındıra Bir çeşit kamış (Ka.). "Şu deyosun tarlası / Çeltik değil **kındıra**"
Dbk, 2003:127
kındırı buğday Yeğlenen bir çeşit buğday (Çr.).
kınğılı Soluk alırken boğazından ses çıkan (Çr.).
kınık (1) Kanmış, doymuş, alışkın (Çr.).
kınık (2) Kaynak (İs.).
kınıkmak Kanmak, doymak, alışmak (Çr.).
kınıksımak → Kınıkmak (Çr.).
kınlık Kama, bıçak gibi gereçlere kın yapmak için hazırlanan ağaç, meşin (Çr.).
kınnap Bir ip türü (Al.).
kınnık → Kınlık (Çr.).
kınpıçağı → Kınbıçağı (Çr.).
kıntıma Kıtlık, azlık (Çr.).
kıpçıtmak (1) 1. Amacı saptırmak (Çr.). 2. Yalan söylemek (Çr.).
kıpçıtmak (2) Kesmek, koparmak (Çr.). "Kamayı dürtüyorum yoksa, **kıpçıtıyorum** kelleni."
Gümüş, 1977: 47
kıpık Aralık, az açık (Çr.). "**Kıpık** gözlerine kurban olsunlar senin."
Yoksul, 2013: 448
kıpıktırmak Aradığı kimseyi yakalamak, sıkıştırmak (Çr.).

kıpınma Çok hızlı koşma (Al.).
kıpırız Az gelirli, yoksul (Çr.).
kıpıtmak → Kıpmak (Çr.).
kıpmak Göz kapaklarını az aralayarak bakmak (Çr.).
kıpra Su tulumu (Çr.).
kıpranmak Davranmak, hareket etmek (Çr.). "**Kıpranma**! Yandın bil! diye bağırdı." Tahir, 2006: 249
kıpraşmak Yavaşça kımıldamak (Çr.). "Damarları **kıpraşıyor**. Ölmemiş amma can çekişiyor."
Sarıyüce, 2004: 61
kır 1. Gri renk (Çr.). 2. Gri renkli at (Su.). "Kurban olduğum doru kısrakla **kır** kısrak!" Sarıyüce, 2004: 296
kıraltı Kırlık, saçtaki aklık (Çr.).
kıramise → Gıramise (Çr.).
kıran (1) Çevre, yakın yerler (Çr.). "Elin geçtiği **kıran**dan sen de geç." Yoksul, 2013: 280
kıran (2) Çok sayıda hayvanın ölümüne yol açan salgın hastalık (Me.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "Kırk yıl **kıran** olmuş, eceli gelen ölmüş."
Yoksul, 2013: 449
kıran (3) Çoluk çocuk (Göcenovacığı-Çr.). "Anam böyle bir şey pişirdiği zaman **kıran**lar beyriniz düşer, canınız çekinir diye iptida birer lokma bize verirdi." Çorumlu, 2009: 1654
kırannamak Dönmek (Çr.).
kırartı Kırlık, saçtaki aklık (Çr.).
kırba Su kabı (Çr.). "**Kırba**yı suya daldırdım / Doldu diye kaldırdım"
Gürsel, 1997: 269
kırbız → Kıbrız (Çr.).
kırcı 1. Dolu (Su.). 2. Ufak, sert taneli kar (Al.; Yazır-Bo.; Akçalı-Su.). "Kayayı **kırcı** tuttu / Dibini burcu tuttu" Ayhan, 2002: 173
kırç etmek Kapının açılırken ses çıkarmaksı (Çr.).
kırçı Çatı saçaklarını, ağaç dallarını saran buzlar (Eskiyapar-Al.).
"**Kırçı**lı boranlı dağlar aşınca 7 Alın bu nameyi uçun turnalar"
Barışcan, 2001: 126
kırço 1. Kır saçlı insan ya da kır tüylü hayvan (Çr.). 2. Saçı, sakalı ağarmaya başlamış kimse (Çr.).
kırdım Değneklerle oynanan bir çocuk oyunu (Fındıklı-Or.).
kırdırayak Topallayarak yürüyen kimse (İs.).
kırdırmak Göbek atarak oynamak (Çr.).
kırf Çeşitli nedenlerle yere serilmiş, işe yaramayacak duruma gelmiş ekin, sebze meyve (Çık rık-Çr.).
kırf etmek 1. Koparmak, ezmek, dağıtmak (Çr.). 2. Hastalıktan yatağa düşmek (Çr.).
kırgı Dağ ya da yaylaların yalçın, sarp, keskin yerleri (Alembeyli-Su.).
kırgın (1) Düşük, aşağı (fiyat bakımından) (İs.). "Son günlerde piyasa **kırgın**." Tdk, 1993: 2822
kırgın (2) Öldürücü hastalık salgını (Çr.). "Anladım, dedi. Kolera dedikleri **kırgın** bu."
Sarıyüce, 2004: 17
kırık (1) Kadınların evlilik dışı ilgi kurduğu erkek sevgili (Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "Öksüz **kırığa** çıksa / Ay akşamdan doğmuştur"
Gösterir, 2011: 305
kırık (2) Kanı karışık, melez (Eskiekin-Çr.). "Üvendere boyunduruk Öküz koca, dana **kırık**"
Kurtoğlu, 1994: 37
kırık (3) Eşek yavrusu (Gölet-Ka.).
kırık dökük Ufak tefek iş ya da nesne (Çr.).
kırık düzen Düzensiz (Çr.).
kırık kırtık Ufak tefek, döküntü, işe yaramaz ev eşyası (Çr.).

kırıklanmak → Kırışmak 2 (İs.).
kırıklı İçinde kırık parçaları olan nesne (Çr.). "En eyi pirinç diye aldım, yine **kırıklı** çıktı."
Tdk, 1993: 4555
kırık yaylı Yürüme özürlü, topal (Os.).
kırıntı Çerez (Çr.).
kırışık Övünen kimse (Çr.).
kırışmak 1. → Gırışmak (Yazır-Bo.; Körkü-Su., Eskiekin, Evciortakışla-Çr.). 2. Cilvelenmek, kendini beğendirme çabasında olmak (Körkü-Su.). "Kırış güzelim **kırış /** İyalerin beş garış"
Kurtoğlu, 1998: 65
kırıtkan Kendini beğenmiş, mağrur (İs.).
kırıtmak Başını dikerek gösteriş yapmak, kasılmak (İs.; Os.; Uğ.). "Çingene gelini gibi **kırıtıp** durma."
Yoksul, 2013: 210
kırkal Hamut, atların hamutu (Al.).
kırkdilim Hayvanların kat kat olan midesi, şirden (İs.).
kırk günlük Mayıs ayında çıkan, kırk günde yetişen bir çeşit bakla (Çalyayla-Çr.).
kırkhaydar Greyder (Al.).
kırkı Koyun kırkacak aygıt (Su.).
kırkı karışmak Bir çocuğun doğumundan kırk gün geçmeden başka bir çocuğun doğması (Çalyayla-Çr.).
kırkır → Kırlak (Çr.).
kırkıt → Kirkit (Su.).
kırklama Doğumdan sonra, anne ile bebeğinin kötü ruhlardan korunacağı inancıyla kırk tane taş kullanılarak yıkanması (Kamışlı-Su.; Çr.). "Bebeğin kırkı çıkınca gelin hanım **kırklanır**."
Bayram, 2008: 278
kırklı Doğumunun üzerinden kırk gün geçmemiş çocuk; çocuğun annesine de kırklı denir (Çalyayla-Çr.).
kırklık Davar kırkılan büyük makas (Alacahüyük-Al.; Me.; Kamışlı-Su.; Beydili-Çr.). "**Kırklığın** kesmediğine makas neylesin?"
Yoksul, 2013: 450
kırkma (1) Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç, kâkül (İs.). "Yavrum bir şeftali ver / **Kırkma** kekil altından" Ertekin, 2006: 31
kırkma(2) Koyun, keçi gibi hayvanların tüylerini kesme (Kamışlı-Su.; Çr.). "Kırkılmaya **kırkılma**ya keçileri kıl boğdu." Tahir, 2006: 18
kırlak Geveze, çok konuşan kadın (Çr.).
kırlamak Guruldamak (Göcenovacığı-Çr.). "Biraz sonra karnım **kırlamıya** başladı." Çorumlu, 2009: 1654
kırlanmak Çok konuşmak, gevezelik etmek (Çr.).
kırlatmak Çok konuşturmak (Çr.). "Çekil, onu da **kırlatma**."
Tdk, 1993: 4555
kırma (1) Bir çeşit av tüfeği (Çr.).
kırma (2) 1. Un kepeği (Çr.). 2. Kırılmış arpa (Beydili-Çr.).
kırma (3) Yeni yapılan evlerin üzerine atılan ağaç, yapı atkısı (Çr.).
kırmızı Domates (Kıcılı-Al.).
kırna Sıska, hastalıktan sararmış kimse (Çr.).
kırnak Güzel kız ya da kadın işçi (Çr.).
kırnav Erkek isteyen kızgın dişi kedi (Ovasaray-Çr.).
kırnava gelmek Dişi kedinin çiftleşmek istemesi (Çr.).
kırnaz 1. Çok zayıf, sıska (Çr.). 2. Hastalıktan sararmış kimse (Çr.).

kırpa Su tulumu (Çr.).
kırpışmak Birbirine sürmek (İs.).
kırpıtmak Hayvanın korkudan kulaklarını dikmesi (İs.).
kırpuk Kısa boylu (Yağcılar-Ka.).
kırr Eşek durdurma ünlemi (Su.).
kırrıklamak El ya da parmakla birinin kalçasına dokunmak (Çr.).
kırt kırt Bıçakla kesilen nesnenin çıkardığı ses (Çr.).
kırtış Çiçek bozuğu yüzlü kimse (Çr.).
kırtlama → Kıtlama (Çr.).
kırtlan Ekin bitmeyen kıraç yer (Bayat-İs.).
kırtik Kırılıp ufalmış parça; sabun artığı (Aşağıfındıklı-Su.; Çr.).
kırtikli Kenarı girintili çıkıntılı olan (Aşağıfındıklı-Su.).
kısga Kısa (Kalecikkaya-Al.).
kısık (1) Kol ya da bacaktaki oynak yerler (Çr.).
kısık (2) Köşe, bucak, ara (Çr.).
kısır (1) Bir yıl kuzulamış, ikinci yıl kuzulamamış koyun (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Sürüleri ovalara ağdırdı **Kısır**lar toplayan tüccarcı geldi" Arısoy, 1970: 103
kısır (2) Bulgur, taze soğan, maydanoz, baharat karışımından oluşan bir tür salata (Haydar-Al.; Su.; Çr.). "Çay kahve, **kısır** salatası, bir tür gözleme olan yanıç partileri düzenliyor." Sarıyüce, 2004: 190
kısır pısır Dedikodu (Su.). "**Kısır pısır**, Osman Ağa'nın evini yahmış." Uçakcı, 2006: 219
kıskı Çeki üstüne ya da alın altınının üstüne bağlanan mor yazma (Çr.). "Çekişi var çimeni / **Kıskı**sı var yemeni" Ertekin, 2006: 39
kıskıcı Aşırı derecede tutumlu (Os.).
kıskılamak İnsan ya da hayvanı kavgaya kışkırtmak (İs.).
kısmık Gözü dar, cimri (Külah-Al.; Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).
kısmıkcı Cimri, pinti (Çr.).
kısnık Cimri, pinti (Su.).
kıstı Altınlardan yapılan bir çeşit gerdanlık (İs.). "**Kıstı**yı mı soruyon; yoksa turaları mı?" Benice, 2002: 115
kışılamak Kümes hayvanlarını kovalamak (Çr.). "Herif elinin tersiyle pencereden gelen iniltiyi **kışıladı**." Tahir, 2007: 330
kışla Koyun, keçi sürülerinin geceledeği ya da kışın barındıkları kapalı ağıl (İbik-İs.). "Köyün **kışla**sını bu yıl 250 liraya sattılar." Tdk, 1993: 2846
kışlamak Kümes hayvanlarını kovalamak (Çr.). "Para verip it sürülerini gardiyanlara **kışlatmak** istemişler." Tahir, 2007: 298
kışla penceresi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
kış yarısı Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).
kıtıl → Kıtil 1 (Çr.).
kıtım kıtım Küçük küçük, azar azar (Su.).
kıtırlı düğün çorbası Yoğurt, yumurta, un kullanılarak düğünlerde yapılan bir çorba (Çr.).
kıtırpiyos Adi, cimri (Gölet-Ka.). "Bırak şu **kıtırpiyos**u. Bizi onunla uğraştırma." www.golet.tr.gg/
kıtil 1. Yatağın, yorganın iç astarı (Turgut-Çr.). 2. Eski yorgan (Çr.). "Ben her şeye razıyım / **Kıtil** yorgan olsa da" Aytekin, 2003: 15
kıtlama Şekeri ağızda tutarak çay içme (İs.).
kıtmır Kısa boylu kimse (İs.; Akçalı-Su.). "Gerçeklerden alamadım dilimi / Çoğaldı zamanın **kıtmır** zalimi"

Arız, 2005a: 216

kıtmir Gözü dar, cimri (Dutçakallı-Çr.).

kıvanmak Sevinmek (Su.). "Halil **kıvanarak** düşündü."
Sarıyüce, 2004: 272

kıvıç İnce çam dalı, çamların iğne gibi olan yaprakları (Ka.; Çalyayla-Çr.). "Hasan korudan çok **kıvıç** kesmiş." Tdk, 1993: 2849

kıvıktırmak Gözünü korkutarak istediğini yaptırmak (Çr.).

kıvıl kıvıl Kaynaşma, canlılık (Ka.; Su.). "Sokaklar **kıvıl kıvıl** insan kaynıyordu." Sarıyüce, 2004: 177

kıvılcım gibi Sürekli, tez (Çr.).

kıvırmak Aşırmak, çalmak (Ka.).

kıvırşak 1. Buruşmuş (Çr.). 2. Ondüleli, kıvrılmış saç (Çr.).

kıvıtmak Kapıyı ya da pencereyi aralamak (Külah-Al.).

kıvrak (1) Aceleci (İs.).

kıvrak (2) Çok bükülmüş nesne iplik, tel (Çr.).

kıvrak gömlek Çok bükülmüş iplikten dokunmuş dayanıklı kumaştan yapılan gömlek (Çr.).

kıvraşık Birbirine sarılmış (İs.). "Sarmaşık, kavakla öyle **kıvraşık** ki kesmeden aralanmaz."
Tdk, 1993: 2852

kıvratma Bükülmüş iplikten ev tezgahlarında dokunan, iç çamaşırı yapımında kullanılan bez (Su.; Çr.).

kıvratma gömlek Gündelik giyim için kullanılan, keten kumaşından yapılmış düz gömlek (Çr.).

kıvratmak İpi katladıktan sonra iyice bükmek, tel gibi şeyleri burmak (İs.). "Çuval, kilim gibi dokunan şeylerin erişini **kıvratırlar**."
Tdk, 1993: 2853

kıvrık Dönemeç (Çr.). "Aha, yolun şu **kıvrığı**na varınca sağa dönersin."
Tdk, 1993: 4558

kıvrım Dönemeç (Çr.).

kıvrışık 1. Buruşuk, kırışık, eğri büğrü (İs.). 2. Kıvırcık (İs.). "**Kıvrışık** saçlı." Tdk, 1993: 2853

kıyak 1. Güzel, biçimli, yakışıklı,düzgün giyimli (İs.) "Emme **kıyak** adamsın be! Valla etrafını yakıyon alimallah." Kerman, 1997: 22
2. İyi, çok iyi (Al.; Eskiekin-Çr.). "Kemaliye **kıyak** çörek çekerdi
Tangır Nenem yamar yamar dikerdi"
Kurtoğlu, 1998: 14

kıyak kıyak Tavuk sesi (Çr.).

kıyam durmak Ayağa kalkarak saygı göstermek (Dutçakallı-Çr.).

kıydırık → Kıygışık (Çr.).

kıygıdı Çalgı (Çr.).

kıygışık Topal, bacağı eğri kimse (Çr.).

kıygıy Çalgı (Çr.).

kıyık (1) Aralık, az açık (Çr.).

kıyık (2) Kıyı, kenar (Çr.). "Arkın **kıyığında** giden arka düşebilir."
Yoksul, 2013: 67

kıyık etmek → Gıyıtmak (Çr.).

kıyıklatmak → Gıyıtmak (Çr.).

kıyı küştere Yan rendesi (Ka.).

kıyılamak Ayırmak, hor görmek (Hımıroğlu-Çr.). "İki büyük ağabeyi yanlarına babalarını da alarak diğer dört kardeşini **kıyılar**lar."
Akkaya, 2011:493

kıyılı Çorum halayına benzeyen bir halk oyunu (Sevindikalan-Çr.).

kıyın çoyun Azar azar biriktirmek ya da birikmiş olanı azar azar tüketmek (Dutçakallı-Çr.).

kıyın sayın Utanarak, sıkılarak (İs.; Göcenovacığı-Çr.). "O sözü, nihayet **kıyın sayın** açabildi."
Akalan, 1996: 30

kıyır kıyır Bitkileri ya da yemişleri yerken çıkan ses (Evci-Bo.). "Keçilerin doymak kanmak bilmeyen

çeneleri, **kıyır kıyır**, onları sömürüp yutuyor." Sarıyüce, 2006: 33

kıyı toklusu Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

kıykaç → Kıygışık (Çr.).

kıykıla kalmak 1. → Kaykılmak 1 (Çr.). 2. → Kaykılmak 2 (Çr.).

kıykıy Çalgı (Çr.).

kıylıklı Kıyıları çıkıntılı (Çr.). "**Kıylıklı** sahan." Tdk, 1993: 4558

kıyma (1) Asma yapraklarını parçalayıp pişirerek yapılan bir yemek (Arpalık, Çalyayla, Morsümbül-Çr.).

kıyma (2) Küçük kuşbaşı etlerden kavrularak yapılmış kışlık kavurma (Çr.). "İki davar kesdik, etini **kıyma** ettik." Tdk, 1993: 2857

kıymıcık → Kıymık (Çr.).

kıymık Çok küçük, sivri ağaç ya da kemik parçası (Ka.; Göcenovacığı-Çr.). "**Kıymığın** batması kolaydır da çıkarılması zordur."
Yoksul, 2013: 452

kıynak Ceviz içinin yarısı ya da dörtte biri (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.). "Ceviz içi dört **kıynak /** Gönlüm senden ayrılmak"
Ertekin, 2006: 39

kıynaşmak Oynamak, kımıldamak (Çr.).

kıyrat Altın gibi değerli madenlerde ölçü, ayar (Çr.).

kıyrat kıyrat Oranlayarak, ölçülü olarak (Çr.).

kıytak Ufak tefek, kısa boylu kimse (Çr.).

kızak Buğday sapı çekmek için ağaçtan yapılmış tekerleksiz bir çeşit taşıt (Çalyayla-Çr.).

kızamık Yeşil yaprakları ile küçük kırmızı meyveleri yenebilen bir çalı (Çalyayla,Dutçakallı, Şendere-Çr.). "**Kızamık** çalısıyla koca avluyu süpürmek herkesin harcı değildir." Yoksul, 2013: 452

kızan (1) Kedi, köpek, kurt gibi hayvanların (mecazen insanın) çiftleşmek isteği gösterdiği durum ya da zaman (Çr.). "Ayran vakti Kürt'ten, harman vakti Türkten, **kızan** vakti kurttan sakınmalıdır."
Çorumlu, 2009: 379

kızan (2) Erkek çocuk, delikanlı (Haydar-Al.; Akçalı-Su.; Boğabağı, Eskiekin-Çr.). "Yiğit olan yiğit karısından **kızan**ından önce atını düşünür." Sarıyüce, 2004: 270

kızana gelmek Dişi kedi, köpeğin erkek istemesi (İs.)."En gem almaz herifleri **kızana gelmiş** it gibi ardı sıra sürüdüğü…"
Tahir, 2004: 142

kızansak Kızana gelmiş hayvan (İs.).

kızarçı Mızıkçı, oyunbozan (Alacahüyük-Al.; İs.). "Kız evi **kızarçı** olur." Yoksul, 2013: 452

kız evi Gelin çıkaran eve düğün süresince verilen ad (Çr.). "**Kız evi** önüne gelen davulcu makamına başlar." Çorumlu, 2009: 860

kızık Güneş yanığı (İs.).

kızılak Kızılcık ağacı ile meyvesi (Ka.; Os.).

kızılca Kızamık (Çr.).

kızılger Kulaklarının üstü, omuz başları kızıl olan kara keçi (Çr.).

kızılgevrek Kızıl hastalığı (Çr.).

kızılgicik Bir göz hastalığı (Çr.).

kızılkır Pekmezköpüğü de denilen bir renk at (İs.).

kızılot Bağlarda teveklere sarılan sarmaşıkgillerden bir ot (İs.; Ovasaray-Çr.).

kızıl önlük → Kızılümük (Çr.).

kızılümük Gırtlak, yemek borusu (İs.).

kızılyüğrük Yılancık hastalığı (Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Halk ara-

sında **kızılyüğrük** denilen bir rahatsızlığı ovarak geçkesine yardımcı olurdu." Doğan, 2004: 83

kızınmak (1) Isınmak (İs.; Kamışlı-Su.).

kızınmak (2) Kıskanmak, bir şeyi başkasından sakınmak, esirgemek (Obruk-Do.; Çalyayla-Çr.).

kızışmak Hayvanın eş isteme zamanının gelmesi (Çr.). "Kız bir kez **kızışmış**, şimdi karşılık vermezsen el alem ne der."
Destanoğlu, 2006: 90

kızlan Killi, çorak toprak (İs.).

kızmemesi Bir çeşit üzüm (İs.). "Başka hangi yerde bu kadar çarpıcı üzüm adı vardır? Çatalkara, **kızmemesi**, çakırcımbit…"
www.evvelzamanda.blogspot.com

kız satma Düğün, bayram gibi özel günlerde eğlenmek için oynanan seyirlik oyun (Alören-Çr.).

kikirdek → Kıkırdak (Çr.).

kikirdemek Kahkahadan daha az bir sesle gülmek (Ka.; Os.; Çr.). "Kendimi tutamayıp bunca yıl sonra ilk defa **kikirdedim**!"
Özçatalbaş, 2003: 134

kikremek Gülmek, kikir kikir gülmek (Me.).

kil Saç yıkamakta kullanılan yumuşak, yağlı toprak (Beydili-Çr.).

kilden Kil ıslanan çanak (İs.).

kile Tahıl ölçeği (Su.; Büğet-Çr.). "Geceyi gündüze bağlasan bile
Yalnız çalışmakla dolar mı **kile**?"
(Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 112

kilik Çocuklar için yapılan küçük pide (Çr.).

kilise direği Uzun boylu kimse (Al.).

kilitperi Kilitlerin içindeki dil bölümü (Çr.).

kilitpörü → Kilitperi (Çr.).

kilkit Halıcılıkta kullanılan bir çeşit tarak (Çr.).

killi Kirli (Palabıyık-Çr.). "Sabun yok soda yok su yok havlu yok / Yüzümü zü **killi** suyla tavluyok"
Özgür, 2002: 91

killik Kil çıkarılan yer (Su.).

kiloz Tüyleri dökülmüş tavuk (Çr.).

kilte 1. Saç ya da pantalon tokası (İs.; Çalyayla-Çr.). 2. Düğme, ilik (Su.).

kimirtlek Gırtlak (Çr.).

kimsenin tavuğuna kiş dememek Konu komşuyu, akrabaları, çevredeki hiç kimseyi rahatsız etmemek (Çr.). "**Kimin tavuğuna kiş**, odununa yaş dedik."
Sarıyüce, 2004: 230

kinetlemek Bağlamak, tutturmak (Çr.).

kinneşmek Kinlenmek, kin bağlamak (Çr.).

kip Uygun, ölçülü, tıpatıp gelen (Çr.).

kipçitmek Ufak parçalar halinde koparmak ya da kesmek (Çr.). "Kulağını **kipçite** kipçite gidersin."
Yoksul, 2013: 470

kipi 1. Uygun, tıpatıp gelen (Çr.). 2. Şık, zarif, biçimli (Çr.).

kipildetmek Gözlerini kırpıştırmak (Çalyayla-Çr.).

kipirdemek Gözün sık sık açılıp kapanması (Çr.).

kipiş Kız çocuğunun dişilik organı (Çr.).

kipri (1) Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

kipri (2) Kirpi (Al.; Su.). "Kürkü bitli kör **kipri** dadanmış."
Caferoğlu, 1994b: 116

kiprik Kirpik (Eskiyapar-Al.; Evciortakışla-Çr.). "Karşıdan paşa geçti / **Kiprik**ler kaşa geçti"
Ertekin, 2006: 75

kiral Kiler (Çr.).

kiraz (1) Bir çeşit tığ oyası (Çr.).
kiraz (2) Haziran ayı (Bademce-Ka.).
kirbit Kibrit (Al.).
kircikmek Kirlenmek (Çr.). "Ellerine şapkalarını, **kircikmiş** mendillerini hazırlamışlardı." Gümüş, 1977: 15
kirellik Ambar, kiler (Çr.).
kiremit Tuğla (Çr.).
kiren Kızılcık ağacının yemişi (Gölet-Ka.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla, Çıkrık, Karadona-Çr.). "Bahçelerde **kiren** var / Yârime fît veren var" Gösterir, 2011: 267
kirez Kiraz (İs.; Os.; Çalyayla-Çr.). "Ye **kirez**i, al siyezi."
Çorumlu, 2009: 736
kirezlik Kirazların olgunlaşma döneminde nişanlı kıza götürülen armağan (Eskiekin-Çr.). "Bugün bu adetler azaldı yazık / Gelin kıza götürülür **kirezlik**"
Kurtoğlu, 1994: 164
kiri İnat (Çr.). "Kiri eşeğim **kiri**"
Gösterir, 2014: 44
kirif → Kirve (Dutçakallı-Çr.).
kirik (1) 1. Eşek yavrusu, sıpa (Çopraşık, Külah-Al.). "Hem inada hem de sıpaya **kirik** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80
2. Kulakları dik olan koyun, keçi ya da yavruları (Gökköy-Çr.).
kirik (2) 1. İnat (Su.). 2. İnatçı (Çr.). "Hem inada hem de sıpaya **kirik** Diyeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 80
kirikmek Sözünde direnmek (Çr.).
kirimek İnat etmek, ayak diremek (Os.; Arpalık, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Çukurörenli Kara Veli'nin eşeği gibi kiridikçe **kiriyor**."
Yoksul, 2013: 218
kiriş Bağ, ilişki (Eskiekin-Çr.).
kiriş germe Doğru, düz, kısa yol (İs.).
kiriş kesmeci Dosdoğru (Çıkrık-Çr.). "İki evin arasına **kiriş kesmeci** bir duvar çekeceğim."
Tdk, 1993: 4560
kirişme Geç pişen et yemeği (İs.).
kiritmek Tavır takınmak, zıtlaşmak (Su.). "Eşeği **kiritme**, bir daha adım attıramazsın." Yoksul, 2013: 291
kirizme yapmak Tarlayı ağaç dikmek için kazmak, temizleyerek hazırlamak (Çr.).
kirkif Kalın, çok dişli, ağır dokuma aleti (Al.).
kirkit Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden ya da ağaçtan yapılmış dişli araç (Külah-Al.; Me.; Dutçakallı-Çr.).
kirli çıkı Gizlice para biriktirmiş olan kimse (Çr.). "**Kirli çıkı**nın içinde ne olduğunu kimse bilmez."
Yoksul, 2013: 458
kirli sac Kuzu eti, soğan, biber, patlıcan, domates, sarımsak kullanılarak fırında pişirilen bir yemek (Ka.). "**Kirli sac**ın her damakta tadı var / Pirincin her tarafta adı var" Oğuz, 2006a: 23
kirman Elde yün eğirmeye yarayan ağaç başlıklı iğ (İs.; Köseeyüp-Me.; Os.; Beydili, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Ağzı mani söyler eli **kirman**lı / Bir dilberdir eğer seçmek istersen" Çağlar, 1956: 56
kirmanlaşmak Birbirine geç mek, karışmak (İs.). "Yol ilerde **kirmanlaşır**." Tdk, 1993: 2880
kirmen → Kirman (Alacahüyük, Külah, Perçem-Al.; Me.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "**Kirmen** gibi dönüp durma." Yoksul, 2013: 458
kirmencil Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).
kirpit Kibrit (İkipınar-İs.; Su.). "O **kirpit**leri ucun ucun bālalla."
Abaz, 2004: 96

kirtek Cızılı oyununda çizgiye varamayan aşık (Çr.). "Oyuncu bu **kirtek** aşığın ta yanına kadar sahasını yaklaştırır."Çorumlu, 2009: 590

kirtik 1. Kırılıp ufalmış parça (Çr.). 2. Ufalanmış sabun parçası (Külah-Al.; İs.; Çitli-Me.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Bir **kirtik** sabunla çamaşır yıkanır mı?" Tdk, 1993: 2882

kirtikli Bir çeşit aşık oyunu (Çr.).

kirtişli Kenarları girintili çıkıntılı olan nesne (Çr.). "**Kirtişli** bir kuruşlar, delikli yüz paralar, şıngır şıngır şıngırdar." Özçatalbaş, 2002: 39

kirtleşmek Katılaşmak (İs.).

kirtmek (1) Aşık oyununda çizgi yanına gelen aşığı el ile ayırmak, aldatmak (Çr.). "**Kirtersen** oynamam." Tdk, 1993: 4561

kirtmek (2) Küsmek (Su.).

kirve Sünnet olacak çocuğu tutan kimse (Çr.).

kis Taş, kum, kil ile karışık kaynaşmış sert toprak (Gökçam-Su.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Çise yağıyor çise / Kel tepelerin **kis**e" Gösterir, 2011: 112

kisgiç → Kazgıç 2 (Külah-Al.; Su.; Gökköy-Çr.).

kisip Bol, çok fazla (Su.).

kis kis Koyun keçi kovalama ünlemi (Çr.).

kiskiş → Kazgıç 2 (Mislerovacığı-Çr.).

kiss → Kis kis (Su.).

kistat Kirli, bakımsız, uyuşuk kimse (Çr.).

kişa → Kişe (İs.).

kişdürmek Köpeği birinin üzeri ne saldırtmak (Harunköy-İs.). "Ya bi eñük **kişdürüler**idi ya bi gabını alula gaçallarıdı." Abaz, 2004: 130

kişe Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi (Al.; Kamışlı-Su.). "Kişe tavuğum **kişe /** Kanadı mor menekşe" Ertekin, 2006: 82

kişelemek Kümes hayvanlarını, kuşları kovalamak (Ka.; Su.; Çr.). "Gözlerini açmaksızın **kişeledi** Ha cı'yı." Gümüş, 1977: 50

kişgirmek İnsan ya da hayvanı kavgaya kışkırtmak (İs.).

kişgirtmek → Kiştirmek (Külah-Al.; Çr.).

kişi Evin erkeği, koca, eş (İs.).

kişkilleme Kışkırtma, saldırtma (Su.).

kiş kiş → Kişe (Çr.).

kişnek Çok kişneyen at (Çr.).

kiştirmek İnsan ya da hayvanı kavgaya kışkırtmak (Çr.).

kit Kilit (Salmanköy-Su.).

kitap açtırmak Cinci hocalardan medet ummak (Su.; Çr.). "Bu bebekte büyü var, yahut da nazar! Sen bi **kitap açdır** iyisi mi."
Özçatalbaş, 2002: 31

kite kit Ağzına kadar, tıka basa (Çr.).

kitibiyoz 1. Beceriksiz, kişiliksiz, silik kimse (Çr.). 2. Kıyımsız, eli sıkı (Os.).

kitlemek Kilitlemek (İs.; Sarimbey-Çr.). "Ellere akıl dağıtılırken senin üstünden kapı mı **kitlediler**."
Yoksul, 2013: 284

kitlenmek Kilitlenmek (Harunköy-İs.; Sarimbey-Çr.). "O **kitlenesiler** kokünden dōru durmazdı."
Abaz, 2004: 130

kitli (1) Çok (Su.).

kitli (2) Kilitli, kapalı (Esentepe, Örenseki-İs.; Su.). "**Kitli** yerde öyle yōdu." Abaz, 2004: 118

kitli bazar Pazar günü (Su.).

kitli deri Pazar günü (Çr.).

kivra → Kirve (Gökköy-Çr.).

kiysi yumak Giysi yıkamak (Çr.).

kizir Muhtar, köy bekçisi, köy kâhyası (Çukurlu-Su.; Eskiekin-Çr.).

"Köy **kiziri**, yirmi yaş ile kırk altı yaşındaki bütün erkekleri köy odasına çağırdı." Sarıyüce, 2004: 140

koca (1) Büyük (Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Örümcek yuvası var / nice **koca** başlarda" Ercan, 1997: 85

koca (2) Yaşlı (İsahacı-Al.; Köseyüp-Me.; Eskiekin, Serban-Çr.). "Bilmem genç mi bilmem **koca /** Başın sarmış yüce yüce" Arısoy, 1970: 61

koca avrat Yaşlı kadın (Al.). "Pancardan dönüyordu **Kocavarat**." Gümüş, 1977: 40

kocabaş Şekerpancarı (Çalyayla, Dutçakallı, Karadona-Çr.). "**Kocabaş**tan bekmez yapmak için en az bi eşşek yükü odun ilazım." Kerman, 1997: 22

kocabaş sarması Şekerpancarı yaprağından yapılan sarma (Çr.).

kocagöt Uzunca, ekşi bir elma cinsi (Karalargüney-Os.).

kocamış kuş İri yapılı yaşlı kimse (Çr.).

kocuk Gocuk, içi kürklü kaput (Os.). "Dağların gölgesi düşmüş yüzüne / **Kocuğu** çekmişsin iki dizine" Çağlar, 1954: 22

kocuklamak Kuşkulanmak (İs.).

kocuş İri yapılı yaşlı kimse (Çr.).

koçak 1. Kabadayı, yiğit, yürekli (Al.). "Tuttuğunu koparır **koçak** ki..." Tahir, 2004: 170
2. Eli açık, cömert (Türkler-Çr.).
3. İşbilen, becerikli (İs.).

koçgar Bir kilim çeşidi (Su.).

koç karı Erken yağan kar (Büyükdivan-Çr.).

koç katımı (1) Çoğunlukla koyunların döllenme mevsiminde görülen fırtına (Çr.).

koç katımı (2) Koyunların döllenme mevsimi (Kamışlı-Su.).

koç koyuverimi → Koç katımı 2 (Çr.).

koçmak Kucaklamak, kucaklaşmak, sarılmak (Su.). " Bağrına bastı, öpüp **koçmaya** başladı." Sarıyüce, 2004: 342

koç mantarı Yenebilen bir mantar cinsi (Ka.). "Söbelek, elicek, **koç mantarı**nı / Toplamaya doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 138

koçsak Koç isteyen dişi koyun (Büğdüz-Çr.).

koç salımı → Koç katımı 2 (Çr.).

koçsamak Dişi koyunun erkek koyun istemesi (İs.; Ka.).

koç savumu Erkek koyunu dişi koyundan ayırma zamanı (Çr.).

koçum Yüreklendirme, beğenme ünlemi (Çr.). "Sıktıysam anlatmam **koçum**; erkek adam dert dökmez…" Destanoğlu, 2006: 16

kodak (1) 1. Dul kadının ikinci kocasının yanına götürdüğü çocuk (İs.). 2. Anasının yanından ayrılmayan çocuk (Çr.). "Dokuz **kodak** anası, gelin bunun neresi?" Gürsel, 1997: 254

kodak (2) Eşek yavrusu, sıpa (Çr.).

kodoş Kaba, görgüsüz, kendini beğenmiş (Çr.). "Tüh yüzüne **kodoş**, bitirdin ki, bizi eşekten düşmüşe çevirdin!" Tahir, 2004: 49

koduş Kendini beğenmiş (Çr.).

koduşlanmak Böbürlenmek, kendini beğenmek (Çr.).

kofa 1. Kova (İs.). 2. Büyük tahta sepet (Büğet-Çr.). "Yakar çıra ile bir **kofa** saman / Bulunmaz kömürü gazı fakirin" (S. Kocaman) Oğuz, 2007: 100

kof atmak Yalan söylemek, abartmak (Çr.).

koflak Abartıcı, yalancı (Çr.).

koflan koflan Kendini beğenerek, kurumlanarak (Çr.). "Yaptığı işlerden utanmıyor da **koflan koflan** geziyor." Tdk, 1993: 4563

koga Kova (İs.).
koğ Dedikodu, yergi (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Köseeyüp-Me.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Kimsenin aybını yüze vurmadan / **Koğ** gıybeti kulağına koymadan" (Fedai) Ercan, 1991: 225
koğak Saç kepeği (Çr.).
koğcu Dedikoducu, söz taşıyan, arkadan çekiştiren (Su.; Çr.).
koğcu kodak → Koğcu (Çr.).
koğdura koğdura Koştura koştura, koşa koşa (İs.).
koğdurmak Koşturmak (Su.; Çr.).
koğlamak Arkadan çekiştirmek, dedikodu etmek (Perçem-Al.; İs.; Sarimbey-Çr.). "Bazı insan torlanmıştır yalana / Gıybet edip **koğlama**ğa erinmez" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 110
koğmak İz sürmek, izlemek (Göcenovacığı-Çr.). "Tavşan kaçtı, tazı **koğdu**, yukarı Çamlığa girdiler." Çorumlu, 2009: 1651
koğu → Koğ (İs.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Anam etmiş bir **koğu** / Sen ona bakma hêri" Aytekin, 2003: 18
koğucu → Koğcu (İs.; Su.).
koğur Koyu kumral (Çr.).
koğursu Yanan yün kokusu (Çr.).
koğuz Eksik, içerisi sıkıştırılarak doldurulmamış, gevşek bırakılmış (İs.).
kokarca Deride pis kokulu çıbanlar oluşturan bir hastalık (Çr.).
koka tesbih Servi, sandal gibi ağaçlardan ya da kimi yemiş çekirdeklerinden yapılan bir çeşit tesbih (Çr.).
kokuşmak Koklaşmak (Çr.).
kolaçan etmek Dolaşarak denetlemek (Evci-Bo.; Su.; Gökköy-Çr.). "Gözleriyle her tarafı **kolaçan ettiler**." Sarıyüce, 2004: 253
kolaylı Özensiz yapılmış, gelişigüzel iş (Çr.).
kolçak 1. Kollara çoğunlukla dirsekten yukarıya takılan bilezik (İs.). 2. Koyun, keçi sağarken kolun kirlenmemesi için takılan yün kolluk (Alacahüyük-Al.).
kol çekmek Ağaç, asma gibi bitkilerin sürgünlerini ip geçirerek istenen yere bağlamak (Çr.).
koleli → Köleli (Çr.).
kolemez → Kölemez (Su.).
kolge Gölge (Harunköy-İs.; Su.). "Geçen gağnının **kolge**si olmaz." Uçakcı, 2006: 218
kol koymak Üzüm teveklerini budarken kimi dallarını kesmemek (Çr.).
kollanmak Dallanmak, filizlenmek (Çr.).
kol oyunu Düğünlerde, özellikle kına gecelerinde davul zurna eşliğinde oynanan bir seyirlik oyun (Elmalı-Çr.).
koltuk Yapılarda duvarların birleştiği yer, köşe (Çr.).
koluk → Kölük 1 (Dutçakallı-Çr.).
kolük Boynuzsuz keçi (Su.).
kolümen Besili kıl keçisi (Su.).
kom (1) Ahır, ağıl (Çopraşık-Al.; Evci-Bo.; Gökçam-Su.). "Yaylalardaki mezraları, çoban **kom**larını arayalım." Sarıyüce, 2004: 253
kom (2) Çadır kazıklarını çakmak için kullanılan bir çeşit tokmak (İncesu-Su.).
komak Koyuvermek, bırakmak (Akçalı-Su.; Çr.). "Çamaşırı yudun mu? / Yudun güne **kodun** mu?" Gösterir, 2011: 126
kome → Köme (Çr.). "**Kome** batır, İstanbul'dan gelin getir." Caferoğlu, 1994b: 106
komeç Ebegümeci (Gökköy-Çr.).

komşu çatlatan Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

komüş Manda (İs.; Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Zilleri daharduk **komüş**lere." Abaz, 2004: 132

kōn Koyun, keçi gübresi (Çıkrık-Çr.).

konak (1) Çatısı kiremitli ev (Dereyazıcı-Al.; Os.; Turgut-Çr.). "Bitlileri **konağı**mdan / Kova kova usandım ben" Gardaş, 1979: 12

konak (2) Saçtaki kepek (İs.).

konakçı Otelci (Çr.).

konarga Konaklama yeri, durak (Çr.).

konat Düğüne köy dışından gelen erkeklerin ağırlandığı ev (Gölet-Ka.).

kônde Davarın yazıda yatırılması sırasında yaramaz hayvana bağlanan ip (Su.).

kondura Kundura (Al.). "Yoluna su dökeyim / **Kondura**n toz olmasın" Gürsel, 1997: 269

konezgızı Çok nazlananlar için kullanılan bir deyim (Çr.).

konur Açık sarı, boz, bozla sarı arası öküz (İs.). "**Konur** öküzü koş." Tdk, 1993: 2918

konuşuk Konuşma (Gölet-Ka.).

kop (1) Acele et, çabuk! (Al.). "Gardiyanlık sana lazımsa **kop** yetiş!" Tahir, 2007: 309

kop (2) → Köp (Gökköy-Çr.).

kopa kopa Koşa koşa (Su.; Çr.).

koparan Genellikle yağmurun geldiği, yağdığı yön (İs.). "Kışla istikametindeki **Koparan** kararır..." Özçatalbaş, 2002: 117

kopça Düğme (Çr.). "İki tarafında **kopça**ları bulunan bir şey çıkardı." Sarıyüce, 2004: 110

kopek Köpek (Çr.). "Dôrmasam **kopek** beni boşuyo / Nolur mevlam nolur ihsanın yok mu?" Caferoğlu,1994: 143

kopey İri kulaklı av köpeği (Çr.).

kop kop Acele et, çabuk! (Al.).

kopmak Koşmak, hızlı gitmek (Çr.). "Kopa **kopa** gitti aldı getirdi." Koşay-Işıtman, 1932: 245

koprü Köprü (Çr.).

kopturmak Koşturmak (Çitli-Me.; Kamışlı-Su.). "Gökte yıldız top durur Yârim atı **kopturur**" Ertekin, 2006: 57

kopuk Toplum kurallarına aldırmayan erkek, işsiz, güçsüz, serseri (İsmailköy-Çr.). "N'o lan **kopuk**? Köyün efesi gibi geziyorsun." Güven, 2013: 180

kopü Yatak, yogan dikişi (Su.).

kor (1) Kör (Al.; Su.). "Tuz ekmek haggını bilmeyenin gozü **kor** olur." Uçakcı, 2006: 221

kor (2) Yapıda aynı boyda taş ya da tuğlaların yan yana konulmasıyla oluşan sıra, dizi (Çr.).

koraf Küme, bölük, topluluk (İs.).

koranta Ev halkı (Kalecikkaya-Al.).

koraz Horoz (Kalecikkaya-Al.).

kordonlu Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

koremez → Kölemez (Gökköy-Çr.).

korlemek Oyalamak (İs.). "Gendümüzü **korlüyok** oturuyok." Abaz, 2004: 169

korsamba (1) Çarpmaktan moraran deri üstüne bastırılan sıcak, ıslak bez (Çr.).

korsamba (2) 1. Evlendirme (Çr.). 2. Hayvan çiftleştirme (Çr.)."İki köpeği **korsamba** yaptık." Tdk, 1993: 4565

koru Korunak (Çr.). "Bir tarla ot **koru**m var." Tdk, 1993: 4566

korunmak Sakınmak (İs.).

korutmak Yetmek, yeterli olmak, elvermek, işe yaramak (İs.).

korüklü Fayton (Çr.). "**Korüklü**ye binmiş caka satıyo."
Kerman, 1997: 22

kosdak → Kostak (İs.).

kosdek Atların ayağına takılan kelepçe, halka (Su.).

kose Köse, sayı gezme oyununda bir tipleme (Su.).

koskos (1) Kollarını sallayarak, kabadayıca yürüyen kimse (Çr.).

koskos (2) Salyangoz, sümüklüböcek (Hacıhamza- Ka.).

kosnü (1) Göğüs kanseri (Su.).

kosnü (2) Köstebek (Su.; Gökköy-Çr.).

kostak Çalımlı, iyi giyinmiş, güzel yakışıklı (Su.). "Belindeki tabanca / Seni **kostak** yürüten"
Gösterir, 2011: 236

kosüre → Kösüre (Gökköy-Çr.).

kosülmek Düzensiz oturmak (Su.).

koşağırmak Birlikte, mutlulukla yaşlanmak (yeni evlilere söylenen dilek) (Çr.).

koşam 1. Avuç (Çr.). 2. İki avuç dolusu (Külah-Al.; Gökköy-Çr.). "Ahırın bir köşesinde yığılı duran yemden birkaç **koşam** getirdi."
Güven, 2010: 49

koşamlamak İki elin yan yana gelmesiyle oluşan avuçla ölçmek (Çr.). "Buğdayı **koşamladım**, on koşam geldi." Tdk, 1993: 4566

koşet Poşet (Al.).

koşlamak İki ipi bir araya getirip bükmek (Çr.).

koşma 1. Tavan arası (Üçköy-Çr.). 2. Yapılarda döşemenin altına konulan ağaç, ardıç merteği (Büğdüz-Çr.). 3. Çatıyı tutan uzun ağaçlar (Çr.).

koşulmak Katılmak, karışmak (Çr.). "Gözlerinin sularını yeniyle kurulayarak lafa **koşuluyordu**."
Tahir, 2006: 207

kot Altı-sekiz kilo tahıl alan tahta ölçek (Çr.). "Her **kot** dört batman, bir batman altı okka."
Kemal, 2002: 33

kotan Köten, pulluk (Al.). "Kayış bilir **kotan** ne çeker."
Yoksul, 2013: 434

kotarmak (1) Bir kaptan başka bir kaba yemek boşaltmak, yemeği kaplara dağıtmak (İs.; Çalıca, Ovakarapınar-Çr.). "Övünü geç **kotardıydın**, ineği kaçırdın emiştirdin.. çıtları yok." Gümüş, 1977: 112

kotarmak (2) İşi sona erdirmek, bitirmek (İs.; Çr.). "Haydi bakalım bu işi de **kotardın**." Akalan, 1996: 29

kotek Sopa (Su.).

kottere Ekilen arazide arklarla bölünen büyük bölüm (Al.).

kotuzlanmak Gururlanmak (İs.).

kotü Kötü (Örenseki-İs.). "Senin o garın **kotü** yola çıkdı." Abaz, 2004: 109

kovan 1. Boş fişek (Çr.). 2. Boşalmış top mermisi (Çr.).

kovcu Dedikoducu (Çr.).

kovu Dedikodu, yergi (Çr.).

kovucu Dedikoducu (Çr.). "Kendinden korkan **kovucu**luk yapar."
Yoksul, 2013: 443

kovuz Bir kaba bugday doldururken kabın ağzında kalan bir parmak boşluk (Gölet-Ka.).

kovzak Yüzeyi geniş ya da görünüşte büyük olup ağırlığı az nesne (Çr.).

kovzalak Yüzeyi geniş ya da görünüşte büyük olup ağırlığı az nesne (Çr.).

koy Köy (Örenseki-İs.; Su.; Çayhatap-Çr.). "İki Bekdaşi giderkene garnuları acıhup **koy**e sapmışlar."
Caferoğlu, 1994: 139

koyak Dağ araları, dere, hendek

(İsahacı-Al.; Gökçam-Su.).“ Çıktım Kösedağı’na / Sis çökmüş **koyağına**”
Gösterir, 2011: 83

koygun Etkili, dokunaklı, acıklı (Sarimbey-Çr.). “Gel içime bir şey de **Koygun koygun** yanıyor”
Aytekin, 2003: 180

koylamak Az yanan ateşin alazını artırmak (Akçalı-Su.). “Sönmüş ataşı **koylama /** Karanlığa yitme beni”
Arız, 2005a: 341

koynak Koyundan çıkarılan aşık kemiği (Çr.). “**Koynak** sahalar daha yuvarlak olduklarından pek makbul sayılmaz.” Çorumlu, 2009: 589

koyuk Hoş, hoşa giden, hoşlanılan (Gölet-Ka.). “Davulun sesi uzaktan **koyuk** gelir.” www.golet.tr.gg/

koyungözü Papatya (Evci-Bo.; Me.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). “Al gelincikler, sarı **koyungözleri**, tirfiller, üçgüller birbiri içindeler.”
Sarıyüce, 2004: 34

koyuntu Etkili, dokunaklı, acıklı (Çr.).

koyurmak Serbest bırakmak, salıvermek (Bayat, Çalyayla, Kayı-Çr.). “Feyili kötüymüş **koyurdu** atı / Ben bildim talihim ezelden kötü”
Oğuz, 2006d: 53

koyut Kavrulup çekilen buğday unun şekerle karıştırılması ile yapılan yiyecek (Kuyucak-Çr.).

koyutmak Koyulaştırmak (Çr.).

koz (1) Ceviz (İsahacı-Al.; Kızılhamza-Or.). “An beni bir **koz**la, o da çürük çıksın.” Yoksul, 2013: 55

koz (1) Ateş, köz (Al.; Çıkrık-Çr.).

kozak Çam, meşe gibi ağaçların meyvesi, kozalak (Os.). “Meşe **kozak** verdi Sırrı Çağlar’a / Çoban armağanı çam sakızıdır”
Çağlar, 1954: 49

kozalamak Yağmurla karışık yağan karın koyunların üstünde buz tutması (Oğlaközü-Su.).

kozalan Pamuk kozası (Su.).

kozan Ekini biçilip kaldırılmış tarla (Kayaağzı-İs.).

köçek Kadın giysisi ile dans eden erkek (Beydili, Palabıyık, Sarimbey-Çr.). “Uç verip açmadık çiçekler gibi Oynattılar bizi **köçek**ler gibi”
Özgür, 2002: 54

köçekçi Köçek oynatan kimse (Çr.).

köfdere → Köftere 2 (Çr.).

köfter Üzüm şırasiyle nişasta kaynatılarak yapılan, dilim dilim kesilerek kurutulan bir çeşit tatlı, pestil (İs.; Ka.).

köftere 1. Bağlardaki ufak keçi yolları (Çr.). 2. Bağ evlekleri arasından su akıtmak için açılan geniş ark (Ka.; Çr.).

köftür (1) → Köftere 2 (Çr.).

köftür (2) Şeker sucuğu (Çr.).

kök boyası Kökü kırmızı, yapışkan bir ot (Çr.).

köken (1) 1. Ağaç ya da ot kökü (İs.; Ka.). 2. Kök (İs.; Evciortakışla-Çr.). "Birkaç **köken** zerdali fidanım var." Tdk, 1993: 4568

köken (2) Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan dalları (Çr.). “Kabağın **köken**iyim / Siftah döl dökeniyim”
Ertekin, 2006: 69

köklen Evlerin önünde bulunan, taşlık olarak adlandılan alana döşenen ince, yassı taş tabakası (Os.).

köküden İzin vermem, hiç olmaz, asla (İs.).

kölek → Büvelek (Gölet-Ka.). “İnekleri **kölek** tuttu. Hepsi bir tarafa dağıldı.” www.golet.tr.gg/

köleli Utmalı olmayan, parasız oyun (Çr.).

kölemen Tiftik ile kıl keçinin çiftleşmesinden doğan yavru (Çr.).

kölemez Yoğurda çiğ süt karıştırılarak yapılan bir çeşit yiyecek (Kıcılı-Al.; Beydili-Çr.). "Çobanın gönlü olursa tekeden **kölemez** sağar." Yoksul, 2013: 211

köletke Gölge (Kalecikkaya-Al.).

kölke Gölge (Al.).

kölük 1. Boynuzlu olması gerektiği halde olmayan, kısa ya da kırık boynuzlu hayvan (Os.; Ovasaray-Çr.). "Şu kınalı **kölük** koyun / Kuyruğunun hamalıdır" Çağlar, 1954: 32

2. Beygir, katır gibi yük hayvanları (İs.).

köm Ağıl, davar ahırı (Al.; İs.; Gökçam, Oğlaközü-Su.; Boğabağı, Ovasaray-Çr.). "**Köm**den aldım kuzu yu, mekân tuttum yazıyı." Yoksul, 2013: 464

kömbe İki saç arasında ya da külde pişirilen mayasız ekmek (İs.; Aşağıfındıklı-Su.).

köme İpe dizilmiş ceviz içini koyu pekmezle nişastaya batırıp kurutarak yapılan sucuk biçiminde yiyecek, cevizli sucuk (Ayva-Do.; Çitli-Me.; Beydili, Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). "Pekmezin **köme**sine / Doyulmaz yemesine" Gösterir, 2011: 109

kömeç Yapraklarından yemek yapılan bir bitki (Kıcılı-Al.; Ovakarapınar-Çr.). "Gümecinen **kömeci** birbirine karıştırma." Yoksul, 2013: 345

kömeli Toplu, birikmiş, yığılmış (Çr.).

kömselemek Baştan savma iş yapmak, eşyayı düzensiz olarak şuraya, buraya atmak (İs.).

kömüş Erkek manda (Gölet-Ka.; Su.; Eskiekin, Karadona, Serban-Çr.). "Zahmeri hoş giderse **kömüş** göle yatar." Çorumlu, 2009: 738

kömüş ciciği Şarabi renkte, meme ucunu andırır biçimde, az sulu, ince kabuklu üzüm (Os.).

kömzek Hayvanların gübresinin atıldığı yer (Al.).

kön Koyun, keçi gübresi (Çr.). "Ya gen sök, ya **kön** dök." Yoksul, 2013: 631

kön etmek Olanın hepsini tüketmek, toplamak (İs.).

köp Kağnı arabalarının önü ile arkasına enlemesine konulmuş iki uzun, yassı tahta (Alacahüyük-Al.; Gökçam-Su.; Beydili, Büğdüz, Palabıyık-Çr.). "Oküz olmadan **köp**e sıçma." Kerman, 1997: 48

köpbasan Kağnı okunun üstündeki köpleri oka tutturan ağaç çivi (Alacahüyük, Eskiyapar-Al.).

köpek ciyer dayanmamak Yaramazlık yapan, söz dinlemeyen çocukları cezaladırmak isteyen ana babanın, duydukları sevgi, acıma duygusu nedeniyle çocuklarını bağışlamaları (Çr.).

köpek memesi Koltuk altında çıkan iltihaplı çıban (Çr.). "Koltuk altında **köpek memesi** çıbanı çıkarması, … kızgınlığını bastıramamasındandır." Tahir, 2004: 203

köpelekli Bir çeşit kilim (Su.).

köprücek demiri Pınarların önündeki oluklara, pislik arkı deliklerine kapatılan demir parmaklık (Çr.).

köpşürme Suyun çağlayarak hızla akması (Çalyayla-Çr.).

köpşürmek Kızarak bağırıp çağırmak (Çalyayla-Çr.).

köpür Köprü (Kalecikkaya-Al.).

köpürköz İyice yanmış ateşle dolu ocak, mangal, soba (Çr.).

köpüşme Erik marmelatı (Bademce-Ka.).
kör arı Eşekarısı (Çalyayla-Çr.).
kör bellaşı İçine yarma konarak yapılan çorba (Ovasaray-Çr.).
körcamız Karınca aslanı da denilen böcek (Evci-Bo.). "Çocukken en çok oynadığımız böcekler **Körcamız** böcekleriydi." Sarıyüce, 2006: 89
körelmek Bıçak, balta gibi araç ların ağızlarının kesmez olması, körlenmesi (Su.). "Gün gelir ki usturadan daha keskin acılar **körelir**, keskinliğini, batıcılığını, yakıcılığını kaybeder." Sarıyüce, 2004: 241
köremez → Kölemez (Gökçam-Su.; Küçükpalabıyık-Çr.).
kör eşşek Önüne bakmadan yürüyüp tökezleyen (Çr.).
körezimek Ateşin ya da ışığın sönmeye yüz tutması (Çr.).
kör kösnü Köstebek (Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "**Kör kösnü** gumeleye delik delmiş." Güven, 2013: 41
körlemek Aşağılayarak davranışlarını olumsuz yönde etkilemek, karalamak, kötülemek (Bademce-Ka.; Su.; Çr.).
kör ocak Oğlu olmadığı için soyunu sürdüremeyen kişi (Su.; Dutçakallı-Çr.).
körro Naç oyununda söylenen son söz (Çr.). "Herru merru çık git **körro**." Ozulu, 2013: 24
körsemek → Körezimek (Çr.).
körük (1) Eşek yavrusu, sıpa (Acıpınar, Çalyayla-Çr.).
körük (2) 1. Faytonların, açık arabaların açılıp kapanabilen kısımları (Beydili-Çr.). 2. Bir tür körüklü fayton (Beydili-Çr.).
körük (3) İşine aşırı bağlı kalaycıyı konu edinen köy seyirlik oyunu (Çr.).
körüklü Bir tür fayton (Beydili-Çr.).
kös Kapı mandalı, kapı sürgüsü (Gökçam-Su.).
kösa → Köseği (Külah-Al.).
köse Sayı gezme de denilen, erkek çocuklarca oynanan bir oyun (Kamışlı-Su.). "Köyde eğlencelerden birisi de **köse** gezdirmektir." Doğan, 2004: 113
köse buğday Başağı kılçıksız bir çeşit ak buğday (Hacıhamza-Ka.).
Kösedağı'ndan gar bağışlamak Yapılan bir yardımı, iyiliği küçümseme sözü (Çr.). "Verdiğine bak! Sanasın ki, **Kösedağı'ndan gar bağışlıyo**." Kerman, 1997: 69
köseği Ateş karıştırmaya yarayan bir ucu yanmış odun (Eskiyapar-Al.; Su.). "Uzun **köseği** ucuna kadar yanmaz." Yoksul, 2013: 619
kösemen Sürünün önünde giden keçi ya da koyun (Çr.). "Her sürüye bir **kösemen** gerekli." Yoksul, 2013: 371
kösere → Kösüre (Su.). "Bıçaklar, satırlar, baltalar, et kıyma tahtaları, biley, **kösere** taşları, eyeler…" Sarıyüce, 2004: 117
kös kös Elinden bir şey gelmemeyi, neşesiz olmayı anlatır (Obruk-Do.). "Bağırıp çağırıp gidenden korkma, **kös kös** gidenden kork." Yoksul, 2013: 102
kösnü Köstebek (Me.; Su.; Büğdüz, Eskiekin, Kuruçay, Sarimbey-Çr.). "Sakonun o tarafı **kösnü** toprağı gibi kabardı." Sarıyüce, 2004: 351
kösnük 1. Çiftleşmek isteyen hayvan (Çr.). 2. Eşcinsel erkek (Çr.).
kösnükmek At, eşek gibi hayvanların çiftleşmek istemesi (İs.).
köstava Ateş küreği (Çr.).
köstek (1) Hayvanların kaçmala-

rını önlemek için ayaklarına bağlanan zincir ya da özel ip (Eskiekin-Çr.).

köstek (2) Sağ göğsün üzerine kopça ile tutturulan dokuz dizimli gümüş zincirler yumağı (Çr.). "Çocuk kısmı, böyle bir **kösteği** boynuna astı da, böyle bir saati kuşağına soktu mu delikanlı oldu demektir!" Tahir, 2008: 254

kösti Köstebek (Al.).

kösti deliğine teper gibi yemek Yemekte aç gözlü, obur olmak (Çr.).

kösüre Kesici araçları bilemeye yarayan bir çeşit taş, bileği taşı (Çopraşık-Al.; Beydili Çr.). "**Kösüre** taşını bilmiyorsan tırpan bilemeyi de bilmezsin." Yoksul, 2013: 467

köşek Deve yavrusu (Çayhatap, Küçükpalabıyık-Çr.). "Anadan olur uşak, deveden olur **köşek**."
Yoksul, 2013: 56

köşker Ayakkabı yapan ya da onaran kimse (Çr.).

köşköş Çözgü ipliklerinin dağınık, düzensiz biçimi (Oğlaközü-Su.).

köt Arka, insanın oturak yeri, kıç (Çr.).

kötek Dayak (İsahacı-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Haktan anlamayanın hakkı **kötek**tir." Yoksul, 2013: 355

kötelemek → Kürelemek 1 (Kavşut-Su.).

köten (1) Büyük saban, pulluk (İsahacı-Al.; Su.; Büyükdivan-Çr.). "**Köten** başka, karasaban başkadır."
Yoksul, 2013: 467

köten (2) Hayvanların karınlarının altında olan şiş, bir çeşit çıban (Sarimbey-Çr.).

kötülemek Zayıflamak, bozulmak, arıklaşmak (Su.; Çr.). "Hanefi Ağam **kötülemiş** ki büsbütün bitmiş." Tahir, 2008: 285

kötürüm Bacakları hareket ede meyen, yürüyemeyen kimse (Evci-Bo.; Do.; Su.; Beydili, Çayhatap-Çr.). "Kız hasta, gelin **kötürüm**, gelin gidin bizde oturun.
Türkoğlu, 2007: 169

kötü yara Frengi (İbik-İs.).

köy göçtü Düğünlerde ya da Hıdırellez şenliklerinde oynanan bir açık alan oyunu (Bademce-Ka.).

köylük Bir yerin çevresi, bir merkeze bağlı yerler (Su.). "Onlar Ankara'nın **köylük**lerindendi."
Sarıyüce, 2004: 208

köylü köylücek Köy halkının tamamı (Beydili-Çr.).

köynek Atlet, iç çamaşırı, gömlek (Al.).

köynük Acı ile çıkarılan ses, inilti (İs.).

köynümek Ham koparılan meyvelerin konulduğu yerde olgunlaşması (İs.).

köz İyice yanıp ateş durumuna gelmiş odun ya da kömür parçası, kor (Çomar-Al.; İs.; Şekerpınar-Su.; Çalyayla, Teslim-Çr.). "Dersem söz olur, demesem içimde **köz** olur." Yoksul, 2013: 235

közleme 1. Külbastı, ateşte pişirilen et (Bo.; İs.; Su.). 2. Ateş üstünde pişirilen sebze, meyve, her şey (Büyükgülücek-Çr.). 3. Bir çeşit hamur yemeği (Çr.). "Yâre yaptım bazlama / Sarıverdim **közleme**" Aytekin, 2003: 179

közlemek Et, sebze, meyve, hamur gibi şeyleri ateşte pişirmek (İs.; Ka.; Çalyayla, Evciortakışla-Çr.).

közlempe Izgaralık et (İs.).

köz tava Ateş küreği (Su.).

köz tavası Ateş küreği (Al.; Seydim-Çr.).

kubak kubak kubaklamak

Kekliğin ötmesi (Çr.).

kubarmak 1. → Gubarmak (1) (Akçalı-Su.; Göcenovacığı-Çr.).
2. Karşı gelmek (İs.). "Koca Kürdün hoşuna gitti, biraz **kubardı**."
Çorumlu, 2009: 1652

kubaşık Ortak (Saray-Çr.). "Bu bizim **kubaşığın** toprağı."
Tdk, 1993: 2987

kubaşmak 1. İmece ile iş yapmak, yardımlaşmak (İsahacı-Al.; İs.; Dutçakallı-Çr.). "Buna köyde **kubaşma** derler." Arısoy, 1970: 57
2. Paylaşmak, bölüşmek (Su.).

kubay → Kopey (Çr.). "Tazının avı alırken, aldıktan sonraki sesleri… **kubay**ların iz sürme sesleri…"
Tahir, 2007: 106

kublamak Sepet gibi gereçlere kulp takmak, kulplamak (Çr.).

kubur Samanı kolayca almak için samanlıktan ahıra kadar uzanan tahta oluk (Çr.).

kubuz Yalan, palavra (Çr.).

kucuş İri yapılı yaşlı kimse (Çr.).

kucü → Kücü (Su.).

kuççük Küçük (Çr.). "**Kuççük** gazanda yemek pişiyo / Oynıyan çocuklara gonüm düşüyo"
Caferoğlu,1994: 143

kuçu kuçu Köpek çağırma ünlemi (Evci-Bo.; Su.). "Tenceredekileri çanağa boşalttı. **Kuçu kuçu** diye seslendi." Sarıyüce, 2004: 242

kudde Zeki, akıllı, düşünceli (Çr.).

kudibik Yalan, kandırıcı söz (Çr.).

kudibik okumak Yalan söylemek, kandırmak (Çalyayla-Çr.).

kuduri yapmak Ara bozmak, karışıklık çıkarmak (İs.). "**Kuduri yapıp** durma." Tdk, 1993: 2991

kuduruk Sinirli, deli gibi davranışta bulunan (Çr.).

kudübet (1) Biçimsiz (Çr.).

kudübet (2) Kaba, hırçın kimse (Çr.).

kufa Kova (Al.).

kufalmak Gururlanmak, böbürlenmek (Su.).

kufül kufül Rüzgârın serin serin esmesi (Su.).

kuka Üst üste konmuş düzgün taşları topla düşürme temeline dayanan, dalya benzeri çocuk oyunu (Aşdağul-Or.).

kula 1. Sarışın, mavi gözlü (Os.).
2. Vücudu koyu sarı, kuyruğu ile yelesi siyah olan at (İs.). "Sultanım bindiğin at doru ya da **kula** mı?" Ercan, 1997: 57

kulağakaçan İnce, uzun kahverenkli bir böcek (Çr.).

kulağını kipçite kipçite gitmek İstemese de bir yerden gitmek durumunda olmak (Çr.).

kulak (1) Fesin üzerine bağlanan, yeşil ince bezden üç köşeli olarak dikilen ince bir kumaş, çeki (Çr.).

kulak (1) Kolayca taşınması için çuvalın ağzının iki yanına yapılan tutma yeri, kulp (Çr.).

kulak (2) Sabanın toprağa giren kısmının iki tarafında bulunan, toprağı yanlara dökmeye yarayan parça (Çr.).

kulakçak Kulaklık (Çr.). "Hava soğuk **kulakçağı**nı dak ta öyle git."
Tdk, 1993: 4571

kulaklı İki yanında ocak üzerinden kolay alınmasını sağlayacak kulpu olan kapaklı bakır tabak (Çr.).

kulak şapırdatmak Olumsuz bir sözü duymamış gibi davranmak, kulak asmamak (Çalyayla,

Tolamehmet-Çr.).

kulak tozu Kulağın tözü, kulağın arkası (Os.). "**Kulağın tozu**na vurursam yere indiririm seni." Yoksul, 2013: 471

kulak tözü → Kulak tozu (Çr.). "Damların kapısının ağzına çağırıp **kulağının tözlerine** pıçak sokacak oluyormuş." Gümüş, 1977: 60

kullap Bir çeşit menteşe (Çr.). "**Kullabı** sağlam olmayan kapının ömrü tez biter." Yoksul, 2013: 471

kullük → Küllük (2) (Çr.).

kuluç → Kulunç (Çr.).

kuluç kırmak Ağrıyan yeri ovmak (Çr.). "**Kuluç kırılmak** için usta parmak ister." Yoksul, 2013: 471

kuluk → Kulun (Çr.).

kulun At ya da eşek yavrusu (İs.). "Kısrak kulunundan, **kulun** da anasından ayrılmaz." Koşay-Işıtman, 1932: 253

kulunç Şiddetli ağrı, omuz ağrısı (Külah-Al.; Çalyayla, Gökköy, Kavacık-Çr.). "Yanıllına **kulunç** girsin galkama / Her derdi tavatir tat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

kulunlamak → Gunnamak (Evci-Bo.). "Köydeki kısraklar çarpuk çurpuk bacaklı, çelimsiz piç taylar **kulunlarken**, bizim kısraklar küheylanlar doğururdu." Sarıyüce, 2006: 78

kulük (1) Boynuzsuz küçükbaş hayvan (Gökköy-Çr.).

kulük (2) → Külünk (Gökköy-Çr.).

kuma (1) Aynı erkekle evli olan kadınlar (Gökköy, Tatar-Çr.). "Atlasa yama olmaz, her avrada **kuma** olmaz." Yoksul, 2013: 84

kuma (2) Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

kumele → Gümele (Çr.)

kumkuma Bir çeşit su kabı (Çr.).

kumpil Patates (İs.).

kumpir Patates (Çopraşık-Al.; Fındıklı-Or.; Os.; Su.). "Yampuri yumpuri, göm ateşe **kumpir**i." Yoksul, 2013: 637

kumpiri Patates (Gölet-Ka.).

kumpir üzümü Çavuş üzümü (Çr.).

kun Gün (Çr.).

kunde Her gün, sürekli (Çavuşoğlu, Örenseki-İs.). "**Kunde** vadım vadım geldim." Abaz, 2004: 141

kundelik Gündelik (Çavuşoğlu-İs.). "**Kundelinen** adam dutdum çüt vātı gelince." Abaz, 2004: 140

kunduru Sert buğday (Çr.). "Taşlı tarlanın **kunduru** buğdayı." Çorumlu, 2009: 737

kunlamak → Gunnamak (Çr.).

kunna Kurna (Çr.).

kunnacı → Gunnacı (Ka.; Dutçakallı-Çr.). "Annacının annacı, bizim katır da **kunnacı**." Yoksul, 2013: 59

kunnamak → Gunnamak (İs.; Gölet-Ka.; Su.; İsmailköy-Çr.). "Aha, Elmas **kunnadı** diye yanındaki Elmas'ı gösterdi." Güven, 2013: 93

kunnuk Kedi, köpek yavrusu (Me.).

kunt Dayanıklı, sağlam (Su.). "Yaşlı görünmesine karşın **kunt** bir vücudu vardı." Sarıyüce, 2004: 310

kup Küp (Karkın-İs.; Çr.). "Avrat masendeki **kup**ten bi tas şarap getir." Tuluk, 1991.

kupay → Kopey (Gölet-Ka.).

kurada (1) Çok zayıf, bir deri bir kemik kalmış (Çr.).

kurada (2) İşe yaramaz, yıpranmış, eskimiş, bozulmuş eşya (İs.).

kuramba Kuruntu (Çr.).

kurcanmak → Kurdanmak (Çr.).

kurdalamak Karıştırmak, kurcalamak (Çr.).

kurdanmak Oyalanmak, uğraşmak, az çalışmak (İs.; Çalyayla-Çr.). "Tavukla cücesi çöplük eşiyor say ki, **kurdanıyorlar** öyle." Gümüş, 1977: 140

kurek Kürek (Çr.). “Damda **kurek** gırıldı, gaynenem bana darıldı.” Caferoğlu, 1994b: 119

kurk Kuluçka tavuk (İs.).

kurk olmak Tavuğun kuluçka olması (İs.).

kurmut Kırmızı, küçük, çekirdekli meyveleri olan bir yaban ağacı (Çr.). "Kırmızı sürgünlü geyikelmalarının, **kurmut**ların, ahlatların kokusuna pişmiş et kokusu katılıyor…" Gümüş, 1977: 43

kurneç Koyunların kafalarını daire biçiminde birbirine sokarak oluşturdukları güneşten korunma biçimi (Gökçam-Su.).

kursağa binmek Ekinin başak tutmaya başlaması (Bayat-İs.).

kursağında komak Boğazına durdurmak (Çr.).

kursak Mide (Çalyayla, Sarimbey, Teslim-Çr.). “**Kursağın** patlar inşallah!” Yoksul, 2013: 473

kursaksız Akılsız (Teslim-Çr.). “Bir körün gözüne girsen de görmez / **Kursaksız**a öğüt versen de almaz” (Teslim Abdal) Ercan, 1991: 61

kurşun dökme Hastanın iyileşmesi için, bir kapta eritilen kurşunu hastanın başı üzerinde birkaç kez dolaştırdıktan sonra içinde su bulunan başka bir kaba döküp, burada aldığı biçimden anlam çıkarma işi (Çr.). "Hasta düşüp yatana, benzi solana, iki büklüm, akpürçekli buruşuk nineler **kurşun döker**." Özçatalbaş, 2002: 9

kurşunlu İçi kurşun, zift, sakız gibi maddelerle doldurularak ağırlaştırılmış aşık (Çr.). "Bu aşıklara akat, bey, **kurşunlu** gibi adlar verilir." Oğuz, 2006b: 10

kurtağzı Çatıya açılan, insan sığabilecek büyüklükte, kapaklı pencere (Çr.).

kurtarmak → Kotarmak (1) (Çr.). “Tam aşı **kurtarıp** başına çökeceği sırada bir korkunç ortak geliyordu.” Tahir, 2007: 82

kurtbağrı Halk hekimliğinde kullanılan bir otsu bitki (Su.). “**Kurtbağrı** otunun sakızı, balmumu, bir de tetiri otununyağından döverim merhemi.” Sarıyüce, 2004: 272

kurtdüşen → Gürpdüşen (Çr.).

kurtkulağı Yaprakları tüylü, kökündeki sütten sakız yapılan bir çeşit bitki (Çr.).

kurtuk → Kürtük (Su.).

kuru buru Gaz sancısı (Çr.).

kuru dirgen Çok zayıf olan kimse (Çr.).

kurulgan → Kurutgan (Çr.).

kuruluk (1) Ahırda hayvanların altına atılan kuru gübre (Palabıyık-Çr.).

kuruluk (2) Araba hangarı (İs.).

kuruluk (3) 1. Evin girişi, kori dor (Çr.). 2. Evlerin önündeki üstü kapalı, önü açık yer (Göleti-Ka.; Çr.). “**Kurulukt**a odun yâr / Beni naçar kodun yâr” Gösterir, 2011: 271

kurum kurum kurulmak Kendini çok beğenmek, aşırı biçimde büyüklenmek (Su.). "Sen burada **kurum kurum kurularak** oturuyorsun ama…" Sarıyüce, 2004: 186

kurumlu Ağırbaşlı (Çr.). “Ekmeği bal dürümlü kız / Kaideli **kurumlu** kız” Ercan, 1997: 90

kurumluluk Ağırbaşlılık (Çr.).

kurunmak Kendini beğenmek, büyüklenmek (Eskiekin-Çr.). “Güççüğüm deyi yerinme / Büyüğüm deyi **kurunma**” Kurtoğlu, 1994: 174

kurut Yoğurttan elde edilen katığın kurutulmasıyla hazırlanan yiyecek (Köprübaşı-Me.)

kurutgan Kendini beğenen, bü-

yüklenen (Çr.).
kurutmak → Kurunmak (Çr.).
kuru yere kurt düşürmek Yok yere olay yaratmak (Os.).
kurük Eşek sıpası (Gökköy-Çr.).
kusdürmek Küstürmek (Çr.). "Al yeşil bayrakla kesdiriversem Emmisin, dedesin **kusdürüversem**" Caferoğlu,1994: 143
kuskun → Gusgun (Alacahüyük-Al.; Os.; Çr.). "Ata vurdum **kuskun**u / Gönül bilir dostunu" Ertekin, 2006: 21
kuskü → Küskü (Gökköy-Çr.).
kusma Deşenek oyununda, vurulan oyuncunun topladığı bütün deşenekleri geri bırakması (Çr.).
kusmek Küsmek (Çr.). "**Kusduüm** dağan odununu yakmam." Uçakcı, 2006: 219
kusur pazarı Bayramlardan sonra kurulan pazar (Gölet-Ka.).
kuş Dokuma tezgâhında gücülerin üstündeki makaralar (Çr.).
kuşak Kapı tahtalarını birbirine bağlamak için arkasına yatay çakılan sağlam ağaç (Çr.).
kuşane Ufak tencere (Çr.).
kuş ekmeği Sebze gibi pişirilerek yenen bir ot (Çalyayla-Çr.).
kuş eriği Bir çeşit erik (İs.).
kuşgözü Potin ya da ayakkabı bağının geçtiği deliklerle kemer deliklerine takılan küçük, madensel halka, zımba (Çr.).
kuşhane → Guşene 2 (Acıpınar-Çr.).
kuşka Semerin arka kısmı (Çr.).
kuşkonmaz Yapılarda direklere yatay çakılan uzun ağaçlar (Çr.). "Evin önündeki **kuşkonmaz**a kilimi astım, çabucak kurudu." Tdk, 1993: 4574
kuşkunmak Gocunmak, sakınmak (Çr.).
kuşkuş (1) Sebze gibi pişirilen ya da çiğ olarak da yenen bir çeşit ot (Al.; Kamışlı-Su.; Çağşak, Çayhatap-Çr.). "**Kuşkuş otu**, gelin alı, dikencik / Akşam nevalesin deriyor Fatma" (S. Örgel) Ercan, 1991: 436
kuşkuş (2) Sözünde durmayan, kararsız (İs.).
kuşkuyruğu Büyük çıban (İs.).
kuşlastiği Çocukların kuş avlamak için kullandığı sapan (Çr.). "Torunlarıma hatıra bırakamadım **kuşlastiği**mi." (M. Tuluk). www.corum.com.tr
kuşluk 1. Sabahla öğle arası (Külah-Al.; Evci, Yazır-Bo.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). 2. Koyunların sabah yaylımından gelme zamanı (Külah-Al.; Fındıklı-Or.). "Yokuşu çıktıktan sonra **kuşluk** vakti çoktan olmuştu." Aksu, 2013: 11
kuş üzümü Kırmızı renkli yemişleri taze olarak yenen çok yıllık dikenli bitki (İs.).
kut Orta büyüklükte, sağlam nesne (Çr.). "Her şeyin **kut**u eyi olur." Tdk, 1993: 4574
kutça → Kut (Çr.).
kutes Tutsakevi (Me.).
kutnu Pamuk ipliği karışımlı, atlas taklidi ipekli kumaş (Evciortakışla-Çr.). "Bulunmaz **kutnu** kumaşı mısın sanki?" Yoksul, 2013: 169
kuturüslü Güçlü (Su.).
kuyak Tepeler arasındaki düz, çukur yer (Çr.)
kuylamak Çukura gömerek saklamak (Çr.). "Kış geliyor, havucu bahçeden söküp, evin avlusuna **kuyladım**." Tdk, 1993: 4574
kuyluşturmak Yerleştirmek (Çr.).
kuyrugli Akrebe benzer eğri, sarı kuyruklu, zehirli bir böcek (İs.).
kuyruğundan kıl aldırtmamak

Kendine söz söyletmemek (Bademce-Ka.).

kuyruğunu doğrultmak Ev, araba gibi bir şeyin alınışını kutlamak (Çr.).

kuyrugu ölü Akrep (İs.).

kuyrukçu Çoban yamağı (Çr.). "Hele **kuyrukçu** geldikten sonra davarın yanına hiç uğramaz olmuştu." Tahir, 2006: 58

kuyruklu (1) Akrep (Çalyayla-Çr.).

kuyruklu (2) Çabuk küsen, alıngan (Bademce-Ka.).

kuyruoğolü Akrebe benzeyen, yedi halkalı, kuyruğunun son bölümünde zehir taşıyan bir böcek (Çıkrık-Çr.).

kuyulu düşmek Kendini korumaya zaman vermeden birine saldırıp dövmek (Çr.).

kuz 1. Soğuk, güneş görmeyen yer (Palabıyık-Çr.). "Hiç güneş görmeden geçen günleri / Yazın **kuz**a, kışın buza birikir" Özgür, 2002: 49
2. Kuzey (Çr.). "Bu gece **kuz**un taşını güneye, güneyin taşını kuza aktardım." Çorumlu, 2009: 1366

kuze Topraktan testi (Al.).

kuzgeçe → Kuz (Arpalık,Dutçakallı-Çr.).

kuzgun Alıcı kuş, kartal (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Kuzgun** mu götürdü kurtlar mı yırttı? / Yütürdüm bebeği ben bulamadım" Arısoy, 1970: 38

kuzlacı Gebe koyun, keçi gibi hayvan (Dutçakallı-Çr.).

kuzlamak Hayvanların doğurması, yavrulaması (İsahacı-Al.; Sarimbey-Çr.). "Yağmur yağıncağız toprak da **kuzlar** / Adaleti boldur sırrımı gizler" Arısoy, 1970: 55

kuzudişi Yüz yaşından sonra insanlarda çıkan diş (Çr.).

kuzu göbeği Yenebilen bir mantar türü (Al.; Çalıca-Çr.).

kuzu kazanı Banma büyüklüğünde iki kulplu kazan (Beydili-Çr.).

kuzu kırkımı Ağustos ayı (Bademce-Ka.).

kübel Çocuk (İs.). "Ne bileyim yerine nebim; çocuk yerine **kübel** diyorlar." Benice, 2002: 120

kübür Gübre (Çr.). "Alın terinle kazandığını **kübür** gibi saçmak nasıl bir avanaklık!" Tahir, 2004: 132

küccük Küçük (Tatar-Çr.). "Kıza **küccük** diyorlar / Tam da benim ayarım" Çağıl, 2013: 27

kücü Kilim dokunurken boy iplerini direğe tutturan ayğıt (Çr.). "İp attım ucu kaldı / Tarakta **kücü** kaldı" Gösterir, 2011: 120

kücülemek Dokunacak bez, kilim gibi nesnelerin ipliklerini gücü ipliklerinin arasından geçirmek (Çr.).

küççük Küçük (Al.).

küçen olmak Köpeğin çiftleşmek ya da çiftleşmesi istemesi (Çr.). "Bizim köpek **küçen** olmuş." Tdk, 1993: 3024

küçü → Kücü (Külah-Al.).

küçükay Şubat (Al.).

küçükhacı Serçe parmak (Sarimbey-Çr.).

küçü küçü Köpek çağırma ünlemi (Sarimbey-Çr.). "Sokak iti canavara gider mi / Boşa **küçük küçü** yalayıp durma" Çimen, 2000: 64

küçüle Bir çeşit zehir (İs.).

küçümencik Pek küçük, minicik (İs.). "Kızartısı yüzüne yansıyan **küçümencik**, derli toplu dudaklarını kımıldatarak..." Benice, 2002: 188

küd → Küt (1) (Çr.).

küfük 1. İçi boş, çürük (Çr.).
2. Çürük ceviz (Os.). "Çocuğun **küfük** dişlerini çektirdim." Tdk, 1993: 3026

küfül küfül 1. Serin serin, küfür küfür (Gökçam-Su.; Tatar-Çr.). 2. Güçsüz, ılık esen yel (Gökçam-Su.; Çr.). "Rüzgâr **küfül küfül** esiyor." Tdk, 1993: 3026

küf vermek Sallanmaktayken dizi, ayağı, bedeni büküp doğrultup salıncağa hız vermek (Çr.).

kühavuş olmak Paramparça, tuzbuz olmak (Çıkrık-Çr.).

kühlemek Suç işleyip kaçan kimseyi arkasından küh küh diye aşağılamak, alay etmek (Çr.).

küküm Elden ayaktan düşmüş, çok ihtiyar (Su.; Çalyayla-Çr.).

küküm gibi Ufak, gösterişsiz, niteliksiz (İs.).

külcük Mayalı hamurun tepsi içine yayılarak odun ateşinde pişirilmesiyle yapılan çörek (Konaklı-Çr.)

kül çöreği Mayalı hamuru kül arasına koyarak pişirilen bir tür çörek (Ayva-Do.; Gökgözler-La.).

küldöken Kadın eş, evin hanımı (Me.; Os.).

küldürküp Elim üstünde kimin eli var oyununda ebe kimin eli olduğunu bilemezse "yat aşağı" anlamında söylenen söz (İs.).

külek Tahtadan yapılmış yağ kutusu ya da kova (İs.; Kamışlı-Su.; Kadıderesi-Çr.). "Gözüme küçük bir **külek** içindeki taze tereyağı ilişti." Benice, 2002: 154

külek tutmak → Büñelek dutmak (Gölet-Ka.). "Koş İnekleri **külek tuttu**. Hepbir tarafa dağıldı." www.golet.tr.gg/

külfaş → Külfaş (İs.).

külfaş olmak Paramparça, tuz buz olmak (İs.).

külfet (1) Ev halkı (Dutçakallı-Çr.).

külfet (2) Gereksiz giderler (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.).

külhaş Kırılıp dökülerek ufalanmış, parçalanmış (Çr.)."Gönül bir ayna idi / Kırıldı **külhaş** oldu" Ertekin, 2006: 81

külleme Üstü külle kapatılmış ateşte pişirilen kahve (Çr.).

küllemek (1) Ateşin üstünü külle örtmek (Çr.).

küllemek (2) Kusurlu işleri örtbas etmek (Çr.). "Bu işi burada, hayırlısıyla **küllemek** gerek." Tahir, 2008: 36

küllenmek (1) Dolmak, tamamlanmak, üstü örtülmek (Su.). "Gün geçtikçe de **külleniyordu** bu yarenlik." Gümüş, 1977: 17

küllenmek (2) Hastalıktan ya da kırıktan dolayı ayakta duramamak (Su.).

küllük (1) Ateş küreği (Çampınar-Os.).

küllük (2) Kül, süprüntü atılan yer, çöplük (Alacahüyük, İsahacı-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Gönümün köşgüne çamır sıvadın / **Küllük**leri mekan tut bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

külte 1. Bağlam, demet, deste, düzine (Ka.; Kavşut-Su.). 2. İplik çilesi, kelep (Os.).

kül temeği Kalastan yapılan evlerde kül dökmek için evin arkasına açılan pencere (Gölet-Ka.).

külufak → Külhaş (Kuşsaray-Çr.). "Sana kırık ise bana **külufak**." Yoksul, 2013: 555

kül ufak etmek (olmak) Paramparça etmek, olmak (Evci-Bo.). "Saplarından tutup birbirine çarparak ikisini de **kül ufak etti**." Tahir, 2006: 34

külük (1) 1. Eşek (Çr.). 2. Boynuzsuz koyun (Su.).

külük (2) → Külünk (Alacahüyük, Eskiyapar, İsahacı-Al.; Ka.; Evciortakışla-Çr.). "Taşı yontmak ile cevher çıkar mı? / **Külüğü**nü kırdırmaktan ne murat?" Arısoy, 1970: 49

külünk Taş kırılan büyük balyoz (Palabıyık-Çr.). "Ferhat **külüngü**nü saplasın dedim / Ünümüz dünyayı kaplasın dedim" Özgür, 2002: 71

kümbet Kent sularının ana deposu üstüne yapılan, alçak kubbeli yapı (Çr.).

kümbürküt El el üstünde kimin eli var oyunu (İs.).

küme Cevizli sucuk (Ayva-Do.).

kümpür Patates (Çr.). "Derin kuyu, **kümpür** suyu, çeken ölmez, içen ölür. Tüfek." Gürsel, 1997: 260

kümsük Yanık kokulu yemek (İs.).

kümsü kümsü kokmak Bozulmuş gibi kokmak (Os.).

kümsümek 1. Yemek yanması, yanık kokması (İs.). 2. Pas gibi kokma, kokuşmadan önceki durum (Os.). "Keşkeği ocakta unuttum, **kümsümüş**." Tdk, 1993: 3035

kümük (1) 1. Dişi dökülmüş kişi (Gökçam-Su.; Çr.). "**Kümük** insan ağır yemek yer." Tdk, 1993: 3035 2. Dişsiz damak (Çr). 3. Çürük diş, aşık ya da kemik (Çr.). "İbram Emmimin **kumük** dişleri Arif Ağ'nın karman çorman işleri" Kurtoğlu, 1998: 10

kümük (2) Hayvanların ön ayak bileklerinden çıkan dikdörtgen biçimindeki kemik; aşık (Çr.).

kün (1) Gün (Kalecikkaya-Al.).

kün (2) Birkaç yıl yerinde kalarak iyice yanmış, kül gibi olmuş hayvan gübresi (Karahacip-Or.; Su.). "Tarlasını **kün**liyen yokluk görmez." Tdk, 1993 : 3036

künde Her gün, günde (Haydar-Al.; Çitli-Me.; Su.; Tatar-Çr.). "Dert tazelerim **künde** / Gitmedin doğru yönde" Aytekin, 2003: 65

kündiye Gündeye, gündelik (İs.). "**Kündiye** elbise ile misafir yanına çıkılmaz." Tdk, 1993: 3037

küngüldemek Yaşlı kimsenin güçsüzleşmesi, uykuda gezer gibi olması (Çr.).

kün kesmek Küflenmek (Çalyayla-Çr.).

künküllemek → Küngüldemek (Çr.).

künkünlemek Uyuklamak ya da uyuklarken düşecek gibi olmak (Çr.).

künlenmek Küflenmek (Çr.).

künlük Tütsü olarak yakılan ağaç sakızı, günlük (Çr.).

künnük → Künlük (Çr.).

küntabak Ayçiçeği (Kalecikkaya-Al.).

künte inci Külçe durumundaki inci (Çr.).

küntüre Irmak kıyısına toprağı tutmak için ağaç dalı, taş kullanarak yapılan set (Gölet-Ka.).

küp Eskiden su ya da turşu konan derin, yüksek toprak kap (Eskiekin- Çr.). "Elini bağdan çekmez, yer **küp** dolusu pekmez." Yoksul, 2013: 283

küpdüşen İri, ekşimiş, içi çabuk kararan bir çeşit armut (Çr.).

küpecik Küçük küp (Çalyayla-Çr.).

küpeli kazan İki yanı kulplu kazan (Kıcılı-Al.; Çr.).

küpüş Kısa boylu, şişman kimse (Os.).

kürdek Kadın ceketi, uzun hırka (Eskice-Me.).

küre Pekmez kaynatmak için yapılan yuvarlak ocak (Os.; Beydili,

Çalyayla, Çıkrık, Eskiekin, Karahisar-Çr.). "**Küre** kaynatır herkes / Mis gibi kokar pekmez" Çağlar, 1952: 36

kürebiye → Görebi (Çr.).

kürelemek 1. Bir şeyi hızla kaldırıp atmak, fırlatmak, yuvarlamak (Ka.; Çr.). "**Küreleyin** tozunu toprağını dereye…" Güven, 2010: 15 2. Toptan kötülemek (Os.).

kürelik Pekmez kaynatılan ocak (Büyükdivan-Çr.).

küre maşası Büyük maşa (Ovasaray-Çr.).

küremek Kar, çamur, toprak gibi şeyleri kürekle sıyırarak atmak (Su.; Çalyayla-Çr.). "Kayaların karını **Küreseler** yolunu" Ertekin, 2006: 72

küre ocağı → Küre (Çr.).

kürlük Çöplük, küllük (Çr.). "Temeği aç şu gübreyi **kürlüğe** atalım." Koşay-Işıtman, 1932: 260

kürrük Eşek yavrusu, sıpa (Çr.).

kürt alması Soğan (Göcenovacığı-Çr.). "O gün **kürt almasını** çok yemişler olmalı ki..." Çorumlu, 2009: 1655

kürtük Kuytu yerlere toplanmış kar ya da kum yığını (Evci-Bo.; İs.; Su.). "Çıktım kar **kürtüğü**ne Delmenin yırtığına" Ertekin, 2006: 40

kürtün (1) 1. Çığ (Çr.). 2. Sertleşmiş kar birikintisi (Külah-Al.). 3. Tipi (Yağcılar-Ka.).

kürtün (2) Semer (Su.). "Güzele **kürtün** yakışır, çirkine bal neylesin?" Yoksul, 2013: 350

kürüf kürüf Sürü sürü (Çr.).

kürük (1) 1. Eşek yavrusu, sıpa (Su.; Dutçakallı, Eskiekin, Ovasaray-Çr.). "Başında sarığı, elinde sırığı, bunu bilmeyen eşeğin **kürüğü**." Türkoğlu, 2007: 198 2. Küçük kulaklı koyun, keçi (Ka.).

kürük (2) 1. Burnu kısa insan (Gölet-Ka.). 2. Ucu kısa olan eşya (Gölet-Ka.). "**Kürük** burunlu çocuk." www.golet.tr.gg/

kürümek → Küremek (Yarımsöğüt-Su.; Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Kemal der ki: Kar gibi şu zalim gurbet / Bizi burdan **kürüme**den gidelim" Özgür, 2002: 78

kürün Pınarların önüne konan taş oluk (Kuşsaray-Çr.).

kürüşlemek Varlıklı olmak (Çr.).

kürüşlü Semiz, toplu, şişman (Çr.).

kürüz Küçük kulaklı insan ya da hayvan (Boğabağı, Kayı-Çr.).

kürüzlük Yeni yetişen ormanlık (Ka.).

küseğen Sık sık, çabuk küsen kimse (Evci-Bo.). "Ama öyle **küseğen** bir bitki değildir." Sarıyüce, 2006: 31

küsgü İri, diri kişilere takılan ad (Su.).

küskü (1) Fırındaki ateşi karıştırıp odun itmekte kullanılan balta sapından kalın ağaç (Çr.).

küskü (2) Büyük taşları kaldırmak için kullanılan uzun demir ya da ağaç kaldıraç (Dereyazıcı-Al.; İs.; Ka.; Su.). "Üst taraftan sokulu yassı uçlu bir **küskü** ile kanırtılarak parçalanmıştı." Sarıyüce, 2004: 247

küsküllemeç → Kazgıç (Su.).

küstüm Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

küsük Kaldıraç olarak kullanılan sopa (Eskiköy-Çr.).

küsülü durmak Dargınlığı sürdürmek (Akçalı-Su.).

küsülülük Dargınlık (Çr.). "İkimiz bir köylüyüz / Nasıl durak **küsülü"** Ertekin, 2006: 88

küsü tutmak Darılmak, konuşmamak (Çr.). "**Küsü tutmak**tan iş çıkmaz, barışmak eydir." Gümüş, 1977: 16

küştahlı Her yerde, her zaman neşeli, üzüntüsüz kimse (Çr.).
küştek Her işe burnunu sokan, her zaman öncülük yapma çabasında olan kimse (Os.).
küştere Tahta rendesi (İsahacı, Kıcılı-Al.; Ka.). "Bonduruk kırığından tapanı yapmış / İrende **küştere** hızardan çekmiş" Arısoy, 1970: 91
küşüm Kuşku, işkil (Çavuşcu-Su.; Serban-Çr.). "Sakın içine **küşüm** girmesin yavru." Sarıyüce, 2004: 272
küt (1) Eli ayağı tutmayan, inmeli kimse, kötürüm, sakat (Külah-Al.; Kuzuluk-İs.; Os.; Su.; Çr.). "Aç gozünü anam, **küt** elini dutan mı var?" Özçatalbaş, 2002: 19
küt (2) 1) Ucu sivri ya da keskin olmayan (Gölet-Ka.). "Bu bıçağın ucu **küt**." www.golet.tr.gg/
küteşek Yuvarlak küçük odun, kütük (İs.).
kütmek Ağaç kökü, kütük (İs.). "İnce odunları **kütmek** üzerinde kırdım." Tdk, 1993: 3054
küt olmak Kötürüm olmak, bacakları tutmamak (İs.).
kütüğe yazdırmak Nikahına almak (Su.). "Kız bu gece benim ol / **Kütüğe yazdırayım**" Gösterir, 2011: 202
kütüklemek Büyük ağaçları dört ya da beş metrelik tomruklara ayırmak (Çr.).
kütük sökme Düğün evi için odun kesme (Su.).
kütülemek Bedenin eklem yerlerinden "küt" diye ses çıkması (Çalyayla-Çr.). "Olduğun yerde **kütüleyip** durma." Yoksul, 2013: 516
kütürtü Gürültü (Çr.).
kütürüz İri kemikli, atletik yapılı kimse (Külah-Al.).
küydürmek 1. Elinden bir şeyi atmak, fırlatmak (Obruk-Do.; İs.). 2. Aşırmak, yürütmek (Çr.).
küyemek Bayılmak (Kalecikkaya-Al.).
küylek Kova (Os.).
küyük Çürük (İs.; Çalyayla-Çr.). "Ben sana varır mıyım? / Başın kel dişin **küyük**" Gösterir, 2011: 183
küyükmek Çürümek (İs.).
küyür küyür Kütür kütür (Çr.). "Al şu elmayı **küyür küyür** ye." Tdk, 1993: 3056

L

lā → Lan (Gökçam-Su.; Çr.). "Bak **la** bak, bu biçim gabaran culuk heç gordün mü sen?" Özçatalbaş, 2002 : 32
labye Fasulye (Al.).
laf bezeği bok tezeği Çok, ancak boş konuşan kimse (Çalyayla-Çr.).
lafı kıçından anlamak Sözü ters anlamak ya da hiç anlamamak (Çr.).
lafın kösteğine vurmak Bir konu üzerinde uzun uzun, koyu sohbete dalmak (Çr.). "Sen emme de **lafın kösteğine vuruyon** ula!" Kerman, 1997: 70
laflamak Konuşmak, söyleşmek, dertleşmek (Hımıroğlu-Çr.). "Bilmeyene **laflamak** ne kolay." Tahir, 2007: 377
laflaşmak → Laflamak (Su.). "Büyük sap yığını gölgesinde **laflaşan**lar en kalabalık olanıydı." Sarıyüce, 2004: 133
laf olsun torba dolsun Gereksiz, boş konuşmak (Çr.).

lağap Takma ad (Su.; Çr.). "Körpe kızın **lağabı** da neymiş?" Tahir, 2007: 369

lağbaz Pişmanlık (Su.).

lağlanca Eğlence (Çr.). "Köpekler kocayınca kurdun **lağlanca**sı olurmuş." Yoksul, 2013: 465

lakırdak Leyleğin ötüşü (Kavşut-Su.).

lalak Saf, aptal, salak (Su.).

lalanmak Birinin yaptıklarını yineleyerek alay etmek, dalga geçmek, eğlenmek (Çopraşık-Al.; Çitli-Me.; Kamışlı-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Katıkçı itleri, katıkçı geri, beni alaya alıyorlar, **lalanıyorlardı**." Çorumlu, 2009: 1654

lâlek Leylek (ÇopraşıkAl.; Kamışlı-Su.; Çr.). "**Lâleğin** ömrü laklahınan geçer." Kerman, 1997: 41

lâlek ayak getirdi Leyleklerin gelme zamanı emeklemeden yürümeye geçen çocukları anlatmak için kullanılan bir söz (Çr.).

laleklerin cücükleme vahdı Yaz (Su.).

laleklerin gelme vahdı İlkbahar (Su.).

laleklerin getme vahdı Sonbahar, güz (Su.).

lâlenmek → Lalanmak (Çr.). "Beniminen **lâleniyon** mu yoğsa?" Çorumevi, 1996: 23

lalin Takunya, nalın (Çr.). "Çıhart ayaandan **lalin**leri, düşecaan." Tuluk, 1991.

lambalık Duvar üzerinde gaz lambasının konacagı çıkıntılı yer (Beydili-Çr.).

lamçı → Yamçı (Ka.).

lamçi → Yamçı (Os.).

lamlı Harmanda savrularak buğdaydan ayrılmış saman yığını (Kavşut-Su.).

lan Ey, ulan anlamında kabaca seslenme ünlemi (Çr.). "Cesedi nereye attın **lan** gevrek?" Destanoğlu, 2006: 59

langırdamak Gevezelik etmek (Çr.). "Boş fıçı çok **langırdar**." Yoksul, 2013: 159

lapak lapak Lapa lapa (büyük parçalarla yağan kar için) (Çr.). "Başlarına dikilmiş, **lapak lapak** tükürmüşsün…" Gümüş, 1977: 56

lapbasan Seyrek basıp ağır ağır yürüyen kimse (Çr.).

lapçın Dışı parlak, içi lastikli, bağlamalı mest biçiminde kalın topuklu, topuklarında demir çakılı ayakkabı (Çr.). "Lacivert çuha şalvarı, **lapçın** kunduraları her zamanki gibi tertemiz…" Tahir, 2008: 77

lapçin Bir çeşit kundura (Os.).

lap lap Çıplak ayakla ya da ayağa büyük gelen ayakkabıyla yürürken çıkan ses (Çr.). "İki metreye yakın boyuyla **lap lap** giden Deli Elvan..." Tahir, 2006: 87

larkıdanak Bir nesnenin yerli yerine oturmasını anlatan söz (Çr.).

lastik Tekerlek (Al.).

laşka Laçka (Körkü-Su.). "Aşık geçinenin çokları **laşka /** Bu duyguyu taşıyorum Çağlar Bey" Çırakman, 1992: 155

laylon Naylon (Çr.). "**Laylo**n çıhalı aşşa yuharı yirmi sene ney oldu." Abaz, 2004: 151

layn → Lan (Al.).

Laz barı Bir halk oyunu (Çr.).

lazımlık Oturak (Çr.).

lazut Mısır (Al.).

leb demeden leblebiyi anlamak Söylenenleri anında anlamak (Çr.). "Bu Zülfü oğlan gibi, eline ayağına tetik, **leb demeden leblebiyi anlar** olmaz." Tahir, 2008: 336

lebek Delikanlı (Çr.).

leccesiz Yersiz, gereksiz konuş-

ma (Çr.).
leçek Yazma (Al.).
lef lef geçmek Güçsüzlük nedeniyle kendinden geçmek (Çitli-Me.).
legelek Leylek (Kalecikkaya-Al.).
lelbebi Leblebi (İs.; Çalyayla-Çr.). "Gınōmada gelikene **lelbebi** geturüle." Abaz, 2004: 96
lemis İçine ıspanak, peynir, patates, kıyma konulup katlanmış yufka (Çr.).
lemli Nemli (Çıkrık-Çr.).
lemsetavuk Bir çeşit tavuk (Çr.).
len → Lan (Çr.). "Nereye gediyonuz **len**, ecinni tayfası gibi gine?"
Özçatalbaş, 200 : 33
lenger 1. Bakırdan büyük süzgeç (İs.; Çalıca-Çr.). "O serhoşlukla bizi **lenger**e çevirdi gittiydi."
Tahir, 2004: 45
2. Pilav sahanı (Alacahüyük-Al.).
lenger sıyırmak İskilip dolması sunulan lengerin yemek bitiminde ekmekle sıyrılarak ters çevrilmesi, yemek yiyenlerin de bahşiş atması geleneği (İs.). "Çorum'da **lenger sıyırmak** denilen gelenek halen sürdürülmektedir."
Oğuz, 2006a: 32
lepleki Cam tabak (Su.).
leşter Neşter (Kalecik-Me.). "Sefil Pir'i yaratıp da neyledin / **Leşter** vurup pare pare eyledin"
Piroğlu, 1981: 57
leyla Kendinden geçmiş durumda olan (Çr.).
leylek getirdi Yetişkinlerin de oynadığı bir çocuk oyunu (Çr.). "**Leylek getirdi** oyununda kişi sayısı ile yaş aralığı fark etmez."
Oğuz, 2006b: 34
leymın Limon (Al.).
leyvaz Fasulye (Al.).
lığ → Mil (Ovasaray-Çr.). "Sel gider **lığ** kalır, tallaya bereket galır."
Kerman, 1997: 48
lığlamak Tıkamak, kapamak, doldurmak (Os.; Çıkrık-Çr.). "Sa man deliğin önünü **lığladı**."
Tdk, 1993 : 3076
lıklıkı Tek ya da iki kulplu toprak testi (Su.).
lıkman → İlikmen (Su.).
libade Pamuklu, geniş kollu kadın ceketi, hırka (Su.).
lif Hamamda sabun köpürtmede kullanılan, elde filik yününden örülen örgü (Çr.).
lik İplik eğrilen iğin eğri demir ucu (Ovasaray-Çr.).
lik lik Hoplaya zıplaya (Ka.).
lik like kalkmak Tırısa kalkmak (Os.).
likman → İlikmen (Çr.).
lime Dövülen çeltiğin bir bölümünün pirinç, bir bölümünün çeltik olarak kalmış durumu (Ka.).
liplip İdare lambası (Su.).
livanlı Eskiden zenginlerin giydiği bir çeşit ayakkabı (Su.).
livik Ekşi, buruk yaprakları pişirilerek yenen bir ot (Gökköy-Çr.).
lizomu yok Gereksiz (Çr.).
lo → Lan (Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Arpalık, Dutçakallı-Çr.). "**Loo** gobeller benim karpuzum nerede?"
Sağmen, 2009: 176
loda 1. Taneli ya da tanesiz saman yığını (Ka.). 2. Üstü toprak ya da otla örtülmüş koni biçimli saman yığını (Ovasaray-Çr.).
loggudü Kaba saba insan (Su.).
loğ (1) → Lan (Yazır-Bo.).
loğ (2) Toprak damlarda, yollarda toprağı ezmek için kulanılan taş silindir (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Eskiekin, Gökköy, Sarimbey-

Çr.).“**Loğ** taşı gibi karnın sırtın belirsiz olmuş.” Yoksul, 2013: 485

lohul Lokum (İs.; Çalıca, Ovakarapınar-Çr.). "**Lohul**u dutulu mevlüd okundun muydu." Abaz, 2004: 97

lohum Lokum (İs.). “Mevlüd ohundun muydu **lohum** dutulu.” Abaz, 2004: 97

lohuza Yeni doğum yapmış kadın (Dutçakallı-Çr.).

loka Roka (Çr.). “Yeşillik goy madenizden **loka**dan / Çarık bunu sunak yaptım yokadan” Yoksul, 2011: 87

loksan Eksik, noksan (Su.).

lokul Lokum (Çr.).

loküs Modern gaz lambası; lüks (Su.).

lombadan söylemek Düşünmeden, patavatsızca söz söylemek (Os.).

lombudu Kaba sözlü (İs.).

lom lom helvası Bir çeşit helva (Çr.).

lom sözlü Sözünü, konuşmasını bilmeyen, patavatsız (İs.; Ka.; Os.).

lonç olmak → Lorç olmak (Çr.).

longurdak Hayvanlara takılan büyük çan (Çr.).

lorç olmak Çok ıslanmak, sırılsıklam olmak (Çalyayla-Çr.).

lo taşı → Loğ (2) (Çopraşık, Eskiyapar-Al.). “**Lo taşı**nı arayıp gelip buluşun / Alperenleriyle Türkçe konuşun” Barışcan, 2001: 114

lov taşı → Loğ (2) (Çr.). "Rüzgâr, ahırın toprak damında **lov taşı** gibi yuvarlanıyordu." Tahir, 2008: 257

löbetçi Nöbetçi (Su.).

lök (1) Ağır hareket eden kişi (Al.; Dutçakallı-Çr.).

lök (2) Erkek deve (Tolamehmet-Çr.). “Abaya yük deme, babaya **lök** deme.” Yoksul, 2013:1

lök (3) Yalan (Çr.).

löker Önde giden, yol gösteren (Çr.). “Sen bizim **löker**imizsin.” Tdk, 1993: 3090

lök gibi Ağırbaşlı, oturaklı (Evci-Bo.; Su.). “Deli Şaban **lök gibi** oturuYor.” Güven, 2013: 62

löklemek Bir şeyi gereğinden çok vermek (Çr.).

löküs Lüks lambası (Os.).

löllös Biçimsiz, kaba saba (Os.).

löngürdek → Longurdak (Çr.).

löp → Lüp (Çr.).

löpçü → Lüpçü (Çr.).

löp löp İştahla yemek yemeyi anlatır (Obruk-Do.).

löpür löpür Hızlı hızlı içme (Çr.).

lucaklık → Bucaklık (Sarimbey-Çr.).

luğluğu Çok çirkin gözlü bir kuş (İsahacı-Al.). “Başına bağlamış karalı yazma / Gözleri **luğluğu** dişleri kazma” Arısoy, 1970: 101

lüküs Aydınlatma amacıyla kullanılan cam korunaklı lamba (Çr.). “En karanlık geceleri, **lüküs** lambaları gibi aydınlatan kol kadar elektrik feneri elindeydi.” Tahir, 2004: 325

lüle Çeşme ağzı, su borusu (Al.; Eskiekin, İsmailköy-Çr.). “Köy içindeki çeşme yok mu, üç **lüle**li, kütür kütür.” Gümüş, 1977: 15

lülük Birçeşit pipo (Çalyayla-Çr.).

lüp Karşılıksız, parasız elde edilen, beleş (İs.). "Sevaba girersin ki, cenneti cebe atarsın **lüp** diye…" Tahir, 2004: 197

lüpcü Hazır yiyici, beleşçi (İs.).

lüver Tabanca (Çr.). “Koca parmağını **lüver** namlusu gibi uzatmıştı.” Tahir, 2006: 125

M

ma Sığır sesi (Çr.). "Ma kuzum, **ma**, çekinmeyin, yeyin!" Seyda, 2006: 192

maal Çapa (Doğla-Me.).

macca etmek Öfkelendirmek, çileden çıkarmak (Dutçakallı-Çr.).

macunuz Maydanoz (Yağcılar-Ka.).

maçça Dert, hastalık (Su.).

maççalı Suratsız, pis, kirli (Çr.).

maçça olma Dertli birisiyle yemek yerken iştahtan kesilme (Su.). 2. Rezil olma (Kamışlı-Su.). "Onun yanında **maçça oldu**." Uçakcı, 2006: 369

maçmuç Deşenek oyununda oyuncunun atışını elini yere koymadan serbetçe yapabilmek için söylediği söz (Çr.).

mada (1) Mide (Os.). "Ne kadar kibar olsan / Seni **mada**m almıyo." Dbk, 2003: 85

mada (2) İştah, yeme isteği (Gölet-Ka.). "Lütfen üsteleme, **madam** almıyor." www.golet.tr.gg/

madalanma Umma, umutla bekleme (Su.).

madamak → Madımak (Çr.).

madara (1) 1. Bayağı, basit (Al.). 2. Bir işi üstünkörü yapmak (Çr.). "**Madara** işten hayır gelmez." Kerman, 1997: 22

madara (2) Yassı taşçı çekici (Çr.).

madası almamak 1. Midesi almamak (Os.). 2. Yemek için isteksiz, iştahsız olmak (Os.).

madası olmak Canı çekmek, canı istemek (Bademce-Ka.).

made (1) Başka (Çr.). "Allah'tan made bilen yoktur." Yoksul, 2013: 51

made (2) Mide (Çalyayla-Çr.). "Gelirse gözel gelsin / Çirkin almaz **made**miz" Ertekin, 2006: 27

madebiz Maydanoz (Çr.).

madeniz Maydanoz (Kıcılı-Al.; Os.; Çıkrık, Ovakarapınar-Çr.). "Bahçelerde **madeniz** / Döşelidir odamız" Ertekin, 2006: 27

madenüz Maydanoz (İkipınar-İs.). "Eccük **madenüz** ney varıdı." Abaz, 2004: 123

madesi almamak → Madası almamak (Çalyayla-Çr.). "Ne kadar kibar olsan Seni **madem almıyor**" Gösterir, 2011: 295

madesi yetmek Ölüm zamanı gelmek, ömrü tamam olmak (Obruk-Do.).

madımak İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak, yeşil yapraklı, ıspanak gibi yenilen bir ot (Eskiyapar, Hışır-Al.; Boğabağı, Eskiekin, Hımıroğlu, Sarimbey-Çr.). "Yoh'ekmekle gök soğan / **Madımağın** oynaşı" (Kör Hasan) Ercan, 1991: 382

madımalak → Madımak (Çiçeklikeller, İncesu-Su.). "Koyağında mor koyunlar otlamış / **Madımalak** güzel kızlar toplamış" (M. Güvendik) İvgin, 2009: 225

madik atmak Hile yapmak, kazık atmak (Su.)."**Madik atmada** çok ustadır o." Yoksul, 2013: 487

madrap Temel atılacak toprak (Su.).

mafasız Sevgi bağlılığı olmayan kimse, vefasız (Serban-Çr.). "Senin yâr yâr deyi nene döneyim Böyle bir **mafasız** dostu neyleyim" Koçak, 1980: 108

mafe Mahfe, salıncak (Çr.). "Bayram gelse de **mafe**ye binsek." Tuluk, 1991.

māfet Müddet, süre (Karkın-İs.). "Bi **māfet** çocuklarımıza giydürücek giyicek bulamaduk." Abaz, 2004: 142

maf olmak Onulmaz duruma gelmek, yok olmak (Akçalı-Su.; Kavacık, Serban-Çr.). "Bıldır ekinler hep **maf oldu**." Çorumlu, 2009: 1502

mafliz Cimri (Al.).

mağar Pınar, çeşme (Satıyüzü-İs.).

mağarama Havlu gibi kullanılan bez parçası (Obruk-Do.).

mağârt Bakır helke, soba kazanı gibi dik köşeli kapların diplerini çekiçlemede kullanılan bakırcı örsü (Çr.).

mağmur Sessiz, sakin (Su.).

mağraşmak Koyunların meleşmesi (Kalecikkaya-Al.).

mağrisem Meğerse (Su.).

mağruşlamak Yaşlanmak (Kayı-Çr.).

mahacır Göçmen, muhacir (Çr.). "Hamidiye **mahacır**ından Avratbaz çayları yetiştirdi." Tahir, 2007: 282

mahana Sözde neden, bahane (Gökçam-Su.; Serban-Çr.). "Kaderim kötü benim / Kime bulam **mahana**" Gösterir, 2011: 81

mahanet Muhtaç olma (Al.).

mahat Sedir, kanepe (Al.; Su.).

mahık Acı, çok ekşi yiyecek (Çr.).

mahkeme duvarı gibi Gülmeyen, somurtkan yüz (Çr.).

mahle Mahalle (Al.; Akçalı-Su.; Çr.). "**Mahle**li güzel görsün / Gel salına salına" Gösterir, 2011: 84

mahman Göksulu armuduna benzeyen, iri bir çeşit armut (Çr.).

mahmudiye Boyna takılan altın (Çr.).

mahra Üzüm taşımak için kullanılan ağzı geniş, dibi dar tahta sandık (Çr.). "Elli **mahra** üzüm geldi." Koşay-Işıtman, 1932: 269

mahrama Ev dokuması havlu (Os.).

makat Üzerine oturulan oda sekisi, tahta divan (Os.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "**Makat**ı beğenmeyen koltuğu bulamaz." Yoksul, 2013: 488

makkap Matkap (Çr.). "Bazan sahalar **makkap**la üç tarafından delinerek ortasına kurşun dökülürdü." Çorumlu, 2009: 589

maktanmak Övünmek (Kalecikkaya-Al.).

māl (1) Bir tarım aracı, çapa (Çr.).

mal (2) Büyükbaş hayvan (İsahacı-Al.; Kamışlı, Körkü-Su.; Kavacık, Sarimbey-Çr.). "Kabuklarını **mal** yer." Kemal, 2002: 33

malagma → Malama (İs.).

malahülle Tasarı, varsayım (Su.).

malak (1) 1. Manda yavrusu (Evci-Bo.; Beydili-Çr.). 2. Kedi yavrusu (Yağcılar-Ka.; Kadıderesi-Çr.). "Kara kıllarla kaplı esmer gövdesi besili **malak**lara benziyordu." Tahir, 2004: 11

malak (2) Un, pekmez, ceviz içi, tereyağı ile yapılan tatlı bir yemek (Bademce-Ka.; Os.). "**Malak**, tereyağı donmadan sıcak sıcak yenmelidir." Dbk, 2003: 92

malama Taneleri ayrılmamış, samanla karışık tahıl (Kıcılı, Külah-Al.; Evci-Bo.; Ka., Kavşut-Su.; Ovasaray-Çr.). "Saplar, tane ile samanın birbirinden ayrılacağı kıvama gelmiş, **malama** olmuştur." Sarıyüce, 2006: 59

malamat Alçak, aşağılık, rezil, berbat (Os.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Serban-Çr.). "Bi de sen **malamat** etme heri beni." Lâçin, 2007/63: 6

malamat olmak Berbat, kepaze olmak (Külah-Al.; Os.; Çr.).

malaşmak → Maylaşmak (Çr.).

malay Genellkle mısırdan yapılan bir çeşit ekmek (Kalecikkaya-Al.). "Amman amman **malay**ım, seni

nerden alayım." Özkan, 2004: 65

mal gütmek Hayvan otlatmak (Gökçam-Su.; Eskiekin-Çr.). "Mezarında **mal gudüyok** ölenin / Kalan sağlar, arayanın bulanın" Kurtoğlu, 1998: 16

malhıta Yeşil mercimekle yarmadan yapılan bir çorba (Çr.).

malıpatıra Manifatura (Çr.). "Bıldır sene sizin Eğridere'deki **malıpatıra** mağazasından gelinlik pırtı aldıydık…" Özçatalbaş, 2003: 134

mal melal Taşınır, taşınmaz, hayvan gibi her türlü mal varlığı (İsmailköy, Kiranlık-Çr.). "Bi sürü **mal melal** biriktirmiş emme, hayır hasenat hak getire." Kerman, 1997: 23

malühülle Hayal (Ka.).

mama Baş (Çr.). "**Mama**mın üstüne düştüm." Tdk, 1993: 3114

mamaca 1. Beceriksiz, işin kolayını bilmeyen (Su.). 2. Hazır yiyici (Su.).

mamak Çocuk yemeği, mama (Çr.).

māman → Mahman (İs.). "Bi de **māman** armudumuz varıdı." Abaz, 2004: 162

mamele Resmi işlemler, yazışmalar (Su.).

mamer → Mamerik (Çr.).

mamerik Dokuma tezgâhında iplik germeye yarayan yuvarlak ağaç (Çr.).

mamır Memur (Çr.). "Sofrasında tuz ekmek yiyen bunca **mamır**!" Tahir, 2004: 348

mamırsa Sıcak suda haşlanan hamurun üstüne kara pekmez dökülerek yapılan tatlı (Çalyayla-Çr.).

mamir Memur (Su.).

mamiros Sıcak suda haşlanan hamurdan yapılan tatlı (Yazır-Bo.).

manca Karışık yiyecekler, azık (Dutçakallı-Çr.).

mancar Pancar (Çr.).

mandagöz Anlamsız bakan, iri gözlü kimse (Çr.).

mandal Eski evlerin kapılarının arkasındaki kol demiri (Su.). "Dışarıdaki **mandal**a basınca kolaylıkla açılıyordu." Sarıyüce, 2004: 118

mandik Köylü kadınların giydiği, geniş paçalı, düğmeli kadın donu (Hacıhamza- Ka., La., Os., Su.; Çıkrık. İsmailköy-Çr.). "Uzun **mandiğ**inin bezeği sımsıkıydı." Güven, 2010: 152

mangafa Büyük, düşüncesiz kafa (Su.).

mangaş Cımbız (Çr.). "Âşamâdar elinden **mangaş**, ayna, allık düşmüyo." Kerman, 1997 : 23

mangır Para (Al.; Su.). "Böyle salmayı kendi **mangır** kesesinden çıkarıp sayar." Tahir, 2006: 249

mangırmak → Mankırmak (İbik-İs.).

manhırmak → Mankırmak (İbik-İs.). "Kimi camış gibi **manhırır** galkıyom deyi, kimi canavar gibi ulur geliyom deyi!" Özçatalbaş, 2003: 39

manık Kedi yavrusu (Gökköy-Çr.).

manı manı Sevimsiz, kaba, ağır davranışlı kimse (Çr.).

mani atma Gelin almadan sonra davulcunun bahşiş toplamak için söylediği doğaçlama şiir (Bademce-Ka.).

manifülle Kurgu, hayal (Su.).

mankafa Soğuk çalmış, soğuk tan bozulmuş (Ovasaray-Çr.). "Bizim haşhaş **mankafa**, hiç yağı çıkmıyor." Tdk, 1993:3124

mankaş Cımbız (Çr.).

mankırmak Sığırın bağırması, böğürmek (Çıkrık-Çr.).

manşa Maşa (Ka.).

mantı (1) Kare biçiminde kesilmiş hamur içine kıyma konularak yapılan bir yemek (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.). "Düğünlerde, şenliklerde Çorum **mantı**sı ilk sırada gelmektedir." Oğuz, 2006a: 44

mantı (2) 1. Sapsız bıçak, çakı (Su.). 2. Bıçağın, çakının demir kısmı (Su.). "**Mantı**sına su verilmiş, köreltmek zordur." Yoksul, 2013: 491

mantız Sacdan yapılan, soba biçiminde, üstü ızgaralı ocak (Çr.).

mantik Hayvana yedirilen dikenli bir çeşit ot (Al.).

mantin Şalvar yapımında kullanılan ipek çubuklu kumaş (Çr.). "Büyük hırkanın giydiği **mantin** Küçük hırka da onlardan zengin" Çorumlu, 2009: 241

mantiş Yuvarlak, tombul yüzlü, basık burunlu kimse (Çr.).

mantiz → Mantız (Çr.).

mantoz → Mantız (Çr.).

mantuz → Mantız (Çr.).

mapis Hapishane (İs.). "**Mapis**de yatmış geç gelmiş." Abaz, 2004: 170

mapis damı Cezaevi (Çr.). "Allah **mapis dam**ına düşürmesin." Kerman, 1997: 23

mapusâne gaçgını Kendine, giyim kuşamına dikkat etmeden saç sakal karışık; aylak, işsiz güçsüz dolaşan kimse (Çr.).

mapus damı Cezaevi (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Seni **mapus dam**ına atarlar." Tahir, 2006: 307

māra Mağara (İs.). "Ben onların **mā-ra**sına gitdim." Abaz, 2004: 111

maraf Sini (Çr.).

marak Kaygı, merak (Harunköy-İs.; Serban-Çr.). "Fakiri kurtar **marak**tan / Kısmeti veren sabahtan" Koçak, 1980: 195

marama 1. Kadınların genellikle namazda kullandığı başörtüsü (Kalecikkaya-Al.). 2. Mendil (Çr.).

maraz Rengi kaçık kimse, zayıf (Os.). "Çok yedirdim kirazı, memnun etmedi **maraz**ı." Yoksul, 2013: 216

març murç → maçmuç (Çr.).

marhama Gayet ince mendil (Çr.).

marıl Marul (Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

mārim Meğer (Su.).

mārisem Demek ki, tahminen (Su.; Çr.). "Hani bıldırki sene guma üstüne vardıydım ya; okutmuş rakibem bana **mârisem**." Özçatalbaş, 2002: 31

marka At arabasının oku (Ka.).

marsık Kömür gibi, kapkara (Çalyayla-Çr.). "**Marsık** gibi teni var / Boydan uzun eni var" Gösterir, 2011: 264

Marsuvan Merzifon (Çr.).

martinli Şirret kadın (Su.).

masaf (1) Küçük sepet (Çr.).

masaf (2) Sofra tepsisi, büyük sini, küçük bakır tepsi (Me.; Çampınar-Os.; Beydili, Çalyayla, Karadona-Çr.). "Mantı **masaf**ta güzeldir." Yoksul, 2013: 487

masarif Gider, harcama (Su.). "Kaçıverdim yârime / **Masarif** çektirmedim" Gösterir, 2011: 202

masat Bıçak bileyleme aracı (Kıcılı-Al.; Çalıca-Çr.). "Hesapsız kasap, belinde kalır **masat**." Yoksul, 2013: 378

masdar Düz çizgi çizmek için kullanılan cetvel tahtası (Çr.).

masen Mahzen, kiler (Kamışlı-Su.; Çr.). "**Masen**den az pekmez getir." İl Yıllığı 1967: 123

masıra (1) Hıyarın küçüğü (Kıcılı-Al.; Çalyayla-Çr.). "Taze hıyar **masıra** / Gediyom yolun sıra" Ertekin, 2006: 109

masıra (2) Masura (Çr.).

māsız Yalancıktan (Su.).
masim Masum, günahsız (Çr.).
"Şu el kadar **masim**in hakkı yenir mi?" Yoksul, 2013: 471
mas mas 1. Ağır ağır, durgun durgun, sersem sersem duran kimse (Çr.). 2. Vurdumduymaz, aptal (Su.).
masra Hıyarın küçüğü (İs.).
mastı İşini ağırdan alan (Al.).
masuzcuktan Şakadan (Çr.)."Ne gızıyon aslanım, **masuzcuktan** yaptım." Tuluk, 1991.
maşaca Maşa (Bademce-Ka.).
maşala (1) Düğün alanlarını gece aydınlatmakta kullanılan bir çeşit meşale (Çr.).
maşala (2) Sebze bahçesindeki küçük bölümler, evlek (İs.; Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).
maşalama → Maşala (2) (Külah-Al.; İs.; Su.). "Soğan üç **maşalama /** Ortası köşeleme" Aytekin, 2003: 145
maşmuş Söylendiğinde kaleye geri dönme zorunluluğunu ortadan kaldıran deşenek oyunu terimi (Çr.).
maşrapa Su kovası, su tası (Su.) "**Maşrapa**yı uzattılar, Enver anında geri çevirdi." Destanoğlu, 2006: 42
mataf Satılacak mal ya da eşya (İsahacı-Al.). "Feleğin ardından yetmiş var m'ola / **Mataf**ın eksiğe satmış var m'ola" Arısoy, 1970: 49
matçalı Hastalıklı, dertli, kötü, pis (Çr.).
matrabaz Yüksek ederden satmak amacıyla malını saklayan kimse (Çr.).
maval maval Aptal aptal bakış (Çr.).
mavıya (1) Acımasız kimse (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Lambayı aldı **mavıya** Göbüş / Gel alma lambayı İsmail Ağa" Arısoy, 1970: 90
mavıya (2) Mavi gözlü (Kıcılı-Al.).
mavi bez Delmenin arkasına konduğu için 'arkalık' da denilen, bir çeşit yerel dokuma (Çr.).
mavin Kamyon ya da otobüs sürücülerinin yardımcısı; muavin (Tatar-Çr.). "Arabamın **mavini** / Soramadım evini" Çağıl, 2013: 7
mavra Yüksekten atma, palavra (Su.).
mavu Mavi (Kayabüğet-Al.). "Kâkülü eğrice kaşları eğme / Gamzenin altında bir **mavu** döğme" (Ahmet) Ercan, 1991: 146
mavuş Mavi, maviş (Çr.). "Entarisi **mavuş**tur / Çek yakanı kavuştur" Ertekin, 2006: 17
may Askerlikte hedef, boy hedefi (Çr.).
maya Dişi eşek ya da deve (Evci-Bo.; İs.; KüçükpalabıyıkOvasaray-Çr.). "Devecilerden biri **maya**nın önüne samanla arpa döküyordu." Sarıyüce, 2006: 95
maya gibi Etine dolgun, canlı (Çr.).
mayalı 1. Saçta pişirilen mayalı küçük ekmek (Al,: Çr.). 2. Mayalı hamurdan, tavada yağla kızartılan bir tür bazlama (Beydili, Eskiekin-Çr.). "Mayası bozuğunan **mayalı** bile yeme." Yoksul, 2013: 494
mayalık Maya konulan çanak (Çr.).
mayasır Mayasıl hastalığı (Çalyayla-Çr.).
mayasur → Mayasır (Kuzuluk-İs.).
mayhoş Ekşi (Gökköy-Çr.).
mayı → Maymun (Ba.).
mayıf Yüze gülen, yaltakçı (Çr.).
mayıflanmak Bir işe, bir öneriye istekli olmasına karşın, isteksizmiş gibi davranmak, nazlanmak (Dutçakıllı, İsmailköy-Çr.). "Gocaya varmıya varıcan, ne **mayıf-**

lanıp duruyon." Kerman, 1997: 70

mayıklamak Köpeğin can acısıyla bağırması (İs.).

mayıl mayıl 1. Üzgün üzgün, iç geçirerek, özenerek bakmak (Çr.). 2. Bel bel bakmak (Çr.). "Eve girip çıktıkça çevrene **mayıl mayıl** bakmana dayanamıyom." Kerman, 1997: 70

mayıs 1. Yaş sığır pisliği, gübre (İs.; Yağcılar-Ka.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). 2. Hayvanların arkasında oluşan pisliğin yaptığı yağlanma (Gökçam-Su.). "Avludaki **mayıs** kokusuna sinekler hücum etti." Yoksul, 2013: 86

mayış Maaş (Al.; Göcenovacığı-Çr.). "Yarin aldığı **mayış /** Benim süsüme yetmez" Ayhan, 2002: 171

mayışmak Sıcaktan, mide dolgunluğundan ya da zevkten gevşemek, baygınlaşmak (Su.; İsmailköy-Çr.). "Sıcağın verdiği rehavetle **mayışıp** kaldı." Güven, 2013: 134

maylak (1) Deve yavrusu (Çr.).

maylak (2) Kendine sahip olamayan, sarsak (İs.).

maylaşmak Görgü kurallarına uymaz biçimde, yayılarak oturmak (Çr.).

maymak 1. Beceriksiz, sersem, şaşkın (Çr.). 2. Eli ayağı çarpık, ağzı eğri kimse (Çr.).

maymaşık Tembel, uyuşuk (İs.).

maymaşmak → Maylaşmak (İs.).

maymun Çevresine ip sarılıp birden bırakılarak ya da kamçı ile vurularak döndürülen koni biçiminde ucu sivri, ağaçtan yapılan oyuncak: ayı, topaç (İs.). "Oyuncu, kamçının ucundaki ipi **maymun**a dolar." Oğuz, 2006b: 48

maymun çevirmek Topaç çevirmek (Çr.).

mayşalama Bağ, bahçe, bostanlarda ekilmek için ayrılmış küçük toprak parçası, evlek, karık (İs.).

maytalak Ufat tefek, cüce gibi, bodur (Çr.).

maytap Gülünç (Su.). "Gezerken Sungurlu'nun en **maytap** adamlarına rast gelmiş." Uçakcı, 2006b: 207

maytap geçmek Dalga geçmek, alay etmek, eğlenmek (Küçükpalabıyık-Çr.). "Sen kiminle **maytap geçiyon** la şallak!" Özçatalbaş, 2003: 16

mayturuklanmak Oyalanmak, boş yere vakit geçirmek (Obruk-Do.).

mayukdamak Üzüntü anında kedi gibi ses çıkartmak (Os.).

mayyoğ Akılsız, kaba adam (Os.).

mazak (1) Ham meyve (Su.).

mazak (2) Kısa boylu, cüce (İs.).

mazarat Yaramaz çocuk, yaramazlık yapan kişi (Külah-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Karadona-Çr.). "Senden büyük olanın sana **mazarat**ı dokunur." Seyda, 2006: 87

māzeme Malzeme (Karkın-İs.). "**Māzeme** öyle, çimento alıcāñ, tuhla alıcāñ bi sürü." Abaz, 2004: 143

mazı (1) Çam ağacının tabaklıkta kullanılan meyvesi (Çr.).

mazı (2) Kağnılarla arabalarda iki tekerleği birbirine bağlayan, kalın ağaç dingil (Alacahüyük, Miyanesultan-Al.; İs.; Me.; Kavşut-Su.; Beydili, Eskiekin-Çr.). "Kağnıların **mazı**ları yağlanır, daha iyi gıcırdaması sağlanırdı." Güven, 2013: 95

mazıl olmak İzlencesi gerçekleşmediğinden üzülmek (Çr.).

mazlım Uysal, iyi huylu, söze gider, yumuşak başlı (İs.; Os.; Çalyayla, Evciortakışla, Tatar-Çr.). "Senin şu gocan nâdar **mazlım** adam." Kerman, 1997: 23

mazman (1) Dört beş yaşındaki erkek koyun (Çr.).

mazman (2) İp sarmaya, urgan bükmeye yarayan, silindir biçiminde araç; çıkrık (Alacahüyük, Perçem-Al.).

mazu Çok ekşi (Yağcılar-Ka.).

mazulamak Tabaklanacak derileri işleme yatırmak (Çr.).

me Al, buyur (Bademce, Gölet-Ka.; Os.). "Ceplerinde kuru yemiş varsa, **me** kızım, ma koçum, der verir."
Seyda, 2006: 257

mecali galmamak Çok yorulmak, yeniden iş görecek gücü kalmamak (Çr.).

mecek (1) Kısa boylu, büyüyememiş ağaç, insan ya da hayvan (İs.).

mecek (2) Çamur kazımak için üvendirenin ucuna takılan demir (Çr.). "**Mecek** her zaman çamur sıyırmaya yaramaz, bazen de başkasına ders vermeye yarar."
Yoksul, 2013: 494

mecel Güç, derman (Su.; Dutçakallı-Çr.).

mecene İri, büyük, hantal (Çr.).

meçcik Sık başlayıp uca doğru azalan sert kıllı sakal (Çr.).

meçük (1) Davul tokmağı (Ka.).

meçük (2) 1. Zayıf, avurtları çökmüş kimse (İs.). 2. Kıçı kırık (Os.).

medanoz Maydanoz (Dutçakallı-Çr.).

medek → Malak (1) 1 (Me.).

medeniz Maydanoz (Al.).

medenüz Maydanoz (Karkın-İs.). "Şu beş altı **medenüz**ü getdük."
Abaz, 2004: 143

meder İlaç, çare, derman (Çr.). "Kelin **meder**i olsa kendi başına olur." Yoksul, 2013: 440

medet Umut (Su.).

medik Küçük, şişman çocuk (Çr.).

medine Ocak yanlarında, mutfak duvarlarında, kapaksız, gömme küçük dolap (İs.; Os.; Beydili-Çr.). "Evleri **medine**li/ Varıp da ne demeli" Ertekin, 2006: 50

medonos Maydanoz (Gökköy-Çr.).

meel Çapa (Kayadibi-İs.).

meerim Meğer (Al.).

mefa Vefa (Eskiyapar-Al.; Su.). "Bak tın yârin **mefa**sız / Peşini boşlamalı"
Gösterir, 2011: 124

mefāt etmek Vefat etmek, ölmek (İs.; Çr.). "Bi müddet sōna patişahın hanımı **mefāt ediy**." Abaz, 2004: 115

mefta Mevta, ölü, ölmüş (Al.).

mege Çapa (Al.).

meğel Tek ağızlı küçük kazma, çapa (Al.; İs.; Oğ.; Çr.).

meğellemek Toprağı çapa ile kabartmak, otlarını temizlemek (Çr.).

meğensimek Önemsemek, ciddiye almak (Bademce-Ka.).

meğersem Meğer (Al.).

meğert Bakırcı örsü (Çr.).

meğersimek Önemsemek (Os.).

meğirsek Yavrusuna çok düşkün insan ya da hayvan (Ka.).

meğrise Oysaki (Çr.).

meğsinmek Önemsemek (Ka.).

meğsinmemek Önemsememek (Ka.).

meh Evcil, eti yenebilen hayvanları çağırma ünlemi (Gölet-Ka.). "Meh, **meh**... Gel Sarıkız'ım gel."
www.golet.tr.gg/

mehek Deneme (Çr.). "**Mehek** taşı." Tdk, 1993:4590

mehel (1) Çapa (İs.). "Öküzü olma yanların **mehel**i vardır."
Kemal, 2002 : 33

mehel (2) Uygun (Acıpınar-Çr.). "Allah bilir kulunu, **mehel** görür çulunu." Yoksul, 2013: 39

mehendis Mühendis (Çr.). "İstanbul'da **mehendis** Mektabı'na gidecem." Seyda, 2006: 231

mehersimek Önem vermek (Çr.).

mehesimek Önemsemek (Al.).

mehesimemek Önemsememek (Al.).

mehesiz Uygun konuşmayan, geveze (Gökçam-Su.).

mehle (1) Belkemiği üzerindeki yumuşak etler (İs.). "Bir kilo **mehle** aldım." Tdk, 1993: 3151

mehle (2) Mahalle (İsahacı-Al.; Su.). "Ne kötü **mehle** imiş / Sevmeden ayırdılar" Ertekin, 2006: 67

mehlem Merhem (Evciortakışla, Mislerovacığı, Serban-Çr.) "Derdine dermanı arayan için / **Mehlem** oldum dost Şekip'im diyene" Şahadoğru, 1995: 29

mehlep Aşılanmamış kiraz ağacı (Çr.).

mehrebe Merhaba (Karkın-İs.). "Hepimiz **mehrebe**y keserük sennen." Abaz, 2004: 146

mehremetli Merhametli (Kavacık-Çr.). "Gavur deyip de geçme. Onun da öyle iyisi var ki bizim Müslümanlar dan da **mehremetli** oluyor." Çorumlu, 2009: 1503

mehtaç Muhtaç, gereksinimi olan (Su.). "Gomşu gomşunun külüne **mehtaç**." Uçakcı, 2006: 218

mekene Makine, kamyon (Küçükpalabıyık-Çr.).

mekikli Bir tür peştamal (Çr.).

mekir Kalleşlik, kötülük, zarar (İsahacı-Al., Su.; Serban-Çr.). "Bakıncağız hoşlanmadım gözünden / Kada, bela, **mekir** akar yüzünden" Arısoy, 1970: 101

meksetmek Birini işinden alıkoymak, bekletmek (Gölet-Ka.). "Kusura kalma, seni **meksettim**." www.golet.tr.gg/

melefe Yatak, yorgan çarşafı (Su.).

meleğen Çok meleyen (Çr.). "Sütsüz koyun **meleğen** olur." Yoksul, 2013: 588

melek üzümü Yemişleri yenen bir bitki (Çr.).

meleme Beceriksiz, iş bilmez, ağır canlı (Çr.).

melez (1) Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

melez (2) Karışık tahıl, aşlık (İs.).

melez (3) Keten arasına ipek karıştırılarak dokunan bir çeşit kumaş (Çr.).

melez gömlek Düğünlerde ya da hamama giderken giyilen, heril gömleğin ipinden biraz daha kalın bükülen ipek ipliğinden dokunan gömlek (Çr.).

melhem (1) Merhem (Kalecik-Me.; Akçalı, Çayyaka-Su.; Evciortakışla, Serban-Çr.). "Seni **melhem** dediler / Bu sinem yarasına" Ertekin, 2006: 76

melhem (2) Bir bitki (Çr.).

mēllemek → Meğellemek (İs.). "Biz bahcede **mēlliyok**, dırmukluyok." Abaz, 2004: 161

melmeket Memleket (Su.; Çalyayla-Çr.). "Yolcuyum, bu **melmeket**in garibiyim ağa." Çorumevi, 2000: 18

mel mel Üzgün üzgün bakmak (Çr.).

memeksimek Ekşimek (Çr.).

memik Meme (Dutçakallı-Çr.).

memişane Tuvalet, hela (Os.). "**Memişane**ye gidecek olsa, beline ip takacak." Tahir, 2004: 259

memişhane → Memişaşe (Su.; Gökköy-Çr.). "**Memişhane**ye doğru birkaç adım seğirtti." Tahir, 2004: 393

memük İnsanlarda üreme organı (Çr.).

mencilis Toplantı, topluluk (Su.; Serban-Çr.). "Cuma gecesi bugün mübarek / Oturduk **mencilis** tuttuk birarek" Koçak, 1980: 299

mendek Kedi yavrusu (Bademce-Ka.).
mendil Sofra yaygısı (Çr.).
mendil alma Sözlenen gençlere söz yüzüklerinin takılması töreni (Ka.). "Gençlerin evlenmesine karar verildikten sonra **mendil alma** günü tespit edilir." Dbk, s. 70
menefe Kılıf, yüz (Su.). "Yaşmaktan **menefe**si / Utanmayı kaldırmış" Aytekin, 2003: 178
menek Kedi yavrusu (Hacıhamza-Ka.).
menekşe Bir çeşit iğne ya da mekik oyası (Çr.).
menemez Zayıf, cılız (Su.).
menemme Sanırım (Olukyanı-Su.).
menevcer Kuşkonmaz (Gökköy, Karagöz-Çr.).
menevre Aldatmaca, düzen, dolap (Çr.). "Mutlaka çevirecek bir **menevre**si var." Tdk, 1993: 4591
menevşe Menekşe (Eskiyapar, Kayabüğet-Al.; Su.; Eskiekin-Çr.). "Senden ayrı düşeli / Soldum **menevşe** gibi" Akbaş, 1983: 44
mengen Büyük köpek (Su.).
mengirdek Ağaç boyunduruk (Alacahüyük, Dereyazıcı-Al.).
mengül Bilezik (Gölet-Ka.).
mengürdek Hayvanları ahıra bağlamak için kullanılan U biçiminde eğri ağaç (Yazır-Bo.).
menik Kulağın küpe takılan yumuşak yeri, kulak memesi (Su.).
menük Hıyar, salatalık (Ka.). "Hıyara **menük**, köpeğe enük … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
merdimen Merdiven (Çavuşoğlu-Esentepe-İs.). "**Merdimen**e yoharı çıkdı." Abaz, 2004: 138
merdin Acındırıcı söz (Çr.).
mere Otlak, mera (Dutçakallı-Çr.).
merek Samanlık (Al.; Me.; Boğabağı, Büğdüz-Çr.). "Mart'ta **merek**, Abril'de bir deve yükü ot gerek." Yoksul, 2013: 493
meremet Acıma (Çr.).
merep Tepe, yokuş (Al.).
meres 1. Çivili köpek tasması (Göcenovacığı-Çr.). 1. Köpeğin yaşı (Ka.). "Tazıyı bana verdi. **Mere**sinden tuttum köye yöneldim." Çorumlu, 2009: 1650
meret (1) Erkek üreme organı (Çr.).
meret (2) Uğursuz, hayırsız (Su.; Kirazlıpınar-Çr.). "Şu **meret**e on üç yaşımda başladım." Destanoğlu, 2006: 18
merkap Siyah renkli ayakkabı (Çr.).
mertek Bir metreden uzun ağaç (Alacahüyük-Al.; Or.; Kamışlı-Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "**Mertek** gibi boy var adamda." Yoksul, 2013: 495
mertlemek Atlamak, sıçramak, zıplamak (Şekerpınar-Su.).
merzifan Duvar merdiveni (Çr.).
merziman Merdiven (Os.).
merzivan Duvar merdiveni (Çr.). "**Merzivan**dan inmeli / Bir âşık edin meli" Gösterir, 2011: 149
merzuvan Merdiven (Çıkrık-Me.).
mes Kışın lastik ayakkabı içine giyilen çorap biçimindeki ayakkabı (Yazır-Bo.; Evciortakışla-Çr.). "Ayağında **mes**i var / Biri geniş biri dar" Çağıl, 2013: 4
meseleme 1. Sorun (Çr.). "Çorumlular ile köylüleri gibi meseleye **meseleme** diyordu." Tahir, 2007: 168
2. Örnekleme (Su.).
mesep Mezhep (Çr.).
mesep yarıştırmak Direnmek, savından dönmemek (Ka.).
meses → Üvendire (Os.).
mesimek Değer vermek, önem vermek (Su.; Çr.).
mesimemek Saymamak, önem-

sememek (İs.). “Sen beni hiç **mesimiyon**.” Çördük, 2011

mesitme Önem verme (İs.).

meşirap Kulplu su tası, maşrapa (Su.).

meşrebe Maşrapa (Çr.). “**Meşrebe**nin kalayı / Kızlar çeker halayı” Gösterir, 2011: 139

meşur Meşhur, ünlü (Çr.). “Beyaz giyme üşürsün / Gözellikte **meşur**sun” Gösterir, 2011: 254

met Çelikçomak oyunu (Kunduzlu-Ba.; Bademce, Gölet-Ka.).

met değneği Çelikçomak oyununda kullanılan 15-20 santimlik değnek parçası (Çr.).

metel 1. Öykü, masal (Kunduzlu-Ba.). 2. Bilmece (Me.; Dutçakallı-Çr.). "**Metel** metel met atar, iki sıçan göt atar." Akbaş, 1983: 35

metel (satmak) söylemek Bilmece söylemek (Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). “Dilsiz oyunu kurar, masal söyler, **metel** satardık.” Özçatalbaş, 2002: 44

metetmek Övmek (Eskiyapar-Al.; Yazır-Bo.; Serban-Çr.) “**Metetmek**tir aşıkların hüneri / Kudretten kaynar aşkın damarı” Koçak, 1980: 2

metez Oklava ile açılıp bardakla daire biçiminde kesilen hamurun içine patates konularak yapılan mantı benzeri bir yemek (Al.). "Bu şekilde hazırlanan patatesli hıngala ise **metez** adı verilmektedir." Oğuz, 2006a: 40

metezoru İstemeden, baba zoru (Çr.). "Hoca **metezoru** düşe devire inmiş badalları." Çorumevi, 2001: 16

metire Metre (Tatar-Çr.). “Beş **metire** astarınan / Yaktın benim genç ömrümü” Çağıl, 2013: 52

metlemek Çelikçomak oyununda çeliğin vurulduktan sonra birkaç kez yere değip sıçraması (Çr.).

mettup Mektup (Çr.). “Gidip diyarı gurbette garip kalırsam / Ayrılık **mettub**un sal bazı bazı” Caferoğlu, 1994: 148

mevele Yemiş, meyve (Çr.).

mevşür Meşhur, ünlü (Ba.). “Ağanın Gınalı namıynan **mevşür** gözel mi gözel bi gızı varımış.” Akbaş, 1983: 7

meydani Yarı ipekli kumaş (Çr.).

meyhane Düğün helvası yapılırken kavrulan unun kıvamı (İs.).

meymenetsiz 1. Nursuz, çirkin, suratsız, sevimsiz (Al.; Acıpınar-Çr.). 2. Terslik, inatçılık elinden yüzünden akan, uğursuz sayılan kişi (Sarimbey-Çr.). "Bırak o deyyusu! Hayır gelmez, **meymenetsiz**in biri." Kerman, 1997: 70

meyyallanmak Nazlanmak (Çr.). "**Meyyallanma** Fadime. Çok dünürü var gızın." Özçatalbaş, 2003: 68

meyzin Müezzin (Çr.). "Ardlarından **meyzin**leri, kayyumları, zerafetli gülbanklar çekerekten seğirtti." Tahir, 2004: 355

mezeki sakızı Bir tür damla sakızı (Çr.).

mezelemek Eğlenmek, alay etmek (Çr.).

mezellik Mezarlık (Çr.).

mezemek Meydani kumaşının bir çeşidi (Çr.).

mezer Mezar (Al.; Bademce-Ka.; Su.; Çr.). “Doruk **mezer** seni bekliyo, varıver.” Kerman, 1997: 81

mezerlik Mezarlık (Eskiekin-Çr.). “Fevzüm Abama da musallat maraz Çıkar **mezerlik**te tura Deyzoğlu” Kurtoğlu, 1998: 16

mezet Alçalma, bayağılaşma (Su.).

mezeye almak → Mezelemek (Çr.).

mezgeldek Yabantavuğu (Çr.).

mezhebi geniş Toplumun namus anlayışına aykırı davranan kim-

se (Su.).
mezin Müezzin (Çr.). "Bize ezan okuması, **mezin**lik etmesi hani?" Tahir, 2006: 198
mezir Yağlı çıra (İs.; Os.).
mezzeki Bir çeşit çam sakızı (Çr.).
mıcgır Besili, rahat (Su.).
mıcıkçı Oyunbozan, hilebaz (Çr.).
mıcık mıcık Vıcık vıcık, sulu sulu (Çr.).
mıcırıklı Karışık, kuşku verici (Çr.). "İş, **mıcırıklı** çıktı." Tdk, 1993: 4593
mıdara (1) 1. İhtiyaç (Çr.). 2. Tenezzül (Ka.; Su.).
mıdara (2) İyi yerleşmemiş, eğreti, çürük (Su.; Palabıyık-Çr.). "Ola bu ip **mıdara** oldu, gopacah." Tdk, 1993: 4594
mıdıklamak Özensiz yapmak, baştan savmak (Çr.).
mıdırdamak Mırıldanmak (Çr.).
mıdırdanmak Mırıldanmak (Çr.).
mıh (1) Çivi (Al.; Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.).
mıh (2) Çocukların belirli kurallara göre çivi ile yerleri çizerek oynadıkları bir oyun (Su.).
mıhbaşılı Puanlı, noktalı (Çr.).
mıhladuz Mıknatıs (Çr.).
mıhlama Soğanlı kıyma, pastırma, ıspanak ya da pancar sapları üstüne yumurta kırılarak yapılan yemek (İs.; Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr). "Yâre ettim **mıhlama /** Yâr eşeğin dehleme" Aytekin, 2003: 188
mıhlı Puanlı, noktalı (Çr.).
mıhsıçtı Cömert olmayan, cimri, eli sıkı (Dutçakallı-Çr.).
mıhtar Muhtar (Al.).
mık Çivi (Çalyayla-Çr.). "Duvara **mık** çakayım / Sallan da bir bakayım" Gösterir, 2011: 202
mıkdar Muhtar (Çavuşoğlu-İs.). "**Mıkdar**ın evüne yaturmuşla." Abaz, 2004: 140
mıkla Bir yemek adı (Su.).
mıkladuz Mıknatıs (Çr.).
mıklama → Mıhlama (Çr.).
mıktar Muhtar (Bademce-Ka.).
mıktı durmak İştahı kesilmek (Çampınar-Os.).
mılcık (1) Milli çamur, lığ (Su.).
mılcık (2) Cıvık, şımarık (Su.).
mılık → Mil (İs.).
mıncık Dişilik organı (Su.).
mındak Kedi yavrusu (Gölet-Ka.; Su.).
mındar Pis, kirli, murdar, yenilmez (Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "**Mındar** katmamış özüne / Sevgiyi sarmış yüzüne" Çimen, 2006: 68
mındar mıcık Pis, bozulmuş, işe yaramaz duruma gelmiş yiyecekler, nesneler (Çr.). "Bu yemek dura dura **mındar mıcık** olmuş." Kerman, 1997: 71
mınık Kedi yavrusu (Dutçakallı-Çr.).
mınkıldak Bıngıldak (Çr.).
mıntı Yeteneksiz (İs.).
mırığı bozuk Morali bozuk, hasta gibi görünen (İs.).
mırığı gırılmak Sevincini, mutluluğunu yitirmek, üzüntülü olmak (Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Yazıyom da datlı candan beziyom / Bu sıra **mırığım gırık** Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 21
mırık (1) Sevinç, neşe, mutluluk (İs.; Me.; Su.). "Bugün onun **mırığı** yok. " Caferoğlu, 1994: 242
mırık (2) Surat, yüz (Su.; Çr.).
mırık (3) Yapışkan sulu çamur (Külah-Al.).
mırıl Suyun çökeltisi (Çıkrık, Dut-

çakallı, Gökköy-Çr.). "İçindeki su boşalmış, **mırıl** kalmıştı yerinde."
Aksu, 2013: 32

mırıl olmak Sulu yemeğin beklemekten koyulaşıp bozulması (Çr.).

mırın kırın etmek Nazlanmak, oyalamak, istenelen yanıtı verememek (Al.; Os.). "Kalubela **mırın kırın etmeye** yelteniyordu."
Seyda, 2006: 257

mırız Yüz (Al.).

mırlaşmak Kedilerin dövüşüp bağırışması (Çr.).

mırmırık (1) Keyifsiz durum (Os.).

mırmırık (2) Yeni mayalanma ya, ekşimeye, şarap olmaya başlamış şıra (Çr.).

mır mır konuşmak Başkalarınca duyulmayacak denli kısık sesle konuşmak (Obruk-Do.).

mırtlak Mutfak (Al.).

mırt mırt etmek Söylenmek, homurdanmak (Çr.).

Mısdılı Mustafa (Yorgalı-Su.). "Ya yalı yiyeceksiniz ya da **Mısdılı** dayıyı öpeceksiniz." Uçakcı, 2006b: 189

mısmıl (1) Eti yenilebilen, murdar olmayan hayvan (Su.; Bademce-Ka.; Çr.). "**Mısmıl** hayvan vurulur mu?" Güven, 2013: 126

mısmıl (2) İyi, düzgün kimse (Çalyayla-Çr.) "Senin gönül verdiğin / **Mısmıl** bir adam değil"
Gösterir, 2011: 188

mışık Kedi (Kalecikkaya-Al.).

mışılak Sürekli akan burnun çıkardığı ses (Çr.). "**Mışılak** burun, kömüş gibi ne mışıldıyon?"
Tdk, 1993: 4595

mışıldak → Mışılak (Çr.).

mıtırıp 1. Kavgacı (Çr.). 2. Çingene (Çr.).

mıtka Ayran (Çr.).

mıttırıplı Her şeyden korku ya da kuşku duyan, tedirgin olan kimse (Dutçakallı-Çr.).

mıyıldak Mıymıntı, ağır hareket eden kimse (Çr.).

mıyıl mıyıl Ağır davramşlı kimse (Çr.).

mıymıntı Suya sabuna dokunmayan, gölgesinden korkan, kişiliksiz, kararsız, yavaş iş gören, beceriksiz kimse (Os.; Acıpınar, Göcenovacığı-Çr.). "Bırak o herifi! **Mıymıntı**nın biri, iki geçiyi bile gudemez." Kerman, 1997: 71

mıza Gelişememiş, büyüyememiş (Çr.).

mızıklanmak Canı yanan köpeğin acı acı bağırması, inlemesi (İs.).

mızırdanmak Homurdanmak (Çr.). "Bir de bu piç Çalık'ı mı güdelim ağa? diye **mızırdandı**."
Tahir, 2006: 56

mızkıç 1. Zayıf, büyüyememiş insan ya da hayvan (Maksutlu-Ka.). 2. Etleri sıkı olan, etine dolgun (İs.).

mızmırık (1) Gereksinme (İs.). "Bu para **mızmırığı**nı defeder."
Tdk, 1993:3196

mızmırık (2) 1. İşteki noksanlık, sonuçsuzluk (İs.). 2. Güvenilmeyen, güven vermeyen (İs.).

mızmırık (3) Karışık, engelli (Çr.).

miço Bir halk oyunu (Çr.).

mididin Baykuş (Çr.). "**Mididin** gibi başucumu bekleme."
Çorumlu, 2009: 1071

midik 1. Küçük, minik (Çr.). 2. Küçük, şişman çocuk (Çr.).

midilik → Midik 2 (Çr.).

midyalı Boncuk örgü motifi (Su.).

mil Selin getirdiği kumlu, çamur-

lu toprak (Demirşeyh, Büyükbolatlı-Su.). "Irmak akar **mil** ile / Yârim oynar gül ile" Gösterir, 2011: 101

milcan 1. 5-6 yaşındaki kız ya da erkek çocuk (Kavşut-Su.). 2. Kişiliği oluşmamış (Su.). "Bizim buzağı eve gelir ya, mehlenin **milcan**ları olmasa." Yoksul, 2013: 155

milek Milli toprak (Çr.).

milican Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

millemek Sel suyunun getirdiği kumlu, çamurlu toprağı bir yere bırakması (Evci-Bo.). "Kimi tarlaların bir ucunu **milleyip** geçmiş." Sarıyüce, 2006: 32

miltan Gömlek (Çopraşık-Al.).

milucu Çorap örmek için kullanılan ince tel (Çr.)

mimbar Bumbar (Çr.). "Amasya'nın elması / Aşım **mimbar** dolması" Aytekin, 2003: 21

mimkin Mümkün, olanaklı (Çalyayla-Çr.). "Mimkin mi zabaha mimbar dolması / Sor da gannımızı doyurak heri" Yoksul, 2011: 88

mina Bina (Ka.). "Binaya **mina** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

minare kırması Çok uzun boylu kimse (Çr.). "Adamın boyu boy değil ki, tam bir **minare kırması**." Yoksul, 2013: 11

minasıp Uygun (Ba.; Su.). "Halıma **minasıp** bişiy bulursanız alurum." Akbaş, 1983: 21

minderi gaba düşmek Konukluğa gittiği yerden uzun süre gelmemek, oturup kalmak (Çr.).

mingirt Bakır kazanların kapağının tutma yeri yapılırken kullanılan bakırcı örsü (Çr.).

minkizsizlik Olanaksızlık (Çitli-Me.).

minko Çiğit oyununda, çukura girmeyen kayısı çekirdeklerinin üç parmak vuruşuyla çukura sokulmasında ikinci vuruş (Çr.).

mintan Gömlek (Gölet-Ka.; Yarımsöğüt-Su.; Çr.). "Bu gün hava yaz gözel / **Mintan**ı beyaz gözel" Ertekin, 2006: 33

miras kavgası Beş kişi ile oynanan bir köy seyirlik oyunu (Serpin-Çr.).

mirav Kedi sesi (Çr.).

mirtil Dış yüzü olmayan yorgan (Dutçakallı-Çr.).

mis Her çeşit koku (Çr.). "Dostun nesini gördüm / Bir kutu **mis**ten gayrı" Akbaş, 1983: 44

misir Mısır (Harunköy, İkipınar-İs.; Ka.; Su.; Çalyayla, Gökköy-Çr.). "Çalışmadan üç ak **misir** unu getümüş." Abaz, 2004: 122

mismilla Besmelenin kısaltılmışı (Su.).

mişmiş Kuşkulu (Çr.).

mişyaş Kuşku (Çr.).

mitil Yüz geçirilmemiş yorgan, şilte, minder, yatak (Külah-Al.; Su.; İsmailköy-Çr.). "**Mitil** yorganını alıp Emir Muslu'da işe baş ladı." Güven, 2013: 248

mitiş Çocukların ya da eti yenen hayvanların dişilik organı (Su.).

miya Tembel (Su.).

mizik Küçük (Me.).

mizlemek Saklamak, gizlemek (Çavuşcu-Su.).

mocu Kulpsuz testi (Su.).

mocuk Deve yavrusu (Çr.).

moççuk Yaşı büyük olup büyüyememiş olan kimse (Su.).

modul → Nodul (Yarımsöğüt-Su.).

modullamak Sopayla dürtmek (Bademce-Ka.).

modur → Nodul (Çr.).

momo → Momu (Çr.).

momu Gerçek dışı korkunç varlık, öcü (Çr.).

momucuk → Momu (Os.).
mondik Kadın donu (Ka.).
mor Koyu mavi (Su.).
morç → Murç (Çr.).
morminik Yaban menekşesi (İs.).
mosmorus Konuşma, gizli konuşma, anlaşma (Su.).
mosmoruş → Mosmorus (İs.).
moruldamak Homurdanmak (Çr.).
moşuldamak → Muşuldamak (Çr.).
motollu Motorlu bisiklet (Çr.). "Ne ula o sürüklediğin sıpa ölüsü gibi öyle? **Motollu** ana motollu…"
Özçatalbaş, 2003: 97
motur Motor, traktör (Al.; Yağcılar-Ka.; Serban-Çr.). "Altında **motur** olan / Kendini adam sanır."
Ayhan, 2002: 168
mozak 1. Palamut meyvesinin kabuğu (Çr.). 2. Ham meyve (Su.). 3. Kozalak (Çalyayla-Çr.).
mozalak (1) Çam kozalağı (Çr.).
mozalak (2) → Mozak 2 (Su.).
möhüm Önemli (Çr.). "Çok **möhüm** işi varmış." Gümüş, 1977: 11
möhür Mühür (Çr.). "Barmağımda **möhür** var / Yüreğimde kahır var"
Ertekin, 2006: 25
mömülü → Momu (Çr.).
mucculuk Obur, oburluk (Çr.).
mucur Sekiz kilo alabilen bir tahıl ölçeği (İkipınar-İs.; Dereyazıcı, Külah-Al.; Os.; Kamışlı-Su.; Gökköy-Çr.). "Alaca'nın kızları / Birer **mucur** ekine" Ayhan, 2002: 170
muçmuruk Çok obur kimse (Çr.).
mudara (1) 1. Eğreti, sağlam durmayan (Külah-Al.; Çayyaka-Su.; Gökköy-Çr.). "Tabakları **mudara** koyma sonra kırılır." Tdk, 1993: 3215
2. Bozuk, çürük, işe yaramaz (Külah-Al.; Çr.). 3. Bayağı, basit (Al.; Serban-Çr.). "Puştun aklı **mudara**dır / Dini imanı paradır"
Koçak, 1980: 377
mudara (2) Eyvallahı olmamak (Al.; Serban-Çr.). "Çulu yer tuttu, gayrı kimseye **mudara**sı yok."
Yoksul, 2013: 219
mudara (3) Zayıf, cansız, işe yaramaz, güçsüz (İs.; Teslim-Çr.). "Halifler dedeler oldu avare / Eşlikleri sevdikleri **mudara**"
(Teslim Abdal) Ercan, 1991: 63
mudara etmemek Önem vermemek, eyvallah etmemek (Çr.).
mudavak olmak İşleyen, çalışan bir şeyin işe yaramaz duruma gelmesi (İs.). "Senin saat **mudavak olmuş**." Tdk, 1993: 3215
muğum olmak Zorunda kalmak (Çampınar-Os.).
muğur olmak 1. Alışmak, tutkun olmak (Çr.). 2. Seçeneklerden önemli olanları yitirip, önemsemediğine razı olmak (Os.).
muhaat olmak Bir yere, bir mala sahip çıkmak, onları kollayıp gözetmek (İs.; Su.). "Yayhadığım deneye **muhat ol** da guşlar yemesin."
Kerman, 1997: 71
muhanet 1. Kimseye yardım etmeyen (Obruk-Do.; Os.; Sarimbey-Çr.). "Yâr karşıdan çıkınca / Soldu **muhanet** alma" Ertekin, 2006: 116
2. Eli sıkı, cimri (Obruk-Do.; Su.; Çıkrık, Mislerovacığı-Çr.). "**Muhanet** dediğin bir yağmur olsa / Kendi tarlasına yağar demişler"
Koygun, 2002: 111
muhaytol Sahip ol (Çr.).
muhkem Çok sağlam yapılı (Al.; Gökköy-Çr.). "Eline sağlık, çok **muhkem** oluyor." Gümüş, 1977: 18
mukaat olmak Gözetmek, korumak (Obruk-Do.; Kamışlı-Su.; Çıkrık-Çr.).
mulibus Minibüs (Al.).
mulla Molla, hoca (Gökçam-Su.).

mumbar Keçi, koyun bağırsağına pirinç ya da bulgur doldurularak yapılan bir çeşit yemek (Ovakarapınar-Çr.).

mumdibi "El el üstünde kimin eli var" oyununa benzeyen bir çocuk oyunu (Çr.).

mumdirek Atışın el üstünden ya da diz üstünden yapılacağını anlatan deşenek oyunu terimi (Çr.). "Bahçelerde **mumdirek** / Suyu nerden indirek?" Gösterir, 2011: 176

mum tutturmak Korkutmak, disiplin altına almak (Su.).

mundar Kirli, pis (Al.; Çayyaka-Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Köpek havlamakla deniz **mundar** mı olur?" Tahir, 2007: 199

mungarız Perişan (Ka.).

munibus Minibüs (Al.).

munzur Gülünç (Su.).

murç Taşçıların kullandıkları bir karış boyunda, ucu sivri bir araç (Çr.).

murt 1. Akarsuların getirdiği birikinti (İs.). 2. Sıvıların dibine çöken tortu (İsahacı-Al.; Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Şarabı **murt** kurutur / Yiğidi dert kurutur" Kurtoğlu, 1998: 65 3. Kahve telvesi (Çr.).

musallat olmak Bir şeyi aklına takmak, uğraşmak, bela olmak (Al.; Os.; Su.; Eskiekin-Çr.). "Kümese bi tilki **musallat oldu**, hayvanları boğup boğup bırahıyo." Kerman, 1997: 23

musgalı hamır Muska biçiminde kesilen hamurla yapılan bir çorba (Su.).

musluk (1) Değirmen taşının üstüne tahıl akıtmak için yerleştirilen tahta araç (Çr.).

musluk (2) Küçük içme suyu deposu, yedek çeşme (İs.).

musmar Çivi (Al.).

musmul (1) Düzgün (Külah-Al.).

musmul (2) Eti yenebilen, mur dar olmayan hayvan (Evciortakışla, Palabıyık-Çr.). "**Musmul**un da mundarın da bir yiyicisi vardır." Yoksul, 2013: 499

mustur 1. Suçlu olduğu halde suçsuz görünmeye çalışan, suçunu gizleyen, iki yüzlü (Dutçakallı-Çr.). 2. Arabozucu (Acıpınar-Çr.). "Elma aldım atarsın / Ne **mustur**luk satarsın" Türkoğlu, 2007: 173

musturlanmak Acındırmak (Aşağıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.).

musturnaz Suçunu kapatmaya çalışma (Çr.).

musul Hayvanlara yem konulan yer (Al.).

muşta Yuvarlak iki ağzının ortası bombeli, avuç içine sığabilen bakırcı gereci (Çr.).

muşulak Sürekli akan burnun çıkardığı ses (Gökçepınar-Çr.). "El âleme rezil değil baş olak / Kamalı'yla Ahmet Ağa'nın **Muşuluk**" Akkaya, 2011: 458

muşuldak → Muşulak (Çr.).

muşuldamak Mandanın yem yerken burnundan soluması (Çr.).

muşutlamak Bir sırrı ortalığa yaymak (Os.).

mut Bir çeşit tahıl ölçeği (Çr.).

mutlak Mutfak (İs.). "**Mutlāmız** ayrıydı." Abaz, 2004: 159

mutvak Mutfak (Al.).

muvacir Göçmen (Su.).

muvanni İyi yetişmemiş, terbiyesiz kız (İs.).

muza 1. Erkek eşek (İs.). 2. Küçük eşek (İs.).

muzu Arabozucu, ispiyoncu (Su.;

Boğabağı, Sarimbey-Çr.). "Bahçeye kuzu girdi / Araya **muzu** girdi" Ertekin, 2006: 31

muzunnas 1. Yaramaz, içten pazarlıklı, uyumsuz (Karadona-Çr.). 2. Şakacı, muzip (Çr.). "Onun ipiynen guyuya mı inilir, **muzunnas**ın biri." Kerman, 1997: 23

muzur 1. Şakacı (Su.). 2. Yaramaz (Esentepe-İs.). "Bi de bebeklerin **muzur** olusa hele. " Abaz, 2004: 117

muzurluk Yaramazlık (Çayyaka-Su.; Çr.). "**Muzurluk** eyleyüp nizam bozduran / Şu yalan dünyaya doldu bilesin" (Dedemoğlu) Ercan, 1991: 80

mücâret Muhakkak, mutlaka, kesinlikle (Çr.). "Seni âşama **mücâret** bekliyom." Kerman, 1997: 23

müdüne Bir şey beklemek (İs.).

mühlüz Yoksul, parasız (Dutçakallı-Çr.). "Rençper isen tarlayı üçle, malcı isen yaylada kışla, **mühlüz** olayım dersen uykuya başla." Türkoğlu, 2007: 170

mülayim Uslu (Çr.).

mülaza Doğruyu bulmak için yapılan söyleşi (Su.).

mülemma olmak Kendi özüne benzemez bir karmaşaya sürüklenmek (Os.).

mülenbah Bulaştırma, karıştırma (Os.).

mülük Müzeyyen (Çr.).

mürdümük 1. Küçük taneli dolu (Os.). 2. Sert kar tanecikleri, bulgurcuk (Çr.). "Amanıın, dünden nasıl **mürdümük** yağdı?" Tuluk, 1991.

müsrüf Sünepe, kötü giyimli, dağınık (Çıkrık-Çr.).

müsürgeç → Aktaracak (Ka.).

müzevir Dedikoducu, laf getirip götüren, gammaz (Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Söz taşımazsa müzevirin dili kaşınır." Yoksul, 2013: 580

müzümsüz Hoş olmayan işler yapan, gereksiz, lüzumsuz (Gökçam-Su.).

N

naal Nasıl (İs.). "**Naal** babam şoyle beş arık ayūcundaymış." Abaz, 2004: 105

naaziyo Ne gezer, maalesef (Çr.). "**Naaziyo** bacım şergada ki heç sor ma." Özçatalbaş, 2002: 30

nacak Kısa saplı, geniş ağızlı küçük balta (Fındıklı-Or.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Arpalık, Karadona-Çr.). "Elinde gümüş **nacak** / Sandım bana vuracak" Ertekin, 2006: 47

naç Eskiden çocukların yassı, düzgün taşlarla oynadıkları bir oyun (Mustafaçelebi-Çr.). "Elindeki **naç** taşını dikilen hodağa değmemek üzere atar." Çorumlu, 2009: 1229

naçar kalmak Çaresiz duruma düşmek (Mislerovacığı-Çr.). "İtibar olur mu cahile köre / Bilge kişi **kalmaz naçar** unutma" Koygun, 2002: 2

nādar Ne kadar? (Su.; Çalyayla-Çr.).

nadarsız 1. Obur (Çr.). 2. So murtkan (Çr.).

nafaat Ne zaman (Su.).

nağmi Ne gibi (Su.).

nahal Nasıl (Harunköy-İs.; Ka.). "Hemen gapıya **nahal** gakdı?" Abaz, 2004: 150

nahas Ne oldu da, ne sebeple (Su.; Çr.).

nahlet Lanet (Kalecik-Me.). "Yumur taya kulp bulup da / Takanlara **nahlet** olsun" Piroğlu, 1981: 88

nahnah Genizden konuşan (Çr.).
nakır Sığır sürüsü (Me.; Dutçakallı-Çr.).
nal çakma Beş kişi ile oynanan köy seyirlik oyunu (Çr.).
nalet Lanet (Al.; Büyükdivan-Çr.). "**Nalet** olsun sömürücü nakas insana."
Ayhan, 2002: 260
nallama Çatı çatmada kullanılan, bir ucu yuvarlak, öteki ucu keskin bakırcı çekici (Çr.).
namazgah Üzeri açık ibadet yeri (İs.; Çr.). "Bir zamanlar kasabanın bayramlarda topluca namaz kıldığı **namazgah**, şimdi çay bahçesi."
www.evvelzamanda.blogspot.com
namazlağı Üstünde namaz kılınan kilim, post gibi şeylerden yapılmış seccade (Alacahüyük-Al.; Çr.).
namazlağu Seccade (Bademce-Ka.).
name Bildiğini bilmez gibi görünen kimse (Su.).
namet Ekmek, buğday tuz, gibi kutsal sayılan nesneler, nimet (Al.; Su.; Çıkrık-Me.). "Aha şu **namet** gozüme dursun yalanımış."
Gümüş, 1977: 62
namıs Namus (Su.). "Yok canım yalandır dedim ama, **namıs** meselesi."
Gümüş, 1977: 20
namıssız Namussuz (Çr.). "Bak **namıssız**a, dedi İsmail."
Gümüş, 1977: 11
namız Kümes hayvanlarının mahmuzu (Çr.).
na mi Ne gibi (Su.).
namkür İyilik bilmez (Çıkrık-Çr.).
namz → Namız (Çr.).
nanaklı Burnu büyük (Su.).
nanki Hangi (İkipınar-İs.). "Nanki daş, **nanki** dayak atdū."
Abaz, 2004: 123
nankūn Hangi gün, ne zaman (Harunköy-İs.). "**Nankūn** gelicēñ?"
Abaz, 2004: 133
nantı Sapsız bıçak (Çr.).
nāpmalı Ne yapmalı (Çr.). "Bu kediyi **nāpmalı**, minareden atmalı."
Caferoğlu, 1994b: 105
narasın Öyle değil, hayır (Su.; Çr.). "Cenk kitabından başka kitap **n'arasın** mahpus sürgünü sandığında?" Tahir, 2007: 240
nare Güç, direnç (Çr.). "Ayakta dikilmeye **nare**si yok."
Tdk, 1993: 3239
narfaşa Su tası (Ovasaray-Çr.).
nargüz → Çiğdem eğlencesi (Kalecikkaya-Al.). "**Nargüz** keldi körünüz / Körümlüğnü beriniz."
Özkan, 2004: 40
nari İnce ağızlı, enli bakırcı çekici (Çr.).
narpız 1. Nane (Dutçakallı, Gökköy-Çr.). 2. Yabannanesi (Evci-Bo.; Su.). "**Narpız** yaktım çorbaya / Çabuk gel gir torbaya" Aytekin, 2003: 135
narpis Yabannanesi (Su.).
narpuş Nargilenin hava çekecek deri borusu (Çr.).
narpuz Yabannanesi (Çr.).
nası Nasıl (İs.; Çr.). "Hemen **nası** geliyomuş öyle göçüp giden!"
Özçatalbaş, 2003: 8
nasibet İlgi (Os.).
nasibetli İlgili (Os.).
nasibetli söz Olaylarla ilgili, uyumlu söz (Os.).
nasibetsiz 1. Münasebetsiz, kaba, sözünü bilmez (Os.; Çr.). 2. Pis (Hacıhamza-Ka.). "**Nasibetsiz**liğin nüzomu yok."
Kerman, 1997: 23
nasibetsizlik etmek Yerinde olmayan davranışta bulunmak (Os.).
nasibi bağlı Kısmeti kapalı (Su.).
nastik Lastik (Bademce-Ka.).
naşapa Bir çeşit su kabı, maşra-

pa (Yağcılar-Ka.; Os.).

natır Düğünlerde oynanan köy seyirlik oyunu (İs.).

natura Asap, sinir (Çr.).

navrak Yüz, surat (Su.; Dutçakallı-Çr.). "Kızılcığa kiren, çehreye **navrak** Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

navrız Nevruz (Su.).

naydicān Ne yapacaksın? (Örenseki-İs.). "**Naydicān** işte?" Abaz, 2004: 126

nāziyo Yok, ne gezer (Su.). "Ozani'yim bende talih **naziyo** / Evde aş yok avrat mehle geziyo" Yoksul, 2011: 88

nazlım Sessiz, uysal (Su.; Çr.).

nebet Nöbet (İs.). "Biyol da dērmenden **nebet** alıp bi gece gidelleridi." Abaz, 2004: 159

nebîm Ne bileyim (Karkın-İs.; Su.). "**Nebîm** ne diyola oña." Abaz, 2004: 147

ne biyim Ne bileyim (Gölköy-İs.). "Dibini bıcānı ben **ne biyim**." Abaz, 2004: 165

necek Ne kadar (Çayhatap-Çr.). " **Necek** ikram etsen onu hiç bilmez Canım yandı onun için söylerim" Ercan, 1991: 428

neci Kim, ne (Su.).

necik Nedir? (Çr.).

neçe Nice (Akçalı-Su.; Çr.). "**Neçe** padişahlar, neçe hükümdar / Çoklarını yedi yıktı ahla zar" Arız, 2005a: 288

nediciyk Ne yapacağız? (Al.).

ne faat Ne zaman (Al.).

nefes dāmesi Nazar (Su.).

neflenmek Yararlanmak (Çalyayla-Çr.).

ne gadak Ne kadar (İs.). "**Ne gadak** galdıysa? Bi ay mı galdı, ikay mı galdı?" Abaz, 2004: 159

nege Neye (Kalecikkaya-Al.).

neğseri Olağanüstü soğuk (Os.).

ne haat Ne zaman (Çr.).

nehas Ne oldu da, ne sebeple (Serban-Çr.). "O rakipler bizi niçin boş beller / Demezler mi Hak aşkı **nehas** verdi" Koçak, 1980: 305

nekdıp Mektup (Su.).

neki Ne oluyor? Al.).

nelbebi Leblebi (İs.; Çr.).

nelbebici Leblebici (Çr.). "**Nelbebici** nohudu dükkânda görse / Nasılsınız diye halini sorsa" Ozulu, 2013: 91

nemārek Bana ne, neme gerek, beni ilgilendirmez (Os.; Su.; Çr.). "**Nemārek** benim elin üç keçisi beş oğlağı." Kerman, 1997: 23

nemilâzım Neme gerek, beni ilgilendirmez (Su.; Çr.). **"Nemilâzım**, ben böyle garışık işlere garışmam." Kerman, 1997: 23

nemi lāzurum Neme gerek, beni ilgilendirmez (İs.). "Ben garışmam, benim **nemi lāzurum**." Abaz, 2004: 167

ne nasibet Ne ilgisi var ki? (Os.).

nene 1. Büyükanne, nine (Çr.). 2. Kaynana (Su.). "**Nene** tandıra sırtını verip camış gibi uzandı." Özçatalbaş, 2002: 51

nenkisi Hangisi (Karkın-İs.). "**Nenkisi**ni haber veriim." Abaz, 2004: 143

nenni Ninni (Or.; Akçalı-Su.; Çr.). "Benim yavrum şimdi uyur / Nenni bebek **nenni** neni" Oğuz, 2007a: 87

nerdek Yemeklere ekşi tat vermek amacıyla kaynatılarak hazırlanan dağ eriği suyu (Gökköy-Çr.).

neriyādar Nereye kadar (Çr.). "Arıya arıya canım çıhacâdı, kimbilir **neriyādar** gedicâadim." Çorumevi, 2000: 18

neste Eşya, nesne (Çr.).

ne şaal Nasıl, ne biçim (Su.; Çr.). "O **ne şaal** şey, heç öyle olur mu?" Tuluk, 1991.

neşağal Nasıl, ne biçim (Çr.).

nevale Yemiş, meyve (Çr.). "**Ne-**

valeyi düzelim, hafta sonu bağları gezelim." Yoksul, 2013: 508

nevil (1) Renklilik, parlaklık (Çr.).

nevil (2) Yüz, surat (Su.).

nevri dönmek Kişinin renginin solması (Al.; İs.). "Koyunun kuyruğundan **nevri dönüyor** bak." Gümüş, 1977: 123

ne yağı Ne taraf (Bademce-Ka.). "Sülalenin adı İmamla emme kıblenin **ne yağı** oldunu bilmezle." www.bademce.com

neynedin Neyledin, ne ettin (Çr.). "Sen bir haramisin yolda durursun Benim Hurşud'umu **neynedin** Arap" Çorumlu, 2009: 1399

neynim Ne yapayım? (Morsümbül-Çr.).

neysem Neyse, öyle olsun (Çr.). "**Neysem** çay hazırladım, zeytinimiz var." Destanoğlu, 2006: 239

nezetli Tadı güzel (Çr.). "Ağzınıza ilayık, pancar da çok bir **nezetli** olmuş." Gümüş, 1977: 14

nezik İnce, duygulu (Çr.).

nezlebağ Atlara süs için örülen örgü (Su.).

nıkkıl Kanatlıların gagası (Dutçakallı-Çr.).

nızlam Büyük olasılıkla (Göcenovacığı-Çr.). "Tabi o salta sırtında oldukça **nızlam** tavşanı tutamazdı." Çorumlu, 2009: 1651

nızlan 1. Olanaksız (Çr.). 2. Kesinlikle (Çr.).

nifirini dökmek Suratını asmak, kızmak (Al.).

niitcōk Ne yapacağız (İs.). "Askellik böyle ālamaynan geçer mi? **Niitcōk**?" Abaz, 2004: 157

nine Yenge (Bademce-Ka.).

nino Don yapmak için kullanılan bir kumaş türü (Çr.).

nisan Dil, lisan (Su.).

nisleme Yeşil mercimekten kıymayla yapılan bir yemek (Sarılık-Çr.).

nişan atmak Nişanı bozmak, evlenmekten vazgeçmek (Çr.).

nişapa Maşrapa (Bademce-Ka.).

nişedir Özür, kusur (Çr.).

nişlemek Ne yapmak, nasıl olmak? (Çr.).

nişün Ne için (Kalecikkaya-Al.).

niydelim Ne yapalım (İs.). "Hemen bunu **neydelim**, yüzeli dedük." Abaz, 2004: 100

niydicōk Ne yapacağız (İs.). "**Niydicōk** şimdi, ayakgabıyı esgitmişin." Abaz, 2004: 157

nizol Nüzul, felç (Çr.). "**Nizol**lara tutulursun inşallah!" Yoksul, 2013: 509

noda Üstü toprakla örtülmüş saman yığını (Kavşut-Su.).

nodul 1. Üvendirenin ucundaki sivri demir ya da çivi (Külah-Al.; İs.; Çitli-Me.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Ucu çivili sopa (Su.). " Ata kamçı, eşeğe **nodul** gerekli." Yoksul, 2013: 80

nodullamak (1) Aklını başına getirmek, uyarmak (Çr.).

nodullamak (2) Hayvanı üvendire ile dürtme (İs.).

nodullu → Nodul (Su.). "Ucu **nodullu** iğde sopasını eşeğe dokundurdu." Gümüş, 1977: 121

nodur → Nodul (Obruk-Do.).

nogay Çift atlı arabalara yedek olarak koşulan üçüncü at (Os.).

norbat Sözleri, davranışları çok kaba insan, nobran (Os.).

nōrek Ne yapalım? (Çopraşık-Al.; Gökçam, Yarımsöğüt-Su.). "Onlar da **noorek** derler." Sağmen, 2009: 175

Nori Nuri (Çr.).

nörecek Ne yapacağız? (Al.).

nöreken Eğerlere gümüş kakmak için kullanılan bize benzer bir araç (Çr.).

nörüyon Ne yapıyorsun? (Çopraşık-Al.; Gökçam, Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Küçükpalabıyık-Çr.). "Yine aklıma düştü / '**Nôrüyon**' dedikleri" Aytekin, 2003: 59

nugay →Nogay (Çr.).

nuhus Nüfus (Su.; Çayhatap-Çr.). "Şah Hatayi der ölmesin / **Nuhus**un geri goymasın" Caferoğlu, 1994: 141

nuşka Yumrukla vurma (Me.).

nuşut Musluk (Çr.).

nutgu gurumak Basireti bağlanmak (Su.).

nutku durmak Şaşırıp kalmak, bir şey düşünememek (Al.). "**Nutkum durdu** çocuklar yavu." Destanoğlu, 2006: 13

nutku tutulmak Yeme isteği azalmak (Çr.). "Karnını tam doyuramadı. **Nutku tutuldu**, çimçimlenip kalktı." Güven, 2010: 137

nü → Nüğ (Su.).

nüce Nice (Çr.). "**Nüce** dâ başında yayılan atlar / Yavrumun goynuna girmesin yatlar" Caferoğlu,1994: 145

nüğ İki yüz dirhemlik ağırlık ölçüsü, yarım okka (Me.).

nüğü → Nüğ (Os.).

nümere Numara, rakam (Çr.).

nüşedir (1) Nişadır (Çr.).

nüşedir (2) Özür, kusur (Çr.).

nüzol İnme, felç (Çr.). "Nutfu Emmimi bir **nüzol** götürdü / Cemahat'i astım yedi bitirdi" Kurtoğlu, 1998: 12

nüzum Gerek, gereksinim (Göcenovacığı-Çr.). "Ona buna ilanat vermenin ne **nüzum**u var?" Gümüş, 1977: 3

nüzümsüz Gereksiz iş yapan kimse (Gökçam-Su.).

O

o adani O zamana kadar (Al.).

oba Bir soydan kimselerin oluşturduğu topluluk, kalabalık (İmat-Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Gönül bağından derilen / Çiçeklerle süslü **oba**m" Ercan, 1997: 79

obey yan, o bölüm (Çr.).

obir Öbür, diğer (Çr.). "**Obir** diğeri bunlardan aşağı durmamak için ankarlanın ardıyım diyerek oyuna başlanır." Çorumlu, 2009: 1229

o biri Diğeri, bir başkası (Çr.). "**O biri** acılı kıyma soğanlamış." Özçatalbaş, 2002: 43

obürsü gün Dünden önceki gün (Çr.).

ocak (1) Aile, aile birliği (Eskiekin, Mislerovacığı-Çr.)."Bu illet, buralara bir yaz ortasında hacılarla beraber geldi, çok **ocak**lar söndürdü." Tahir, 2006: 7

ocak (2) Belirli bir hastalığı iyi ettiğine inanılan aile (Su.; Çr.). "Gafa olmuştur gafa, gotürüp çırptırmalı **ocağa**." Özçatalbaş, 2002: 85

ocak (3) Tüp (Al.).

ocak (4) Sebze meyve ekilen çukur (Su.; Dutçakallı, Kirazlıpınar-Çr.). "Gül ektim **ocak** ocak / Topladım kucak kucak" Türkoğlu, 2007: 174

ocakbaşı Mutfakta pişirilen yemeklerin kaplara aktarıldığı yer (Çr.). "Ocağın oda zeminine doğru taşmış, elli altmış santim genişliğindeki çıkıntıya **ocakbaşı** derler." Çorumlu, 2009: 1203

ocakeşşeği 1. Ocakta odunları dayayarak çatmaya yarayan üç ayaklı, ön tarafı başlıklı demir araç, sacayağı (İs.). 2. Yanan çı-

rayı, idare lambasını üzerine koymaya yarayan demir araç (Eskice, Ovasaray-Çr.).

ocaklık Ocak yeri, ocak (Beydili, Çalyayla-Çr.). "**Ocaklık**tan al, bucaklığa koy." Yoksul, 2013: 514

ōce O gece (İs.). "**Ōce** söz yuzü tahılınca duvalanıy." Abaz, 2004: 95

o daalcikten Bilip de bilmezmiş, duyup da duymamış gibi davranmak (Çr.). "**O daalcikten** ağzını yohla, bizim işten haberi var mı?" Kerman, 1997: 71

o daalden Oralı olmaksızın, çaktırmadan (Su.; Çr.). "Hoca, cümle gapısının zelzesiynen birlikte sallandığını eşitmiş, **o daalden** seslenmiş." Çorumevi, 2001 : 16

o dâni O kadar, çok (Çalyayla-Çr.). "Üç garınca götürürdü / Nah **o dâni** iriydim ben" Yoksul, 2011: 44

oda yolu Düğünlerde oda sahibi, hanedan olan kimselere verilen armağan (Su.).

odra Lades (Alacahöyük-Al.).

ofāt O zaman, öyleyse (Obruk-Do.; İs.; Kamışlı-Su.). "Ben girdim derdi **ofāt**." Abaz, 004: 105

ofātaca O zamana kadar (İs.). "**Ofātaca** hiç gormedük." Abaz, 2004: 159

ofba Konuşkan, dillek (Gökçam-Su.).

oflaz İyi, güzel, eksiksiz, tam (Bolatlı-Su.).

oggabaz Gerekmediği halde kendine görev çıkaran (Su.).

oggalı 1. Oturaklı (Su.). 2. Derli toplu (Su.).

oggası çamdan Vurdumduymaz, delimsi (Su.).

oğada O kadar (Bademce-Ka.).

oğarmak Onarmak (Çr.).

oğart Doğru dürüst, iyi (Çr.). "Yeğeni **oğart** iş görür." Tdk, 1993: 4609

oğartma 1. Düz, doğru (Çr.). "Yahu **oğartma** gitsene tersine gidiyorsun." Tdk, 1993: 4609
2. Kumaş ya da benzerlerinde düz yüz, parlak yan (Çr.).

oğlaman Bir yaşındayken yavrulayan koyun ya da keçi (Ovasaray-Çr.).

oğmaç 1. İnce bulgurla karıştırılan aşurelik buğdayın soğan, yumurta akı ile yoğrulup parmakla biçim verildikten sonra pişirilmesi ile hazırlanan bir köfte yemeği (Çr.). 2. Tereyağda pişirilen yumurtaya yufka ufalanarak yapılan yiyecek (Os.; Gökçam-Su.; Çr.).

oğmaç aşı Elle ufalanmış hamurdan yapılan çorba (İs.).

oğondür boğondür O günden beri (Su.).

oğrun Gizli, saklı (Su.).

oğşalamak Ovalayarak yıkamak (İs.).

oğul Arıların baharda çıkardığı yavrular (Evci-Bo.; İs.; Evciortakışla-Çr.). "Köy halkı **oğul** vermiş gibi izbelerden dışarı fırlayıverdi." Sarıyüce, 2006: 59

oğul balı Baharda çıkan arı yavrularının yaptığı beyaz, iyi bal (İsahacı, Kayabüğet-Al.; İs.; Körkü-Su., Elmalı-Çr.). "Benim yârim gül dalı / Dudağı **oğul balı**" Gösterir, 2011: 123

oğulluk Üvey oğul (Su.; Çr.).

oğultmak Hastalığını iyileştirmek, geçirmek (Çr.).

oğundurmak 1. Ses çıkarmadan çırpınmak, dövünmek (İs.).
2. Ovuşturmak, ovalamak (Çr.). "Hamamda beni eyce **oğundurdu**." Tdk, 1993: 4609

oğurttan Birdenbire, anlamadan (Çr.).

oğuş Bereketli, çok (Çr.). "Bu yıl mahsulat **oğuş** oldu." Tdk, 1993: 4610

oha Sığır yürütme ünlemi (Kayaağzı-İs.). "**Oha**, dedi kafası karmakarışık." Gümüş, 1977: 25

ohah Sığır durdurma ünlemi (İs.).

ohlaz →Oflaz (Su.).

ohul Okul (Gökçam-Su.). "Gız gısmı **ohul**da noorecek diye göndermemiş." Sağmen, 2009: 117

ohumak Okumak (Harunköy-İs.; Çr.). "Her biri Tanrının ismini **ohur /** Dinl'imdi bülbül gor nece şakır" Caferoğlu, 1994: 149

ok (1) Baklava hamuru açmakta kullanılan çırasız tahtadan yapılmış bir çeşit oklava (Çr.).

ok (2) Kırda oynana bir çocuk oyunu (Çr.). "Sert ağaçtan kazgıçlar, top, **ok**, cıv gibi kır oyunlarına mahsus aletler hazırlanıyordu." Çorumlu, 2009: 93

ok (3) Tapanı çekmek için hayvanlara bağlanan ağaç (Alacahüyük, İsahacı, Kıcılı-Al.). "**Ok**unu, tutağını kayımca çakmış / Ben böyle tapana bir ıras geldim" Arısoy, 1970: 91

okaten O kadar (Al.).

ok atmak Miras kalan malları ya da başka bir şeyi bölüşürken ad çekmek (Çalyayla-Çr.).

okcül → Ökçül (Çr.). "Tamam **okcül** kim yatacak?" Özçatalbaş, 2002: 87

okçur Lastik (Bademce-Ka.).

okgel → Okkel (Çr.). "Ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak … **okgel**…" Özçatalbaş, 2002: 87

okkel Kız çocuklarının oynadığı bir çeşit taş oyunu; bu oyunda kullanılan düz, yassı taş (Gökköy-Çr.). "**Okkel** oyununda ilk olarak yere bir kare çizilir." Oğuz, 2006b: 43

oklā Oklava (İs.; SU.).

oklağ → Oklağaç (Çr.).

oklağaç Oklava (İs.; Bademce, Gölet-Ka.; Os.; Çalyayla-Çr.).

oklav Oklava (Kalecikkaya-Al.).

okremek Atı, eşeği otlu bir yere bağlamak (Su.).

okşalamak Okşamak (Çr.). "Tayı dizgine alıştırır gibi **okşalaya** okşalaya..." Tahir, 2006: 16

okşamak Benzemek, andırmak (Alacahöyük-Al.).

okuk Okul, mektep (İs.).

okumak Çağırmak, davet etmek (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Eşeği düğüne **okumuşlar**, 'ya odun eksik ya su' demiş." Yoksul, 2013: 291

okumuşluk Okur yazarlık (Çr.). "Benim **okumuşluğum** yoktur." Tahir, 2008: 352

okunaklı Alımlı, çekici (Çr.). "Allah işini rast getirsin, çok **okunaklı** kız." Yoksul, 2013: 43

okuntu Küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı, davetiye (Külah-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Okuntu**muz sayılsın / Bildiklere yayılsın" Gösterir, 2011: 245

okuntucu Düğüne, nişana çağrılı olan (Su.).

okuyucu Davetçi (Os.; Beydili-Çr.). "Tellal Hüseyin emmim de **okuyucu** olarak dolaştı." Lâçin, 2007/62: 7

okuyuntu → Okuntu (Ka.; Çalyayla, Eskiekin, Gökköy-Çr.). "**Okuyuntu** bölüşülür biçilir / Töredir gençleri başgöz ederken" Kurtoğlu, 1994: 165

okuyuntu düğün Çok sayıda köy halkının davetli olduğu düğün (Beydili-Çr.).

oküz Öküz (Çayhatap-Çr.). "On iki **oküz**ü bir gazana dolduran / İndim niyaz ettim Hacı Bekdeşe" Caferoğlu, 1994: 140

ōl Oğul, evlat (Çr.). "Bi **ōlum** olsa da esdiriversem / Al yeşil bayrakla kesdiriversem" Caferoğlu,1994: 143

ola Acaba (Evci-Bo.; İsahacı-Al.; Serban-Çr.). “Bunlar da yıldız mı **ola** derken oraya ulaşıyoruz.”
Sarıyüce, 2006: 119

ōlan Oğlan, erkek evlat (İs.). “Bi yol da **ōlan** tarafına gidiyola.”
Abaz, 2004: 95

olba Sol bacaktan çıkan aşık (Çr.).

olçum Elinden iş gelmediği halde kendini verimli gösteren kimse (Su.).

oldū bugünden Öteden beri, doğduğundan beri (Çr.).

oldum olası (1) Öteden beri, kendimi bildim bileli (Su.; Çr.).

oldum olası (2) Gelişigüzel (Çr.).

olgörüp 1. Olanaksız, olamaz (Çr.). 2. Bir türlü (Os.; Su.; Eski-Ekin, Tatar-Çr.). “Bu karıya **olgörüp** söz anlatamadım.” Tahir, 2004: 173

oltan 1. Kesilip dikilmeye hazırlanmış yemeni (İs.). 2. Mest ya da yemeni yüzünü köseleye tutturmak çin yapılan iri dikiş (Çr.).

oluk (1) Ahırlarda hayvanların yem yediği içi oyuk, yerden yüksekçe ağaç (Çr.).

oluk(2) İçinde üzüm ezilen çam ağacından oyulmuş tekne (İs.). “Bol üzümlü Ayarık / **Oluk**ları dayarık” Ercan, 1997: 87

oluk (3) İçi oyularak pınarların önüne konan ağaç (İs.). “Yosunlu **oluk**lar donmuş buz tutmuş / Dertliler derdini sende avutmuş”
Ercan, 1991: 393

oluk (4) Pekmez yapma mevsimi (Os.). “Türkü söyler çocuklar / Başlayınca **oluk**lar” Çağlar, 1952: 36

oluk etmek Pekmez yapmak (Os.).

oluşuna Çok bol, yığın yığın, olabildiğince (Çr.). “Bağlarda bu yıl meyveler **oluşuna** yeğin.”
Tdk, 1993: 4612

omaç Kuru ekmeği ufalayıp yağda yumurta ile kızartarak yapılan yemek (Fındıklı-Or.; Dutçakallı, Gökköy, Mustafaçelebi-Çr.). “Ağam, azığıma **omaç** dür ki anayım seni.”
Yoksul, 2013: 14

omaça Sığırların topuk kemiği (Çr.).

ōmak Ovmak (Çayhatap-Çr.). “Çattılar ocah daşını / **ōdular** gızın başını” Caferoğlu, 1994: 141

ombeş On beş (İs.). "Emmime yıldırım düşmüş, **ombeş** yaşında ölmüş."
Abaz, 2004: 104

ombul ombul Oburların yemek yerken çıkardıkları ses (Çr.).

omuzluk Omuzda su taşımakta kullanılan sopanın altına gelecek biçimde omuza yerleştirilen yastık (Çr.).

onarmak Düzeltmek, tamir etmek (Çr.).

onartmak Bozulan, kırılan nesneyi yaptırmak, düzelttirmek (Çr.).

onaş Büyüme, gelişme, boy atma (Çr.).

onat İyi, güzel, düzgün (Serban-Çr.). “Çarkı kader yine döndü tersine Acep **onadına** dönmez mi ola?”
(Hilali) Koçak, 1980: 5

onatça Güzelce, iyice (Çr.).

onatmak Düzeltmek, bakımını yapmak (Çr.).

onbirli Açık saçık tümcelerle şakalaşan kimse (Su.).

oncacık O kadarcık (Çopraşık-Al.; Su.).

oncāz O kadar (Çr.).

ōnceklik Benlik, kendini övme, öğünme (Çr.).

onculayın (1) O kadar çok (Aşağı-fındıklı-Su.; Karadona-Çr.).

onculayın (2) 1. Onun gibi (Al.).

2. Çok değerli, çok güzel (Çr.). "**Onculayın** gızı heşlediler, bu evlilik olmadı." Kerman, 1997: 67

ondalama Bir malı onda bir oranında kazanç ya da indirimle satma (Çr.).

ondan gari Ondan başka (Su.).

ondan kelli Ondan sonra, ondan dolayı (Çr.).

ondurmak (1) Hastalığı iyileştirmek, geçirmek (Çr.). "Kurban olduğumun elleri nasıl bir eller… **Ondurucu** bir eller…" Tahir, 2006 : 167

ondurmak (2) Varlıklı olmasına etken olmak, kalkındırmak (Evci-Bo.; Mislerovacığı-Çr.). "Kömürcülük kişiyi ne **ondurur**, ne dondurur." Sarıyüce, 2006 : 129

ondurmak (3) 1. Yetiştirmek, olgunlaştırmak (İs.). 2. Yararlandırmak (İs.)

o ne şaal şey O ne biçim şey? Ne demek, ne ilgisi var? (Çr.) "**O ne-şaal şey?** Ben senin ardından heç kötü laf eder miyim?" Kerman, 1997: 24

onkun Çok meyve veren ağaç (İs.).

onmadık İşi iyi gitmeyen (Büget, Eskiekin-Çr.). "**Onmadık** hacıyı deve üstünde / Sakınsa da yılan sokar demişler" (Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 109

onmak Rahata kavuşmak, mutlu olmak, varlık edinmek (Mislerovacığı, Sarimbey, Serban-Çr.). "Sönmez ocağımız yanar / Çaresizler bir gün **onar**" Koygun, 2002: 5

onnük Önlük (İs.). "ōne **onnük** dutalla." Abaz, 2004: 98

onsut İyi, güzel, nitelikli (Çalyayla-Çr.).

onulmak İyileşmek (Evci-Bo.; Eskiekin, Karahisar, Sarimbey, Serban-Çr.). "Ne olduysa oldu, kadıncağız bir **onulmaz** hastalığa tutuldu." Sarıyüce, 2006: 87

onultmak → Ondurmak (1) (İmat-Al.). "Baş örtük yareye koyulmaz her em / Yareler **onultan** eme ne deyim" (Mehemmet) Ercan, 1991: 118

onur Vakar, ağırbaşlılık (Çr.).

onurga Düz arazide uzunlamasına olan tepecik (Evci-Ba.).

onuş Bereketli, çok (Çr.).

onuş gitmek Sürüm yapmak, çok satmak (Çr.). "Alışverişi **onuş gitti**." Tdk, 1993: 4614

onuşmak (1) İşinde gelişmek, büyümek, varlıklı olmak (Çr.).

onuşmak (2) Yaranın iyileşmesi (Çr.).

onük Önlük (Su.; Çıkrık-Çr.). "Beni yahıp yandıran, al **onük**lü gız dēl mi?" Caferoğlu, 1994b: 122

op Hop (atlamak, geçmek için) (Çr.).

oracıklı Oralı (Su.).

oraf Raf (Ba.). "**Oraf**taki siniler / El vurmadan iniler" Akbaş, 1983: 50

orak armudu Haziran'da olgunlaşan küçük bir armut çeşidi (Çr.).

orak ayı Temmuz (Bademce-Ka.).

orannama Bilinçsizce, ezbere, gözü kapalı olarak (Su.).

oraza Oruç (Kalecikkaya-Al.).

orbuk Çok yiyen, obur, doyumsuz (Su.).

orcalık Salta üzerine takılan önlük (Çr.).

ordubozan Varis hastalığı (Çalyayla-Çr.). "**Ordubozan**dan, oyunbozandan kurtulmaya bak." Yoksul, 2013: 520

ōrenmek Öğrenmek (İs.). "Onların bayā bilgisini ōlandan **ōreniyo**." Abaz, 2004: 112

organ Urgan (Dutçakallı-Çr.).

orta Yapılarda dama uzatılan uzun ağaç (Evci-Bo.; Kızılhamza-Or.). "Ahırın tavanındaki kucak do-

laşmaz **orta** urgan ile askıya alındı."
Sarıyüce, 2006: 82

ortada sıçan Daire biçiminde duran oyuncuların topu ortadaki oyuncuya kaptırmamaya çalıştığı bir çocuk oyunu (Çr.).

ortadirek Orta parmak (Sarimbey-Çr.).

ortağul Arının verdiği iki oğul arasındaki oğul (Çr.).

ortak Arkadaş, kardeş anlamında bir seslenme sözü (Os.). "**Ortak** işler nasıl?" Başaran, 1974: 93

ortalığı mülenbah etmek Etrafı karmakarışık etmek (Os.).

ortalık kızartması Davarın ön, arka bacakları arasındaki kaburga kemiklerinin bulunduğu bölümü suda haşlandıktan sonra ateşte, sac altında pişirilerek yapılan kızartma (Çr.).

ortancıl 1. Büyükle küçük arasındaki çocuk, ortanca, ikinci (Körkü-Su.; Çıkrık-Çr.). "Büyük yanımızda değil, **ortancıl** oğlan var."
Tdk, 1993: 3289

2. Oyun sırası ortada olan oyuncu (Çr.). "İptida kim ökcülüm, **ortancıl**ım, sonculum derse oyunda ona göre sıra alır."
Çorumlu, 2009: 590

3. Aşık oyununda ortadan isabet oranı yüksek aşık (Çr.). "Sahalar eksikcil, **ortancıl**, yancıl, gericil diye vasıflandırılırdı."
Çorumlu, 2009: 589

orusbu Para karşılığında cinsel ilişki kuran kadın (Çıkrık-Çr.).

osanmak Usanmak, bıkmak (Harunköy-İs.; Serban, Gökköy-Çr.). "Çok naz aşık **osandırır**."
Çorumlu, 2009: 1527

ossaat Hemen, anında (Çr.). "Dinleyenler Yüzbaşının aptestinin bozulduğunu **ossaat** sezip bıyık altından gülüştüler." Tahir, 2007: 259

ossun Olsun (Örenseki-İs.). "Hadi didim, **ossun** diy." Abaz, 2004: 126

osurgancı Osuruklu (Ba.). "**Osurgancı** kancıktan kurtçu gölbez doğmaz." Akbaş, 1983: 40

osurtlak Balon (Gökköy-Çr.).

osuruğu cinni Çok sinirli, en ufak bir nedenle bağırıp çağıran kimse (Çr.).

osürük Öksürük (Su.; Çr.).

osüz Öksüz (Su.; Çr.).

osüze Ana suyolundan bahçelere ayrılan küçük kollar (Çıkrık-Çr.).

oş → Oşt (Turgut-Çr.). "Aç kalırsam fırınları yıkarım / Kendin yiyip bana **oş** deme yahu" Gardaş, 1979: 1

oşdey → Oşt (Su.).

oşkiş oşkiş Tut anlamında köpek kışkırtma ünlemi (Çr.).

oşt → Oşt (Su.; İsahacı-Al.). "Köpekleri **oşt**layarak köye daldılar."
Gümüş, 1977: 134

otarmak Hayvanları otlatmak (İs.; Göcenovacığı-Çr.). "Çorum İskilip yolu üzerinde koyunlarını **otaran** çoban, art arda geçen otomobillere bakıyor."
www.evvelzamanda.blogspot.com

ot kabartan Küçük taneli zarar vermeyen dolu; ebem bulguru (Gölet-Ka.).

otmak Oturmak (Çavuşoğlu-İs.; Acıpınar-Çr.). "Çütden şöyle geldi, ocāñ başına **otdu**." Abaz, 2004: 138

otuma Nişan töreni (İs.).

otumak Oturmak (Çr.). "**Otusam** âlasam divane deller / Divane gonlümü kimler âlesin"
Caferoğlu, 1994: 146

oturak (1) 1. Tahtadan yapılmış arkalıksız sandalye (İs.). 2. Sedir (Büyükdivan-Çr.). 3. Çok alçak tabure (Os.).

oturak (2) Lazımlık (Os.).

oturak âlemi Kadın oynatılan,

erkekler arası içkili toplantı (Çr.).

oturaklı Ağırbaşlı, davranışları ölçülü kimse (Çr.).

oturak tahtası Tahtadan yapılmış arkalıksız sandalye (Çr.).

oturgun Çok yağmur yüzünden sıkışıp katılaşmış tarla, toprak (Çr.).

oturmak Seçimde aday olmak (Su.). "Kağya gine **oturacağmış**."
Uçakcı, 2006: 370

oturtma 1. Süt, yağ, yumurta ile yapılan bir çeşit yemek (Çr.). 2. Süt kesmiği, lor (Çr.).

oturtmaç Kovalanan tavşanı aldatmak amacıyla tazıyı öne geçirme (Çr.).

oturum 1. Harman yerindeki ekin demetlerinin yığını (İs.). 2. Harman yerindeki ekin yığınının tepesi (Kavşut-Su.). 3. Yığın, öbek (Çr.).

ovalamak 1. Mısır gibi bitkilerin tanelerini çıkarmak (Çıkrık-Çr.). 2. Parçalamak, bölmek (Çıkrık-Çr.).

ovalatmak Ovdurmak (Çr.).

ovey Üvey (Harunköy-İs.). "**Ovey** anama derdim: Ana gız osanduk."
Abaz, 2004: 132

ovmaç → Omaç (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.). "Çökelik istemem **ovmaç** olsun / Azığıma üç tek şeker de konsun." Sağmen, 2009: 150

ovundurmak Ovuşturmak, ovalamak (Sevindikalan-Çr.).

ovunmak Çok ağlamaktan güçsüz kalmak, bayılır gibi olmak, bayılmak (İs.).

oyan Hayvan gemi (Çr.).

oyanmak (İs.). "Çocuk **oyanıyor** emme, hiç gören olmadı."
Abaz, 2004: 115

o yannı O taraf, o tarafa (Su.; Çr.).

oyku Uyku (Ka.).

oylum oylum Parça parça (Eskiyapar-Al.; Mislerovacığı-Çr.). "Korlanıyor **oylum oylum /** Yüreğimi yakışın yâr" Koygun, 2002: 19

oymak Semt, mahalle, bölge (İs.).

oynak kütük Güvenilmez insan (Os.).

oynaş Dost, metres, kırık (Os.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Eli işte gözü **oynaş**ta."
Koşay-Işıtman, 1932: 297

oynaşlı çorba Yarma, mercimek le pişirilen bir çeşit çorba, çataşı (Çr.).

oynaşmak Kadınla erkeğin nikâhsız yaşaması (Çr.). "Güllü ile **oynaşırken** üstlerine varmıştı."
Tahir, 2008: 201

oynaykene Oynarken (İs.). "O uç kişi **oynaykene** onu oynallarıdı."
Abaz, 2004: 98

oysam Oysa (Çr.).

oyulgama İri aralıklı dikiş (Çr.).

oyulgamak Kaba, iri, aralıklı dikmek, tutturmak (Çopraşık, Külah-Al.; Su.; Çıkrık-Çr.).

oyulganmak 1. Bir şeyin içine iyice girmek, içine işlemek (Çr.). 2. Ateşin yavaş yavaş tutuşması (Su.). "Otomobilin üzerine konan toz, boya içine **oyulganıyor**, kısa sürede boyayı mahveiyordu."
Destanoğlu, 2006: 78

oyun çıhartmak Oyun oynamak, oyun oynayarak eğlenmek (Çr.).

oyungaç Oyuncak (Bademce-Ka.).

ozmak Büyümek, yükselmek, büyük adam olmak (Os.).

Ö

öbce Her konuda görüş bildiren, geveze, bilgiç (Su.). “O köyün de **öcbe** bir arazi bekçisi varmış.” Uçakcı, 2006b: 83

öbek Sürülmüş, samanından ayrılmamış tahıl yığını (Kirazlıpınar, Palabıyık-Çr.). “Ekin sürdüm **öbek** yığdım harmanda / Daneyi seçecek yel bulamadım” Özgür, 2002: 79

öbelek Küçük yığın, öbek (Çr.).

öbere Obur (Kalecikkaya-Al.).

öbürsü gün Yarından sonra, çok yakın bir gelecekte (Çr.). "Sen yarın **öbürsü gün** yığınları çekip çevireceksin." Seyda, 2006: 251

öcbelenmek Bir şeyi fazla uzatmak (Çopraşık-Al.).

öce Tırnak cilası, oje (Sarimbey-Çr.). “Her gün bir bambaşka renge büründü / Çok **öce**ler yedi doydu tırnaklar” Çimen, 2005b: 91

öcü Çocukları korkutmak amacıyla söylenen hayali yaratık, umacı (Evci-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.).“**Öcü** resmine bakar gibi baktıklarını görerek kahroluyorlar.” Sarıyüce, 2006: 9

öcüm çekişmek Lades tutuşmak, bahse girmek (Çr.).

öcüm kemiği Tavukların ya da kuşların göğüs kemiği, lades kemiği (Çr.).

öçbe 1. Bilgiçlik taslayan, her şeye karışan (Su.; Hımıroğlu-Çr.). 2. Çok konuşan, geveze (Su.; Çr.). 3. İnatçı, aksi (İbek-Me.; Yarımsöğüt-Su.). “Ben nasıl baş edeyim Senin gibi **öçbe**yi” Aytekin, 2003: 13

ödek Korkak (Hacıhamza-Ka.; Su.). “Davşandan hayli **ödek**çe / Metreden birez gödekçe” Yoksul, 2011: 44

ödeşli olmak Lades tutuşmak (Çr.).

ödeşmek Lades tutuşmak (Çr.).

ödgönç Öykü (Me.).

ödlek Korkak (Çr.).

ödüllü Korkulu (Çr.).

ödür İşkence, zulüm (Kalecikkaya-Al.).

ödürgüsünmek Çekinmek (Su.).

ödürlü Korkudan krize girme durumu (Su.).

ödü sıtmak Korkmak, ödü patlamak (Çalyayla-Çr.).

ödü yarılmak Çok korkmak (Su.). "Kellemi koparacak diye **ödü yarılıyordu**." Gümüş, 1977: 73

öfelemek Bir nesneyi, avuç için de ya da iki parmak arasında - ufalamak (Çr.).

ögürsek → Öğürsek (Külah-Al.).

ögürsemek → Öğürsemek (Çopraşık-Al.; Çr.).

öğeç (1) Enenmiş erkek koyun ya da keçi (Maksutlu-Ka.).

öğeç (2) Toprak kapla fırında pişirilen türlü, güveç (Çr.).

öğendere → Üvendere (Külah-Al.; Ka.; Göcenovacığı, Gökköy-Çr.). "**Öğendere** elinde pınar başında bekliyordu." Çorumlu, 2009: 1652

öğeş Biraz büyümüş kuzu (İs.).

öğmek (1) Kusar gibi ses çıkarmak (Çr.).

öğmek (2) Yağ, boya gibi şeylerin bulaşması (Çr.).

öğrenbeçlik İşi, ilk kez yapma, deneme (Çr.).

öğrencelik 1. Öğretme ücreti (İs.). 2. Ücretle tutulan öğretmene verilen para (Çr.).

öğretlemek Fitlemek, kışkırtmak (Çr.). “Ben mi **öğretledim** dürzüyü eğsikli…” Gümüş, 1977: 145

öğsa → Öğseği (Çr.).

öğse Yanmış odun ya da kömür parçası (Os.).
öğseği Yarı yanmış odun parçası (Çr.).
öğsüzlük Öksüzlük (Çr.).
öğsüz yamalığı Lapa lapa yağan kar (Çr.).
öğübet → Öğüncek (Çr.).
öğün (1) Vakit, zaman (İs.). "**Öğün**süz yemek yemeyin." Tdk, 1993: 3320
öğün (2) Yemek (Al.: Ka.). "Katmer katmer sevdan döner başımda / Ağular katılı **öğün** aşımda" Kurtoğlu, 1994: 144
öğünbeç → Öğüncek (Çr.).
öğüncek 1. Kendi kendini öven, övüngen (Çr.). 2. Kendini beğenen, onurlu (Çr.).
öğüneh → Öğüncek (Çr.).
öğüngeç → Öğüncek (Çr.).
öğüngen → Öğüncek (Çr.).
öğür (1) 1. Arkadaş, dost, eş (Çr.). 2. Birbirinden ayrılmayan, bir birine alışık, yakın insan ya da hayvan (Çr.).
öğür (2) Dişi sığırın çiftleşme zamanı (Çr.). "Düveler **öğür**e gelmeye başladı." Yoksul, 2013: 262
öğürmek (1) Böğürür gibi ağlamak (Çr.). "**Öğürmek** geliyor içimden." Lâçin, 2007/63: 7
öğürmek (2) Kusar gibi ses çı karmak (Obruk-Do.). "Dizlerini göbeğine kaldırıp toplandı, sonra karnını kusarak gibi **öğürdü**." Tahir, 2006: 39
öğürsek Çiftleşmek isteyen dişi sığır, kısrak gibi hayvan (Su.; Büğdüz-Çr.).
öğürsemek Dişi hayvanın çiftleşmek istemesi (İs.; Eskiekin-Çr.). "**Öğürsemiş** inek gibi baıboş dolaşıyor." Yoksul, 2013: 524
öğürsüne Bir eylemi birinin inadına yapma (Bademce-Ka.).
öğüzemek Öğürmek (Bademce-Ka.).
öhlez Zayıf, cılız, ölmek üzere olan (İs.; Gökçam-Su.).
öh öh Yayılmakta olan koyun keçiyi dağıtma ünlemi (Su.).
ökcül → Ökçül (Çr.). "**Ökcül** sen gel de, sonra ben geleyim." Yoksul, 2013: 524
ökçelemek Ayakkabının tabanını yükseltmek (İs.).
ökçül İlk başlayan, ilk gelen, birinci (Çr.). "**Ökcül**üm diyen çocuk, elindeki naç taşını dikilen hodağa değmemek üzere atar." Çorumlu, 2009: 1229
ökke Öfke (Esentepe-İs.). "**Ökke**ynen işde her şey oluy." Abaz, 2004: 117
ökeç 1. → Kösemen (Al.). 2. İki yaşına kadar erkek keçi (İs.).
ökelekli Vücudu gösterişli olan kimse (İs.).
ökelenmek Öfkelenmek (Çr.).
ökgel Bir çeşit taş oyunu; bu oyunda kullanılan düz, yassı taş (Çr.).
ökme Benzetme (Çr.).
ökmek (1) Benzetmek (Çr.).
ökmek (2) Ekmek (Kalecikkaya-Al.).
öko Akraba (Acıpınar-Çr.).
öksürüç Kızılırmak'ta yaşayan bir balık (Os.).
öksürük çiğdemi Kardelen (Gökköy-Çr.).
öksüz ali Baharda kar altından çıkan bir çiçek (Külah-Al.).
öksüzce Kesilmiş ineğin kürek eti (Ka.).
öksüz oğlan Çiçek sapı bükük, çiğdeme benzer, ak ya da mor çiçek açan bir kır çiçeği, kardelen (Şekerhacılı-Su.). "**Öksüz oğlan**,

lale, nergiz morarır / Bağı bahçe yeşillikle donanır" (K. Sala)
Çırakman, 1992: 111

öksüz yamalığı Lapa lapa yağan kar (Hacıhamza-Ka.). "Kar, **öksüz yamalığı** gibi habire yağıyordu."
Özçatalbaş, 2003: 65

öküz arabası Kağnı (Bademce-Ka.).

öküz çatlatan Nazarının değdiğine inanılan kişiler için kullanılan bir deyim (Çr.).

öküzdili Sacda pişirilen, oval bir çeşit ekmek (Kızılhamza-Or.).

öküz emeği Koşum hayvanlarının gücü ile elde edilen ürün (Dutçakallı-Çr.).

öküzgötü Yaban gülüne benzeyen bir çalının sarı çiçeği (Çr.).

öküz helvası Bulgur unundan yapılan bir helva (Çr.).

öküz salyası Pekmezin yoğunluğu, koyuluğu için (Çr.). "Bu yıl katı pekmezi az yapıp çoğunu **öküz salyası** yaptım." Tdk, 1993: 4623

ölçünmek Kıyaslanmak (Çr.).

ōlen Öğle, gün ortası (Çr.).

öleneçi Ölene kadar (Çr.). "Sen sevdin eller aldı / **Öleneçi** yan yârim"
Gösterir, 2011: 214

ölet Öldürücü hastalık salgını, kıran (İs.; Ka.).

ölgün Sevgisi saygısı olan (Eskiköy-Çr.).

ölgünlük İçten bağlılık; sevgi saygı (Eskiköy-Çr.)

öllüğün körü Kızınca "yetti artık" anlamında söylenen sövgü (Karkın-İs.; Gölet-Ka.; Göcenovacığı-Çr.). "Tepesi atınca **ölüğün körü** / Diyeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 80

öllük Bebeklerin altına konulan elenmiş, ısıtılmış, kırmızı renkli toprak (Külah-Al.; Kızılhamza-Or.; Os.; Gökçam, Körkü-Su.; Bayat, Çıkrık, Sarimbey-Çr.)."Sizin gibi yımışak kâatlara sarılmadık, gıçımız **öllük**te bişe bişe böyüdük biz."
Kerman, 1997: 24

öllükla Arka, kıç (Çalyayla-Çr.).

ölmesek → Ölümsel (Çr.).

öllüklük Evlerde, öllük denilen toprağın saklandığı yer (Çr.).

ölmek Elim ateş, çelmeli top gibi kimi çocuk oyunlarında, oyuncunun oyun dışı kalması (Çr.). "Çelen **öldüğü** zaman diğer arkadaşı çelmeci olur." Ozulu, 2013: 16

ölüm Çit (Çr.).

ölümsel Ölecekmiş gibi zayıf, sağlıksız (Çr.).

ölü salı Teneşir (Çr.). "Varlıkta kuduranı **ölü salı** dinlendirir."
Tahir, 2004: 129

önā → Öneği (Su.).

önaleşmek İnatlaşmak (Su.)

önayak Kılavuz, önder (Su.; Çr.). "Mahir Ağa **önayak** oldu, etlik için bir dana bağışladı." Tahir, 2006: 27

öncek Önlük, peştamal (Çr.).

öncül 1. Önce gelen, birinci, başta giden (Çr.). 2. Başkan, önder (Çr.). "Kim **öncül** olacaktı? Bu çetin işi de cinbüzük becerdi."
Çorumlu, 2009: 92

öncülü Önce (Çıkrık-Çr.).

öndeş Öncü (Su.).

öndin İlk kez, önce (Çr.).

öndüç Ödünç (Su.; Çalyayla, Eskiekin, Serban-Çr.). "Eşek eşeği **öndüç** kaşır." Yoksul, 2013: 293

öndürmek Birini belli etmeden izletmek (Çalyayla-Çr.). "Suçumu bulmadan vermesin dile / İzlekçiler tutsun **öndürsün** beni"
Gösterir, 2014: 41

öneği İnatçı, ters kimse (Çr.).

öneği olmak Terslik yapmak (Çr.).

önezimek 1. Ölümü yaklaşan

hastanın güçsüz kalması (Çr.).
2. Yorulmak, elleri titremek, güçsüzleşmek (Çr.). "Bu hastalık beni bi hayli **önezitti**."
Kerman, 1997: 72

öngay Erendiz yıldızı (İs.).

ön göp Kağnılarda döşemenin ön tahtası (İs.).

öngüç Kılavuz, önder (Kemallı-Su.).

öngürlük Çocuklukta, gençlikte varlıklı olma durumu (Çr.).

önmek Sezdirmeden birini izlemek (Çalyayla-Çr.). "Yârim beni **öndün** mü? / Yıldız idin söndün mü?"
Gösterir, 2011: 318

önmük İş önlüğü (İs.).

önnek (1) → Önnemen (Çr.).

önnek (2) Örnek (Obruk-Do.).

önnemen Oturunca dize örtülen battaniye, örtü (Çr.).

önnük 1. Kız öğrenci giysisi (Çr.). 2. → Önnemen (Çr.).

önüç Önce (Çr.).

önürmek Çiftleşmek isteyen dişi sığırın böğürmesi (Çr.).

önüt Geçmişte (Çr.).

öpçe (1) 1. Bilgiçlik taslayan (Çukurköy-İs.; Gökçam-Su.; Gökçeağaç-Uğ.). 2. Dediğim dedikçi, ısrarcı (Dutçakallı, Mislerovacığı-Çr.).

öpçe (2) Oynak (Al.).

öpük Öpücük (Çr.). "Adını çıkarırım Vermezsen bana **öpük**"
Gösterir, 2011: 183

ör Bir şeyin özü, kökü (İncesu-Su.).

örceleşmek Kavga eder gibi tartışmak (Su.).

ördek Hastaların yataktan kalkmadan işemelerine yarayan teneke, çinko ya da plastik kap, erkek lazımlığı (Çr.)

ördek biber ekme İkişerli eşleşen oyuncuların yere oturduğu, ebeyle eşleşen oyuncuların karşılıklı konuşması bitince oyuncuların ayağa kalktığı, ebenin birdenbire bir oyuncuya sarılmasıyla öteki oyuncuların da karşılarındaki oyuncuya sarıldığı, yalnız kalanın öne çıkıp söylenen şarkının ritmine uyarak oynadığı oyun (Çr.).

öre Üç yaşında dişi tay (Hacıhamza-Ka.).

öreğen Durmadan örgü ören (Çr.).

ören Şehir ya da ev yıkıntısı, kalıntı (Çıkrık, Osmaniye, Ovasaray-Çr.). "Baykuş gibi **ören**leri kırk gün bekliyor." Çorumlu, 2009: 1070

ȫrenmek Öğrenmek (Harunköy-İs.). "Artık **ȫrendi** ya evleni filan."
Abaz, 2004: 113

örgen Kıldan yapılmış ip (Me.; Serban-Çr.). "Ne esnek var, ne zincir var, ne **örken** / Yırtıcı bir mahluk geçti önüme" Koçak, 1980: 293

örgülemek Örmek, onarmak (Çr.).

örk Otlaması için hayvanları bir yere bağlamaya yarayan kazık (Kamışlı-Su.).

örken Kıl urgan (Dereyazıcı-Al.; Serban-Çr.). "Ne esnek var, ne zincir var, ne **örken** / Yırtıcı bir mahluk geçti önüme" Koçak, 1980: 293

örklemek Hayvanı otlaması için uzunca bir iple çayıra bağlamak (Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.). "Hemen eşekleri harmana **örkler**, biraz da ot verir." Sağmen, 2009: 98

örme 1. El örgüsü giysi (Bademce-Ka.). 2. Kıldan örülerek yapılan ip; kıl urgan (Dereyazıcı-Al.; Çalyayla-Çr.). "Boklu **örme** ile yük sarılmaz." Türkoğlu, 2007: 162

örmece Kırmızı, küçük taneli kılçıklı buğday (Os.).

örnekli İp ağacı denen tezgâhta

dokunan her türlü dokuma (Kertme-Çr.)

örpek Büyük mantar (Hacıhamza-Ka.).

örsek (1) → Örsek (Ovasaray-Çr.).

örsek (2) Örselenmiş, hırpalanmış (Çr.).

örtme 1. Bağ evi (Çr.). 2. Garaj (Al.). 3. Ambar aralarında üstü kapalı, yanları açık araç gereç koyma yeri (Su.). 4. Üstü kapalı, önü açık yapı (Su.).

örtü Yatak (Hacıhamza-Ka.; Su.; İsmailköy-Çr.). "**Örtü** döşek neyime / Ay ışığna sar beni" Aytekin, 2003: 64

örtülük Araba ya da at örtüsü (Çr.).

örtüş Yatak (Göcenovacığı-Çr.). "Şunun **örtüş**ünü de hayata edin orada yatsın." Çorumlu, 2009: 1654

örü (1) Davar sürüsünün Mayıs ayında yazıda yatması (Su.).

örü (2) Saç örgüsü (İs.).

örük (1) 1. Hayvanı çayıra bağlamaya yarayan ip, yular, urgan (Çr.). 2. Bağ, ip (Çr.). 3. Saç örgüsü (Külah-Al.). "Ateşe körükle, ata **örük**le gidilmez." Yoksul, 2013: 81

örük (2) Zaman (Çr.).

örüklemek (1) 1. → Örklemek (Çr.). 2. Bağlamak (Çr.).

örüklemek (2) Bir kabı alacağından fazla doldurmak (İs.).

örüklü (1) Bağlanmış hayvan (Çr.).

örüklü (2) → Hörüklü (Çr.).

örülmek (1) Bir yere yığılmak (Çr.).

örülmek (2) Öfkeli öfkeli, üsteleyerek konuşmak (Kavşut-Su.).

örülmek (3) Üstelemek (Çalyayla-Çr.).

örüm Ağıl (Bo.).

örümcek ağı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

örümcekli Boncuk örgü motifi (Su.).

örüsger Rüzgâr (İkipınar-İs.; Yağcılar-Ka.; Os.). "Başının takgasını şöyle uçurmuş **örüsgeri**." Abaz, 2004: 105

örü yayık İple iki ucundan asılıp sallanarak kullanılan yayık (Alacahüyük-Al.; Kamışlı-Su.). "Bizim **öryayık** dediğimiz yayık kırıldı." Doğan, 2004: 197

örzülemek Özlemek (Çr.). "Çok **örzüledim** tümünüzü." Gümüş, 1977: 134

ösa → Öğseği (Çr.).

öse → Öğseği (Dutçakallı-Çr.).

össaat Hemen, çabucak, derhal (Çr.). "Birez ağda yaptır avrada, goy şu gapı ağzına, giren çıkan **össaat** yapışsın." Özçatalbaş, 2002: 105

ösüz Öksüz (Çalyayla-Çr.). "**Ösüz** kızın başına gör neler gelir?" Yoksul, 2013: 532

öşek Dedikodu (Kalecikkaya-Al.).

öşelek Meyvelerin yenilmeyip atılan çekirdekli yeri (İs.).

öt Yürek, kalp (Su.).

ötā Öteki (Su.).

ötaçe Öte geçe (Harunköy-İs.). "**Ötaçe**den gelen adamları şey serelle, sufrayı." Abaz, 2004: 128

ötav Oda (İkipınar-İs.). "Ne o eltim **ötav**den çıkdı, ne ötē eltim." Abaz, 2004: 121

öte beri Sebze meyve (İs.; Yağcılar-Ka.). " Ōlana helvaynan öte beri gider." Abaz, 200: 95

öte bete Gerekli araç gereç (İs.). "İp nerde, **öte bete** nerde, mandal nerde?" Abaz, 2004: 104

ötek Korkak (Belkavak-Os.).

öte var İleri git (Çr.).

ötkün Ergenlik çağına erken giren (Çr.). "Serpilip aşka geldin / Amma da **ötkün**müşsün" Aytekin, 2003: 98

ötmek Konuşmak, söylemek (Eskiyapar-Al.). "H. Hüseyin Çirkin sultanım, pirim / Erenler ceminde **öten** zakirim" Barışcan, 2001: 52

ötürek Bağırsak bozukluğu, sürgün (Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.).

ötürekli → Ötürüklü (Çr.).

ötürmek İshal, sürgün olmak (İs., Serban-Çr.). "Ötüre **ötür**e canı çıkasıca." Yoksul, 2013: 533

ötürü Dolayı (Su.; Çr.).

ötürük Sürgün, ishal (İs.; Gökçam-Su.). "Çocuk **ötürük** olmuş, ortalığa ötürüp durur." Tdk, 1993: 3359

ötürüklü İshal olmuş insan ya da hayvan (Su.; Çr.).

öveç 1. Bir yaşından dört yaşına kadar erkek koyun, koç (Dutçakallı-Çr.). 2. Enenmiş erkek koyun ya da keçi (Buğabağı-Çr.). "**Övecin** eti başka, kartın eti başka." Yoksul, 2013: 532

övedi İvedi, çabuk (Su.).

övelemek (1) 1. Ezip ovarak, iki şeyi birbirine sürterek ufalamak (Çr.). 2. Mısır koçanlarını tanelemek (İs.; Os.).

övelemek (2) Sözleri anlaşılmaz biçimde söylemek, gevelemek (Çıkrık-Me.).

övelenmek Elle parçalanmak, ezilmek, ufaltılmak (İs.).

övendere → Üvendere (İsahacı-Al.). "**Övendere**yi tavlı toprağa dikti Yusuf." Gümüş, 1977: 24

övetlemek Yüreklendirmek (İs.).

övey Üvey, öz olmayan (Çr.). "Ana **övey** mi oğul?" Seyda, 2006: 164

öveyik Güvercine benzer bir kuş, üveyik (Çr.). "Dağlarda geyik gibi / Ovada **öveyik** gibi" Ertekin, 2006: 43

öveyik buğdayı Üveyik renginde bir çeşit iyi buğday (Çr.).

övez Atsineği (İs.).

öyek Döküldüğü yerde tez, geniş yayılan (yağ, boya) (Çr.).

öyeşmek Yağ gibi maddelerin düştüğü yerde yayılması, leke bırakması (Çr.).

öyke Öfke (Su.).

öykelenmek Öfkelenmek (Çr.). "Zaten anamdan paparayı yemiş, **öykelenmiş**." Çorumlu, 2009: 1649

öykünmek Alay etmek, birini taklit etmek (Çr.). "Döne, anasını **öykündü**, güldü ardından." Gümüş, 1977: 124

öyle Öğle (İsahacı-Al.). "Vakit **öyle** sonu, saat 13.30 sularıydı." Arısoy, 1970: 18

öynük Önlük (Ba.). "Suya gider bir incecik yol eder / **Öynük** bağın deste deste gül eder." Akbaş, 1983: 74

öyün 1. Yemek (Kamışlı-Su.; Çr.). "**Öyün**ü olmayanın doyumu olmaz." Yoksul, 2013: 532

2. Yemek zamanı (Kamışlı-Su.; Serban-Çr.). "Hangi zaman kutnu kumaş giydirdin / Öyün **öyün** göz yaşımı yedirdin" Nalıncı, 1958: 81

öz (1) Bağ, bahçe, bostan (İbik-İs.).

öz (2) Dere, çay, ırmak (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.; Düdüklük-Çr.). "Irmağı geçince **öz**ü görünür / Aşıveren Karabüğet köyüne" Arısoy, 1970: 73

öz (3) 1. Reçineli çam ağacı, çıralı kereste (İs.; Os.; Çıkrık).

2. Dere kıyılarında yetişen sağlam ağaç (Su.). "Yapıyı çam tomruğundan yapılmış **öz** diye bilinen direkler tutuyordu." Saraçer, 2000: 60

öz (4) 1. Sel sularının aktığı yerde yaptığı yarıklar (İmat-Al.).

2. Tarla, köye yakın tarla (İs.). "Ekin ektim **öz**lere / Tiken oldum gözlere" Ayhan, 2002: 169

özek (1) Çalkalanarak sulandırılmış yoğurt (Çr.).

özek (2) → Özeme (1) (Çr.).

özeme (1) Sözü uzatan, çok ko-

nuşan (Çalyayla-Çr.). "**Özeme**lik yapma." Yoksul, 2013: 535

özeme (2) Yoğurt, pekmez gibi yiyeceklerin sulandırılmışı (Akçalı-Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Torba yoğurt **özeme**si / Saçta katmer gözlemesi" Arız, 2005a: 236

özemek (1) Sözü yineleyerek gereğinden çok uzatmak, gevelemek, savsaklamak (Çopraşık-Al.; İs.; Os.; Çıkrık, Karadona-Çr.). "Şu işi **özeme**den yap." Tdk, 1993: 3370

özemek (2) Yoğurt, pekmez gibi şeyleri sulandırmak (Su.; Çr.). "Yoğurdu iyice **öze** ki, yemeğe yakışsın." Yoksul, 2013: 658

özemelenmek Özemelik yapmak (Çr.).

özemelik yapmak Bir olay, bir öneri, bir eşya ya da düşünce konusunda, karşısındakini bezdirecek denli ayrıntıya girmek (Çr.). "Senin **özemeliğin** yüzünden bi şey sahabı olamadık." Kerman, 1997: 72

özengi Üzengi (Çıkrık-Çr.). "Herif kara bineğinin **özengi**sini kurcalamaktaydı." Tahir, 2004: 18

özeni özeni Özene özene (Çr.).

özlek Özlenilmiş, özlenen (Çr.).

özlen → Özlek (Çr.).

özlengi Sivilce, ergenlik (Çıkrık-Çr.).

özlü toprak Killi toprak (Al.).

özü dövmemek Duygusallık yüzünden dayanamama (Su.). "Ağamın mezerine getmiye **özüm dövmiyo**." Uçakcı, 2006: 371

özü kara Kötü yürekli (Çr.).

P

pabıt Kestane (Su.).

pabuçluk Ayakkabı yapılacak deri, kösele (Çr.).

paç 1. Kira (İs.). 2. Vergi (Çr.).

paça (1) Bağlama şalvar altına giyilen bir çeşit don, mandik, tumman (Çr.).

paça (2) Hayvanın ayak kemiklerinden yapılan sirkeli, sarımsaklı yemek (Çıkrık-Çr.). "**Paça**nın tadına bakmadan üstüne tuz atma." Yoksul, 2013: 536

paçal Çeşitli şeylerin karışımı (Çr.).

paçal yapmak Harç kararken kum ile çimentoyu birbirine karıştırmak (Çr.).

paçariş Engel (İs.).

paçavra hastalığı Grip (Os.).

paçirikli Düzensiz giyinen (Su.). "Donuz **paçirikli**." Uçakcı, 2006: 223

paçoz Giyimine özen göstermeyen kimse (Çr.).

paçur Temizlikten, düzenden anlamayan (Os.).

paf Balon, top benzerlerinin patlayınca çıkardığı ses (Çr.).

pahal Cimri (İs.; Akçalı-Su.; Çıkrık, Serban-Çr.). "Yağmadı rahmet Yarabbi bu ne hal / Rahman kimseler olur mu **pahal**" Koçak, 1980: 118

pahıl Cimri (Sarimbey, Serban-Çr.) "Cahil zümresine dahil olanlar / Aç gözlü olanlar **pahıl** olanlar" (A. R. Karagöz) Ercan, 1991: 374

pahlava Baklava (Dutçakallı-Çr.).

pakanut Kâğıt para (Çr.).

pakla Bakla, fasulye (Al.; Os.; Su.; Acıpınar, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Kayalar iniş miniş / Kömüş **pakla**yı

yemiş" Gösterir, 2011: 308

paklamak Temizlemek (Büget, Sarimbey, Serban-Çr.). "Güneşi balçıkla kaplayamazsın / Çirkefi zemzemle **paklayamazsın**" (Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 92

paklanmak Temizlenmek (Sarimbey-Çr.). "Yettiniz artık çekilin, ördekseniz göle girin, biz de **paklanacağız** hanımlar!" Özçatalbaş, 2002: 19

paklaşmak Temizlenmek (Mislerovacığı-Çr.). "Yunup arınıp **paklaşıp** Hoşgörü ile yaklaşıp" Koygun, 2002: 20

paklavadan pay ummak Çok değerli bir şeyden hakkı olmadığı halde pay beklemek (Os.).

pala (1) Büyükçe el testeresi (Al.; Su.).

pala (2) 1. Eski, kullanılmış (eşya, giysi) (Çr.). 2. Kaba temizlik yapmada kullanılan paçavra, bez parçası (İsahacı-Al.; Obruk-Do.; İs.). 3. Bez parçalarıyla yapılan örtü (Su.). "İneğin donu da ne yaman kara / Sırtına doldurduk çulunan **pala**" Arısoy, 1970: 63

pala (3) Yatak ile yorgan (Çr.).

pala bıçak Geniş ağızlı bıçak (Çr.). "Böğrümüze **pala bıçağı**nı dürterekten aldı gitti bizi." Tahir, 2004: 110

pala dudak Kalın dudak (İsahacı, Kıcılı-Al.). "Karkın'ın kızları güzel yanaklı / Alamas kızları **pala dudak**lı" Arısoy, 1970: 67

palalı Yırtık, eski giysilerle dolaşan (Çr.).

palapurça Çabuk (İs.).

palas (1) Eski kilim parçası (Çr.).

palas (2) Üç dört aylık keklik yavrusu (Ka.; Os.; Su.).

palaspandıras Hazırlıksız, birdenbire aceleyle yapılan işler (Çr.). "Polisler adamları **palaspandıras** gotürdüler." Kerman, 1997: 70

palatır Budanmış omcaların dibinden çıkan sürgünler (Su.).

palaz (1) Keçi kılından, pamuktan dokunmuş kaba kilim, yaygı (Çr.).

palaz (2) 1. Manda yavrusu (Çitli-Me.). 2. Keklik yavrusu (Os.; Çalyayla, Küçükpalabıyık, Tatar-Çr.). "Sürüsünü yitirmiş bir bir **palaz**ı andırıyordu." Gümüş, 1977: 117

palazımak Aniden hızlı bir biçimde koşmak (Külah-Al.).

palazlanmak (1) Kaz, ördek yavrularının civcivlikten çıkıp eti yenir duruma gelmesi (Çr.).

palazlanmak (2) Kişilerin durumlarının düzelmesi, varsıllaşması (Çr.). "Elin yol iz bilmeyen garipleri toprağımızda nasıl **palazlanır**." Tahir, 2008: 169

paldım Semerin öne kaymasını önlemek için hayvanın kuyruk altından geçirilen kıl kemer ya da kayış (Ka.; İsmailköy-Çr.). "Eşeğini dövemeyen **paldım**ını döver." Güven, 2013: 183

paldum Paldım (Çr.). "**Paldum**a, semere bakmışlar." Tahir, 2007: 172

palıt 1. Meyve (Al.). 2. Meşe ağaçların meyvesi, palamut (Al.; Fındıklı-Or.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Fukaranın kestanesi **palıt**tır." Doğan, 2004: 204

paltacık Değirmen taşının dönmesini sağlayan demir çubuk (Çr.).

paltancık → Paltacık (İs.; Su.).

paltımsız Düzensiz, kötü giyimli (Çr.).

palut → Palıt 2 (Çr.). "Fıkaranın kestanesi **palut**tan." Kerman, 1997: 37

pambık Pamuk (Su.).

pambuk Pamuk (Al.). "Oy **pambuğum** pambuğum / Dallarına konduğum" Ayhan, 2002: 168

pambuklanmak Ekmek, sebze, meyve gibi yiyeceklerin küflenmeksi (Çr.).

pamık Pamuk (Çr.). "Evlenip şöyle çoluk çocuğa karışsa **pamık** gibi olurmuş ya." Özçatalbaş, 2003: 22

pampal Tombul, şişman, gürbüz çocuk (İs.; Os.; Su.). "Ondan güççük; akça pakça, **pampal** yüzlü bi gahbe." Saraçer, 2000: 65

pamukkır Sütbeyaz at rengi, at donu (Sarimbey-Çr.).

pan Küf (Su.; Çalyayla-Çr.). "Kapının açılmasıyla, içeriden **pan**sı pansı bir koku geldi." Güven, 2010: 17

pancar 1. Madımak (Al.). "Garı bazarından birez **pancar** al, az da basdırma yolla gobelden, aşama bişiriyim." Özçatalbaş, 2002: 27

2. Kırlarda, bahçelerde biten, yenebilen her çeşit ot (Fındıklı-Or.; Çalyayla, Çıkrık Çr.). "Her gün **pancar** pişirir, şu köyün güzelleri" Akbaş, 1983: 43

pancar yaprağı Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

panēr Panayır (Su.).

panga Banka (Çopraşık-Al.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Çorum'un Ziraat **Panga**sı kapısında beni bekleyecek değil miydin?" Tahir, 2004: 18

panganot Kağıt para (Çr.). "Her biri elli **panganot** borçludur." Tahir, 2004: 16

panglut Kağıt para (Dutçakallı-Çr.).

pangunot Kağıt para (Eskiekin-Çr.). "Aha şu ortaya bir de mamafih koyarsak … cezası dört beş yıl daha artar, arzuhal de sana iki buçuk **pangunot**a patlar." Özçatalbaş, 2003: 17

pangunut Kağıt para (Su.; Eskiekin-Çr.). "Turnalarla dosta giden selamlar / **Pangunuta** pula kaldı üstadım" Kurtoğlu, 2006: 6

panıs Cimri (İsahacı-Al.; İncesu-İs.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "**Panıs**lık deyince emsali yoktur / Gel alma lambayı İsmail Ağa" Arısoy, 1970: 90

panız Cimri (Çıkrık-Çr.).

panka Banka (Çr.). "Senin **panka**n olsa, çıbıl takımını uğratır mısın kapıya?" Tahir, 2004: 24

pankanot Kağıt para (Çr.). "Hemi köylü yol yüzü görmeyip hemi de her yıl yol parası diyerek altı **pankanot** cereme versin!" Tahir, 2004: 24

pankavut Kâğıt para (Çr.).

pankula Çürük, özürlü erik (Yazır-Bo.).

panlanmak Küflenmek, küf tutmak (Su.; Çalyayla-Çr.).

panpal Tombul, gürbüz (Çr.).

pansımak Yiyeceğin bozulması, tadının değişmesi (Çr.).

pantol Pantolon (Akçalı, Yorgalı-Su.; Gökköy, Palabıyık-Çr.). "Oğlan dünür geliyor / **Pantol**un paçası yok" Gösterir, 2011: 180

pantul Pantolon (Al.; Yağcılar-Ka.; Su.; Çıkrık-Çr.). "**Pantu**lumun cırcırı gırılıncı ordağlara malamat oldum." Uçakcı, 2006: 379

papara Kuru ekmek parçaları üzerine kıymalı, salçalı tirit dökülerek yapılan bir yemek (Beydili-Çr.).

paparayı yemek Azar işitmek, arlanmak (Al.; Göcenovacığı-Çr.). "Zaten anamdan **paparayı yemiş**, öykelenmiş." Çorumlu, 2009 : 1649

papatya Bir çeşit mekik ya da tığ oyası (Çr.).

papel Para (Al.).

papıl (1) Kâğıt para (Çr.).

papıl (2) Tembel (Su.).

pāpılamak Paylamak (İs.) .

papır Vapur (Çr.). "Bi **papır**lar var mesela denizin üstünde oğul, aha bizim şu koca mahalle gibi." Özçatalbaş, 2003: 38

papır yolu Şose (Çr.). "**Papır yolu** düz gider / Bir edalı kız gider"

Gösterir, 2011: 274

papur yolu Şose (Çr.). "Sal bakalım Çorum'un **papur yolu**ndaki şu köylü kalabalığına ulaştırabilir misin?."
Tahir, 2004 : 36

paramın delicesi mi var Hesapsız param mı var? (Su.).

parka At arabalarında yan kayışların takıldığı, arabanın önündeki demire bağlı uzun ağaç parçası (Serban-Çr.). "Günde versen birer ölçek arpayı / Çamıra çökünce kırar **parka**yı" Koçak, 1980: 360

parlama Herhangi bir nedenle atların denetimden çıkması (Su.).

parmak üzümü Uzun taneli, ince kabuklu bir üzüm cinsi (Os).

par par yanmak Çok parlamak (Çr.). "Ay doğmuş **par par yanar** / Nazlı yar beni arar" Ertekin, 2006: 22

parpı Hasta insan ya da hayvanı ocak denilen kimselere okutarak ya da ev emleriyle iyileştirme (Killik-Al.; Kamışlı, Gökçam-Su.). "Kadın Bacı, **parpı** ile bulgur püskürmesi yapardı." Doğan, 2004: 83

parpulamak Hastayı ev ilaçlarıyla, okuyup üfleyerek, kurşun dökerek, yarayı dağlayarak iyileştirmeye çalışmak (İs.; Su.).

parsı Yüksekteki küçük pencere (Çr.).

partal (1) 1.Abartarak konuşan, yalancı (Çr.). 2. Abartılmış söz, yalan (Külah-Al.; İs.; Os.; Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Bizim Çorumlu kopukların **partal**ını kendin bilmez değilsin ya…" Tahir, 2007: 248

partal (2) Eskimiş, yıpranmış giysi (Çr.). "Sırtında taşıdığı **partal**ları bugün ilk defa çıkarmış, tepeden tırnağa yeniler giymişti."
Tahir, 2006: 264

partaval 1. Boş yere çok konuşan kimse (Obruk-Do.). 2. Konuşulanı abartmak, yalan atmak (Gökçam-Su.).

partıl Kazanmadan, yolsuzca alınan para, rüşvet (Çr.).

partlamak Birden çıkmak, fırlamak (Çr.).

paryavşanı Yavşanotu (Çr.).

pasa Oyundan, güreşten, çalgı çalındıktan sonra toplanan para, bahşiş (Kuzuluk-İs.).

pasaklı İşine, giyimine özen göstermeyen, temiz, düzenli olmayan (Gökçam-Su.; Çr.).

Pasaklı Raziye Düzensiz ev kadınları için kullanılan bir deyim (Çr.).

pasırak Basınç, ağırlık (Çr.).

paskalta Post (Çalyayla-Çr.).

paşa çayı dökmek Açık çay doldurmak (Çr.).

paşaport Pasaport (Al.).

pat (1) Eşit (Su.). "Sayılar **pat** geldi."
Uçakcı, 2006: 371

paşa pöğreği Pöğreğin çok genişi (İs.).

pat (2) Körelmiş, keskinliğini yitirmiş, küt (Su.; Palabıyık-Çr.). "Balyoz küçük **pat** taşları kırmıyor / Ellerimiz yarık yarık patıron"
Özgür, 2002 : 92

pat (3) Kilosundan dolayı ağır hareket eden (Su.).

pat (4) Peltek konuşan, kekeme, dilsiz (Su.).

pata El ile verilen selam (Çr.). "Sıçrayıp kalkmış, bir eli açık yakasında, ötekiyle **pata**yı çakmıştı."
Tahir, 2004: 95

patagullu Birisi kandırılmak istendiğinde, 'aldatamazsın' anlamında kullanılan deyim (Çr.).

pataklamak Dayak atmak, dövmek (Çr.). "Başlıyor teker teker o **pa-**

taklamaya." Seyda, 2006: 217

pataklı Pis, düzensiz (Çıkrık-Çr.).

patakülle Yalan dolan, aslı olmayan, palavra (Çr.). "Anlattıkla rının hepsi **patakülle**."
Yoksul, 2013: 59

patanas Çamurlu, kaygan yerde kayarak, yürüyememe (Çr.).

patanaz 1. → Patanas (Çr.).
2. Otomobil tekerleğinin boşa dönmesi, patinaj (Çr.).

patazlanmak Paylanmak (İs.).

patele Patates (Olukyanı-Su.).

patı Şişmanlıktan yalpalayarak yürüyen (Çr.)

patıdanak Gürültü ile birdenbire gelmek, düşmek (İs.).

patığa Patika, dar yol (Çr.).

patıl Bir ekmek türü (Al.).

patılamak Eskimek, yıpranmak (Çr.).

patır Peltek konuşan, kekeme, dilsiz (Al.; Su.).

patırdamak Kafa tutmak, gözdağı vermek (İs.).

patırna Kavga, gürültü (Çr.).

patir Kaz yavrusu (Me.).

patlak İri gözlü (Acıpınar-Çr.).

patlangıç Ağaç dalının ya da kamışın içi delinip piston düzeneği yapıldıktan sonra içine konan maddeyi atarken tabanca gibi ses çıkartan bir çocuk oyuncağı, patlanguç (Külah-Al.). "Karpuz zamanı **patlanguç** oynardık."
Tuluk, 1991.

patlankuç Mürver ağacı (Boğabağı-Çr.).

patos Taneyi saptan ayırmada kullanılan araç (Çr.).

patpatotu İlaç yapmakta kulanılan bir çeşit ot (Çr.).

pat sat Zaman zaman, ara sıra, tek tük (İs.). "Çocuk **pat sat** konuşmaya başladı." Tdk, 1993: 3413

patta satta → Pat sat (Su.).

pavlika Fabrika (Çr.). "Bildiğimiz savaş gemisi yapan bir **pavlika**."
Tahir, 2007: 261

pavlike Fabrika (Çr.). "Bildiğim, he mi? diyelim ki tomofil **pavlike**si?"
Tahir, 2007: 261

pavluka Un fabrikası (İs.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "**Pavluka**nın bacası vardır, namuslu kadının kocası vardır."
Yoksul, 2013: 540

paya Kendini beğenme, çalım, gösteriş (İsahacı-Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Kirazlıpınar-Çr.). "Keven kızlarının çoktur **paya**sı / Aşiret kızlarının yanıktır sesi" Arısoy, 1970: 67

payalanmak Aşırı bir biçimde övünmek, gururlanmak (Gökköy-Çr.).

payalı Kendini beğenen, çalımlı, kibirli (İs.; Os.; Çıkrık, Dutçakallı-Çr.).

payam Yabanıl badem ağacı (Evci-Bo.). "Tepenin eteklerinden doruğa doğru cılız meşe çalıları, bodurlaşmış, boyları bir metreye inmiş **payam**lar, karamuk bükleri yayılmış."
Sarıyüce, 2006: 33

payınsımak Karşısındakine gücü yeteceğine inanmak, onu hiçe saymak, küçük görmek, önemsememek (Çr.).

payınsınmak Hiçe sayılmaya boyun eğmek (Çr.). "Oğlu babasını payınsımış; babası da oğluna karşı **payınsınmış**." Tdk, 1993: 4640

payır payır Birdenbire, ses çıkartarak yanma için (İs.).

paysımak Önemsemek, değer vermek (Dutçakallı-Çr.).

paysınmak → Payınsımak (Os.).

payton Fayton (Os.; Çalyayla-Çr.). "Bir **payton** tutup istasyona kadar geçirdi onları." Seyda, 2006: 73

pazar ekmeği Yaklaşık 50 santim uzunluğunda ince pide (Çr.).

pazlama Sac üstünde pişirilen ekmek, bazlama (İs.; Os.,). "Kazım Ağa'nın harmanı olmuş bize mesken / Peynir, yoğurt, **pazlama**, kaymakları yerken." Çağlar, 1954: 24

pazlambaç Sac ekmeği (Çr.).

pazvalt Bekçi (Os.).

pazvant Üçgen biçiminde, içine muska konulan gümüş kolye (Çr.). "Altın **pazvand**ı yârim / Yaman nazlandı yârim" Gösterir, 2011: 212

pece Baca (Al.; Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Sevgi duman duman çıkar **pece**mden / Sevgi yağmur gibi akar gecemden" Çimen, 2004: 22

peç Sac ya da tuğladan duvara gömme yapılan, odun yakılarak tüm evi ısıtan bir çeşit ısınma döşemi (Yazır-Bo.).

peçe (1) Dokuma tezgâhında ipliklerin geçirildiği 20 delikli tahta parçası (Oğlaközü-Su.).

peçe (2) 1. Elbise, gömlek gibi giysilerin kollarındaki manşet (İs.). 2. Kıldan dokunan seyrek yüz örtüsü (Çr.). "Cennet yüzü görmesin / **Peçe**yi dokuyanlar" Ertekin, 2006: 9

peçe (3) En küçük su arkı (Os.).

pedal Fındık çubuklarından yapılan şerit (Büyükdivan-Çr.).

pedel Pedal (Çr.). "Basınca birden **pedel**e, sarsılır torrr, tor torlarla koca mahalle!" Özçatalbaş, 2003: 97

peeli Bakır kapların yan bölümlerini oluşturan levha (Çr.).

peh Korkutma ünlemi (Çr.).

pehni Ahırda, taş ya da tahtadan, oluk biçiminde yapılmış hayvan yemliği (Eskiyapar-Al.).

pek Hızlı (İsahacı-Al.). "**Pek** yürüsem dizim tutmaz / İşte böyle ihtiyarlık" Arısoy, 1970: 44

pekimde Umurumda (Su.).

pekinmek Abanmak, tutunmak, dayanmak (İs.). "Sıkı **pekin** sonra düşersin." Tdk, 1993: 3421

pekişmek Sıkışmak, sıkışarak sertleşmek (İs.). "Bu helva ne kadar **pekişmiş**." Tdk, 1993: 3421

pekitmek Tarlayı, bağı, bahçeyi korumak için çevresini çitle çevirmek, sarmak, örtmek (İs.).

pekmez kefi Açık doru, kula at donu (Çr.).

pekmezli aş Pekmezle tatlandırılmış aşure (Gökköy-Çr.).

pekmez toprağı Üzüm yapılırken şırayı kestirmek için kullanılan beyaz toprak (İs.). "Ruziye **pekmez toprağı**nı yarı ezilmiş üzümlerin üzerine serpti." Çorumlu, 2009: 1593

pelen pelen 1. Kuşların, tavukların korku içinde kaçışmalarını anlatır (Çr.). 2. Hızlı hızlı (İs.).

pelese Düzey (Çr.).

pelit 1. Meşe, palamut ağacı (Ka.; Küçükpalabıyık-Çr.). 2. → Palıt 2 (Evci-Bo.). "Dağda **pelit**in iyisini domuzlar yer." Yoksul, 2013: 222

pelize 1. Muhallebi (Çitli-Me.). 2. Pelte (Çr.). 3. Pestil (Mustafaçelebi-Çr.).

pel pel Masum masum (Su.).

pels Yorgunluktan bitkin düşme (Su.).

pelvan Güreşçi, pehlivan (Çr.). "**Pelvan** gibi candarmalar zorgüç aldılar arabadan aşağı." Tahir, 2007: 236

pelverde 1. Domates salçası (Al.; Gökçam, Kavşut-Su.; Dutçakallı, Ovasaray-Çr.). 2. Erik ya da tam olmamış üzümden yapılan pekmez türü ekşimsi bir tatlı (Su.). "Tabak tabak **pelverde /** Ne

ararsan Selver'de" Aytekin, 2003: 167

pembe çavuş Bir üzüm cinsi (Çr.). "**Pembe çavuş**, sen ona kavuş." Yoksul, 2013: 541

pencere Büyük evlerde ocağın iki yanına, içine eşya koymak için açılmış olan boşluklar (Dereyazıcı-Al.).

pencik pencik Parça parça (Çr.).

pencük pencük Parça parça (Çr.).

pençek Yırtık (Çr.).

pençire Pencere (Harunköy-İs.). "Şurda da **pençire** va." Abaz, 2004: 150

pendir Peynir (Eskiyapar, Kıcılı-Al.; Gökçam-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Sever isen zengin sev / Bol yedirir **pendir**i" Barışcan, 2001: 36

penek Basık, yassı (Os.).

penez Metal pul ya da para (Alacahüyük-Al.; Su.).

penpe Pembe (Al.). "Giyme **penpe** canfesi / Tor uçkuru çözerler" Ertekin, 2006: 10

pepe Kekeme (Su.).

pepelemek Birbirini tutmayan sözler söylemek (Çr.). "Bendeniz beyefendiciğim… Bendeniz… diye **pepeleme**ye başladı." Tahir, 2007: 314

pepeme Kekeme (Os.; Çr.). "Ulan **pepeme** yargıç, şunları nallamazsan adam değilsin!" Tahir, 2004: 98

pepil Kekeme (Çr.).

pepildek Kekeme (İs.).

perçem (1) Alna dökülen saç (Külah-Al.; Dutçakallı-Çr.). "Alnındaki **perçem** ho roz ibiği gibidikilmişti." Tahir, 2006 : 34

perçem (2) Başörtüsü (Su.).

perem perem Parça parça (İs.).

perese Aynı yönde, aynı düzeyde olma durumu (İs.). "Bu yolun **perese**sini biraz daha yükseltmeli." Tdk, 1993: 3430

perk 1. Sağlam, güçlü (Çr.). 2. Katı, sert (Çr.).

perkişmek Sertleşmek, katılaşmak (İs.).

perpere Gelinliğe dikilen düğme gibi ince, yassı, madensel süsler (Kayabüğet-Al.; Me.). "Eğil bir yol öpeyim / **Perpere**li gıdıktan" Aytekin, 2003: 31

pers olmak 1. Yüzükoyun düşerek yüzü gözü berelenmek, ezilmek (İs.; Demirşeyh-Çr.). 2. Çok yorulmak, bitkin düşmek (Su.).

pertlek 1. Patlak, dışarıya doğru çıkık göz (İs.). 2. Gözleri yapı olarak dışarı çıkık kimse (Çr.).

pervalda Kuşburnu ezmesi (Bademce-Ka.).

pervede Domates salçası (Ovasaray-Çr.). "Ula bu nası gına? Dometiz **pervede**si, salça gibi." Özçatalbaş, 2002: 114

perverde Kaynatılmış meyve ezmesi (Çr.).

pesegü Soğuk nedeniyle ağaç dallarının, kapı kollarının buz tutmuş durumu (İs.).

peseği 1. Islaklık (Çr.). 2. Çiğ (Çr.). 3. Sis (Çr.).

peseğü Örümcek ağı (Bademce-Ka.).

pesek Kir (İs.).

pesekli Kirli, tortulu (İs.). "Bu yağ çok **pesekli**." Tdk, 1993: 3433

pesengi Emir altında bulunma (İs.).

pesengü Çiğ (Çr.).

peseriklenmek Dumanlanmak, bulanık görmek (Çr.). "Gözüm temelli **peseriklendi**." Tdk, 1993: 3434

pesin Sis (Çr.).

pester Yorgun, bitkin (Çr.). "Bugün ekmek ettik, ahşam üzeri yatağa **pester** düştüm." Tdk, 1993: 4644

peşdah Peşkeş (Su.).
peşgir Sofrada yemek yerken genellikle dize serilen havlu ya da mendil (Al.; Büyükgülücek, Eskiekin-Çr.). "**Peşgir** astım sicime / Güvenme el picine" Ertekin, 2006: 97
peşirefçi Bilip bilmediği her konuda işe karışan, öncülük eden (Çr.).
peşit Peşin (Su.).
peşkır Havlu (Kalecikkaya-Al.).
peşkir 1. Havlu (Al.; Yarımsöğüt-Su.). 2. Büyük mendil (Çr.). "**Peşkir** çektim cerekten / Bir of çektim yürekten" Ertekin, 2006: 97
peşkur Peşkir, havlu (Bademce-Ka.; Çr.).
peş tahtası 1. Tahta kanepe, sedir (Çr.). 2. Peyke (Çr.).
peştambal 1. İş önlüğü (Çıkrık-Çr.). 2. Hamamda vücudun göğüsten bacaklara kadar olan bölümünü örtmekte kullanılan bez (Çr.). "Başında **peştambalı** / Severim kıştan beri" Ertekin, 2006: 26
pete Geniş mendil (Bademce-Ka.).
petek 1. Katılaşmış sümük (Su.). 2. Petekleşmiş yara tabakası (Su.).
petente Düzen, oyun (Çr.).
petni Ahırda, taş ya da tahtadan, oluk biçiminde yapılmış hayvan yemliği (Me.).
pevlika Fabrika (Al.).
pevralda Kuşburnu marmelatı (Bademce-Ka.).
pevrede 1. Kuşburnu ezmesi (Karadona-Çr.). 2. Pekmezle ya da erikle yapılan reçel (Os.; Çr.). 3. Salça (Os.; Acıpınar-Çr.). "**Pevrede** gibi bulaşma." Yoksul, 2013: 542
peydahlamak Hazırlamak (Harunköy-İs.; Çr.). "Pabuç kadar diller **peydahladı**, evin düzenini beğenmezlendi." Tahir, 2007: 246
peydahlanmak Birdenbire ortaya çıkmak (Külah-Al:; Çr.). "Birdenbire **peydahlanan** büyük köpek sesiyle çil yavrusu gibi dağılıyorlardı." Tahir, 2007: 106
peyik 1. Giysilerin, gömleklerin koltuk altlarına konulan parça (İs.). 2. Don, şalvar paçalarının birleştiği yere konulan üçgen biçiminde kumaş parçası (Su.).
peyindir Peynir (İs.). "Çay getdüle, **peyindir** getdüle." Abaz, 2004: 156
peyke Duvar dibine yapılan oturma yeri (Külah-Al.; Os.; Çr.). "Taş duvarın **peyke**si / Gönlüm sevmez herkesi." Gösterir, 2011: 166
peylemek 1. Hazırlamak, sağlamak, elde etmek (Çr.). 2. Bir kadının töreye, geleneğe aykırı biçimde çocuk sahibi olması (Külah-Al.). "Dağdaki kopuklardan işe yarar bir çete **peylendi**." Tahir, 2008: 33
pezi (1) 1. Yufka açmadan önce hamurun ayrıldığı toparlaklardan her biri (Kıcılı-Al.; Su.). 2. Kalınca açılmış sac ekmeği (Çalıca, Eskiekin, Turgut-Çr.). "Ne tandır ne yoha, ne yanıç **pezi** / Arama davulu, heç sorma sazı" Kurtoğlu, 1998: 22
pezi (2) Pancar yaprağı (Ovasaray, Çıkrık-Çr.). "Kocabaş denilen şekerpancarının büyük cinsinin yaprakla-rına da **pezi** derler." Çorumlu, 2009: 1272
pezik Pancar yaprağı (Os.)."Bahçe **pezik** değil mi / Ciğer ezik değil mi" Ertekin, 2006:30
pezü → Pezi (1) 1 (Gölet-Ka.). "Üç **pezü**lük hamur kaldı." www.golet.tr.gg/
pezük Pancar, şalgam (Al.).
pıçak Bıçak (Haydar-Al.; Evciorta-

kışla-Çr.). “Kendi kendimize **pıçak** soktuk dururken.” Gümüş, 1977: 12

pıçı pıçı Semiz, besili, etli olma (Çr.).

pıhmak Usanmak, bıkmak (Çr.).

pıka 1. Kelepçe (Çr.). 2. Hayvanların ayağına takılan köstek (Çr.).

pıkmak Usanmak, bıkmak (Çr.).

pılıçka (1) Urgan (Çr.).

pılıçka (2) Vurgun (Serban-Çr.). **“Pılıçka** vermeden menzile yetsin / Bozulmadan gitsin ili Cerit’in” Çorumlu, 2009: 88

pılı pırtı Giyim eşyası (Çr.). “Yün yunulur, yatak yorgan basılır / Çeyiz için **pılı pırtı** kesilir” Kurtoğlu, 1994: 165

pılısını pırtısını toplamak Ayrılmak üzere eşyalarını toplamak (Çr.). "**Pılını pırtını toplayıp** savuşsan da adamın elini kanda komasan ya…" Tahir, 2008: 314

pılışkacı Karnını orada burada doyuran yalaka kimse (Tutçakallı-Çr.).

pına (1) 1. Tavuk, horoz gibi hayvanların kaçmaması için ayaklarına bağlanan sicim, bez (İs.; Os.). 2. Eski, parça parça (Çr.).

pına (2) Çarığın, ayakkabının tabanı (Os.; İsmailköy-Çr.). “Bizim Küçük Ağa’nın **pına**sı dama atılır desene.” Güven, 2013: 28

pınar Köy çeşmesi (Eskiyapar-Al.; Göcenovacığı-Çr.). “Çoktan köye gelmiş, öğendere elinde **pınar** başında bekliyordu.” Çorumlu, 2009: 1652

pındırli Eski, parça parça (Çr.).

pıngılpıs Bulgur ufağının suda kaynatıp, içine tuz, soğan, yağ konularak yapılan bir çeşit yemek (Gölet-Ka.).

pınsık Dumana boğulmuş, harlı yanmayan ocak ya da soba (İs.).

pırava Yaşa, bravo (Çr.). “Başkan bize bu Pıravayı çokça dediğinden **pırava** lakap olup üstümüzde kalmıştır.” Tahir, 2004: 228

pırçalık → Burçalık (Külah-Al.).

pırçımak Acıkmak (Yazır-Bo.).

pırhıtma Aldatma, kandırma (Su.).

pırlak Parlak, parlayan (İs.).

pırlamak Uçmak (İs.).

pırpırık Kelebek (Dutçakallı-Çr.).

pırsık Bir mantar türü (Bademce-Ka.).

pırtı 1. Giysi (Su.; Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Gökköy-Çr.). “Çaya indim çay susuz / **Pırtı** yudum sabınsız” Gösterir, 2011: 328 2. Giysilik kumaş (Dutçakallı-Çr.). “Düğün için **pırtı** kestirmeye gittiler.” Kerman, 1997: 24

pırtı görme Gelin giyimi ya da yıllık giyim kuşam alma (Su.).

pırtık Çok parçalı yırtık (Su.).

pırtlamak Bulunduğu yerden kayıp dışarıya çıkmak (Evci-Bo.). “Arpalar yeni yeni başak tutmuş. Tepelerinde ince bıyıkları **pırtlamış**.” Sarıyüce, 2006: 30

pırtmaç vermek Yürürken, koşarken yanındakini, ya da rakibini şaşırtmak (Çr.).

pırtmak Tutulan bir şeyin elden kaçması, kurtulması, elden kaması (Al.; Evci-Bo.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Önümüzden **pırtıp** bir koşu tuttururlardı ki altımızdaki at onlara zor yetişirdi." Sarıyüce, 2006: 79

pısarık Bulutlu, puslu, yağışlı hava (Hacıhamza-Ka.).

pısırık Çekingen, pasif kimse (Çr.). “İçmeyince **pısırık** kedi, içince cesaretli aslan kaplan oluyor.” Yoksul, 2013: 390

pıskırmak Hapşırmak (Su.). "Eşek kulaklarını dikmiş, **pıskırması** burnunda hazır, anırmakla susmak arası

kırç kırç edip duruyordu."
Gümüş, 1977: 152

pısmak Sinmek, büzülmek, korkudan saklanmak (İs.; Su.; Evci-Çr.). "Süt dökmüş kedi gibi ne **pısıyorsun** burada?." Yoksul, 2013: 586

pışıksız Beceriksiz (Dutçakallı-Çr.).

pışpışlamak Okşayıp güzel sözlerle şımartmak (Çr.). "Nazın hiç çekilmiyor / Ben gelemem **pışpışa**"
Aytekin, 2003: 130

pıta Genellikle beyaz kumaş üzerine siyah renkli baskı ile yapılan, kadınların başlarını örtmekte kullandıkları örtü (Gölet-Ka.).

pıtamak Budamak (Kalecikkaya-Al.).

pıtı gebil Pişmiş hamura pekmez katılarak yapılan bir tatlı (Su.).

pıtık Çok ince bulgur (Gökçam-Su.).

pıtıklamak Okşamak (Çr.).

pıtıl (1) 1. Hamura küçük patatesler haşlanıp karıştırılarak yapılan bir çeşit sac ekmeği (Al.; Çalyayla, Güvenli-Çr.). 2. Arpa ekmeği (Acıpınar-Çr.).

pıtıl (2) Mayalı, eşkili (Al.).

pıtırak gibi bitmek Meyvelerin çok sık, bol bitmesi (Çr.). "Bu yıl erikler **pıtırak gibi bitmiş**."
Kerman, 1997: 72

pıtıraklanmak Giysilere ya da hayvanların tüyüne pıtırak denilen bitkinin dikenli tohumunun yapışması (Çr.). "Öyle **pıtıraklanmış**sın ki yanına varılmıyor."
Tdk, 1993: 4647

pıtırık Eski, yırtık (Çr.).

pıtırım Eski, yırtık (Çr.). "**Pıtırım** bir urba geymiş." Tdk, 1993: 4647

pıtırpıtır Kibrit gibi eczalı bir çeşit nesne (Çr.). "Çocuklar bir **pıtırpıtırı** divare çalıp yakarak karıların arasına atup kaçtılar."
Tdk, 1993: 4647

pıtpıt tahtası Gözleme yapılan yuvarlak saplı tahta (İs.).

pıtrak (1) Dikenli tohumu insanların giysilerine, hayvanların tüylerine yapışan bir ot (Al.).

pıtrak (2) Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük-Al.).

pıttık Çok ince bulgurdan yapılan yiyecek (Çr.).

piç Aşısız ağaç (Çr.).

piçi piçi Sığır, davar çağırma ünlemi (İs.; Çr.).

piç yavru Katır (Ovasaray-Çr.).

piç yoğurt Mayasız yoğurt (Çıkrık-Çr.).

pilaf Pilav (Kayaağzı-İs.; Bademce-Ka.). "Fasille yapallar, **pilaf** ideller."
Abaz, 2004: 163

pileke Fırına sürülüp içinde hamur pişirilen, kiremit ya da toprak testi (Kayı-Çr.).

pilik → Pileke (Su.; Çr.). "Öküzün adı balığın adı ne / Dırpanın adı **pilik**in adı ne" (Kul Veli) İvgin, 2009: 59

pilişga Haksızken haklı çıkma isteği, şımarma (Su.).

pilo Pilav (Gökköy-Çr.)

pin Kümes (Os.; Büğdüz, Göcenova-cığı, Kayı-Çr.). "**Pin**de bekleyen horoz kahraman olmaz."
Yoksul, 2013: 553

pinaz Eski çuvallardan yapılmış köşe minderi (Üçköy-Çr.).

pindik Kümes (Su.).

pinek Tünek (İs.). "**Pineğin** kapısını açık bıraktıysan tilkinin suçu ne?"
Yoksul, 2013: 543

pinemek Tavuğun akşamleyin yatması; tünemek (Os.).

pine pine Kümes hayvanlarını kümese doğru kovalama ünlemi (İs.).

pinik Küçük köpek, fino (Su.).
pinlik (1) Kümes (İs.; Hacıhamza-Os.; Karadona, Sarimbey-Çr.).
pinlik (2) Toprağı kuyu gibi kazıp üstünü çalı çırpı ile örterek yapılan, yeni doğmuş kuzuları soğuktan korumaya yarayan yer, yuva (Bahşılı-Su.).
pinnek Tavuk kümesi (Gökçam-Su.).
pinnik Kümes (İsahacı, İmat, Külah-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Me.; Os.; Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Dipten dibe **pinniğimin** kapısı / Yüksek idi, sağlam idi yapısı" Arısoy, 1970: 64
pinti 1. Üstü başı pis, pasaklı (Os.). 2. Cimri, eli sıkı (Al.; İsmailköy-Çr.). "Kar kuytuda para **pinti**de bulunur." Yoksul, 2013: 424
pipildek Beceriksiz (İs.).
pirdönmek Hızlı dönmek, fırlanmak (Çr.).
pirebol Kışın arıların kovanlarının deliklerini kapamak için yaptıkları kara, katı, mum gibi nesne (Çr.).
pirecik devecik olmak Küçük bir özürün büyüyüp yayılması (Çr.).
pirelemek Pirelerini ayıklamak (Çr.). "Kedi **pirelenmiş**, oturup hayvanı pireledim." Tdk, 1993: 4649
pirelenmek Kuşkulanmak (Çr.). "Allah var ya daha biz o anda **pirelenirdik**." Özçatalbaş, 2002: 24
pirepulu → Pirebol (İs.).
piriç Pirinç (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.). "**Pirici** olan pilaf yapıy." Abaz, 2004: 129
pirket Briket (Al.).
piroş İpek kadifeden yapılan, uzun kollu, önden açık hırka (Çr.).
pirpir Küçük lamba, idare lambası (İs.).
pirpirik Kuşkucu, evhamlı (Os.).
pirtik Parça (İs.).
pisdan Giysi, fistan (Çavuşoğlu-İs.). "Bi tek **pisdan**ım varıdı." Abaz, 2004: 137
piseni Sis (Alacahöyük-Al.).
pisibik Yuvası çok pis kokan, başı sorguçlu bir kuş (Çalyayla-Çr.).
pisik Kedi (Dutçakallı-Çr.).
pisküvit Bisküvi (Al.).
pislāç → Aktaraç (İs.).
pistan Giysi, fistan (Harunköy-İs.). "**Pistan** yōdu, gısa donunan." Abaz, 2004: 130
pişi Mayalı hamuru kızgın yağa kaşıkla döküp kızartarak yapılan bir çeşit yiyecek (Çr.).
pitemi Hepsi, tümü (Çr.).
pitik Enik (Kayı-Çr.). "Komşunun dört tane **pitiği** var." www.ahiskalilar net
pivazlık İnce doğranıp, tuzlanmış maydanozla karıştırılmış soğan (Çr.).
piyam Meyan otu (Su.).
piyik Bir bütünün en küçük parçası (Os.).
pōça Bohça (Karkın-İs.). "Hamam **pōça**sını saralla, bi adamın da başına verüleridi." Abaz, 2004: 96
pofsumak Patlamak (Su.). "Soba **pofsudu**." Uçakcı, 2006: 371
poka Devenin ayağına vurulan kelepçe, zincir (Al.).
polat (1) Çekici, gösterişli (Çr.).
polat (2) Mıknatıs (Çr.). "İnc'iğnemde **polat** yok / Yüzüğümde sevat yok" Ertekin, 2006: 65
politike Tenezzül etme, muhtaç olma (Su.). "Ona hiç **politike**m yok." Uçakcı, 2006: 371
polu Düzensiz, özensiz giyinen (Çr.).
pontik → Potik (2) (Çalyayla-Çr.).

"Uzun boya **cerek**, kısaya pontik / Diyeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 79

pontul Pantolon (Su.).

por 1. Bozulmaya başlayan sulu yiyeceklerin üzerinde oluşan köpük, küf (İs.). 2. Pas, kir (İs.).

porsumak Kırışmak (Serban-Çr.) "Kimi ihtiyar kadının boynuna sarılmış **porsumuş** suratını, kimi kınalı saçlarını öpüyor." Çorumlu, 2004: 93

port Küt, sivriliği gitmiş (Çr.).

portekel Portakal (Su.).

portlaşmak Aşınarak sivriliği gitmek, körleşmek (Çr.).

port port Motosiklet (Su.).

postal 1. Eskimiş ayakkabı (Çr.). 2. Ayakkabı (Al.; Su.; Gökköy-Çr.). "Yalın ayak kaldım yoktur giyecek / Çarık çorap eski **postal** kalmadı"
(Nakdi) Çorumlu, 2009: 1290

poşi Başörtüsü (Su.).

poşu Üçgen biçiminde katlanıp burularak fesin çevresine dolanan kumaş (Çayhatap, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Bu poşu kara **poşu** Yakışır yâra poşu" Ertekin, 2006: 33

pot Kısa boylu, bodur (Arslanköy-Çr.).

potat Patates (Yağcılar-Ka.).

potik (1) Deve yavrusu (Dutçakallı-Çr.).

potik (2) Kısa boylu kimse (İs.).

potin Ayakkabı (Al.; İs.)."Şu Çorum'un kızları / Bir çift **potine** satlık"
Ertekin, 2006: 72

pot pot Motosiklet (Yağcılar-Ka.).

potuk (1) Deve yavrusu (Eskialibey-Ba.; Su.; Küçükpalabıyık, Ovasaray-Çr.). "Deve **potuğun** arkasından gider." Yoksul, 2013: 237

potuk (2) Kısa boylu şişman adam, bodur (Ka.; Su.).

potun Fotin, ayakkabı (Çr.).

potur (1) Gövde yapısı çirkin, biçimsiz (Tarhan-Çr.). "Armudun dalı **potur** / Çık da dalına otur"
Gösterir, 2011: 306

potur (2) Güreşçilerin yağlı güreşte giydikleri deriden ya da keçi kılından yapılmış dar pantolon (İsmailköy-Çr.). "**Potur**una vurarak peşrevini yapıp, güreş alanını tur etti." Güven, 2013: 164

potura Pudra (Os.).

poturdak Motosiklet (Göçeağaç-Uğ.).

pov Top mermisinin çıkardığı ses (Çr.).

poypoycu Kişiler arasında kırıcı olan sözleri gezdiren kişi (Dutçakal-lı-Çr.).

poyra Su borusu (Çr.).

poza Arpa suyundan yapılan bir çeşit boza (Çr.).

pöç Kuyruk sokumu kemiği (Külah-Al.).

pöçelemek Ne yapacağına karar veremez durumda olmak, zorda kalmak (Külah-Al.).

pöçük (1) Köşe, dirsek (Os.). "Şu **pöçük**teki ev Ali'nindir."
Tdk, 1993 : 3478

pöçük (2) 1. Kuyruk sokumu (Büğdüz, Sarimbey-Çr.). 2. Kuyruk, keçinin yüzülmüş kuyruğu (Os.; Çr.). "Keçinin **pöçüğü** kısadır."
Tdk, 1993: 3477

pöçükcü Hayvan etinde kuyruksokumu bölümünü yiyen, seven (Çr.).

pöçüklü Giyimine kuşamına özen göstermeyen, dağınık (Çıkrık-Çr.).

pöfrek → Pöhrek (Al.; Su.).

pöğre Çeşme, pınar (Bademce-Ka.).

pöğrek → Pöhrek (Gökçam-Su.; Karagöz-Çr.). "Toprak dolması nedeniyle **pöğrek**ler tıkanıp patlamış."
Akkaya, 2011:II/ 65

pöh Korkutma ünlemi (Çr.).
pöhrek Yeraltında kapalı suyolu, künk, çanaktan boru (Al.). "**Söngüt** tutan pöhreğin suyu içilmez."
Yoksul, 2013: 578
pöhren → Pöhrek (Çr.).
pöhrenk → Pöhrek (Evci-Bo.).
"İçine fırında pişirilmiş toprak **pöhrenk**ler döşemişler."
Sarıyüce, 2006: 52
pölmek Bölmek (Harunköy, İkipınar-İs.). "Ortalayın **pöldüle** her şiyi."
Abaz, 2004: 121
pölüm pörçük Parça parça olmuş, dağılmış (Obruk-Do.).
pör Değirmenin dönmesini sağlayan aygıt (Çr.).
pörmek Birkaç ailenin hayvanlarından oluşan davar ya da sığır sürüsü (Dutçakallı-Çr.).
pörnek (1) Başkasının sürüsüne katılan belli sayıdaki küçük davar sürüsü (Gökköy-Çr.).
pörnek (2) İnsanların ortak yararları için oluşturdukları topluluk (Ovasaray-İs.).
pörselemek Yere serip hırpalamak, eskitmek, yıpratmak, örselemek (İs.).
pörsük (1) Diriliğini yitirmiş (Çr.).
pörsük (2) 1. Rengi soluk (Dutçakallı-Çr.). 2. Çekingen (Dutçakallı-Çr.).
pörtelek Böbrek (Çıkrık-Çr.).
pörtlek Patlak, dışarıya doğru çıkık göz (Evci-Bo.; Çıkrık-Çr.). "Ardından elimi sallıyorum, avucumda işte. **Pörtlek** gözlü, bacakları kıllı."
Sarıyüce, 2006: 18
pöstek 1. Kısa boylu, tıknaz kız çocuğu (Çr.). 2. Kısa bacaklı insan (Çr.).
pötelek Böbrek (Os.). "Onlar gelene dek ciğerlerini, **pötelek**lerini kavurtururum." Saraçer, 2000: 344
pötik Deve yavrusu (Büğdüz-Çr.).
pötür pötür Pürüzlü yüzey (Çr.). "Parmakları yaşlı meşe kabuğu gibi **pötür pötür**, nasırlı, çatlak."
Tahir, 2006: 296
pöykürmek Yüksek sesle, hıçkıra hıçkıra ağlamak (İs.).
pöyre Fırınlanmış topraktan yapılmış büz (Ka.).
praşuva Köylü, işçi kısmının kullandığı ucuz kumaş (Çr.). "Dur şu **praşuva** cekedin telesini takıyım da." Özçatalbaş, 2003: 74
puar Pınar, çeşme (Bademce-Ka.).
puç Babası belli olmayan çocuk (Evciortakışla-Çr.). "Ana bacı cümle kadın / Aşkın adı **puç** ne deyim"
Şahadoğru, 1995: 115
puçalama Olaylar karşısında ne yapacağını bilememe, bocalama (Os.).
puçuk Yarım, buçuk (Çr.).
pufu Soğukta solurken çıkan ses için (Çr.).
puğ → Pufu (Çr.).
puha 1. Hayvanların ayağına vurulan köstek (İs.). 2. Kelepçe (Çr.).
puhağı 1. Kelepçe (Çr.). 2. Puha 1 (Çr.).
puhari Baca (Çr.).
puhur Bir çeşit günlük, tütsü, buhur (Çr.).
pul (1) Bir çeşit tığ oyası (Çr.).
pul (2) Düğme (İs.; Bademce-Ka.).
pullu Çevresi, üstü sırmayla, pulla işlenmiş, kırmızı kadın başörtüsü (İs.).
pullukır Baklakırı at donu (Çr.).
pullu kıvrak (3) 1. İpekle karışık dokuma türü (Çr.). 2. Duvak günü gelinin başına örtülen, üzeri

küçük madeni pullarla işlenmiş, al ya da mor renkli kanaviçe (Çr.). "Başında **pullu kıvrak /** Pınarı ettim uğrak" Aytekin, 2003: 47

punak Bunak (Çr.).

punar Pınar, çeşme (Al.; Sarimbey-Çr.). "Derviş der bu sözü / Kanlı yaşlı **punar** gözü" Ayhan, 2002: 254

punç oynamak 1. Midenin bozulması (Çr.). 2. Lohusa kadının sancılanması (Çr.).

pund 1. İstek (Çr.). 2. Neşe (Büğet-Çr.). "Müdürün **pundu** kırıldı, suratını astı." Tdk, 1993: 4654

punduna getirmek Denk getirmek, uygun zaman kollayıp söylemek (Al.). "Ebanım **punduna getirip** İfakat Hanım'ın foyasını açığa vurmuş." Seyda, 2006: 99

pundunu kırmak Neşesini bozmak (İs.). "Oğlan yoksul başlık çok / Hemen **pundu kırıldı**" Gösterir, 2011: 121

punt Neşe, sevinç (İs.).

pur 1. Alçı taşı, alçı (Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Kireçli, taşlı sert toprak (Bayat-İs., Os.; Çr.). "Dağı görüp tavşan, **pur**u görüp tilki olma." Yoksul, 2013: 222

purasa Pırasa (Çr.).

purç 1. Ağaçların üstünde asalak olarak yaşayan ot, ökseotu (Bayat-İs.). "Deveye **purç** lazım ardınca boyunu uzata." Çorumlu, 2009: 1529 2. Ağaçların tomurcuktan yeni çıkmış küçük yaprakları (Oğlaközü-Su.). "Kayalar kırcı tuttu / Dibinde **purcu** bitti" Ertekin, 2006: 73

purçalık Sindirimi kolaylaştırıcı, sürdürücü bir çeşit yabanhavucu (Büyükbolatlı-Su.).

purtlamak Ansızın, birdenbire çıkıvermek (Göcenovacığı-Çr.). "Tikenlerin arasından bir tavşan **purtladı**." Çorumlu, 2009: 1651

purtma vermek Şaşırtmak (Çr.). "Avı **purtma verdikçe** şaşırmasını hazdan mest olmuş, seyrederdi." Gümüş, 1977: 48

purtul (1) Çapak (Dutçakallı-Çr.).

purtul (2) Çiçek hastalığının yüzde bıraktığı iz, çiçek bozuğu (İs.).

puruşmak Buruşmak (İs.). "Şindiyse de **puruşdum** yumruk gadar galdım." Abaz, 2004: 168

pus Sis (Gökçam-Su). "Bugün hava **pus**ludur / Bek yelikme uslu dur" Gösterir, 2011: 300

pusarık Bulutlu, puslu, yağışlı hava (Obruk-Do.; Çalyayla-Çr.). "Bugün hava **pusarık /** Başında durmaz sarık" Ertekin, 2006: 34

puskul Püskül (Çr.). "**Puskul**ü yana değer / Gılıcı gana değer." Caferoğlu, 1994b: 122

pusmak Korkudan sinmek, sak lanmak, büzülmek, ses çıkarmamak (Akçalı-Su.; Çıkrık, Morsümbül-Çr.). "Porsuk gibi **pusup** pusup / Meydanlarda ahkam kesip" Kurtoğlu, 2006: 18

pusturmak Korkutmak, sindirmek (Kalecik-Me.). "Vatan birliğinde karar kılalım / Düşmanı **pusturan** nara senindir" Piroğlu, 1981: 47

puş Eşcinsel erkek (Serban-Çr.). "Likasından ayan münkir nişanı / Esas fark eyledim **puş**dur bu kişi" Koçak, 1980: 295

puşta İşe yaramaz biçimsiz tahta (Su.).

puşu → Poşu (Çr.).

puta Hedef (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Köseeyüp-Me.; Çayyaka, Karakaya-Su.). "Düşmandan yurt aldık yoktur hatamız / Her zaman düşmandır bizim **puta**mız" Arısoy, 1970: 24

putu kırılmak Cesareti kırılmak, geri çekilmek (Su.). "Başlığı çok dediler / Yârin **putu kırıldı**" Aytekin, 2003: 152

puur İki hörgüçlü, damızlık er-

kek deve (Su.).

puut Ezilip ıslatılmış, çimlenmiş buğdayın suyunu unla karıştırarak yapılan bir çeşit tatlı (Su.; Büyükgülücek, Kalehisar-Çr.). "**Puut** tatlısının en büyük özelliği içine hiç şeker konulmadığı halde tatlı olmasıdır." Oğuz, 2006a: 49

puvar Pınar, köy çeşmesi (Kayı-Çr.). "**Puvar**a su içmeye getti." www.ahiskalilar net

puvut → Puut (Çr.).

puykurmak Fırlamak, fışkırmak (İs.).

püçü püçü Buzağı çağırma ünlemi (Çr.).

püfkürmek Püskürmek (İs.).

püfürdemek Suyun kaynayıp taşması (Çr.).

püllüm püllüm Paramparça, yırtık (Çr.).

pünkülük Sıcak, durgun, bunaltıcı hava (Su.). "Bu akşam hava çok **pünkülük**tür." Tdk, 1993: 3494

pür Ardıç ya da çam ağaçlarının yapraklı ince dalları (İs.; Dutçakallı-Çr.). "Karşıyıda **pür** kesiyor / Efil efil esiyor" Türkoğlu, 2007: 175

pürçek (1) 1. Alna sarkan saç (Çr.). 2. Taranmamış, karışmış saç (Os.). "Hasta düşüp yatana, benzi solana, iki büklüm, ak**pürçek**li buruşuk nineler kurşun döker." Özçatalbaş, 2002 : 9

pürçek (2) → Pürçemiş (Çr.). "Yazmanın **pürçeği**yim / Düş değil gerçeğiyim" Gösterir, 2011: 221

pürçek (3) Mısır püskülü (Su.).

pürçekli Havuç (Gökçam-Su.).

pürçemiş Eskimiş, iplikleri çıkmış (Çr.).

pürçüklü Havuç (Kıcılı, Külah-Al.; Su.; Dutçakallı, Eskiekin, Göcenovacığı-Çr.). "Suratın gene **pürçüklü** gibi kızarmış." Yoksul, 2013: 583

püre Şekerpancarı küspesi (Çr.).

pürlenmek (1) Filizlenmek, yeşermek, tomurcuklanmak (Kalecikkaya-Al.; Su.). "Kuşburnu **pürlenir** mi?/ Dibi gübürlenir mi?" Gösterir, 2011: 155

pürlenmek (2) Sevinmek, gurur, mutluluk duymak (Su.).

pürpürüm Semizotu (Me.; Kadıderesi-Çr.).

pürpürüm gibi Çok, sık (Çr.).

pürşüklenmek Tomurcuklanmak (Kalecikkaya-Al.).

pürşüklü Havuç (Kalecikkaya-Al.).

pürtlemek Kendiliğinden ya da baskı ile yerinden dışarı fırlamak (Çr.).

pürtük Çok küçük parça, tanecik (Çr.).

pürtüklenmek Topaklanmak (Çr.).

pürtük pürtük Parça parça, top top (Çr.).

püsek Sisli, yağmurlu hava (Kü lah-Al.).

püsen Sisli havalarda dallarda donan kar, kırağı, kırç (Büyükbolatlı-Su.). "Şu ovanın **püsen**i / Senin gibi küseni" Aytekin, 2003: 161

püsenli Az sisli, nemli hava (Dutçakallı-Çr.).

püsküüt Büsküvi (Yağcılar-Ka.).

püsmente Döküntü (Su.).

püsürgeç → Aktaracak (Me.).

püsvende Kırık dökük, işe yaramaz (Çr.).

pütür Pürüz, kabarcık, çıkıntı (İs.).

püvazlık → Püvezlik (Çr.).

püvezlik İnce doğranıp, tuzlanmış maydonozla karıştırılmış soğan (Çr.).

R

rafan Atın normal yürüyüşü (Su.). "Rafan at yürüyüşünden bell'olur." Yoksul, 2013: 546

rahmet Yağmur (İsahacı-Al.; Köseeyüp-Me.; Çanakçı, Sarimbey, Serban-Çr.). "Kara bulut **rahmet**, beyaz bulut tolu getirir." Ayhan, 2002: 233

ramuk Römork (Al.; Bademce-Ka.).

ravan Yolda hızlı giden (Dutçakallı-Çr.).

reci Tekel, reji (Çr.).

reçber Çiftçi, ekici (Gökçam-Su.; Evciortakışla, Serban-Çr.). "Aşkın odu derunumu yakıyor / **Reçber** olan tarlasına bakıyor" Koçak, 1980: 286

reçberlik Çiftçilik, ekicilik (Serban-Çr.). "Tarlanın göceği, ikindinin sıcağı olmasa tilki de **reçberlik** yapar." Çorumlu, 2009: 737

reçper Çiftçi, ekici (Çr.). "Kırlangıç kuşu zararlı mı, zararsız mı, Yemende kahve **reçper**ine sormalı." Tahir, 2004: 179

reçperlik Çiftçilik, ekicilik (Çr.). "Çorum o tarihlerde, **reçperliği** büsbütün kısalmış…" Tahir, 2004: 323

rekçin Mukavvadan yapılıp gelin başına giydirilen, bir karıştan uzunca, tepesi yuvarlak başlık (Çr.).

reyçin Mısır calasından yapılan, gelinlerin başına takılan başlık (İmat-Al.).

ruba Giysi (Çr.). "Bizim İngiliz çuhasından **ruba**larımız çoktan kesilmiş." Tahir, 2007: 365

rüktem Grip (Os.).

rüzgârlı taktaka Ağaç ya da tenekeden yapılan, pervanenin ucuna takılan boncukların pervane döndükçe tenekeye çarparak ses çıkardığı oyuncak (Su.).

S

sā Sağ (İs.). "Hadi **sā** ayanınan dep." Abaz, 2004: 98

sā Sana (İs.; Çr.). "**S**ā şindi ekmēñe yā çalıyım." Abaz, 2004: 106

saabol Sahip ol (Çr.).

saapsız Yalnız, tek başına, kimsesiz (Çıkrık-Çr.).

saartmek Koşmak, yetişmek (Çıkrık-Me.; Kamışlı-Su.). "Göreyim seni, **saarderek** git, yüğürderek gel." Kerman, 1997: 24

sabah süreği Düğün için gelen köy halkı ile komşu köylerden akşam gelemeyip sabah gelen konukların davul zurna eşliğinde karşılanıp kalacakları evlere yerleştirilmesi (Bademce-Ka.).

sabak (1) Ders (İmat-Al.; İs.; Köseeyüp-Me.; Çukurlu-Su.; Karahisar-Çr.). "Mehemmed'im biz'okuduk heceden Diz kırdık da **sabak** aldık hocadan" Ercan, 1991: 63

sabak (2) Sayfa, yaprak (Çr.). "Eşşek de diliyinen kitabın **sabak**larını birer birer çevirmiye başlamış." Çorumevi, 1996: 23

saban Demir uçlu tarla sürme aracı (Eskiyapar, İsahacı-Al.; Gök-

çam, Körkü-Su.; Çalyayla-Çr.). "Siz hiç memleketinizde **saban** koşmadınız mı?" Sağmen, 2009: 119

sabatsuz Münasebetsiz (Ka.).

sâbed İlgi, alaka (Su.). "Onu görmüş de **sâbed** etmemiş."
Uçakcı, 2006: 371

sābı Sahibi (Çr.). "Uyhuya dalıca sırada adamın sesi gelmiş: Ev **sābı**sı, gannım aç!" Çorumevi, 2000: 18

sabın Sabun (Gökçam-Su.). "Çaya indim çay susuz / Pırtı yudum **sabın**sız" Gösterir, 2011: 328

sabi Çocuk; aklı ermeyen, günahsız çocuk (Al.; Os.; Su.; Eskiekin-Çr.). "Şu **sabi** çin biraz ekmek verin." Destanoğlu, 2006: 16

sabiy Bebek (Kalecikkaya-Al.).

sablam İğneye takılan iplik parçası (Çr.). "Bir **sablam** ipliğim kaldı." Tdk, 1993: 4659

saca El misketi (Al.).

sacağı → Sacayak (Su.).

sacayak Üzerinde yemek pişirilen üç ayaklı demir araç (Alacahüyük-Al.; Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). "**Sacayağı** gibi her yanın islenmiş." Yoksul, 2013: 550

sace El misketi (Al.).

sackıran Sac üstünde pişirilen kalın, yağlı yufka ekmek (İs.).

sacüstü Mayasız hamurdan sac üstünde pişirilen bir tür çörek (Külah-Al.; Güvenli-Çr.).

saçaklık Çatının yapıdan dışa uzanan bölümü, saçak (Çr.).

saçak mantarı Bilinen mantar görüntüsünde olmayan bir mantar türü (Bademce-Ka.).

saçı Düğünlerde verilen para ya da armağan (Dutçakıllı, Karadona-Çr.). "Oğlan evinin misafirlerinin getirmiş olduğu **saçı**yı da okuyucu kadın bağırarak herkese duyurur."
Çorumlu, 2009: 117

saçkı Ekmek pişirmek için fırında, tandırda yakılan iri samanla karıştırılmış davar gübresi, çalı çırpı (Kıcılı, Külah-Al.; Su.; Kızılhamza-Or.).

saç örgüsü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

saçucu Kadınların saç örgülerine takarak omuzlarının arkasına sarkıttıkları altın ya da gümüşten yapılmış süs aracı (Çr.).

saçuzadan Pişmiş etin içindeki şerit gibi kalın kas ya da sinirler (Su.).

saç yazmak Saçı tarayıp örmek (Çr.).

sadana Bunak, ahmak, akılsız (Çr.).

sadegül Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

sadıç → Sağdıç (Çr.). "Yarim gelin mi oldun / Yolunu **sadıç** bekler"
Çorumlu, 2009: 1209

sadılamak Bir sözü yinelemek (Çalyayla-Çr.).

sadır 1 Sidikle kirlenmiş, lekelenmiş (Çopraşık, Külah-Al.; Göletka.). 2. Çocukların sürekli işedikleri yer (Çıkrık-Çr.). "Kilimin üstünü **sadır** etmişsin."
Tdk, 1993: 4661

sadremeki konuşmak Bilinçsiz, tutarsız konuşmak (Çr.). "Hasta ahşama varmaz; gendini bilmiyo, **sadremeki konuşuyo**." Tdk, 1993: 4661

sāfil Sefil (İs.). "Her yeri böyle **sāfil** gıyāfetinde." Abaz, 2004: 113

safsalamak Oyalamak (Su.).

safsata Saf, enayi (Su.).

sağacak Süt kabı (Çr.).

sağalmak Hastalığın ya da yaranın iyileşmesi (Çayyaka-Su; Çr.). "Sıtma çabuk **sağalsın** diyerek ilacı zorlu yaptım." Tahir, 2006: 313

sağaltı Süt (Çr.).

sağaltmak Yara ya da hastalığı

em ile iyileştirmek (Çr.). "Doktor iyi bakacakmış da tez **sağaltacak**mış." Tahir, 2004: 388

sağar Sağır (Gökköy-Çr.).

sağartmek Koşmak (Su.; Gökköy-Çr.).

sağcale Oyuncunun kullandığı asıl nesne (Al.).

sağdıç Düğün sırasında güveye yol gösteren, önderlik eden erkek (Os.; Kamışlı-Su.; Beydili-Çr.). "Duydum yâr evleniyor / Ben olayım **sağdıcı**" Gösterir, 2011: 118

sağılmak (1) Akmak, kaymak, aşağıya doğru hızla inmek (Evci-Bo.). "Bir süre yeri süzdükten sonra **sağılarak**, orada yeşillikleri düşüncesizce kemirmeye koyulmuş böcekleri, çekirgeleri … yakalayıp yerler." Sarıyüce, 2006 : 71

sağılmak (2) → Sağalmak (İs.).

sağın → Sağmal (Eskiekin, Ovakarapınar-Çr.). "Yağı olmayan güzü bilmez, **sağın**ı olmayan yazı bilmez." Çorumlu, 2009: 737

sağıncı İnek, koyun sağan (Çr.).

sağınlı → Sağmal (Çr.).

sağınmak Özlemek (Kalecikkaya-Al.).

sağır ay 1. Ağustos (Su.). 2. Güz ortasında rüzgârsız geçen günler (Çr.). "Dallarda yaprak bile kımıldamıyor, **sağır ay**ları geldi galiba." Yoksul, 2013: 224

sağırtmak Konuşurken birdenbire dalmak, durmak (İs.).

sağış Sayı (Çr.).

sağışlamak Sayı saymak (Çr.).

sağlamak (1) → Sağlamak (Evci-ortakışla-Çr.). "Aşkından ölüyorum / Merhem sür **sağla** beni" Gösterir, 2011: 155

sağlamak (2) Yumak, makara gibi nesneleri çözmek, boşaltmak (Sarimbey-Çr.). "Aşkın yumağını **sağlıyorum** ben / Bu aşka tarifler yok Karacaoğlan" Çimen, 2000: 102

sağlemek Kimyasal maddelerle ip boyamak (Su.). "İp boyadım **sağlerim /** Ben gönlümü eğlerim" Aytekin, 2003: 100

sağmak (1) Bir yere çakılı çivilerin yerinden oynaması (Çr.).

sağmak (2) Elle sağmal hayvanların memesinden süt çıkarmak (Yazır-Bo.; Sarimbey-Çr.). "Üç yüz sene Cebrail ile gezdim / Kırk yıl dağda geyik **sağdım** bir zaman" Çevik, 2007: 106

sağmal Süt veren, sağılan hayvan (Sarimbey-Çr.). "**Sağmal**ınan yozu birbirine karıştırma." Yoksul, 2013: 552

sağmen Düğün ya da cenaze törenlerine katılan topluluk (Dutçakallı-Çr.).

sağrimek Seğirmek (Eskiekin-Çr.). "Bacakgerenlerde gözüm **sağridi** Sakızlık burnunda dizim fağridi" Kurtoğlu, 1998: 15

sağrinme İrkilme, belinleme, atılma (Su.).

sağsağalı Donu ya da pantolonu çok kirlenmiş kimse (Çr.).

sağsak Saksağan, alakarga (Gölet-Ka.; Gökköy-Çr.)."**Sağsak** durmayuben ne diller döker / Çaylak der virt edüp sonra av avlan" Çorumlu, 2009: 1264

sağsı Döven sürerken hayvanların harmana pislememesi için arkasına tutulan lazımlık; saksı (Eskiekin-Çr.). "**Sağsı** dutup sar'ökü-zün ardına / Yazın düven sürüşümü sorma heç" Kurtoğlu, 1998: 27

sağu Yüksek ses (Os.).

sağu sağmak Parayla tutulan kadınların ölünün arkasından yüksek sesle ağlayıp ağıt söylemesi (Ka.).

sağuyla ağlamak Yüksek sesle ağlamak (Os.).

sağ üzüm Erken olgunlaşan, ince kabuklu bir üzüm cinsi (Os.).

saha (1) → Saka (2) (Çr.).

saha (2) Çocuk oyunlarında oyuncunun enek olarak kullandığı büyük davar aşığı (Çr.). "Diğer oyuncular da **saha**larını aynı suretle salarlar." Çorumlu, 2009: 590

sahal Sakal (Alpagut-Do.; Hacıhamza-Ka.). "**Sahal**ı ağarasıca da, mutlu yaşayasıca." Oğuz, 2007a: 38

sahan Bakır yemek tabağı (Al.; Beydili, Çalyayla, Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Bugün öğlen yedim beş **sahan** turşu / Beni boğaz öldürecek doktur bey" Çimen, 2006:97

sahanlık Sofa (Al.).

sahap Sahip (Göcenovacığı-Çr.). "At **sahabını** bulmayınca üstündekini çul sanır, avrat erini bulmayınca gapısında gul sanır." Kerman, 1997: 46

sahıbısı Sahibi (Çr.). "Vaktiyle, biz imparatorluk **sahıbısı**yken durum vaziyetler böyleydi arkadaşım." Tahir, 2007: 355

sahına Sakın ha (İs.). "**Sahına** oruya ūrama dedim." Abaz, 2004: 166

saho Ceket (Al.; İs.; Su.). "Yanıllımda **saho**, aba / Kar kürürdüm yaba yaba" Kurtoğlu, 1994: 39

sahre Piknik (Evci-Bo.). "Bizim köylüler **sahre** yapmaya buraya gelirler." Sarıyüce, 2006 : 53

sahtiyan Tabaklandıktan sonra sepilenerek boyanmış, cilalanmış deri (Çr.). "Kayseri **sahtiyan**ı gibi gıcır gıcır öter." Yoksul, 2013: 434

sahtiyen İşlenmiş keçi derisi (Os.).

sahu Ceket (Su.).

sak Uykusu hafif kimse (İs.; Evci-ortakışla, Sarimbey-Çr.)."Uyardı beni **sak**lığım / Kul etti beni yokluğum" Şahadoğru, 1995: 192

saka (1) İri aşık (Çr.). "Çok iyi kurşunlu bir **saka**m vardı." Tuluk, 1991.

saka (2) Kadınların bir bez üzerine dikerek boyunlarına astıkları süs altını (Çr.).

sakalaçarpan İnce, uzun kesilip haşlanan hamur üstüne sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan bir çeşit mantı (Çr.).

sakalı yıldıza dikmek Ölmek (Çr.). "Dabanı güneşletti, **sakalı yıldıza dikti**." Çorumlu, 2009: 1528

sakalkapan İşlek yer, dört yol ağzı (Çr.).

sakamet göstermek Beceriksizce, acemice eylemde bulunmak (Os.).

sakametlik Dokunca, zarar (Çr.). "Çocuk bir **sakametlik** yaptı." Tdk, 1993: 4663

sakametlik çıkarmak Bir kazaya neden olmak (Çr.). 2. Kavgaya çanak tutmak (Çr.). "Bi **sakametlik çıharmadan** şunu atın." Kerman, 1997: 72

sakanak (1) Çatı saçağı (Çr.).

sakanak (2) Sakınca (Çr.).

sakar Saçında beyaz olan (Külah-Al.). "Atımın alnı **sakar**, lakabını ele takar." Yoksul, 2013: 82

sakavet Cömert, eli açık (Serban-Çr.). "Bir dağ iken bağ eyledi burayı / **Sakavet**tir esirgemez parayı" Koçak, 1980: 337

sakavu Sakağı da denilen, atlarda olan mankafa hastalığı (İs.).

sak durmak Uyanık durmak, tetikte bulunmak (İs.).

sakıç Sakınma (Harunköy-İs.). "**Sakıç** yok, bişeylik yok." Abaz, 2004: 134

sakız gibi yapışmak Rahatsız edecek biçimde birisinin peşine takılmak (Çr.).

sakızlık Çitlenbik de denilen bir çeşit sakız ağacı (Çr.).

saklan fedik Saklambaç (Su.).

sako Kalın kumaştan dikilen paltoyu andıran giysi, ceket (Alacahüyük-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Çıkrık-Çr.). "**Sako**sunu savurarak seğirtiyor." Tahir, 2008: 44

saksakbeyni Yoğurtla pekmez karışımı (Çr.).

saku 1. Ceket (Ka.; Os.). 2. Palto, pardösü (Çr.). "Cekete **saku** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

sal (1) Fazla ekin yükleyebilmek için arabaların iki yanına konan ağaç kanat (Su.; Büyükdivan-Çr.).

sal (2) Tabut (Kayabüğet-Al.; Os.; Çayhatap, Eskiekin, Evciortakışla, Karahisar, Serban-Çr.). "Sabaha **sal**ın kalkar inşallah." Yoksul, 2013: 549

salaca Hasta, yaralı ya da ölü taşınan sedye (Eskiyapar, İsahacı-Al.; Evren-Bo.; Körkü-Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Sırtındaki al delme / **Salaca**ma örtülsün" Gösterir, 2011: 255

salaka Sarkıntılık, saraka, şaka, alay (Me.).

salakane Salakça, aptalca (Çr.).

saldur suldur Gelişi güzel, bakımsız (Os.).

salgada Varlığı hesaba katılmamış olan (Os.).

salgın Vergi (Çr.). "Sen heriflere sövünce biz kara **salgın**dan kurtulduk mu?" Tahir, 2006: 253

salgıncı Tahsildar (Me.).

salgu Vergi (İs.).

salha Yakasız, iliksiz, kolları bolca kısa ceket (Çr.).

salık Haber, bilgi (İsahacı-Al.). "Bu emir **salık** verilerek aşıklar toplanmışlardı." Arısoy, 1970: 42

salıklamak Bildirmek, bilgi vermek (Çr.).

salım Yaygınlaşmış olan çor hastalığı, nezle (Külah-Al.; Hacıhamza-Ka.; Dutçakallı-Çr.). 2. Soğuk algınlığı (Çr.).

salıngaç Salıncak (Haydar-Al.; Su.; Gökköy, Sarılık-Çr.). "**Salıngaç** kurardı o güzel kızlar / Muhabbet eyleyip çalardık sazlar" Erdugan, 2005: 71

salıt Elçi, haberci (Çr.).

salla Salya (Çr.).

sallabaş Konuşurken başını sallayan kimse (Çr.). "Bu oğlanın bu yaşta **sallabaş** olması neyin nesi?" Tahir, 2006: 83

sallak Kasapların hayvanlarını kesen adam (Su.).

sallakhane Hayvan kesilen yer (Çr.).

sallama (1) Bir halk oyunu (Al.).

sallama (2) Tepesine dek dolu kaşık (Çr.).

sallangaç Salıncak (Çr.).

sallanger Uzun boylu, hafif öne kambur kişi (Su.).

sallanguç Salıncak (Gökköy-Çr.).

sallangüç Salıncak (Al.).

sallan seyip Sorumsuz, başıboş kimse (Su.).

sallantı Deprem (Çr.).

sallayi Sıkışıp şaşırmadan (Çr.).

sallepati Giyimine, davranışlarına özen göstermeyen (Çr.).

sallık Caminin dışında tabut konulan yer (Çr.).

sallı saplı Gelişmiş, gösterişli vücut (Gökçam-Su.).

salli Tırmık, yaba, üçayak gibi ahşap aletleri üretme işi (İs.). "Arastaya ise ahşabın işlenişinin yöresel söylenişi olan **salli**den yola çıkarak Sallerbaşı deniyor." www.evvelzamanda.blogspot.com

sallici Ahşap eşya yapımcısı (İs.). "İskilip'in çarşılarını geziyoruz. Demirciler, bakırcılar, **sallici**ler çarşısı." www.evvelzamanda.blogspot.com

salma (1) Pala, büyük bıçak, sal-

dırma (Su.).

salma (2) Vergi, vergi koyma (Evci-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey, Sevindikalan-Çr.). "Bir muhtarı var, böyle **salma**yı kendi mangır kesesinden çıkarıp sayar." Tahir, 2006: 249

salmak (1) Saldırmak, saldırtmak (Karahisar, Sarimbey-Çr.). "Peki, itler sana hiç mi **salmaz**?" Tahir, 2006: 103

salmak (2) Uğurlamak, göndermek, yollamak (Eskiyapar-Al.; Yazır-Bo.; Köseeyüp-Me.; Kamışlı-Su.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Yaram sardırmaya geldim yanına / Gayrı tabiplere **salma** sultanım" Çevik, 2008: 100

salpalamak Yalpalamak, ser semlemek (Su.).

salta Kadife ya da çuhadan dikilen kısa cepken (Beydili, Göcenovacığı-Çr.). "Yeni dikilmiş **salta**sını çıkarub bana giydirdi." Çorumlu, 2009: 1650

saltahtası Tabut; ölü taşımakta kullanılan tahta (Çr.)."Babanın **sal tahtası**na bir osuruk borcu vardı, onu da verdi gitti." Yoksul, 2013: 100

salyan Vergi (Çr.).

salyancı Vergi toplayan görevli, tahsildar (Çr.).

samahalanmak Geciktirmek (Ovasaray-Çr.).

samahı Aptal, bön (Çr.).

samahu Avanak, aptal (İs.).

samallık Samanlık (Dutçakallı-Çr.).

samansağı Saman gibi, tatsız (Çr.).

samanuğrusu Samanyolu (Evci-Bo.). "**Samanuğrusu** iyice belirgin leşti, çangal çangal." Sarıyüce, 2006: 20

samarık 1. Dışı sağlam, içi çürük ağaç, kütük gibi nesne (Çr.). "Bu turplar **samarık**." Başaran, 1974: 93 2. Çok su almış ıslak odun (Çıkrık-Çr.).

samarıklı Tatsız, lezzetsiz (turp ya da benzerleri için) (Su.).

samaruk suyu çekilmiş, özelliğini yitirmeye yüz tutmuş olan (Os.).

samen Kız evine gelin almaya giden, davullu, zurnalı, silahlı, cepken giyinmiş topluluk (Kamışlı-Su.; Çr.). "**Samen**lere nazar etmeyin tosba burunlu karılar" Doğan, 2004: 121

samırdamak → Samramak (İs.).

samırsak Sarımsak (Al.; Ka.; Serban-Çr.). "**Samırsağı** gelin etmişler kırk gün kokusu çıkmamış." Dbk, 2003: 113

samlamak → Samramak (Çr.). "Hasta olduğundan sen **samlamak**tasın Hafız." Tahir, 2006: 202

samramak Uyku ya da hastalık nedeniyle söylenmek, sayıklamak (İs.).

samranmak → Samramak (Su.). "Âşamaçı düş kurar / Uykusunda **samranır**" Aytekin, 2003: 70

samrımak → Samramak (İs.).

samsı Yağda kızartıldıktan sonra şuruba batırılan, içine ceviz konulup muska biçiminde sarılmış yufkalardan yapılan bir çeşit tatlı (Çr.).

san Sebze meyve hastalığı (Su.).

sanadak 1. Vurdumduymaz (Çr.). 2. Saygısız (Çr.).

sanay 1. Çevresindekileri güldürebilen, mizah anlayışı güçlü kişi (Bademce-Ka.). 2. Olayları anlamada, yorumlamada art niyet aramayan saf kişi (Bademce-Ka.).

sancılmak Batmak, saplanmak (Çr.). "İğne baldırına **sancıldı**." Tdk, 1993: 4669

sancımak Saplamak (Çr.).

sançalmak Buğdayın başak tutmaması, sebzelerin sararıp ürün vermemesi (Çalyayla, Kızılpınar-Çr.).

sandal Köy yakınındaki çam ormanı (İbik-İs.).

sandık çerezi Oğlan evinin çeyiz sandığı içine koyarak kız evine gönderdiği kuru yemişler (Kalecikkaya-Al.).

sangırtmak Şaşakalmak, şaşırmak (İs.).

sanı Emel (Çr.).

sanıdak Saygısız (Çr.).

sanıldak Çağrısız gelen konuk (Os.; Dutçakallı-Çr.).

sanıtmak 1. Şaşakalmak, şaşırmak (İs.). 2. Amaçsızca, boş yere ayakta durmak (Su.). 3. Anlamsız bir şekilde boş boş bakmak (Külah-Al.).

sansalat Saltanat, lüks düşkünlüğü (Gökçam-Su.).

santıranç Nalbantların tırnak kesmekte kullandıkları aygıt (Çr.).

san vurmak Buğday başak tutmamak, içlenmemek (Al.; Yazır-Bo.; Ovasaray-Çr.). "Balta girsin ormanların sökülsün / **San vursun** da yaprakların dökülsün"
Çevik, 2007: 140

sap Biçilmiş ekin (Evci-Bo.; Göcenovacığı, Sarimbey-Çr.). "Yârim **sap**tan geliyor / Terini sile sile"
Gösterir, 2011: 102

sapak (1) Ödev, ders (Çr.). "**Sapağımızın** başına mum yapıştıralım, unutmayalım." Tdk, 1993: 4670

sapak (2) 1. Yol ayrımı, sapılan yer (Su.). 2. Ters yönde bulunan (Su.).

sapalamak Ne yapacağını şaşırmak (Çr.).

sapan Ağaçtan ilkel tarla sürme aracı (Os.). "Güzün tapana, yazın **sapana** dikkat et." Çorumlu, 2009: 736

sapırdanak Birdenbire dökülme durumu (Obruk-Do.).

saricekli Tez canlı, ivecen (Çr.).

sapısilik Kişiliksiz, kendini bilmez (Çr.). "Bak bakalım biz, **sapısilik** istidacılardan mıyız?"
Tahir, 2004: 220

sapıtma Mezar içerisinde ölünün konduğu bölüm (Su.).

sapı uzun Beyaz, yuvarlak seyrek taneli, geç olgunlaşan, kendine özgü kokusu olan bir üzüm cinsi (Os.).

saplı Kazandan sıcak su almakta kullanılan uzun saplı tas (İs.). "**Saplı**yı getir, küredeki pekmezi bir daha karıştır." Yoksul, 2013: 556

saplıcan Akciğer yangısı, zatürre (Gökçam-Su.). "**Saplıcan**a tutul."
Oğuz, 2007a: 54

saplım İğneye takılan bir süyüm iplik (Su.; Çr.).

sapma Sin üstüne döşenen ağaçlar (Çr.).

sapmalık Sin üstüne konulmaya elverişli ağaç (Çr.).

sapsuz Uygunsuz davranışlarda bulunan adam (Os.).

sap yiyip saman sıçmak Ne dediğini, ne yaptığını bilmemek (Çr.).

saraylı Yağlı hamurdan inceltilerek kat kat yapılan çörek, yağlı ekmek (Gökçam-Su.; Kuşsaray-Çr.).

saray süpürgesi Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

saray tırabzanı Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

sargın İstekli, girgin (Palabıyık-Çr.) "Taşçı değiliz ki bu işe **sargın /** Yanımda çalışan benden de ergin"
Özgür, 2002: 91

sarhoş İki kişi ile oynanan köy seyirlik oyunu (Kargı-Çr.).
sarhoş yolu Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
sarıbaş Bir çeşit buğday (Çr.).
sarı çıyan Başkalarına zararı dokunan sarışın insan (Çr.).
sarıger Kulakları ile bacakları sarı keçi (Çr.).
sarınacak Kuzeybatıdan esen yel (Su.).
sarısandal İncirkuşu (Çr.).
sarıteyin Sincap (Gökköy-Çr.). "**Sarıteyin** çok sıçrar." Tdk, 1993: 3546
sarıyāz Açık sarı (Su.).
sarimek Seğirmek (Eskiekin-Çr.). "Acap yâr mı gelecek / Gine **saridi** gözüm" Kurtoğlu, 1998: 65
sarmak İyi olmak, çok güzel olmak (Ka.).
sarsak Sersem, ahmak, dağınık (Evci-Bo.). "Meğer kerkenezler bizim **sarsak**, çelimsiz, pırpır deliceler değil miymiş?" Sarıyüce, 2006: 72
sarsalamak (1) Hastalık ya da kötü bir olay geçirmek (Çr.).
sarsalamak (2) Sarsmak (Çr.). "Bileğinden tutup çekti, iki kere canını alacakmış gibi **sarsaladı**."
Tahir, 2006: 348
sarsuk Hareketleri dengeli olmayan (Gölet-Ka.). "Sarsuk **sarsuk** yürüyordu." www.golet.tr.gg/
saru Sarı (Ka.). "Sarıya **saru**, kuş yemine daru … derler Kargı'da."
Dbk, 2003: 134
sāsak Saksağan (Su.; Çıkrık-Çr.). "Evin yakınında **sāsak** öterse eve misafir gelir." Yoksul, 2013: 299
sāsak beyinli Aklı uzağa ermeyen, salak, düşüncesi kıt kişileri niteleyen bir deyim (Çr.). "**Sāsak beyinli** adamlar da hep buraya toplanmış." Kerman, 1997: 72
sāsak beyni Yoğurdun içine kara pekmez katılarak yapılan yiyecek (Beydili, Kayı-Çr.).
sāsen Seksen (Çr.). "Atmaca vird eder **sāsen** bin hezar / Garaguş zikrile hem sahip gıran"
Caferoğlu, 1994: 150
sāsenmek Vurmaya kalkışmak, vurur gibi yapmak (Çıkrık-Çr.).
sası 1. Tatlımsı, acımsı bir tat (Çr.).2. Tatsız, tuzsuz yiyecek (Dutçakallı, Ovakarapınar-Çr.). "**Sası**laşmış turşuyu sahana koyma."
Yoksul, 2013: 558
sasımsı → Sası 1 (Çr.).
saş Saç (İs.). "Altı gızıñ biri Meryam, **saş**ları var seyran seyran."
Abaz, 2004: 103
saşmak Saçmak (Çavuşoğlu-İs.). "Oruya da ekin tōmu **saşdurdum**."
Abaz, 2004: 141
sat Yalnız, yalın, tek (Çr.).
satama Saf, bön (Su.).
Sātâne Saathane, saat kulesi (Çr.). "Çevir yolun beri gel / **Sātâne**'den aşağı" Aytekin, 2003: 75
satılmak (1) Kadınların çocuklarının olması için bir yatıra adak adaması (Çr.).
satılmak (2) Kızların nişanlanması ya da evlendirilmesi (Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Oturmuş da düşünür / **Satılacak** gız gibi"
Oğuz, 2007a: 118
satı pazarı Satışların iyi olması için dilek (İs.).
satır Et kıymakta ya da kemik parçalamakta kullanılan büyük, enli bıçak (Alacahüyük-Al.; Evci-Bo.; Büğet-Çr.). "Bir kasabın **satır**ını yiyen it / Kütüğüne kırk yıl havlar demişler" Özgür, 2002: 111
satiyen → Sahtiyan (Sarimbey-Çr.). "Eşek derisinden **satiyen** olmaz Eşekte eşeklik gönünde vardır"
Çimen, 2005b: 68
satlık Satılık (Sarimbey-Çr.). "Şu

Çorum'un kızları / Bir çift potine **satlık**" Ertekin, 2006: 72

satma Çocuğu olmayan ya da olup da yaşamayan kadınların türbenin çevresinde dolandırılması (Miyanesultan-Al.).

satmak kız evlendirmek (Çalyayla-Çr.). "Kör olasıca babam / Beni gurbete **sattı**" Gösterir, 2011: 139

satrameki Abuk sabuk söylenen söz (Çr.).

satuv Gelin için düğün öncesi oğlan evinin yaptığı alışveriş (Kalecikkaya-Al.).

sav Berber kayışı (Su.).

savak (1) Aptal, saf, enayi, şaşkın (Su.; Çr.). "Şeker ıravak oğlan / Az aklı **savak** oğlan"
Aytekin, 2003: 160

savak (2) 1. Değirmende suyun oluğa girdiği yer (İs.). 2. Suyu değirmene ulaştıran tahta su yolu (Dereyazıcı-Al.; Çıkrık, Eskiekin, Palabıyık-Çr.). 3. Yolun ya da suyun ayrım yeri (Su.). "Değirmenci oldum dönmedi taşım / **Savağın** suyunu kesti kardeşim"
Özgür, 2002: 90

savaklamak Suyu arklara salmak (İs.). "Suyu bahçeye **savakla** da gel ."
Tdk, 1993: 3553

savıcı (1) Değirmen suyunu yöneten kimse (Çr.).

savıcı (2) Koruyucu (Çr.).

savılmak → Savulmak (3) (Çr.).

savketmek Yolcu etmek, uğurlamak (Su.).

savmak (1) Uzaklaştırmak (Gökçam, Körkü-Su.; Eskiekin, Evciortakışla, Turgut-Çr.) "Felaketleri başımdan / Sava **sava** usandım ben"
Gardaş, 1979: 12

savmak (2) Zamanı geçmek (Evciortakışla, Mislerovacığı-Çr.). "Vakti gelir sakin sakin dolanır / Dalgası **savmadan** deniz durulmaz"
Koygun, 2002: 102

savrık 1. Dağınık, dikkatsiz (Çr.). 2. Tutumsuz (Çr.).

savrum savurmak Tane ile samanı rüzgârda ayırmak (Eskiekin, Ovakarapınar-Çr.). "Eledim, çalhadım, **savrum savurdum** / Çeci yele verişimi sorma heç"
Kurtoğlu, 1998: 26

savsaklamak İşi ağır almak, geciktirmek, oyalamak (Obruk-Do.; Çr.). "**Savsaklayan** ağır cezaya verilir diye bir de üç aylı gizli emir yolladı."
Tahir, 2007: 268

savucu Koruyucu (Çr.).

savuk (1) Issız, tenha (İncesu-Su.).

savuk (2) Soğuk (Çr.).

savuk (3) Suyu kesilmiş, çalışmayan değirmen (Sarimbey-Çr.). "Suyu **savuk** değirmene ark etti Ömürüm bitiyor yeni fark etti"
Çimen, 2000: 76

savulmak (1) Kazanın, kötülüğün atlatılması (Çr.). "Körpe kız eti yemeyince öfkesi **savulmaz**."
Tahir, 2004 : 13

savulmak (2) Meyvenin zamanının geçmesi (Çıkrık-Çr.). "Dallik donana kadar düğün **savulur**."
Yoksul, 2013: 224

savulmak (3) Suyun başka yere akıtılması (Çr.).

savur Sahur (Çr.).

savu savmak Ölünün arkasından ağıt söylemek (Çr.).

savuşmak 1. Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice ayrılmak (Göcenovacığı, Evciortakışla, Yenihayat-Çr.). 2. Geçmek, aşmak (Yazır-Bo.). "İşi biten **savuşsun**, gözüme görüneni bitiririm." Tahir, 2004: 53

savuşturmak Yolcu etmek, uğurlamak (Arpalık, Dutçakallı, Serban-Çr.). "Bizi **savuşturmak** için Gelin gayrı gidiyoruz"
Koçak, 1980: 375

savut (1) Burna çekilen bir çeşit toz, enfiye (Çr.).
savut (2) 1. Su tası (Su.). 2. Kap kacak (Kalecikkaya-Al.).
savutturma Atma, fırlatma (Su.).
saya (1) Gölge (İsahacı-Al.). "Ud edep kalmadı haya kalmadı / Dibinde duracak **saya** kalmadı"
Arısoy, 1970: 24
saya (2) Üç etek (İs.; İsahacı-Al.). "Giyin ak **saya**ları / Dolan gel kayaları" Gösterir, 2011: 131
saya gezmek Güz ile kış arasında evleri tek tek gezerek yiyecek toplayıp eğlenmek (Gökçam-Su.).
saya yağı Tereyağı (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).
saydan Gerçekten (Su.). "Bu sefer **saydan** gömecekler."
Uçakcı, 2006b: 222
sayfat Avlunun girişindeki yanları açık, üstü kapalı yapı (Çopraşık-Al.).
sayfi Katışıksız, som (Eskiekin-Çr.). "**Sayfi** yapağıdan gobüme yorgan / Yuklükte kilime sarık Deyzoğlu"
Kurtoğlu, 1998: 22
saygal Güçlü, verimli tahıl ya da hayvan (Su.).
sayhal (1) İri (Çr.).
sayhal (2) Seçkin kimse (Çr.).
sayı Sahi, gerçek (Kamışlı-Su.). "Üsük Ağa, **sayı** sizin o mahkeme nooldu? Abugat duttun mu?"
Tuluk, 1991.
sayı gezme Köse de denilen, erkek çocuklarca oynanan bir oyun (Su.).
sayım Hayvan sayısı üzerinden alınan vergi (İs.).
sayımcı Hayvan sayımı yapan kimse (Çr.).
sayırtı Hışırtı (Göcenovacığı-Çr.). "Bir **sayırtı** oldu, gözümü açtım, uyku semesi ne olduğunu bilemedim."
Çorumlu, 2009: 1650
sayışmak Ödeşmek (İs.). "50 lira borcu vardı, bir dana verdi, aklı sıra **sayıştı**." Tdk, 1993: 3559
saykal (1) Düz, düzgün (Çr.).
saykal (2) 1. Gösterişli (İs.). 2. Türünün en büyüklerinden (Os.).
saykal (3) 1. Saygın, seçkin (Çr.). 2. Tanınmış (Çr.).
saykal (4) Yabancı maddelerden arınmış, temiz (Bo.). **"Saykal** buğday." Tdk, 1993: 3560
sayrı Hasta (Çr.). "Adamdan ayrı mısın? / Düş müsün, **sayrı** mısın?"
Aytekin, 2003: 11
sayvan 1. Üzüm kurutmak için yapılan çardak (Çr.). 2. Çardak (Çr.). "Ay doğar eyvan için / Ala çul **sayvan** için" Ertekin, 2006: 24
sayvat Asmaları ağdırmak için yapılan ağaç ya da demir düzenek (Ka.). "**Sayvat**ından sarkan ak üzümünden / Yemesine doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 138
sayyağı Tuzlanmış tereyağı (Ka.; Os.).
sayyağından kıl çekmek Bir işi çok kolay yapmak (Os.).
sazağan (1) Küçük kan çıbanı (Çr.).
sazağan (2) Soğuk esen yel (Çr.).
sazak Kuvvetli, soğuk esen yel, poyraz (Evci-Bo.; İs.; Sarimbey-Çr.). "Anlıyorum, **sazak** yeli geliyorum demek istiyor." Sarıyüce, 2006: 19
sazan Soğuk esen rüzgâr (Su.).
sazlık Bataklık bitkileri (Su.).
sazvan Bağ ya da bahçelerdeki bekçi barınağı (Çr.).
seçgel Seçilmiş, seçkin, seçilmeye elverişli (Su.). "Öküzün en **seçgel**ini o yetiştirir, o koşardı."
Gümüş, 1977: 18
seçgen → Seçgel (Çr.).

sede Sadece, yalnızca (Karkın-İs.; Çalyayla-Çr.). "Ben **sede** aldōm yellere para alıyom." Abaz, 2004: 144

sedefli takunya Zengin hanımlarınca giyilen, tasmaları meşin ya da sim işli kadifeden hamam takunyası (Çr.).

sedelemek Mısır, nar gibi taneli yiyeceklerin tanelerini ayırmak (Bademce-Ka.).

sedir (1) Duvar boyunca yapılan, üzerine minder konulan tahta oturmalık (İsahacı-Al.; Kamışlı-Su.; Evciortakışla-Çr.). 2. Yapıların dış yanına kurulan çardak (Su.). "**Sedir**de Acem halı / İpeği Urfa malı" Gösterir, 2011: 124

sedir (2) Kamış yapraklarıyla örülen bir tür kilim (Su.).

seenk → Senek (Yeniyapar-İs.).

seertmek Koşmak (Al.; İs.). "Goyun **seertdi**, çoban seertdi." Abaz, 2004: 107

sef Saf (Ka.).

seflek Saf (Gökçam-Su.).

segde Kalçanın üst bölümü (Su.).

segdemek Aksamak (Su.).

seğek → Senek (Çr.).

seğem Pay, hisse (Çr.). "Dededen kalma araziyi emmi uşağı ile bölüşünce, **seğem**ini bizim koyden İpiçürüğün Halil'e sattıydı." Özçatalbaş, 2003: 15

seğertmek Koşmak (Çalyayla, Dutçakallı, Kiranlık-Çr.). "Sen tazı ol, davşan ekmek, **seğert** ulaşama." Oğuz, 2007a: 57

seğirden Koşucu (Çr.).

seğirdici Arkadaş (Çr.).

seğirdim Değirmen arkından çarka giden suyun aktığı dik oluk (Çr.).

seğirdim ayları Üç aylar; Recep, Şaban, Ramazan (Çr.).

seğirdim oluğu 1. → Seğirdim (Çr.). 2. Sulama amacıyla kurulan su dolabının su kaplarını birbiri ardına boşalttığı ahşap oluk (Os.).

seğirtmek Koşmak (İmat, İsahacı, Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). "Yârin geldi dediler / **Seğirttim** yalın ayak" Gösterir, 2011: 177

seğmen Gelini ana babasının evinden almaya giden topluluk (İsahacı, Kıcılı-Al.). "**Seğmen**leri dağıldı da kuşandı / Zalim duman ovalara döşendi" Arısoy, 1970: 74

seğricen Peynir kurdu (Çr.).

seğrimek Seğirmek (İs.; Palabıyık-Çr.). "Sonunda cansız vücudu **seğrime**ye başladı." Güven, 2013: 130

seğsenmek Hasmına vuracak gibi yapıp korkutma eyleminde bulunmak (Os.).

sehem Pay, hisse (Külah-Al.; Çıkrık, Gökköy-Çr.).

sehim Hisse, pay (Su.; Dutçakallı-Çr.).

sehniç Düz, küçük, ağzı açık toprak ya da cam kap (Çr.).

sehsen Seksen (Çayhatap-Çr.). "**Sehsen** bin evliya ocağın yahar / Dohsan bin evliya gulbengin çeker" Caferoğlu, 1994: 140

sekde Kalça (Su.).

sekelemek Tek ayak üstünde sıçrayarak yürümek (İs.).

seki 1. Tahtadan yapılmış oturak, sedir, kerevet (Külah-Al.). 2. Yüksekçe yer (Os.; Su.). "Odaları **seki**li / Top karanfil ekili" Gösterir, 2011: 151

sekilenmek Bir parça oturmak, ilişmek (Çr.).

sekili Ayaklarında ak leke bulunan hayvan (İs.). "Gözleri çakır, atlarınki gibi **sekili** bir ayağı." Gümüş, 1977: 101

sekirmek Hoplamak, zıplamak (Kalecikkaya-Al.).

sekirtmek Koşmak, seğirtmek (Çr.). "Bizim at pek **sekirdiyor**, rüzgâr gibi gidiyor."
Koşay-Işıtman, 1932: 331

sekizen Seksen (İs.). "Sede yetmiş, **sekizen**, dohuzan yaşındaki adamlar galmış." Abaz, 2004: 107

sekiz memeli serçe hatın Köpek (Su.).

seklem 1. Kıldan, yünden dokunmuş çuval (Eskialibey-Ba.; Yağcılar-Ka.; Abdalata, Gökköy-Çr.). 2. Bir insanın taşıyabileceği ağırlıkta dolu çuval (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Karagöz-Çr.). "Bir **seklem** buğday, bir söbelem mantarınan değişilmez." Yoksul, 2013: 149

seklemek Ayaklarını tam olarak yere basamamak, aksamak (İs.).

sekmen 1. Ahır ya da ağıllarda çobanın yatması için yapılan yüksekçe yer (Su.). 2. Merdiven (Su.).

seksek Daha çok kızların yere çizgi çizerek oynadığı bir çocuk oyunu (Evci-Bo.). "Çocukların **seksek** oynarken yaptıkları gibi zıplaya zıplaya tuhaf bir biçimde sekmeye başladı." Sarıyüce, 2006: 87

sekü Yüksekçe yer (Os.).

sekümen Merdiven, merdiven basamağı (İs.).

selaser Bir tür peştamal (Çr.).

selbes Serbest, özgür (Gökçam-Su.).

seldirik Aralıklı (Çr.).

seldirmek Uzun adımlarla yürümek (Çr.).

seldir süldür Düzensiz yürümek (Su.).

sele 1. Kulpsuz, yayvan çamaşır sepeti (Çr.). 2. Kulplu sepet (Sarimbey-Çr.). 3.Yıkanmış buğdayın suyunu çekmesi için kullanılan çubuk ya da pedaldan yapılma örgü sepet (Alacahüyük-Al.; Büyükdivan-Çr.). "Çeten çeten, iğrat verir güzleri / **Sele**si, sepeti, hağleri vardı" Kurtoğlu, 2006: 14

selece Üzerinde sebze meyve kurutulan, ince çubuklardan yapılan düz, kenarsız örgü (Çalyayla-Çr.).

selefe Bedava, karşılıksız (Su.).

selempe 1. Serbestlik (Su.). 2. Bolluk (Su.). "Parayla **selempe** oynuyor." Uçakcı, 2006: 372

seleserpe Geniş zaman içinde (Su.).

selimiye Üç etek yapımında kullanılan bir çeşit kumaş (Çr.).

selinti 1. Bağ, bahçe ya da evleri sel sularından korumak için toprak ya da ağaçtan yapılan engel, set (İs.). 2. Aralıksız yağan güçlü yağmur (Çr.). 3. Selin getirdiği ağaç, odun (Su.). "Oğlan **selinti** tutar / Tutma sel seni yutar"
Aytekin, 2003: 136

selip dalma → Selme (Çr.).

selivermek Birdenbire yükselmek (Me.).

selkeplenme → Serkeplenmek (İs.).

sellâ Sel için yapılan iki yanı set ile yükseltilmiş kanal, yol (İsmailköy-Çr.). "O büyük selde **sellâ**nın heç yararı olmadı." Kerman, 1997: 24

sellağ → Sellâ (Çr.).

selle Salya (Su.).

sellik Toprağın taşınmasını önlemek için dere kıyılarına çalı çırpı ile yapılan set (Su.).

selme Açık saçık, çekinmeden, sorumsuzca (Çr.).

selmek Pervasızca davranmak, uygunsuz davranışta bulunmak

(Külah-Al.).

selmin Dokuma aygıtında bezin sarıldığı ağaç (Çr.).

sel önünden kütük tutmak Tükenmekte olan bir maldan almak (Eskiekin-Çr.). "Toprak mı işledin, tohum mu attın? / Yoksa **sel önünden kütük mü tuttun**?" (R. Kurtoğlu) Taşlıova, 2008: 365

selpük (1) Gevşek (İs.).

selpük (2) Kendine sahip olamayan, iradesiz (İs.).

selpük sülpük yürümek Dengesiz, uyumsuz yürümek (Obruk-Do.).

selvis Servis (İs.). "Sirke salatamızı **selvis** yapıyok." Abaz, 2004: 136

seme Aptal, sersem, budala (Külah-Al.; Gökçam-Su.; Serban-Çr.). "Dam üstünde danedir / Başım ağrır **seme**dir" Ertekin, 2006: 41

semelek Aptallaşmış (Çr.).

semere Saye, yardım, fayda (Külah-Al.; Su.). "Bu evi onun **semere**siyle yaptım." Uçakcı, 2006: 372

semirik (1) Bir çeşit ot (Çr.).

semirik (2) Şişmanlamış, semirmiş (Çr.).

semsem Tarlalarda biten, hoş kokulu bitki tohumu (İs).

sendirdemek Düşecek gibi olmak, sallanmak, sendelemek (İs.).

sendiremek → Sendirdemek (İs.).

senek 1. Çam ağacından oyularak yapılan su kabı, tahta testi (Eskiyapar-Al.; Evci-Bo.; İs.; Me.; Su.; Büğdüz, Ovasaray, Palabıyık-Çr.). 2. Koniye benzeyen su fıçısı (Büyükdivan-Çr.). 3. Çay bardağının çok büyüğü (İs.). "Herkes **seneği** de bilir ineği de" Yoksul, 2013: 375

seneklik Köy evlerinde ayakkabı konulan yerin yanında, senekleri koymaya yarayan yüksekçe bölüm (Su.; Beydili, Büyükgülücek-Çr.). "**Seneklik**te fırçalar / Yâr oturmuş saz çalar" Gösterir, 2011: 258

senik Suyu çekilmiş, kurumaya yüz tutmuş ağaç, meyve (İs.).

seniñ hava Senin gibi (Çavuşoğlu-İs.). "O da benim ahretlidi, **seniñ hava** gelüdü böyle." Abaz, 2004: 138

senir İki dağ arasındaki sırt (Gökçam-Su.; Dutçakallı-Çr.).

seni süren kim Bir çocuk oyunu (Çr.). "Bizim ellerimizle yaptığımız oyuncaklarımız kadar oyunlarımız vardı; seksek, topal sasak, … hobbacık, **seni süren kim**, birdirbir, dalya, top, okgel, …" Özçatalbaş, 2002: 87

senmek Bitki ya da meyvenin tazeliğini yitirmesi, büzülmesi, pörsümesi (İs.).

sen ne diyon? Bildiğin gibi değil (Bademce-Ka.).

sepelemek Yağmur az yağmak, çiselemek, serpmek (Çr.). "Bi kitabın sabak aralarına üçer beşer dene arpa **sepeledim**." Çorumevi, 1996: 23

sepetleği 1. Göğüs kemiği (Boğabağı-Çr.). 2. Bir ölünün sepet biçiminde kalan kaburga kemikleri (Çr.). "İskelet **sepetleği** kalakalmış." Koşay-Işıtman, 1932: 333

sepetlik Kaburga kemiği, göğüs kafesi (Su.).

sepken Dolu (Gölet-Ka.)."**Sepken** tarlayı ezmiş, geçmiş." www.golet.tr.gg/

sepkin Karla karışık yağan yağmur (İs.).

sepleştirmek Bölük gibi toplulukları çevreye, gereken yerlere yerleştirmek (Çr.).

seraylu → Saraylı (Bademce-Ka.)

serçe kanadı Çorum'un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.)

serek Meyve kurutmak için sergenlerin bulunduğu yapı (Çr.).
sereklemek Meyveleri kurutmak için sermek (Çr.).
serem Serum (Örenseki-İs.). "Serem taha, **serem** taka gurtulmadı."
Abaz, 2004: 126
seren Kuyu zincirinin bağlı olduğu uzun sırık, direk (Çr.).
serenlik Sergen yapmaya elverişli ağaç (Çr.).
sergen Mutfak rafı (İs.; Gölet-Ka.; Olukyanı-Su.). "Çivi çaktım gürgene İncir koydum **sergen**e"
Aytekin, 2003: 59
sergenlik Mutfak rafı (Çr.).
sergi Yere serilen halı, kilim (Al.). "Çul, kilim, **sergi**ler Devane'nin taş oluklarında tokaçla yıkanırdı."
Özçatalbaş, 2002: 17
sergi üzümü Kalın kabuklu bir çeşit üzüm (Çalyayla, Ovasaray-Çr.).
sergülük Sebze kurutmak için kullanılan yer (Bademce-Ka.).
serhoş Sarhoş (Al.; Kirazlıpınar, Tatar-Çr.). "Yârinden ayrı düşen / İçmeden **serhoş** olur" Gösterir, 2011: 303
seri Balkon (Ka.).
seri ele vermek Kendisine sahip olamamak, hastalanınca yatağa düşmek (Os.).
serinceli Sara, sara hastası (Su.).
serincemek Acınacak duruma düşmek (Su.). "Beni sana vermezler **Serinceyip** durma oğlan"
Gösterir, 2011: 231
serinmek Kendisi için sermek, yaymak (Çr.).
serit Sırık kebabı yapılırken kuzudan ya da oğlaktan sızan yağ (Gölet-Ka.). "**Serit** de daha sonradan ısıtılarak ekmekle yenilmektedir."
Oğuz, 2006a: 26
serkeplenmek Davranışlarında ağır olmak, oyalanmak (İs.).
sermin Dokuma aygıtında bezin sarıldığı ağaç (Çr.).
seroş Sarhoş (Çr.).
serpenek (1) Dam saçağı (Külah-Al.; İs.; Su.; Kızılhamza-Or.; Dutçakallı, Hımıroğlu-Çr.). "Kanatlandı, Alosmangil'in **serpeneğe** kondu varıp." Gümüş, 1977:111
serpenek (2) Kasket güneşliği (Os.; Dutçakallı, Ovasaray-Çr.). "Kapıdan içeri girerken, şapkasının **serpeneği**ndeki karları da silkeledi."
Güven, 2010: 100
serpin Un ya da tahıl ambarı (Çr.).
serselemek Sersemlemek, başı dönmek, sallanmak (Çr.). "Felek sillesin yiyen / Ölmese de **serseler**"
Ertekin, 2006: 101
sertelmek Sertleşmek (Çr.). "Fazla **sertelme** çabuk yumuşarsın."
Yoksul, 2013: 306
sērtmek Seğirtmek, koşmak (Çr.).
seselmek Tanınmak, adını duyurmak, ünlü olmak (Çr.).
sēsen Seksen (Çr.).
seslemek 1. Çağırmak, seslenmek (Körkü-Su.; Evciortakışla, Karahisar, Sarimbey-Çr.). 2. Yüksek sesle konuşmak (Çr.). "Rüzgarından gıda alan yaprağım / **Sesledim** arıya balda birleşek"
Şahadoğru, 1995: 134
seten Tahılın kepeğini ayırmaya yarayan, hayvan ya da suyla döndürülen dikey konulmuş değirmen taşı (Alacahüyük, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Çıkrık, Kadıderesi-Çr.). "Bu durum **seten**e göre daha zahmetli bir işti" Akkaya, 2011:II/ 42
seten seyrek Ara sıra, tek tük (Su.).
setik (1) 1. Üçgen biçiminde boncuk kolye (Ovasaray-Çr.). 2. Mercana benzeyen bir çeşit

boncuk (Çr.).“Fatma'nın **setiği** güzel.” Tdk, 1993: 3593

setik (2) 1. Vücudun eklem yerleri (İs.). 2. Parmakların eklem yerleri (İs.). 3. Eklem yerleri arasındaki bağlayıcı kemik (İs).

sette mette Arada sırada, binde bir (Çr.).

sevayi Üç etek yapılan çizgili bir tür kumaş (Çr.).

sevindirik olmak Birden, çok sevinçle duyulan heyecan (Çr.). “Yâr **sevindirik olmuş** / Yeldirir deli gibi” Gösterir, 2011: 142

sevli Servi (Su.).

sevünç olmak Gerdeğe girememek (İs.). “Dāmadı gordün müydün **sevünç oluyomuş**.” Abaz, 2004: 99

seyfi Deliceden az büyük bir çeşit avcı kuş (Çr.).

seyik (1) Arayıcı (İsahacı-Al.). “Gece gündüz gezdim **seyik**ler gibi / Dolandım dağları geyikler gibi” Arısoy, 1970: 37

seyik (2) Geyik yavrusu (Seydim-Çr.). “Şu dağda gezdin **seyik**ler gibi.” Koşay-Aydın, 1952: 121

seyip Başıboş, bağımsız (İsahacı-Al.; Su.; Büget, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). “Dağlarda geyik misin? / Başına **seyip** misin?” Gösterir, 2011: 255

seyiplemek Başıboş bırakmak (Çr.). “**Seyiple** gitsin şu hayvanları yazıya.” Yoksul, 2013: 567

seyirmek Seğirmek (Çr.). “Nazmiye, oğlanın yüzündeki **seyirme**lere şaşmıştı.” Tahir, 2008: 323

seyirtmek Koşmak (Me.). “Büyük bir telaşla **seyirtti**.” Tahir, 2007: 129

seyis İki, üç yaşında enenmiş erkek keçi, koç (İs.; Su.; Çr.). “**Seyi**sinen tekeyi birbirine karıştırma.” Yoksul, 2013: 567

seyisana Bazı köylerde, düğünlerde zahire götüren erkek (Gölet-Ka.).

seyitmek Koşmak (İs.).

seyrekleme Seyrek olarak, aralıklı (Çr.).

seyremek Sebze fidelerini bahçeye dikmek (İs.).

seyrengeç Çevreyi seyretmeye yarayan yüksek yer (Su.). “Eviniz de bek **seyrengeç**miş.” Uçakcı, 2006: 372

seyrennas Düğünlerde Perşembe günü verilen yemek (Çr.)

seyretme Sebze fidesi (İs.).

seysana Çeyiz (Su.; Çıkrık, Eskiekin-Çr.). “**Seysana**sı üç kağnıya büllenir Töredir gençleri başgöz ederken” Kurtoğlu, 1994: 169

seysenmek Vurmak üzere el kaldırmak (Çr.).

sezek Duygun, duyarlı, tez sezen (Çr.).

sıcak Hamam (Çr.).

sıçan Fare (Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin, Mislerovacığı, Üçköy-Çr.). “Bahçeyi **sıçan**lar, tarlayı uçanlar istila etti.” Yoksul, 2013: 84

sıçancıl Kerkenez kuşu (Çr.).

sıçan dişi Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

sıçankulağı Yoncaya benzer bir çeşit ot (Çr.). “Dağda **sıçan kulağı** Yâre saldım ulağı” Ertekin, 2006: 43

sıçanotu Bir çeşit yoncaya benzer ot (Çr.). “**Sıçanotu** yemedi de bunun suratı neden böyle morardı.” Tahir, 2008 : 325

sıdgan İçten, içtenlikle (Su.).

sıdgıcan İçten, candan (Su.).

sıdırmak Eti yağından, balı peteğinden ayırmak, sızdırmak (Çalyayla-Çr.).

sığanak Kısa süre yağan yağmur, sağanak (Çr.).

sığınamamak Çok yiyerek rahatsız olmak (Gölet-Ka.). “O kadar çok yemişim ki **sığınamıyorum**.” www.golet.tr.gg/

sığır dili Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

sığır kuyruğu Sarı çiçek açan, tüylü yapraklı bir çeşit bitki (Çr.).

sığır südüğü Bir çeşit yastık ya da heybe motifi (Alacahüyük, Harhar, İmat-Al.).

sıkgın Sıkıcı, bunaltıcı (Su.).

sıkı Dolma silahlarda barut üstüne indirilen tıpa (Çr.).

sıkılamak Baskı yapmak, korkutmak (Çr.). "Marazlı Derviş'i **sıkıla**… Bu işi başka işe benzetmesin!"
Tahir, 2004: 217

sıkılcım Korku, baskı, sıkıştırma (Çalyayla-Çr.). "Beni de kurtar bu **sıkılcım**dan, ileri buyur!"
Gümüş, 1977: 35

sıkıştırma → Sıktırma (Çr.).

sıkma Kollu ya da kolsuz korse gibi sıkan kadın yeleği (Eskialibey, Satıyüzü-İs.). "Göğüsleri nerdeyse **sıkma**sını yarıp dışarıya uğrayacak…" Tahir, 2008: 88

sıktırma Kadınlarca işliğin altına, gömleğin üstüne giyilen korseye benzer bir çeşit delme (Su.; Çr.).

sılacı Yabancı yerden memleketine dönen kimse (İsahacı-Al.; Körkü-Su.).“Dokuz gün yattım yaralı Ben orda **sılacı** oldum”
Arısoy, 1970: 35

sıldır sıldır Bir yaranın ya da bulaşık bir nesnenin akması için kullanılır (Çalyayla-Çr.).

sımırtlak Şaşkın, ne yapacağını bilmeyen (İs.).

sınamak Denemek (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Çalyayla, Palabıyık, Serban-Çr.). “Bir de aşıklığı **sınayım** dedim O işten de yüzüm gülmedi gardaş”
Özgür, 2002: 77

sınar 1. Akraba, yakın (Me.; Or.). 2. Eşdeğer, denk (Ka.). 3. Benzer (Çr.). “O onun **sınar**ıdır.”
Caferoğlu, 1994: 254

sınaşmak Birbirini denemek, karşılaşmak (Çr.).

sındı Makas (Külah-Al.; Kayı-İs.; Os.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Çıkrık, Karahisar, Sarimbey-Çr.). “Çağırdım Satı deyi / **Sındı**yı geti deyi”
Ertekin, 2006: 37

sındırıcı Öldüren, katil (Doğla-Me.).

sındırmak Kırmak (Kalecikkaya-Al.).

sıngın Kırılmaya yüz tutmuş (Çr.).

sığın Kırık (Çr.).

sınık 1. Kırık çıkık (Yazır-Bo.; Karahisar, Serban, Teslim-Çr.). “**Sınık**lar sarılıp bitmedi yara / Şu insanda kar’olacak yüzler var” (Teslim Abdal)
Ercan, 1991: 63

2. Dağınık, perişan, acılı (Eskiyapar-Al.; Sarimbey-Çr.). “Sizin gibi **sınık** yari sorana / Her dem şad olup da gülmez mi dostum”
Barışcan, 2001: 19

sınıkçı Kırık çıkık bağlayan kimse (Külah-Al.; Evci-Bo.; Dutçakallı-Çr.). “Uzak dağ köylerinde, **sınıkçı** olarak tanınmış bir adam vardı.”
Sarıyüce, 2006: 82

sınır taşı Düğünlerde oynanan köy seyirlik oyunu (Çr.).

sınkırmak Sümkürmek (Çr.).

sınmak (1) Kırılmak (Serban-Çr.) “Bunlar garip yaşar yok iken suçu **Sındı** kanadımız kolumuz bizim”
Koçak, 1980: 318

sınmak (2) Korkmak, sinmek (Perçem-Al.; Os.; Çukurlu-Su.). “Kötüden **sındı** gönül / Hakikatli yâr ister”
Gösterir, 2011: 280

sıntıraç → Sunturaç (Çr.).

sıpa (1) Çocuk (Çr.). “Yârle oyun oynasam / Fırsat yok **sıpa**lardan”
Aytekin, 2003: 26

sıpa (2) Eşek yavrusu (Os.; Çalyayla, Dutçakallı, Serban-Çr.). "Koca eşeği yoldan çıkarır **sıpa**nın oynaması." Çorumlu, 2009: 1072

sıpara 1. Elifba ya da Kuran'dan bölünmüş sureler yazılı küçük cüzler (Çr.). 2. Kitap (Os.).

sıpır sıpır Parça parça (Çr.). "**Sıpır sıpır** döküldü." Tdk, 1993: 3613

sıpra Sofra (Kalecikkaya-Al.).

sıraca Bela (Ka.). "**Sıraca**lar belini delik deşik etsin." Yoksul, 2013: 569

sıracalı 1. Zayıf ya da sürekli hasta, saralı kişi (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Çr.). "Yazık, **sıraca**sı dutmuş gendini yerden yere vuruyo. " Kerman, 1997: 24
2. Kötü, pis, pasaklı, çıbanlı, sevimsiz kişi (Karadona, Üyük-Çr.). "Get gız seni almıyom / Sümüklü **sıracalı**" Ayhan, 2002: 169
3. Belalı (Ka.).

sıraya dizme Yüzük oyununuda yenilen oyuncuları başçıl denetiminde duvar örme biçiminde sıraya sokup, düzgün durmayanlara vurarak ceza verme (Çr.).

sırça Renkli camdan bilezik (Me.).

sırçan Eğrilmiş ip yumağı (Su.).

sırgat Sayımdan kaçırılan hayvan (Çıkrık-Çr.).

sırıkçı Kırık sağaltımı yapan kimse; kırıkçı (Su.).

sırık kebabı Bir sırığa geçirilen kuzunun ya da oğlağın özel ocaklarda pişirilmesi ile yapılan kebap (Ka.). "Cazgırımız işinin tam erbabı / Pek iyidir kuzu **sırık kebabı**" Oğuz, 2006a: 27

sırım 1. Hayvan derisinden yapılan bir çeşit ip (Su.; Kirazlıpınar-Çr.). 2. Bir çeşit çarık yaması (Dutçakallı-Çr.). "Bu **sırım** şu yatan göndendir." Türkoğlu, 2007: 162

sırımak Çarıkları sırım ile dikmek (Çr.).

sırımlı çarık Bağcıkları dahil, bütünüyle deriden yapılmış ilkel ayakkabı (Eskiekin-Çr.). "Başımızda kaldı bir eski sarık / Ayamızda kaldı **sırımlı çarık**" Çorumlu, 2009: 1290

sırımsımak → Sırınsımak (Çr.).

sırıncımak Sertleşmek (Çalyayla-Çr.).

sırınsı (1) Katı, sert (Su.).

sırınsı (2) Ağzı sıkı (Su.).

sırınsımak Bayatlamak, sertleşmek (Çr.).

sırıtmak 1. Ayakta durmak, dikilmek (Çr.). 2. Gülmek (Al.; Kalecik-Me.; Os.; Hacılarhanı-Su.). "Bozuk düzen yürütenin / Haram malla **sırıtanın**" Piroğlu, 1981: 81

sırkalamak Sallamak, silkelemek, sarsmak (Çalyayla-Çr.). "Güzel gelin çık dala / Dut dalını **sırkala**" Gösterir, 2011: 74

sırkıntı Süzüntü (Çr.).

sırkıtmak Suyunu akıtmak, süzmek (Su.; Çr.).

sırkmak Suyu süzülmek (Çr.).

sırma Toprak alanlarda erkek çocukların oynadığı bir çeşit bilye oyunu (Çr.).

sırmak Sağlamca dikmek, çitimek (Çr.).

sırnaşık Yapışkan, asalak, belalı (Ka.; Su.).

sırnaşmak Adamın yakasını bırakmamak (Al.). "Sırnaştıkça **sırnaşıyor** adam." Yoksul, 2013: 62

sırpat Giysilerin çok ıslanmış olması (Os.).

sırplaşmak Dik olmak, sarplaşmak (Çr.).

sırsalamak Sallamak, sarsmak

(İs.).

sırsmak Sallamak, sarsmak (İs.).

sırtağra → Sırtıkara Çr.).

sırtan Yengeç (Çr.).

sırtarık 1. Şımarık, utanmaz (İs.). 2. Yerli yersiz dişlerini göstererek gülen kimse, sırıtkan (Su.; Çr.).

sırtarmak Dişlerini göstererek gülmek, sırıtmak (Çr.). "Sarı dişlerini göstererek kurt gibi **sırtardı**."
Tahir, 2008: 350

sırtıkara (1) Ağaç kütüklerinin biçilmesi sırasında en dışta kalan budaklı, bozuk kısım (Beydili-Çr.).

sırtıkara Bir mantar türü (Bademce-Ka.).

sıtara Alın yazısı, şans, baht (Büyükbolatlı-Su.).

sıtgan Candan, gönülden (Su.).

sıtkı sıyrılmak Güvenini yitirmek, güveni kalmamak (Su.; Çr.). "**Sıtkım sıyrıldı**, dönüp yüzüne bakacağım gelmiyor."
Yoksul, 2013: 568

sıtmak Yara ya da benzerlerinin patlaması, ezilmesi (Çr.).

sıvak Sıva (Su.).

sıvanmak Girişmek, başlamak (Çr.). "Ayağına çabuk olmayan mahpusaneciliğe **sıvanmamalı**."
Tahir, 2007: 344

sıvaşmak Bulaşmak (Çr.). "Otlara, çiçeklere, ekinlere **sıvaşmış** çiy damlacıkları inci taneleri gibi şavklanıp duruyordu." Gümüş, 1977: 76

sıvaştırmak Bulaştırmak (Çr.). "At hırsızlığını da yaratılış sebebiyle yüzüne gözüne **sıvaştırmıştı**."
Tahir, 2007: 289

sıvatlamak → Sıvazlamak (Acıpınar, Çalyayla-Çr.).

sıvatlık Köylerde su kıyısına çamaşır yıkamak için yapılan çevresi örülü üstü açık yer (Göket-Ka.)

sıvazlamak El içi ile bir şeyi düzler gibi yapmak, okşamak, sevmek (Çr.). "Sırtını melekler **sıvazlamış** gibi ürpererek davranırdı."
Tahir, 2007: 347

sıvık Cıvık, sulu, gevşek (Su.). "Hamur **sıvık** olmuş."
Tdk, 1993: 3623

sıvışmak Kaçmak (Karakaya-Su.; Çıkrık, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Baş yastığının altından usulca alıp **sıvışmıştı** bahçeye." Seyda, 2006: 42

sıyga Sorgu (Çr.). "Devlet **sıyga**ya çektiğini kolay bırakmaz."
Yoksul, 2013: 239

sıyhırmak Sulu nesneleri son damlasına dek sıkmak (Su.).

sıyık Çuvaldız (Su.).

sıyırdamak Kuru ot, yaprak, giysi gibi nesnelrin dokunma ya da sürtünmeyle ses çıkarmaksı, hışırdaması (Çr.).

sıyırgı 1. Gübre atmaya yarayan büyük kürek (Su.; Çıkrık, Seydim-Çr.). 2. Kışın dam üstündeki karı küremekte, yazın harmandaki samanla buğdayı toplamakta kullanılan tahta araç (Kıcılı, Külah-Al.; Beydili, Çıkrık, Ovakarapınar-Çr.). "**Sıyırgı**, yaba, tırmık, dirgen ne bulunduysa onunla girişildi işe."
Gümüş, 1977: 93

sıyırkı Bitlerle yumurtalarından temizlemek için tarağın dişlerine iplik geçirerek saçı tarama işi (İs.).

sıyırmak (1) Yukarı kaldırmak (sürgülü şeyler için) (İs.). "Oda havalansın, pencereyi **sıyır**."
Tdk, 1993: 3625

sıyırmak (2) Şamarlamak (Gökçam-Su.). "Ula sen kime küfür ediyin dedim, Ali'ye iki **sıyırdım**."
Sağmen, 2009:71

sıymak Bozmak (Çr.)."Orucu **sıydı**."

Tdk, 1993: 4693

sıypınmak 1. Kayar gibi inmek ya da çıkmak (Obruk-Do.). 2. Kıç üstü kaymak (Os.).

sıypmak Kaymak (İs.). "Sabun elimden **sıyptı**." Tdk, 1993: 3626

sızağan Suyu sızdıran toprak testi (Çr.).

sızgıç Kavrulmuş parça et, kıyma (İs.).

sızılamak Sızlamak (Çalyayla, Karahisar, Serban-Çr.). "Koyun kuzulayınca / Yaram **sızılayınca**"
Gürsel, 1997: 269

sızıltı Yakınma, şikâyet (Çr.). "Kötüsü gelince **sızıltı**ya meydan vermemek için anlamazdan, bilmezden gelerek işini yürüttü."
Tahir, 2008: 13

sızkıç Kemikli et ya da kıymadan kış için yapılan kavurma (Çr.).

si Çocukların gazoz kapakları ile oynadıkları oyunda, çizilen düz çizgi üzerindeki gazoz kapaklarını çizgiden çıkarmak için kullandıkları ayakkabı tabanı (Çr.).

sibik Uç, köşe (Ka.).

sibotsuz Biçimsiz, gereksiz (Çr.). "O ne **sibotsuz** laf öyle?"
Özçatalbaş, 2003: 68

sifdime Küçük parçalara ayırma (Su.).

sifir Yağ lekesi (Su.).

siftah İlk kez olarak (Çr.). "Hepsi yollu yoluncadır, **siftah** yaptığımız bir iş değil!" Tahir, 2004: 67

siftimek Sona kalanı toplamak (Ka.).

siftinmek Omuzlar oynatılarak giysi yardımıyla kaşınmak (Çr.). "Sırtında bit mi var, ne siftinip duruyorsun?" Yoksul, 2013: 570

siğer kemiği Omurga (Çr.).

siğilemek (1) Canı yanan köpek gibi hayvanların inler gibi ses çıkarması (Çr.).

siğilemek (2) Madeni kapların dokununca ses çıkarmaksı (Çr.).

siğiltilenmek Oyalanmak (Çıkrık-Çr.). "Gel orada **siğiltilenme** şu işi gör." Tdk, 1993: 3631

siğinti Sızıntı (Su.).

siğirseği → Siğirsek (Çr.).

siğirsek Sert, sinirli et (Çr.).

siğirtmek Koşmak (Su.).

siğlenpitik Saklambaç oyunu (Mislerovacığı-Çr.).

siğmek Hayvanların işemesi, sidiklemesi (Dutçakallı-Çr.). "Vadesi gelen it cami duvarına **siğermiş**."
Türkoğlu, 2007: 166

siğnenbitti → Sinembitti (Çr.).

siğnenmek Gizlenmek, saklanmak (Os.; Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). "Öldürme planını da gizlice karanlıkta **siğnenerek** dinlemişti."
Destanoğlu, 2006: 57

siham Bir parça (Al.).

sikke Hayvanları bağlamak için yere çakılan demir ya da ağaç kazık (Al.). "Aradığın Arap atı Mecitözü'nün Çorak köyünde, Çerkez Mehdi Bey'in tavlasına **sikke**lenmiştir." Tahir, 2008: 171

siklet Aşırı kalabalık (Os.).

sildir sildir Etekleri yerleri süpürerek (Os.).

sile Ağzına değin dolu, tam (Gölet-Ka.; Su.). "Mercimek kile kile Ölçerim **sile** sile" Ertekin, 2006: 90

silecek Lastik silgi (Çr.).

silgi Kadınların kullandığı yazmadan büyük başörtüsü (Kalecikkaya-Al.; İs.; Os.). "Hüsniye'ynen Cevriye'ye **silgi** gerek."
Özkan, 2004: 61

silik (1) Ağaçsız, çıplak yer (Kızılhamza-Or.).

silik (2) Kar dolarak dümdüz görünen çukurlar (Çr.).

siliklemek Karın çukurları doldurarak düzlemesi (Çr.).
silim Uyuşuk (Os.).
silkinmek Sallanmak, titremek (Su.).
silkmek Daldan meyve toplamak (Su.; Çalıca, Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Sıra, bahçedeki asırlık ceviz ağacının **silkilmesi**ne geldi." Güven, 2013: 95
sille Sepicilerin deri ıslattıkları su dolu çukur (Çr.).
silme Ölçeğin ağzına dek dolu durumda olması (Evci-Bo.). "**Silme** bir hakla buğday istiyorum." Yoksul, 2013: 571
simidik → Similik 1 (İs.)
similik 1. Uyuşuk, çekingen, ağır davranışlı kimse (İs.). 2. Sinsi (İs.). 3. Aciz, zayıf, şapşal (Çr.). "Kim la bu **similik** emmi?" Özçatalbaş, 2002: 136
simil simil 1. Sessizce gülümseyerek (Çıkrık-Çr.). 2. Sinsi sinsi (Çr.). "Ne o **simil simil** geliyorsun yine diyeceğin bir şey var." Tdk, 1993: 3636
simirç Karış (Çr.).
simpostan Birden (Çr.).
simsim (1) Ağız kokusu için kullanılan bir çeşit baharatlı hap (Çr.). "Kağıt içinde **simsim /** Doğru söyle kiminsin?" Ertekin, 2006: 68
simsim (2) → Sinsin (Ka.). "**Simsim** oyunu sırasında davul zurna sürekli çalar." Dbk, s. 75
simsort simsort gitmek İsteksiz isteksiz yürümek (Os.).
sin Ölü gömülen yer, kabir (Gökçam-Su.; Eskiekin, Karahisar-Çr.). "Nazar deveyi çölmeğe, insanı **sin**e sokar." Kerman, 1997: 48
sinap Acıktan biraz büyük bir çeşit ekşi elma (Çalyayla-Çr.).
sincan Sivri yapraklı, çalı türü bir bitki (Çalyayla-Çr.).
sinci (1) 1. Sin kazıcısı (Çr.). 2. Küçük sin (Çr.).
sinci (2) Şimdi (Çr.).
sinçi (1) 1. Asık yüzlü, somurtkan (Su.). 2. Yüz, surat (Çr.).
sinçi (2) Giyim kuşam (Su.).
sindi Makas (Gökçam-Su.).
sindik Cıva (Ka.; Su.).
sineklenmek Kuşkulanmak (Çr.).
sinembitti Saklambaç (Salman-Su.). "Gece **sinembitti** oynarken gızı öptüm ula." Kerman, 1997: 24
sinenbeç → Sinembitti (Çr.).
sinenbitti → Sinembitti (Çalyayla-Çr.).
sinenmek Gizlenmek, saklanmak (Çalyayla-Çr.).
singirdemek Sıkıntı çekmek (Çr.). "Sinekli göt **singirder**." Çorumlu, 2009: 1072
sini (1) Üzerinde yemek yenen büyük tepsi (Alacahüyük, Kıcılı-Al.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Büyükgülücek, Dutçakallı-Çr.). "Ay doğar **sini** gibi / İkindi günü gibi" Gösterir, 2011: 144
sini (2) Düğünde, erkek evinden kız evine törenle götürülen gelin giysisi (Kamışlı-Su.).
sini bitli Elinden iş çıkmaz (Çr.). "Ula şu bizim Osman Ağa da emme **sini bitli** yahu." Tuluk, 1991.
sini çıkartma Düğünde, gelinin giysilerinin törenle kız evine götürülmesi (Su.).
sinil Siğil (Çr.).
sinilemek Madeni kapların dokununca ses çıkarması (Çr.). "Ne bir ses, ne bir soluk… **Siniler** sinek yoktur." Sarıyüce, 2004: 9
sinine tüküreyim Kızılan birine söylenen sövgü sözü (Çr.).
sinirmek Yemeği sindirmek (Su.). "Çok yedim, bir küllüğe çıkayım da **sinireyim** demiş." Uçakcı, 2006b: 187

sinirsek 1. Güç kırılan, kırılmaz, sert (odun gibi nesneler için) (Çr.). 2. Sert, sinirli et (Çr.).

sinitmek Bir engelin ardına gizlenmek, siper edinmek (Su.).

sinlek Yeri mezar anlamında beddua edilirken kullanılan söz (Külah-Al.).

sinmek (1) Gizlenmek, saklanmak (Kamışlı-Su.; Evciortakışla, Serban-Çr.). "Deveye binip yar altına **sinme**." Çorumlu, 2009: 1529

sinmek (2) 1. Uygun düşmek, yakışmak (İs.; Çr.). "Bu elbise bana iyi **sindi** gibi." Tdk, 1993: 3643 2. Sığınmak (Gölköy-İs.). "**Sinicek** gızları va, üş dene." Abaz, 2004: 164 3. Alışmak (Çr.).

sinmelik Saklanılacak yer (Su.).

sinnek Ölümü yaklaşmış kimse (Çr.).

sinne sırığı İşe yaramaz adam (Eskiköy-Çr.).

sinsile Soy, sülale (Su.; Serban-Çr.). "**Sinsile**ne dedirme, ıraatça dur." Kerman, 1997: 24

sinsin Geceleri ateş çevresinde, davul zurna eşliğinde oynanan bir çeşit oyun (Eskiyapar, Külah-Al.; İs.; Beydili, Çalyayla, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Gaz lambası ışığında **sinsin** oynanmaz." Yoksul, 2013: 317

sirke Bit yavrusu, bit yumurtası (Os.; Su.; Çr.). "Gölbez böyür it olur, **sirke** böyür bit olur." Kerman, 1997: 47

sirken Yapraklarından yemek ya da yanıç yapılan bir bitki; ya ban ıspanağı (Kıcılı-Al.; Tolamehmet-Çr.).

siter etmek Korumak (Dutçakallı-Çr.).

sitil 1. Kulplu su kabı, bakraç, küçük kova (Külah-Al.; İs.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Fındıklı-Or.; Os.; Seydim-Çr.). 2. Süzgeç, kevgir (Çıkrık-Çr.). "Sitil **sitil** yoğurdum Beş balaban doğurdum" Aytekin, 2003: 151

sival Soru (Su.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla-Çr.). "Allahım garanlık gabirlerde gorkutma, **sival** yerlerinde yanıltma Yarabbi." Oğuz, 2007a: 43

sivilci Sivilce (Çr.).

sivişmek 1. Gizlice kaçmak, sıvışmak (Gökçam-Su.). 2. Saklanmak (Çr.). "Sofra gördün giriş, dövüş gördün **siviş**." Yoksul, 2013: 574

sivriç 1. Sebze fideleri dikmek için kullanılan ucu sivri ağaç (Çalyayla-Çr.). 2. Ağaçtan yapılan çivi (Dutçakallı-Çr.).

sivrik Topraktan yeni çıkmış, yeşermiş ekin (Bo.; Gölet-Ka.).

sivsiklenmek İsteyerek vakit yitirmek (Os.).

sivtinmek → Siftinmek (Çr.).

siy Üç eteğin etek uçları ya da arka parçası (Oğlaközü-Su.).

siyaset Eziyet, işkence (Külah-Al.). "Çok **siyaset** çekti."

siyecek etmek Topluca bir kişiyle eğlenmek (Çıkrık-Çr.). "Yeter artık beni **siyecek ettiniz**." Tdk, 1993: 3650

siyeç (1) Toprak damların yapı sırasında, kalasların üzerine dizilen yapraklarından temizlenmiş çalı (Külah-Al.; Evci-Bo.). "Tepenin eteğinde eski kom öyle duruyor. **Siyeç**leri dökülmüş." Sarıyüce, 2006 : 32

siyeç (2) Fese takılan altınlara verilen ad (Çr.).

siyeç (3) Tarla ya da bağ çevresine çekilen çalı benzeri çit (PerçemAl.; Çukurlu-Su.). "**Siyecim** yıkıldı dağım kalmadı / Gölgeli saraylı bağım kalmadı" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 112

siyeç (4) Avcıların gizlenmek için yaptığı kamuflaj (Gökköy-Çr.).

siyek Koyun, keçi gibi hayvanların kızgınlık dönemlerinde dişilik ya da erkeklik organlarından akan sıvı (Su.).

siyem siyem Rüzgârsız yağan yağmur (Al.).

siyer Pirzola (İs.).

siyer kemiği Omurga (Çr.).

siyerlemek Çeç denilen ekin yığınını elle düzeltmek (Tatar-Çr.). "Ekini **siyerledim** / Canlarım ciğerlerim" Çağıl, 2013: 24

siyez Kaplıcaya benzeyen, hayvan yemi olarak kullanılan bir çeşit tahıl (İs.). "Ye kirezi, al **siyez**i." Çorumlu, 2009: 736

siyim İnce, hafif yağan yağmur (İs.).

siyim siyim Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağmak, gözyaşı akmak) (Ba.; İs.; Gökçam-Su.; Çıkrık, Sarimbey, Teslim-Çr.). "Pencereden ufak ufak taş gelir / Ela gözden **siyim siyim** yaş gelir" Akbaş, 1983: 76

siylim Beceriksiz, sünepe (İs.).

siymek (1) Hayvanların işemesi, sidiklemesi (Külah-Al.; Obruk-Do.; İs.; Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). 2. Sızma, üstüne sidik kaçırma (Os.). "İt kudurunca cami duvarına **siyer**." Çorumlu, 2009: 1073

siymek (2) Sözünden dönmek (Serban-Çr.). "Dostluk ikrarında duranlar gelsin / Aman ikrarını **siyen** gelmesin" Koçak, 1980: 168

siyrek Seyrek (Kalecikkaya-Al.).

sobalı Don yapımında kullanılan, direkleri dört parmak eninde bir çeşit kumaş (Çr.).

sofra aşı Bulgur çorbası (Su.).

sofra atmak Sofra kurmak (Bademce-Ka.).

soğan erkeği Korkak erkek (Çr.).

soğla (1) 1. Bataklıklarda, göllerde suyun çekilmesiyle alttan çıkan nemli, bitek toprak (Hacıhamza- Ka.; Su.). 2. Hiç sürülüp ekilmemiş toprak (Os.).

soğla (2) İçi boş, kof, kabuklu yemiş ya da tahıl (Çr.).

soğla (3) Uzun süre beklemiş (Os.).

soğlak İçi boş, kof, kabuklu yemiş ya da tahıl (Çalyayla-Çr.).

soğna Sonra (Çr.). "Deli Haşim: Soğna **soğna**?" Özçatalbaş, 2003: 107

soğolcan Solucan (Gökköy-Çr.).

soğukkuyu Bir çeşit lastik ayakkabı (Miyanesultan-Al.; Su.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Geç de oldu bağ çubuğu yanmaz da / **Soğuk kuyu**ları sürüyor Fatma" (Salim Örgel) Ercan, 1991: 436

soğukluk (1) Semizotu (Al.; İs.; Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Kızılpınar, Mustafaçelebi-Çr.). "**Soğukluk** tan ister salata, cacık, ister yemek yap; gör tadı nasılmış." Yoksul, 2013: 575

soğukluk (2) Serin yer, mahzen (Al.).

soğulcan Solucan (Al.).

soğulmak Sütü kesilmek, suyu çekilmek, buruşup pörsümek, sönmek (Çıkrık-Çr.). "Bu elmaların hepsi **soğulmuş**." Yoksul, 2013: 164

sohmak Sokmak (Çayhatap-Çr.). "Elimi **sohtum** astara / Elimi kesti destere" Caferoğlu, 1994: 141

sohra Sofra (Çr.).

sohu → Soku (1) (Gökçam-Su.; Çr.). "Name yazdım **sohu**ya, gelen giden ohuya." Kerman, 1997: 24

sohum Lokma (İs.; Çr.). "Gızım yürām eziliyo, bi **sohum** çorba yap da içek." Tuluk, 1991.

sohurdanmak Sokranmak, söylenmek (Çr.). "Ne istiyon? deyi **sohurdanmış** Hoca."

Çorumevi, 2000: 18

sokancak İğne (Çr.).

sokansak İğne (Çr.).

sokcül Çocuk oyunlarında sonuncu (Çr.). "Sen okcül ol, sen de **sokcül**." Kerman, 1997: 24

sokortu Anlaşılmayan söz (Me.).

sokranmak Gönülsüz iş yaparken kendi kendine söylenmek, homurdanmak (Külah-Al.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Vatandaş bir sokrandı, iki **sokrandı**…" Destanoğlu, 2006: 78

soku (1) Tahıl dövmeye yarayan büyük taş dibek (Beylice, Yarımsöğüt-Su.; Acıpınar, Beydili, Eskiekin, Palabıyık-Çr.). "**Soku**ya vurunca tokmağı, orada tanırsın ahmağı"
Yoksul, 2013: 576

soku (2) →Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

sokuk boyun Kısa boyunlu kimse (Çr.).

sokum Lokma (Kıcılı, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Yediğimiz iki **sokum** ekmeğimizi elimizden alıyorlar."
Sarıyüce, 2004: 187

sokum soyma Düğünde erkek evinin kız evine kesip gönderdiği et (Kalecikkaya-Al.).

sokuntu Pazarlık yapanlardan başka birinin artırdığı para (Çr.). "Ahmet gelüp de beş lira **sokuntu**yu sokmasaydı altı yüz otuz liraya aldı idim." Tdk, 1993: 4701

sokurdama Homurdanmak, söylenmek (Çr.).

sokurdanmak Kendi kendine kızgınca konuşmak, eleştirmek (Çr.). "Dev anası gibi **sokurdanıp** durma." Kerman, 1997: 24

solak Sözden anlamayan, ters (Su.).

solak aşık Hayvanın sol bacağından çıkan aşık (Çr.).

solaklamak Elin tersiyle birine tokat atmak (Çr.).

solgan Güçsüz, gücü tükenmiş (Dutçakallı-Çr.).

solgu Dibekte, havanda dövme işini yapan tokmak (Harunköy-İs.). "Koyde s**olgu**lar yaparduk."
Abaz, 2004: 151

solhu Bulgur dövmeye yarayan ağaç tokmak (Harunköy-İs.). "**Solhu** yapıken birisi esgerden gelmiş."
Abaz, 2004: 151

soluğan Sık soluyan at (İs.). "Değme Arap atlarını **soluğan** eden Yürük atları vardır." Tahir, 2007: 323

soluğu düğümlenmek Soluk alamaz duruma gelmek (Çr.). "Çorum'un birinciye gelen mültezimi Çakır Kâhyaların Osman Efendi'nin, hırpadak **soluğu düğümlendi**."
Tahir, 2008: 11

soluklanmak Dinlenmek (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Duvar dibine çömelip cigarayı yakmalı, az biraz **soluklanmalı**." Tahir, 2007: 325

solumak Dinlenmek (İs.).

som (1) Samanla karışık ekin yığını (Ka.; Çıkrık-Çr.). "Hamurum yoğrulmadı / **Som**larım savrulmadı"
Gösterir, 2011: 118

som (2) Tam dolu, katışıksız (Çr.). "Üç gömlek almış ki, **som** ipek."
Tahir, 2004: 379

somak (1) Taneleri alınmış mısır koçanı (Üçköy, Çıkrık-Çr.). "Mısır **somağı** gibi burnu var."
Çorumlu, 2009 : 80

somak (2) Üzüm salkımından önce oluşan filiz (İs.).

somat Düğün, bayram gibi önemli günlerde yapılan özel yemek (Su.).

somun Fırın ekmeği (Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Yavan yedim **somun**u / Bu dünyanın gamını"
Aytekin, 2003: 180

somurmak Bir yiyeceği kırıntı bile bırakmadan yemek, emmek, kemirmek (Obruk-Do.).

sona Sonra (Su.; Serban-Çr.). "Az geçmeden bi dâ vurulmuş, **sôna** bi dâa, emme gıracâmış gibi." Çorumevi, 2000: 18

sonadan görme Sonradan varlıklı olup, üstünlük taslayan (Çr.).

sonah Araba tekeri yağlamada kullanılan, boynuzdan yapılmış yağdanlık (Eskiyapar-Al.).

son beşik Ailede son çocuk (Su.).

soncul Sonuncu çocuk, oyuna sonuncu katılan çocuk (Çr.). "İptida kim ökcülüm, ortancılım, **soncu**lum derse oyunda ona göre sıra alır." Çorumlu, 2009: 590

son güz Kışın başlangıç günleri, Kasım ayı (Akçalı, Kamışlı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Kimisi **son güz**e kimi bahara / Yarı yolda dökülecek Fadime'm" Çimen, 2005b: 109

son horuz Sabaha karşı saat 4-5 arası (Su.).

son kesti 1. Hayvanın son yavrusu (Su.). 2. Tavuğun son yumurtası (Su.).

soöd Söğüt (Su.).

sōra Sonra (İs.). "Duza ısladukdan **sōra** ölçüyoñ." Abaz, 2004: 135

sōret 1. Fotoğraf (Çr.). "Tapu için üç, nüfos kâadı için iki **sôret**." Kerman, 1997: 25
2. Yüz, suret (Çr.).

sormak Emmek (Os.).

sormuk Bebeklere, tülbent içine tatlı konularak yapılan emzik (İs.; Su.; Çıkrık-Çr.).

sorucu Ölenleri sorguya çektiğine inanılan melek (Yazır-Bo.; Su.). "İletip de bir zindana koyunca **Sorucu**lar gelip sual sorunca" Çevik, 2007: 80

sorutgan Asık yüzlü (Su.).

sorutmak Ayakta durmak, dikilmek (Külah-Al.; Aşdağul-Or.; Çalyayla-Çr.). "Bıldır bana neler ettin unutma / Annacımda bilmez gibi **sorutma**" Gösterir, 2008/84: 11

sovalak Kof, içi boşalmış, çürük (Çıkrık-Çr.).

sovan Soğan (Çr.). "Acı **sovan**ı yiyen değil, doğrayan bilir." Gürsel, 1997 : 247

sovuk Soğuk (Çr.). "Isıcağı da birdir bunun, **sovuğu** da." Seyda, 2006: 254

sovulmak (1) Su toplamış yaranın ya da şişkin bir nesnenin içinin boşalması, sönmesi (Çr.).

sovulmak (2) Yumurtanın bozulması (İs.).

soya 1. Dik, yüksek (Çıkrık-Çr.).
2. Eğik, yamuk (Su.). "Bu kazma çok **soya**." Tdk, 1993: 3668

soygun Kavurmalık et (İs.).

soyğun Ölünün üzerinden çıkarılan giysiler (Gölet-Ka.).

soyha (1) Erkeğin üreme organı (Çr.). "**Soyha**sında babalar çıkasıca!" Yoksul, 2013: 577

soyha (2) Kızma ünlemi (Al.; Aşağıfındıklı-Su.). "Yırttılar iki bacağımı **soyha**lar!" Sağmen, 2009:79

soyha (3) → Soyğun (İs.; Su.; Gökköy-Çr.).

soyka (1) → Soyha (1) (Çr.).

soyka (2) Olumsuz bir durumu, nesneyi, kavramı anlatmak için söylenen söz (Os.; Yarımsöğüt-Su.). "**Soyka** bir türlü dırık tutmuyor." Yoksul, 2013: 577

soyka (3) → Soyğun (Al.; Os.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "**Soyka**nı başına çalsınlar." Yoksul, 2013: 577

soylamak Soyunu araştırmak (Çr.).

soymuk Çam ağacının dış kabuğu altındaki yenilebilen bölüm (İs.; Bademce-Ka.; Os.). "Koca çamın tomruğu / Pek hoş olur **soymuğu**"

Gösterir, 2011: 314

soypunmak Birden kendini kaçırmak, sakınmak (Çıkrık-Çr.). "Sopa vururken **soypundu** da sopa başkasına değdi. " Tdk, 1993: 3670

soyuh → Soyuk (Çr.).

soyuk Soyulmuş, yüzülmüş (Çr.).

soyutmak Soymak (Akçalı-Su.; Evciortakışla-Çr.). "Esti deli poyraz dalıma yine / **Soyuttular** yaprağımdan, dalımdan" Arız, 2005a: 185

sozumak Ayakta dikelmek (Kalecikkaya-Al.).

söbe (1) Yumurta biçimi, oval (İs.). "Söbe yüzlü, **söbe** tabak." Tdk, 1993: 3671

söbe (2) Çocuk oyunlarında "gördüm, yakaladım" anlamın da söylenen söz (Su.).

söbek (1) Bulgurun iri çekilmesi için baltacığın altına konularak yükselmesini sağlayan topaklanmış ıslak bez (Su.).

söbek (2) El değirmenlerinde alt taşın ortasındaki ağaç çivi (Çr.).

söbelek (1) → Söbe (1) (Hacıhamza- Ka.).

söbelek (2) Yenebilen bir mantar cinsi (Ka.). "**Söbelek**, elicek, koç mantarını / Toplamaya doyum olmaz Kargı'nın" Dbk, 2003: 138

söbelem → Söbelen (Çr.). "Bir seklem buğday, bir **söbelem** mantarınan değişilmez." Yoksul, 2013: 149

söbelemek Saklambaç oyununda kaleye ebeden önce gelmek, sobelemek (Çr.).

söbelen Kırlarda, dağlarda biten iri, yumurta biçiminde bir çeşit mantar (Çr.).

söbeltmek Yumurta biçimi vermek, ovallaştırmak (Çr.). "Dünyayı **söbeltip** de karnına mı sokacak." Çorumlu, 2009: 1528

söbesarı Sarı, uzun erik (Beydili, İsmailköy-Çr.).

söbü → Söbe (1) (Ka.; Su.). "Gerektiği zaman tatlılaşan **söbü** yüzü azgındı." Sarıyüce, 2004: 114

söbücek → Söbek (2) (Çr.).

söğek söğek Arkası arkasına (Çr.).

söğül Ayakta durma, dikilme (Çr.)

söğülmek Ayakta durmak, dikilmek (Çr.).

söğünmek Sönmek (Gökköy, Serban-Çr.). "Neden bu günlerde aşkım **söğündü /** Muhammet Mustafa gel icra eyle" Koçak, 1980: 20

söğürtmek Koşmak, seğirtmek (Os.).

söğüt yaprağı Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

söhbet gezmek Yemekli toplantı yapmak (İs.).

sökel 1. Ateşli bir hastalık, humma (Karakeçili-Çr.). 2. Sakat (İs.). 3. Bedende yara ya da çıban oluşturan, geçici, ateşli hastalıkların tümü (Çr.). "Çok şükür hasta **sökel**imiz de yok." Aksu, 2013: 23

söker → Sökel 3 (Çr.).

sökerce → Sökel 3 (Çr.).

sökü Alçak ayaklı, arkalıksız iskemle (Su.).

sökün etmek Birdenbire görünüp arkası kesilmeden gelmek (Eskiyapar-Al.; Çıkrık, Serban-Çr.). "**Sökün etti** dağdan yürüdü zorba / Heybetinden buna sual sorulmaz" Koçak, 1980: 263

sökuntü → Sökel 3 (Çr.).

söllüm söklüm Uyuşuk, sünepe (Çr.). "Ferik Nenem birez **söllüm soklüm**dü / Zekiye'nin evi dıklım dıklımdı" Kurtoğlu, 1998: 13

sölpük 1. Kötü giyimli, kılıksız, düzensiz (İs.; Os.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Köylü ona **Sölpük** adını taktı."

Sarıyüce, 2004: 35
2. Uyuşuk, dalgın, çekingen kimse (İs.; Dutçakallı-Çr.). 3. Gevşek, pörsük, sarkık (Su.). "Akçalar **sölpük** olur / Can yakar kara kızlar"
Ertekin, 2006: 116

sölpümek Pörsümek, sarkmak (Çalyayla-Çr.).

sömelek (1) Bebek kundağı (Eskialibey-İs.; Kamışlı-Su.).

sömelek (2) → Söbe (1) (Çr.).

sömürmek → Somurmak (İs.).

söngüt Su kaplarında biriken kireç (Çıkrık-Çr.). "İnsanın içini **söngüt** yapıyor bu bizim su."
Gümüş, 1977: 125

söp salkı konuşmak Düşünmeden konuşmak (Os.).

sörpümek Pörsümek (Çr.).

sötçü Laf getirip götüren (Ka.).

söve 1. Kapı ya da pencerenin yerleştiği kasa (Külah-Al.; Su.). 2. Yükü tutmak için arabanın ya da kanının dört yanına dikilen direk (Çr.). "**Söve**ler sağlam olsun ki, yük taşıyabilsin."
Yoksul, 2013: 578

sövmük Küfür (Bademce-Ka.).

söye → Söve (Sarimbey-Çr.).

söyek söyek Küme küme, bölük bölük (İs.).

söyen Bağ, bahçe çitlerinde kullanılan uzun kazıklar (Ka.).

söyke (1) 1. Eğri yer, bayır, yamaç (Çavuşçu-Su.). 2. Oturmaya uygun köşe (Su.).

söyke (2) İşin gelişi (Os.).

söykenmek Uzanmak, yatmak, yaslanmak (Sarıcalar-Su.).

söykünmek Büzülmek (Su.).

söylenti Laf, söz, dedikodu (Çık rık-Çr.).

söyletmelik Evlileme töreninde kayınbabanın güveye verdiği armağan (Ka.). "**Damat sö**yletmeliğini aldıktan sonra sofraya oturur."
Dbk, 2003: 74

söyündürmek Söndürmek (İs.; Göcenovacığı, SerbanÇr.). "Püf diye kör kandili de **söyündürüp** yattılar."
Çorumlu, 2009: 1655

söyünmek Sönmek (Akçalı, Çukur lu-Su.; Sarimbey-Çr.). "Yüreğim yana yana / Bir gün olur **söyünür**"
Ertekin, 2006: 32

sözgelimi Sözüm ona, söz gelişi (İs.; Su.).

söz kesme Evliliğe karar verme (Su.). "**Söz kestik**, ama bakalım düğünü görebilecek miyiz."
Yoksul, 2013: 579

sözüm meclisten dışarı Söyleyeceklerimin burada bulunanlarla ilgisi yoktur anlamında bir deyim (Çr.).

sözün söykesi Sözün gereği (Os.). "**Sözün söykesi** gibi söylenen bu sözleri Rasih Dayı öyle usturuplu söylerdi ki…" Saraçer, 2000: 339

sözünü balla kesmek Konuşan kimsenin sözünü keserken izin istemek (Çr.).

su Huy, yaradılış (Su.). "Huyuna, **su**yuna git." Uçakcı, 2006: 373

sualtı Sulak yer, yakınından dere ya da ark geçen tarla (Çr.). "Üç beş tarladan, **su altı**ndaki arpalık neyse ne ama geri kalanları çoktan ayrık kitledi." Tahir, 2006: 9

subasığı → Sualtı (Çr.).

subay sırması Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

subut Verdiği sözü yerine getirmek (İs.).

sucu Şarap, rakı gibi alkollü içkiler (Çr.).

sucuk (1) Kışın saçaklardan sarkan buz (Ovasaray-Çr.). "Çatıların kenarlarından sarkan buzlara **sucuk** derdik." Tuluk, 1991.

sucuk (2) Pekmez, nişasta, ceviz içi ile yapılan tatlı bir yiyecek; köme (Su.).
sucukluk Kurdele üstüne tek ya da çift sıra altın dizilmiş uzunca kolye (Su.).
sucukmak (1) Suçluluk duymak, utanmak (Çr.).
sucukmak (2) Susamak (Çr.).
su çarkı Tahtadan yapılan çarkın ucuna takılan çivilerin çark döndükçe yana konulan tokmaklara çarpmasıyla ses çıkardığı oyuncak (Çr.).
sudak Salya (Çr.).
sudorlu Ağırbaşlı, onurlu (Çr.).
su dökesi gelmek Çişi gelmek (Dutçakallı-Çr.).
su dökmek İşemek (Çalyayla-Çr.). "**Su dökerken** besmele çekmeyi unutma." Güven, 2013: 226
su dökmeye gitmek Tuvalete gitmek (Çalyayla-Çr.). "Her seferinde avluya çıktı, ayak yoluna küçük **su dökmeye gitti**." Tahir, 2006: 129
sufa Sofa (Al.).
sufat Yüz, çehre (Serban-Çr.). "Metheyleyim o mübarek **sufat**ın / Ehline ayandır, naehle batın" Koçak, 1980: 28
sufra Sofra (İs.; Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). "Sana **sufra** donattım / Atla da gel atına" Gösterir, 2011: 85
suğlu 2,5 metre uzunluğunda suğlu denen çam ağacına geçirilip germeç yapılarak pişirilen koyun ya da kuzu kebabı (Çampınar-Os.).
suğmak Darılmak, küsmek, so murtmak (Çr.). "Hafız'ın başı yerden kalkmıyor, **suğuyor**du öyle." Gümüş, 1977: 147
suğumsuz Aç gözlü, doyumsuz (Eskiköy-Çr.).
suğutmak Sessizlik içinde sinirli tavır almak (Os.)
suiti 1. Porsuk (İs.). 2. Susamuru (Os.).
sukan Otlak (Çr.). "Sığır şimdi **sukan**dadır." Koşay-Işıtman, 1932: 350
sulaan Sulak yer (Çr.).
sulağan Sulak yer (Çr.).
sulağı 1. Sürahi (Çr.). 2. Bahçe sulamaya özgü alet (Çr.).
sulak Süzgeçli teneke (Çr.).
suleyli Düzensiz, dağınık (Çr.).
sultan küpesi Bir çeşit mekik oyası (Çr.).
suluk (1) Hamam takımı, hamam havlusu (Çr.). "Yunakta yıkanınca **suluğunan** iyice bir silin, kurulan." Yoksul, 2013: 663
suluk (2) Oda içinde küçük banyo, gusulhane (Oğlaközü-Su.).
sulu kızartma İçine kıyma, soğan, maydanoz konan yufka ekmeğinin dört köşe katlanıp kızartılmasıyla hazırlanan yiyecek (Çr.).
sulukluk Havlu gibi kurulanılan bez (Çr.).
suluman Hafif sulu (Su.).
sulusepkin Yağmurla yağan kar (Al.).
suluzırtlak İyi pişmemiş, sulu yemek (Çr.).
suluzırtlan → Suluzırtlak (Çr.).
suma Yüz, surat (Çıkrık-Çr.). "Hasan'ın **suması** aynı bizim arkadaşa benziyor." Tdk, 1993: 3693
sume Ezber (Sarimbey-Çr.).
sumsa Yumruk (Al.). "Bir **sumsa**da carkıdak uçtu." Yoksul, 2013: 149
sumsah Yumruk (Aşağıfındıklı-Su.).
sumsak Yumrukla dürtme, vurma (Su.; Gökköy-Çr.). "Çak ağzına **sumsağı**, elinden ekmeğini al." Sarıyüce, 2004: 345
sumsuk Yumruk (İs.; Yarımsöğüt-

Su.). "Öksüzün başından **sumsuk** eksik olmaz." Koşay-Işıtman, 1932: 350

sumsuklamak Yumruklamak, yumrukla vurmak (İs.).

sumuk Kemik (Çr.).

sunak Sulu yiyecekleri yemek için yufka ekmekten koparılarak kaşık biçimi verilen lokma (Su.; Beydili, Büyükgülücek, Çalyayla, Ovakarapınar, Turgut-Çr.). "Alış kın olmadığından **sunak**la â paklayı bi tüllü yiyemedi." Kerman, 1997: 25

suncukmak Yutkunmak (Su.).

sundu Makas (Ka.).

sundurma Üstü kapalı balkon, evlerin önündeki taşlık (Kalecikkaya-Çr.). "Evlerinin **sundurma**larında Türkçe tangolar söylerdi." Seyda, 2006: 88

sunturaç Nalbantların hayvan tırnağını yontmakta kullandıkları araç (Çr.).

sunturlu 1. Karışık, zor (Os.). "Baba baskısının en **sunturlu**su altında iken bu ataklığın kendisine nereden, nasıl geldiğini araştırıyor, bulamıyordu." Seyda, 2006: 225

2. En iyi, meşhur (Çr.). "Çerçilerin en **sunturlu**su Abidin Ağa'ydı." Özçatalbaş, 2002: 13

supa Sıpa, eşek yavrusu (Çr.). "Goma Kerim **supa**nı, supan beni süper." Caferoğlu, 1994b: 117

suratı kasap süngeriyle silinmek Utanması arlanması olmamak, yüzsüzlük (Çr.). "İşte buna **suratı kasap süngeriyle silinme** derler ki utanmanın arlanmanın şuncacığı kalmamış demektir." Tahir, 2007: 388

surgubat Karın bölgesinde oluşan yeğin ağrı (Su.).

sursucuk Çok ıslanma için (Çr.).

susa Ana yol, şose, asfalt yol (Ka.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Göçmenler Mecitözü **susa**sının kasabaya gireceği yerdeki meydana çadırlarını kurup konmuşlardı." Tahir, 2004: 36

susak (1) Sukabağından oyulmuş maşrapa (Doğla-Me.).

susak (2) → Sunak (İs.; Beydili-Çr.).

susak (3) Susamış (Su.).

susalamak Tarla sulamak (Al.).

susaştım Susadım (Al.).

su sıyırtmak Bağ bahçe sulamak için suyu hattan yerine kadar getirmek (İs.).

su sulamak Tarla, bahçe sulamak (Bademce-Ka.).

susun Ekmek (Çr.).

susün Ense, boyun arkası (Çr.).

sutaşı Bir çeşit iğne oyası (Çr.).

suva Sıva (Çr.).

suvağcı İki ucuna helke takılarak omuzda su taşımak için kullanılan ağaç alet (Gökköy-Çr.).

suval Soru, sual (Mislerovacığı-Çr.). "Aşık Halil araştırdım / **Suval** ettim soruşturdum" (H. Alçın) Oğuz, 2007b: 60

suvan Soğan (Al.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin Gökköy-Çr.). "Bi dutam da yeşil **suvan** al, yufga ekmanen yeyin bi eyi." Özçatalbaş, 2002: 27

suvarmak Sulamak, su içirmek (Ba.; .; Su.). "Susadıkça yâr beni / Gerdanından **suvardı**" Gösterir, 2011: 122

Suvas Sivas (Çr.). "Şurası yaz köşesi, şurası gış köşesi, endi getti **Suvas** paşası." Caferoğlu, 1994b: 116

suvat Su içme yeri (Çr.). "İt iti **suvat**ta bulur." Yoksul, 2013: 407

suvuk Soğuk (Kalecikkaya-Al.).

suyu çıkmak Çok terlemek (Bademce-Ka.).

suyuna pilav salınmamak Güvenilmemek (Çalyayla-Çr.)

südü bozuk Soysuz (Çr.).

südük Sidik (Çalyayla-Çr.). "Bu

mandanın **südük** torbası gavuk, gavuk topu!" Özçatalbaş, 2002: 34

südüklemek İşemek (Çalyayla-Çr.). "Su içer **südük**lemez / Tavuk." Gürsel, 1997: 262

südüklüğü tutulmak Sidik yolları kapanmak, işemekte güçlük çekmek (Do.). "**Südüklüğün tutulsun**." Oğuz, 2007a: 58

süflü Kılıksız, pis kılıklı (Çr.). "Senin gibi **süflü**yü / Hangi koca boşamaz" Gösterir, 2011: 322

süğlim → Süğlüm (Çr.).

süğlüm Göğüs çökük, omuzlar çıkık, boyun eğik biçim için (Çr.). "Dedem de eycesinden ihtiyarladı **süğlüm** bir koca oldu." Tdk, 1993: 4710

süğlün İnce, uzun, düzgün olan (Me.).

süğsün Ense (Os.). "**Süğsün**e bir vurursam görürsün." Başaran, 1974: 94

süğük Kemik (Çr.).

sühlü Giyim kuşamına özen göstermeyen (Os.).

süklim → Süğlüm (Çr.).

süksün Ense (İs.; Yağcılar-Ka.).

sülahi Sürahi, su kabı (Çr.).

süleke Hamamda, baş altına konulan tahta parçası, kütük (İs.).

sülempe Yassı taşlarla oynanan kaydırak oyunu. "Pareynen **sülempe** oynuyo." Uçakcı, 2006: 220

sülepe Sünepe (İs.).

süllüm Sünepe (Çr.).

Sülük Süleyman (Çalyayla-Çr.). "Bak **Sülük** Emmi de geliyor." Ozulu, 2013:50

sümdük → Sümtük (İs.; Os.; Su.). "Şu adam amma da **sümdük**." Başaran, 1974: 93

sümdüklenmek Arsızlık, pisboğazlık etmek, bir yere istenmediği halde sokulmak (İs.).

sümek sümek Sıvıların özlü olması, sünmesi için (Çr.). "Bala kaşığı daldırınca **sümek sümek** sümeklenir." Tdk, 1993: 4711

sümeklenmek Bal, yoğurt, ağda ya da benzerlerinin sünmesi, damlaların uzaması (Çr.).

sümmek Küçük görmek, istememek (Çr.).

sümsük (1) 1. → Sümtük (Çıkrık-Çr.). 2. Sevimsiz, usandırıcı, yüzsüz (Gökçam-Su.; Çıkrık-Çr.). "Senin o **sümsük**, şebek kızı nasılsa doğurdun, sonra durdun." Seyda, 2006: 99

sümsük (2) 1. Yumruk (Çopraşık-Al.; Acıpınar, Dutçakallı-Çr.). 2. Yumrukla birisini kakışlama (İs.; Os.).

sümsük vurmak Yumruklamak, yumrukla vurmak (İs.).

sümsüm Sinsi, asalak (Su.).

sümtük Açgözlü, her gördüğünü isteyen, utanmaz (İs.; Çr.).

sümükleğen Sümüklüböcek (Çr.). "Bahçede **sümükleğen** / Topladım iki leğen" Aytekin, 2003: 42

sümüklüböcük Salyangoz (Çalyayla, Gökköy-Çr.).

sümüklüböycük Salyangoz (Çr.).

sümülcemek Sarkıntılık etmek, saldırmak (Çr.).

sümülük Elinden iş gelmediği halde gizlice uğraşan kimse (Çr.).

sümürmek → Somurmak (Su.; Çıkrık-Çr.).

sümürük Obur, çok yiyen (Çr.).

sündürme Taze peynir, şekerle yapılan bir tatlı, höşmerim (İs.; Çıkrık-Çr.).

sündürmek Bir şeyi çekerek uzatmak, esnetmek (İs.). "Düşüme giriyor herif, boynumu tutamlayıp **sündürüyor**." Gümüş, 1977: 50

sündürük Yağda pişmiş peynirli

yumurta (Çr.).

sünepe 1. Uyuşuk, elinden iş gelmeyen (Külah-Al.). 2. Asalak, asılgan, yapışkan (Su.). 3. Giyimine özen göstermeyen, savruk (İs.). "Paçası düşük, **sünepe**nin birisi." Yoksul, 2013: 536

süngürşek Şimşek (Ka.).

süngüsü düşük Omuzları düşük, süklüm püklüm (Çr.). "Gidişindeki ezik, **süngüsü düşük** kişi değildi baba." Seyda, 2006: 263

süngüt → Söngüt (İs., Os.)

sünğüç Islanmış, kirlenmiş nesne (Çr.).

sünme Teras (Çr.).

sünmek Çekilerek uzamak, esnemek (Os.; Su.).

sünnet Su borularının birbirine geçmeye yarayan dar bölümü (Çr.).

sünsüğü Ense (Çr.).

süpçuk Fesin ortasında püskülün takıldığı bölüm (İs.).

süpmek Öpmek (Çr.). "Goma Kerim supanı, supan beni **süper**." Caferoğlu, 1994b: 117

süprük Süpruntü, çerçöp (Çr.).

süpruntü Süpürülüp toplanarak elde edilen tahıl (Su.).

süpürge Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

süpürgeç → Aktaraç (Çr.).

süpürgelik Oda duvarlarının taban kısmını baştan başa çevreleyen 8-10 santim eni olan tahta kısım (Çr.).

süpürük Süpruntü, çerçöp (Çr.).

sürağaç Dört ayaklı, tekerli çocuk yürüteci (Çr.). "Sürür gidersin beni / Sana oldum **sürağaç**" Aytekin, 2003: 60

sürçmek Zenginken yoksul olmak (İs.).

sürecek Kapı sürgüsü (Çr.).

sürek Satmak için pazara götürülen hayvan sürüsü (Su.). "**Sürek** hayvanlarını pazara zamanında kavuştur." Yoksul, 2013: 585

sürekçi Hayvan alıp satan gezgin kimse (Çr.). "Ayrıca **sürekçi**lerden bize ucuz hayvan, sığır inek alıverirsin." Tahir, 2006: 276

sürgeç 1. → Aktaraç (Beydili, Ovakarapınar, Ovasaray-Çr.). 2. → Sürgüç (Gölet-Ka.). "Ekmeğe göz diken ite **sürgeç** neylesin?" Yoksul, 2013: 267

sürgü İçerden kapanan bir çeşit kilit (Çr.). "Karı **sürgü**yü sürmesiyle, dışarıda yatan kuyrukçu ne yapsa iyi?" Tahir, 2006: 109

sürgüç Yer ya da bulaşık bezi, paçavra (İs.; Me.; Os.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Kartal pabuçlu babaanneler / Bulaşık **sürgücü** amcalar" Oğuz, 2007a: 111

sürgülemek Kapıyı içten ya da dıştan sürgü denilen kilitle kapatmak (Çr.). "Kapıyı güzelce **sürgüleseydin**, ölüp ölüp dirilmezdin." Tahir, 2006: 304

sürgün (1) Ağaç filizi (Çr.).

sürgün (2) İshal (İs.). "Karnı bozulduğundan az kaldı ki Çorum toprağına yeniden **sürgün** illetini bulaştıra." Tahir, 2006: 54

sürme Kapının içten kapanmasını sağlayan ağaç kol (Dereyazıcı-Al.; Acıpınar-Çr.).

sürmeli (1) Bir çeşit buğday (Çr.).

sürmeli (2) Kırık leblebi (Çr.).

sürtmek Boş gezmek (Yarımsöğüt-Su.).

sürtmük Yufka, ekmek yağlamada kullanılan yufka ya da ekmek parçası (Al.).

sürtük Oynak, hoppa kadın (Dutçakallı-Çr.).

sürtülmek Uğramak (İs.). "Damat

hiç gorünmezdi, **sürtülmez**di oralara."
Abaz, 2004: 99

sürtüşmek → Çekişmek (Çr.).

sürün İnce şeritler halinde kesilen yufkanın rulo biçimi verilerek tepside pişirilmesinden sonra üzerine sarımsaklı yoğurt dökülmesiyle hazırlanan bir tür mantı yemeği (Hamamlıçayköy-Çr.).

sürüncemek İş sonuçlanıncaya değin boş yere gecikmek (Su.; Çr.). "Hatay işi **sürünceme**deyken Başbakanlığı bir başıbozuğa neden bıraksın?" Tahir, 2004 : 39

sürüsüne bereket Pek çok (Çr.).

sürüşmek 1. → Çekişmek (İs.; Ka.; Körkü-Su.). 2. Kavga etmek (Yazır-Bo.). "Başganlığa bir bildiri bırakdı / Hayli tartışmalı **sürüşme**si var" Çırakman, 1992: 153

süsān → Süsken (Çr.).

süsek → Süsken (Çr.).

süsken Çok tos vuran koyun, keçi gibi hayvan (Çr.). "**Süsken** öküze boynuz verilmez."
Yoksul, 2013: 586

süsmek (1) Düz yüzey üstünde pürüzler, kabarcıklar, çıkıntılar oluşmak (Çr.).

süsmek (2) Toslamak, boynuz vurmak (İs.; Sarimbey-Çr.). "**Süserse**, altına alır öldürür seni."
Güven, 2013: 127

süstan Fistan, giysi (Os.).

süsük Düz yüzey üstündeki pürüz, çıkıntı (Çr.).

sütbağı Atların bileklerinde çıkan kabarcıkların iyileştikten sonra bıraktığı ak izler (Çr.).

süt çekti Çocuklu kadın hastalığı (Su.).

sütebesi Yoğurt mayası (Ovakarapınar-Çr.).

sütemen Koyun ya da keçilerin sütünü emdiğine inanılan kertenkele (Çalyayla-Çr.).

süteşi Yoğurt mayası (Su.).

sütlaş 1. Sütlaç (Çr.). 2. Kaynatılmış sütün içine haşlanmış yarma katılarak yapılan bir yemek (Çr.).

sütliyen Sütleğen (Çr.).

sütlübiyan Ballıbaba (Çr.).

süt yüzü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

süve Kapı kasası (Aşağıfındıklı-Su.).

süven Bahçe ya da tarlaların etrafına çakılan sivri kazık (Me.).

süvrük → Sivrik (Çr.).

süydürmek 1. İleri sürmek (Çr.). 2. Kendisini sürekli olarak kabul ettirebilmek, istediğini yaptırabilmek (Os.).

süyeg Kemik (Kalecikkaya-Al.).

süyem Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzunluk (Külah-Al.; Os.; Su.). "Salatalıklar her gece birer **süyem** uzayaraktan kol atar."
Gümüş, 1977:104

süyen → Süven (Gölet-Ka.).

süygü Sevgi, aşk (Kalecikkaya-Al.).

süygülü Sevgili (Kalecikkaya-Al.).

süygünlük Söz geçirme saygın olma durumu ya da zamanı (Çr.). "Ağanın **süygünlüğü** zaman sözü süyüyordı." Tdk, 1993: 4715

süyğün Taranmış, eğirilecek duruma getirilmiş yün (Çr.).

süymek (1) Etkili olmak, geçmek (Serban-Çr.). "Burada zenginlik güzellik **süymez** / Burada söken alem eytikat, ahlak" Koçak, 1980: 102

süymek (2) Sürdürmek (İs.).

süysün Ense (Çr.)

süyüm Bir sap iplik, kol gerilişiyle kirmene sarılacak yün (Ovasaray-Çr.). "Türkmen kızı kirman eğirir / **Süyüm**ünü yandan verir"

Çorumlu, 2009: 684

süyüm süyüm Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağmak, su, gözyaşı akmak) (Çr.). "Kadın gözlerinden **süyüm süyüm** gözyaşını akıtarak ağlıyordu." Çorumlu, 2009: 1642

süzdürme Aşık oyununda bir atış biçimi (Çr.).

süzeân Konuşmayan, somurtkan (Su.).

süzek → Süzgeç (Os.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

süzgeç Sıvıları süzmekte kullanılan gereç (Çıkrık-Çr.).

süzme Torbada süzdürülmüş katı yoğurt, katık (Çıkrık-Çr.).

süzmek Tanımaya çalışarak bakmak (Çr.).

süzülmek Zayıflamak (Çr.).

süzünmek Dertli dertli düşünmek (Su.). "Gına davarığmı **süzünüp** duruyo." Uçakcı, 2006: 223

süzüntü 1. Tortu (İs.). 2. Posa (İs.).

Ş

şaadetname Diploma, şahadetname (Çr.).

şaar Şehir (Çr.).

şaardenlik Çıraklara verilen bahşiş (Çr.). "Emmi **şaardenliğimi** versene." Tuluk, 1991.

şaart Çırak (Çr.). "Çorum tabiriyle **şaart** denilen çıraklar ustalarından izin alabilmek için ne mahanalar uydururlardı." Tuluk, 1991.

şabba Şapka (Su.).

şadıra → Şadra (Çr.).

şadra Yağsız, arık, sinirli et (Çr.).

şadrak Şen şakrak (Su.).

şafak 1. Alın (Çr.). 2. Güneşin doğduğu yer (Su.).

şafaklamak Eli göze siper ederek bakmak (Çıkrık-Çr.).

şafak yıldızı Sabahyıldızı (Çr.).

şahan Şahin (Su.). "**Şahan** da küçük ama gökten turnayı indiriyor."
Yoksul, 2013: 587

şahbaz Açıkgöz, atik (Su.).

şahna 1. Harmanlarda ürünün öşürünü alan aşar memuru (Su.; Beydili, Çayhatap-Çr.). 2. Borsa komiseri (Su.). "Ertesi gün **şahna** güneş iki adam boyu yükseldikten sonra geldi harmana."
Sarıyüce, 2004: 38

şak (1) Bölük, parça, dilim (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.). "İki **şak** olmuş daşağa / Haşat etti su testimi"
Arısoy, 1970:61

şak (2) 1. Orta (Çr.). 2. Kilimin orta bölümü (Su.). "Pabuç gelmekte ki alnının **şak**ına, gör nasıl gelmekte…" Tahir, 2004: 249

şakalak (1) Büyük, iri, yuvarlak (Çayyaka-Su.; Çıkrık-Çr.). "**Şakalak** koç ile bile yayıldım / On iki imamların kurbanıyım ben"
(Dedemoğlu) İvgin, 2009: 26

şakalak (2) Davranışlarında çekingen olmayan, şakacı, atak kimse (Çıkrık-Çr.). "Güzelce bir yâr buldum / Tatlı dilli **şakalak**"
Aytekin, 2003: 94

şakayı murtuna değdirmek Şaka olarak bir eylemin kavgaya dönüşmesi (Çalyayla-Çr.). "Şakayı murtuna değdirme."
Yoksul, 2013: 588

şakıldak Birbirine çarpıldığı zaman şakırtı çıkaran bir çeşit çocuk oyuncağı (Çr.).

şakımak Parlamak, ışık saçmak (Çr.).

şakırdak Dikdörtgen biçiminde birleştirildikten sonra dönebilen oymalı bir çubuğun konduğu, esnek bir ağacın da bu çubuğun üzerine uzatıldığı, çubuğun dönmesiyle ağacın ses çıkardığı oyuncak (Su.).

şakırdanak Birdenbire, aniden (Çr.). "Yar kapudan giderken / **Şakırdanak** yıkıldım" Ertekin, 2006: 57

şakkadak Birdenbire (Çr.). "Bükmesiyle, sucuk biçimli kilit, **şakkadak** eline geliverdi." Tahir, 2008: 180

şakkıdanak Birdenbire (Çr.). "Yosma **şakkıdanak** bayılmış orda." Özçatalbaş, 2003 : 28

şakşak Elde oynanan büyük taneli tespih (Ba.; İs.). "Kolu **şakşak**lı görünce / Biz delikanlı sandık" Akbaş, 1983: 50

şakşakı Kapı tokmağı (Çr.). "Kız dediğin kapı **şakşakı**sı gelen çalar, giden çalar." Yoksul, 2013: 452

şal (1) Çul (Kuzuluk-İs.).

şal (2) 1. Kuşak (Yazır-Bo.; İs.; Eskiekin-Çr.). "Bu sevdaya düşen aşık kendini bulmaz ayık / Ahiri **şal**lar yakışır beline dilber senin" (Sefil Ali) Çırakman, 1992: 46

2. Pantolon (Al.).

şalak 1. Büyümemiş, olgunlaşmamış kavun, karpuz (Acıpınar, Ovasaray-Çr.). "Garpuz diye ıhına ıhına şu **şalağı** mı getirdin heeri?" Kerman, 1997: 25

2. Çok olgun kavun (Çr.).

şalaka Meyve yerken sularının ele, ağza bulaşması (Os.). 2. Yemek lekesi (İs.).

şalaklatma Yemek öncesi ekşi yiyecekler yedirerek misafirin iştahını kesme (Çr.).

şalavurlamak Acele ile toplamak (Çr.).

şallagan Çağlayan (Çr.).

şallah Donsuz (İs.).

şallak (1) Donsuz, çıplak (İs.; Ka.; Os.; Su.; Dutçakallı-Çr.). "Kim bunların anası olacak fışgılar! **Şallak** dombak böyle nasıl sokağa salarlar?" Özçatalbaş, 2002: 49

şallak (2) Yoksul Kimse (Çr.). "Bir **şallağa** başlıksız kız vermiş mi dedirteyim kendime." Güven, 2010: 22

şallavuk Çağlayan (İs.).

şallayuk Çağlayan (İs.).

şallo Açık sözlü, dobra dobra (Su.).

şalvar Geniş pantolon (Eskiyapar-Al.; Beydili-Çr.). "Her ikisi de sakolarıyla **şalvar**larını çıkardılar." Sarıyüce, 2004: 33

şama Kibrit (Os.).

şamala (1) Ekşimsi küçük kavun (Çr.).

şamala (2) Meşale (Çr.).

şamalak Topaç (Çr.).

şamama (1) Güzel kokulu kavunumsu bitki (Os.).

şamama (2) Topaç (Çr.).

şamata Gürültü, patırtı (Çr.).

şamata teli Neşe kaynağı (Os.).

şambal 1. Eğri büğrü (Çıkrık-Çr.).

2. Kafatasının simetriği olmayan kimse (Gölet-Ka.). "**Şambal** bir daire olmuş." www.golet.tr.gg/

şamballamak Eğrilmek, düzgünlüğünü yitirmek (Çr.). "Arabanın tekeri **şamballamış**." Kerman, 1997: 25

şamşak Mandaları serinletmek için kullanılan su kabı (Alacahüyük-Su.).

şam şakır Apaydınlık (Su.). "Ortalığı **şam şakır** aydınlık içinde bıraktı." Sarıyüce, 2004: 257

şamşalak Ufak tefek, çirkin kimse (Çr.).

şam şam şakımak Pırıl pırıl par-

lamak (İs.; Su.) "Ortalık böyle **şam şam şakırken** bir bakarsınız, ince bir sis tabakası bastırıverir."
Sarıyüce, 2006: 43

şana Saç tarağı (Çr.).

şangırdamak Kalın zincir ya da cam nesne çarpınca ya da parçalanınca ses çıkarmak (Çr.).

şanğal şunğal Eğri büğrü (Çr.).

şanlı Ahlaksız kadın (Alacahöyük-Al.).

şapgaları değişmek Bozuşmak (Su.).

şapıla Yemeni de denilen yazlık pabuç (İs.; Su.).

şapılamah Ses çıkarmak (İs.).

şapılamak Ses çıkarmak (İs.).

şapırdak Telaşlı, hızlı, gürültülü (Çr.). "Karanfil budak budak / Benim yârim **şapırdak**" Aytekin, 2003: 115

şapırdaklı Döke saça iş yapan, telaşlı (Çr.).

şapırtısına yelmek Tutulması güç bir vaade inanmak (Çr.).

şaplak Tokat, şamar (Al.; Tanrıvermiş-Me.; Yarımsöğüt-Su.). "Kutunun üzerine bir **şaplak** vurdu."
Güven, 2013: 146

şaplamak Sepicilikte koyun, keçi derilerini yaşken şap ekerek bekletmek (Çr.).

şapşak 1. Ağaçtan oyma tas, bardak (Eskice-Çr.). 2. Çoğunlukla tahtadan yapılan su tası (Çr.). "**Şapşak**tan su içti, kendinden geçti."
Yoksul, 2013: 589

şapşal 1. Ağzı geniş fıçı (İs.; Beydili-Çr.). 2. → Şapşak 2 (Çr.). 3. Bir çeşit tahta kap, külek (Çr.). 4. Üzüm taşınan küfe (Çr.).

şapşallak Çırılçıplak (Çr.).

şapşup İvedi, özensiz iş yapan, tezcanlı (İs.).

şapulcu Yağmacı, çapulcu (Çr.).

şar Kent (Çr.).

şargıdanak Şark diye birdenbire vurma (Çr.).

şarıldak Çağlayan (Çıkrık-Çr.).

şarkada Yaramaz, kavgacı (İs.).

şarkadak Şark diye ses çıkararak (Çr.). "Oğlan çalımla çıktı, fazladan kapıyı **şarkadak** kitledi."
Tahir, 2004: 116

şarkadan → Şarkadak (Demirşeyh-Çr.).

şarkıdanak Şark diye ses çıkararak birdenbire düşmek (Çr.). "Yâr kapıdan girerken / **Şarkıdanak** yıkıldım" Gösterir, 2011: 195

şarlağan Çağlayan (Çr.). "Siineği pek nezibe varmayın / Pusa vardır **şarlağan**a girmeyin"
Çorumlu, 2009: 88

şarlak Şarıltı ile inen su, çağlayan, şelale (Çr.) "Bizim tarlanın başında bir **şarlak** var."
Koşay-Işıtman, 1932: 358

şarlamak Suyun ya da yağmurun çok akması (Çr.) "Yağmur **şarlamak**ta ki, çifte davul çalınsa duyulacağı yok…" Tahir, 2004: 294

şarlavuk Çağlayan (Çr.).

şarlayık Çağlayan (Çr.).

şarmuk Ballıbaba (Gökçam-Su.).

şarradak Birdenbire akmak (Çr.). "Sarı kızları meşin torbadan **şarradak** önüne boşalttın mı, dayanmaya adam isterim." Tahir, 2004: 95

şar şar dökmek Ne söylediğini bilmemek (Os.).

şartusun Şart olsun (Bademce-Ka.).

şaşkın Hasta, güçsüz (Çr.).

şaştak Şaşı (İs.).

şaştımaşı Tez yapılan yemek (Çıkrık-Çr.).

şaval kaval Değersiz, anlamsız (Çr.).

şavku Işığın yansıma durumu (Dutçakallı-Çr.).

şavlar Şalvar, pantolon (İs.; Su.).

"Üç metireden **şavlar** geyerdi."
Abaz, 2004: 104

şavul Ucuna ağırlık bağlanmış bir ipten oluşan, düzgün duvar örmeye yarayan araç; çekül (Tatar-Çr.). "Duvar ördüm **şavul**unan Düğün yaptım davulunan"
Çağıl, 2013: 20

şavullamak Göz gezdirmek, araştırmak (Çr.). "Kafayı kafaya verdik, enini boyunu, girdisini çıktısını **şavulladık**." Tahir, 2004: 81

şavul tutmak Kusurunu, eksiğini bulmak, küçümseyici eleştiride bulunmak (Çr.).

şāyā Şayia (Su.). "Benden üçun bir **şāyā** varmış?" Gümüş, 1977: 49

şayir Şair, ozan (Göcenovacığı-Çr.). "Ağam ben burada **şayir** olmuşum."
Çorumlu, 2009: 1651

şaz Sevinç (Eskiyapar-Al.; Serban-Çr.). "Duydum haberini gönlüm **şaz** oldu / Muhabbet edelim Ali aşkına"
Koçak, 1980: 1

şebek (1) Çok çirkin yüzlü (Çr.). "Burnunu kulağını alıp **şebek** maymununa çevirmez miyim?"
Tahir, 2004: 253

şebek (2) Çok küçük (Çr.). "**Şebek** gibi karşımda oynayıp durma."
Yoksul, 2013: 589

şebel Kara, iftira (Çr.).

şebel atmak Birine kara çalmak, suç atmak (Çr.).

şebeş Bir çeşit gem (İs.).

şebili Açıkgöz, kurnaz (Çr.).

şebit Yufka (Alacahüyük-Al.).

şedire İri delikli elek, gözer (Al.).

şeer Şehir (Harunköy-İs.; Kamışlı-Su.). "Ektiğim biçtiğim içine … nohut, **şeer**e gelmiş de leblebi olmuş."
Uçakcı, 2006: 217

şefdeli Şeftali (Os.; Gökçam-Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

şeftali Öpücük (Çr.). "Yarim bir **şeftali** ver / Al kırmızı yanaktan"
Ertekin, 2006: 97

şeğirt Çırak (Çr.).

şeher Şehir, kent (Al.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Yoğurt **şeher**e varmadan eşeğin sırtında çalkama oldu."
Yoksul, 2013: 658

şeker Şottik oyununda kullanılan topa (Çr.).

şekerdenlik Şeker konulan kap, şekerlik (Çalyayla-Çr.).

şekeretli Eğlenceli (Çalyayla-Çr.).

şekermeme Küçükbaş hayvanların kol kısmının 10 santim kadar uzunluktaki bölümü (Os.). "Kuzunun **şekermeme** diye isim verdikleri, kol kısmının etle birleşen kısmını fırında çalışanlar kesip yerler."
Saraçer, 2000: 275

şele (1) → Şelek (2) (Çr.).

şele Şeftali, üzüm gibi yiyeceklerin tümü (Ka.).

şelefe Yaramaz, şımarık çocuk (Çr.).

şelek (1) Kelek, ham kavun (Al.). "Tarlada **şelek** bırakma, onun da bir alıcısı olur elbet." Yoksul, 2013: 597

şelek (2) Sırtta taşınan yük (Külah-Al.; Mislerovacığı, Sarimbey-Çr.). "Hiç duymadı dileğimi / Yükledi dert **şeleğimi**" Koygun, 2002: 14

şelepe → Şilepe (Çr.).

şelet Yaramazlık Yapan (Aşağıfındıklı-Su.).

şellepçi Yaptığı işi baştan savma yapan, hileli yapan ya da hile sini gizleyen kimse (Gölet-Ka.). "O **şellepçi**nin yaptığı sandalyede oturulmaz." www.golet.tr.gg/

şello Soytarı, maskara (Çr.).

şeltek Yamak, çırak, yardımcı (Bo.).

şelve Yansı, akis (Yazır-Bo.; Su.; Karahisar-Çr.). "Samurdur kirpiğin yay olmuş kaşı / Cemalin **şelve**si nura bağlıyım" Çevik, 2008: 40

şemelek 1. Bir çeşit yaban kavu-

nu, süs kavunu (Çr.). 2. Küçük kavun karpuz (Çr.).“**Şemelek**ten turşu kurduk.” Kerman, 1997: 25

şememe (1) Bir çeşit yaban kavunu, süs kavunu, karpuzun küçüğü (Çr.). “Koynundaki nar mıdır / Yoksa yavrum **şememe**” Ertekin, 2006:110

şememe (2) Topaç (Çr.).

şemender Eşek (Çr.).

şemene Ekşimsi küçük bir kavun türü (Su.). “Bahçelerde **şemene /** Kolay gelmem dümene” Aytekin, 2003: 32

şemsiyeli fistan Eteği verev kesimli, düz gömlek biçiminde giysi (Çr.).

şemşiye Şemsiye (Al.).

şeneltmek 1. Kurmak, geliştirip canlandırmak (İs.). 2. Onarmak, düzeltmek (Çr.).

şenlik Aile, çocuklar (İs.).

şennik Şenlik, eğlence (Çr.).

şep Şap denilen hayvan hastalığı (Ovasaray, Serban-Çr.). “Kelp derisi **şep** mi alır / Yeler yeler murdar ölür” Koçak, 1980: 368

şer Bela (Çr.).

şerbet Nişan töreni (Dutçakallı-Çr.). “Eller düğün ediyor / Bizim **şerbet** ne zaman” Türkoğlu, 2007: 176

şerbet içme Nişan töreni yapma (Tatar-Çr.). “**Şerbetimiz içildi** / Düğünümüz yeniye” Gösterir, 2011: 116

şerbetlik Ocağın üst iki yanına şerbet şişeleri koymaya yarayan raf (Alacahüyük-Al.; Büyükgülücek-Çr.).

şeremet 1. Çalışkan, becerikli, eli çabuk, çevik (Al.; Çukurköy-İs.; Su.). 2. Yaramaz, şerrinden emin olunamayan (Ka.).

şeremet kabağı Gazyağı benzeri sıvıları doldurmak için kulanılan huni (İs.).

şergada 1. Yaramaz, kavgacı çocuk (İsmailköy-Çr.). “O nâdar **şergada** gobelimiş öyle.” Kerman, 1997: 25

2. Şakacı (Çr.). “Hoca, birez de **şergada** ya.., badalın başına çoğüp.” Çorumevi, 2001: 16

şergil Askıntı, baş belası (İs.).

şevle Yansıyan ışık (Serban-Çr.). “Didarın **şevles**i münver güneşten Nurlarını gördüm gökcek yüzünün” Koçak, 1980: 176

şeyşana (1) Bir çeşit tüfek (Çr.).

şeyşana (2) Çeyiz (Eskice-Çr.).

şeytan arabası Bisiklet (İs.; Çıkrık-Çr.).

şeytan ateşi Düğünlerde yakılıp üzerinden atlanan ateş (Çıkrık-Çr.). "**Şeytan ateşi**nin üzerinden atlamaya çalıştılar." Aksu, 2013: 50

şeytan deynā dayanarak duruyo Çok eğimli yer için kulanılan deyim (Su.). “Öle koy mü olur, **şeytanlar deynağ dayanarak zor duruyo**.” Uçakcı, 2006: 220

şıbbık Alkış (Dutçakallı-Çr.).

şıbırtı Damla (Kalecikkaya-Al.).

şığşırım Çok sıkı biten meyve (Çr.). “Bu yıl elmalar **şığşırım** gibi.” İl Yıllığı 1967: 123

şıh Gerçekten mi? (Al.).

şıkırdak Çocuk beşiğine bağlanan iri boncuk dizisi ya da oyuncak (Eskiekin-Çr.). “**Şıkırdak**lı güllü beşik / Nerde o günler, ah.. nerde?” Kurtoğlu, 1994: 38

şıkırdama → Şıkırdım (İs.).

şıkırdım (1) Oynak, kıvrak (Çr.). "Bu **şıkırdım** son zamanlarda mebusan oğlu gibi giyinir oldu." Tahir, 2004: 378

şıkırdım Oklavaya yufka sarılarak yapılan içi boş baklava (İs.).

şıllık Küçük horoz (Çıkrık-Çr.).

şıltak Suç atma, karalama (Bo.;

Su.).
şıltakçı İftiracı, ahlaksız (Dutçakallı-Çr.).
şımşırlak Bembeyaz (Su.).
şına Kağnı ya da at arabalarının tekerleklerine geçirilen metal çember (Külah-Al.).
şınanay Hoppa kadın (Çr.).
şınavat 1. → Şinavat 1 (Beydili, Eskiekin, Teslim-Çr.). 2. → Şinevat (Kapaklı-Al.; Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Şınavat **şınavat** üzüm keserdik / Nasıldı unuttum goruk Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 23
şınavıt → Şinevat 2 Çr.).
şınavut (1) Açgözlü, her gördüğünü isteyen (Çr.).
şınavut (2) → Şinevat 2 (Al.; Dutçakallı-Çr.).
şıpıdanak Birdenbire (Çr.). "Sorgucu melaikesi başına dikelince **şıpıdanak** gösterir bir topuzda." Gümüş, 1977: 19
şıpırdaklı Gösterişli bir görünüm içinde olan (Os.).
şıpırdamak Suyun damlarken ses çıkarması (İs.; Çr.).
şıpır şıpır Şıp şıp (su sesi) (Çr.). "Sanat altın, her insana has değil **Şıpır şıpır** terdir akan kardaşım" H. H. Ucar, 1957: 28
şıppıdak Birdenbire (Çr.).
şıppıdanak Birdenbire (Çr.).
şıraklatmak Kamçı ile vurmak, şaklatmak (Çr.).
şırgıdanak Şırk diye birdenbire vurma (Çr.).
şırıkmak Şımarmak (Bademce, Yağcılar-Ka.).
şırıldak Suyu az akan çeşme (Çr.).
şırlak Düz, parlak (Çr.).
şışırım Çok, yeğin (Çr.).
şıvga Genç, uzun (Su.).
şıvgın (1) Ağaçların verdiği yeni sürgün, filiz (Su.; Sarimbey-Çr.). "Kurumuş ağacı kesip aşlama / Nerden **şıvgın** sürsün dal nerden gelsin?" Çimen, 2005b: 107
şıvgın (2) Fırtınayla yağan sert yağmur (Bo.; Su.).
şibbidik 1. Mercan işli kadın terliği (Su..). 2. Ayağa giyilen çok dar, kısa giysinin görünüşü (Gölet-Ka.).
şibermek Yaranın azması (Gökçam-Su.).
şibi Ördek, ördek yavrusu (Çopraşık-Al.; Gölet-Ka.; Aşağıfındıklı, Yarımsöğüt-Su.). "Bizim **şibi**ler gölde geziniyor." Koşay-Işıtman, 1932 : 361
şibidik Arkasız kadın terliği (İs.; Su.).
şibik Üçgen (Çr.).
şibildek Terlik (İs.).
şibirdek Naylon terlik (Al.).
şifayı kapmak Hastalığa (gribe) yakalanmak (Çr.).
şifedi Yüz verdi, şımarttı (Su.).
şifolluk Şoförlük (Harunköy-İs.). "Koyde arabıya binerdim **şifolluk** yapıken." Abaz, 2004: 154
şifon Başörtüsü (Su.).
şifor Şoför, sürücü (Çr.). "Bugün hava bulutlu / **Şifor**lara ne mutlu" Gösterir, 2011: 3146
şiğnimek Şımarmak (Ka.).
şiğnimiş Şımarık (Ka.).
şikâat Yakınma, şikâyet (Şu.; Çr.). "Gadı bu **şikâat** üzerine oraya zaptiyeler gondermiş." Çorumevi, 1996: 23
şikan Birisine oyun oynamak, tuzak kurmak, birisini kurnazlıkla aldatmak (Çr.).
şikar Naz (Su.).
şikirsiz Sevimsiz, kılıksız, tipsiz, çirkin (Çopraşık, Külah-Al.; Çalyayla, Çıkrık-Çr.).
şilene İçinde üzüm çiğnenen taş tekne (Çr.).

şilep → Şilepe (İs.; Bademce-Ka.).
şilepe Meyve ya da tatlıdan bulaşan yapışkan sıvı (Gölet-Ka.; Os.; Karadona, Ovakarapınar-Çr.). "**Şilepe**den huylandığı için evlerine bal, bekmez sokmuyo." Kerman, 1997: 25
şilep şilep Yapış yapış (İs.).
şilte (1) 1. → Çilte 2 (Su.). 2. Meşe sopası (Karadona-Çr.).
şilte (2) İnce, pamuk yatak (Evci-Bo.; İs.; Su.). "**Şilte**sini at dışarı, alıp başını gitsin." Yoksul, 2013: 591
şimdik Şimdi (Al.; Çr.). "Ha **şimdik** duydum! demiş Hoca."
Çorumevi, 2001: 16
şimşir Parlak, cilalı (Çıkrık-Çr.). "Ay akşamdan ışıktır / Yüküm **şimşir** kaşıktır" Aytekin, 2003: 13
şimşirek Tüysüz (Os.).
şinana Dikişli, ökçesiz ayakkabı, çapula (Me.).
şinanay İdare lambası (Su.).
şinavat 1. Üzüm taşınan, tahtadan yapılmış bir çeşit küfe (Çıkrık-Çr.). 2. → Şinevat (Kıcılı-Al.; Büyükdivan, Çalyayla-Çr.).
şinevıt → Şinevat (Çopraşık-Al.).
şinci Şimdi (Çr.). "Aha **şinci** yalanına tükürürüm Enver." Lâçin, 2007/63: 6
şincik Şimdi (Su.; Göcenovacığı-Çr.). "**Şincik** mayışa yazılmış olsak, iki bölük tarlamızı da oğlanların elinden alır devlet." Gümüş, 2005c: 5.
şincilik Şimdilik (Çr.). "Senin damında dursun **şincilik** bunlar."
Gümüş, 1977: 3
şincisiz Asık yüzlü, somurtkan (Çıkrık-Çr.).
şinden Şimdiden (Çr.). "**Şinden** sona sālık sana haramdır / Demir çarık gey de var ardı sıra" Caferoğlu, 1994: 147
şindi Şimdi (Örenseki-İs.; Su.; Çr.). "Çarığı yedi doymadı, **şindi** çoraba hırlıyo." Uçakcı, 2006: 216
şindikibi Şimdiki gibi (İs.). "Esgiden çiçek varıdı şoyle. **Şindikibi** taç yōdu." Abaz, 2004: 97
şinepe → Şilepe (Çıkrık-Çr.).
şinevat Üzüm çiğneme teknesi (Büyükdivan-Çr.). "**Şineva**tındaki şiren bereketli olsun."
Yoksul, 2013: 591
şinevet → Şinevat (Gökköy-Çr.).
şinevit → Şinevat (Alacahüyük, Külah-Al.; Kamışlı-Su.).
şinik Tahtadan yapılmış tahıl ölçeği (Alacahüyük-Al.). "Buğdayın **şiniği** yimbeş guruştur."
Sarıyüce, 2004: 9
şinlemek Şımarmak (Çr.).
şinnek Şımarık (Acıpınar, Çalyayla-Çr.). "Ula **şinnek** gobel gafamın tasını attırma ha!" Özçatalbaş, 2002: 88
şinnemek Şımarmak, yaramazlık yapmak, yüz bulunca arsızlaşmak (İs.; Os.; Karadona-Çr.). "Çocuk gısmisine fazla yüz vermiyacaan, sônacıma **şinner**, başında çıra yarar."
Kerman, 1997: 25
şinovat → Şinevat (Çr.).
şip Tez, çabuk, çevik (Çıkrık-Çr.). "Salim çok **şip** yazıyor."
Tdk, 1993: 4727
şipedenek Çabucak, anında (Çr.). "Şapadanak okuyun, **şipedenek** konuşun." Genç Hitit, 2006/2: 8
şipgaptı Mıknatıs (Çr.).
şipidek Çabucak, anında (Çıkrık-Çr.). "Hem de attığını **şipidek** vurur."
Güven, 2013: 86
şipildek → Şipirdek (Çr.).
şipilemek Birine yaranmak amacıyla muştulamak (Çr.).
şipirdek Ökçesiz, hafif ayakkabı, kadın terliği (Dutçakallı-Çr.). "Apiş, başından yazmayı atar, ayağında **şipirdek**lerle sokağa fırlar!"
Özçatalbaş, 2002: 81
şipirdenek Çabucak, hızlı, ani (Çr.).
şipir şipir Eline çabuk, becerikli (Çr.). "**Şipir şipir**. İşçimen mi işçi-

men." Çorumlu, 2009: 79

şipleme Sacda pişirilen kalın ekmek (Bademce-Ka.).

şiplemek Sözü, olayı ilgili yere, kimseye bildirmek (Çr.).

şipşalak Geveze, kovucu (Su.).

şipşip 1. Ökçesiz, hafif ayakkabı (Su.). 2. Terlik gibi kullanılan arkası açık ayakkabı (Çıkrık-Çr.).

şirane → Şinevat (Su.).

şirden Geviş getiren hayvanların dördüncü midesi (Çr.).

şire (1) Üzüm, dut gibi meyvelerin suyu, şıra (Os.; Su.; Çalyayla, Çıkrık, Eskiekin-Çr.). "Üzümün **şire**si var / Pekmezi, küresi var" Çağlar, 1952: 37

şire (2) Naz, nazlanma (Su.). "Yâr kısa kes **şire**yi / Naza gelir huyum yok" Gösterir, 2011: 181

şirefit → Şinevat (Su.).

şirelenmek Nazlanmak (Su.). "Bolatlı pekmezi gibi ne **şireleniyon**?" Yoksul, 2013: 157

şirevent İçinde üzüm ezilen üçgen biçiminde uzun kap (Çr.).

şirevet → Şinevat (İsu.). "Onu da alıyoñ o olua atıyoñ. **Şirevit** misali." Abaz, 2004: 104

şirevit → Şinevat (Oğlaközü-Su.).

şirgilli Gözü akan, çapaklı (Su.).

şirik Gözde oluşan çapak (Su.).

şirikli Çapaklı (Su.). "**Şirikli** gôzünü, yoluk gaşını / Capcık gobellere çat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

şirnemek Çocuk şımarmak (Çr.).

şirnet Şımarık (Çr.).

şirnimek Çocuk şımarmak (Çr.).

şişe Tavan tahtaları arasındaki açıklığı kapatmak için uzunluğuna çakılan 4-6 santim eninde düzgün çıta (İs.).

şişek 1. Kuzulama dönemine girmiş ya da doğurmuş sütlü koyun (Külah-Al.; Çıkrık, Gökköy-Çr.). 2. Bir iki yaşında koyun (Bayat-İs.; Büğdüz, Dutçakallı, Üçköy-Çr.). "Oğlak, kuzu**, şişek**, kısır / Zavzuyu ısır ha ısır" Ercan, 1991: 295

şişgin Onurlu, kibirli (İs.).

şişik Büyük karınlı kimse (Su.; ÇıkrıkÇr.).

şişinmek Başkalarına yüksekten bakar gibi bir tavır takınmak, böbürlendiğini davranışlarıyla belli etmek, kabarmak, gururlanmak (Çr.). "Ben bu Çorum'u parmağımda oynatmaktayım diyerekten **şişinmiş** az biraz…" Tahir, 2004: 252

şişkin Şımarık, kendini beğenmiş kimse (Gölet-Ka.). "O mu? Sakına! **Şişkinin** biridir." www.golet.tr.gg/

şişmek Onurlanmak, gururlanmak (Çr.).

şitil Ağacın küçük dalları (Su.).

şivşit 1. Verev, yamuk (İs.). 2. Çapraz (Me.). 3. Koşut, paralel (Os.).

şo Şu (Gökçam-Su.; Göcenovacığı, Serban-Çr.)."Beli galın mı ne **şo**nun az." Özçatalbaş, 2002: 20

şoğurt Aşırı akan ağız suyu, salya (Kayı-Çr.). "Ola **şoğurt**lu buraya gel." www.ahiskalilar net

şokurdum Çok, sık nesneler için (Çr.).

şona doğru Karşıya doğru (Su.).

şona yokarı Yukarı doğru (Su.).

şor (1) Hastalık, güçsüzlük, zayıflık (Çr.).

şor (2) Söz, sohbet (Serban-Çr.). "Beyhude yalancı **şor**undan bezdim Dinlemem yalanı şoru neyleyim" Koçak, 1980: 121

şora Şura, az ileri (Os.; Gökçam-Su.; Göcenovacığı-Çr.). "**Şora**ya bak, iti gördün mü?" Seyda, 2006 : 53

şorādar Şura kadar (İs.). "Burdan **şo-**

rādar galmış." Abaz, 2004: 162

şorba Çorba (Çr.).

şordan Şuradan (Harunköy-İs.). "**Şordan** oküzün tekini gotürün." Abaz, 2004: 101

şordan aarı Şu taraftan (Os.; Gökçam-Su). "**Şordan aarı** bir eşşek çobanı geldi." Sağmen, 2009: 99

şordan beri gelmek Uzaktan gelmek (Os.).

şorlamak Su ya da benzerlerinin fışkırması, bol akması (Çr.).

şottik Ortaya konan tenekenin uzaktan atılan değneklerle devrilmesi temeline dayanan bir çocuk oyunu (Çr.).

şoy Dokunacak ipliklerin sertleşmesi için batırıldıkları un bulamacı (Su.).

şörük Sümük (Çr.). "**Şörüğü** aktı." Yoksul, 2013: 592

şörüklü Sümüklü (Çr.). "**Şörüklü**ye yakın durma, ya salyası bulaşır ya sümüğü." Yoksul, 2013: 592

şukür Şükür (Çr.).

şun Şunun (İs.). "Biz **şun** gibiyken dinerdük." Abaz, 2004: 109

şuncāz Şu kadarcık (İkipınar-İs.; Çr.). "Dā **şuncāz** yiyememiş." Abaz, 2004: 123

şunculayın Şu kadar güzel (Çr.).

şununkü Şununki (Al.).

şuşe Şişe (Al.).

şünedir Leke, suç, kusur (Büyükbolatlı-Su.).

şüpe kapmak Kuşkulanmak (İs.). "Patişah bu kızından huylanıyor, **şüpe kapıyor**." Abaz, 2004: 115

T

taakkat etmek İzlemek takip etmek (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).

tâan Tahin (Su.).

taar → Tağar (Su.; Çr.). "Bir de **taar** denen ağzı geniş küpümüz vardı." Tuluk, 1991.

tabak (1) Büyükbaş hayvanların tırnak diplerinin iltihaplanması, şap hastalığı (Beydili-Çr.).

tabak (2) Ham deriyi işleyen kimse (Dutçakallı-Çr.). "**Tabak**san it bokuna muhtaçsın." Türkoğlu, 2007: 166

tabaka Tütün kabı (Çr.). "Şurdan **tabaka**yı ver, bir de ben sarayım." Tahir, 2006: 152

tabanı güneşletmek Ölmek (Göcenovacığı-Çr.). "Ulan sen nerelerde kaldın, biyerde **tabanı güneşlettin** zannettim." Çorumlu, 2008: 1652

tabansız Korkak, çekingen, cesaretsiz (Çr.). "Son olaya kadar **tabansız**lığını belli etmemiş." Tahir, 2004: 257

tabbık Düz (Dutçakallı-Çr.).

tabi Evet (Ka.). "Evete **tabi**, ördeğe şibi derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

tabla Üstünde yemek yenip yufka açılan yuvarlak hamur tahtası (Al.; Me.; Büyükdivan, Çalıca, İsmailköy-Çr.). "Doğruca gidip misafir odasındaki kurulu **tabla**nın başına oturdular." Aksu, 2013: 34

tablama Yufka ekmek (Gökçam-Su).

taç Fes, takke (İs.; Me.; Ovasaray-Çr.). "Her kadında da **taç**lı, turalı bir fes ile gerdanlık yerine geçen bir iki sıra altın dizisi muhakkak eksik değil." Benice, 2002: 120

tafar Çare, umar (Su.). "Bin bir hastalığa **tafar** olduğu yönünde halk kül-

türünde yaygın inançlar bulunmaktadır." Uçakcı, 2006b: 253

tafra Asık yüz, surat (Su.). "Cakamınan yakarım / **Tafra**mınan yıkarım" Aytekin, 2003: 50

tafranda Yeni, taze, turfanda (Çr.).

tagga Takke (Su.).

tağar Ağzı geniş, büyük toprak küp (Su.). "Pestilleri nişastalayıp **tağar**lara bastılar ânadın mı?" Kerman, 1997: 25

tağar ağızlı Sır saklamayan, konuşurken saygı göstermeyen, acı haberleri çekinmeden söyleyen kimse (Çr.).

tağnı Tanrı (Os.; Akçalı-Su.). "Cahili nadanın **tağnı**sı olmaz / Torlak öküzlerin kağnısı olmaz" Arız, 2005a :27

tağnı cannalası Tanrının canını alması dilenen kimse (Os.).

taha (1) Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap (Sarimbey-Çr.).

taha (2) Üç etek de denilen giysi (İs.). "Gına gecesi **taha** giyelle." Abaz, 2004: 96

tahakkat etmek Denetlemek (Göcenovacığı-Çr.). "Bakarım, **tahakkat ederim** bir bir." Gümüş, 2005b: 4).

tahal Tahıl (Çr.).

tahallet Öykünme, taklit (Çr.).

tahar (1) → Tağar (Çr.). "**Tahar** gibi ağzı, patlak patlak kurşun tavası gibi gözleri, mısır somağı gibi burnu var." Çorumlu, 2009 : 80

tahar (2) Suyollarında avgın ile su künklerinin birleştiği yere konulan küp (Ovasaray-Çr.).

tahatuha Tahta faraş (Eskiyapar-Al.).

tahmak Takmak (Çr.). "Zilleri barmaklara **tahalım**." Caferoğlu, 1994b: 119

tahra Eğri budama satırı (Beydili-Çr.).

tahta Tarla ya da bostanlarda ayrılmış toprak parçaları, evlek (İs.; Çr). "İki tahta biber, bir **tahta** patlıcan diktik." Tdk, 1993: 3802

tahta biti Tahtakurusu (Çr.). "**Tahtabiti** gibisine, nah şu tek parmağımla ezer geçerim!" Tahir, 2004: 311

tahtaboş Üstüne şilte serilerek yatmaya ya da oturmaya yarayan bir çeşit tahta karyola, kerevet (İs.).

tahtalı guş Uçurtma (Çr.). "**Tahtalı guş**ları yarışdırmıya gidiyok." Kerman, 1997: 25

tahtambeç → Tahtaboş (Çr.).

tahtanbeç → Tahtaboş (Al.).

tahtapoş → Tahtaboş (Çr.).

tahtıya gelmek Ölmek (Alpagut-Do.; Oğ.; Çalyayla, İsmailköy, Ömerbey, Üyük, Yoğunpelit-Çr.). "**Tahtıya gelirsin** günün birinde / Bunu da hesaba kat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

taka (1) Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap (Su.).

taka (2) Tavukların yumurtlayacağı yer, folluk (Çr.)

takağut Eli olmayan kimse, çolak (Bademce-Ka.).

takallet Öykünme, taklit (Çr.).

takanak Alacak, borç (Çr.). "Birazcık takanağımız kaldı." Yoksul, 2013: 151

takatuka Üç etek yapımında kullanılan sevayi kumaşının bir çeşidi (Çr.).

takaza etmek Ayak yoluna gitmek, pislemek (Çr.).

takazalamak → Takaza etmek (Çr.).

takga Takke, şapka (Al.; İs.). "Başının **takga**sını şöyle uçurmuş örüsgeri." Abaz, 2004: 105

takımcak Takımıyla (Çr.).

takışmak Kavga etmek (Çr.).

"**Takışma**yı önlemeye çok çabalamıştı." Tahir, 2004: 136

taklaşmak Dalaşmak (Evciortakışla-Çr.). "Bülbül isen serçe ile **taklaşma /** Şekip ırmak isen kenara taşma" Şahadoğru, 1995: 125

takman → Karık (Bademce-Ka.).

taktaka Tahtadan yapılan su çarkının ucuna takılan çivilerin çark döndükçe yana konulan tokmaklara çarpmasıyla ses çıkaran oyuncak (Çr.).

taktakı 1. Ağaçkakan (Çıkrık-Çr.). 2. Karatavuk (Evci-Bo.). "Örenkaya köyünün oralara **taktakı** aramaya gitmekten vazgeçmeliyim." Sarıyüce, 2006: 26

takurak Koyunların boynuna takılan zil (Or.).

takye Takke, şapka (Al.). "Küçük bir kelebek kondu Kizir'in **takye**sine." Gümüş, 1977:103

talaha (1) → Talaka (Al.; İs.).

talaha (2) 1. Oyuncak arabalara doldurulan kumu dökmeden bitiş çizgisine ilk varan oyuncunun kazandığı bir çocuk oyunu (Çr.). 2. Tel ya da ayçiçeği kökü ile yapılan tekerlekli çocuk oyuncağı (Su.).

talaka Çeşitli biçimlerde yaysız atarabası (İs.; Me.; Os.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). "Herifi yarım saat **talaka** ile galdırımlı yollarda gezdirmişler bôreğindeki tekmil daşları düşürmüşler." Kerman, 1997: 25

talamak Yağmalamak, yok etmek (Göcenovacığı-Çr.). "Bu aptal göbele gece kapuyu açtırırlar da evimizi **talarlar**." Çorumlu, 2009: 1655

talanmak Yağmalanmak (Kalecik-Me.). "Nice kanlar aktı yurdum **talandı /** Kardaş olup oturalım diz dize" Piroğlu, 1981: 17

talaş İş güç, sorun (Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "İstemezdim başka dünya **talaşı /** Güzeller uğruna versem savaşı" Çimen, 2005b: 93

talaşa İş güç, sorun (Gölköy-İs.; Çalyayla-Çr.). "Ne **talaşası** va, gardaşları bahıy." Abaz, 2004: 164

talaşman Dövüşken, kavgacı (Çr.).

talatmak (1) Isırganotunu deriye sürerek kabarmasına neden olmak (Çr.).

talatmak (2) Köpeği ısırmaya kışkırtmak, ısırtmak (Çr.).

talatmak (3) 1. Yiyecekleri yağda hafifçe kavurmak (Su.). 2. Eti, yemeği çok kızartmak (Çr.).

talaz Havanın çok sıcak olduğu zamanlarda ani hava değişikliğinden kaynaklı, tozları yukarı kaldıran, kısa süreli, küçük çaplı hortum (Külah-Al.; Akçalı-Su.). "Verdin emeğimi **talaz**a, yele / Havalara kaldırmaya geç kaldın" Arız, 2005a: 258

talazlamak 1. Ateşe odun atmak (Al.). 2. Yarım yamalak pişirmek (Su.).

talla Tarla (Örenseki-İs.; Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Garşıki **talla**da gangal böyümüş / Gangalın içinde yayılır kömüş" Yoksul, 2011: 87

talyasan → Taylasan (Çr.).

taman Hani, değil mi? (Su.).

tam efe Gıcı gıcı oyununda, oyuncunun direkteki şapkayı düşürerek oyunu kazanması (Çr.). "Takım oyuncularından biri atışını yapar, şapkayı düşürürse **tam efe** olur." Oğuz, 2006b: 16

tamas Erik (Çr.).

tam çalgı Davul zurnanın dışındaki çalgılar topluluğu, ince saz (Os.; Çr.). "Âmet Ağaların duğününde, davul zunnanın yanında **tam çalgı** da varımış." Kerman, 1997: 73

tamıs Temmuz (Su.).
tamo Cehennem (Çr.).
tamzara Halay türü bir halk oyunu (Arpalık, Dutçakallı, Morsümbül-Çr.).
tamzırmak Damlatmak (Çr.).
tan Ufuk (Me.).
tana kalmak Şaşakalmak (Me.).
tanbili Köpek yavrusu (İmat-Al.).
tandır Toprak içine yapılan ekmek ocağı (Beydili, Evciortakışla, Sarimbey, Turgut-Çr.). "**Tandır** söndü teknem bekliyor hamur / Hasretim ben una una bilen yok"
Gardaş, 1979: 6
tandırbaşı Tandır ağzının ön bölümü (Çr.).
tandırlık İçinde ekmek yapılan, ekmek yapma araçlarının bulunduğu üstü korunaklı yer (Beydili, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Küre kurmuş, ağ bekmezi kaynamaz **Tandırlık**ta isi, kiri kalmamış"
Kurtoğlu, 1994: 41
tangayrık (1) Ağzını açıp, gözlerini yukarıya doğru diken kimse, salak (Çr.).
tangayrık (2) Sonuna dek açık (Çr.). "Sokah gapısı **tangayrık**."
Tdk, 1993: 4737
tangıdak Uluorta, düşünmeden söylenen söz (Çr.). "Toplumda **tangıdak** bir laf atıyorsun ortaya, kendi sözünün altından kendin kalkamıyorsun." Yoksul, 2013: 609
tanğal Başı ile ağzı büyük, sesi kalın kimse (Çr.).
tanğırdak Söylememesi gereken gizleri yüksek sesle anlatan kimse (Çr.).
tanılamak Havadan sudan konuşmak (Kavşut-Su.).
tanıska En iyi (Çr.).
tanışık Bildik, ahbap (İs.).
tankuş Akılsız (Çr.).
tanlamak (1) Çok belirgin ses çıkarmak (Çr.).
tanlamak (2) Sabahlamak (Çr.).
tanlamak (3) Şaşırmak (Çr.).
tantan Geveze, boşboğaz (Boğabağı-Çr.).
Tanyıldızı Çoban Yıldızı (Çr.).
tap Güç (Çr.). "İhtiyarlık **tap**sızlıktır."
Tdk, 1993: 4737
tapan (1) Duvar örerken aralara konulan ağaç, hatıl (Gökçam-Su.).
tapan (2) Tohum ekildikten sonra tarlayı düzeltmeye yarayan yassı ağaç araç, sürgü (Alacahüyük, İsahacı, Kıcılı-Al.; Kuzuluk-İs.; Gökçam-Su.; Beydili, Çalyayla-Çr.). " Tarla **tapan** sattırır / Çorum'un güzelleri" (H. Çıtak) Ercan, 1991: 381
tapan ağacı Eşiğin altına uzatılan kalın ağaç (Çr.).
tapanlamak Yeni ekilen tarlanın tohumunu kapatmak için sürgü çekmek (İs.).
tapcık Onama, tasdik etme (Su.).
tapı Eşik (İsahacı-Al.; Çr.). "On sekiz bin alemleri var eden / Ol Hüdadır cümle alem **tapı**sı" Arısoy, 1970: 47
tapıklamak 1. Birini beğenerek arkasını okşamak (Çr.).
2. Uyuklamak (Çr.).
tapıl Mayalı, eşkili (Al.).
tapıncak Pamuk ipliği eğirilen çıkrığın el ile çevrilen kolu (İs.).
tapla → Tabla (İkipınar-İs.; Kamışlı-Su.; Çr.). "Gidiy gendü **tapla**sının altına goyuy." Abaz, 2004: 122
tapşırmak (1) 1. Tanıtmak (Çr.).
2. Salık vermek (Çr.).
tapşırmak (2) Yırtılan bezin kıyılarını içe katlayarak elde dikmek (Çr.).
taptakır 1. Tamtakır, bomboş (Çr.). 2. Kupkuru (Çr.).
tar Tavukların tünemesi için kü-

mese konan tahta parçaları (Çr.). "Tavuk olmadan **tar**a çıkma." Yoksul, 2013: 601

taraba 1. Tahta bölme, tahta perde (Çr.). 2. Bahçe kıyılarına ya da duvarların üstüne çakılan tahta parmaklık (Çatkara-İs.).

tarabuluz Çizgili ipekle dokunmuş kumaş (Çr.).

tarana Tarhana (Bademce-Ka.; Büyükgülücek, Çalyayla-Çr.). "**Tarana** aşı tartar / Boğazımı yırtar" Gösterir, 2011: 263

taranaya kuzu bacağını soktu Tarhana yeme mevsimi geçti; yaz başladı (Bademce-Ka.).

taranadan kuzu bacağını çıkardı Tarhana yeme mevsimi geldi; kış geldi (Bademce-Ka.). (Bademce-Ka.).

tarhana Pekmezi kaynamış yarma ile karıştırıp pişirerek yapılan bir çeşit çerez (Os.; Hamamlıçayköy-Çr.). "Yanlarında … pestil, köme, **tarhana** gibi çerezlerden, bir kilo kına olduğu halde kız evine gelirler." Çorumlu, 2009: 84

tarmatağan Karmakarışık, altüst olmuş (Çr.).

tarmatakır → Tarmatağan (Çr.).

tartalamak → Tartılamak (Çr.).

tartılamak İki elle kaldırılan taşı ileri geri sallayıp hızlandırarak atmak (Çr.).

tasdara Sofra örtüsü (Os.).

tas depme Gelinin, kötü huylarını babasının evinde bırakmasını sağlayacağına inanılarak içi su dolu bir tası tepmesi adeti (Do.). "Sonra **tas depme** adı verilen geleneksel adetleri yerine getirirler." Bayram, 2008: 287

taslık Eski ev odalarında dolabın yanında veya tavana yakın yapılmış raf (Gölet-Ka.).

tasma Bel kemeri (Kunduzlu-Ba.).

taş enek Taş bilye (Çr.).

taşıyak Sepet (Su.).

taşlantı (1) Kümes hayvanlarında taşlık (Çr.).

taşlantı (2) Savrulan, kalburda elenen buğdayın taşlı, topraklı bölümü (Çr.).

taşlık Ev ya da oda önündeki taşla döşenmiş yerler (Os.; Çr.). "**Taşlık**ta avuçlarına tükürüp kalın odunları dörde bölüp, bir güzelce yakacak hazırladı." Seyda, 2006: 136

taşyatırlanmak Bir şey incelenerek sonucu anlaşılmak (İs.). "Gezmeye gittikleri **taşyatırlandı**." Tdk, 1993: 3841

tat (1) 1. Dilsiz (Dutçakallı, Gökçepınar-Çr.). 2. Kekeme (Gökçepınar-Çr.).

tat (2) Üreme organı büyük kimse (Çr.).

tāta Tahta (İs.). "O fāt hep **tāta**ları-nanımış yatulları." Abaz, 2004: 105

tatala (1) Bayırlarda yetişen, yüzük biçiminde bir çeşit ot (İs.).

tatala (2) İşinde becerisi olmayan, safça iş yapan (Dutçakallı-Çr.).

tatar Haberci, elçi (Çr.). "Musa Çavuş'un **tatar**ı buna çok kızdı." Tahir, 2006: 247

tataraşı Muska biçiminde içi kıymalı hamur aşına sarımsaklı yoğurt katılarak yenen yemek (Çr.)

tatarca Böbrek ağrısı (Çr.).

tatavı Çok az pişmiş sebze yemeği (Su.). "Ayşekadın **tatavı** / Yutamadım pilavı" Aytekin, 2003: 16

tatavu 1. Ramazandan bir önceki gün (Su.). 2. Ramazandan bir gün önce tutulan oruç (Çr.). "Bu

gün **tatavu**, Ramazan'dan bir gün önce." Özçatalbaş, 2002: 21

tatlıçiş Meni (Çr.).

tatlı gaşık sapı Bir motif adı (Su.).

tatlılık Kıtlık (Çr.).

tava (1) Ateş küreği (Çr.).

tava (2) Bağ bahçede karığın içindeki çukur yerler (Su.).

tava (3) Fırında pişirilen et yemeği (Çr.).

tava gelmek (1) Toprağın işlenebilir duruma gelmesi, yumuşaması (Çr.).

tava gelmek (2) Yeme isteği duymak (İs.).

tavannık Tavan arası (Harunköy-İs.). "Tekne **tavannık**da duruyodu." Abaz, 2004: 145

tavar Koyun (Çr.).

tavatır Kusursuz, çok iyi, istenilen biçimde olan (Külah-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı-Çr.). Başı **tavatır** dağlar / Gaylesiz yatır dağlar" Gösterir, 2011: 259

tavatir → Tavatır (Al.; Su.; Çalyayla-Çr.). "Yanıllına kulunç girsin galkama / Her derdi **tavatir** tat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

tav etmek Kandırmak, inandırmak (İs.).

tavık Tavuk (Su.; Çayhatap-Çr.). "Bi uyuççа **tavık** olsun / Gışı yazı sovuk olsun" Caferoğlu, 1994: 141

tavık garası → Tavuk karası (Su.).

tavitli Taahhütlü (Çr.).

tavlamak 1. Meşin, yufka ekmeği gibi şeyleri su serperek yumuşatmak (İs.; Palabıyık-Çr.). 2. Çekiçlenip sertleştirilmiş bakırları yeniden biçimlendirmek için ateşte yumuşatma işlemi (Çr.). "Sabun yok soda yok su yok havlu yok / Yüzümüzü killi suyla **tavluyok**" Özgür, 2002: 91

tavlama yıkamak Bakır kapları asitle yıkayarak parlatmak (Çr.).

tavlanmak (1) Kurumaya yüz tutmak (Çalyayla-Çr.). "Suladığım tarla bugün **tavlanmış**." Tdk, 1993: 3847

tavlanmak (2) Şişmanlamak, semirmek (Çr.)."O geceden beri **tavlandın**, domuza döndün." Tahir, 2006: 304

tavlaşmak Çamur gibi nesnelerin kurumaya yüz tutması (Çr.).

tavlı Şişman, besili (Al.; Yarımsöğüt-Su.).

tav olmak Uygun bulmak (İs.).

tavsaklamak Savsaklamak (Su.).

tavsamak 1. Hızı, tezliği, gücü azalmak, sönmeye başlamak (Evci-Bo.; Su.). "Sel iyice **tavsamıştı**." Sarıyüce, 2004: 33 2. Öfkesi geçmiş olmak (Os.).

tavsımak → 1. Tavsamak 1 (Evci-Bo.; Su.). 2. Tavsımak 2 (Bademce-Ka.).

tavsır Fotoğraf, resim (Çopraşık-Al.; Kamışlı-Su.). "**Tavsır**ı gözümden gitmiyor." Yoksul, 2013: 600

tavsir → Tavsır (Al.).

tavsur → Tavsır (Gökçam-Su.; Dutçakallı-Çr.)."Vapura çıkınca **tavsur**u çıhtı / Onuynan ben ağlerim günlerim." Sağmen, 2009: 138

tavşan Düğünlerde oynanan, güldürü ögesi ağır basan bir köy seyirlik oyunu (Su.).

tavşan izi Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

tavuk götü Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tavuk karası Karanlıkta görememe hastalığı (Su.). "O gün çoğumuzun gözlerini kar aldı, **tavuk karası** olduk." Sarıyüce, 2004: 171

tav vermek (1) Kışkırtmak (Çr.).

tav vermek (2) Kuru nesneyi yumuşatmak (Çr.).

tay 1. Bir küfe ağırlığında (İs.).
"Bağımızdan bir **tay** ak üzüm çıktı."
Tdk, 1993: 3850
2. Hayvanın bir yanındaki yük (Yazır-Bo.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Gerçeğin yükünden **tay** yüklemişim / Bir ulu menzile aşırmışım ben" Çimen, 2000: 37

tayak Değnek, sopa (Kalecikkaya-Al.).

taygeldi İkinci kez evlenen kadının yanında götürdüğü çocuk (Çalyayla, Tarhan-Çr.).

tay gelmek Denk gelmek, eşit gelmek (İsahacı-Al.). "Sana **tay gelir** mi dünyanın varı / Yarinden ayrılan kılmaz mı zarı" Arısoy, 1970: 23

tayınlamak Belirlemek, saptamak (Göcenovacığı-Çr.). "Gözümü açtım, oturumuma geldim, nerde olduğumu **tayınladım**."
Çorumlu, 2009: 1655

tayır tayır Sökülen yün örgünün, yırtılan bezin çıkardığı ses (Çr.).

tayla Tarla (Aşağızeytin-Os.).

taylak 1. At yavrusu, tay (Çr.).
2. Dört yaşında at (Su.).

taylamak 1. Hayvanlara yük yüklenirken iki yana eşit ağırlık koymak (İs.). 2. Yük, denk yapmak (Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.).
"Eski gam yükünü **taylamak** olmaz
Kılavuzsuz derya boylamak olmaz"
Çimen, 2005a: 40

taylanmak Denk gelmek, uymak (Çr.). "Küp biraz büyükçe imiş **taylanmadı**." Tdk, 1993: 4744

taylasan Eskiden, başa sarılan sarığın sırta uzanan bölümü (Çr.).

taytak İşi yapıp yapamayacağını düşünmeden kendini öne atan kimse (Çr.).

tazıboncuğu Çocuk beşiğine, hayvan yularına dikilen bir çeşit midye kabuğu (Çr.).

tazir etmek Umutsuz durumda bırakmak (İs.).

te 1. Şaşma ünlemi (Kuzuluk-İs.).
2. Olmaz, hayır! (Çr.)

tebbeti tersinden okutmak Çocukların yaramazlıkları karşısında büyüklerin şaşırması (Bademce-Ka.).

tebelleş olmak Dadanmak, bulaşmak, başa bela olmak, aklını bir şeye takmak, sırnaşmak (Külah-Al.; Yağcılar-Ka.; Yarımsöğüt-Su.; Kayı-Çr.). "**Tebelleş olma** başıma, yumruğu indirme kaşına."
Yoksul, 2013: 601

tebsermek → Tepsermek (Çr.).

tec Geniş ağızlı büyük bakır kap (İs.). "**Tec** adı verilen geniş ağızlı büyük bakır kaba boşaltılır."
Oğuz, 2006a: 32

teccalın biri Yaramaz, hileci, kandırıcı, sevilmeyen kimse (Çr.).

tecce (1) → Teççe (Me.; İncesu-Su.).

tecce (2) → Tece (Alacahüyük-Al.; Oğlaközü-Su.; Beydili-Çr.).

tece İpliği çile yapmaya yarayan bir çeşit araç, çıkrık (Su.).

tecemillet Hazırlık (Çalyayla-Çr.).

tecemme Yönetme, yönetim (Çr.).

tecen Yağ, çökelek, peynir basılan tulum (Aşağıfındıklı-Su.).

teç (1) Bir çeşit tahıl ölçeği (İs.).
"Ata bir **teç** arpa verdim."
Tdk, 1993: 3857

teç (2) Harmandaki tahıl yığını (İs.).

teççe At, inek, öküz gibi hayvanların arka bacaklarında oluşan, yürümelerini engelleyen bir çeşit hastalık (Çr.).

ted İki kümeye ayrılan oyuncu-

lardan, gözleri bağlanan kümedeki oyuncuların saklanan kümedeki oyuncuları bulmaya çalıştığı oyun (Çr.).

tedirgin etmek Korkutup kaçırmak, kuşkulandırmak (Çr.).

tedirkin etmek → Tedirgin etmek (Çr.).

tedürgün olmak Rahatsız olmak, tedirgin olmak (Os.).

tee Şaşma ünlemi (İs.).

tefârik (1) Eskiden gelin giysisi yapılan sırma işli bir çeşit ipek kumaş (Su.; Çr.).

tefarik (2) Güzel kokulu bir bitki kökü (Çr.).

tefe Dokuma tezgahlarında tarağı tutan, mekik ipliklerini sıkıştırmaya yarayan araç (İs.; Su.).

tefil Şekil (Ka.).

tefir Çeşit, renk (Su.).

tefir tüfür Çeşit çeşit (Su.).

teğin Sincap (İs.).

teh Tüh (Su.).

tehe Önemsiz, boş (Çr.). "O adamın buraya gelip gitmesi **tehe** değil." Tdk, 1993: 4746

tehel Seyrek, eğreti dikiş (İs.).

tehi → Tehe (Çr.).

tehlemek Oraya buraya koşuşturmak (İs.).

tehlis Çuval (Aşağıfındıklı-Su.).

tehmen Çalgılı eğlence (Çr.).

tehne Kalabalık olmayan, tenha, ıssız (İs.; Gölet-Ka.; Su.; Arslanköy-Çr.). "El yanında elimsin / **Tehne**lerde benimsin" Ayhan, 2002: 166

tehriz Koridor, evin girişi, dehliz (Çr.).

tein Sincap (Çr.).

tek Değin (Çr.).

tekallat Para almadan yapılan iş (Çr.).

tekayak Seksek oyunu (İs.).

tekdamar Zayıf, cılız (İs.).

teke (1) Damızlık erkek keçi (Su.; Gökköy-Çr.). "Say ki boynuzuna rakı sürülmüş keçi **teke**sidir." Tahir, 2004: 264

teke (2) Mert (Su.).

tekecen Tarlalarda biten bir çeşit ot (İs.).

tekellenmek → Tekerlenmek (Çr.).

tekellif Yakın akrabaları düğüne çağırırken verilen armağan bohçası (Bademce-Ka.).

tek emenli hodak Tek çukurla oynanan hodak oyunu (Çr.).

tekercen Yenilebilir bir çeşit yabanıl ot (Kıcılı-Al.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Sarimbey-Çr.)."Bazen **tekercen** yer, toplardık yemlik / Göbelek dolardı dağdaki çamlık" Çimen, 2000: 46

tekerlenmek Yuvarlanıp düşmek (Çr.). "Hayvanın üstünde uyur da bir yere **tekerlenir**." Tahir, 2006: 62

tekesakalı Kırlarda yetişen, ince uzun püskül yapraklı, yenilebilir bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tekesek Keçilerin çiftleşme zamanı (Su.).

tekesemek Dişi keçinin çiftleşmek istemesi (İs.).

tekeşek Ocakta odunları bir arada tutmaya yarayan bir çeşit büyük sacayağı (İs.).

tekeşük Alnı sivri ya da çıkıntılı olan (Bademce-Ka.).

teketek Aile, kadın eş (Kuzköy-İs.).

tekicen → Tekercen (Al.).

tekirlenmek Kedi yavrusu büyüdükçe tüylerindeki çizgilerin koyulaşıp belirginleşmesi (Çr.).

tek kırma Belden kırmalı, saçma

atan, tek namlulu av tüfeği (Eskiekin-Çr.). "**Tek kırma**ya bana mısın demiyo / Yine gebermedi gitti kör kösnü" Kurtoğlu, 2006: 16

tekleme Az, tek tük (Çr.). "Evleklerin kıyılarına kendir diker **tekleme**." Gümüş, 1977: 104

teklemek Mısır, pancar gibi bitkileri seyrekleştirmek (Çr.).

teklicen Bir çeşit ot (Çr.).

tekmik Tekme (Al.).

tekne Hamur yoğurmaya yarayan büyük tahta kap (Karkın-İs.; Turgut-Çr.). "Tandır söndü **tekne**m bekliyor hamur / Hasretim ben una una bilen yok" Gardaş, 1979: 6

tekne gazıntısı Çok çocuklu bir ailede en son çocuk (Çr.). "**Tekne gazıntısı** olduğu için Yeter'i herkes seviyo." Kerman, 1997: 25

tekne orucu Çocukların ana öğünler dışında yemek yemeden tuttuğu oruç (Çr.). "**Tekne orucunu** tutan çocuk bunu dedesine satar." Dbk, 2003:79

tekne taşı Üzerinde çamaşır yıkanan taş (Çr.). "Haymalığında anamı, bacımı bekleyen tokacıyla **tekne taşını**…" (M. Tuluk). www.corum.com.tr

tekne tendürük boş Yiyecek içecek yok (Bademce-Ka.).

tek oyun Bir halk oyunu (Al.).

teksermek Karşı koyarmış gibi yapmak, karşı gelmek (Su.).

teksivrik 1. Cılız, gelişmemiş ekin (İs.). "Sizin arpa **teksivrik** kalmış." Tdk, 1993: 3867
2. Topraktan yeni çıkan ekin (Çr.).

tektük Aralıklı olarak, ara sıra (Dutçakallı-Çr.).

teküllü 1. Nişanlı (İs.). 2. Sevgili (Ka.).

teldolap Kapkacak konulan dolap (Çr.).

tele Giysi yakalarının içine konulan kolalı bez, tela (Çr.). "Dur şu praşuva cekedin **tele**sini takıyım da." Özçatalbaş, 2003: 74

telek Kuş, tavuk gibi hayvanların iri, kalın tüyleri (Ka.; Os.; Kavşut-Su.; Çr.).

teleme 1. Az pişmiş, yarı çiğ (Kıcılı-Al.). 2. Davar sütünün mayalandıktan sonraki katılaşmamış, pelte kıvamındaki durumu (Çr.). "Yeme **teleme**, koyun gibi meleme." Yoksul, 2013: 649

telesemek Fazla terlemek (İs.).

teletüz Yarım yamalak, üstünkörü, özensiz yapılan iş (Çr.).

telis Keten ya da kendirden seyrek dokunmuş çuval (Al.; Os.; Serban-Çr.). "Parası olanlar cüppe kürk giyer / Yırtık **telis** vermiyorlar parasız" Koçak, 1980: 235

teliz → Telis (Al.).

telkırmalı işleme Sırma, gümüş tellerle tülbente yapılan bir çeşit iş örneği (Çr.).

tellek Natır, tellak, keseci, yıkayıcı (Çr.).

telleme Tomruğun hızarla boyuna ikiye ayrılmış parçaları (Çr.).

tellenmek 1. Küsmek, darılmak, gücenmek, alınmak (Çr.). 2. Titizlenmek, öfkelenmek (Sarimbey-Çr.). "Yine ne var da **tellendin**. " Kerman, 1997: 73

telli Fazla alınan (Su.).

tellik 1. Kumaştan ya da yünden örülerek yapılan takke (Al.).
2. Terlik (Al.).

telli tura Gençlerin düğün dernek günlerinde oynadığı bir oyun (Çr.).

teltel Eskiden kış aylarında yapılan bir çeşit pişmaniye (Kalecikkaya-Al.; Su.; Beydili, Küçükpalabı-

yık-Çr.). "Bu akşam **teltel** çekecağak Kadirlerde la." Özçatalbaş, 2002: 109

tel tellemek İpliği iğneye geçirmek (Çr.).

teltik Asma filizi (Çr.).

teltük El becerisi iyi olmayan, her şeyi elinden düşüren, kırıp, döken (Gölet-Ka.). "Teltük **teltük** hareketleri var." www.golet.tr.gg/

tembiy etmek Tembih etmek (Karkın-İs.). "Bahardan bu yanı **tembiy ediyom**." Abaz, 2004: 143

temcit Sahur (Çr.).

temek 1. Ahırlarda gübre atmaya ya da saman almaya yarayan delik (Külah-Al.; İs.; Me.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Boğabağı, Dutçakallı-Çr.). 2. Pencere (Kuzuluk-İs.). 3. Tahta kapaklı pencere (Mak sutlu-Ka.). "Ahırın kapısını hırsızdan, **temeğ**ini kurttan koru."
Yoksul, 2013: 24

temelli Büsbütün, tamamen (Karkın-İs.; Su.; Çr.). "Anası da babası da öldü, **temelli** ösüz galdı."
Tuluk, 1991.

temessük Tapu senedi (Kuzuluk-İs.).

temesük → Temessük (Çr.).

temra (1) Alaca ilçesinde oynanan bir halk oyunu (Çr.).

temra (2) → Temre (Çr.).

temre Bir çeşit deri hastalığı, temriye (Bozdoğan-Al.).

temşit Saat 03-04 arası (Su.).

temşiyet Üstünlük taslayarak ya da fiyaka yaparak konuşma (Çr.).

temşüt Sahur (İs.; Yağcılar-Ka.). "**Temşüde** galhan gakdı."
Abaz, 2004: 156

ten 1. Kadının üreme organı (Çr.). 2. Eti yenir hayvanların dişilik organı (Su.).

tendirmek 1. Oyunda sopaya takla attırmak (Al.). 2. Fırlatmak, elden çıkarmak (Su.).

tene Tahıl tanesi (Çr.).

teneleme Tanelere ayırma, taneleme (Çr.).

tengdirmek (1) Elden çıkarmak (Karadona-Çr.).

tengdirmek (2) Ortadan koybalmak, ölmek (Karadona-Çr.).

tengelbaş Takla atmak (İs.).

tengellek Yuvarlak (İsmailköy-Çr.). "Bu **tengellek** şapka başımda durmuyor." (Güven, 2013: 24)

tengerlek Yuvarlak (Göcenovacığı-Çr.). **Tengerlek** şapkasını, iş giyitlerini duvara asar işi bitince.
Gümüş, 2005b: 4

tengilboş Takla (İs.).

tengilim Çobanların değneklerine yerde takla attırarak oynadıkları bir oyun (Kamışlı-Su.).

tengilmek Devrilmek, yuvarlanmak (Çr.).

tenğellenmek Yuvarlanmak (Çr.).

tenğerlenmek Yuvarlanmak (Çr.).

tenike Teneke (Çr.).

tenme Değneklerle oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "**Tenme** oyununun kuralları kişi sayısına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir."
Oğuz, 2006b: 20

tenmek (1) Oyunda sopaya takla attırmak (Al.).

tenmek (2) Ölmek (Çr.).

tenten Eskiden oynanan bir çeşit çocuk oyunu (Çr.).

tentene Dantel, oya (Çr.).

tentere Örgü kemer (Su.).

tenteş Uygun, uyumlu (Os.).

tenüke Teneke (Al.).

tepdillenmek Şirinlik yapmak, sevimlilik yapmak, şımarmak (Bademce-Ka.).

tepecik Yığın halindeki ekin (Göl-et-Ka.).

tepegöz Göz önünde olan olayları bilmeyen, ilgisiz, umursamaz (Çr.).

tepeleme Taşacak biçimde (Os.; Çr.). "Yanına bıraktığı heybenin iki gözü de **tepeleme** dolu…"
Tahir, 2006: 8

tepelik Üzeri altın dizili, süslü kadın fesi (İs.).

tepgi Bel sapına geçirilen tahta ayakçak (Çr.).

tepik Tekme (Çr.). "Ülen yapmayın bir **tepik**te duvara yapışır kalırsınız."
Seyda, 2006: 85

tepitme Vücuttaki zedelenmiş yerlere iyileşmesi için konulan az pişmiş hamur (İs.).

tepme (1) Fışkırma, çıkma (Çr.).

tepme (2) Tekme (Çr.). "Savuş ki, **tepme** gelmeden tatlı canı kurtar."
Tahir, 2004 : 215

tepsemek (1) Dudağın susuzluktan kuruması (Me.).

tepsemek (2) Uzlaşmak, anlaşmak, barışmak (Çr.).

tepsemek (3) Yatışmak (Çr.).

tepsermek Kurumaya yüz tutmak, az kurumak, suyunu çekmek (Bo.; İs.; Çalyayla, Gökköy, Morsümbül-Çr.). "Beze serdim erişte / **Tepserecek** güneşte"
Aytekin, 2003: 46

tepsetmek Kavgayı durdurmak, yatıştırmak (Çr.).

tepüklemek Binek hayvanını yürütmek için ayakla vurmak, tekmelemek (İs.).

ter İnce (Bademce-Ka.).

terazisi olmamak Düzeni yerinde olmamak (Al.).

tercan Süt kesmiğinden yapılan çökelek ile bu çökeleğin konulduğu keçi derisine verilen ad (Hamamlıçayköy-Çr.).

tercen İçi dışı terbiye edilmiş keçi derisi (Dutçakallı-Çr.).

tercübe Deneyim, tecrübe (Su.).

terece 1. Eski evlerde ocağın iki yanındaki kalın duvarlar oyularak yapılan, ufak tefek şeyler koymaya yarayan göz (İs.; Os.).
2. Eski köy evlerinin yatak odalarında banyo olarak kullanılan yer (Bademce-Ka.). "Tüm dolapların yan taraflarında **terece**ler vardı."
Saraçer, 2000: 62

terefi Teravih namazı (Bademce-Ka.).

terek Raf, sergen (İs.; Ka.; Kadıderesi-Çr.). "Yıkadığı kapları içeri getirdi. Yaş yaş **tereğe** dizdi."
Güven, 2010: 52

tereke Ev eşyası (Su.).

tereklik Mutfak rafı (Al.).

ter ekmek İnce ekmek; yufka (Bademce-Ka.).

terezi Terazi (Dutçakallı-Çr.). "Çölmekçiden aldım tağar, **terezi**ye goydum ağar." Caferoğlu, 1994b: 108

tergömlek İnce kabuklu, al ya da sarı renkli bir çeşit elma (İs.;).

tergöynek → Tergömlek (Çr.).

teri Karşı, yönünce,- e doğru (İs.). "Bugün ablam şehere **teri** gidiyordu."
Tdk, 1993: 3891

terki Atın arkası (Su.). "Dertsiz baş **terki**de gerek." Yoksul, 2013: 236

terlik Erkek çocuklar arasında oynanan, ebeye verilen terliğin tekini kapmaya dayanan bir oyun (Çr.). "Oyuncuların hepsi ellerindeki **terlik**lerin bir tekini ebeye verirler." Oğuz, 2006b: 45

termeğü çizme İsilik benzeri kızartıların çevresinde arpa gezdirerek okuma işlemi (Bademce-Ka.).

terpuşlu Kapaklı sahan (Oğlaközü-Su.).

ters ayakkabı Kötü yolda kadın, erkek (Çr.). "O, **ters ayakkabı**nın biri." Tdk, 1993: 4754

terslemek Pislemek (hayvanlar için) (Çr.). "Düven öküzü gibi durmadan **tersliyorsun**."
Yoksul, 2013: 262

ters masaf Tepsiye konan yedi sekiz hamur yumağının üzerine yumurta sürülerek pişirilmesiyle yapılan çörek (Çalyayla, Eşençay-Çr.)

ters yel Otları kurutan yel, sam yeli (Çalyayla, Turgut-Çr.). "**Ters yel**e harman savurma, verebe gağnı devirme." Kerman, 1997: 49

teselleme Atasözü (Şekerpınar-Su.). "Bıraksa yarım saat atasözü, **teselleme**, kıssa anlatıp dururdu."
Sarıyüce, 2004: 26

tesgerme Korkutmak için vuracakmış gibi yapma (Su.).

tesmük Tespih (Bademce-Ka.).

teş Büyük leğen (İs.; Su.). "Çamaşır yudum **teş**te / Değilsin uygun yaşta"
Gösterir, 2011: 114

teşennüş olmak 1. Yaranın azması, hastalığın ilerlemesi (Çr.). 2. Unutulan konuların yeniden konuşulması (Çr.).

teşt İçinde hamur yoğurulan ya da çamaşır yıkanan büyük leğen (Külah-Al.; Me.; Kamışlı-Su.; Uğ.; Dutçakallı-Çr.). "Yârin çamaşır **teşt**i / Yine derdim depreşti"
Aytekin, 2003: 192

tetevülemek Lambanın sönecek gibi olması (Ka.).

tetik (1) Asma filizi (Çr.).

tetik (2) Uyanık, açıkgöz (İs.).

tetiklemek Baharda üzüm asmalarının tomurcuklanması (Boğabağı-Çr.).

tetir Yeşil ceviz kabuğu, nar gibi bitkilerin bıraktığı durağan boya lekesi (Ka.; Os.).

tetire → Tetir (Ka.; Os.).

tetiri Somak denilen bitkinin yaprağı (Çr.). "Bahçelerde **tetiri** Hiç sayamam hatırı" Ertekin, 2006: 27

tetiri otu Kantaron (Evci-Bo.; Su.). "**Tetiri otu** suyu ile kim parpı yaparak yarayı savuşturacaktı?"
Sarıyüce, 2004: 152

tetirli → Tetiri (Çr.).

tetmek Kurumuş bir şeyin düşmesi ya da asılı olan bir şeyin yerinden kurtulması (Gölet-Ka.). "Bir baktım ki, ceket **tetmiş**. Hemen yerden aldım." www.golet.tr.gg/

tetürgün Ürkek (İs.).

tevatır → Tavatır (Gökköy-Çr.).

tevâtir → Tavatır (Al.). "Bi deri günü, **tevatir** bi havada evinin damını aktaran Hoca, cümle gapısının zelzesiynen birlikte sallandığını eşitmiş."
Çorumevi, 2001: 16

tevatür → Tavatır (Eskiekin-Çr.). "**Tevatür** güzel olur bu Çorum'un karısı…" Tahir, 2007: 225

tevek 1. Asma kütüğü (Beydili, Sarimbey-Çr.). "**Tevek**lere sıra sıra dizseydim / İçindeki bilgileri sezseydim"
Çimen, 2006: 71
2. Asma, kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin dalları (Hışır-Al.; Gökçam-Su.). "Salatalık **tevek**lerde yeşerir / Koparıp koparıp yeriz soy madan" (K. Yılmaz)
Taşlıova, 2008: 562

tevge (1) Akıllı, işbilir (Çr.).

tevge (2) Küçük kazma; bir yanı geniş bir yanı dar, kısa saplı balta (Çr.).

tevir Durum, biçim (Su.). "Bir günde kaç **tevir**e girdim."
Sarıyüce, 2004: 340

tevir tevir Çeşit çeşit, biçim biçim (Mislerovacığı-Çr.). "Moda çıktı

tevir tevir / Herkes bir yol tutmuş gider" (Cefai) Çırakman, 1992: 189

tevkirli Nişanlı (Çr.). "Tabağını iyi sıyır ki, **tevkirli**n güzel olsun." Yoksul, 2013: 594

tevkitli Taahhütlü mektup (Serban-Çr.). "Mektup saldım ulaşmamış **tevkitli /** Yine dost görmeye gönlüm umutlu" Koçak, 1980: 326

tevkül Söz kesme, nişan (Çr.).

tevküllü Nişanlı (Arpalık, Beydili, Büğdüz, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Oturmuş da ağlıyo **/ Tevküllü**m kötü diye" Gürsel, 1997: 266

tevkülü Nişanlı (Ovasaray-Çr.).

tevkür Söz kesme, nişan, nişanlı (İs.; Çr.).

tevkürlü Nişanlı, sevgili (İs.; Eskice, Karadona-Çr.). "Oturmuş da ağlıyor **/ Tevkürlü**m kötü deyi" Ertekin, 2006: 37

tevür Çeşit, tür (İs.).

tevürleşmek Değişmek (İs.).

tey daha Şuracıkta (Çr.).

teyfe Konuşmalarında güldürücü öğeler bulunan, espriler yapan, önüne gelene takılan şakacı kişi (Çr.).

teyin Sincap (Me.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Buzağıya biçik, sincaba **teyin** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 79

teykül Nişanlı (Os.).

teynek Değnek, sopa (Çr.).

teyrek Keyif verici nesneler (Çr.).

teyreki Keyif verici nesnelere alışkın, tutkun, tiryaki (Bademce-Ka.; Çalyayla-Çr.).

tezberi Çabucak, hemen (Çr.). "Bir kez temizlik başladı mı, kolayına **tezberi** sonu alınmaz!" Tahir, 2007: 360

tezce Çabucak, hemen (İs.; Kale cik-Me.). "Gidelim de yaylamızı **tezce** tanıyalım." Tahir, 2006: 78

teze Taze (Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Kızılpınar-Çr.).

tezek Saban ya da belin kaldırdığı iri toprak parçası (Dutçakallı-Çr.). "Tarla mı **tezek**li, ben mi kaçamıyorum?" Türkoğlu, 2007: 170

tezek gapamayı da biliyon mu? Bir şey bilmediği halde bilgiçlik taslayan kimseler için kullanılan bir deyim (Çr.).

tezene Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap (İs.). "**Tezene**ni bul âşık / Şu sazını çal âşık" Gösterir, 2011: 178

tezgine Tez olarak (Çr.).

tezgire Kulplu küçük sepet (Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Ovasaray-Çr.).

tezicek Çabucak, hemencecik (Çr.). "Yalan demeyim beş ısırım mı desem, altı ısırım mı, **tezicek** bitiriverdim." Lâçin, 2007/63: 7

tezikmek Oraya buraya koşuşturmak, uzaklaşmak (Külah-Al.; Çr.). "Büvelek tutmuş dana gibi **tezikiyor**." Çorumlu, 2009: 1073

tezkire Küçük sepet (Os.).

tezvarı Kısa zamanda (Çr.).

tıfıl 1. Gelişmemiş, büyümemiş (Sarimbey, Serban-Çr.). 2. Çocuklukla delikanlılık arası yaşta olan (Su.; Dutçakallı-Çr.). "Gerçekten mi **tıfıl**dı, yoksa bıyıkları kökten kazıtmıştı da ondan mı körpe görünüyordu bilinmez." Tahir, 2004: 51

tığ 1. Saman yığını (Kıcılı, Külah-Al.; Büğdüz, Eskiekin, Ovasaray-Çr.). 2. Büyük tınaz (Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Herifler kuşlukta sapa giderdi Dağlar gibi saman, **tığ**ları vardı" Kurtoğlu, 2006: 14

tığlamak Ekini yığın yapmak (Çr.).

tığlı Fazla alınan (Su.).

tığmak Kaçıp gitmek (Çr.). "At gemini gevip duruyodu, bi de baktım elimden **tığdı** gitti." Kerman, 1997: 25

tığmısır Her şeyini yitirmiş olan (İs.).

tığraz Alçak tavanlı küçük ev (Kuzuluk-İs.).
tığsırmak Aksırmak (Çr.).
tıhaç Suyun akmasını engellemek için su borularının ağzını kapamaya yarayan nesne (Çr.).
tıhı Hastalıklı (İsmailköy-Çr.). "Ben **tıhı** dedikçe sen inadına büyüyüp irileştin." Güven, 2013: 290
tıhırdak (1) → Tıkırdak (1) (Su.). "**Tıhırdak** bayramda satılır." Uçakcı, 2006: 220
tıhırdak (2) Takunya (Eskiyapar-Al.).
tıhlım 1. Zayıf, cılız, büyüyememiş kimse (İs.). 2. Şişkin (Çr.).
tıhlım tıhlım → Dıklım dıklım (Çr.).
tıhsırık Aksırık, hapşırık (Çr.).
tıhtap Üstü kabartma süslü sarı madensel tas (Çr.).
tıkaç Kısa boylu, şişman (Su.).
tıkı Yaşı büyük, bedeni az geliş miş, akıllı çocuk (Çr.). "Boyu **tıkı**, tabancası kuru sıkı." Yoksul, 2013: 161
tıkım Parça, lokma, dilim (genellikle et, ekmek, peynir için) (Su.; Çr.).
tıkır Tahta su kabı (Oğlaközü-Su., Os.; Çalyayla-Çr.).
tıkırdak (1) Davar ya da köpek lerin boynuna takılan çan (Eskiekin-Çr.). "Meleşmiyo koyununan kuzular / Tonlu, **tıkırdak**lı sürü kalmamış" Kurtoğlu, 1994: 41
tıkırdak (2) Takunya, nalın (Çr.).
tıkırıdak Hemencecik, anında (Çr.). "**Tıkırıdak** eline saydı binliği." Yoksul, 2013: 605
tıkız Çok dolu, sıkı, sıkışık (Os.). "Enine boyuna, **tıkız**, etli canlı bir kızdı." Tahir, 2007: 39
tıkızı kırık Gözü kör (Os.).
tıknaz Sıska, zayıf (İs.; Su.). "Bataklığın sazından, adamın **tıknaz**ından kork." Yoksul, 2013: 118
tıknefes 1. Sinirli (Su.). 2. → Tıksoluk (Çr.). "Şu adam çok **tıknefes**." Tdk, 1993: 3912
tıksırmak Aksırmak, hapşırmak (Çr.). "Aksırsan da **tıksırsan** da bu yükü taşıyacaksın." Yoksul, 2013: 31
tıksoluk Solunum sıkıntısı çeken, güçlükle nefes alan (Çr.). "Sen bu belgücü macununu bizim **tıksoluk** vali yardımcısına aramaktasın arkadaş." Tahir, 2004: 218
tıktık Takunya (Os.).
tılar Çocuk karyolalarına, beşiklerine konulan, genellikle ortası delik yatak (İs.; Kışlacık-Me.).
tılhımak → Tılkımak (Çr.).
tılhımış Yenmeyecek denli çok olgunlaşmış, içi geçmiş (Çr.). "Çok datlı diye **tılhımış** gavunu gaşığınan yediler." Kerman, 1997: 26
tılhış Etine dolgun, şişmanca çocuk (İs.).
tılkımak Salatalık, kabak gibi sebzelerin kuraklıktan buruşmaksı, bozulması (Su.; Ovakarapınar-Çr.). "Bu kavunlar iyice **tılkımış**." Yoksul, 2013: 166
tıllamak Fırlamak, koşmak (Çr.).
tımaşak Çıplak, giyimsiz (İs.).
tımbıldamak Oynamak (Kalecikkaya-Al.).
tımbırdatmak 1. Tef, tambur gibi çalgılara yavaş vurarak ses çıkartmak (İs.). "Benli Halime, udla kıvrak bir meyhane havası **tımbırdatırken** Hacı Ağa'nın iki yetişmiş kızı…" Çorumlu, 2009: 1595
2. Alay etmek (Çr.).
tımman Don, şalvar (Çukurköy, İbik, Kayı-İs.; Os.). "Ebenin **tımman**ı başına geçsin." Oğuz, 2007a: 67
tımsırık Güç beğenen, titiz (Eskiyapar-Al.).
tın Şottik oyununda atılan değ-

neğin çarptığı halde şottiği deviremememesi (Çr.).

tınaz Harmanda toplanmış samanla karışık ekin (Evci-Bo.; Kamışlı-Su.; Büyükgülücek-Çr.). "Bağ çaba, **tınaz** yaba ister."
Yoksul, 2013: 101

tıngıl Küçük sepet (Olukyanı-Su.).

tıngır Çinko, teneke ya da bakırdan yapılmış leğen, kova gibi kaplar (Su.; İsmailköy-Çr.). "İki **tıngır**, bir mangırla gelmişti şehre."
Güven, 2013: 256

tıngıramak Tıkırdamak (Bademce-Ka.).

tıngırdatmak Alay etmek (İs.).

tınmak Önem vermek, aldırış etmek (Me.; Os.). "Kocasını **tındığı** yok kadının." Yoksul, 2013: 459

tınmamak Aldırış etmemek, önem vermemek (Me.; Os.).

tınsırık Hapşırık (Su.).

tınsırma Aksırma, hapşırma (İs.).

tıntın (1) Çalgı araçları (Çr.).

tıntın (2) 1. Sessiz konuşan (Çr.). 2. Ağırkanlı (Çr.).

tıpıl (1) Çok akıllı (İs.).

tıpıl (2) Mayalı, eşkili (Al.).

tıpırtı Hafif gürültü (Evci-Bo.). "Açık bıraktığı kapılardan hızla, ama hiçbir **tıpırtı** çıkarmadan çıkıp gitti."
Sarıyüce, 2004: 118

tırakkalı saat Yüksek sesle işleyen saat (Çr.)

tıramba Mal değiştirme (Çr.).

tırangımak Kapının çok gürültülü çarpması (Çr.).

tıraş En az dört kişiyle oynanan köy seyirlik oyunu (Göcenovacığı-Çr.).

tırcan Zayıf, kansız cansız, sıska (Su.).

tırğıç → Tırhıç (Çr.).

tırhallı Aynı koşullarda, aynı durumda olan insanlar (Çr.). "**Tırhallı**, hep bir halı." Yoksul, 2013: 606

tırhaz Bodrum (Çr.).

tırhıç Yemeğin suyunu çekerek tanelerinin birbirine yapışması durumu (Çr.).

tırhımak 1. → Tılkımak (Çr.). 2. Ekşimek, bozulmak (Çr.).

tırhış → Tırış (Çr.).

tırık Hastalıktan dolayı zayıf düşmüş, kansız cansız, sıska (Külah-Al.; Su.). "Eneze, **tırık** hayvanlar bile müşteri bulurdu."
Sarıyüce, 2004: 284

tırıl 1. Parasız, züğürt (Eskiyapar-Al.). 2. Zayıf, kansız cansız, sıska (Evci-Bo.). "O **tırıl** manda güreşe tutuşmadan korkup tabanları yağlayacak." Sarıyüce, 2006: 104

tırıldak Fırıldak (Çr.).

tırıllık etmek Boyun eğip yalvarmak (Su.).

tırın Genizden konuşan (İs.).

tırıp Çok, bol, dolu (Çr.).

tırıs Çiğit oyununda, çukura girmeyen kayısı çekirdeklerinin üç parmak vuruşuyla çukura sokulmasında üçüncü vuruşa verilen ad (Çr.).

tırısa gitmek Acele gitmek (İs.). "Kimisi yerinden kalkmaz işe bak / Uygarlığa **tırsa gider** kimisi."
Gösterir, 2014: 45

tırış Çiçekbozuğu yüzlü kimse (Çr.).

tırışık Büzülmüş, çekilmiş, bozulmuş (Su.).

tırıtmak Karşı gelmek, diretmek (Bolatlı-Su.).

tırkıdak Birdenbire, hemencecik (Çr.). "**Tırkıdak** gülüverdi."
Yoksul, 2013: 606

tırkış → Tırış (Çr.).

tırlak Fırlak (Çr.).

tırlamak Fırlamak (Çr.).
tırlanmak Dönmek (Ovasaray-Çr.).
tırnakçı (1) Fırında pideleri açıp tırnak süsü yapan işçi (Çr.).
tırnakçı (2) İki kişiyi birbirine düşüren (Gölet-Ka.)
tırsmak Korkudan yapacağı işten vazgeçmek, geri dönmek (Gölet-Ka.). "Üzerine yürüyünce nasıl **tırstı**, gördün mü?" www.golet.tr.gg/
tırtıl Çok fazla (Su.). "O kadar çok ki**, tırtıl** gibi." Uçakcı, 2006: 374
tısılamak Ağır yük altında inilti-ye benzer sesler çıkarmak (İs.). "Tısıl tısıl **tısılıyor**, soluğu içine sığmıyor." Koşay-Işıtman, 1932: 382
tīsırık Aksırık, hapşırık (Çr.).
tīsırmak → Tıksırmak (Çalyayla-Çr.).
tısırtı Ses çıkarma (Çr.).
tısır tısır Yumuşacık (Çr.).
tıska Sarı benizli, sıska, zayıf (İs.).
tıskıya Arpacık soğanı (Çalyayla-Çr.).
tıstınbalak Şişmanlıktan dolayı çok gerilmiş olan, kilolu (Su.).
tıvga Deri üstünde mor lekelerle beliren bir çeşit çocuk hastalığı (Me.; Su.).
tıvka → Tıvga (Çr.).
tıylak (1) At yavrusu, tay (Çr.).
tıylak (2) Yeni yetişmekte olan erkek çocuk (Çr.). "Fadimâtının **tıylağı** çok yakışıklı bi delânnı olacak." Kerman, 1997: 26
tıymıllı Zülüf saçları güzel, sevimli kız çocuğu (Su.).
tızgara Traktör pulluğu (Su.).
tiğdirmek Suyu ince, dar yerden fışkırtarak akıtmak (Çr.).
tiği Sincap (Os.).
tiğin Sincap (Os.).
tiğsirmek → Tıksırmak (Çr.).
tikan Diken (İs.). "Silanın **tikanı** gül oldu bize." Abaz, 2004: 108
tiki Küçük doğranmış kuşbaşı et kavurması (Çr.).
tikiz etmek Gizlice gözetlemek, denetlemek (Os.). "Ahmet, Mehmet'i biraz **tikiz edin**."
Tdk, 1993: 3930
til Tel (Örenseki-İs.). "İpiy aldı **til**i, al didim." Abaz, 2004: 127
tilik 1. Yarık dudaklı, kesik kulaklı kimse (İs.). 2. Enine ya da boyuna kopmadan dilinmiş, parçalanmış (Çr.).
tilikli (1) Kadınların giydiği üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).
tilikli (2) Kenarları girintili bir çeşit bakır tabak (Çalyayla-Çr.).
tiliz → Telis (Gölet-Ka.).
tilpi Kurnaz, hileci, çıkarını düşünen kimse (Çr.).
timi Sıkı dokunmuş bir çeşit kumaş (Çr.).
timtiklemek Herhangi bir şeyin yüzeyini bozmak (Su.). "Elmayı **timtikledi** yiyemedi de."
Uçakcı, 2006: 374
tingabak Dik kafalı (Yağcılar-Ka.).
tingildek Yerinde durmayan, sürekli kımıldayıp sallanan, kıpırdayan (İs.).
tingildemek → Dingildemek (1) (İs.).
tinğil Fesin tepesinde püskülün takıldığı yer (Çr.).
tinğildek → Dingildek (1) (Çr.).
tinğir tinğir Yere düşen maden paraların çıkardığı ses (Çr.).
tini Küçük (İs.).
tink → Dink (Çr.)
tinkafa Çabuk öfkelenen, sinirli (İs.).
tinkletmek Pirinci değirmende kabuklarından ayırmak (Çr.).

tintin bağı Hayvanın kuyruğu altından geçirilip semere bağlanan ip (Çr.).

tinton Kendini beğenmiş, sorumsuz kimse (Çr.). "Atıp çarı peçeyi, saç baş açık, **tinton** tinton gezmedeler baksene." Özçatalbaş, 2002: 118
2. İşe yaramaz kimse (Çr.). "Tövbe, tövbe! Sanki sen anlamasan olmaz ha, şu **tinton** halinle…" Özçatalbaş, 2003: 64

tirek Bir çeşit em (Çr.).

tirelelli → Tiril (1) (Çr.).

tiremeç Dayak, destek (Çr.).

tirendez Temiz, titiz kimse (İsmailköy-Çr.). "Çok **tirendez** yetiştirdik bu kızı." Gümüş, 1977: 122

tirfil Çimenlik yerlerde yetişen yuvarlak yapraklı bir ot (Evci-Bo.). "Al gelincikler, sarı koyungözleri, **tirfil**ler, üçgüller birbiri içindeler." Sarıyüce, 2004: 34

tiril (1) Kendisini varlıklı gösteren (Çr.).

tiril (2) Kesin (Gölet-Ka.). "Senden **tiril** söz istiyorum." www.golet.tr.gg/

tiril tiril olmak Çok ince olmak (Gölet-Ka.). "Yufka **tiril tiril olmuş**." www.golet.tr.gg/

tirişe Deri ya da köseleden yapılan, süs olarak giysi kenarlarına dikilen ince şerit, kaytan (Çr.).

tiriz 1. Yapılarda duvarlara çakılan dar tahta (Çr.). 2. Duvara yapılan birinci, ince sıva (Çr.).

tirşimek Kumaşın dikiş yerinden açılması (Os.).

tiseleme Çiseleme (Al.).

tiselemek Yağmurun ince ince yağması (Çr.).

tisenmek → Tiselemek (Çr.).

tisenti İnce yağan yağmur, çisenti (Al.).

tisge Parmak ucuyla hafifçe vurma, fiske (Çr.). "Karşı karşı siniler / **Tisge** vursam iniler" Aytekin, 2003: 104

tisi Bakır kapların diplerini çekiçlemede kullanılan bakırcı örsü (Çr.).

tişi İp eğirmeye yarayan bir çeşit araç, öreke (Me.).

tişice Şeytantırnağı (Çr.).

tişot Poşet (Al.).

titik titik Parça parça, didik didik (Çr.).

titireşmek Titreşmek (Çr.).

tittirmek Didikletmek, dittirmek (Çr.).

tivtik Tiftik (Çr.).

tiyare Uçak, teyyare (Su.; Gökköy-Çr.).

tiyin Sincap (Os.).

tod Beyaz yuvarlak taş; bu taşla oynanan bir çocuk oyunu (Su.).

toftamak Dinlenmek, rahatlamak, serinlemek (Hacıhamza-Ka.; Os.). "Müfettiş bu açıklama ile **toftar**, yani üstündeki tüm sıkıntılardan kurtulur." Saraçer, 2000: 347

toğtaşmak 1. Hafiflemek (Göcenovacığı-Çr.). "Biraz yattım, ağrı **toğtaşmış**, tazı çamlıktan ağrı geliyor." Çorumlu, 2009: 1652
2. Yatışmak, sakinleşmek (Çr.). "Ortalık biraz **toğtaştı**." Çorumlu, 2009: 93

toğuçlan Dokununca pis koku çıkaran bir çeşit böcek (Çr.).

toğurcun İç içe halkalar, hare (Çr.).

toha 1. → Tokaç (1) (İs.). "Şu yok, bu yok, **toha** elinde." Abaz, 2004: 103
2. Toka (İkipınar-İs.). "Şu saşlarıma bit **toha** alıvi." Abaz, 2004: 124

tohaç → Tokaç (1) (Su.).

tohmalamak Çok yiyerek şişmek (Su.).

tohtamak Yatışmak, sakinleş-

mek (Çr.). "Kösedağı'ndan kar gelmeden yüreğim **tohtamaz**."
Yoksul, 2013: 467

tohtaşmak Dinlenmek, sıkıntıyı atmak, mutlu olmak (Çr.).

tohtur Doktor (Çr.). "İlaç, şifa niyetine bacılarım, **tohtur** niyetine."
Özçatalbaş, 2002: 52

toka (1) Çoban köpeğinin boğazına takılan dikenli tel tasma (Alacahüyük-Al.; Su.).

toka (2) İplik makarası (Çr.).

toka (3) → Tokaç (Bademce-Ka.).

tokaç (1) Çamaşırı yıkarken dövmeye yarayan ağaçtan tokmak (Alacahüyük-Al.; Kamışlı-Su.; Beydili, Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Nerede görülmüş taşın **tokaca** söylendiği.."
Ozulu, 2013: 49

tokaç (2) Kayık küreğinin şişkin bölümü (Çr.).

tokaçlamak Tokaçla giysi yıkamak (Çr.). "Çamaşır **tokaçlayan** kadınlardan izin istedi."
Özçatalbaş, 2002: 136

tokalaç Bodur, şişman çocuk (Çr.).

tokat helkesi Küçük kova (Çr.). "Mayalı, katmer, cızlak, çörek, kocaman bir **tokat helkesi** turşu…"
Tuluk, 1991.

tokcalanmak Karnı tok gibi görünmek (Çalyayla-Çr.).

tokdir Doktor (Harunköy-İs.). "Hani şeyde **tokdir** yōdu." Abaz, 2004: 132

tokecimek → Tökecimek (Su.).

toklu 1. Altı aylıkla bir yaş arasındaki kuzu (İsahacı, Külah-Al.; İbik, Bayat-İs.; Ka.; Gökçam-Su.; Çayhatap, Kuşsaray-Çr.). 2. Koç, koyun (Al.). "Bıldırki **toklu**ya şişek, selam vermeyene eşek derler"
Yoksul, 2013: 135

toklubaş Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tokmaklı Evlerin üzerinde tokmak bulunan dış kapısı (Çalyayla-Çr.).

toktamak Dinlenmek, rahatlamak, serinlemek (Kargı-Os.).

toktur Doktor (Bademce-Ka.).

tokuç → Tokaç (1) (Çr.).

tokurcun İç içe halkalar, hare (Çr.).

tokurdak Develerle katırlara takılan büyük çan (Çr.).

tokuşmak Baş başa vuruşmak (Eskiyapar-Al.; Akçalı-Su.; Sarimbey-Çr.). "Koçlar gibi kafa kafaya **tokuş ma**yın." Yoksul, 2013: 459

tokuş tokuş Düzensiz, sıkışık doldurma (Os.).

tokutmak Dokutmak (Çr.).

tokuz kökleme Gelinin hazırlayıp güveyin en yakınlarına verdiği armağanlar (Kalecikkaya-Al.).

tol Duvar (Su.).

tola Kuyudan su çıkarılan tahta ya da çinko kova (Su.; Büget, Ovakarapınar-Çr.). "Kuyuya sarkıtılan **tol**a, ya sağa çarpar ya sola."
Yoksul, 2013: 479

tolaka Ağaçtan meyve düşürmeye yarayan değnek (İs.).

tolama Parmak uçlarında, tırnak diplerinde şişmeyle oluşan bir çeşit çıban, dolama (Çr.).

tolambaç Dönemeç (Çr.).

tolanbaç Dönemeç (Çr.).

tolatar Tombul, iri, gürbüz, kanlı canlı (İs.; Çr.).

tolu Dolu (Al.; Dutçakallı, Sarimbey, Turgut-Çr.). "İnsanlar acayip halde Yaşıyor / Dünyamız tufana **tolu**ya kaldı" Şahin, 1968: 4

tolu tıraz Döküm saçım (Çr.).

tōm Tohum (Çavuşoğlu-İs.). "Oruya da ekin **tōm**u saşdurdum."
Abaz, 2004: 141

tomafil Otomobil (Çayhatap-Çr.). "**Tomafil**ler vızır vızır geçiyor."

Güven, 2013: 202

tomak (1) Dayak, kötek (Çr.). "**Tomak** insana yakışmaz, hayvana yakışır." Koşay-Işıtman, 1932: 386

tomak (2) Kısa boylu, şişman kimse (Çr.).

tomak (3) Yuvarlak (Çıkrık). "Elini **tomak** burnuna götürüp yuvarlak ucunda gezdirdi." Aksu, 2013: 100

tomalmak → Domalmak (Çr.).

tomarı Tamamı, tümü (İs.).

tomas Şişko, şiman (Su.).

tomates Domates (Üçköy-Çr.). "**Tomates**leri ezmişler / Bostana döl sokulur mu?" (Mırık) Ercan, 1991: 295

tomatis Domates (Al.; Dutçakallı, Tatar-Çr.). "**Tomatis** eke eke / Fidasın dike dike" Çağıl, 2013: 62

tomatis yağı Salça (Bademce-Ka.).

tombak (1) Başı açık (Çr.).

tombak (2) Kısa boylu, şişman kimse (Çr.).

tombalak (1) 1. Yuvarlak (Su.). 2. Şişmanca, tombul (Çr.). "**Tombalak**, kısa boylu bir Ebanım yetişmiş doğurtmuştu anneyi". Seyda, 2006: 98

tombalak (2) Takla (Çr.).

tombalak atmak Takla atmak (Çr.).

tombaz Yükseklik (İs.).

tombu Küçük tepe, tümsek (İs.).

tombuş Şişmanca, tombul (Çr.).

tommak Suya batmak, dalmak (Çr.). "Oluğunda cıbıl cıbıl çimerdim Gömülürdüm, sularına **tomardım**" Kurtoğlu, 1994: 33

tomofil Otomobil (Os.; Çr.). "Bildiğim, he mi? diyelim ki **tomofil** pavlikesi?" Tahir, 2007: 261

tomoşo Birinin üzerindeki giysinin katlanarak, buruşması (Gölet-Ka.). "Şu üstündeki lere bak! **Tomoşo** olmuş." www.golet.tr.gg/

tomruk Tutukevinde kimi tutukluların ayaklarına takılan tahta kelepçe (Çr.).

tomsuk Somurtkan, küseğen kişi (Çr.). "Her şeye somurtup küsene **tomsuk** / Her gördüğü şeyden umana umsuk" Gösterir, 2014: 79

tomsumak Somurtmak, surat asmak, küsmek (Gökköy-Çr.).

tomturak Tantana, gösteriş (Çr.).

tomurmak 1. Ağaç dallarını kesmek (İs.). 2. Ağacı keserek tomruk yapmak (Çr.). 3. Dipten kesmek (su.).

tomuş Somurtkan, asık yüzlü (Su.).

tomuşma Dargınlığını belli etme (Me.).

tomuzlan Dokununca pis koku çıkaran bir çeşit böcek (Çr.).

ton → Tongurak (Eskiekin-Çr.). "Meleşmiyo koyununan kuzular / **Ton**lu, tıkırdaklı sürü kalmamış" Kurtoğlu, 1994: 41

tonç Suyun dağılması için evlek çevrelerine yapılan toprak setler (İs.).

tongırak Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan (İs.).

tongralı Pis, pasaklı kimse (İs.).

tongurak Küçükbaş hayvanlara takılan çan (Çr.). "**Tongurak** koyuna, tıkırdak kuzuya takılır." Yoksul, 2013: 609

tongurlak Bir çeşit kuş (Çr.). "Serçecikler eyler ancak zikiri / **Tongurlak** yeyüben söyler şükrünü" Çorumlu, 2009: 1264

tonkurdak → Tokurdak (Çr.).

tonluk El tezgâhlarında dokunan, dayanıklı, işli bir çeşit bez (Çr.)

tonna → Tonra (Çr.).

tonra Deri üzerinde biriken kir tabakası, el ya da ayaklardaki kirli çatlaklar (İs.).

tonton Sevimli, tombul (Çr.).

tonuzlan → Tomuzlan (Çr.).

toôm Tohum (Su.). "Orta tarlanın **toom**umu kendini bulunmaz sanıyo." Uçakcı, 2006: 220

top Ham ipekten dokunmuş bez; Kargı bezi (Ka.). "Çeyizlerdeki malzemeler önceki yıllarda dokunan **top**lardan yapılmaktadır." Dbk, 2003: 93

top (2) Kepekli kalın undan yapılan, top biçimi verilmiş hayvan yemi (Su.).

topacık Çiğdem gibi bitkilerin yumru kökleri, topak (Çr.).

topak Yuvarlak, küre biçiminde (Al.; İs.; Göcenovacığı-Çr.). "Birkaç **topak** kömürü de alarak kazların pinlerine koştum." Çorumlu, 2009: 1653

topal Topal rolündeki bir kişinin, hanımı rolündeki erkeği kaçırmaya çalışanlara karşı verdiği savaşımı konu alan seyirlik köy oyunu (Çr.).

topalak (1) Domates (İs.).

topalak (2) Yuvarlak, küre biçiminde (Dutçakallı-Çr.). "Dünyadır bu, ayak topu gibi **topalak**tır." Tahir, 2004: 309

topal kız Bir köy seyirlik oyunu (Sevindikalan-Çr.).

topal sağırsak İki küme arasında oynanan seyirlik köy oyunu (Çr.).

topal sasak Bir çocuk oyunu (Çr.). "Elim ateş, **topal sasak**, göz bağlama, saklambaç, eşeğim kürüye.. Oyunların en heyecanlısı son ikisiydi." Özçatalbaş, 2002: 23

toparlak Yuvarlak (Al.).

topbaş 1. Ak, yumuşak, iyi cins buğday (İs.). 2. Kılçıksız, iri, yeğlenen bir çeşit buğday (Sarimbey-Çr.). "Şam, **topbaş** buğdayları yetiştirilmekte." Çorumlu, 2009: 1445

topçu Buğday pazarında buğday ölçeğini dolduran kimse (Çr.)

topçuk 1. Topraktan çıkarılan küçük yumruları soyularak yenen bir bitki, deve tabanı (Al.). 2. Çiğdemin kabuğu soyularak yenen fındık büyüklüğündeki yumrusu (Külah-Al.).

toplamak Zayıfken kilo almak, etine dolgun duruma gelmek (İs.). "Güzelliğiniz gerçek. Hele, şimdi **topladınız** da…" Benice, 2002: 124

toplu 1. Pencere (Alacahüyük, Külah-Al.; Kızılhamza-Or.; Gökçam, Kamışlı-Su.; Beydili, Dutçakallı, Karadona-Çr.). "İçim bir hoş oluyor / Yâr **topluya** çıkınca" Gösterir, 2011: 70 2. Pencerelere yapılan ağaç ya da demir parmaklık (İs.).

toplulu Bir tür peştamal (Çr.).

topuklu Çok bilmiş, sözünü sakınmayan orta yaşlı kadın (Çr.). "O **topuklu**nun demesiynen gız alınmaz. Kerman, 1997: 26

topuz arpa Başağı dört ya da beş sıralı iyi cins arpa (İs.). "Sarı buğday karnın ile görüştü / **Topuz arpa** has unluğa karıştı" Ozulu, 2014: 91

tor (1) Ağ, balık ağı (Dereyazıcı-Al.,; Büyükerikli-Uğ.; Sarimbey-Çr.). "Güzeller görünce yakar abayı / Ço ğun **tor**a düşürürdüm bir zaman" Çimen, 2005b: 108

tor (2) Buzağılamamış üç yaşındaki inek yavrusu (Su.).

tor (3) 1. Çorap boğazına örülen lastik örgü (Çr.). "Giyme penpe canfesi / **Tor** uçkuru çözerler" Ertekin, 2006: 10 2. Örgü kazak (Büyükdivan-Çr.).

tor (4) Çözülemeyen ilmek (Çr.). "Mavi yelek mor olur da / Etekleri **tor** olur" Kurtoğlu, 1998: 66

tor (5) Toy, işe alışkın olmayan insan ya da hayvan (Evci-Bo.; İs.; Su.; Evciortakışla-Çr). "İki üç yaşındaki **tor** taylara binmek bir maceradır." Sarıyüce, 2006: 79

toraman Güçlü, kuvvetli (Evci-

Bo.). "Av, isterse **toraman** bir kaz olsun, sivri pençelerinin arasındadır artık." Sarıyüce, 2006: 108

torgay Serçe kuşu (Kalecikkaya Al.).

torlak İşe alışmamış, genç, toy hayvan (Akçalı-Su.). "**Torlak** öküz tez kırarmış sabanı / Kör yoksa zararla buluşma dedim" Arız, 2005b: 8

torlanmak Alışmak (Perçem-Al.). "Bazı insan **torlanmış**tır yalana / Gıybet edip koğlamağa erinmez" (Aşık Hüseyin) Ercan, 1991: 110

tortu 1. Bir köy seyirlik oyunu (Gökköy-Çr.). 2. Köy seyirlik oyunlarında üst üste giysiler giyilerek yaratılan tipleme (Külah-Al.).

toru Koyu kırmızı at donu (Çr.).

toruk (1) Dikkafalı (Çr.).

toruk (2) Doruk (Çr.).

toruk (3) Küçük ekin torbası (Dereyazıcı-Al.).

torukturmak Kararlaştırmak (Çr.).

toruş Bir kağnıyı çekemeyen camızlara yardım amacıyla getirilen camızlara verilen ad (Gölet-Ka.).

tosba Kaplumbağa (Palabıyık-Çr.). "**Tosba** tazı ile yarışıyor bak / Eski güzellikler şimdi düş gelir" Özgür, 2002: 32

tosbağa Kaplumbağa (Al.; İs.; Su., Büğdüz, Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). "Başımdan attığım **tosbağa**, geldi gene girdi bağa." Yoksul, 2013: 114

tosbağa küstere Rende (Ka.).

tosbağı (1) Kaplumbağa (Serban-Çr.). "Yağmurda kalmış sinekçesine **Tosbağı** kütüğne sinmeniz neden" Koçak, 1980: 294

tosbağı (2) Tıkanan suyollarını, künkleri temizlemekte kullanılan birbirine sarılmış telis parçaları (Çr.).

tosba paklası Pişirilerek yenen bir çeşit ot, yaban baklası (Çalyayla-Çr.).

tosboo Kaplumbağa (Yağcılar-Ka.).

tosga → Toska (Aşağıfındıklı-Su.).

toska İki üç yaşında genç manda (İbik-Is.; İncesu-Su.).

toslak Solunum güçlüğü çeken yaşlı kimse (Çr.).

tosmak Odun kütüğü (Çr.).

tosmuk Darılan, küsen (Çr.).

tosnumak Darılmak, küsmek (İs.).

tospağa Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

tostopalak Yuvarlak, top gibi (Çr.).

tostos 1. Yüzü gülmeyen, somurtkan (İs.). 2. Şişman çocuk (Su.).

tosulamak Güçlükle, hırıltılı soluk almak, burnundan solumak, öfkelenmek (Çr.). "Danın'ın danası gibi **tosulayıp** durma." Yoksul, 2013: 226

tosun İki yaşında öküz, öküz yavrusu (Çr.). "Geçen kış boyunduruğa alıştırdığı sarı **tosun**ları Ahmet'e bağışladığını söyledi." Tahir, 2006: 9

tosurdamak Güç, hırıltılı soluk almak (Çr.).

Tosya pazarı Pazartesi günü (Bademce-Ka.).

tot 1. Hokey oyunu gibi değnekle yuvarlak bir taşa vurularak oynanan bir oyun (Su.). 2. Bir taşın üzerine dikilen 6-7 cm yüksekliğindeki hedefin 4-5 m uzaktan sopalarla vurulması esasına dayanan çocuk oyunu (Gölet-Ka.). 3. Silindirik bazen de dairesel yapılı cisimlerin genel adı (Gölet-Ka.).

tot çevirme Çocuk oyuncaklarından topaç yerine kullanılan ad (Gölet-Ka.).

tottirik Yeğni, hoppa (Çr.).

totuş → Tostos 1 (Çr.).

tovga → Toyga (Çr.).

toy (1) 1. Acemi, yol yordam bilmeyen (Evci-Bo.; Dutçakallı, Eskiekin-Çr.). 2. Yeni yetişen delikanlı (Su.). "**Toy** oğlan, ağalığı yüzüne gözüne bulaştırdı."
Tahir, 2006: 169

toy (2) Kartaldan büyük, eti yenen bir çeşit kuş, yabankazı (Evci-Bo.; Kemallı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Gerçi **toy**lar kekliklere göre daha iyi uçarlar." Sarıyüce, 2006:74

toyağa Kısa, kalın değnek (Çr.).

toyah Sopa (Çr.).

toyahal Sopa (Çr.).

toyga Süzme yoğutla yapılan üstüne tereyağı ile nane dökülerek yenen bir çeşit çorba (Su.; Eskiekin, Mustafaçelebi-Çr.). "Kalınsaz'ın naneli **toyga** çorbası ünlüdür."
Sarıyüce, 2004: 73

toyga aşı Tarhana çorbası (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Aşağıfındıklı-Su.). "Yediği **toyga aşı** / Diktir bükülmez başı" Aytekin, 2003: 179

toy geldi Kadının ikinci evliliğinde koca evine götürdüğü çocuk (Su.).

toyha Yayla çorbası (Dutçakallı-Çr.).

toyhana Düğün yeri (Kayı-Çr.). "**Toyhana**da kız saraflanmaz."
www.ahiskalilar net

toyka Yoğurtlu pirinç, buğday ya da bulgur çorbası (Saray-Çr.).

toylamak Ağırlamak (Perçem-Al.; Büyükerikli-Uğ.). "Hak için yedirir helal malından / Cömert açı **toylama**ya erinmez" (Aşık Hüseyin)
Ercan, 1991: 109

toyuk aşı Bir tür yemek (Karadona-Çr.).

tozak 1. Renkli iplerden yapılan ponpon, püskül (Alacahüyük-Al.; Çr.). 2. Fes üzerine çeşitli renklerde tavuk teleği, poşu, ayna kullanılarak hazırlanan gelin başlığı (Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Ben seni alacağım / Tak başına **tozağı**" Aytekin, 2003: 31

tozalamak İnce ince kar yağmak (Çr.).

tozutma kullanmak Yapılmakta olan işi bozmak (Çr.).

töbe Tövbe (Palabıyık, Serban-Çr.). "Hele şu işçiyle **töbe** yürümez / Kimi moruk, kimi kürük patıron"
Özgür, 2002:91

tök (1) Alevi (Çr.).

tök (2) Aşığın tümsek yanı (Çr.). "Sahaların çik ya da **tök** tarafları taşlara sürtülerek hafifçe düzeltilir."
Çorumlu, 2009: 589

tök (3) Hindi (Os.).

tök (4) Ters, saygısız, kaba kimse (İs.).

tök durmak İsabetli olmayan, uygunsuz duruş (Çr.).

tökecimek Ayağı engele takılıp sendelemek, düşer gibi olmak (İs.; Os.). "Öyle bi **tökecidim** ki, az daha düşeyazdım." Kerman, 1997: 74

tökesemek → Tökecimek (Kilimli-İs.).

tökeşmek → Tökecimek (İs.).

tökezimek → Tökecimek (Serban-Çr.). "**Tökezimek**le at ayağı kesilMez." Koçak, 1980: 9

töktök Hindi (Çr.).

tök vurmak İsabetli olmayan, hedefini bulmayan vuruş (Çr.).

töllek (1) İshale tutulmuş (Çr.). "Bi **töllek** dana bi sürüyü boklar."
Kerman, 1997: 26

töllek (2) Korkak, cesaretsiz (Obruk-Do.).

töllemek Pislemek (Çr.). "Cayır cayır yellediler, donlarına **tölledi**ler." Caferoğlu, 1994b: 113
tölüm İşin ustası olma (Al.).
tölümünü bilmek İşin ustası olmak, kolay yolunu bilmek (Çr.).
tömbek Gelin çıkarken başına konulan süslü sepet (Çıkrık-Çr.).
tömbüldek Taşkın davranan kimse (Çr.).
tömbüldemek Yere tam oturmamak, sallanmak (İs.). "Testi **tömbüldeyip** duruyor." Tdk, 1993: 3980
tömsek Kabarık, tümsek (Çr.).
töm töm (1) Atılan tabanca sesi için (Çr.).
tömtöm (2) Yaşlıların yürüyüşü için (Çr.).
tömürüklü Öksürüklü (Çr.).
töngel Muşmula (Çr.).
töngüldemek Yaşlılıktan boynu çöküp omuzları çıkmak, kamburlaşmak (Çr.).
töre Geline verilen armağan (Çr.).
töremek Çoğalmak, türemek (Kalecik-Me.; Karakaya-Su.; Eskiekin, Serban, Sarimbey-Çr.). "Yürü güzel yürü **töremiyesin** / Kör olsun gözlerin göremiyesin" Akbaş, 1983: 75
törlek 1. → Töllek (1) (İs.). 2. Bağırsağı bozuk, sürgün olmuş kimse (Çr.).
törlemek → Töllemek (Os.; Çr.).
törtör → Töllek (1) (İs.).
töslemek Kavga edenleri ayırmak (Çr.).
tösmek Kesilmiş ağacın toprakta kalan bir karış yüksekliğinde kökü (Çr.).
töt Topaç (Os.).
töymüklemek Yaşlanarak öksürüklü, hastalıklı olmak (Çr.).
töymüklenmek Kocamak, yaşlılıktan güçsüzleşmek (Çr.).
tözsüz 1. İnançsız (Dutçakallı-Çr.). 2. Yersiz konuşan ya da davranan kimse (Dutçakallı-Çr.).
Trakya Bir halk oyunu (Çr.).
tren yolu 1. Bir boncuk örgü motifi (Su.). 2. Bir çeşit iğne oyası (Çr.).
trokman Mezarın yan bölümü; sapıtma (Su.).
tuç Tunç (Çr.).
tuğ Kamışın tepesindeki püskül (Çalyayla-Çr.).
tuğlu sarka Gümüş, altın simli motiflerle işlenen, düğünlerde giyilen giysi (Çr.).
tuhla Tuğla (Esentepe-İs.). "Çıharsın **tuhla**nın üsdüne." Abaz, 2004: 117
tuhran Testi biçiminde kulplu yayık (Çr.).
tukmük Tükürük (Gökköy-Çr.).
tūla (1) Tuğla (İkipınar-İs.). "**Tūla** altını arayıkene elime geşdi." Abaz, 2004: 123
tula (2) Beşer kişilik iki grup arasında kayışlarla oynanan bir çocuk oyunu (Çr.). "**Tula** oyununa başlamadan önce eş seçimi yapılır." Oğuz, 2006b: 37
tula (3) Yüz, yanak (Bademce-Ka.).
tuluk (1) Pekmez, peynir, yağ gibi şeyler koymaya yarayan ya da yayık olarak kullanılan deri, tulum (Me.; Dutçakallı, Küçükpalabıyık-Çr.). "Ağanın adamları şişirilmiş deri **tuluk**larla bu adalara geçer." Tahir, 2008: 173
tuluk (2) Yanakları dolgun kişi (Su.).
tuluk (3) Çok yiyen ya da çok içen kimse (Karagöz-Çr.).
tulum Kadın giysisi (Çampınar-Os.).
tulumbalı Ceketlerin önüne ya-

pılan bir tür işleme (Çr.).

tulunmak Ayın ya da güneşin batması (Çr.).

tulup Eğrilecek duruma getirilmiş tiftik topu (Çr.).

tuman Don (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı, Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Deli kızın **tuman**ı, yüce dağın dumanı." Yoksul, 2013: 231

tumayı Rastgele (Os.). "Yerleri ayaklarımızla yoklayarak **tumayı**mıza gidiyoruz." Saraçer, 2000: 371

tumayına gitmek Nereye gittiğini bilmeksizin gitmek (Os.). "Bizimkiler **tumayına gidiyor**lar yine de." Saraçer, 2000: 365

tummak Suya batmak, dalmak (Su.). "Irmağa bir **tumdu** bir daha görünmedi." Yoksul, 2013: 386

tumman Uzun don, iç donu, şalvar (Su.; Ovasaray-Çr.). "Alışmadık gıç **tumman** dutmaz."
Kerman, 1997: 32

tumuşmak Herhangi bir yere kafayı sokmak (Su.). "Ortada serili bir yatak var, **tumuşmuş** vaziyette içinde birisi yatıyor."
Uçakcı, 2006: 213

tuncukmak Körelmek, sönmek, donuklaşmak (Çr.).

tundurmak Ayna gibi nesnelerin parlak yüzüne üfleyerek buğu yapmak (Çr.).

tunna Bol, çok (Çr.).

tuntur Yeni, temiz, düzenli giyinmek (Kavşut-Su.). "Bu köyün insanları hep **tuntur** giyiniyor."
Tdk, 1993: 3993

tura (1) Kadın feslerinin önünde bulunan süs (İs.; Evciortakışla-Çr.). "Kıstıyı mı soruyon; yoksa **tura**ları mı." Benice, 2002: 115

tura (2) Bir çocuk oyunu (Ka.). "Birdirbir, a gızım, tura oyunları oynanır, **çıngırşağa** binilirdi."
Dbk, 2003: 80

turalamak Saçı iplik, inci, altın dizisiyle birlikte örmek (Akçalı-Su.). "Selmani'yi **turalarsın /** Suç bende mi sende mi ki?"
Arız, 2005a: 80

turap İlkel bir ayaklık (Su.).

turnadili Uzun taneli bir çeşit buğday (Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "Üveyik, Rus, deli buğday, devedişi, alkara kılçık, **turnadili** yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445

turşu vurma Turşu yapma (Çalyayla, Konaklı-Çr.).

turukturmak Suyu dinlendirerek bulanıklılığını gidermek, durultmak (Çr.).

tusma Büzülme, saklanma (Su.).

tusmuk Yumruk (Kamışlı-Su.).

tuşma 1. Yumruk (Karadona-Çr.). 2. Yumruk vurma (Os.).

tuş olmak Karşılaşmak, rastlaşmak (Çr.).

tut Dut (Al.).

tuta Meyveleri elle toplama (Çr.).

tutacak → Tutak (2) (Alacahüyük-Al.).

tutak (1) 1. Saban, tapan gibi tarım araçlarının elle tutulan yeri (Alacahüyük, İsahacı, Kıcılı-Al.). "Sabanın **tutağı**na yapışan el aç kalmaz." Yoksul, 2013: 549
2. Tırpan sapının ortasında bulunan yarımay biçimindeki küçük ağaç parçası (Büyükdivan-Çr.).

tutak (2) Sıcak kapları tutmak için kullanılan örgü ya da bez parçası, elbezi (Alacahüyük-Al.; Su.; Çr.).

tutalga Sara hastalığı (Çr.).

tutalık → Tutalga (Çr.).

tutam Demet, bir avuçluk (Su.). "Nihayet sarığına sokulmuş **tutamı** aldı, alayın ortasına attı."
Çorumlu, 2009: 92

tutamak Kılıcın elle tutulan yeri (Çr.). "Kabzasının **tutamak** kemikleri düştüğünden, buraya kara çaput sarılı…" Tahir, 2008: 82

tutarak → Tutalga (Çr.). "Bir hastanenin doktorları başına birikti de, **tutarağı** savuşturamadı." Tahir, 2004: 144

tutaya → Tuta (Çr.).

tutkap Polis, jandarma (İs.). "**Tutkap**lar geliyor." Tdk, 1993: 3999

tutkun Ana, baba gibi kimseye bağlı, düşkün (Çr.). "Göçmen mahallesinin **tutkun**luğu da hesaba katılmak gerekti." Tahir, 2004: 362

tutmaç aşı Üstüne kavrulmuş kıkırdak dökülerek yenilen bir çeşit hamur çorbası (Büyükgülücek-Çr.). "Herkes **tutmaç aşı** yapı yor; ama…" Yoksul, 2013: 376

tutu (1) Güvey evinden gelin evine gönderilen ilk armağan (Çr.).

tutu (2) Haberci (Çr.). "Karnefilim al beni / Yare **tutu** sal beni" Ertekin, 2006:69

tutu (3) Papağan (Çr.). "Alakise yekta her kamu söze / **Tutu** adam gibi söylüyor ey can" Çorumlu 2009: 1264

tutucu Tutumlu (İsahacı-Al.). "Zengin, çalışkan, biraz da mal canlısı **tutucu** bir kişiydi." Arısoy, 1970: 62

tutuk Utangaç (Çr.). "Ben bu Civanşah oğlanı **tutuk** görmekteyim." Tahir, 2004: 48

tutuşlamak İki kişinin arasını açmak, birbirine karşı kışkırtmak (İs.).

tuvalek gafa Cıbır kafa (Su.).

tuvallama Yuvarlama (Al.).

tuvarlak Yuvarlak (Su.).

tuvarlak aşı Salçalı bulgur köftesi (Su.).

tuyamıya Yaklaşık olarak, aşağı yukarı (Aşağıfındıklı-Su.). "Pirinci **tuyamıya** verdim, fazla, noksan talihinize." Tdk, 1993: 4002

tuygun Bir kimsenin genç, güzel, varlıklı zamanı (Çr.).

tuymaya Bilmeden, ezbere, rast gele (Çr.). "**Tuymaya** konuşma, biliyorsan konuş." Yoksul, 2013: 612

tuymuna Rastgele yapılan iş (İs.).

tuyum Ezber (Çr.). "**Tuyum**a gonuşma la. Heç olur mu öyle?" Özçatalbaş, 2002: 130

tuyumlamak Ezberlemek (Çr.). "Oyun esnasında söylenecek deyimlerin de önceden **tuyumlanmış** olması lazımdır." Çorumlu, 2009: 1228

tuyumuna 1. Uluorta, gelişigüzel, bilir bilmez (İs.; Bademce-Ka.). 2. Özensizce, ezbere, düşünmeden (Karadona-Çr.).

tuzdağın olmak Tuz taneleri kadar küçük parçalara bölünerek dağılmak (Gölet-Ka.). "Şekerlik çocuğun elinden düşünce **tuzdağın** oluverdi." www.golet.tr.gg/

tüfe Dokuma tezgâhlarında tarağı tutan, mekik ipliklerini sıkıştırmaya yarayan araç (Al.).

tüğdürmek Yere değdirmeden uzağa fırlatmak (Os.).

tüğelemek Yerden sürükleyerek uzağa atmak (Os.).

tüğmen Tavuğun başındaki kabarık tüy, tepelik (Su.; Çr.). "Güvercin zikreyler insanı sever / İbibik vird eyler **tüğmen**in eğer" Çorumlu,2009: 1265

tükan Dükkan (Su.).

tüken Dükkan (Karkın-İs.; Çalyayla-Çr.). "Bi **tüken**in onünde görüvermiş." Çorumevi, 1996: 23

tükenti Son, bitim (Çr.). "Turşunun **tükenti**sine rastladın." Tdk, 1993: 4777

tükmük Tükürük (Kamışlı-Su.; Çalyayla, Dutçakallı, Kızılpınar-Çr.). "Üstündeki **tükmüğü** / Yağmur sanan yüzler var" Ercan, 1997: 83

tülbent Beyaz pamuk ipliğinden dokunan, başörtüsü olarak kullanılan ince bez (Ka.; Körkü-Su.; Çayhatap-Çr.). “Her çeşmeden su içirme / **Tülbend**inden süz ver bana” (S. Örgel) Ercan, 1991: 434

tülek (1) 1. Kurnaz açıkgöz, düzenci, fettan (Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Eke, kart, anaç (Küçükpalabıyık-Çr.) “Ey anadan doğma yosmam **tüleğim /** Kaş göz süzmek töresizlik değil mi?” Ercan, 1997: 66

tülek 2) Tüyü dökülmüş kuş ya da kümes hayvanı (İs.).

tülemek (1) Kuş, tavuk gibi ka natlı hayvanların tüy değiştirmesi (İs.).

tülemek (2) Ateşte tütsülemek (Su.).

tüllü Türlü, çeşitli (Çr.). "Bacak gadar boyu var, **tüllü** tüllü huyu var." Kerman, 1997: 46

tüllü tevür Çok çeşitli (Eskiekin-Çr.). “Döndü **tüllü tevür** zavzu ekerdi / Kimler geldi, kimler geçti bu koyden” Kurtoğlu, 1998: 14

tülü (1) Toprak altında yetişen ak, yumru gövdesi yenilen, ince, yeşil yapraklı bir çeşit bitki (Su.).

tülü (2) → Tülüce (İs.).

tülüce Uzun tiftikten dokunan seccade (Çr.).

tülü milican Yemeği yapılan bir çeşit ot (Çalyayla-Çr.).

tülü tepe Çevresi çıplak, üstü ağaçlı tepe (Çr.).

tülütombalak Şeftali (Büğdüz-Çr.).

tümbek Tepe, tümsek (İs.).

tümen tümen Çeşit çeşit (İs.).

tüney Yok (Me.).

tüpüldemek Yüreğin hızlı hızlı çarpması (İs.).

türkü çağırmak (çığırmak) Türkü söylemek (Al.; Su.). “Sesi güzeldir. Çok güzel **türküler çığırır**.” Sarıyüce, 2004: 56

tüymek Uzaklaşmak, kaçmak (Harunköy-İs.). "Şordan bakdın biri çıkdı çıhıy hemen ordan **tüyerdük**." Abaz, 2004: 130

U

ucar Belirti, ipucu anlamında, "haber"le birlikte kullanılır (Çr.). “Haber **ucar** yok.” Tdk, 1993: 4019

uclandırmak Kalem gibi nesnelere uç yapmak, açmak (Çr.).

uclanmak (1) Filiz uç vermek (Çr.).

uclanmak (2) Yalan, düzenle birinden çıkar sağlamak (Çr.).

ucundan Sebebinden, yüzünden (Karabayır, Serban-Çr.). “Yavru senin **ucundan /** Dostuma düşman dedim” Ertekin, 1971: 72

ucun ucun Yavaş yavaş, azar azar (Çıkrık-Çr.). “Borcumuzu **ucun ucun** veririz.” Tdk, 1993: 4020

ucut kesit olmak Karşılıklı olarak anlaşmak (Acıpınar-Çr.).

ucuzumak Ucuzlamak (Su.). “Yavrum sen ne durursun? / Durdukça **ucuzursun**” Gösterir, 2011: 254

uç Üç (İkipınar-İs.). "**Uç** gun dayımın evünde durduk." Abaz, 2004: 125

uçağan (1) 1. Aşırı rahvan yürüyen at (Çr.). 2. Çok uçan güvercin (Çr.).

uçağan (2) Çürük, yumuşak topraklı yar (Çr.).

uçar kuş döner taş Elinden iş gelen, becerikli (Eşençay-Çr.).
uçgan Uçak, tayyare (İs.).
uçgur 1. Uçkur (Çıkrık-Çr.). 2. Çaputtan yapılmış bel bağı (Su.).
uçkun Şiddetle ağlama (Me.).
uçkunmak Bir işe, bir şeye aşırı istek duymak (Çr.).
uçkurluk Uçkur yapmak için kumaşın kıyısından kesilen parça (Çr.).
uçmak (1) Koşmak (Bademce-Ka.).
uçmak (2) Yapının, duvarın çökmesi ya da yıkılması (Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "Yar **uçtuğu** zaman tozar." Güven, 2013: 146
uçtum uçtum kaya Boşluğa doğru çıkıntı yapan, üst üste yığılmış, yıkılacak gibi görünen kayalık yer (Çr.).
uçuç böceği Uğurböceği (Su.; Çalyayla-Çr.). "Otlar arasında mor renkli bir **uçuç böceği** buldu." Sarıyüce, 2004: 287
uçun İçin (Su.; Çr.). " Bana yemekliğim **uçun** bi şeyler vericâdın heeri! Unutdun ellâam!" Çorumevi, 2000: 18
uçunmak Uykuda ya da uyanıkken birdenbire korkmak, korkarak bağırmak (İs.).
ud Utanma, sıkılma (Os.; Akçalı-Su.; Serban-Çr.). "Talipleri çeksin onun **ud**unu / Molla Hasan oğlu Al'efendi'nin" Koçak, 1980: 339
udlu Namuslu, adaplı (Su.).
udyeri İnsanın üreme organı (İs.).
ufak 35'lik rakı (Çr.).
ufalamak Küçük parçalara ayırmak (Çr.). "Dişlerimi sıkmaktayım ki çatır çatır **ufalamak**tayım!" Tahir, 2007: 376
ufamaç → Omaç (Su.). "Yavanımı yaşa say / Bölüş **ufamacı**mı" Aytekin, 2003: 156
ufarak Ufakça, az ufak (Evci-Bo.). "**Ufarak**, sırttan yere basıkçaydı." Sarıyüce, 2006: 72
ufra → Uğra (Os.; Gökçam, Kamışlı-Su., Dutçakallı-Çr.).
ugru Hırsız, yol kesen (Çr.).
ugrun Gizli (Külah-Al.; İs.).
ugunmak 1. → Uğunmak (İs.). 2. Nefesi kesilmek (Karadona-Çr.).
uğmak Ovalamak (Bademce-Ka.).
uğra Yufka açılırken, hamurun tahtaya yapışmaması için kullanılan kalın un (Ka.; Os.; Su.; Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Gelini koştu elinin **uğra**sıyla." Gümüş, 1977: 63
uğrak İnme türü hastalıklara verilen ad (Su.; İsmailköy-Çr.). "Yele **uğrağa** doktor ne yapsın lan." Güven, 2013: 241
uğrak yeri İnsanların toplanıp konuştukları yer (Su.).
uğralamak Tozlanmak (Çr.).
uğru 1. Hırsız, yol kesen (Sarimbey-Çr.). "Yavuz **uğru** kesilip ev sahibini yıldıracak…" Tahir, 2004: 154 2. Uğursuzluk, kötülük (Su.; Sarimbey-Çr.). "Bir gönül **uğru**sun öldüremedim / Çok ikrar eyledim bildiremedim" Çimen, 2005a: 34
uğrulamak Çalmak, aşırmak (Çr.). "Şunun bunun ekinine mi girdi, oğlak moğlak mı **uğruladı**." Tahir, 2007: 330
uğrun Gizli (Arpalık, Çalyayla, Dutçakallı, Serban-Çr.). "Bizden **uğrun** kaçak işi tutmanın utancını savuştu ramadı." Tahir, 2004: 193
uğrun uğrun Gizli gizli, içten içe (İs.; Çıkrık, Sarimbey, Serban-Çr.). "Anasından bellemiş / **Uğrun uğrun** gezmeyi" Gösterir, 2011: 169
uğrunu kesmek Yolda giden kimsenin önünü kapatmak ya da önünden geçmek (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Ben Abuzer Ağa'mın **uğrunu kesmem**." Tahir, 2006: 275

uğrünmek Sallanmak (Su.). "**Uğrünerek** geliyor." Uçakcı, 2006: 374

uğundurmak Bayıltmak, kendinden geçirmek (Çr.).

uğunmah → Uğunmak (İncesu-Su.).

uğunmak (1) 1. Çok ağlamaktan, çok gülmekten ya da acıdan kendinden geçmek, bayılmak (Külah-Al.; Os.; İncesu-Su.). "Uğuna **uğuna** kendilerinden geçtiler." Sarıyüce, 2004: 239 2. Nefesi kesilmek. 3. Esef etmek (Göcenovacığı-Çr.). "Ben şimdi misafirlere ne pişireceğim diye **uğunuyordu**." Çorumlu, 2009: 1654

uğunmak (2) Çok hızlı dönen topaç için kullanılır (Külah-Al.).

uğur iti 1. Avcının yanında taşıdığı av köpeği (Çr.). 2. Uğur getirdiğine inanılan kişilere şaka yollu söylenen söz (Çr.).

uğurlamak Gizlemek, saklamak (İsahacı-Al.). "Duvarın dibinden sürdüm izini / **Uğurlamış** köpeklerin gözünü" Arısoy, 1970: 64

uğurluk Önlük (Külah-Al.).

uğut Çimlendirilmiş buğdayın ezilmesi sonucu elde edilen suyun, kaynatılması ile hazırlanan bir tatlı (İsahacı, Koçhisar-Al.). "Gelin bacılıklar **uğut** vuralım / Üç çinik buğdayı suya koyalım" Arısoy, 1970: 72

uhut → Uğut (Külah-Al.).

ulā (1) Genellikle erkek çocuklar için kullanılan "ulan" sözünün Çorum ağzında aldığı biçim (İs.; Gökçam-Su.; Sarimbey-Çr.). "**Ulā**! Emme de ödlâmişin heeri!" Kerman, 1997: 26

ula (2) Parça ip (Çr.).

ulak (1) Ek, parça, yama (Dutçakallı -Çr.).

ulak (2) Haberci (Su.). "**Ulağı** görmesiyle bulaşık bir iş olduğunu ossaat bilmiş…" Tahir, 2004: 80

ulam ulam olmak Sürekli istemek, çok yalvarmak (Çıkrık-Çr.). "**Ulam ulam** oldu da yine söylemedim." Tdk, 1993: 4784

ulamak Eklemek (Eskiekin, Üçköy-Çr.). "Dişlerini bilemişler / Sapı köke **ulamış**lar" (Mırık) Ercan, 1991: 295

ulgun Çürümüş, içi kokmuş sebze meyve (Su.).

ummaca Aşırı beklentiden kaynaklanan koşullanma (Su.).

ummacık Çok istediği bir şey için aşırı sabırsızlanma (Su.). "Yârim sabırsızlandı / Oldu hemen **ummacık**" Gösterir, 2011: 177

ulu ağaç Ardıç ya da çınar ağacı (Su.).

uluk (1) Çürümüş, çürümeye yüz tutmuş (Su.).

uluk (2) Miskin, tembel, pasaklı (Kavşut-Su.). "Kızım sende bu **ulukluk** varken satılamazsın." Tdk, 1993: 4034

uluorta 1. Bir ayakkabı kalıbı (İs.). 2. Bir çeşit ayakkabı (Çr.).

uluyol Anayol (Su.).

umaysız 1. Ahmak, bön, işe yaramaz, beceriksiz, aciz kimse (Çr.). 2. Hiçbir şeyden çekinmeyen, korkusuz (Dutçakallı-Çr.).

umma → Ummaca (İs.).

ummaca İmrendiği yemeği, nesneyi elde edememekten kimi organlarda şişme ile oluşan bir çeşit hastalık (Çr.). "Oğlan oğlan **ummaca** / Ettiğini bulmaca" Aytekin, 2003: 136

ummacık olmak Çok istediği bir şey için aşırı sabırsızlanmak (Çr.). "Yârim sabırsızlandı / Oldu hemen **ummacık**" Aytekin, 2003: 43

ummak İmrenmek, özenmek, beklemek (Karakaya-Su.; Çr.).

"İtin ahmağı baklavadan pay **umar**."
Tdk, 1993: 4037

umsuh İmrenme, özenme (Çr.).

umsuk Her gördüğünden uman; umucu (Çalyayla-Çr.). "Her şeye somurtup küsene tomsuk / Her gördüğü şeyden umana**umsuk**"
Gösterir, 2014: 79

umsundurmak Umutlandırmak (İs.).

umsunmak İstemek, dilemek (İs.). "İtin ahmağı, baklavadan pay **umsunur**." Tdk, 1993: 4037

umsuruk → Ummaca (Çr.).

umuca Umut etme, bekleme (Çıkrık-Çr.). "**Umucası** var da bize geliyor yoksa kapımızı açmaz."
Tdk, 1993: 4785

umucu Bir şey isteyen, bekleyen, uman (özellikle bahşiş için) (İs.).

umulca Beklenen, umulan davranış, nesne (Çr.).

umultmak Sakızı yumuşatarak çiğnenecek duruma getirmek (Su.).

umunca Beklenen, umulan davranış, nesne (Çr.).

unutma beni 1. Balla tereyağın karışımı (Gökgözler-La.). 2. Ufalanmış kuru yufka üzerine az miktarda yağ eritilip sulandırılmış pekmez ya da şerbet dökülerek yapılan bir tatlı, züğürt baklavası (Beydili, Ovakarapınar-Çr.). "Annemin pekmezden kuru yufka ekmekle yaptığı **unutmabeni** nasıl unutulur." Tuluk, 1991.

ūraşmak Uğraşmak, çabalamak (Çavuşoğlu-İs.). "Ben onuynan ne **ūraşıyım**, deliynen" Abaz, 2004: 138

urba Giysi (Evci-Bo.; Eskiekin, Göcenovacığı, Gökköy, Karadona-Çr.). "**Urba**sı hoş, ama içi boş."
Yoksul, 2013: 617

ureliğin Geçen gün (Al.).

ureluun Dünden önceki gün (Çr.).

urga → Uğra (İs.).

urgan germe Bahşiş için gelin konvoyunun önüne ip germe (Kamışlı-Su.; İsmailköy-Çr.). "Köyün kadını kızı gelin alayının seyrine çıkmış, delikanlılar da dar bir yola **urgan germişler**di." Güven, 2013: 156

urşuk İp eğirmek için kullanılan araç (Kalecikkaya-Al.).

uruf (1) Ruh (Yazır-Bo.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Yalan dünyadan gerçek dünyaya göçüyor, **uruf**u teslim ediyordu." Gümüş, 1977: 65

uruf (2) Kozadan çıkmış ipekbö ceği Ka.).

uruk Irk (Su.).

Urum Rum (Su.). "**Urum** tohumu!"
Yoksul, 2013: 617

ūrun Gizli, saklı (Çr.). "**Urun** urun yâr seven bur gun olur belli olur."
Caferoğlu, 1994b: 122

urup (1) El gergin durumdayken başparmakla gösterme parmağı arasındaki uzaklık (Çr.).

urup (2) Karganın yavrusuna yem vereceği zaman çıkardığı ses (Çr.).

urup (3) Yalan dolan (Ka.).

urup 4) Yunus eriği ya da koruktan yapılan, limon yerine yemeklere konulan ekşi (İs.).

uruplu Düzenbaz, yalancı (Ka.).

Urus Rus (Haydar-Al.; Çr.). "İngiliz'i, Alaman'ı, **Urus**'u / Neme gerek Fransa'nın Paris'i" Erdugan, 2005: 36

uruşmak Vuruşmak (Çr.). "Gızışdılar duruştular, yüzüg üşün **uruşdular**." Caferoğlu, 1994b: 113

uryan Çıplak (Çr.). "Soyunduk, **uryan** olduk!" Özçatalbaş, 2002: 65

us bahası Akılsızlık cezası (Çalyayla-Çr.).

uslu 1. Yaşlı, sözü dinlenir kişi (Çr.). 2. Akıllı, yaramazlık

yapmayan (Çalyayla-Çr.).

usta Davul, zurna çalan kimse, çalgıcı (Su.).

ustun (1) Çatı inşaatında aşık adı verilen ağaçların en üstte olanı (Gölet-Ka.).

ustun (2) Kaba, kalın kafalı insan (İs.).

usturuplu Yoluyla, düzenli, derli toplu, ustalıklı (Su.). "**Usturuplu** ne demek emmi?"
Özçatalbaş, 2003: 15

usul (1) Sessiz, yavaş (Su.).

usul (2) Yakışıklı, güzel (Şekerhacılı-Çr.). "Dolgun topukların **usul** boyların / Huride melekte yoktur huyların" (K. Sala) Çırakman, 1992: 109

usulcam Usulca, sessizce, yavaşça (Su.).

usul usul Yavaş yavaş (Çavuşoğlu, Karkın-İs.; Çr.). "Biraz ben gorum ganıya, biraz sen gorsun **usul usul**."
Abaz, 2004: 141

uşak 1. Hey, yahu anlamında seslenme ünlemi (Çr.). "Hele dur bakalım **uşak**? Bunun sonu nereye varır?" Tahir, 2008: 16

2. Herhangi bir bölgenin halkından olan erkek (Tatar-Çr.). "Kaleyi çeviren düşman çokluksa, Çorum **uşağı**nı tekmil kırar."
Tahir, 2008: 16

3. Erkek çocuk, hizmetçi (Su.; Dutçakallı -Çr.). "**Uşağı** işe koş, sen de ardına düş." Yoksul, 2013: 618

uşakkapan Bir cins akbaba (Çr.). "**Uşakkapan** yavruyu alınca beşik bomboş kalıverdi." Yoksul, 2013: 618

uşaklık Dölyatağı (İs.).

ut Utanma, sıkılma (Os., İncesu-Su.).

utancak Utangaç (İs.). "Kalenin ardı sancak / Bir yar sevdim **utancak**"
Ertekin, 2006: 71

utlanmak Utanmak, çekinmek (Su.).

utlu Utangaç, arlı (İmat, Perçem-Al.; Os.; Çukurlu-Su.). "Mehemmed'im ata bin de atlı gez / Edeb öğren şu cihanda **utlu** gez" (Aşık Hüseyin)
Ercan, 1991: 107

utmak Oyunda, kumarda kazanmak (Göcenovacığı-Çr.). "Bu yıl tam otuz bir yaşıma girdim / Ne **uttum** oynadım, şöyle bir sordum"
(Kurtoğlu) Yakar, 2008: 112

utmalı Oyunda kazanılan aşık, daşenek gibi oyun araçlarının geri verilmediği oyun (Çr.). "Bunun şekli oyunun **utmalı** ya da yekli utmalı olduğuna göre değişir."
Çorumlu, 2009: 590

utmuş oynamış Başından kötü olaylar geçmiş, artık uslanmış kimse (Eskiekin-Çr.)."Bu yıl tam otuz bir yaşıma girdim / Ne **uttum oynadım** şöyle bir sordum"
Kurtoğlu, 1994: 15

utulmak Oyunda kaybetmek (Çr.). "Yağmura tutulursun / Oynama **utulursun**" Çağıl, 2013: 66

utyeri Edep yeri (Su.).

uva Ova (Su.).

uvant Düz yüz (Me.). "Kumaşın **uvandı**." Tdk, 1993: 4047

uvaş keşi Süzgeçten geçirilen üvez meyvesinin köfte büyüklüğünde kurutulmuşu (Bademce-Ka.).

uveç → Öveç 2 (Bayat-İs.; Su.).

uvundurmak Bayıltmak, kendinden geçirmek (Çr.). "Acısı yüreğime çöküp üç gün **uvundurmadıkça**…" Tahir, 2004: 329

uvunmak Ağlaya ağlaya bayılmak, kendini yitirmek (Çr.). "Gene ellerini yanaklarına kapattı, kafasını iki yana sallayarak **uvunma**ya başladı." Tahir, 2006: 316

uyaca 1. İnsanları korkuttuğuna inanılan düşsel bir varlık (Çal-

yayla-Çr.). 2. Sataşkan kimse (Çalyayla-Çr.).

uyarmak Uykudan uyandırmak (İs.). "**Uyarsalar** da, şaplağı yetiştirir, dönerim o yana, hırkadak uyurum."
Tahir, 2004: 56

uyaroğlu Kolay uzlaşılabilen, geçimli, uysal (Çalyayla-Çr.). "Söze yatar biliyorduk biz de seni, **uyaroğlu** biliyorduk."
Gümüş, 1977: 84

uydurmak (1) Benzetmek (Su.).

uydurmak (2) Yasak ilişkide bulunmak (Su.).

uyduruk Uydurulmuş (Çr.).

uyhu Uyku (Harunköy-İs.; Çr.). "**Uyhu**ya dalıca sırada adamın sesi gelmiş." Çorumevi, 2000: 18

uyku semesi Uyku sersemi, uyku sersemliği, yarı uykulu (Çalyayla, Göcenovacığı-Çr.). "Bir sayırtı oldu, gözümü açtım, **uyku semesi** ne olduğunu bilemedim."
Çorumlu,2009: 1650

uylak Israrcılık (Su.).

uylamak Üstelemek, sıkar biçimde sürekli üstüne düşmek (Su.; Çr.).

uylaşmak Uzlaşmak, anlaşmak (İs.).

uylaştırmak Uzlaştırmak, anlaştırmak, ara bulmak (İs.).

uyluh Sığır gibi hayvanlar da bacak (Çıkrık-Çr.).

uymak Çatmak, sataşmak, kavga başlatmak (Gölet-Ka.; Çr.). "Ama önce o bana **uydu**." www.golet.tr.gg/

uyra Rüya, düş (Ka.).

uyran Çıplak, üryan (Göcenovacığı-Çr.).

uyuntu Kişiliksiz, onun bunun ardına takılan, serseri, tembel, uyuşuk insan ya da hayvan (Çr.). "**Uyuntu**nun teki, elinden hiçbir iş gelmiyor ki." Yoksul, 2013: 619

uyuntulu → Uyuntu (İs.).

uyuşturma İncir tatlısı (Ka.). "İncir **uyuşturma**sı ağızlara layıktır."
Dbk, 2003: 92

uyutku Yoğurt mayası (Kalecikkaya-Al.).

uyutmak Yoğurt yapmak için sütü mayalamak (Çr.).

uzanmak Gitmek, ulaşmak (Çr.).

uzun eşek Bir çocuk oyunu (Örencik-Çr.). "Hüseyin Avni Bey'in kiminde **uzuneşek**, kiminde birdirbir oynattığı derslere katılmazdı."
Seyda, 2006: 111

uzun oturmak Yan gelip yatmak (Çalyayla-Çr.). "Saygı göstereceğin kişinin yanında **uzun oturulmaz**."
Yoksul, 2013: 558

uzun urgan Eskiden 5-20 arası çocuğun düz bir alanda oynadığı eğlenceli bir oyun (Çr.).

Ü

übübük İbibik (İs.).

ücar Haber (Çr.). "Billa **ücar**ım yok emmoğlu…" Gümüş, 1977: 147

üce Yüce (Alacahöyük-Al.)

ücük Civciv (Çr.).

üçayak (1) Bir çeşit bar, oyun (Çıkrık, Örencik-Çr.).

üçayak (2) Sap yüklemeye yarayan, üç çatallı tarım aracı, anadut (İs.). "Tırmık, yaba, **üçayak** gibi ahşaptan aletlerin üretildiği arastaya Sallerbaşı deniyor."
www.evvelzamanda.blogspot.com

üç burma Bir çeşit bilezik (Çr.). "Suna yârim gelince / Takarım **üç burma**yı" Gösterir, 2011: 140

üçdaş Cüz oyunu (Su.). Eskiden erkeklerin, şimdi kimi köylerde kadınların giydiği bir çeşit giysi (İs.; Su.; Çıkrık-Çr.). "Gulufe Nene, hep **üç etek** dedikleri giysi giyerdi." Güven, 2013: 112

üçgül Yabanıl yonca (Evci-Bo.). "Al gelincikler, sarı koyungözleri, tirfiller, **üçgül**ler birbiri içindeler." Sarıyüce, 2004: 34

üçlemek Tarlayı üçüncü kez sürmek (Dutçakallı-Çr.)."Rençper isen tarlayı **üçle**, malcı isen yaylada kışla, mühlüz olayım dersen uykuya başla." Türkoğlu, 2007: 170

üçoturum Çorum'un yerel dokuması kenefinin bir çeşidi (Çr.).

üçük Tarlaları koruduğuna inanılan ruh (Çr.). "**Üçük** Günü'nde çocuklar ev ev dolaşıp yağ, yarma, un toplayarak şu tekerlemeyi söylerler." Oğuz, 2006a: 11

üçürdüm Üçte bir pay (Çıkrık-Çr.).

üfelemek Başparmakla gösterme parmağı arasında ezmek, ufalamak (İs.; Çıkrık-Çr.).

üfelik Efelek (Gökköy-Çr.).

üfelmek Yavaş yavaş küçülmek (İs.). "Şu çocuk ne kadar gürbüzdü, gittikçe **üfeliyor**." Tdk, 1993: 4058

üflez Zayıf, cılız (İs.).

üflük 1. Islık (Çopraşık-Al.; Çıkrık, Gökköy, Teslim-Çr.). 2. Nefes, soluk (Dutçakallı-Çr.). "Kavalın sesi **üflük**ten sonra gelir." Türkoğlu, 2007: 164

üfürmek Üflemek (İs.).

üfürüntü İnce toz (Çr.).

üğlek Az ıslak toprak (Çr.).

üğmek Ağaçların meyve olan en uç dalları (İs.).

üğrümek Sallamak (Çr.).

üğrümük → Üğrünbeç (Çr.)

üğrünbeç Beşiğin üstünde, örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol (Su.).

üğrüne üğrüne İki yanına sallanarak (Çr.). "Elekci gelse de bir kalbur alsam / **Üğrüne üğrüne** ölük elesem" Çorumlu, 2009: 1078

üğrünmek Salına salına yürümek (Çr.). "Bellek yap **üğrün** de gel Gözüme görün de gel" Aytekin, 2003: 39

üğü Kartal büyüklüğünde, gözleri gündüz görmeyen yırtıcı kuş, baykuş (Çr.). "Kumru öttüğünde inliyor sağlar / **Üğü** derviş gibi hu çeker her an" Çorumlu, 2009: 1264

üğüm üğüm Ağır ağır, yavaş yavaş (Çr.). "Kar yağar **üğüm üğüm** Elinde altın güğüm" Ertekin, 2006: 69

üğünmek (1) Bir yerden kayarak aşağıya doğru akmak (Çr.). "Biraz sonra Kayabaşı'na varacak, ta aşağılara **üğünecek** sularla birlik." Gümüş, 1977: 94

üğünmek(2) Kendinden geçinceye değin ağlamak (Çr.). "Üğüm üğüm **üğünesice**, dövüm dövüm dövünesice." Oğuz, 2007a: 60

üğütmek (1) Öğütmek (Bademce-Ka.; Çr.).

üğütmek (2) Öğütlemek (Çr.).

ülbürde Gelinin başına ayna, telek, poşu ile yapılan süs (Dutçakallı-Çr.).

ülefe Herkese bolca dağıtılan bahşiş, padişahlara özgü ikram (Os.).

üleriki Önceki (Su.).

üleş (1) Hayvan ölüsü, leş (Küçükkeşlik-Al.; Akçalı-Su.; Çalyayla, Serban-Çr.). "Aşgımızın **üleş**ini gohutma Gôtür bi gayadan at bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11

üleş (2) Pay (Su.; Çr.).
üleş gibi Pis, kötü kokan (Al.).
üleşmek Paylaşmak, bölüşmek (Tanrıvermiş-Me.; Os.; Dutçakallı-Çr.). "Bir yorganı üç kişiyle **üleşir** Kahveyle han köşesinde eğleşir" (Körhasan) Ercan, 1991: 377
üleştirmek Bölüştürmek, paylaştırmak (Çr.). "Parasını bi tamam toplayıp kasaya biriktirsin, hafta başı millete metelik sektirmeden **üleştirsin**." Tahir, 2007: 262
üllüğün körü → Öllüğün körü (Çr.).
üllün körü → Öllüğün körü (Çr.).
üllüz Cılız, işe yaramaz, güçsüz (İs.).
ülüğünü sıkmak Boğazını sıkmak, aceleci davranmak (Çr.).
ülüngür (1) Eski, yıpranmış nesne (Çıkrık-Çr.).
ülüngür (2) Güçsüz, beceriksiz, pis kimse (Çr.).
ülüzger Rüzgâr (Göcenovacığı-Çr.). "Bizim gibi çürük ağaçlar olduktan kelli çok ağaç devirir o **ülüzger** daha…" Gümüş, 1977: 137
ümüdünya Evren (Os.).
ümüğünü sıkmak Boğazını sıkmak (Os.).
ümük Soluk borusu, gırtlak, boğaz (Oğ.; Os.; Çr.). "Borçlunun **ümüğü**nü yakalamış, sıktıkça sıkıyor." Yoksul, 2013: 158
ümüt Umut (Evciortakışla-Çr.). " **Ümüdüm** var bu kara gün bitecek Gerçek yolun bu çektiği yetecek" Şahadoğru, 1995: 121
üner Hüner, beceri (Kalecikkaya-Al.).
ünlemek İlenmek, kargışlamak (Sincan-Al.). 2. Çağırmak, seslenmek (İsahacı-Al.; Başpınar-Os.). "Diğer eve geçen eşine "Geeyz Fadime" diye **ünledi**." Arısoy, 1970: 93
ünneşmek 1. Seslenmek, bağırmak (Al.). 2. İlenmek (Çr.).
üntüz Anlaması kısa, tembel (Me.).
üntüzlenmek Yavaş davranmak, oyalanmak (Külah-Al.; Me.). "İşine bak **üntüzlenme**." Koşay-Işıtman, 1932: 402
ünüpüs Minibüs (Dereköy-Çr.).
ünü tünü Ses, bilgi, eser, iz (çoktan görünmeyen kimse için) (Çr.). "**Ünü tünü** kalmadı." Tdk, 1993: 4794
üralun Önceki gün (Al.).
üre İki buçuk üç yaşında, henüz doğurmamış dişi tay (İs.; Ovasaray-Çr.).
üreleğin Geçen gün (Çopraşık-Al.).
üreleğün Önceki gün (Yarımsöğüt-Su.).
üremek İşin ilerlemesi (Yazır-Bo.; Os., Hamdiköy-Çr.). "Kocavrat cigaranın birini yakıp birini söndürüyor, çocukça seviniyordu iş **üredikçe**." Gümüş, 1977: 107
ürendelemek 1. Seçmek (Çr.). 2. Açığa çıkarmak için incelemek (Çr.).
üretmek 1. Uzatmak, çoğaltmak (özellikle söz, yol, iş için) (İs.). 2. Konuşulan konuyu uzatmak, üstünde durmak (Çr.).
ürgelemek Sallamak (Su.).
ürlük → Öllük (Çr.).
ürmek Havlamak (Çayhatap, Çıkrık-Çr.). "Söylersen mani söyle / **Ürüp** durma it gibi" Gösterir, 2011: 144
ürsümek Korkmak, ürkmek (Toyhane-Ba.).
ürüfe Süt emen çocukların yüzlerinde, et ile cilt arasında ortaya çıkan hastalık (Çr.).
ürümek Havlamak (Palabıyık, Sarimbey-Çr.). "Kaynanam kara tazı / **Ürüyor** bazı bazı" Gösterir, 2011: 139

üründülemek → Ürendelemek 2 (Çr.).
ürünmek Sallanmak, ırgalanmak (Çr.). “Elekci gelse de bi galbur alsam Ürüne **ürüne** ölük elesem” Caferoğlu, 1994: 142
ürüsüm Töre, gelenek (Çr.). “Buranın **ürüsümü** böyle.” Tdk, 1993: 4072
ürüya Rüya, düş (İs.; Os.). "Bōce bek **ürüya** gordüm." Abaz, 2004: 161
ürya Rüya, düş (Mislerovacığı-Çr.). “Suval ettim soruşturdum / **Ürya**da derdine düştüm” (H. Alçın) Oğuz, 2007b: 60
üryan Çırılçıplak (İmat-Al.; Evci-Bo.; Evciortakışla, Sarimbey, Serban-Çr.). "Yer yatağında anadan **üryan** uzanıp yattı." Sarıyüce, 2004: 67
ürye Dişi tay (Ortaköy-Me.).
üs Giysi (Çr.).
üsbekes Kesinlikle (Çr.).
üsdünden dutma Bilmediği halde bilir gibi davranma (Su.).
üse Bön, saf (Çr.).
üsece Bön, saf (Çr.).
Üseyin Hüseyin (Çr.).
üsküf Atmaca, doğan gibi avcı kuşun ayağına bağlanan bağ (Çr.).
üsküfe 1. Bir çeşit sim işli kumaş (Çr.). 2. Çiçekli yorgan (Çr.). “Altın beşik altında / **Üsküfe** yorgan üstünde.” Ozulu, 2013: 22
üsküfe tül Gelinlik giysi (Çr.).
üsküle → Üskülen (Çıkrık-Çr.).
üskülen Büyümemiş, küçük soğan (Çr.).
üst Giysi (Çr.). “Delinin getirdiği odun **üst**ünü kurutmaz.” Yoksul, 2013: 232
üst baş Giysi (Turgut-Çr.). “**Üst baş** değiştirsen de kafa aynı kafa.” Yoksul, 2013: 623
üstbekes Kesinlikle (Su.).
üstelemek Ayak diremek, üstüne düşmek (İs.; ÇıkrıkÇr.). “**Üsteleyip** durma, yeter artık.” Yoksul, 2013: 623
üstübü Ketenin çöpü, işe yaramayan bölümü (İs.).
üstümbüllük Kağnı arabasında, tekerin üstündeki bölüm (Çr.).
üstünbüllük 1. Üstelik, fazladan (Çr.). 2. En üste (Çr.). "Yemeğimi bitireyim elmayı **üstünbüllük** yapacağım." Tdk, 1993: 4796
üstünkorü 1. Baştan savma (Çr.). 2. Bilmeden, bilinçsizce (Su.).
Üsük Hüseyin (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).
üsürgelenmek Korkmak, ürkmek (Toyhane-Ba.).
üş Üç (Karkın, Örenseki-İs.; Çr.). “**Üş** dene, dört dene boru aldurdum.” Abaz, 2004: 143
üşengeç Tembel (Çalyayla-Çr..).
üşengen Tembel (Evci-Bo.). "Bu öfkeli, inatçı, **üşengen** orman halkı Aygar dağından niçin el ayak çekti?" Sarıyüce, 2006: 76
üşenmek Gıdıklanmak, huylanmak (Su.). "Elleme **üşeniyorum**." Tdk, 1993: 4077
üşşe Üşüme ifadesi (Bademce-Ka.).
üşük Soğuktan duyulan uyuşma, acıma (Çr.).
üşürmek Üşümesine neden olmak (Kalecik-Me.). “Sen bilirsin bana neler eyledin / Ağustos ayında **üşürdün** beni” Piroğlu, 1981: 70
üta olmak Sıcağa tutkun olmak (Çr.). “Pek sobaya sokulup durma **üta olursun**.” Tdk, 1993: 4797
ütek Sıcağı seven (Çr.).
ütek olmak Sıcağa tutkun olmak (Çr.).
ütelemek Ateşte hafifçe yakmak (Su.).
ütezlenmek → Ütüzlenmek (Çr.). “Orada burada **ütezlenip** duruyor.” Yoksul, 2013: 519

ütme Ateşte kızartılmış taze mısır, buğday (Beydili, Çalyayla, Dutçakallı, Eskiekin, Gökköy-Çr.). "Çok **ütme** üttüm de çötül gavurdum / Epey yolma yoldum, deste çevürdüm" Kurtoğlu, 1998: 26

ütmek (1) 1. Koyun, tavuk gibi hayvanların kıllarını, tüylerini yakmak (Çalyayla, Eskiekin-Çr.). 2. Taze mısırı, buğdayı ateşe tutup pişirmek (Su.; Büyükgülücek-Çr.). "Çok ütme **üttüm** de çötül gavurdum / Epey yolma yoldum, deste çevürdüm" Kurtoğlu, 1998: 26

ütmek (2) Oyunda, kumarda kazanmak (İsahacı, İmat-Al.; Körkü-Su.; Mislerovacığı, Sarimbey-Çr.). "Gız gene padişahı **ütüyo**." Akbaş, 1983: 19

ütülenmek Tüyler, kıllar hafifçe yanmak (İs.).

ütülmek Oyunda, kumarda yitirmek (İsahacı, İmat-Al.; Ba.; İs.). "Padişah **ütülüyo**, yüzüğü veriyo." Akbaş, 1983: 19

ütüzlenmek Oyalanmak, işi ağırdan almak (Su.; Çalyayla, Gökköy, İsmailköy-Çr.). "İşinin başına gel, orda yok yere **ütüzlenme**." Tdk, 1993: 4081

üütmek Üğütmek (İkipınar-İs.). "**Üütdük** de kannımıza goduk." Abaz, 2004: 121

üveç → Öveç 2 (İs.).

üvendere Çiftçinin hayvanları yürütmek için kullandığı ucu çivili değnek, üvendire (Kıcılı, Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Eskiekin-Çr.). "**Üvendere** boyunduruk / Öküz koca, dana kırık" Kurtoğlu, 1994: 37

üvendire → Üvendere (Çr.). "İpiçürük sap kağnısındaki **üvendire**yi kapıp..." Özçatalbaş, 2003 : 16

üveşmek Bulaşmak (Su.).

üveyik buğday Ekmeği lezzetli, sert buğday (İs.; Hamamlıçayköy, Ovakarapınar, Sarimbey-Çr.). "**Üve yik**, deli buğday, devedişi, alkara kılçık, turnadili yetiştirilmektedir." Çorumlu, 2009: 1445

üvez Atsineği (Külah-Al.; İs.).

üvütmek Öğütmek (Çr.).

üyez Hayvanlara konup yapışan, onları tedirgin eden bir çeşit sinek, atsineği (Çr.). "**Üyez** gibi at götünde geçinme." Çorumlu, 2009: 1070

üylenmek Evlenmek (Kalecikkaya-Al.).

üyrenmek Öğrenmek (Kalecikkaya-Al.).

üyük (1) Cıvık çamur (Hacıhamza-Ka.).

üyük (2) Yığma toprak tepe (Çr.).

üzellik → Üzerlik (Kızkaraca-Al.). "**Üzellik** isimli bir otun yakılarak dumanının hasta kişiye tüttürülmesinin iyi olduğu inancı vardır." Ayhan, 2002: 282

üzengi Atın eyer takımında bulunan ayak basacak yer (Alacahüyük-Al.; Eskiekin-Çr.). "**Üzengi**ye basan ata da biner." Yoksul, 2013: 624

üzengilemek Bir şeyin üzerine ansızın uzun adımlarla yürümek (Su.).

üzengili Ayak tabanındaki çukur (Çr.).

üzer Can sıkıcı (İs.).

üzerlerden ırak Tanrı göstermesin (Çr.).

üzerlik Tütsüsü nazara iyi geldiğine inanılan kokulu bir ot (Su.; Çr.). "Yâr nazara gelmişsin / **Üzerlik** toplayalım" Aytekin, 2003: 53

üzgü Eziyet (İs.).

üzmek Koparmak, ayırmak (İsahacı-Al.; Karahisar-Çr.). "Midemde çıban varımış / Can kafesten **üzer** oldum" Arısoy, 1970: 34

üzük Eskimeye yüz tutmuş, yıp-

ranmış, incelmiş (kumaş ya da benzerleri için) (Çr.).

üzülmek İncelmek, yıpranmak, eskimek, kopacak duruma gelmek (kumaş ya da benzerleri için) (Yazır-Bo.; İs.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Kalın incelene kadar ince **üzülür**." Yoksul, 2013: 420

üzüm çöpü Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

üzüt kesit olmak Ortaklığı kesmek, alacağı vereceği kalmamak (Çr.).

V

va Var (İs.). "Şu yülük gayanın dibinde bāmız **va**." Abaz, 2004: 104

vaa Doğru mu, gerçek mi? (Kışlacık-Me.).

vağıl vağıl 1. Gür akan su sesi için (Çr.). 2. Gürültülü konuşma için (Çr.).

vağıl vağıl taşmak Kaynayan bir şeyin ya da mayası çok gelmiş hamurun kendiliğinden çokça taşması (Os.).

vaha Öküz, manda yürütme ünlemi (Su.).

vahıt Zaman, vakit (İs.). "**Vahıt** geşdi, madımak zamanı ben gelin oldum." Abaz, 2004: 167

vahit Vakit (Çr.). "**Vahit** daha gayet erdir." Caferoğlu, 1994b: 112

vahsınmak Pişman olmak (Çr.).

vala (1) Baklava yufkası (Çr.).

vala (2) İpek başörtüsü (Çr.).

vala (3) Pamuklu dokuma, revendük (Çr.).

vangıldamak 1. Çok gürültü yapmak (İs.). 2. İnsanın ya da hayvanın kalın, acıklı ses çıkarması (Çr.).

vangırdak Ağlamaklı, kalın ses çıkaran insan ya da hayvan (Çr.). "**Vangırdağın** biri." Yoksul, 2013: 626

vangırdamak Topluluğun gürültü yapması (Su.; Çıkrık-Çr.).

vanılamak 1. Ağlamak (Çıkrık-Çr.). 2. Bilinçsiz olarak kafa şişirmek, anlamsız sesler çıkartmak (Os.).

vankıldak → Vangırdak (Çr.).

varavarası Eni sonu, olup olacağı (Çr.).

var get Git şurdan (Çr.).

varıncık Varınca (Su.).

varıver Haydi git (Çr.).

varivi Yürü git (Gölet-Ka.; Os.). "Varivi, **varivi**. İşini gör de gel." www.golet.tr.gg/

variyet Varlık, zenginlik (Su.).

varmak 1. Kızların evlenmesi (Su.). Gitmek (Toyhane-Ba.; Su.;).

varyemez Varlıklı olduğu halde, harcamayı sevmeyen eli sıkı (Su.).

vasait Araç (Karadona-Çr.).

vaşşş! Vayy! Acıma belirten ünlem (Akçalı-Su.; Çr.). "Acele düşersin yola / Hallarına **vaş** olacak" Arız, 2005a: 58

vaza Sözünü bilmez, geveze; vazalak (Çr.).

vazalah → Vazalak (Çr.).

vazalak Yersiz, gereksiz, kaba konuşan, densiz (Çr.).

vazgeldek Yaban tavuğu (Çr.).

vazır vazır Birbiri ardına, peşpeşe (Su.).

vekilcelik Nikâhta güveyin vekiline verilen bahşiş (Beydili, Eskiekin-Çr.). "Biri vekil olur gelin bacıya **Vekilcelik**siz de varmaz hocaya" Kurtoğlu, 1994: 176

velediye Belediye (Harunköy-İs.; Çr.). "Çavuşluk ederdi **velediye**de / Kanlı kamyon nasıl kıydın Necip'e" Çorumlu, 2009: 462

velesbit Bisiklet (Çr.). "Babam zontilli bi **velesbit** alacak bana." Özçatalbaş, 2002: 30

velesbit tekerleği Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

velvele Gürültü, patırtı (İsahacı-Al.; Hamdiköy-Çr.). "Dert bende keder bende / Seninki **velvele**dir" Ertekin, 2006: 34

velveleci Çok telaşlı (Su.).

vengirdemek → Venilemek (2) (Su.; Çr.).
venilemek (1) Can sıkan sözlerle gevezelik etmek (Çr.).
venilemek (2) Köpek yavrusunun ürümesi, bağırması (Çr.).
veram Verem hastalığı (Su.).
veran Yıkıntı, virane, harabe (Çalyayla, Evciortakışla-Çr.). "Evi **veran** olasıca." Yoksul, 2013: 299
verane Virane, yıkıntı (Çr.). "Sahibin çoğumuş aldı elimden / **Verane** beklemiş bayguşa döndüm" Caferoğlu, 1994: 146
verep Bayır, yokuş, yamaç, tepe (Al.; İs.; İbek-Me.; Su.; Teslim-Çr.). "Ters yele harman savurma / **Verebe** gağnı devirme." Kerman, 1997: 49
ver etmek Desteksiz biçimde yüksekten atmak, sallamak (Su.). "Oturmuş imiğine, **ver ediyor** kamayı." Gümüş, 1977: 55
verevli Kadınların giydiği üç etek entarinin bir çeşidi (Çr.).
vergili Nişanlı (Çr.).
verimderlik Vermeklik (Çr.).
ver veç Düzen, yöntem (Çr.). "Bırak canım **verli veçli** bir şey değil." Tdk, 1993: 4804
vesayit Araba ya da benzeri taşıtlar (İsahacı-Al.; Eskiekin-Çr.). "Yaya gelip gittim, yoktu **vesayit** / Kuşlar gibi köye uçtuğum günler" (Kurtoğlu) Yakar, 2008: 78
vesek 1. Tutu, rehin (Or.; Me.). 2. Belge (Çr.).
vessüz → Vetsiz (Os.).
vet Gerek (Çr.). "**Vetsiz** adam." Tdk, 1993: 4804
vetsiz Yersiz konuşan, patavatsız (Demirşeyh-Su.; Acıpınar-Çr.).
vetsüz → Vetsiz (İbik-İs.).
vezne Bir çeşit fincan (Çr.). "Su akar **vezne** ile / Malım yok hazne ile" Ertekin, 2006: 103
vezzek Giyside kumaşın bitimine ya da gerekli yerlerine konan lastikli, kalın bezli bağlantı bitişi, boğum yeri (Gökçam-Su.).
vı Kadınların kullandığı "ya, öyle mi" anlamında şaşkınlık ünlemi (Su.).
vıccık vıccık Çok cıvık (Çr.). "**Vıccık vıccık** olmuş." Yoksul, 2013: 629
vıcık vıcık Çok cıvık, sulu (Evci-Bo.; Su.). "Ortalık **vıcık vıcık** çamur olmuştu." Sarıyüce, 2004 : 143
vıcımah → Vıcımak (Çr.).
vıcımak Oyunbozanlık yapmak (Çr.).
vıcır vıcır Cıvıl cıvıl (Çr.). "Parpar, kara gözlerini **vıcır vıcır** döndürerek Uzun Hoca'nın yüzüne bakıyordu." Tahir, 2006: 23
vıdı vıdı Geveze (Çıkrık-Çr.).
vıdırdanmak Mırıldanmak (Çr.).
vıd vıd → Vığırdamak (Çr.).
vığ Yazıklanma ünlemi (Çr.).
vığıltı Uğultu (Gökçam-Su.).
vığırdamak Sessizce konuşma için (Çr.).
vığır vığır Çok, çok bol, kımıltılarla kaynaşma durumunda (kurt, karınca, sinek, çocuk) (Çr.).
vıh Üzüntü, şaşma bildiren ünlem (Çr.). "**Vıh** gızz! Gazaa geçirdin he mi?" Kerman, 1997: 26
vıı Ya! Öyle mi? (Os.).
vıngıldamak Çınlamak, uğuldamak (İs.).
vıngır vıngır Çok gürültülü (çocuk, arı için) (Çr.).
vınıldamak Hızlı devinen bir nesnenin ses çıkarması (taş, topaç, kurşun) (İs.).
vırrık Kandırma anlamında kullanılan sözcük (Su.).
vışş Üzülme ünlemi (Aşağıfındıklı-Su.).

vıy 1. Vay (Çr.). 2. Şaşma belirten ünlem (Al.; Su.; Çalyayla-Çr.). "**Vııy** öldüm anam!"
Özçatalbaş, 2002: 18

vıyh gıız Vay canına anlamında şaşma ünlemi (Çr.).

vıyıklamak 1. Köpek yavrusu, çakal, tilki gibi hayvanların bağırması (Çr.). 2. Bebeğin ağlaması, viyaklaması (Çr.).

vızıdak Birden, çok hızlı olarak (Çalyayla, Dutçakallı-Çr.).

vızıdan → Vızıdan (İs.). "**Vızıdan** bō̄rümüzden bi şiy geşdi."
Abaz, 2004: 100

vızıdanak Hızlıca geçme (Çr.). "Gamyonun biri yanımdan **vızıdanak** geçdi." Tuluk, 1991.

vızıl vızıl → Vızır vızır (Evci-Bo.). "Onların üstünde de arılar, böcekler **vızıl vızıl**." Sarıyüce, 2006: 32

vızıltı İnilti (Evci-Bo.). "En yepelek sineğin bile **vızıltı**sı duyulurken onların vicirtileri hiç ortada yoktu."
Sarıyüce, 2006: 40

vızırdamak 1. Aralıklarla ince ince ses çıkarmak (İs.). 2. Durmadan kendi kendine alçak sesle konuşmak (Çr.).

vızırdayık Sızıltılı, ince, tedirgin edici bir sesle, sürekli ağlayan (İs.).

vızırdım oynamak Kaynaşmak, cirit atmak (Çr.). "Fareler tavanda **vızırdım oynuyor**." Tdk, 1993: 4805

vızır vızır Hızlı hızlı, topluca (bit, böcek, sinek yürümesi için) (Mislerovacığı-Çr.). "Üstümüzde **vızır vızır** dönüyor / Kara sinek teslim aldı Çorum'u"
Koygun, 2002: 23

vız vız Tez tez (Çr.).

vızzık Oyun bozuculuk (Su.).

vicirdek Dokumacılıkta kücüyü aşağı yukarı kaydırmaya yarayan aygıt (Alacahüyük-Al.; Su.).

vicirdemek Cıvıldaşmak (Evci-Bo., Su.). "Önlerine yem atılan kuş sürüsü gibi **vicirdeyip** durdular."
Sarıyüce, 2004: 212

vicirti Kuş yavrularının çıkardığı ses (Evci-Bo.). "En yepelek sineğin bile vızıltısı duyulurken onların **vicirti**leri hiç ortada yoktu."
Sarıyüce, 2006: 40

vicit kuşu Aklı, karalı serçe büyüklüğünde bir çeşit kuş (Çr.).

viddirik Oynak, yersiz davranan kimse (Dutçakallı-Çr.).

vidik Köpek yavrularını çağırma ünlemi (Gölet-Ka.).

vidi vidi Ördek yavrusu (Çr.).

vili vili Cilveli (Çr.). "Eminem **vili vili** / Yaşmağı yılan dili"
Ertekin, 1971: 49

vingirdemek Bir çeşit ses çıkarmak (Göcenovacığı-Çr.) "Tazı **vingirdeyüb** yerleri koklayarak köye doğru gidiyordu."
Çorumlu, 2009: 1650

viraç Dönemeç, viraj (Sarimbey-Çr.) "Bozuk fikir anlamaz ki **viracı** Takla atar devirirsin aracı"
Çimen, 2006: 9

vire Sürekli (Çr.).

virivi Ne olur bana ver, veriver (Yağcılar-Ka.; Os.).

viriyy Şaşkınlık, hayret bildiren bir ünlem (Gölet-Ka.). "**Viriyy** !.. Başıma gelene bak."
www.golet.tr.gg/

vittirdek Kurbağaların yumurtadan yeni çıkmış çok devinimli yavruları (Os.).

vit vit Ördek yavrularının sesi (Çr.).

viyil viyil Bir topluluğun canlı, hareketli olması (İs.).

vizir vizir → Vızır vızır (Çr.).

vô Üzüntü, şaşkınlık ünlemi (Os.).

vurguç Çekiç (Su.).
vurgun (1) Âşık, tutkun (Çr.).
vurgun (2) Büyük, iki ya da daha fazla at koşulmuş araba (Çr.).
vurgun olmak Âşık olmak (Çr.).
vurunmak Şapka ya da bere giyinmek (İs.).
vuruşmak Boynuzlu iki havyanın çarpışması, toslaşması (İbik-İs.).
vücot Vücut, beden (Çr.). "Nasıl **vücodu** şunun gız?"
Özçatalbaş, 2002: 20

Y

ya Evet (Ka.). "Evete **ya**, hayıra yo … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
yā Yağ (İs.; Çr.). "İnekleri yazıla gedeler / Sütlerinden sarı **yā**lar edeller"
Caferoğlu, 1994: 152
yaannı Sırt (Çr.).
yaar → Yağır (3) (Dutçakallı-Çr.).
yaba Tınaz savurmaya, saman doldurmaya yarayan tahtadan, büyük çatal kürek (İsahacı-Al.; Kamışlı-Su.; Beydili, Çalyayla, Gökköy, Sarimbey-Çr.). "Bir bereketli harmanım / Sevgi savurur hep **yaba**m" Ercan, 1997: 79
yabāltı Yaba ile alınamayan saman (Su.).
yaban (1) Dışarı, uzak yer, gurbet (Bayat-İs.; Or.; Olukyanı-Su.; Serban-Çr.). "Dar yerleri gen olsun / Beni attı **yaban**a" Ertekin, 2006: 97
yaban (2) Yabancı (İs.; Akçalı-Su.; Eskiekin-Çr.). "Cananıma candım, civan yâr idim / Yedi kat **yaban**dan el olduk şimdi" Kurtoğlu, 1994: 157
yabana gitmek Başka yere, başka köye, uzağa gitmek (İs.).
yabancılamak Yabancı tutmak, yabancı saymak (Çalyayla-Çr.). "Her şeyini **yabancıladığı** bir kasabada göçü indirdiler."
Destanoğlu, 2006: 53
yaban gazı Göllerde yabanıl olarak yaşayan, avlanan bir kaz çeşidi (Çr.).
yabanlık El içinde, özel günlerde giyilen giysi, pabuç (Eskiekin-Çr.). "Geride **yabanlık** giysiler içinde rastıklı sürmeli süslü hanımlar kız evine yürürlerdi." Özçatalbaş, 2002: 15
yaban paklası Pişirilerek yenen bir çeşit ot (Eskiköy-Çr.).
yabansamak → Yabancılamak (Çr.). "Oğlanı tembihledim. İtler **yabansar**. Sokulma dedim."
Tahir, 2006: 73
yabıldak Yalın ayak, yaya (yayan sözcüğüyle birlikte kullanılır) (Çr.).
yabrı Düşük, uzun kulaklı hayvan (Göcenovacığı-Çr.). "**Yabrı** kulak zor ediyor / Av avlamağa dalabır"
Çorumlu, 2009: 1651
yabuldak → Yabıldak (İs.).
yaddetmek Kovmak, yok olmasını söylemek (Çr.).
yadırgamak Alışamamak, yabancılık çekmek (İs.; Su.; Eskiekin, Göcenovacığı-Çr.). "Çocuk, evin bu durumunu hem **yadırgadı** hem yadırgamadı." Seyda, 2006: 244
yadırgı Yabancı (Külah-Al.; Kamışlı-Su.; Çıkrık, Dutçakallı -Çr.). "Yaban ellerde **yadırgı**lığına bahmıyo da bi de yılçarıyo." Uçakcı, 2006: 380
yadırgısımak Yabancılamak (Su.). "Hayvan burayı **yadırgısıdı** geçer diye düşünüyormuş."
Uçakcı, 2006b: 191
yadırkı Yabancı (Çr.).
yad olmak Anılmak (İs.).

yagıştırmak Yakıştırmak (Kiranlık-Çr.). "Allah yerinize **yagıştırsın**, efendininen bi yastıgda gocatsın." Oğuz, 2007a: 20

yağak Yanak (Çr.).

yağannı Sırt (İs.). "**Yağannı**mı kesseler de yağım çıkmaz benim." Yoksul, 2013: 632

yağar (1) Sırt (Çr.). "**Yağar**ına iki sumsuk vurdum, yuvarlanıp gitti." Yoksul, 2013: 632

yağar (2) Yağmur (Su.). "**Yağar** eser yolcu yolunda gerek." Yoksul, 2013: 632

yağarnı Sırt (Demirşeyh-Su.; Sarimbey-Çr.).

yağaşlık Sürekli yağmurlu, yağışlı (Çr.).

yağaz Ters, inatçı (Çr.).

yağda Yağlı kir, yağ lekesi (İs.; Su.). "İşliğinin yakasını **yağda** bürümüş." Yoksul, 2013: 406

yağdalı 1. Pis, yağlı (Çıkrık-Çr.). 2. Giysisi, başı yağlı, kirli, pis kimse (Çıkrık-Çr.). "Heybeye koyduğu **yağdalı** paltosunu çıkarttı." Aksu, 2013: 113

yağır (1) Kel (Çr.). "**Yağır** tırnak bulsa başını kaşır." Yoksul, 2013: 632

yağır (2) Sırt (Su.).

yağır (3) Yük ya da binek hayvanının sırtında, eyerin ya da semerin açtığı yara (Sarimbey, Serban-Çr.). "Yavuz itten **yağır** eksik olmaz." Yoksul, 2013: 644

yağırnı Sırt (Su.). "Daha iki adım atmadan da **yağırnı**sından kurşunu yedi." Sarıyüce, 2004 : 256

yağış Yağmur (İs.; Me.). "Keteleri sardılar mı, **yağış**sız havalarda kırlara açılır orada yerler." Seyda, 2006 : 210

yağız (1) Esmer, kara renkli (Evci-Bo.). "Yalnız biri baklakırı, öbürü **yağız** iki binek hayvanı bırakılmıştı." Sarıyüce, 2006 : 82

yağız (2) Tavlı, bakımlı at (Su.).

yağlama Düğünlerde tereyağı ile yağlanarak verilen çörek (Gökçam-Su.).

yağlı Börek (İs.).

yağlı ballı olmak Birisiyle sıkı fıkı olmak (Çr.).

yağlıcı Börekçi (İs.).

yağlı çörek Arasına yağ sürülerek yapılan yufka biçimli çörek (Su.).

yağlı hamır Kesme hamurla yapılan makarna türü bir yemek (Su.).

yağlık 1. Mendil (Os.; Su.; Büyükdivan, Çalyayla, Eskiekin, İsmailköy-Çr.). "**Yağlığın** kirlenmiştir / Gözyaşımla yuyum yâr" Gösterir, 2011: 270 2. Kadın başörtüsü (Çr.).

yağlı kayış Saklanan kayışın bulunması esasına dayanan seyirlik köy oyunu (Çr.).

yağlı ufamaç Ufalanmış yufkayı yağla karıştırarak yapılan yemek (Su.).

yağmurluk Kaput, palto, pelerin (İs.).

yağrık Et kıymak, odun yarmak için kullanılan ağaç kütük (Külah-Al.; Me.).

yağşak Asılgan, şımarık (Su.).

yağşanmak Şımarmak (Su.).

yağşı Büyük çömlek (İs.).

yağ tutma Hayvan, fazla yağlandığında beliren, birdenbire öldüren bir hastalık (Çr.).

yağ tutmak Semirmek, yağlanmak (İs.).

yah Öküz güderken kullanılan ünlem (İbik-İs.).

yahmak Yakmak (Çayhatap, SarimbeyÇr.). "Sehsen bin evliya ocağın **yahar /** Dohsan bin evliya gulbengin çeker" Caferoğlu, 1994: 140

yahni Tas kebabı (Me.).

yahvisi Ortaklık (Çr.).
yaka 1. Yan, yön, taraf (Çr.). "Her kesin bir yana **yaka**ya savrulduğu 1923-1928 yılları arasında zınk dediler durdular." Seyda, 2006: 43
2. Kıyı (Su.). "Ne Ağa Bey ırmağın sağ tarafına adım atıyor, ne de Emirzade sol **yaka**ya ayak basıyordu." Sarıyüce, 2004 : 233
yakalık Öğrencinin okul önlüğü üzerine giydiği beyaz yaka (Çr.).
yakar Yakıcı, acı (İs.).
yakarış Yalvarma, dua (Çr.).
yakarmak Yalvarmak, dua etmek (İs.).
yakası açılmadık laf Daha önce duyulmamış, söylenmemiş ilginç söz (Çr.).
yakasız gömlek Kefen (Alacahöyük-Al.). "**Yakasız gömlek** giy bugün Giyem ağlaya ağlaya" Ayhan, 2002: 254
yaka yırtmak Usanmak, bıkkınlık getirmek (Su.).
yakı Çeşitli otlardan, nesnelerden yapılarak, ağrıyan organ üstüne konulan bir em (Su.; Çr.). "Söyle, **yakı** mı, kara sakız mı sarsam." Özçatalbaş, 2002: 106
yakılmak Sevgiyle bağlanmak; birine tutulmak, sevmek (İs.).
yakım → Yakma (Çr.).
yakım yakmak → Yakmak (Çr.).
yakınlık 1. Gönül birleşmesi (İs.). 2. Cinsel ilişki (Çr.)
yakınmak (1) Sızlanmak (Hamdiköy-Çr.). "Olgörüp kız beğendiremedim diye dizlerini döğerek **yakınır**dı." Tahir, 2004: 179
yakınmak (2) Sürmek, koymak (kına için) (İs.).
yakı olmak Yapışmış gibi yakın olmak (Çr.). "Şu yiğide **yakı olayım**." Tdk, 1993: 4130
yakma Önemli olaylar, acılar, ayrılıklar, seviler üstüne yakılmış türkü, ağıt (Çalyayla, Eskiköy-Çr.).
yakmak Önemli olaylar, acılar, ayrılıklar, seviler üstüne türkü, ağıt yapmak, düzmek (Çr.). "Pencereden bakıyor / Bana mani **yakıyor**" Gösterir, 2011: 294
yal İnek, köpek gibi hayvanlara yedirmek için hazırlanan unla kepek karışımı sulu yiyecek (İs.; Kamışlı-Su.; Çalyayla, Eskiekin, Evciortakışla, Turgut-Çr.). "Her it **yal** yer çanağımdan / Yağlar kaçar sunağımdan" Gardaş, 1979: 12
yalabık (1) 1. Çabuk iş yapan (Su.). 2. Aceleci (Su.).
yalabık (2) 1. Parlak (Su.). 2. Aydınlık (Çr.). "Sinsinden sonra ateşin **yalabığında** bir de halaya durdular." Yoksul, 2013: 572
yalabımak Işığın yansıması, parlak bir nesnenin parlayıp sönmesi; şimşek çakması (Ka.; Çitli, Demirci-Me.; Dutçakallı-Çr.). "Şimşek **yalabıyıverdi** birdenbire." Yoksul, 2013: 591
yalabıtmak (1) Parlatmak (Çr.).
yalabıtmak (2) Tokat atmak (Su.).
yalabuk Şimşek (Büyükcamili-Al.).
yalaha → Yalak (1) (Al.; Çr.). "Goçum sen de emme **yalaha**sın." Tuluk, 1991.
yalak (1) Açgözlü, bedavacı, asalak, arsız, çıkarcı (Al.; Gökçam-Su.; Boğabağı, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Kapına **yalak** alıştırma." Yoksul, 2013: 424
yalak (2) Hayvanların içinden yal yiyip su içtiği taştan ya da ağaçtan oyulmuş kap ya da oluk (Alacahüyük-Al.; Çitli-Me.; Su.; Boğabağı-Çr.). "Tahta **yalağı** doldurdu." Sarıyüce, 2004: 21
yalakalık etmek Çıkar sağlamak

için birilerine yaranmaya çalışmak (Çr.).

yalakçı → Yalak (1) (Çr.).

yalaklanmak Açgözlülük yapmak (İs.).

yalama (1) Aşınmış, bozulmuş; vida yatağı genişlemiş, tutmaz, iş görmez olmuş (Su.; Çr.).

yalama (2) Dudakta kuruma, çatlama (Eskiekin-Çr.). "Dudaklarım **yalama**ydı / Hele çorbam, bulamaydı" Kurtoğlu, 1994: 38

yalama olmak Aygıtın eskiyip yıpranması, vidanın genişleyip tutmaz olması (Çr.). "Bu cıvata iyice **yalama olmuş**." Yoksul, 2013: 164

yalamık Bir tadımlık (Çr.).

yalamuk (1) → Yalak (1) (İs.).

yalamuk (2) → Yalama (1) (İs.).

yalamukcu Dalkavuk (İs.).

yalamukçu Her işe burnunu sokan (İs.).

yalamuk olmak Vidanın aşınması (İs.).

yalancı Asma yaprağıyla yapılan zeytinyağlı dolma (İs.).

yalangı (1) Bağları vuran sam (Çalyayla, Saray-Çr.). "Bu sene **yalangı** çaldı, üzüm olmadı."
Tdk, 1993: 4139

yalangı (2) Dağlarda biten, süpürge yapılan bir ot (Çr.).

yalangı (3) Tutuşturucu, talaş, ince kuru odun (Ovasaray-Çr.).

yalanğı Alev (Çr.).

yalankı → Yalangı (2) (Çr.).

yalap yalap 1. Pırıl pırıl, ışıl ışıl (Göcenovacığı-Çr.). 2. Hızlı hızlı (Su.). "Boşa akar suların hep **yalap yalap** / Yazamam vasfını ah güzel Bayat" Akbaş, 1983: 6

yalap yalap yanma Bir yaranın kısa aralıklarla sürekli yanması (Os.).

yalayıp geçmek Çok yakınından değecek gibi geçmek (Çr.).

yalaz Alev (Gökçam-Su.). "Dokunduğu her şeyi kavurup geçen bir **yalaz** dökülüyordu Mahinur'un ağzından."
Sarıyüce, 2004: 98

yalaza Alev (Çr.). "Yirmi adım kala, namlunun ucundaki **yalaza**yı gördü."
Tahir, 2004: 381

yalbıncımak Yalakalık yapmak, kılınmak (Su.).

yalbır Çıplak, yarı çıplak, don gömlek (İs.).

yalbırdak 1. Çıplak, yarı çıplak, don gömlek (Çitli-Me.; Çıkrık-Çr.). 2. Kılıfsız silah (Çitli-Me.). "Odanın penceresini açıp y**albırdak** lagantdaki yedi kurşunu boşalttı."
Aksu, 2013: 49
3. Ayakkabının çorapsız giyilmesi (Dutçakallı-Çr.).

yalbırlanmak Parlamak (Evci-Bo.). "Yeşil, lacivert, koyu sarı, turuncu renkler boyunlarında, döşlerinde **yalbırlanıyor**."
Sarıyüce, 2006: 115

yalbırt yalbırt Parıl parıl (Çr.). "Başından sarkan ışık ışık tellerden başka kanatlarının üstündeki uzun tüyler de **yalbırt yalbırt** dökülür yere doğru." Sarıyüce, 2004: 5

yalboğan Obur, aç gözlü (Çalyayla-Çr.).

yaldatmak Kandırmak (Çr.). "Şu yalan dünya aldattı beni / Tatlı yüz gösterdi **yaldattı** beni"
Aslıhak, 2005: 33

yaldır yaldır Parıl parıl (Su.). "**Yaldır yaldır** yanıyo."
Uçacçı, 2006: 375

yalı Saçın ense bölümü (Su.). "Ölümünü duyan ağladı, yandı / Kır atın **yalı**sı kana boyandı." Öztanıl, s. 6.

yālık Mendil (Karadona-Çr.).

yalı kazığı Uzun boylu kimse (Çr.).

yalım Güç (Sarılık-Çr.). "**Yalım**ı az yüreksizin teki." Yoksul, 2013: 636

yalımsak (1) Domuz yavrusu (Ka.).

yalımsak (2) İşsiz güçsüz dolaşan kimse, aylak (Ka.). "Çok gezene de **yalımsak** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

yalım yalım Alev alev (Çıkrık, Sarimbey-Çr.). "Güneş **yalım yalım** içimde açtı / Keklikler evlendi turnalar kaçtı" Çimen, 2005b: 31

yalın Alev (Os.).

yalınkat Tek kat, hafif, ince (Su.).

yalın yalburdak 1. Gelişigüzel (Çr.). 2. Olup olacağı (Çr.).

yalın yalpıdak Gelişigüzel (Çr.).

yalkı (1) İkiz doğmuş oğlak (İnce su-Su.).

yalkı (2) Tarlaya gübre taşınan, hasır ya da kenevirden örülen heybe (Çr.).

yallı Kirli, bakımsız kimse (Çr.).

yalman Eğri, yanlamasına (kesme, gitme) (İs.).

yalmanlı Çuvaldız (Su.).

yalpıdak Hızla, şimşek gibi geçmek (Çr.).

yalp yalp Işıl ışıl (Su.). "Elinde öğle güneşinin ışığıyla **yalp yalp** parlayan bir şey vardı." Sarıyüce, 2004: 205

yaltak Dalkavuk (İs.; Su.).

yaltaklanmak Dalkavukluk etmek (Çr.). "Emret ağam diyerek **yaltaklanıp** duracaksın." Sarıyüce, 2004: 54

yaltanma Dalkavukluk yapmaya çalışma (Su.).

yaluñuz Yalnız, tek başına (Esentepe-İs.). "Şoyle **yaluñuz**ca gezeliyom." Abaz, 2004: 105

yama Dik yer, bayır, yokuş (Gölet-Ka.; Çalyayla, İsmailköy-Çr.). "**Yama**dan, bayırdan, belden, bucaktan / Alır başım diyar diyar giderim" Kurtoğlu, 1998: 36

yamaca çıkmak Karşı çıkmak, karşılamak (Çr.).

yamaç Karşı (Yazır-Bo.; Köseeyüp-Me.; Os.; Karakaya-Su.)."Karşı çık **yamaç**tan doğan güneşe / Bak şafak atıyor yalan mı çoban?" (S. Çağlar) Ercan, 1991: 399

yamaç gelmek / gitmek Gelen birini karşılamaya gitmek (Çalyayla, Tatar-Çr.). "Yârim **yamaç gelmezse** / Başka köye giderim" Çağıl, 2013: 18

yamalak Yarım kalmış (iş için, yarım sözcüğüyle birlikte kullanılır) (Çr.).

yamalık Yama yamamaya yarar bez parçası (İs.) "Üzeri **yamalık**tan haritaya benzese de örtünebileceği giyecekler bulmuş kadın." Destanoğlu, 2006: 15

yaman (1) İşbilir, kurnaz (Çr.). "Vallaha **yaman** adamsın arkadaş!" Tahir, 2007: 211

yaman (2) Kötü (İsahacı-Al.; Çukurlu, Karakaya-Su.; Mislerovacığı-Çr.). "Açlık tokluk içindedir / Yahşide **yaman** gizlidir" Koygun, 2002: 25

yaman (3) Dalları toprak yüzeyine yatay uzayan bir çalı (Çalyayla-Çr.)

yamanmak Sığınmak, çıkar için yaklaşmak (Çr.). "Yine eskisi gibi esnafa **yamanıyor**du." Destanoğlu, 2006: 70

yambul Eğri (Ka.). "Ağıra hımbıl, eğriye **yambul** derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134

yambul yumbul Eğri büğrü (İsahacı-Al.; Gökçam-Su.). "**Yambul yumbul** yürür yel gibi geçer / Uçar bir kayadan düzdür tabanı" Arısoy, 1970: 98

yamçı Yağmurdan, soğuktan korunmak için kıldan, keçeden yapılmış üst giysisi (Alacahüyük-Al.; İs.; Os.; Çr.). "Yaylayı tutunca,

yorgana, **yamçı**ya sarılmadan durulmaz.” Tahir, 2008: 303

yamçi → Yamçı (Çıkrık-Çr.). "Mavzerini **yamçi**sinin altından çıkartıp tetiği çekti." Aksu, 2013: 48

yamık Eğik, bükük, çarpık (İs.).

yamık yumuk Eğri büğrü (Çr.).

yamılmak Eğrilmek, bükülmek, çarpılmak (İs.).

yāmır Yağmur (Acıpınar, Eskiekin-Çr.). “Mis gibi gohmuyo yaşı, **yamırı** / Goresidik getti garı, çamırı” Kurtoğlu, 1998: 22

yampır Yan yan yürüyen (Çr.).

yampir Topal (Ka.). “Topala **yampir**, patatese de gompir derler Kargı’da.” Dbk, 2003: 134

yampiri Eğrilmiş, eğri, yan, çarpık (İs.). “Süvari taburunun en önünde biri topal, biri **yampiri** iki bastıbacak ihtiyar da darbuka çalarak yürüyorlar.” Benice, 2002: 125

yampirik Eğri (Çr.).

yamrı → Yampiri (İs.).

yamrı yumru Eğri büğrü (Evci-Bo.; Su.). “**Yamrı yumru** vücuduyla kimseyi beğenmez oldu.” Yoksul, 2013: 637

yamrı yümrü Eğri büğrü (yuvarlak nesneler için) (İs.).

yamşi Uzun çoban giysisi, kepenek (Beydili-Çr.).

yamuh → Yamık (İs.).

yamuk → Yamık (İs.).

yamuk yumuk Eğri büğrü (İs.). “**Yamuk yumuk** yürüme, ayağını pisliğe sürüme.” Yoksul, 2013: 637

yamyastı Yassılanmış, düzlenmiş (Çr.).

yamyaş Islak (Çr.). “Oğlum üstün başın **yamyaş** olmuş, noordün ööle. “ Tuluk, 1991.

yan Köylerde kerpiç yapılara boydan boya konulan kalın ağaç (Me.).

yan altını Omuzdan kalçaya değin çapraz olarak uzanan, altın dizili kordon ya da altın zincir (Çr.).

yanar döner Erişi mor, arkacı kanarya sarısı olan, iki renkli görünen kumaş (Çr.). “Tülbendim **yanar döner** / İçinde yıldız söner” Aytekin, 2003: 170

yanaşık Nikâhsız kadın (Çr.).

yanaşma (1) Kapatma, metres (Çr.).

yanaşma (2) Uşak, hizmetçi (Su.; Çr.). "Büyük çiftliğini **yanaşma**lar tutarak kendisi ekip biçtiriyordu." Sarıyüce, 2004: 29

yanaz 1. Sürüden ayrı, kendi başına hareket eden hayvan (Külah-Al.; Gökköy-Çr.) 2. Ters, huysuz, inatçı (Su.).

yanazlanmak Tersleşmek, olumsuz davranmak (Su.).

yanazlık Terslik, inatçılık (Su.). "Umut bağladığım torunumun işi gücü **yanazlık**." Sarıyüce, 2004: 234

yancıl Aşık oyununda hedefin yanına düşen, hedefi vurmayan aşık (Çr.). "Sahalar eksikcil, ortancıl, **yancıl**, gericil diye vasıflandırılırdı." Çorumlu, 2009: 589

yan cızmak Vazgeçmek, caymak (Su.).

yandım Kadınların boyunlarına taktığı parlak boncuklu kolye (Çıkrık, Ovasaray-Çr.).

yandırmak Dokunaklı sözlerle karşısındakine acı vermek, üzmek (Al.; Kalecik-Me.). “Bizlere dağları **yandıran** çeşme / Akışın durmasın, sesin gür olsun” Ayhan, 2002: 260

yandolay Keçi yolu (Çr.).

yangabaz Geçimsiz, her şeye karşı çıkan (Su.).

yangı (1) 1. Etkin keder (Kavşut-Su.; Çayhatap, Evciortakışla-Çr.).

"Her acı **yangı**ya göz yaşı dökmem
Dosta açık bir ele sır bir insanım"
Şahadoğru, 1995: 55
2. Yanma, acı (Çr.). "Poposundaki **yangı**yla döneleyen ayı, varıp şadırvanın göletine camışlar gibi yattı."
Özçatalbaş, 2002: 39

yangı (2) Yufka pişirirken tandırda yakılan kuru yaprak, saman, ot, çalı çırpı (çalyayla, Eskiköy-Çr.).

yangılanmak Hastalık ateşiyle dudakları uçuklamak, halsiz düşmek (Çr.). "**Yangılısın** bir iş var sende." Gümüş, 1977:32

yangılı Sevecen, sıcakkanlı (Su.).

yangılı ana Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

yangın Sevdalı (Çr.)."Şehrin tüm kızları ona **yangın**dı."
Destanoğlu, 2006: 90

yanğal Yamuk yumuk, eğri büğrü, bozuk düzen (Çr.).

yanğal yunğal Eğri büğrü (Çr.).

yanğı Yankı (Çr.).

yanğı vermek Üzmek (Çr.).

yanı böğür Yan taraf (Eskiekin, Karadona-Çr.). "Bu yiğitler Çorum'un baş pehlivanları / Camızı bile **yanı böğründen** atar" Kurtoğlu, 1994: 174

yanıç (1) İçine ıspanak, peynir, soğan, kıyma ya da yumurta konularak sacda pişirilen bir börek çeşidi (Gökçam-Su.; Beydili, Büyükgülücek,Karadona, Ovasaray-Çr.). "Oklavayı yemek istemiyorsan **yanıç**tan elini çek." Yoksul, 2013: 515

yanıç (2) Kız evinden güveye gönderilen giysi (Tanrıvermiş-Me.; Eskice-Çr.).

yanıç (3) Yengeç (Çr.).

yanıççı Kız evinden güveye armağan getiren kimseler (Eskiekin-Çr.). "Ellerinde bohçasıyla martini Gelen **yanıççı**dır, tutun atını"
Kurtoğlu, 1994: 169

yanık (1) Etkin, dokunaklı, yakıcı (Eskiekin-Çr.). "Bu kıtlık için çıkarılan destanlar, yakılan **yanık** türküler hâlâ unutulmamıştır."
Sarıyüce, 2004 : 19

yanık (2) Sevdalı (Çr.). "Ak balık kara balık / Yüreğim sana **yanık"**
Aytekin, 2003: 17

yanıkara 1. Sığırda, atta görülen bir hastalık, şarbon (İbik-İs.).
2. Çaresi olmayan dert (Dutçakallı-Çr.). "**Yanıkara**lara tutulasın."
Yoksul, 2013: 638

yanıkmak Yakınmak (Çr.).

yanıksamak Acımak (Çr.).

yanıllı 1. Sırt (Çr.). 2. Vücudun yan tarafı (Çr.). "İki gündür bi şeyler sokuluyo **yanıllı**ma."
Özçatalbaş, 2002: 106

yanıltmaç El el üstünde oyununda ebenin cezadan kurtulabilmek için söylediği aliterasyonlu söz (Çr.).

yanır (1) Sırt, bel (Dutçakallı-Çr.).

yanır (2) → Yağır (Külah-Al.; Çr.).

yanırlı (1) Kir bağlamış (Çr.).

yanırlı (2) Sırt (Çr.).

yanısıma Yanımda (Harunköy-İs.). "Ben işci gotüremezdim **yanısıma**."
Abaz, 2004: 151

yanı sıra Yanında, birlikte (Çr.).

yanış Yanlış (Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "Sahte şeyhin, sahtekarın elinde Gittin **yanış** yerde durdun emmoğlu"
Çimen, 2006:11

yanışlamak 1. Yanıltmak (Çr.).
2. Yanlışını çıkarmak (Çr.).
3. Karşı savda bulunmak (Çr.).
4. Yanılmak (Çr.).

yan kabağı Yanında gezdirilen kimse (İs.).

yankal Eğri büğrü (İs.).

yan köstek Tayları rahvan yürümeye alıştırmak, otlakta kaçmasını sönlemek için karşılıklı

olarak ön, arka ayaklarına takılan ip (İs.).

yanlama (1) Tarlalardan harman yerine taşınan sap yığınları (Evci-Bo.; Kamışlı-Su.). "Tınazlarla **yanlama**lar yükselince, harmanların mimarisi tamamlanır."
Sarıyüce, 2006: 60

yanlama (2) Yapılarda kullanılan, dört köşe yontulmuş kereste (Sevindikalan-Çr.). "En sonunda karısına şu **yanlama**yı getir demiş."
Akkaya, 2011: II/ 242.

yanmak (1) Oyunda yanlış yapmak, oyun dışı olmak (Çr.). "Hiç **yanma**dan bitiren oyuncu birinci olur." Oğuz, 2006b: 43

yanmak (2) Sevdalanmak (Ba.; Muratkolu-Su.; Çr.). "**Yanduğum** oğlan da çeşmeye geldi."
Akbaş, 1983: 22

yanmak (3) Candan, içten üzülmek (Büyükerikli-Uğ.; Çr.). "Nasıl ağlamayım nasıl **yanma**yım / Mehemmet Ded'oğlu pirimiz göçtü"
İvgin, 2009: 84

yannama (1) → Yanlama (1) (Su.).

yannama (2) → Yanlama (2) (Çr.).

yanpiri Yan yan yürüyen (Çr.). "Akıntıya tutulmuş salapuryalar gibi **yanpiri** yanpiri koşar görünce…"
Tahir, 2007: 105

yansılamak Sözü yineleyerek alay etmek (İs.).

yantiri Bir ayağı kısa olan kimsenin yan yan yürüyüşü (Gölet-Ka.). "Yantiri **yantiri** gene bir yerlere gidiyor." www.golet.tr.gg/

yanuç (1) Bir çeşit gözleme (Os.).

yanuç (2) 1. Yengeç (İs.; Gölet-Ka.). 2. Su birikintilerinde yaşayan bir tüt küçük solucan (Bademce-Ka.).

yapā Kırkılmış koyun yünü (Çr.).

yapalak Gürbüz (Su.). "**Yapalak** görsen yatıp al, yamandan boynunu satıp al." Yoksul, 2013: 639

yapaz (1) 1. Çimli, sert topraklar için kullanılan saban (Çr.). 2. Toprağı derin kazan bir çeşit saban (Çr.).

yapaz (2) Boynuzları arkaya doğru yatmış olan büyükbaş hayvan (Gölet-Ka.; Os.; Çr.).

yapça Yavaş, yavaşça (Çr.)

yapı (1) Bal peteği (İs.).

yapı (2) 1. Bina, inşaat (Çr.). 2. Kurum, kuruluş (Çr.).

yapık Tarakta toplanan saç döküntüsü (İs.).

yapıldak Yalın ayak, yaya (yayan sözcüğüyle birlikte kullanılır) (Çr.). " Yayan **yapıldak** dağ tepe, aşmakta mı ki, yol yorgunluğuna düşsün." Tahir, 2004: 39

yapıldatmak Gözlerini açıp kapatarak ışıldatmak (Çr.).

yapışak Yapıştırıcı (Yağcılar-Ka.).

yapışlı Yapınca (Çitli-Me.). "Şu işleri **yapışlı,** seninle gezmeğe gidelim."
Tdk, 1993: 4178

yapkılı Bağlı, düşkün (Alacahöyük-Al.). "Ben anneme pek **yapkılı** idim."
Koşay-Aydın, 1952: 140

yaprak ayı Mayıs (Su.).

yaprak içi Yeşil mercimek, soğan, yarma, asma yaprağı ile hazırlanan bir çeşit pilav (Os.). "Osmancık'ta her yıl geleneksel **Yaprak İçi** Günleri düzenlenmektedir."
Oğuz, 2006a: 35

yaprıkulak Baştan ayrık duran iri kulak (Çr.).

yapuklu Saçı taranmayacak denli çok karışmış olan (Gölet-Ka.).

yapuldak → Yapıldak (Çr.).

yar Ağızdan taşan tükrük (Çr.).

yarak Gerekli araçlar (Çr.).

yaraklı Gerekli araçlar (Çr.).
yaralı bannağa işememek Kimseye yararı, iyiliği dokunmamak (Çr.).
yaralı gelin Bir halk oyunu (Al.).
yaranmak Birinin hoşnutluğunu sağlamak (Akçalı-Su.; Çr.). "Bir yol kem göründüm alem gözüne / Ne eylesem hiç kimseye **yaranmam**"
Arız, 2005b: 225
yara yaprağı Yaraların, siğilin üstüne konulan, ırmak kıyılarında biten, geniş yapraklı bir ot (Çr.).
yarayışlı Faydalı, yararlı, işe yarar (Çr.). "**Yarayışlı** değil de bizim gövdemize bu rahatlık nereden yürüyor?" Tahir, 2008: 310
yarda Yüz ölçek (Çr.).
yardak Dalkavuk (Çr.).
yaren 1. Edilgin, sevici kadın (Çr.). "Çorum'un ebe karısı gibi sevdalanıp **yâren** tutasım gelmekte…"
Tahir, 2006: 285
2. Dost, arkadaş (İsahacı-Al.; Kalecik-Me.; Os.; Dutçakallı, Evciortakışla, Sarimbey, Serban-Çr.). "Aşıklık müşkül iştir / Vermesin **yaren**lere"
Gürsel, 1997: 260
yaren cimciği Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
yaren kullanmak Kadının, kendine sevici eş bulması (Çr.). "Karısının **yaren kullandığını** bile hikâye etmekten çekinmezdi."
Tahir, 2007: 10
yarenlik 1. Söyleşi, dostluk (İsahacı-Al.; Çıkrık-Çr.). 2. Şakalaşma, şaka (Su.; Çr.). "Ne yemek **yarenliği** ne kirli mirli sözü vardı."
Gümüş, 1977: 2
yarenlik etmek (1) Kadın kadına sevişmek (Çr.).
yarenlik etmek (2) Söyleşmek, birlikte eğlenmek, şakalaşmak (Os.; Çr.). "Gel seninle biraz **yarenlik edelim** hele." Yoksul, 2013: 320
yarıcı Tarlayı ekip, ürünün yarısını alan ortak (Çr.).
yarık Çatlak, delik (Çr.).
yarıkmak Binek hayvanlarını koşmak (Bademce-Ka.).
yarım ağaz İsteksiz, içten gelmeyerek, dil ucuyla (Çr.).
yarım avuç Avucu doldurmayacak kadar az (Çr.).
yarım efe Gıcı gıcı oyununda, değneğin direkteki şapkaya dokunması ile oyuncunun kazandığı avantaj (Çr.). "Değnek şapkaya dokunursa oyuncu **yarım efe** olur."
Oğuz, 2006b: 16
yarımlā → Yarımlağı (İs.; Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çalyayla-Çr.).
yarımlağı Şinik denilen tahıl ölçü biriminin yarısı (Çr.).
yarımlık 1. Yarım liralık altın (İs.). 2. Gümüş ya da kâğıt lira yarısı (Çr.).
yarım yamalak Eksik, özensiz yapılmış, düzensiz iş (Çr.).
yarımyanıç 1. Yengeç (Çr.). "**Yarım yanıç** gibi yan yan yürüme."
Yoksul, 2013: 641
2. Üç ayaklı bir çeşit ahtapot (Çr.).
yarınsı gün Bir sonraki gün (Gölet-Ka.). "Haberi aldığımız günün **yarınsı günü** yola çıktık."
www.golet.tr.gg/
yarin Yarın (Akçalı-Su; Evciortakışla-Çr.). "**Yarin**lere söylüyorum bu günü / Elbette gerçeğe kıyan utansın"
Şahadoğru, 1995: 269
yâr küstü gönül barıştı Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).
yarma (1) Buğday, arpa, mısır, bezelye gibi tahılların iri çekilmişi (İs.; Çitli-Me.; Kamışlı-Su.;

Dutçakallı-Çr.). “Daracık sokuda **yarma** dövülmez / Güzelin üstüne çirkin sevilmez” Oğuz, 2006a: 10

yarma (2) İri yarılmış ağaç, odun (Çıkrık-Çr.). “Analar besler hurmayla, eller döver **yarma**yla.” Yoksul, 2013: 56

yarmaca Yarılıp, içi gösterilerek satılan kavun karpuz (Çr.).

yarmaça 1. → Yarma (2) (İs.). 2. Kalın odundan ayrılan parçalar (Çıkrık-Çr.).

yarma aşı Suda haşlanmış yarmaya soğan, kıkırdak eklenerek yapılan bir yemek (Ovakarapınar-Çr.). “**Yarma aşı** yemeğimin başı.” Yoksul, 2013: 642

yārnı Sırt (Kavşut-Su.).

yarnık Kadın göğüslüğü (Eskialibey-Ba.).

yarpız Sulak yerlerde kendiliğinden yetişen yaban nanesi (Külah-Al.; Çr.).

yarsamak Göreceği gelmek, özlemek (Çr.).

yarsımak 1. → Yarsimek (İs.; Gölet-Ka.; Dutçakallı-Çr.). 2. Çok sevmek, kanı kaynamak (İs.; Su.). “Ne güzel dantel, **yarsıdım**.” www.golet.tr.gg/

yarsınmak → Yarsimek (Çr.). "Boşuna **yarsınma** o akla." Gümüş, 1977: 108

yarsimek Gözü kalmak, beğenmek, hoşlanmak (Harunköy-İs.; Os.). “Emme bi **yarsiyom**, gozüm çahı bıçāñda galdı.” Abaz, 2004: 148

yâr yâre küstü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

yasamak Eğmek, çökertmek, yatırmak, bozup dağıtmak (İsahacı-Al.; İs.). “Felek dedi yaylarını **yasayım** / Neme ağlıyayım neme küseyim” Arısoy, 1970: 79

yasan (1) Dokuz taş oyununda üç taşı yan yana getirme (Su.).

yasan (2) Sevgili (Külah-Al.).

yasanmak Yatmak, uzanmak, serilmek, devrilmek (İs.). “Kendirin ırganması, **yasanması** felan yanlış?” Gümüş, 1977: 57

yasdı (1) Yassı (Su.).

yasdı (2) Yatsı (Su.).

yasdu Yatsı (İs.). “**Yasdu** namazını gıldın mıydı.” Abaz, 2004: 100

yasduk Kağnılarda, arabalarda, dingil ile gövde arasına konulan yassı ağaç (İbik-İs.).

yasılmak Eğilmek (Akçalı-Su.; Eskiekin, Serban-Çr.). “Foşurlara kuru sıkı basılır / Gelin ata yastık gibi **yasılır**” Kurtoğlu, 1994: 175

yas kaldırma Düğüne başlamak için köyde, mahallede cenazesi olan evden izin alma (Eskiekin-Çr.). “Bu hoş adete **yas kaldırma** denir / Töredir gençleri başgöz ederken” Kurtoğlu, 1994: 165

yaslağaç Yufka açılan tahta, ekmek tahtası (İs.; Bademce, Gölet-Ka.; Os.).

yastı Yatsı (Eskiekin-Çr.). “**Yastı** savuşunca kurulur masa / Yenilir içilir, dağılır tasa” Kurtoğlu, 1994: 170

yastık Eşek bekçisi oyununun üç önemli elemanından biri (Çr.). "**Yastık** olan oyuncu, sırtını düz bir yere ya da bir ağaca yaslar." Oğuz, 2006b: 29

yastık altı Gelin ile güveyin ilk gece yedikleri çerez (Çr.).

yastık çerezi Kocanın kahve dönüşü cebinde karısına getirdiği çerez (Su.; Gökköy-Çr.). “Köyün horozu gibi / **Yastık çerezi** gibi” Aytekin, 2003: 105

yastılık → Yatsılık (Çr.). “Bizim elden bir yel esti, bizim **yastılığı** kesti.” Yoksul, 2013: 155

yāsuz Yağsız (İs.). “**Yāsuz** ayakgabı gaçmış.” Abaz, 2004: 101

yaşartma Sekiz, on yıl boş bırakıldıktan sonra ekilen tarla (Çr.).
yaşartu Her türlü yaş meyve (Os.).
yaşatma Bir yaşında hayvan yavrusu (Çr.).
yaşık Yağsız, katıksız (yavan sözüyle birlikte kullanılır) (Su.). "Yavan **yaşık** önünüze ne koyarsam artık ona razı olacaksınız." Sarıyüce, 2004: 325
yaşmak Başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü (Çıkrık, EskiekinÇr.). "Anam da **yaşmağı** sıyırıp attı / Rağbete bineli peruk Deyzoğlu" Kurtoğlu, 1998: 23
2. Yüz bitimini kapatacak biçimde örtünme (Su.; Eskiekin-Çr.). "Yüzü **yaşmak**lı teyzeler "Vıy amanin, vıy amanin" diye gülüştüler." Özçatalbaş, 2002: 92
yaşmaklı şeytan Düzenci, hileci (Çr.).
yat Yabancı, el (Haydar-Al.; Evciortakışla-Çr.). "Kumrular ötüşen çölden haber yok / **Yat** avcı meralım vurdu mu bilmem" Şahadoğru, 1995: 127
yatağan (1) Çok yatan, çok uyuyan, tembel (Çr.).
yatağan (2) İnme, felç (Çr.).
yatak İnmeli hasta (Çr.).
yatalık 1. Tifo (Belkavak-Os.).
2. İnmeli hasta (Çr.).
yatgın Çalışmamaktan hamlamış hayvan (İs.).
yatım Uygun (Çr.). "Önerilen iş akla **yatım**dır." Tdk, 1993: 4201
yatımına gitmek İyi geçinmek için uysal davranmak (Çr.).
yatımlı Uysal, uslu (Çr.).
yatır Ermiş, ermiş sini (Dutçakallı-Çr.). "Elin açık saçığı ne anlardı, **yatır**dan, dededen." Destanoğlu, 2006: 39
yatkın (1) Alışkın, usta, becerikli (Çr.). "Herifler her hususta işe **yatkın**" Tahir, 2007: 209
yatkın (2) Çok durmuş olmaktan sağlamlığını yitirmiş nesne, özellikle kumaş (Evci-Bo.). "Elde kalmış **yatkın** mallarını satmak istiyorlar." Sarıyüce, 2004: 24
yatkın (3) Uygun, yerinde (Çr.).
yatsılık Yatsıdan sonra yenilen yemek (Os.; Beydili-Çr.). "Bizim elde yatsılık töredir, o da adamına göredir." Yoksul, 2013: 498
yatur Ermiş, ermiş sini (İs.).
yaturmak Sopa vurmak (Çavuşoğlu-İs.). "Benim şuraya naal **yaturduysa**, dā duruy bellüdür izi." Abaz, 2004: 138
yatyaramaz Zararlı yabancı kişi (Çr.).
yav Yahu (Gökçam-Su.; Çr.)."Ne yapayım **yav**, başlıksız kızı verdi mi dedirteyim." Güven, 2010: 50
yavan Tatsız yiyecek (Çöplü-Al.; Körkü-Su.; Eskiekin, Mislerovacığı-Çr.). "Kimisinde **yavan** kiminde yağlı Herkesin kapalı kaynar kazanı" Koygun, 2002: 99
yavancımak → Yavıncımak (Çr.).
yavan konuşmak Anlamsız, yersiz konuşmak (Çr.).
yavansımak → Yavıncımak (Çr.).
yavan yaşık Katıksız, yağsız, tat alma düşünülmeden, karın doyuracak kadar yemek (Kıcılı-Al.; Su.; Büyükgülücek-Çr.). "**Yavan yaşık** birkaç kaşık." Yoksul, 2013: 644
yavan yaşuk dememek Yemek seçmemek, ne verilirse yemek (Al.; Ka).
yavaşa Huysuz hayvanlara nal çakılırken burunlarına takılan ağaç kıskaç (Çr.).
yavaş gine Usulca, usul usul (Çr.).
yavı Yitik (Çr.).
yavıklı Sevgili, nişanlı (Çr.). "Hadi **yavıklı**m güle güle!"

Seyda, 2006: 254

yavıncımak Çok acıkmak, midesi ezilmek (Çr.) "Bizim onca çor çocuk bir kıdım ağırtı deyi **yavıncısın**, sen avradına inek dana bağışla." Gümüş, 1977: 9

yavi Yitik (Çr.).

yavlarmak Yalvarmak (Karkın-İs.). "Allahıña **yavlar** da beni buñumdan gurtarıvisin diy." Abaz, 2004: 105

yavrağız Sarı çiçekli bir kır bitkisi (Evci-Bo.). "Dere kıyısındaki narpızları, **yavrağız** oymaklarını, kimi tarlaların bir ucunu milleyip geçmiş." Sarıyüce, 2006: 32

yavsu Kene (İs.).

yavşağan Yavşan otu (İs.).

yavşak (1) Bit yavrusu (Os.; Su.; Çr.). "Çimiltiyi çit, **yavşağı** bit etme." Uçakcı, 2006: 216

yavşak (2) Kişilik yönünden zayıf olan, çıkarı için ona buna yaltaklanan kimse (Çr.). "Ona oy verilmez, **yavşağın** biri." Kerman, 1997: 74

yavşan Kaynatılıp suyu em olarak içilen kokulu, acı bir çeşit yabanıl ot (Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Kaya dibinde **yavşan** / Teptim uyandı tavşan" Gösterir, 2011: 191

yavu Yahu (Çr.). "**Yavu** sen hiç babana benzememişsin…" Destanoğlu, 2006: 10

yavuklu 1. Nişanlı, sözlü (Kuzu luk-İs.; Me.; Akçalı, Gökçam-Su.). 2. Sevgili (Dutçakallı-Çr.). "Daha benim **yavuklum** / Kenarda dikiliyor" Çağıl, 2013: 25

yavuncumak → Yavıncımak (Üçköy-Çr.).

yavuz (1) Isırgan köpek (Çr.).

yavuz (2) Kötü, fena (İsahacı-Al.). "**Yavuz** komşu şerrinden / Yâre varılmaz oldu." Ertekin, 2006: 68

yayak Yorgan (Su.).

yayalamak Yaymak, sermek, dağıtmak (İs.).

yayan Yaya olarak (Karakaya-Su.; Serban, Turgut-Çr.). "Ay doğar ayan ayan / Yollara düştüm **yayan**" Akbaş, 1983: 44

yayan yapıldak Binitsiz, yalın ayak (Evci-Bo.; Göcenovacığı-Çr.). "Ardıma bakarak **yayan yapıldak** çekip gittim köyüme." Sarıyüce, 2004 : 180

yaygı Hasır, çul, kilim, halı gibi serilen şeyler (Al.). "**Yaygı**yı serdi, yemek iskemlesini ortasına koydu." Tahir, 2006: 74

yaygıcı Bohçacı, gezici kumaş satıcısı (İs.).

yayık (1) Yoğurt ya da sütten yağ çıkarmaya yarayan araç (Kuzuluk-İs.; Çukurlu-Su.). "**Yayığa** doldurduğu yoğurdu yayıyordu." Sarıyüce, 2004: 246

yayık (2) Bir köy seyirlik oyunu (Çr.).

yayılmak Otlamak (İsahacı-Al.; İs.; Os.; Çalyayla, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Koyun gibi ot **yayıldık** ağam." Özçatalbaş, 2002: 44

yayıltmak Hayvan otlatmak (İs.).

yayım Dağınık, enli (Çr.).

yayınmak Yaymak, sermek; satıcının mallarını serip göstermesi (İs.).

yaykamak Yıkamak (İs.; Su.).

yaykantı Yıkanacak nesne (Çr.).

yayla Un, yoğurt, pirinç kullanılarak yapılan bir çorba (Büyükgülücek, Mustafaçelebi-Çr.).

yaylı At arabası (İs.; Os.; Su.). "İlkindiden yürüttüler **yaylı**yı Müddeime söylediler doğruyu" Çorumlu, 2009: 198

yaylı dal Fes üzerine takılan elmaslı iğne (Çr.).

yaylım Otlak (Evci-Bo.; İs.; Eskiekin-Çr.). "**Yaylım**dan gelen inekler sütlü olurdu." Güven, 2013: 80

yayma 1. Hayvan sırtına iki taraflı konulan büyük, dolu tek çuval (İs.; Eskiköy-Çr.). 2. Tahıl dolu çuval (Su.; Çr.). "Karısı üç beş **yayma** değirmenlik hazırlamış." Uçakcı, 2006b: 165

yaymacı Gezgin satıcı (İs.).

yaymak (1) Duyduğu sözü orda burda söylemek (İs.).

yaymak (2) Otlatmak (Evciortakışla-Çr.) "Çobanım sürüyü gütmek istedim / Gönül sahrasında **yayamaz** oldum" Şahadoğru, 1995: 49

yaymak (3) Yayıkta süt dövmek (Sarimbey-Çr.). "Suyu **yaysan** bile çıkmaz ki yağı / Ozanın sırtında Ağrı'nın dağı" Çimen, 2000: 65

yayuk → Yayık (1) (İs.). "Guruçay'da gadıncaız **yayuk** yayomuş." Abaz, 2004: 106

yayvan Ağzı geniş, yayvan kap (İs.).

yayvan ağızlı Geveze (Çr.).

yazalmak Soğumak, eli soğumak (Su.).

yazboz Boynuzları yana doğru büyümüş öküz gibi hayvanlar (İs.).

yazgı Alın yazısı (Hamdiköy-Çr.) "Boğulup düştüysek bulanık sele İnanma sevgilim **yazgı** değildir" (A. R. Öztürk) Çırakman, 1992: 88

yazı 1. Düzlük, ova (Gökçam, Yarımsöğüt-Su.; Dutçakallı, Eskiekin, İsmailköy-Çr.). "Köyümü yurt tutmuş çullu tazılar / Hozan olmuş arpalıklar, **yazı**lar" Kurtoğlu, 1994: 41
2. Yabancı yer (Çitli-Me.).
3. Tarla (Al.).

yazıcı Yazman (İs.).

yazılamak Koşarak bir yerden uzaklaşmak, kaçmak (İsmailköy, Küçükpalabıyık-Çr.). "Bizim it **yazıladı**." Güven, 2013: 115

yazılmak 1. Yayılmak, dağılmak (Çr.). 2. Ezilip büzülmek (Su.). "İnekleri **yazıla** gedeller / Sütlerinden sarı yālar edeler" Caferoğlu, 1994: 152

yazım ekmeği yufka ekmek (Gölet-Ka.).

yazı yaban Kır, bağ bahçe (Evci-Bo.; Sarimbey-Çr.). "Gömgök ekin tarlaları **yazı yaban** uzayıp gidiyordu." Sarıyüce, 2004:34

yazlık 1. Sofa (İs.). 2. Balkon (Çıkrık-Çr.). 3. Çardak (İs.).

yazma (1) İnce başörtüsü (İkikise-İs.; Su.; Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Sarı saçın örgüsü / Ak **yazma**nın dürgüsü" Gösterir, 2011: 167

yazma (2) Yufka (Büyükdivan-Çr.).

yazma ekmek Yufka (İs.; Ka.; Çalyayla-Çr.).

yazmak Hamur açmak (Harunköy-İs.; Gölet-Ka.; Eskiekin-Çr.). "Şindi yoha **yazmaynan** yanıyok." Abaz, 2004: 131

yedecek (1) Önder, kılavuz (Çr.).

yedecek (2) Saban okunun ön ucundaki deliğe, boyunduruğu tutturmak için geçirilen kalın demir ya da ağaç çivi (Alacahüyük, Eskiyapar, İsahacı-Al.; Tatar-Çr.). "Tapanın huyu var **yedecek** tutmaz / Ben böyle tapana bir ıras geldim" Arısoy, 1970: 91

yedek 1. Bakır çaydanlık (Çr.).
2. Büyük çay demliği (İs.).
3. Genellikle kahvehanelerde çay suyunu kaynatmakta kullanılan küçük su tankı (Gölet-Ka.). "**Yedek** yavaş yavaş kaynıyor, demliklerin yanından buharlar çıkıyordu." www.golet.tr.gg/

yedek çekmek Güçsüz araba atlarının yanına bir üçüncü atı koşmak (Çr.).

yedeklemek Bir kimseyi elinden tutup götürmek, bir hayvanı yedeğe alıp çekmek (Çr.).

yedici Önder, kılavuz (Çr.).

Yedikardeş Büyükayı da denilen yıldız takımı (Çr.).

yedmek 1. Yönetmek (Çayyaka-Su.; Çr.). "Kendilerini **yeden** usları değil tutkularıdır."
Sarıyüce, 2004: 97
2. → (Yazır-Bo.; Büyükerikli-Uğ.). "Bu bir kadim yoldur doğru gidene / Doğru gidip bir birini **yeden**e"
Çevik, 2007: 214

yefek Seyrek dokunmuş, cansız, yumuşak kumaş (Su.). "Şu üzümün tefeği / Al ipeğin **yefeği**"
Aytekin, 2003: 162

yeğen Çok, yeğin (Su.). "Bı yıl meyveler çok **yeğen**." Uçakcı, 2006 : 375

yeğilmek Yenilmek (Çr.).

yeğin (1) Çok bol, bereketli (Çalyayla, Karadona-Çr.). "Onun tarlasında **yeğin** ekin var." Tdk, 1993: 4224

yeğin (2) 1. Yiğit, çevik, güçlü, hızlı, acele, çalışkan (Belkavak-Os.; Çavuşcu-Su.). "**Yeğin** at yemini artırır." Gürsel, 1997: 259
2. İyi, uslu (İs.). 3. Yakışıklı (Belkavak-İs.).

yeğin (3) Şiddetli (Çr.). "**Yeğin** dolunun düştüğü sene İskilip köylüğüne çoban durmuş." Gümüş, 1977:99

yeğni (1) Alçak gönüllü (Su.).

yeğni (2) Hafif (Su.; Dutçakallı, Karahisar-Çr.). "Kapının önünde müşteri tartar / Ağır mı **yeğni** mi elinde kantar" Çevik, 2008: 54

yeğnik Hafif (Mustafaçelebi-Çr.).

yeğnişek Oldukça hafif, yeğni (Gölet-Ka.). "Bu çuval **yeğnişek**. Çocuk bile taşır." www.golet.tr.gg/

yekdap Doğru (Su.).

yekindirmek Yerinden kaldırmak, yukarı kaldırmak (İs.).

yekinmek Kalkmaya ya da bir eylem yapmaya davranmak (Külah-Al.; İs.; Körkü-Su.; Çıkrık, Sarimbey-Çr.). "Arazim yok, toprağım yok, malım yok / **Yekinip** de kalkamıyom, halım yok"
Çırakman, 2002: 116

yekli Yalandan, şakadan (Çr.). "Bu sözü **yekli** söylüyorum."
Tdk, 1993 : 4230

yeklicek Şakadan (Çr.).

yeklili → Yekli utmalı (Çr.).

yekli utmalı Kazananların, oyunda kazandığı daşenek, aşık, gazoz kapağı gibi oyun araçlarını geri verdiği oyun (Çr.). "**Yekli utmalı** daşenek oynayalım."
Kerman, 1997: 26

yektirmek Hafif topallamak (Su.).

yel Ağrı, sızı, romatizma (Çr.). "İki geyirmezsem defolmaz bir cenabet **yel** ki, ben şaştım."
Tahir, 2008: 98

yel almak Soğuk almak, hastalanmak (İs.; Çr.).

yelbirdek Eski, yırtık nesne (Çr.).

yelbirdemek Yel etkisiyle sallanmak (Çr.).

yeldari Entarilik kumaş (Çr.). "Antarisi **yeldari** / Neyleyim böyle yâri"
Ertekin, 2006: 18

yeldirme Kadınların giydiği bir tür manto (Su.). "**Yeldirme**si mavidir / Benim arkam kavidir"
Aytekin, 2003: 186

yeldirmek 1. İzlemek (İs.). 2. Bir işin, bir şeyin, birinin peşinde koşturmak, acele etmek (İs.; Akçalı-Su.; Büyükerikli-Uğ.). "Ağam atı **yeldirir** / Yel püskülün kaldırır"
Ertekin, 2006: 10

yeldirmeli Bir çeşit çelik çomak oyunu (Çr.). "**Yeldirmeli** çelik oyununda çobanlarla başa çıkamazsın."
Yoksul, 2013: 649

yelebimek Yelle sallanmak, dalgalanmak (Eskiyapar-Al.; Su.). "Yukarıdan ipek saçı kesili / Yürüdükçe **yelebiyor** kekili"
Barışcan, 2001: 84

yeleğen (1) İvecen, canı tez, te-

laşla ordan oraya gidip gelen (Eskiyapar, İsahacı-Al.; İs.; Büyükbolatlı-Su.).“**Yeleğen** tay gibi ürkek bakışlı / Yiğitler başında laleye benzer”
Barışcan, 2001: 67

yeleğen (2) Tazı, av köpeği (Çr.).

yeleğen (3) Yelpaze (Çr.). “Güzel keklik olan havalı uçar / Kanadının ucu **yeleğen** olur” Gürsel, 1997: 315

yelek (1) İşliğin üzerine giyilen, üzeri sim kordon işli, kırmızı çuhadan giysi (Alacahüyük, Eskiyapar-Al.; İs.; Su.; Eskiekin-Çr.). “Kadifeden **yeleği** / Sütten akça bileği” Gösterir, 2011: 147
2. Kazak (Ka.).

yelek (2) Kuşların kanat uçlarındaki tüylerden her biri; telek (İs.). “Devede kulak, tavukta **yelek**.”
Yoksul, 2013: 237

yelepmek Bir şeyin rüzgârda dalgalanması (Gölet-Ka.). “Çarşaf rüzgârda aşağı yukarı **yelepiyordu**.”
www.golet.tr.gg/

yelep yelep Hızlı, telaşlı yürüme (Su.; Çalyayla-Çr.). “Bayramlığım mor krep / Yürürüm **yelep yelep**”
Aytekin, 2003: 44

yeler onmaz Boşuna çalışan (Çr.).

yelikcen Yaramazlık yapan (Su.).

yelikme Şımarma, çocukların yaramazlığı (Aşağıfındıklı-Su.; Karadona-Çr.). “Bugün hava pusludur / Bek **yelikme** uslu dur”
Gösterir, 2011: 300

yelikmek Şımarmak, yaramazlık yapmak (Külah-Al.; Kamışlı, Yarımsöğüt-Su.; Çalyayla-Çr.). “Yeter **yeliktiğin** dôme dôşünü / Daştan daşa vurma şinnek başını”
Gösterir, 2008/84: 11

yeliştirmek Koşuşturmak, çok çabalamak (Su.).

yelkeni suya bırakmak Bir işi, davranışı ya da öfkeyi bırakmak, caymak (Çr.).

yelleme (1) Erkek halayında hızlandırma (Su.).

yelleme (2) Terbiyesiz, arsız, yüzsüz İs.).

yellemek 1. Kışkırtmak, fitlemek (Su.; Sarimbey-Çr.). “Kara günde kına karma / Kimseyi **yelleyip** kurma”
Ercan, 1997: 98
2. Kandırmak (Eşençay-Çr.). “Şeytanı **yellemiş** kendini atar / Dalgalar vurdukça yılgından tutar”
Oğuz, 2006d: 58

yellendirmek Hız vermek, hızlandırmak (Dutçakallı-Çr.).

yellenmek (1) 1. Gaz çıkarmak (Evci-Bo.; İs.; Os.; Gökçam-Su.; Eskiekin-Çr.). 2. Hava almak, dolaşmaya çıkmak (Su.). “Böyle yemeklerden yediğiniz için **yellenme**leriniz toplarınızın gümbürtüsünü bastırıyor.”
Sarıyüce, 2004: 211

yellenmek (2) Birini sevmek, sevdalanmak (Gökköy-Çr.).

yelleşmek Yerleşmek, oturmak (Çr.).

yelli (1) Oturaklı olmayan, deli dolu (Çr.). “Anam hiç kız mı verir / Senin gibi **yelli**ye”
Aytekin, 2003: 152

yelli (2) Hızlı (İsahacı-Al.; İs.; Su.). “Deli misin **yelli** yelli sürüyon? Gahi esiyon da gahi duruyon”
Arısoy, 1970: 103

yelli (3) Romatizmalı (İs.).

yellice (1) Deli gibi, deli dolu (İsmailköy-Çr.). “Az değil, hem de iyice **yellice**dir.” Güven: 2013: 71

yellice (1) Hızlıca, çabucak (Su.).

yelmek 1. Bir işin, bir şeyin, birinin peşinde koşmak, uğraşmak (İs.; Kalecik-Me.; Yazır-Bo.; Körkü-Su.; Mislerovacığı, Serban-Çr.). “Avcı köpeği gibi **yelip** duruyor.”
Yoksul, 2013: 85
2. Amaçsız gezip dolaşmak (İs.; Serban-Çr.). “Kimi mal, kimisi sağlı-

ğın diler / Nicesi cahildir beyhude **yeler**" Koçak, 1980: 218

yelmeşik Yaramaz, yerinde duramayan çocuk (Çalyayla-Çr.).

yelmeşmek Yaramazlık yapmak (Çr.).

yelmük İlkbaharda yetişen, uzun, sivri yapraklı, toplanıp yenen yabanıl ot (İs.).

yelönü İnce, dayanıksız (Çr.).

yelpelemek Ayırıp toplamak (Çr.).

yelpeze Altınla birlikte takılan, üstü savatlanmış, yürek biçiminde, ince, gümüş takı (Çr.).

yelpik 1. Nefes darlığı, bronşit (Al.; Boğabağı, Büğdüz, Çalyayla-Çr.). 2. Nefes darlığı çeken, öksürüklü kimse (Al.; Boğabağı-Çr.).

yelsimek Yiyecek ya da içeceğin hava alarak bozulması (Çalyayla-Çr.).

yeltemek İsteklendirmek, özendirmek (İs.).

yeltenmek Bir işe niyetlenmek, hazırlanmak (Külah-Al.; Su.; Dut ça-kallı-Çr.).

yel vermek Kışkırtmak, dolduruşa getirmek (Su.; Çr.). "Eloğlu **yel verir** de yem vermez." Yoksul, 2013: 285

yel yepelek Çabuk çabuk, çabucak (İsahacı-Al.; Evci-Bo.; Me.; Su.; Göcenovacığı-Çr.). "Pembe entari içinde **yel yepelek** uçan bir kelebeğe dönmüştü." Sarıyüce, 2004: 103

yemā Yemek (Al.).

yemecik Çocukların birbirine oyun içinde verdikleri küçük şölen (Çr.).

yemeklemek Yemek yedirmek, şölen vermek (Çr.).

yemeklik Yarar, çıkar sağlayan kişi (İs.).

yemeni 1. Terlik biçiminde hafif ayakkabı (Evci-Bo.; Su.; Tatar-Çr.). "Ayağında **yemeni** / Tanımıyorsun beni" Çağıl, 2013: 3
2. Başörtüsü (Al.; Evci-Bo.; Su.; Sarimbey-Çr.). "Başındaki oyalı **yemeni**nin ucunu kalın parmaklarına dolayarak gözyaşlarını sildi." Sarıyüce, 2004: 19

yeme sallama Tadında yemek yeme (Gökçam-Su.).

yemiş İncir (Çr.).

yemişen Kırmızı, ufak yemişleri olan, dikenli yabanıl bir ağaç (Buğabağı, Çalyayla-Çr.).

yemlemek Hayvanlara yem vermek (İs.).

yemlik (1) Hayvanların yeminin konduğu oluk (Çr.). "Hangi **yemliğe** bağlıydı at?" Sarıyüce, 2004 : 50

yemlik (2) 1. İlkbaharda yetişen, uzun, sivri yapraklı, toplanıp yenen bir yabanıl ot (Eskiyapar-Al.; Kamışlı-Su.; Çayhatap, Sarimbey-Çr.). "Örgel senin **yemlik** verdiğin kızlar / Hepsi gelin oldu, evlendi gel gel" (S. Örgel) Ercan, 1991: 432
2. Sivrikten sonra buğdayın aldığı durum (Bo.).

yemsimek → Yemsinmek (Çr.).

yemsinmek Sığınmak, kapılanmak (Çr.).

yen 1. Giysi kolu, kol ağzı (Su.; Eskiekin-Çr.). "Dalım kırık, saklayamam **yen** ile / Her solukta can boğuşur ten ile" Kurtoğlu, 1994: 105
2. Sokağa çıkarken giyilen siyah etek (Çr.).

yencilek Hafif (İs.).

yenge 1. Kardeş, amca ya da dayı karısı (Beydili-Çr.). "Sen de mi tango yaptın bütün gece **yenge**minen yoksa?" Özçatalbaş, 2002: 54
2. Gelini götüren kadın (İsahacı-Al.; Su.; Beydili, Eskiekin-Çr.).

"Artık işler kalır birkaç **yenge**ye / Töredir, gençleri başgöz ederken" Kurtoğlu, 1994: 176

yengil Hafif, yeğni (Os.).

yenilcek Hafif (İs.).

yenile Şimdi, az önce (Evci-Bo.). "Burada domateslere **yenile** ben düşüyor." Sarıyüce, 2006: 36

yenirce Frengi (Büğdüz-Çr.).

yenişmek 1. Yarışmak (güreşte) (İs.). 2. Güreşte yenmek (Çr.).

yeniye Gelecek yıl (Çr.). "Şerbetimiz içildi / Düğünümüz **yeniye**" Gösterir, 2011: 116

yeni yeni Son zamanlarda (Çr.).

yeni yetme Yeni yetişen delikanlı (İs.). " Büvet Köyü'nün **yeni yetme**lerinden biri bunun parasını resmen vermezlenmiş." Tahir, 2006: 212

yenli Hafif, ağırlığı az olan (Çr.).

yen mi yemen mi Çok dayak atıldığını anlatan bir söz (Çr.).

yepelek İnce yapılı, zarif, narin (Evci-Bo.). "Narine **yepelek**, yırtığa yirik / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

yer cücesi Kısa boylu, bilgili kişi (Çr.). "**Yer cücesi**, her şeyden haberi var." Yoksul, 2013: 651

yerden bacak Çok kısa boylu (Çr.). "Kulak ver **yerden bacak**!" Tahir, 2006: 247

yerden bitme Kısa boylu, cüce (Al.; Ka.; Su.). "Dağ dersem bizim Aygar dağı gibi **yerden bitme** olduklarını sanma." Sarıyüce, 2004: 168

yerden yığma Bodur, şişman (İs.). "Şöyle **yerden yığma**, güçlü guvvetli olsun." Özçatalbaş, 2003: 68

yer deprenmesi Deprem (Çr.). "Çorum'un nice nice **yer deprenmeleri**ne, sellerinde dayanmış Hükümet Konağı, ha çöktü ha çökecek." Tahir, 2007: 337

yere bahan Sinsi, iki yüzlü (İs.).

yerenlik Şaka, şakalaşma (İs.).

yergelemek Hor görmek, değer vermemek (İs.).

yer göçmesi Kayşa (Çr.).

yer gözü Toprakta dar çatlak (Çr.).

yer ığranmak Deprem olmak (Çr.).

yer ırganmak Deprem olmak (Çr.).

yeri iyi Kumaşı iyi, kaliteli (Çr.).

yerik yermek Gebe kadının aşermesi (İs.).

yerimek Yürümek (Esentepe-İs.; Gökçam-Su.). "Yarı yirece **yeriyerek** geldük." Abaz, 2004: 117

yerinden iş dutmak Tam zamanında, en uygun biçimde iş yapmak (Bademce-Ka.).

yerini yapmak Yatağını yapmak (Çr.).

yerinmek Üzülmek, pişman olmak (Yeniköy-Al.; Çukurköy-İs.; Akçalı-Su.; Eskiekin, Evciortakışla, Serban-Çr.). "Evleri görünüyor / Gönüldür **yeriniyor**" Ertekin, 2006: 50

yerinsemek Yerini sevmek (Su.).

yerişmek Sonradan diğerlerine ulaşmak (Gölet-Ka.). "Siz gidin ben size **yerişirim**." www.golet.tr.gg/

yer kımranmak Deprem olmak (Çr.). "Bu gece **yer kımrandı**." Tdk, 1993: 4820

yerler mühürlendi Akşam oldu anlamında bir deyim (Çr.).

yermek Birinin ardından kötülüğünü söylemek, bir şeyi beğenmemek (İs.). "Dostunu methedersen daima **yerecek** yer ko." Yoksul, 2013: 252

yerotu Havuç (Oyaca-Su.).

yer oynaması Deprem (Eskialibey-Ba.). "**Yer oynuyo** elleham!" Özçatalbaş, 2003: 73

yer pacı Yer kirası (İs.).

yersemek Ölümünü istemek (Çr.).

yersiz İlgisiz, gereksiz konuşma

(Çr.).

yer tebrenmesi Deprem (Çr.).

yeryaran Bir çeşit mantar (Me.; Ovasaray-Çr.).

yer yatağı Odanın tabanına serilen yatak (Çr.).

yesir Esir, tutsak (Serban-Çr.). "Askeriyede olsaydı, bu şimdi böylece **yesir** gittiydi çoktan." Tahir, 2004: 20

yeşerti Yeşillik, sebze (Büyükgülücek-Çr.). "Çorumlunun büyük ölçüde zerzevat ihtiyacını karşılayan **yeşerti**, tâ tuğla ocaklarına dek uzanırdı."
Özçatalbaş, 2002: 9

yeşge Haşarı (Konaklı-Çr.).

yeşil çekmek Ciltçilerin, yazma kitapların sayfalarının kenarlarına yeşil çizgi çekmeleri (Çr.). "**Yeşil çektim** meşk ile / Bir yar sevdim aşk ile" Ertekin, 2006: 117

yeşilistan Yeşil renkli, kertenkeleye benzer bir hayvan (İs.; Bademce-Ka.; Çalyayla-Çr.).

yeşillenmek Cinsel isteklerini sözle, davranışla belli etmek (İs.).

yeşillik Sofraya konulan, marul, tere, yeşil soğan gibi sebzeler (Su.). "**Yeşillik** goy madenizden lokadan / Çarık bunnu sunak yaptım yokadan." Yoksul, 2011: 87

yetence Tutum (Çr.).

yetenek Tutum (Çr.).

yetik 1. Büyümüş, irileşmiş, yetişmiş, olmuş (Dutçakallı -Çr.). 2. Büyümüş, yetişkin (genellikle kız için) (Çitli-Me.).

yetiklik Bir işten, durumdan bilgili olma (Çr.). "O soruna **yetikliğin** var mı?" Tdk, 1993: 4257

yetilmek Olgunlaşmak, yeterince büyümek (İkikise-İs.). "Kalem alıp bu dertleri yazarken / **Yetilmeyen** bağımızı bozarken" (Ş. Erdin)
Taşlıova, 2008: 421

yetince Tutum (Çr.).

yetirmek (1) Denk getirmek, tamamlamak (İsahacı-Al.; İs.). "Gece gündüz çağırırım Mevla'ya / Cümlenin isteğin **yetiren** medet!"
Arısoy, 1970: 27

yetirmek (2) Yetiştirmek, büyütmek, olgunlaştırmak (İsahacı-Al.; Körkü-Su.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Evlat **yetir**, aklını yitir."
Yoksul, 2013: 301

yetişik 1. Delikanlı (Çr.). 2. Büyümüş (Palabıyık-Çr.). "Bir görseniz dere şimdi bitişik / Üzerinde orman bitti **yetişik**" Özgür, 2002:109

yetişmek Olgunlaşmak (İsahacı-Al; İs.) "**Yetişip** serpilmiş, olgun dolgun bir kız oluvermişti." Arısoy, 1970: 65

yetli 1. Şaka (İs.). 2. Davranışlarında, sözlerinde içten olmayan (İs.). "**Yetli** söyledim."
Tdk, 1993: 4259

yetmek (1) Olgunlaşmak, büyü mek (İs.; Akçalı, Çayyaka-Su.; Sarimbey-Çr.). "Er tutmalı atasının öğüdün / İçi koftur suda **yeten** söğüdün"
Özgür, 2002: 60

yetmek (2) Varmak, erişmek (İsahacı-Al.; Yazır-Bo.; Su.; Karahisar-Çr.)."Garip Ağa'nın ardı sıra gittiler Çaylamıkta ensesinden **yettiler**"
Arısoy, 1970: 26

yetmiş Olgunlaşmış (Su.; Çr.). **Yetmiş** meyve dalda ne vahıd durur.
Uçakcı, 2006: 221

yetmiyesice Büyümeden ölsün anlamında ilenç (Çr.).

yetük → Yetik (İs.).

yeygi Genellikle kış için hazırlanan yiyecek ya da hayvan yemi (İs.; Çıkrık, Eskiekin, Kavacık-Çr.). "Herif **yeygi** beklerkene össaat uyuyuvermemiş mi?" Çorumevi, 2000: 18

yeygilik Bir ailenin bir yıllık gereksinimini karşılamak amacıyla ayrılan buğday ya da un (Kıcılı-Al.; Su.; Beydili-Çr.). "Gışlık am-

bardan **yeygilik** mi veriyon sanki."
Uçakcı, 2006: 218

yeyinti Erzak (Su.).

yeymiye Gündelik, yevmiye (Su.).

yeyni Hafif (Çr.).

Yezit Sünni (Eskiyapar-Al.; Yazır-Bo.). "Deden yok, dede paran yok, şükret **Yezit** olduğuna."
Çorumlu, 1944: 1528

yıfıl yıfıl Yavaş yavaş, sallanarak yürümek için (Çalyayla-Çr.).

yığılgı Samanla karışık tahıl yığını (Su.).

yığın Ekin saplarının ya da samanın üst üste yığılmış durumu (Beydili, Çıkrık, Göcenovacığı-Çr.). "Bu son **yığın**dan on sekiz gaz tenekesi buğday bekliyorum."
Aksu, 2013: 22

yığîr Pis koku (Su.).

yığırdemek Çok pis kokmak (Su.).

yığış yığış Peçe bağının ucuna takılan; perpere, şemse denilen zincirlerin yürürken çıkardığı ses (Çr.). "Bunlar yürürken **yığış yığış** tatlı bir ses çıkararak sahibini neşelendirirler." Çorumlu, 2009: 1444

yığma tepe Toprakla doldurma tepe, hüyük (Çr.).

yığrık (1) Girişken olmayan, beceriksiz, sessiz (Obruk-Do.).

yığrık (2) Utanma (Os.).

yıkılmak Birinin evinde çağırısız yatıya, yemeğe kalmak (Çr.).

yıkım Para harcama gücü (Çr.). "Hasan **yıkımı** götürür dedik, vardık şölen vermesini istedik."
Tdk, 1993: 4263

yılancık Bedenin değişik yerlerinde şişlik yaratan bir hastalık (Çr.). "Yâr **yılancık** çıkarmış / Ben yılancık taşıyım" Aytekin, 2003: 94

yılandili 1. Başağında düzgün iki sıra taneleri olan bir çeşit arpa (Çitli-Me.; Sarimbey-Çr.). "Arpa nevilerinden **yılandili**, altıkıran, tokak yetiştirilmektedir."
Çorumlu, 2009: 1446

2. İnce uzun bir çeşit fasulye (Çitli-Me.).

yılan eyegüsü Eskiden örülen bir çorap ya da çorap nakışı (Çr.).

yılan kavı Yılanın, soyulmuş derisi (İs.).

yılan kırkan Çok cimri kimse (Gölet-Ka.). "O **yılan kırkan**ın biri dir." www.golet.tr.gg/

yılanyastığı Kertenkele (İs.).

yılbırık Yaramaz, haşarı (Çalyayla-Çr.).

yılbırmak Yaramazlık yapmak (Çalyayla-Çr.).

yılcangu Dengesiz davranan, şımarık, arsız (İs.).

yılçalmak Olgunlaşmak, bilgi, deney sahibi olmak (İs.).

yılçarık Yaramaz, aşırı derecede şımarık (Ka.; Su.).

yılçarmak Şımarmak, şımarıkça karşı gelmek (Bademce-Ka. Su.). "Yaban ellerde yadırgılığına bahmıyo da bi de **yılçarıyo**." Uçakcı, 2006: 380

yıldam Her yıl doğuran (Çr.).

yıldamcı Her yıl doğuran (Çr.).

yıldırık Yılık, eğri (Çr.).

yıldırma Üstün gelme (Çr.).

yıldırmak (1) Eğmek (Çr.).

yıldırmak (2) Üstün gelerek caydırmak, kaçırmak (İs.). "Parasız olanlar kanunun en şiddetli maddelerine çarpılarak göz **yıldırılmıştı**."
Tahir, 2007: 23

yıldır yıldır Pırıl pırıl (Çr.).

yıldız akmak Yıldızın kayıp yer değiştirmesi (İs.).

yıldızı barışmak Birbiriyle iyi geçinmek, dost olmak (Çr.). "Gerçi Alosman'lan da **yıldızımız barışmaz** bak." Gümüş, 1977: 16

yıldızı düşük Kötü alın yazısı (İs.). "Kadersizim sevdadan / **Yıldızım düşük** benim"
Aytekin, 2003: 176

yıldızlama Üfürükçü, falcı kitabı, yıldızname (Çr.).

yıldızlı Bir çeşit mekik oyası (Çr.).

yıldız sürmek Yıldız takip etmek (Çr.).

yılgıdın Bozuk, kokmuş (İs.).

yılgın (1) Eğri (Çr.).

yılgın (2) Ot çöp kutusu (Su.).

yılgın (3) 1. Sulak yerlerde, kendiliğinden biten bir ağaç (İs.; Eşençay-Çr.). 2. Filiz (Çr.). "Irmak kıyısı **yılgın** / Üç oğlanbana vurgun"
Gösterir, 2011: 253

yılgın (4) Yenilmiş, gözü korkmuş (Su.; Çr.). "Sülük, suikast iftirasından **yılgın** çıkmış, iyiden iyiye gevşemişti." Tahir, 2004: 257

yılgınlık Bıkkınlık, usanç (İs.). "Kendini toplayıp üstüne apansız çöken **yılgınlık**tan kurtuldu."
Tahir, 2008: 324

yılhı At sürüsü (Çr.).

yılık (1) Eğri, çarpık (Çr.).

yılık (2) → Yılgın (4) (Çr.). "Toprak Hatun kahpesinin… **Yılık** oğlan?"
Tahir, 2004: 377

yılık (3) Şaşı (İs.; Os.; Gökçam-Su.). "Bunlara sebebin **yılık** gözlü Eyip olduğunu biliyorlar." Gümüş, 1977:134

yılına düşmek Ekilen tahılın bol yağmurlu yıla denk gelmesi (Su).).

yılışgan Dalkavuk (Çr.).

yılışık (1) Bakışları rahatsız eden şaşı kimse (Su.).

yılışık (2) Tembel köpek, tazı (Su.).

yılışmak Kendini sevdirmek, hoşa gitmek, ilgi toplamak için yapma bir tavır takınmak, gülmek (Çr.). "Yılıştıkça **yılışıyor**."
Yoksul, 2013: 656

yılkı 1. Doğaya salınan yaşlı hayvan; özellikle at (Evci, Bo.; Su.; Sarimbey-Çr.). 2. Çok kalabalık hayvan sürüsü (Dutçakallı-Çr.). "**Yılkı**ya at sürdüm, derisini dağda gördüm." Yoksul, 2013: 656

yılmak (1) Dış etkilerle bozulmak, eğrilmek (Çitli-Me.).

yılmak (2) Usanmak (İs.; Akçalı-Su.). "İnan **yıldım** o kopası dilinden
Kıl aldırman zalim zülüf telinden"
Arız, 2005a: 188

yılmak (3) Zorlanınca işten kaçmak (Oğlaközü-Su.; Serban-Çr.). "Erbab-ı hamiyet **yılar** susarsa
Bitirir mülkü bu çor ey oğul çor"
Ercan, 1997: 110

yılmanık Düzgün, parlak (Ka.).

yılmık Tarlada destelerin toplandığı yerde kalan her bir tane (Çitli-Me.; Büyükgülücek-Çr.).

yımılcamak Yumuşamak (Bademce-Ka.).

yımırta Yumurta (Al.; Esentepe-İs.; Çalyayla, Dutçakallı, Erdek-Çr.). "Sen çemenli **yımırta** bişir bana."
Özçatalbaş, 2002: 126

yımırta yaylısı Üstü beyaz cergeli, yaylı at arabası (Çr.). "Çift atlı **yımırta yaylısı**nan Samsun'a yük daşıyolar." Kerman, 1997: 26

yıpıldak Gözlerini çok kırpan (Çr.).

yırak Uzak, ırak (kamışlı-Su.; Serban-Çr.). "Babam evi **yırak** olsa, övünmesi kolay olsa"
Yoksul, 2013: 99

yıramak Uzaklaşmak, ıramak (Serban-Çr.). "Gümrahlar hakkı göremez / Mazlumlar haktan **yıramaz**"
Koçak, 1980: 51

yırçarmak Nemlenmek (Çr.).

yırçaruk Yüze gelen (Os.).

yırtık Utanma bilmeyen (Os.).

"Oğlanın yüzü **yırtık** / Sevip başından atmış" Aytekin, 2003: 172

yırtık ağız Geveze, boşboğaz (Çr.). "**Yırtık ağız** sır saklamaz." Yoksul, 2013: 657

yırtma Asma yaprakları ile yapılan bir yemek, yırtmaç (Al.; İs.; Oğ.; Çalyayla-Çr.). "**Yırtma** yemeği aslında ilkbahar mevsimine has bir yemektir." Oğuz, 2006a: 19

yırtmaç → Yırtma (Baltacı Mehmet Paşa-Os.; Çr.). "Yırtma yemeği, **yırtmaç** adıyla da bilinmektedir." Oğuz, 2006a: 19

yıven Yeğen (Su.).

yıvıtmak Cıvıtmak (Bademce-Ka.).

yıvrık Utangaç, terbiyeli, sessiz (Su.).

yıvşınmak Çekinmek, kaçınmak, utanmak, sıkılmak (Su.).

yıykantı Yıkanacak nesne (Çr.).

yidi Yedi (Harunköy, Örenseki-İs.). "**Yidi** bebām va." Abaz, 2004: 127

yiğin (1) Ayağına çabuk, hızlı koşan (Os.).

yiğin(2) Meyvesi bol ağaç (Os.).

yiğinik Hafif (Çopraşık-Al.).

yiğirmi Yirmi (Kalecikkaya-Al.).

yiğitbaşı Düğün kâhyası, düğünü yöneten delikanlı (Beydili, Eskiekin-Çr.). "**Yiğitbaşı** işaret etti halay çekilmesi için." Aksu, 2013: 93

yiğni Yeğni, hafif (Gökköy-Çr.).

yiğrek Üstün (Çr.).

yil Yel, rüzgâr (Os.).

yilelek Hoppa (Çr.).

yillempe Karşıya fırlatıp atma (Os.).

yim Yem (Harunköy-İs.). "Deermenimiz varıdı, un deermenimiz, **yim** deermenimiz." Abaz, 2004: 133

yimbeş Yirmi beş (İkipınar-İs.; Su.; Çr.). "Buğdayın şiniği **yimbeş** guruştur." Sarıyüce, 2004: 9

yimeden gidesi Yemeye vakti olmadan ölesi (Os.).

yini Ağır (Al.).

yir Yer (Esentepe-İs.). "Yarı **yir**ece yeriyerek geldük." Abaz, 2004: 117

yirik 1. Yarık ayrık, yırtık (Su.; Sarimbey-Çr.). "Narine yepelek, yırtığa **yirik** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80
2. Kadının üreme organı (Çr.).

yirilmek Yırtılmak (Gökköy-Çr.).

yiril yiril Leş gibi, çok kötü kokma (Çr.).

yirmek (1) Kenarlarını yırtmak, dilmek, yarmak (İs.; Os.; Dutçakallı-Çr.).

yirmek (2) Yermek, kötülemek (Os.).

yirtmeç Beyaz tülbent (Çr.).

yişek Hafif (Gölet-Ka.). "Oğlum sen de amma **yişeksin**." www.golet.tr.gg/

yiti 1. Tatlı (Os.). 2. Çok durduğu için acımış, ağırlaşmış yağ ya da peynir (Me.).

yitik Kayıp (İs.; Çalyayla, Dutçakallı, Palabıyık, Serban-Çr.). "Başına gelene var sen de danış / **Yitik** bulunursa emek zay olmaz" Özgür, 2002: 56

yitiklenmek Saklanıp, göze görünmemek (Çr.).

yitinmek Ayak diremek (İs.).

yitirmek Kaybetmek (Al.; İs.; Akçalı-Su.; Evciortakışla, Palabıyık-Çr.). "Başka değil aklımızı **yitirdik**
Yok mu akıllımız ulumuz bizim" Özgür, 2002: 84

yitişmek 1. İtişmek (Çr.). 2. Gözden uzaklaşmak, yitmek (Çr.).

yitmek (1) İteklemek, dürtmek (İs.; Akçalı-Su.). "Karanlığa, bataklığa **yittiler** / Acep bunlar kolay kolay ölür mü?" Arız, 2005a:298

yitmek (2) Kaybolmak (Çr.). "Her gelen bir yalan satar / Gerçek ara yerde **yiter**" Koygun, 2002: 26

yiv Özsu (İs.). "Bu dal **yiv**sizmiş, düdük çıkaramadım." Tdk, 1993: 4283

yivlemek Düz bir nesnede oya-

rak çukur açmak (Çr.).

yiyesi İştah (Çalyayla, Ovakarapınar-Çr.).

yiygi → Yeygi (İs.).

yiygü Yenecek şeyler (Gölet-Ka.; Os.).

yō Hayır, yok, olmaz (İs.; Ka.; Akçalı-Su.; Turgut-Çr.). "Taş vursalar da başına / **Yo** diyecek zaman değil"
Gardaş, 1979: 31

yoğsa Yoksa (Su.; Çr.). "Ben de gelecem tayyare bakmaya. **Yoğsa** büküntü tutar."
www.evvelzamanda.blogspot.com

yoğsam Yoksa (İs.). "**Yoğsam** pa zarda ben nidecem."
Benice, 2002:153

yoğşuk Yıpranmış, eskimiş (Çr.).

yoğşumak Yıpranmak (Çr.).

yoğun Kaba, kalın, iri (elek, iğne) (Maksutlu-Ka.; İncesu-Su.).

yoğurt çalmak Sütü yoğurt yapmak için mayalamak (Kıcılı-Al.; Acıpınar, Çalyayla, Eskiekin-Çr.). "Köyde **yoğurt çalacak** kap kalmadıydı." Tahir, 2006: 288

yoğurt keşi Torba yoğurdun kurutulmasıyla elde edilen yiyecek (Bademce-Ka.).

yoğurtlaş Haşlanmış yarma, yoğurtla yapılan bir yemek (Çr.).

yoh Yok, hayır, olmaz (Çayhatap-Çr.). "Niçin naz edersin niçin / Dışın **yoh** der he der için" (S. Örgel)
Ercan, 1991: 434

yoha (1) İnce, kırılgan, dayanıksız (Harunköy-İs.; Çr.). "Çubuğum çuha yârim / Bağrım pek **yoha** yârim"
Ertekin, 2006: 39

yoha (2) Yufka ekmeği (Harunköy-İs.; Eskiekin-Çr.). "Goca bi guşane yôordunan iki **yoha** ekmâani bitirdin."
Çorumevi, 2000: 18

yoharı Yukarı (Harunköy-İs.; Gökçam-Su.; Çr.). "Sôna çıkmış **yoharı**, gendi döşşâne uzanmış."
Çorumevi, 2000 : 18

yok Leke, iz, kalıntı, bulaşık (Çr.). "Bu kapta pekmez **yoku** var."
Tdk, 1993: 4287

yoka (1) İnce, sığ (Gölet-Ka.; Os.; Akçalı-Su.). "Emanetin bağrı **yoka** olur." Yoksul, 2013: 285

yoka (2) Yufka ekmek (Os.; Çalyayla, Eşençay-Çr.). "Yeşillik goy madenizden lokadan / Çarık bunnu sunak yaptım **yoka**dan"
Yoksul, 2011: 87

yokarı Yukarı (Çalyayla, Gökköy-Çr.). "**Yokarı** bak aya bak / Aşağı bak çaya bak" Ertekin, 2006:118

yokluk Yoksulluk (Çr.).

yoksam Yoksa (Çr.). "Tüfek ayarsız anadın mı? **Yoksam** her attığımı vururum…" Destanoğlu, 2006: 28

yoksama Yoksa (Çr.). "Gâvurun genç karısına mı göz koydu, **yoksama** para mı sızdıracak." Tahir, 2007: 102

yokut Ya da (Kamışlı-Su.).

yok yoksul Aşırı geçim darlığı çeken (Çr.).

yol Düğünde, oğlan evinin kız evine, kıza verdiği armağan (Su.; Çr.).

yolaç Kayalıklardaki dar geçit, delik (Çr.).

yolak Keçiyolu, küçük geçit (Me.; Or.; Göcenovacığı-Çr.). "Bilemedim salıverdim köye uzun kulağı / Saltayı sırtına sardım tuttu yolu **yolağı**"
Çorumlu, 2009: 1651

yola vurmak Uğurlamak (Çr.).

yolazmak Yolunu şaşırmak, kötü yola gitmek (Çr.).

yol çatı Yol ayrımı (Çr.).

yolda görükmez Kısacık boylu (Çr)..

yollu Kötü yola düşmüş kadın (Çr.). "Karı **yollu**ysa hiç demez! Değilse utanır, diyemez."
Tahir, 2008: 220

yollu yolunda Düzenli, tam, eksiksiz (Eskiekin-Çr.).

yolluk Yolda yenmek için hazırlanan yiyecek, azık (Çr.).
yolma (1) Sapı, orakla biçilmeyecek denli kısa kalmış ekin (Eskiyapar-Al.; Me.). "Yüksek kızlar tepesinden / **Yolma** yolup hoş geldiniz" Barışcan, 2001: 133
yolma (2) Yüzük oyununda son sayı için yapılan deneme (Su.).
yoloğlu Alevi-Bektaşi inancının kurallarına uygun yaşayan kimse (Dutçakallı-Çr.).
yoluk Tüyü dökülmüş (Su.; Çalyayla, Sarimbey-Çr.). "Şirikli gôzünü, **yoluk** gaşını / Capcık gobellere çat bundan kelli" Gösterir, 2008/84: 11
yolunu paklamak Suçlu kişinin bir armağan ya da şölen vererek suçunu unutturması (Çr.).
yoluşmak Dövüşmek (Çr.).
yol vermek İşten çıkarmak (Çr.).
yol yordam Yöntem, kural, davranış inceliği (Çr.).
yol yozu Alevi-Bektaşi inancından olmasına karşın bunun gereklerini yapmayan kimse (Dutçakallı-Çr.).
yom Türkü (Su.).
yom yom Sallanarak, omuzlarını oynatarak yürümek (Su.). "Arkasını döndü, **yom yom** beş on adım uzaklaştı." Sarıyüce, 2004: 293
Yonan Yunan (Su.; İsmailköy-Çr.). "Yak bakalım Bekir Dayı, kötü **Yonan**'ın aşkına" Güven, 2013: 115
yonga Yontulmuş küçük odun parçaları, talaş (İs.; Su.). "Baskısız **yonga**yı yel alır denilmiştir." Tahir, 2004: 374
yongabaz Aksi, ters kimse (Su.).
yonka → Yonga (İs.).
yonmak Yontmak (Eskiyapar-Al.; İs.; Serban-Çr.). "Kaba odun hacet olmaz **yonmadan**" Koçak, 1980: 212
yoñsa Yoksa (Harunköy-İs.). "İnsan **yoñsa** bişgün mü oluduk." Abaz, 2004: 131
yontallamak Bir işi yoluna koymak, işe başlamak (Çr.).
yontulmadık Kaba kimse (Çr.).
yontumak Uygun yerini bulup yerleştirmek (Çr.).
yonuz eri → Yonuz eriği (Çr.).
yonuz eriği Ekşi yaban eriği (Çalyayla-Çr.).
yoo Hayır, asla olmaz (İs.).
yôort Yoğurt (Su.; Çr.). "Güccük bi guşanenin dibinde de ecimcik **yôort** varımış." Çorumevi, 2000: 18
yopran Nezaketsizlik, kabalık (Çr.).
yopuk Başörtüsü (Os.).
yorak (1) Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan meşin yama (İs.; Su.).
yorak (2) Yatkınlık, alışkanlık (Çr.).
yordam Kural, yöntem (İs.).
yordamlı 1. Eli yatkın, becerikli, hünerli (İs.). 2. Eğitim görmüş, incelikli (Çr.).
yordamsız Kaba, patavatsız (Çitli-Me.).
yore Un değirmenlerinde, üstteki taşın çevreye fırlattığı un (İs.).
yorga Atlarda, rahvana yakın bir yürüyüş biçimi; yumuşak rahvan (Su.). "Boş eşek **yorga** gider." Yoksul, 2013: 158
yorganı ağarlaştırmak Gittiği ya da oturduğu yeri rahat bulduğu için zamanında geri gelmemek (Su.).
yorgun argın Çok yorulmuş (Çr.).
yorğu Yorgunluk (Çr.).
yorkutmak Yormak (Çr.).
yosa Yoksa (Çr.). "Gece aklına düştü de koye mi geliyon la **yoosa**?"

Özçatalbaş, 2002: 65

yōsam Yoksa (Çr.). "Suçumuz hırsız lık mı **yoosam** aha bu mu?" Lâçin, 2007/63: 6

yosma Güzel, çok güzel (İs.; Hüsem Dede-Os.; Evciortakışla-Çr.). "Ey anadan doğma **yosma**m tüleğim Kaş göz süzmek töresizlik değil mi?" Ercan, 1997: 66

yov Hayır, değil, yok (Çr.).

yoydurmak Yorumlatmak, açıklatmak (Çr.).

yoymak (1) Tavuğun piliçlerini başından dağıtması (İs.).

yoymak (2) Yorumlamak, açıklamak (İsahacı, Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). "Songünlerde sararıp zayıflamasını başkaca hiçbir ihtimale **yoymuyor**lardı." Arısoy, 1970: 78

yoz (1) Ham, olmamış, aykırı (Eskiekin-Çr.). "Kim bilir, kim nasıl olacak yarın? / Çoğu bu dünyadan **yoz** gelir geçer" Kurtoğlu, 2006: 78

yoz (2) 1. Kısır, erkek davardan oluşan sürü (İs.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Palabıyık'tan kız al, yayla köylerden **yoz** al." Yoksul, 2013: 536

2. Zayıf hayvan (Çr.).

yoz (3) 1. Yabanıl (Yazır-Bo.; İs.; Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Güzel izzet ikram arada kaldı / Büyük küçük birbirinden **yoz** oldu" (Deli Boran) Ercan, 1991: 191

2. Yalın, tek (Çr.). "Karanfiller **yoz** açtı." Tdk, 1993: 4824

yozalmak Uzaklaşmak, işten soğumak (Akçalı-Su.). "Yaş altmışa erdi ömür azaldı / İnsan birbirinden neden **yozaldı**" Arız, 2005b: 12

yozcu Koyun tecimeni (İs.).

yozmak Bitkinin, hayvanın zamanla soysuzlaşması, bozulması, yabanıllaşması (Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "Civciv uçmadıkça **yozmaz** anadan / Mecnun hakikata erdi Leyla'dan" Şahadoğru, 1995: 252

yozuk Yabancılaşmış (Evciortakışla-Çr.). "İnsan kandırmayı görevdir sanmış / Bunca insanlıktan **yozuk** vay küstah" Şahadoğru, 1995: 277

yozulmak İşten soğumak, yabancılaşmak (İsahacı-Al.; Beylice, Gökçam-Su.; Serban-Çr.). "Güzel izzet ikram arada kaldı / Büyük küçük birbirinden **yozuldu**" Çimen, 2005a: 41

yöğrük Ayağına çabuk, hızlı giden (Çr.). "**Yöğrük** atın var, daha ne isten?" Kerman, 1997: 26

yön Yüz, alnaç (İs.; Os.).

yönā İnatçı, dik kafalı (Çr.).

yöndem Yol, uygun biçim, yöntem (İs.).

yöndemli Becerikli, eli işe yatkın, yoluyla yordamıyla iş yapan (İs.; Çr.).

yöndemsiz Yeteneksiz, beceriksiz (İs.).

yönek Yön (Çr.).

yöntem Yersiz, anlamsız (Çr.).

yöntemli Uysal, olgun kişi (Çr.).

yöntemsiz Yeteneksiz, beceriksiz (Os.).

yönü beri İstekli, gönlü var (Su.).

yörān → Yöteğen (Çr.).

yöre (1) Çevre (Çr.).

yöre (2) Değirmenlerde, taşla kasnak arasında kalan, hayvan yemi olarak kullanılan un (Su.; Ovasaray-Çr.).

yöreğen İyi yürüyen, eğitilmiş hayvan (Çr.).

yörelik Değirmen taşının çevresinde, iri unun biriktiği yer (İs.).

yörēn → Yöreğen (Çr.).

yörgen Eşkini fazla (Çr.).

yörüdüm Damızlık davar, sığır (İs.).

yörük Göçebe (Evci-Bo.; Çr.). "**Yörük** göçü giderek düzelir." Yoksul, 2013: 662

yörük akıl Aklı havada (Çr.).

yörük yeli Kuzeyden esen rüzgâr (Su.). "Ama esen poyraz değil, **yörük yeli**ydi." Sarıyüce, 2004: 36

yörümek Yürümek (Keller-Su.; Elmalı, Evciortakışla, Göcenovacığı-Çr.). "Kaşların kara hatsız / **Yörü** hey hakikatsız" Ertekin, 2006: 77

yörütmek Yapmak, yerine getirmek (İs.; Çr.). "Altunu eritirim / Sözümü **yörütürüm**" Ertekin, 2006: 15

yövmüye Gündelik, yevmiye (Karkın-İs.) "**Yövmüye** bi sürü para eder." Abaz, 2004: 143

yuf Yuh (Çr.). "Gerçi ona bir **yuf** borusu çaldım / Fakat ben borumu öttü remedim" Ercan, 1997: 78

yufka (1) Yuvarlak biçimde açılmış ince sac ekmeği (Evci-Bo.; Babaoğlu, Beydili, Eskiekin, Sarimbey-Çr.). "Açlık ile yokluğun arası yarım **yufka**." Yoksul, 2013: 7

yufka (2) Çok az, kıt (Çr.). "Arkası **yufka**, biraz idareli olun." Yoksul, 2013: 66

yuğal Baston (Çr.).

yuğruk → Yuğrum (Çr.).

yuğrum Leğende ya da teknede yoğrulan hamur (Çr.).

yuha (1) Aşağılama sözcüğü (Çr.).

yuha (2) İnce, duyarlı (Çr.). "Ben çok acılar gördüm / Yüreğim ondan **yuha**" Aytekin, 2003: 118

yuha (3) Yufka ekmek (Al.; Ayva-Do.). "**Yuha**yı yudamıyom /Gözüm uyudamıyom" Aytekin, 2003: 177

yuka (1) İnce, sığ (Eskiyapar-Al.; Kamışlı-Su.; Dutçakallı-Çr.). "Geydiğin çuha yârim / Pek gönlün **yuka** yârim" Barışcan, 2001: 36

yuka (2) İnce açılmış hamurdan yapılan sac ekmeği, yufka (Al.; Dutçakallı-Çr.). "Dokuz köpeğe bir **yuka**, öldüm tıka tıka." Yoksul, 2013: 149

yukarı mahalle Genelev (Çr.).

yuklamak Uyuklamak (Kalecikkaya-Al.).

yuku Uyku (Kalecikkaya-Al.).

yuma bakmak Süzgün gözle bakmak (Çr.). "Kaşların hüma bakar gözlerin **yuma bakar**" Gösterir, 2011: 255

yumak Yıkamak (Yazır-Bo.; İsahacı-Al.; İs.; Kalecik-Me.; Os.; Kamışlı-Su.; Eskiekin, Serban-Çr.). "İnek üşümüş de tutmaz damağı / Kolumu sıvadım **yudum** ineği" Arısoy, 1970: 63

yumuçma Saklambaç oyunu (Al.).

yumuk Kapalı (Kaledere-Su.; Çr.). "Gözleri **yumuk** olduğu halde arkaya doğru yörür." Çorumlu, 2009: 1353

yumulcuk → Yumuçma (Ka.).

yumulmak Bir işe dört elle sarılmak (Su.; Çr.). "Aklını başına toplasın, okumaya **yumulsun**!" Tahir, 2006: 90

yumuş İş, hizmet buyruğu (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Kamışlı-Su.; Çalyayla-Çr.). "Senin gibi yârin ben / Her **yumuş**un tutarım" Aytekin, 2003: 63

yumuşak diken Yüze gülen düşman (Me.).

yumuş buyurmak İş buyurmak (Çr.).

yun Yün (İs.). "Şordan bi **yun** aldıla."Abazi 2004: 167

yunak 1. Çamaşır yıkanan yer, çamaşırlık (Fındıklı-Or.; Eskiekin, Evciortakışla, Karadona-Çr.). "**Yunak**taki kadınların tokaç savaşını erkekler bile ayıramaz" Yoksul, 2013: 663

2. Hamam, yıkanma yeri (İs.; Dağsaray-Me.; Çıkrık, Karadona-Çr.). "Çorum'da bir Veli Paşaların konağı, bir de Nurdoğanların **yunağı**; var mı ötesi?" Tahir, 2008: 157

yunak daşı Üzerinde çamaşır yıkanan yassı taş (Su.).

yunaklık → Yunak (Külah-Al.; Su.; Dutçakallı, Gökköy, Mazıbaşı, Ova-

saray-Çr.). "Davulcunun önünde varsa hamam, yok ise köy **yunaklığı**nın yoluna koyulurlar." Çorumlu, 2009: 860

yundu Çamaşır ya da bulaşıktan arta kalan su (Ka.).

yunduluk El yıkama yeri (İs.).

yundusu kurtlu Pis, pasaklı (İs.).

yunğal Yamuk yumuk, eğri büğrü, bozuk düzen (Çr.).

yunmak Yıkanmak (İsahacı-Al.; İs.; Gölet-Ka.; Çalyayla, Evciortakışla, Mislerovacığı, Turgut-Çr.). "Dellendin mi gundüz gozune, ne suyu, ne **yunması** şimdi?"
Özçatalbaş, 2002: 109

yunnuk Bahçe duvarına, eşik altına dışardan su girmesi için açılan delik (İs.).

yurdu İğne deliği (Çr.).

yusanuk Bulutlu hava (Al.).

yutmuk Ağızdaki bir yutumluk şey (yemek, tükürük gibi) (Çr.).

yuürtmek Koşmak (Çr.).

yuvak Kuş yuvası (Çr.).

yuvalak (1) Domates (Şaphane-Ba.).

yuvalak (2) Yuvarlak (İs.).

yuvalak (3) Çeltiği kabuğundan ayırmak için harmanda kömüşlere bağlanarak çeltik üzerinde gezdirilen büyük ahşap silindir (Gölet-Ka.).

yuvalama Toprak damlı evlerde damın ağırlığını çeken döşeme ağacı (Dereyazıcı-Al.; İs.; Kızılhamza-Or.).

yuvalamak Yuvarlamak (İs.).
"Hey karga, gel karga, yittim **yuvaladım** oldu halka, cebi dolu kavurga / Kuşburnu." Gürsel, 1997: 261

yuvarlak Değirmen taşını yerine oturtmak için kullanılan iki ucu geniş, orta kısmı dar ağaç araç (Dereyazıcı-Al.).

yuvmak Yıkamak (Os.).

yuyuntu Bulaşık suyu (Çr.).

yüğrük 1. Güçlü, çevik, çalışkan, eline ayağına çabuk (Os.; Çr.).
2. İyi yürüyen, koşan at (Çr.).
"Antiğin Rıza da bıraktı kaçtı / Yarış atından da **yüğrük** patıron"
Özgür, 2002: 91

yüğsük Yüksük (Çr.).

yüğürtmek Koşmak (Me.). "Kedinin **yüğürttüğü** samanlığa kadardır."
Kerman, 1997: 48

yük Hayvan üstündeki iki küfe ağırlık (İs.).

yüklü Gebe (İs.). "Öldüğünde zavallı gelinin üzeri **yüklü**ymüş."
Yoksul, 2013: 526

yüklük İçine yatak, yorgan koymak için duvara açılan boşluk ya da yatak dolabı (Alacahüyük, Külah-Al.; Yarımsöğüt-Su.; Os.; Acıpınar, Beydili, Eskiekin-Çr.). "**Yüklüğün** yatak yorgan, yastık dolu olsun." Yoksul, 2013: 664

yüksek ebe Ebenin kendisinden yüksek bir yerde olanları sobeleyemediği bir çocuk oyunu (Çr.).

yüksünmek Bir işi yapmaya istekli olmamak (Külah-Al.; Sarimbey-Çr.). "Can vermeye **yüksünmem** / Senin gibi cana ben"
Gösterir, 2011: 236

yükünmek Yükü sırtına almak, yüklenmek (Çr.).

yülâlemek → Yülelemek (Çr.).

yülâli → Yülekli (Çr.).

yüleği Bileyitaşı (Çr.).

yülek Tıraş edilmiş, kılları kesilmiş, koparılmış (Çr.).

yülekli Keskin, bilenmiş nesne (Çr.).

yülelemek Balta, keser, çapa gibi gereçlerin ağzını düzeltmek, inceltmek, bilemek (Çr.).

yülemek → Yülümek (Su.). "Bı-

çaklar hiç nazlanmadan bir ustura gibi **yüleyerek** orasını cascavlak bırakırdı.” Sarıyüce, 2004: 117

yülüme Çivi düzeltmede kullanılan ufak çekiç (Çr.).

yülümek Tıraş etmek, kazımak (İs.; Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı, İsmailköy-Çr.). “Öyle oldu ki, kılı **yülüyor**.” Güven, 2013: 37

yülütmek Saçını sakalını tıraş ettirmek, tüylerini yoldurmak (Külah-Al.; İs.; Sarimbey-Çr.). “Sakalını **yülüt** bıyığın kazıt / Aslın urumdu şimd’oldu yezit” Çimen, 2005a: 59

yümrü Yumru (Serban-Çr.). “Hilalim der gayrı gitti ömrümüz / Hâlâ daha düzelmedi **yümrü**müz” Koçak, 1980: 155

yün bastı Bir çeşit heybe, kilim motifi (Su.).

yüngül Hafif (Al.).

yürağan → Yürüğen (Çr.).

yürek Karın, mide, bağırsak (Çr.).

yürek atması Yürek çarpıntısı (İs.).

yürek kalkması Yürek çarpıntısı (İs.).

yürek yavuncumak Karnı acıkmak (İs.).

yürtmek Koşmak (Çr.).

yürüğen İyi yürüyen (Çr.). “Bu taş **yürüğen** komşum.” Ozulu, 2013: 52

yürük Her şeye koşan (Dutçakallı-Çr.). “Kör bıçak ete **yürük**, pis kadın dile yürük.” Yoksul, 2013: 465

yūsek Yüksek (İs.; Çr.). “Şo garşıki **yūsek** depede.”Abaz, 2004: 102

yüsük Yüksük (Çr.).

yüsüre Karakehribar gibi bir çeşit ağaçtan yapılan tespih (Çr.).

yütmek Yitmek (İsaha-cı-Al.; Obruk-Do.; İs.). “Öksüz Musa **yütmüş**!” Arısoy, 1970: 36

yütük Yitik (İs.).

yütürmek Yitirmek (İsahacı-Al.; İs.). “Bir yavru **yütürdüm** bu nasıl ola Yütürdüm bebeği ben bulamadım” Arısoy, 1970: 37

yüzbek Turşu yapılacak keleğin üstünden çıkarılan yumuşak bölüm (Çr.).

yüz bozmak Sütün yüzünü içine karıştırmak (Çr.).

yüzcek 1. Yüz yüze, yüzünden (Çr.). “**Yüzcek** tanıyorum ama adını bilmiyorum.” Tdk, 1993: 4335
2. Yüzüne (Çr.). “Deruni diyorum, **yüzcek** demiyorum.” Tdk, 1993: 4827

yüze gelmek Kafa tutmak, karşılık vermek (Ba.; Karkın-İs.; Çr.). “Fakat padişahın **yüzüne gelemiyo**.” Akbaş, 1983: 13

yüzeğen İyi yüzen (Çr.).

yüz ekşitmek Surat asmak, hoşlanmadığını belli etmek (Çr.).

yüzellik → Üzerlik (Su.; Çr.). “Anşa Nenem baston elde gezerdi / Elmas Ebem çok **yüzellik** dizerdi” Kurtoğlu, 1998: 14

yüzerlik → Üzerlik (Eskiyapar-Al.). “Alaca mezarlığı / Top biter **yüzerliği**” Barışcan, 2001: 36

yüzetmek 1. Ismarlamak (İs.).
2. Göndermek, aktarmak (Çr.).

yüzgeç İyi yüzen kimse (Os.; Evciortakışla-Çr.). “Çocuklar ırmakta çıplak yüzerler / Pek çok **yüzgecin** var güzel Osmancık” Çağlar, 1952: 40

yüzgen Yüzücü (Çr.).

yüz görümceliği Yüz görümlüğü (Eskiekin-Çr.). “**Yüz görümceliği** bir altın takar / Kaldırır duvağın, yüzüne bakar” Kurtoğlu, 1994: 177

yüz görümlüğü Gerdek gecesi, gelinin yüzündeki duvağı açmak için güveyin verdiği armağan (Os.; Çr.). “**Yüz görümlüğü** vermeden gelini gonuşdurmaya galkma.” Özçatalbaş, 2002: 115

yüz göz olmak Sık sık bozuşmak, küsüşmek (Çr.). “Onlarla **yüz göz olmak** istemezmiş.”

Seyda, 2006: 136

yüzğen İyi yüzen (Çr.).

yüz kiri Utanılacak şey, yüz karası (Çr.).

yüzlekçi Yüze gülerek ağızdan söz alan, söz taşıyan, kovcu (Çukurlu-Su.). "İki **yüzlekçi**sin fırsat güdersin / Bak alnında yazılmıştır tuğra gör" (Âşık Hüseyin) İvgin, 2009: 47

yüzlemek (1) İşi baştan savmak (Çr.). "Yâr Allah'ın seversen / Beni böyle **yüzleme**" Aytekin, 2003: 179

yüzlemek (2) 1.Yüzleştirmek, iki kişiyi yüz yüze getirerek bir sözün doğruluğunu, söylenip söylenmediğini araştırmak (Çr.).
2. Birinin suçunu yüzüne vurmak (Çr.) "Hala böyle demişti de, bilinen iki ağır suç daha varken hiçbirini **yüzlememişti**." Seyda, 2006: 12

yüzlü Şımarık (İs.).

yüzlük Altın küpe (Çr.).

yüz tutamağı Bir yardıma karşılık teşekkür için verilen armağan (Çr.).

yüzü açılmak Çevresini, dünyayı anlamaya başlamak (Çr.). "Ben bir şey bilmiyordum / Çapkın **yüzümü açtın**" Ertekin, 2006: 30

yüzü bozulmak Üzüntüden yüzü apak olmak (Çr.).

yüzük Bir seyirlik köy oyunu (İsmailköy-Çr.). "Gençlerin bazı günler aralarında tertipledikleri **yüzük**, domino, ceviz, elma oyunları oynanırsa da dahaca eğlence yoktu." Arısoy, 1970: 89

yüzük atma Nişanı bozma (Su.).

yüzüncü istifam Kırmızı ipek iplikten bükülerek yapılan, aralarına çeşitli boncuklar, altınlar dizilen gerdanlık (Çr.).

yüzün düşmek Değerinden düşmek, önemini yitirmek (Çalyayla, Serban-Çr.). "Dosttan **yüzün düşen** ölmüş sayılır / Belki bizi ölmüş saydın sevdiğim" Koçak, 1980: 135

yüzünkoyun Yüzü aşağı gelecek biçimde yatmak ya da düşmek (İs.).

yüzünkuylu → Yüzünkoyun (Gökçam-Su.; Çalyayla-Çr.).

yüzünkuyu → Yüzünkoyun (Çr.)

yüzünmek Utanmak, yüzü kızarmak (Su.). "**Yüzündüğümden** o eve gidemem." Uçakcı, 2006: 376

yüzü sahtiyen gibi Hiç utanması yok (Os.).

yüzü yer olmak Utanmak (Göcenovacığı-Çr.). "Çabuk çorbayı pişirin misafirlerin yanında **yüzümüz yer olmasın**." Çorumlu, 2009: 1654

yüz yumak Kötü davranışlarla kendisine güvenenleri utandırmak (Su.). "Oğlana **yüz yumadı** / Değnek bacaklı gelin" Aytekin, 2003: 77

Z

zâ (1) Kışkırtma, kızdırma için kullanılan ünlem (Çr.).
za (2) 1. Süs, boya (Çr.). 2. Gösteriş, çalım, giyim kuşam (Çr.).
zaan Sahan (İs.; Dutçakallı-Çr.).
zaar (1) Kısa boylu, çelimsiz (Bademce, Yağcılar-Ka.).
zaar (2) Yetiştirilmekte olan av köpeği (Su.). "Üsüğün Iramazan'ın **zaar**ı gibi ne cengirdiyo."
Uçakcı, 2006: 223
zabāca Sabaha kadar (Harunköy-İs.). "**Zabāca** yarım ak masura sarardım." Abaz, 2004: 131
zabah Sabah (İkipınar, Karkın-İs.; Su.; Çr.). "Yarın **zabah**a çokelek, çemenle bi gozel çay içerik."
Özçatalbaş, 2002: 94
zabahlayın Sabahleyin (Ba.; İs.). "**Zabahlayın** gün battığı yerden doğuyo." Akbaş, 1983: 11
zabalayın Sabahleyin (Bademce-Ka.; Acıpınar-Çr.).
zabānan Sabahleyin (İs.).
zābı Sahibi (Esentepe-İs.). "Şey itmiş de bebek **zābı** olmuş."
Abaz, 2004: 118
zabın Zayıf, gelişmemiş (Al.; Os.; Su.; Dutçakallı, Gökköy, Serban-Çr.). "Çok **zabın** bırakmışsın dedi, Döne Kadın dünürüne." Sarıyüce, 2004: 285
zado Arabalara yapılan yemlik (Çr.).
zağ Sertlik, peklik (Çr.).
zağan Metal tabak (İs.).
zağar (1) Köpek yavrusu, fino gibi küçük köpek cinsi (Külah-Al.; Yazır-Bo.; Gökçam-Su.; İs.). "Z**ağar** gibi ürüp durma."
Yoksul, 2013: 185
zağar (2) Zahiren, açık (Al.).
zağdırmak Zorla iterek kaydırmak, arasını açmak (Su.).
zağlamak (1) Aniden, birdenbire çıkmak (Su.). "Bülbül kafesten bir delik bulmuş, **zağladı** kaçtı."
Koşay-Işıtman, 1932: 433
zağlamak (1) Bilemek (Kalecik-Me.). "Cenge çıkan kılıç **zağlar /** Gargalardan kuşum olmaz"
Piroğlu, 1981: 65
zağlatmak Açmak, boşaltmak (iplik ya da benzerleri için) (Su.).
zağlı Yağlı, besili, gelişmiş (İs.). "Hayvan bahara **zağlı** çıkmalı."
Tdk, 1993: 4343
zağ vermek Pohpohlamak, övüp hız vermek (İs.).
zağ zağ Çok, güçlü (Çr.).
zahan Küçük kap ya da kazan (Büyükgülücek, Ovakarapınar-Çr.).
zahar 1. Evet, olasılıkla (Su.; Göcenovacığı-Çr.). 2. Meğer (Al.). "Cenaze diye yanlış eve geldik biz **zahar**!" Özçatalbaş, 2003: 9
zahma 1. Üzengi kayışı (İs.). 2. Mahmuz (Çr.). "**Zahma**yı atlattın, çık." Gümüş, 1977: 78
zahme Mahmuz (Çr.).
zahmeri 1. Kışın en soğuk günleri (İsahacı-Al.; Su.; Çanakçı-Çr.). 2. Şubat ayı (Çıkrık-Çr.). "**Zahmerinin** kışı başka, feleğin işi başka."
Yoksul, 2013: 669
zahra Buğday, arpa gibi tahıllar (Su.; Çr.). "**Zahra**, bakliyat, kuruyemiş üzerinde Acem'i atlayıp Hind'e Sind'e, Çin'e Maçin'e nam salmıştır."
Tahir, 2004: 26
zalatalık Salatalık (Al.).
zamah 1. Eğlenti, şenlik (Su.). 2. Semah oyunu (Örencik-Çr.). "Pirin aşkına **zamahı /** Dönenim safa geldiniz" Koçak, 1980: 271
zamak Semah (Çalyayla, Serban-

Çr.).

zamane çocuğu Yaşının üstünde söz söyleyen, bilgiç bilgiç konuşan çocuk (Çr.).

zamheri → Zemheri (Çr.). "Karakış karada, **zamheri** arada, şubat azdır, mart yazdır." Çorumlu, 1940: 737

zamırsak Sarımsak (Al.).

zamzak Aptal, deli (Çr.).

zān Tabak, sahan (İkipınar-İs.). "Yaprā aldım, **zān**a godum." Abaz, 2004: 123

zangadak Birdenbire (İs.).

zangadan ortaya çıkmak Umulmadık bir zamanda ortaya çıkmak (Os.).

zangıdak Birdenbire (Çr.).

zangıdanak durmak Frene basmış gibi aniden durmak (Çr.).

zanıtmak Anlatmak, duyurmak (Su.).

zantır (1) Bir çeşit çalgı (Çr.).

zantır (2) Teneke (Figani-Me.).

zantor Bir çeşit çalgı (Çr.).

zanzun Boşboğaz (Çr.).

zanzun etmek Boşboğazlık et mek (Çr.).

zāp Sahip (Çavuşoğlu-İs.). "Hiç **zāp** çıkmadı hiç." Abaz, 2004: 139

zaptiye Jandarma (Os., Çalyayla-Çr.).

zaraman Bezginlik, sızlanma anlatır, eleman (Çr.).

zardalak Sümbül (Çr.). "Şu bizim komşunun avlusunda ne gozel **zardalak**lar varıdı." Tuluk, 1991.

zārek Keten tohumu, zeyrek (Me.; Çr.).

zar ekmeği Pide (Çr.).

zargılanmak 1. Nazlanmak (Çıkrık-Çr.). 2. İstemek, direnmek (genellikle çocuk için) (Çıkrık-Çr.).

zarı Yokluk, yoksulluk çeken (Şekerhacılı-Su.; Çalyayla, Eskiekin, Serban-Çr.). "Kurtoğlu bak dolar, boşalır kabın / Her sene **zarı**sın, her sene zabın" Kurtoğlu, 1998: 57

zarılık Düşkünlük, yoksulluk (Çr.). "Bitsin artık **zarılık** / Yere batsın ayrılık" Gösterir, 2011: 178

zarıncamak → Zarincimek (Erdek-Çr.). "Beni sana vermezler / **Zarıncama** hiç oğlan" Gösterir, 2011: 231

zarı zarı Sızlayarak, inleyerek ağlama (İsahacı-Al.; Sarimbey, Serban-Çr.). "Ağlıyası **zarı zarı** / Haşat etti su testimi" Arısoy, 1970: 60

zarincimek Sıkıntıdan, yokluktan acınacak duruma düşmek (Çr.). "Sen orada gül oyna / Ben burda **zarinciyim**" Aytekin, 2003: 114

zari zari → Zarı zarı (Yazır-Bo.). "Uyandım ki düş imiş / Ağladım **zari zari**" Ertekin, 2006: 27

zarpadan İki nesnenin birbirine uyumla yerleşmesinin sesi (Su.).

zarpıdak Beklenmedik bir anda, birdenbire (Çr.). "**Zarpıdak** ortaya çıkıverdi." Yoksul, 2013: 671

zarpıdan → Zarpıdak (İs.). "Oluñ başına **zarpıda**n bi kepce havla düşdü." Abaz, 2004: 104

zarplamak İşaretlemek (Çr.). "Göğüs cebinden bir tebeşir çıkarıp kara kayanın bi yerini **zarpladı**." Tahir, 2007: 266

zarplı Zorlu, güçlü (İs.). "Ardını **zarplı** yere dayamadan karı sevmeye kalkanın başına neler gelir." Tahir, 2004: 379

zarta (1) Abartma, atma, övünme (İs.).

zarta (2) Osuruk (Çr.)."Eşşeğe bir cilve yap demişler, göt atıp **zarta** çekmiş." Gürsel, 1997: 255

zartacı Abartmalı, yalan konuşan (İs.).

zarta atmak Abartarak kendini övmek, abartılı konuşmak (İs.;

Su.).
zart atmak → Zarta atmak (Me.).
zartlak Çok ancak boş konuşan-kimse (Çr.).
zarzalak 1. Leylak (Çr.). 2. Sümbül (Çr.).
zatti Zaten (Bademce-Ka.).
zat zahre Yiyecek içecek, azık (Çr.).
zavar (1) Hayvanlara yedirilmek için hazırlanan tahıl kırması (Bahattin-İs; Su.; Beydili, Ovasaray-Çr.). "**Zavar**ı bol çektirelim ki, kışın mal davar rahat etsin."
Yoksul, 2013: 671
zavar (2) İri bulgur (Dereyazıcı-Al.).
zavarak → Zavrak (Çr.).
zavgı Böreklik, baklavalık un (Çr.).
zavırtı Anlaşılmaz, anlamsız söz, ses için (Çr.).
zavrak Hıyar, salatalık (Külah-Al.; Os.; Aşağıfındıklı-Su.; Çr.). "Pancara çükündür, hıyara **zavrak** / Diyeni görürsen Çorumludur o"
Gösterir, 2014: 80
zavza Sebze (Bademce-Ka.).
zavza bozumu Sebzelerin ürün verme döneminin sona ermesi (Bademce-Ka.).
zavzak → Zavrak (Al.; Evci-Bo.; İs.; Dutçakallı-Çr.).
zavzav Oyunda nefes almadan, istenilen yere ulaşmak için kural gereği söylenilen söz (Os.).
zavzı Sebze ekilen yer (Su.).
zavzu 1. Sebze (Eskiekin, Üçköy-Çr.). "Oğlak, kuzu, şişek, kısır / **Zavzuyu** ısır ha ısır" (Mırık)
Ercan, 1991: 295
2. Sebzelik, sebze bahçesi (Os.; Çıkrık, Ovakarapınar-Çr.).
zavzuluk Ekmeklik buğday (Çr.). "Bu yılki **zavzuluk** zor yetecek."
Kerman, 1997: 26
zaybak (1) Cıva (Çr.).
zaybak (2) Hoppa (Çr.).
zaybak (3) 1. Sabırsız, dayanıksız (özellikle hasta için) (Su.; Çalyayla-Çr.). 2. Dönek, sözünde durmayan (Çr.).
zayıt Yabancı, el (Dutçakallı-Çr.).
zaza 1. Kaba konuşan (Çr.). 2. Dilsiz (Çıkrık-Çr.).
zazalak Erguvan çiçeği (Çr.).
zebellâ → Zebellah (İs.; Su.).
zebellah İriyarı, uzun, biçimsiz kimse (Çıkrık-Çr.).
zebert → Zebet (Çr.).
zebet Ağır, keskin kokulu bir çeşit esans (Çr.).
zebil (1) Çok fazla (Aşağıfındıklı-Su.; Dutçakallı-Çr). "Zerdali bu yıl **zebil** gibi, toplamaynan bitmiyor."
Yoksul, 2013: 673
zebil (2) Sulu çamur, çerçöp (Çr.).
zebili Zemzem (Su.).
zebze Sebze (Al.).
zede İz, eziklik (Çr.).
ze'e (1) Defol (İs.).
ze'e (2) Hayır (İs.).
zeerden Orta boyda ayakkabı kalıbı (İs.).
zefil Bakımsız, perişan, zayıf düşmüş (Çr.).
zeğrek Susamgillerden, yağlı taneli bitki (Beydili-Çr.).
zeh Köşe, keskin kıyı çizgisi (İs.).
zehel → Zehil (Çr.).
zehen Tabak (Külah, Miyanesultan-Al.; Aşağıfındıklı-Su.).
zehi geçmek Bunalmak, ateş basmak (Çr.).
zehil Güneş alan yer, sıcak bölge (Çr.).
zehilce → Zehil (Çr.).
zehin Zihin (İs.; Çiçeklikeller-Su.). "Gurban olduğum Allah **zehin** açıklığı

versin." Oğuz, 2007a: 17

zehmeri Kış ayının başlangıcı, aralık ayı (Gölet-Ka.). "**Zehmeri** girdi, havalar soğudu." www.golet.tr.gg/

Zeki Müren kipriği Bir çeşit tığ oyası (Çr.).

zekinimek Hastanın iyileşmeye başlaması (Çıkrık-Çr.).

zeklemek Alay etmek, eğlenmek (Çr.).

zeklenmek Alay etmek, dalga geçmek (Harunköy-İs.; Gölet-Ka.). "Sen bakma bunların **zeklenme**sine." Tahir, 2007: 273

zeksen Seksen (Aşağızeytin-Os.).

zelba → Zelve (Dutçakallı-Çr.).

zelber Engel, ayak bağı, sıkıntı (Al.).

zelber olmak Engel olmak (Al.).

zelletlü Lezzetli (Yağcılar-Ka.).

zelve Öküzün boyunduruktan çıkmaması için, boyunduruğa geçirilmiş eğri değnek (Alacahüyük-Al.; Yazır-Bo.; İs.; Gökçam-Su.; Beydili, Büğet-Çr.). "Dovvah var öküze **zelve** kırdırır / Dovvah var verepte kağnı durdurur" (Türkmenoğlu) Özgür, 2002: 99

zelze → Zerze (Çr.). "Cümle gapısının **zelze**siynen birlikte sallandığını eşitmiş." Çorumevi, 2001: 16

zemheri Kışın en soğuk günleri (Al.; İs.; Kamışlı-Su.; Çayhatap, Çağşak, Evciortakışla, Sarimbey-Çr.). "**Zemheri** ya iti öldürür ya çiftçiyi güldürür." Yoksul, 2013: 672

zemin Ot ya da bağ bıçkısı (Maksutlu-Çr.).

zencir Zincir (Alacahüyük-Al.; Mislerovacığı-Çr.). "Akıl Mecnun gibi çöllere düştü / **Zencir**ler kar etmez divane oldu" Koygun, 2002: 35

zengin kalkışı yapmak Birdenbire ayağa kalkıp izin istemek, vedalaşmak (Çr.).

zenne Cura, bağlama (Çr.).

zennüç Sırlı yağ küpü (İs.).

zerdeli Kayısı, zerdali (Os.; Su.; Çalyayla, Dutçakallı-Çr.). "Topluları perdeli / Çiçek açar **zerdeli**" Gösterir, 2011: 123

zerdelü Kayısı, zerdali (Ka.).

zere 1. Öyle, evet, zira (İs.). 2. Belli bir amaca dayalı davranış (Os.). "Hazırlanın efendim, sorgumuz vardır **zere**." Tahir, 2004: 103

zērek Keten tohumu (Bayat-İs.).

zerince Eziyet, çile, üzüntü (Su.).

zerringade Turuncu lale (Çr.).

zerun Güzün ekilen kılçıksız buğday (Os.).

zerze 1. Demirden yapılmış kapı sürgüsü (Dutçakallı-Çr.). 2. Demir kapı kilidi (Külah-Al.; Büyükdivan-Çr.). 3. Eski kilitlerdeki mandal (Al.). 4. Kapılarda kilidin takıldığı dövme halka (İs.; Os.). "Ev kapısının **zerze**sini de kancaladı dışından." Gümüş, 1977: 155

zerzele Deprem, zelzele (Dutçakallı-Çr.).

zevk etmek Alay etmek (Çr.).

zevklenmek Alay etmek, eğlenmek (Evci-Bo.; Çitli, Çıkrık-Çr.). "Öbür avcılar da yetişip can çekişen heliğin başında **zevklenirler**." Sarıyüce, 2006: 75

zevle Saban, kağnı arabası gibi araçlara koşulucak hayvan için meşe ağacından yapılmış boyunduruk (Gölet-Ka.).

zevrak → Zavrak (Çitli-Me.).

zevzek Nerede neyin konuşulacağını bilmeyen kimse, geveze, gevşek ağızlı (Os.; Çr.). "Az sonra uzun bir sopayla don gömlek karşıma dikildi **zevzek**." Özçatalbaş, 2003: 52

zeyin Zihin (Su.). "Meseleyi insanın **zeyni**ne çivi gibi yerleştiriyor." Gümüş, 1977: 1

zeykir Çok ince (Çr.).
zeyneppirik Doğadan mantar gibi toplanan küçük, ince bitki (Çr.).
zeyrek Keten tohumu (İs.). "Buğdayın sayfısını, nohudun denelisini, **zeyreğin** diz boyu kabaranını eker, yetiştirirdi." Gümüş, 1977: 43
zıba İri yarı, uzun boylu, şişman kimse (İs.; Çıkrık-Çr.).
zıbarmah → Zıbarmak (Me.; Çr.).
zıbarmak 1. Ölmek (Me.; Su.). "**Zıbarmıyasıca**, nerelerdaaldın?" Kerman, 1997: 26
2. Uyumak (Su.; Çr.). "Daha **zı barmadın** mı?" Yoksul, 2013: 223
zıbık Erkek üreme organına benzetilen nesne (Çr.). "**Zıbık** kullanırlar derler ama, ben bizim karıya bir iyi zamanında sordum, yalan imiş." Tahir, 2007: 220
zıbın 1. Kadın giysisi, üç etek (Alacahüyük-Al.; İs., Su.; Dutçakallı, Gökköy-Çr.). 2. Önü açık çocuk giysisi (Os.; Eskiekin-Çr.). "**Zıbın** giydim çızılı / Yüreciğim sızılı" Gösterir, 2011: 125
3. Kuşak (Çr.).
zıbka → Zıpka (İs.).
zığarmak 1. Haksızlık etmek (İs.). 2. Karşı gelmek, buyruğa uymamak (İs.; Çitli-Me.). 3. Kızmak, çıkışmak (Çitli-Me.). 4. Mızıkçılık etmek (Su.).
zığın Geyik, alageyik (Çr.). "Kızı vermeyince nasıl güdülecek **zığın** gibi herif geceleri?" Tahir, 2004: 156
zıha Dolma tüfek ya da tabanca doldurulurken barutu bastırmakta kullanılan bez (Çr.).
zıhı Güçlü, sıkı, iyi (Çr.).
zıhılamak Zorlamak (Çr.).
zıhım Zıkkım (Su.; Çr.). "Babanın bekini, **zıhım**ın kokünü yiyesice." Uçakcı, 2006: 222
zıkkım 1. Ağı, acı (Eskiyapar-Al.; Me.; Dutçakallı-Çr.). 2. Ezilmiş kırmızı domatese tuz konup, maydanoz, sarımsak, cin biberi doğranarak sirkeyle yapılan turşu türü bir yiyecek (Güvenli-Çr.). "Taşın kökünü, **zıkkım**ın, bekini ye." Yoksul, 2013: 599
zıldır Çıplak, aç, yoksul (İs.).
zıldır zıldır (1) Çırılçıplak (İs.).
zıldır zıldır (2) Oynaklık (Su.). "Bu köprü **zıldır zıldır** oynuyor." Uçakcı, 2006: 376
zıldır zımba Bir seyirlik köy oyunu (Çr.).
zılgar Uzun, iriyarı, gürbüz (Çıkrık-Çr.). "**Zılgar** gibi, adamdan ayrıksı bi adam." Çorumevi, 2000: 18
zılgıdlı Güçlü, baskı yapan (Çıkrık-Çr.).
zılgıt (1) Azar, aşağılama (Os.). "**Zılgıt** yiyince forsu fosudak indi." Yoksul, 2013: 673
zılgıt (2) Güç, baskı (Çr.). "Çocuk, baba **zılgıt**larından sığınıp kaçacak bir delik bulamayınca gitti kitaplara, romanlara sığındı." Seyda, 2006: 85
zılgıt (3) Hız (Çr.)
zılgıt çekmek Azarlamak, gözdağı vermek (Çr.). "Beni buraya **zılgıt çekmek** için çağırdığını sanıyordum." Sarıyüce, 2004: 52
zılgıtı yemek Azarlanmak (Çr.). "Komser Gani efendimizin hem **zılgıtını** hemi de şamarını öyle bi yedik ki… Lâçin, 2007/63: 6
zılgıtlamak Bir işi durmadan söyleyerek ya da bağıra çağıra gürültüyle birlikte çabucak yaptırmak (Dutçakallı-Çr.).
zılkar Uzun, iriyarı erkek (Çr.).
zılkıt Güç, baskı (Çr.).
zılkıtlı Hızlı (Çr.).
zımırzak Küçük dolu (Çr.).
zımzık (1) Sımsıkı, çok sıkışık,

tıka basa (Çr.).

zımzık (2) Yumruk (Gölet-Ka.; Çitli-Me.; Os.; Eskiekin-Çr.). "**Zımzığı**nı tepsiye vurunca, sofra devrildi." www.golet.tr.gg/

zımzıkı Çok koyu, katı (Çalyayla-Çr.).

zımzırık Küçük dolu (Çitli-Me.).

zımzırtlak Eli boş, armağansız (İs.). "Altı aydır İstanbul'da; **zımzırtlak** çıkageldi." Tdk, 1993: 4371

zınarmak Mızıklanmak (Su.).

zıngadan vurmak Elini ayarlamadan acımasızca vurmak (Os.).

zıngazık Ağzına dek dolu (Çr.).

zıngıdak Birdenbire (Çr.). "Karşısında koca gövdeyi görünce **zıngıdak** yerine oturuverdi." Yoksul, 2013: 430

zıngıdanak Birdinbire sert bir biçimde (Çr.). "Ökkeş'in ayaa bi gaydıydı, **zıngıdanak** düşdü." Tuluk, 1991.

zıngıldak Oynak (Su.).

zıngıldamak Sarsılmak, titremek, yerinden oynamak (İs.; Kavşut-Su.).

zıngırdamak Ses çıkarmak (İs.). "İnsanın bağırmaları camları **zıngırdatıyor**du." Tahir, 2008: 146

zınkazık Ağzına dek dolu (Çr.).

zıpçık Dar giysi (Çalyayla-Çr.). "Giysiyi dar kesim giyene **zıpçık** / Diyeni görürsen Çorumludur o" Gösterir, 2014: 80

zıpçıktı Türedi, kendini bilmez (Çr.).

zıpır Güçlü, iriyarı (Dutçakallı-Çr.). "Bakalım, elin **zıpır**ı soluk verir mi?" Tahir, 2004: 274

zıpır zıpır Güçlü (Çr.).

zıpka Ağı geniş, paçaları dar bir çeşit şalvar (Alacahüyük-Al.; Çr.). "Laz **zıpka**sı, sırmalı cepkenle kara başlık herife doğrusu yaramıştı." Tahir, 2006: 28

zıplamak Sıçramak, atlamak (Çıkrık-Çr.).

zıranı Horan (Çr.).

zırannamak Horan oynamak (Çr.).

zıranta Uzun, iriyarı, gürbüz (Çr.). "Önce **zıranta** köpek davrandı, sonra emmisi." Gümüş, 1977: 11

zıravuş Korkusuz yiğit (Su.).

zırba Sürü, küme (hayvan için) (Toyhane-Ba.; Su.).

zırıltı (1) İri, kaba, uzun, ağır (İs.).

zırıltı (2) 1. Kaba, gürültülü ses (Çr.). "İnsan sesine benzemeyen çatlamış söğüt düdüğü **zırıltı**sıyla ürpertici bir nara koyuverdi." Tahir, 2006: 34

2. Eşek anırması (Çr.).

zırıncamak Yılışmak, sırnaşmak, üstelemek (İs.).

zırlamak 1. Çok söylemek, söylenmek (İs.). 2. Ağlamak (Çr.). "**Zırlıyo** inmem diye." Özçatalbaş, 2003: 57

3. Eşek ya da köpek gibi bağırmak (Çayhatap-Çr.). "Eşşek olsun da **zırlasın** / Guvaya daş atıp ürenner" Caferoğlu, 1994: 141

zırnık Tutam, elçim, en ufak parça (İs.).

zırnık göstermemek Elde var olandan hiçbir şey vermemek (Çr.).

zırpadak Birdenbire (Çr.). "Adamın önüne **zırpadak** çıkarsın da yüreğini oynatırsın." Tahir, 2006: 300

zırtaboz Patavatsız, saygısız, utanmaz, tembel (Os.; Su.). "**Zırtaboz**luk yapma" Yoksul, 2013: 673

zırta gelmek → Zırt getmek (Çr.).

zırt getmek Ters davranmak, zıt gitmek (Çr.).

zırtlak Uygunsuz (Çr.).

zırto (1) İnceliksiz, iyi eğitim görmemiş, kaba kimse (Çr.).

zırto (2) Kayısı kurusu (Çitli-Me.).
zırza Kapı zinciri, kapı sürgüsü (Me.).
zırzamık Dolu (Çr.).
zırzıbık Sıradan insan (Su.). "Çeşmenin önüne **zırzıbık** doluşmuş." Uçakcı, 2006: 376
zırzımbık Dolu (Çr.).
zırzımık Küçük taneli dolu (Eskiköy, Gökköy-Çr.).
zırzımuk Ufak dolu (Ba.; İs.).
zırzop Düğünde güvey evinden gelin yanlısı delikanlılara gelen para, yiyecek, içecek (Kızılhamza-Or.; Dutçakallı-Çr.). "Böylece Seydi Kâhya'yı **zırzop** vermekten kurtardı." Güven, 2013: 157
zırzop yolu Oğlan evinden delikanlıların aldığı bahşiş (Eskiekin-Çr.). "Kız çıkacak köyün gönlü görülür / Kaynatadan **zırzop yolu** alınır" Kurtoğlu, 1994: 174
zıvala Yufka ekmek açılırken kesilen bir ekmeklik hamur, pezi (Gölet-Ka.).
zıvga → Zıpka (Alacahüyük-Al.; Ka.; Su.; Küçükpalabıyık-Çr.). "Çevreler çepkenler **zıvga**lar renk renk / Bu yiğit bu güzel bu soylu ahenk" Ercan, 1997: 61
zıvka → Zıpka (Me.).
zıvralamak Saçmalamak (Çıkrık-Çr.).
zıvrık Süprüntü, pislik çamuru (Çr.).
zibidi 1. Giyimine özen göstermeyen, kendini bırakmış kişi (İs.). "**Zibidi**lik yapma da adam gibi yanaş." Kerman, 1997: 26
2. İşsiz güçsüz, başıboş, aylak kimse, serseri (Çıkrık-Çr.). "El âlem **zibidi**si gibi ortalarda dolaşma." Yoksul, 2013: 270
zibil Yerden süpürülerek toplanan tahıl (Su.).
zibillemek Yerlerin sulu çamur olması (Bo.).
zibka → Zıpka (Çr.).
zifir Kokulu kir, is, yağ lekesi (Su.).
ziğzillenmek → Zivzillenmek (Çr.).
zikke Madeni para, sikke (Çr.).
zilfe Dokuma aygıtında gerilmiş iplerden kırılan, sallanan uçlar (Çr.).
zili Kilim, renkli uzun yolluk (Çr.). "Altı halı, üstü **zili**; kesilir mi elin dili?" Yoksul, 2013: 53
zimin Çok ağır (İs.; Su.).
zingirdekli kadın Çalıp eğlenmeyi seven kadın (Os.).
zingirdemek Titreşim yaparak ses çıkarmak (Os.).
zirt Zift (Su.). "**Zirt** kesildin kopoğlu kopek zirt." Uçakcı, 2006b: 209
zivga → Zıpka (Oğlaközü-Su.).
zivzillenmek Ağırkanlı davranmak (Çr.).
ziyzillenmek → Zivzillenmek (Çr.).
zoba Soba (Karkın-İs.; Ka.; Gökköy-Çr.). "Sobaya **zoba**, babaya buba … derler Kargı'da." Dbk, 2003: 134
zobu İri yarı, kaba, kırıcı kimse (Su.; Çıkrık-Çr.).
zobut İri yarı, kalın, kaba (İs.).
zoğal Kızılcık (Çr.).
zoku Taş dibekte bulgur dövmek için kullanılan ağaçtan yapılmış tokmak (Ka.).
zollu İyi, güzel, beğenilen (Harunköy-İs.; İbek-Me., Eskiekin-Çr.). "Bizim bayramımız da bek **zollu** oludu." Abaz, 2004: 128
zombuldamak İvmek (Su.).
zomburdamak Çok titremek (İs.).
zomzom Kaba saba adam (Çr.).
zom zom kavaklı Uzun boylu (Çr.).

zonguldamak Atın ya da eşeğin üstündekini sarsarak hızlı yürümesi (Çr.). "Abdalın eşeği **zonguldamış da** , inşallah koşacak demiş." Yoksul, 2013:2

zongur Kocamış köpek (Çr.). "Kapu önünde havlamazsın / Ancak yelip yatan **zongur**" Çorumlu, 2009: 1396

zonğurdamak Titremek, dişleri birbirine çarpmak (Çr.).

zontilli Çok iyi, güzel (Çr.). "Babam **zontilli** bi velesbit alacak bana." Özçatalbaş, 2002: 30

zontor (1) Abartı, pohpoh (Çr.).

zontor (2) Bir çeşit çalgı (Çr.).

zonturlu → Zontilli Çr.).

zopa Kalın değnek, sopa (Harunköy-İs.; Os.; Eskiekin-Çr.). "Gocadım artık ben, **zopa**ya dayanamam." Saraçer, 2000: 330

zor Sıkıntı, üzüntü (Çr.).

zor etmek Israrcı olmak (Çr.).

zorlatmak Çabalamak, uğraşmak (Çr.). "Yılan gibi kıvranıyor, **zorlattıkça** üç kişiyi ince dut dalı gibi silkeliyordu." Tahir, 2006: 36

zorlu (1) Güzel, çok güzel, iyi (Al.; İs.; Ka.). "Göbel de fena mı… Pek **zorlu** delikanlı…" Benice, 2002: 126

zorlu (2) Güçlü, dayanıklı (Su.). 2. Katı, sert (Çr.). "Kapıya dayanmış **zorlu** düşmanın kaleden içeri attığı yağlı, tutuşkanbir çaputtur." Seyda, 2006: 197

zorsunmak Güç gelmek, bir işi isteksiz yapmak (Çr.).

zort (1) Bebek salyası (Çr.).

zort (2) Sıkıntı, dert, hastalık (Or.; Me.). "Bugün **zort**um yok." Tdk, 1993: 4397

zort atmak Bebeğin salya akıtması (Çr.).

zortlak Yapamadığı işleri yapmış gibi abartan kimse (Çr.).

zortlamak Yapamadığı işleri yaparmış gibi övünmek, abartmak (Çr.).

zort zort yürümek Çalım satarak yürümek (Çr.). "Yalova kaymakamı mısın, öyle **zort zort yürüyorsun**?" Yoksul, 2013: 636

zoru zoruna Binbir güçlükle (Çr.).

zor zoruna Binbir güçlükle (İs.).

zot İnatçı, kaba, hoyrat (Çr.). "Sen **zot**, ben zot; kim atacak bu beygire ot?" Yoksul, 2013: 562

zov Başakla sapın tırpanla aynı çizgide biçilmesi (Kıcılı-Al.).

zoval Kızılcık (Çr.).

zovallı Zavallı (Çr.).

zoybutmak Kaçmak (İs.).

zoypuru Düz, doğru (Alembeyli-Su.).

zoyputmak Kaçmak (Büyükbolatlı-Su.).

zöhür Sahur (Al.).

zön zön gezmek İşsiz, başıboş gezmek (İs.).

zövüldemek Belli etmeden sessizce kaçmak (Çr.).

zubun Gömlek, zıbın (Al.).

zumzuk Yumruk (Küçükpalabıyık-Çr.).

zunnacı Zurnacı (İs.). "Onlar da davulculara **zunnacı**lara yidürüy." Abaz, 2004: 97

zunnuk Duvar altına açılan kirli su deliği (İs.; Me.).

zunnuk zağarı Eşik altındaki delikten girip çıkan küçük köpek (İs.).

zunnuk zārı → Zunnuk zağarı (İs.).

zurnanın zırt dediği yer İşin en yoğun olduğu zaman (Çr.).

zuval Kızılcık ağacı, kızılcık ağacının yemişi (Su.; Büyükgülücek, Eskiekin, Gökköy, Karadona-Çr.). "Bastonu **zuval**dan, o ne anlar

kavaldan?" Yoksul, 2013: 111

zuvala Yufka açmak için hazırlanan yumurta büyüklüğünde hamur (Ka.).

zümzüm etmek Rezil etmek, aşağı düşürmek (Çr.). "Seni **zümzüm ederim** / Sülalene soyuna" Gösterir, 2011: 86

KAYNAKÇA

2000'li Yıllarda Bütün Yönleriyle Sungurlu (2000), Komisyon, Sungurlu Kaymakamlığı Yay. Çorum, 192 s.

ABAZ, Ayşe (2004), *Çorum-İskilip ve Yöresi Ağızları*, Erciyes Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 199 s.

AKALAN, A. Recai (1996), *Tarihten Günümüze İskilip*, İskilip Kamu Kurumları Hizmetlerine Yardım ve Yaşatma Derneği Yay. 116 s.

AKATA, Selçuk (1973), *Çorum Yöresi Köylerinde Dil Çalışmaları*, Ankara Üni. DTCF Türk Dili Mezuniyet Tezi, Ankara,

AKBAŞ, Mehmet (1983), *Bayat (Çorum) Halk Edebiyatından Ör-nekler*, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Bitirme Tezi, Erzurum, 80 s.

AKKAYA, Ali (2011), *Köylerimiz, Geçmişten Günümüze Köy ve Soy Hikâyeleri*, 1. Baskı, Kendi Yay., 2 C., Ank. 550+542 s.

AKSU, Bekir (2013), *Yavan Ekmek (Siyah Beyaz Bir Yaşam*, Kültür Ajans Yay., Ank., 158 s.

ARISOY, Ali Nemci (1970), *Yalan Dünya Ne Darımış, Aşık Haydar Hayatı-Şiirleri,* 107 s.

ARIZ, Selman (2005a), *Erenlerin Yolu Böyle*, Kendi Yay., Byy, 401 s.

ARIZ, Selman (2005b), *Sevgi Bizim Özümüzdür*, Kendi Yay., 3. Bas., Tosun Kaşe Mat., Antalya, 308 s.

ASLIHAK, Tülay (2005), *"Çorum Merkezde Derlenen Mezar Taşları Yazıları",* Çorum Kültür Sanat, Çorum, Sayı: 4, s. 30-33

AVUNCA, Ali, 1961 doğumlu, Çorum Kayı Köyü, lise çıkışlı.

AYDINLI, Mustafa, 1956 Çorum Kertme köyü doğumlu, eğitimci.

AYGÖR, Hasan, 1942 doğumlu, Dodurga Obruk köyü.

AYHAN, Mustafa (2002), *Geçmişten Geleceğe Alaca*, 1. Bas., Yoz-gat, 386 s.

AYTEKİN, Feride (2003), *Yâr Diye Diye… Çorumlu Maniler*, Kültür Ajans Yay: 5, Ank., 224 s.

BARIŞCAN, Gazi (2001), *Baba Oğul Dergaha Varış*, Ank., 217 s.

BAŞARAN, Özdemir (1974), *Tarihi ile Osmancık*, Yargıçoğlu Matbaası, Ank., 104 s.

BAYRAM, Doç. Dr. Yavuz, Editör (2008), *Coğrafyası, Tarihi, Kültü rü ve Edebiyatıyla Çorum*, T.C. Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay: 2, Çorum, 421 s.

BAYTOP, Turhan (1997), *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, TDKYay: 578, 2. Bas., Ank., 512 s.

"Beldemizin Şiveleri" http://coprasik.tr.gg/

BENİCE, Etem İzzet (2002), *Yakılacak Kitap*, Doğan Kitapçılık, 1. Bas., İst., 285 s.

CAFEROĞLU, Ahmet (1994), *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yay: 82, 1. Bas., Ank., 269 s.

CAFEROĞLU, Ahmet (1994b), *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II*, 2. Bas., TDK Yayınları: 587, Ank., 176 s.

COŞKUN, Galip (2011), *"Külahca'ya İlave"*, www.kulahkoyu.com (24 Haziran 2011)
ÇAĞIL, Veysel (2013), *Manilerle Bir Ömür*, Kendi Yay., Çorum, 69 s.
ÇAĞLAR, Sırrı (1952), *Tutuşan Kalp*, Yeni Cezaevi Mat., 40 s.
ÇAĞLAR, Sırrı (1954), *Kır Çiçekleri*, Marmara Mat., Ank., 80 s.
ÇAĞLAR, Sırrı (1956), *Gurbetten Mısralar*, Marmara Mat., Ank., 40 s.
ÇEKVA (1996-2004), *Çorumevi* (Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı Yayın Organı), İstanbul.
ÇELİKCAN, Orhan, 1963 Çorum Kuşsaray köyü doğumlu, çiftçi.
ÇEVİK, Ahmet, 1939 Çorum Çalyayla köyü doğumlu, ilkokul mezunu, emekli.
ÇEVİK, Mehmet (2007), *Aşık Sefil Ali, Hayatı-Deyişleri*, 1. Bas., Kendi Yay., Çorum, 242 s.
ÇEVİK, Mehmet (2008), *Çorumlu Hak Aşıkları Derviş Edna ve Fedai*, 1. Bas., Çorum, 225 s.
ÇEVİK, Mustafa, 1932 Çorum doğumlu, lise mezunu.
ÇIPLAK, Hasan (1986), *Osmancık Avlağı Yöresi (Çorum) Ağzı*, Fırat Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Elazığ 1986, 53 s.
ÇIRAKMAN, Hüseyin (1992), *Çorumlu Halk Ozanları*, Alev Yay., 1. Bas., İst., 266 s.
ÇIRAKMAN, Hüseyin (2002), *Sevgiyi Aradım, Aşkı Aradım*, Hazırlayan: Sönmez Çırakman, Ank., 206 s.
ÇİMEN, Halil (2000), *Elinde Gül Olsun Dilinde Türkü*, 1. Bas., Mart Mat., İst., 148 s.
ÇİMEN, Halil (2004), *İnsana Yolculuk*, Yort Savul Yay., 1. Bas., Edirne, 80 s.
ÇİMEN, Halil (2005a), *Çorumlu Efsane Ozan Deli Boran*, Lider Mat., Çorum, 91 s.
ÇİMEN, Halil (2005b), *Fadime'ye Mektuplar*, Lider Mat., Çorum, 119 s.
ÇİMEN, Halil (2006), *Adem'in Aynası*, 1. Bas., Lider Mat., Çorum, 191 s.
"Çorum Ağzı" http://www.uludagsozluk.com [14 Haziran 2010]
"Çorumca" http://www.itusozluk.com/ [14 Haziran 2010]
"Çorumca Sözlük" http://coprasik.tr.gg/ [28 Kasım 2013]
"Çorum'da Kullanılan Özgün Dil; Çorumca", Genç Hitit, Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı İzmir Kolu Yayın Organı, Sayı: 2, Nisan 2006, s. 8
Çorum Halkevi (2009), *Çorumlu Dergisi* (Çorum Halkevi Yayın Organı), 3 C., Çorum, 1816 s.
"Çorum İlimizi Tanıyalım" http://forum.memurlar.net/ [17 Haziran 2010]
*"Çorum İlinde Şive ve Ağız Farklılıkları"*http://corum.com.tr [11

Nisan 2010]
Çorum İl Yıllığı 1967, Bilgi Basımevi, Ankara 1968, 344 s.
ÇORUMLU, Ömer (1930), *"Çorum'da Derlenmiş Kelimeler"*, Halk Bilgisi Haberleri, Yıl: 1, Sayı: 7 (1 Mayıs 1930), İstanbul, s. 118-120.
"Çorum Şivesi" http://ninemingunlugu.blogspot.com [21 Mayıs 2010]
ÇÖRDÜK, Erdem (2011), *"İskilipçe Sözlük"*, http://www.iskilipliyiz.com/ yazilar-goster-1117- [13 Eylül 2011]
DALKILIÇ, Bekir (2008) *"Sözlük"*, www.yarimsogutkoyu.com [06 Şubat 2008]
DESTANOĞLU, İbrahim (2006), *Ağır Ceza*, Damar Yay., 1. Bas., Ank., 103 s.
DİLMEN (1943), *"Görüşler"*, Çorumlu Dergisi, 3. Cilt, s. 1299-1300.
DOĞAN, Gürani (2004), *Köylerden Bir Köy Kamışlı Sungurlu*, AKKKD Yay., 1. Bas., Ank., 240 s.
DÖKMEN, Sabahat (1941), *"Çorum Ağzı Fonetik Hususiyetleri Üzerine Bir Kalem Tecrübesi"*, Çorumlu dergisi, Yıl: 4, S: 30, s. 955-956, Çorum.
Dünden Bugüne Kargı (2003), Komisyon, Kargı Kaymakamlığı Yay., Basım yeri yok, 285 s.
ERCAN, Abdullah (1991), *14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler*, Hitit Festivali Komitesi Yay., İst., 526 s.
ERCAN, Abdullah (1997), *Şiirler*, Kendi Yay., 2. Bas., Çorum, 124 s.
ERDUGAN, Halil (2005), *Gönül Bahçem (Şiirler)*, Yıldızlar Ofset Matbaacılık, 1. Baskı, Ankara, 96 s.
ERKOÇ, Ethem (2008), *Anadolu'da Bir Köy Odası Hatışoğlu Konağı*, Çorum Belediyesi Kültür Yay:10, 1. Bas., Çorum, 324 s.
ERTEKİN, Eşref (2006), *Çorum'da Derlenen Maniler*, 2. Bas., Çorum, 125 s.
GARDAŞ, Hamdi (1979), *Yahu*, Kırdilim Yay., 3. Bas, İlk Adım Basımevi, Çorum, 32 s.
Gökköy'ün Kültür Bohçası (2002), Komisyon, Gökköy Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayını, Basım Yeri yok, 306 s.
"Gölet Gonuşuğu" www.golet.tr.gg/ [25 Mart 2013]
"Gölet Köyü Konuşma Ağzı" www.goletkoyu.blogcu.com [26 Mart 2013]
GÖRÜR, Cemal (2010), *"Külahca"*, www.kulahkoyu.com [13 Temmuz 2010]
GÖSTERİR, Hüseyin, 1935 Çorum Çalyayla (Sarin) köyü doğumlu, okuryazar değil.
GÖSTERİR, İbrahim (2008), *"Bundan Kelli"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Gazetesi Kültür - Sanat Eki), Sayı: 84 (Çorum 29 Şubat 2008), s. 11
GÖSTERİR, İbrahim (2011), *Ölüm Var Ayrılık Var Çorum Manileri*,

Çorum Belediyesi Kültür Yay., Ank., 360 s.
GÖSTERİR, İbrahim (2011), *"Çorum Ağzında Yemek, Mutfak, Üretim Kültürü"*, Çorum Mutfağına Güzelleme, Metro Kültür Yayınları: 4, 1. Baskı, Ankara, s. 56-83.
GÖSTERİR, İbrahim (2014), *Bahar Türküleri*, Kültür Ajans Yayınları: 234, Ankara, 112 s.
GÜMÜŞ, Şükrü (1977), *Topal Karınca*, (Yayınlanmamış roman), 155 s.
GÜMÜŞ, Şükrü (2005a), *"Yolda"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 12, s.4, 11 Şubat 2005, Çorum.
GÜMÜŞ, Şükrü (2005b), *"Kamil"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 17, s.4, 29 Nisan 2005, Çorum.
GÜMÜŞ, Şükrü (2005c), *"Sinine Sığmayan Adam"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S:18, s.4-5, 13 Mayıs 2005, Çorum.
GÜMÜŞ, Şükrü (2005d), *"Dördüncü Kırmızı Kamyon"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 21, s.4-5, 24 Haziran 2005, Çorum.
GÜRSEL, Mahmut Selim (1997), *Çorum 1997*, 1. Bas., Çorum, 502 s.
GÜVEN, Bahri (2013), *Ağaoğlu ve Köyden İnsan Manzaraları* (Anı Roman), Tekmatsan Mat., Çorum, 301 s.
GÜVEN, Bahri (2010), *Dönüşü Olmayan Yol* (Roman), Yaz Yay., İst., 240 s.
GÜVEN, Bahri (2007), *"Zılgar"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 62, s.7-8, Çorum.
"İskilip Ağzından Bazı Kelimeler", http://www.iskilip.bel.tr/iskilip.asp?ID=13 [27 Mart 2013]
"İskilip El Sanatları" http://evvelzamanda.blogspot.com/2008 [07 Mart 2010]
İVGİN, Hayrettin (2009), *Geçmişten Günümüze Sungurlulu Halk Şairleri*, Sungurlu Belediye Başkanlığı Yay., Ank., 328 s.
KAYA, Davut (1999), *Çorum İli Osmancık İlçesi Danişment Köyü Ağzı*, Muğla,
KEMAL, Orhan (2002), *Yaşamak Doludizgin (Günlük-Şiir)*, Yayına Hazırlayan: Işık Öğütçü, Tekin Yay., 1. Bas., İst., 263 s.
KERMAN, Tayyar (1997), *Çorum Ağzından Derlemeler*, Çekva Yay., 1. Bas., İst., 142 s.
KIHTIR, Nesrin (1966), *Çorum Ağzı ve Hususiyetleri*, İstanbul Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, İstanbul.
KILIÇ, Haydar, 1947 Çorum Eskiköy doğumlu, çiftçi, halk ozanı.
KOÇAK, Yunus (1980), *Hilali Baba*, Özbilgi Mat., Ank., 400 s.
KOŞAY, Hamit Zübeyr- IŞITMAN, İshak Refet (1932), *Anadilden Derlemeler*, 1. C., Halkevleri Yay., Ank., 448 s.
KOŞAY, Hamit Zübeyr- AYDIN Orhan (1952), *Anadilden Derleme ler*, 2. C., TDK Yay., Ank., 145 s.
KOYGUN, Müslüm - ÖZGÜR, K. (2002), *Duygu Dağarcığı*, İstem

Basımevi, Çorum, 112 s.
"Kullandığımız Lehçeler" http://www.asagifindikli.net/?Syf=18& Hbr =212942 [06 Kasım 2014]
KURTOĞLU, Rifat (1994), *Gönül Dilim*, Çorum Belediyesi Yay., 1. Bas., Çorum,180 s.
KURTOĞLU, Rifat (1998), *Deyzoğlu (Şiir)*, 1. Bas., Ank., 76 s.
KURTOĞLU, Rifat (2006), *Seninle Güzel (Şiir)*, 1. Bas., Çorum, 96 s.
LÂÇİN, Atilla (2007), *"Arkadaşım Enver"*, Yazılıkaya (Çorum Haber Kültür-Sanat Eki, S: 62-63.
LÂÇİN, Atilla, 1938 Çorum doğumlu, emekli bankacı.
NALINCI, Nuri (1958), *Çorum'dan Sesler*, Yeni Adım Basımevi, Çorum, 210 s.
OĞUZ, M. Öcal - KESKİN, S. (2006a), *2005 Yılında Çorum'dan Derlenen İmgesel Yemekler*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 10, Ankara, 78 s.
OĞUZ, M. Öcal - BEDEN, D. (2006b), *2005 Yılında Çorum'dan Derlenen Geleneksel Çocuk Oyunları*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 7, Ankara, 64 s.
OĞUZ, M. Öcal - GÜRÇAYIR, S. (2006c), *2005 Yılında Çorum'da Yaşayan Köy Seyirlik Oyunları*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 8, Ank., 64 s.
OĞUZ, M. Öcal vd. (2006d), *2005 Yılında Çorum'dan Derlenen Ağıtlar*, Hitit Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yay: 4, Ank., 72 s.
OĞUZ, M. Öcal vd. (2007a), *2006 Yılında Çorum'dan Derlenen Alkışlar, Kargışlar ve Ninniler*, Çorum Belediyesi Yay., Ank., 157 s.
OĞUZ, M. Öcal - GÜRÇAYIR, S. (2007b), *2006 Yılında Çorum'da Yaşayan Aşıklık Sanatı*, Çorum Belediyesi Yay., Ank., 127 s.
ORTAKÇIOĞLU, Nimet, 1962 doğumlu, Alaca Kıcılı köyü, (Görüşen: Ahmet BOLAT, 2009)
"Osmancık Deyimleri" www.osmancık.com.tr/public/pages [12 Aralık 2012]
OZULU, Abdulkadir (2013), *Çorum'da Oyun Eğlence (Folklorumuzdan Örnekler*, Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını: 11, Çorum, 112 s.
ÖZÇATALBAŞ, Mustafa (2002), *Şu Bizim Çorum*, Kendi Yay., 1. Bas., İst., 152 s.
ÖZÇATALBAŞ, Mustafa (2003), *Çorum ile İstanbul'un Arası*, Kendi Yay., 1. Bas., İst., 159 s.
ÖZGÜR, Kemal - KOYGUN M. (2002), *Duygu Dağarcığı*, İstem Basımevi, Çorum, 112 s.
ÖZHAN, Mevlüt (2005), *Çocuk Oyun ve Oyuncak Terimleri Sözlüğü*, Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Şti., Ank., 255 s.
ÖZKAN, Sadık, 1931 Çorum Mustafaçelebi köyü doğumlu, okuryazar.

ÖZKAN, Ümit (2004), *Kalecikkaya Köyü*, Kırıkkale Matbaası, 96 s.
ÖZTANIL, Osman Nuri (?), *Sungurlu ve Bir Devri Yaşayanlar 1919-1945*, Byy. - Bty., 32 s.
"Öz Türkçe Bademcece", http://www.bademce.com/ [29 Ekim 2014]
"Yöresel Kelimeler" http://www.corumkargi.com/ [23 Şubat 2013]
ÖZYÜZER, Yard. Doç. Dr., *"Çorumca - Türkçe Sözlük"*, http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/102107.asp [23 Şubat 2013]
PİROĞLU, Fikret (1981), *Şiirlerim*, İst., 108 s.
SAĞMEN, Ali İhsan (2009), *Gökçam'dan Esintiler*, Gökçamlılar Kültür ve Dayanışma Derneği Yay., 1. Baskı, Orkide Basımevi, Ank., 200 s.
SARAÇER, Cevdet (2000), *Tarihsel Doku İçinde Unutulan Bir Kent: Osmancık*, Dört Renk Ltd. Şti. İst., 410 s.
SARIYÜCE, Hasan Latif (2004), *Savaş ve Gonca Güller*, Kum Yay., 1. Bas., Ank., 367 s.
SARIYÜCE, Hasan Latif (2006), *Aygar Dağı Mektupları*, Yaba Yay., 1. Bas., İst., 140 s.
SAVCI, Salim, 1926 Osmancık – Seciğen (Çampınar) köyü doğumlu, emekli eğitimci, yazar.
SEVER, Hüseyin, 1925 doğumlu, Dodurga Obruk köyü.
SEYDA, Mehmet (2006), *İhtiyar Gençlik*, Elips Kitap, 1. Bas., Ank., 264 s.
ŞAHADOĞRU, Şekip (1995), *İnsan Sevgisi*, 2. C., Çorum Belediyesi Yay., Çorum, 285 s.
"Şivelerimiz" http://www.corumkargıyagcilarkoyu.tr [05 Ağustos 2011]
"Şiveli Şiirler" http://www.hayatname.com [29 Temmuz 2013]
ŞAHİN, Hamdi (1968), *Yahu*, Töyko Mat., Ank., 32 s.
TAHİR, Kemal (2004), *Büyük Mal*, Adam Yay., 3. Baskı, İst., 420 s.
TAHİR, Kemal (2006), *Köyün Kamburu*, İthaki Yay., 1. Bas., İst., 351 s.
TAHİR, Kemal (2007), *Damağası*, İthaki Yay., 2. Bas., İst., 390 s.
TAHİR, Kemal (2008), *Yediçınar Yaylası*, İthaki Yay., 1. Bas., İst., 367 s.
TAŞLIOVA, M. Mete (2008), *Sözlü ve Yazılı Kaynaklarla Çorum Halk Şiiri Antolojisi*, Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Çorum, 634 s.
TERZİ, Cesur (2004), *"Çorum Yöresine Özgü Sözcükler, Söyleyişler ve Deyimler"*, Çorumevi (Çorum Eğitim ve Kültür Vakfı) Yay., S: 15-16, İst.
TERZİ, Cesur, 1949 Çorum doğumlu, Çorum Belediyesi'nden emekli.
TOK, Turgut (2006), *"Çorum İli Ağızlarında Kullanılan Yerel ve Arkaik Kelimelerin Tarihi Süreçte Değerlendirilmesi"*, Osmanlı Döneminde Çorum Sempozyumu (01-03 Ekim 2004), Çorum, s. 589-597.
TULUK, Memduh (1991), *"Eski Çorum Günleri - Çocukluk Hatırala-*

rımız", Çorum Haber gazetesi (Yazı Dizisi), 29 Ocak – 14 Şubat 1991,
TUNÇ, Yakup (1974), *Çorum Alaca Kazası ve Yöresi (Kızkaraca, Çopraşih, İbrahim, Manışar, Dona, Söğütözü, Yeniköy, Hışır, Yağlıçal, Camili) Ağızları*, İstanbul Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, İstanbul.
Türk Dil Kurumu (1952), *Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*, Cilt: 6 Folklor Sözleri, Tütk Tarih Kurumu Basımevi, Ank., 152 s.
Türk Dil Kurumu (1993), *Derleme Sözlüğü*, 2. Bas., 12 C., Ank., 4842 s.
Türk Dil Kurumu (2005), *Türkçe Sözlük*, 10. Bas., Ank., 2244 s.
Türk Dil Kurumu (1976), *Zanaat Terimleri Sözlüğü*, 1. Bas., Ank., 216 s.
TÜRKOĞLU, Zeynal (2007), *Besni'den Çorum'a Çakallı Aşireti Şemsi Uşağı Oymağı*, Lider Mat., Çorum, 320 s.
UCAR, H. Hayri (1957), *Dilara (Şiirler)*, Yeni Adım Basımevi, Çorum, 87 s.
UÇAKCI, İsmail (2006), *Tarihi, Kültürü ve İnançlarıyla Sungurlu*, Ank., 385 s.
UÇAKCI, İsmail (2006b), *Orta Anadolu Halk Kültüründe Deyimler ve Hikâyeleri*, Mavi Vizyon Matbaa Hizmetleri, Ankara 2006, 344 s.
[URAZ] Murat (1933), *Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri*, Semih Lûtfi Sühulet Kütüpanesi Yay., İst., 527 s.
YAKAR, İsmail Serdar (2008), *Çorum İli Aşıklık Geleneği ve Aşık Rıfat Kurtoğlu*, Çorum Belediyesi Kültür Yay., 1. Bas., Çorum, 288 s.
YOKSUL, Can (2011), *Ozanî ve Şiirleri Üzerine*, Kültür Ajans Yay., Ank., 128 s.
YOKSUL, Can (2013), *Çorum Yöresi Sözlü Kültürü*, Çorum Belediyesi Kültür Yay., 1. Bas., Çorum, 686 s.
"Yöresel Gelenek ve Göreneklerimiz", http://www.bademce.com/ [29 Ekim 2014]
"Yöresel Kelimeler" http://www.corumkargi.com/ [29 Temmuz 2013]